
આ અન્યનો છાપવા છપાવવા વગેરેનો સર્વ પ્રકારનો હક આ ફંડના
કાર્યવાહકોને આધીન કરવામાં આવેલ છે,

Published by,

NAGINBHAI GHELABHAI JAVERI,

Published from,

325 Javeri Bazar, Bombay.

for SHETH DEVCHAND LALBHAI,

Jain Pustakoddhar fund, Bombay.

and

Printed by,

MATUBHAI BHAIIDAS,

Printed at,

“ THE SURAT JAIN PRINTING PRESS ”

Khapatia Chakla.—SURAT.

Sheth Devchand Lalbhai Jain Pustakodhar Fund series, No. 20

THE ANAND-KAVYA-MANODADHI.

(A collection of Old Gujarati Poems.)

PART 2.

Edited and collected

by

Jivanchand Sakerchand Javeri.

Published by

Naginbhai Ghelabhai Javeri,

a trustee.

Sold by

THE LIBRARIAN

SHETH DEVCHAND LALBHAJI J. P. FUND.
C/o Sheth Devchand Lalbhai Dharmashâlâ
Badekha Chakla, Gopipura, SURAT.

[All rights reserved by the Trustees of the Fund.]

1914

Re. 0—10—0.

The Late Sheth Devchand Lalbhai Javeri.

Born 1853 A. D. Surat.

Died 1906 A. D. Bombay.

श्रेष्ठी देवचंद लालभाई जव्हेरी.

जन्म १९०९ वैक्रमाब्दे

क्रांतिकशकैकादश्यां, सूर्यपुरे.

निर्याणम् १९६२ वैक्रमाब्दे

पौषकृष्णतृतीयायाम्, मुम्बय्याम्.

સ્વાન્તં ધ્વાન્તમયં મુખં વિષમયં દ્વગ્ધૂમધારામયી ।

તેષાં યૈર્ન નતા સ્તુતા ન ભગવન્મૂર્તિર્ન વા પ્રેક્ષિતા ॥

યુગોવિજયોપાધ્યાયાઃ (પ્રતિમાશતકે.)

અવનિતલગતાનાં કૃત્રિમાઽકૃત્રિમાણાં ।

વરભવનગતાનાં દિવ્યવૈમાનિકાનામ્ ॥

ઈહમનુજકૃતાનાં દેવરાજાર્ચિતાનાં ।

જિનવરભવનાનાં ભાવતોઽહં નમામિ ॥

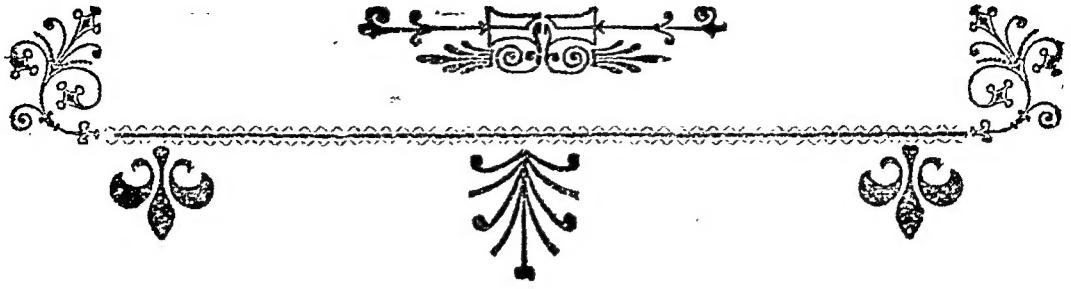
ભાવ.

જેઓએ ભગવન્મૂર્તિને નમસ્કાર કર્યો નથી તેમનું
હૃદય અન્ધકારવાળું છે ! જેઓએ ભગવન્મૂર્તિને સ્તવી નથી
તેઓનું મુખ ઝેરવાળું છે ! અને જેઓએ ભગવન્મૂર્તિના
દર્શન કર્યા નથી તેમની દષ્ટિ ધૂમગોટાઓથી ભરાયેલી છે !

પૃથ્વીતળમા રહેલા શાશ્વતા અશાશ્વતા—કરાયેલા અ-
થવા નહિ કરાયેલા, શ્રેષ્ઠ એવા ભવનપતિ અને વ્યન્ત-
રાદિના વિમાનોમાંનાં, તેમજ મનુષ્યોથી કરાયેલા; દેવો
અને રાજાઓથી પૂજાયેલા, એવા જિનેશ્વરોના ચૈત્યો અને
જિનપ્રતિબિંબો; તેઓ સર્વને હું ભાવવડે પ્રણમું છું.

ક્રમયંત્ર.

વિષય.	પત્ર.
અર્પણા.	
વિજ્ઞાપના.	
દુહાઓના રાગ નામ.	૧
૧-અવતરણિકા પ્રકાશકની.	૩
૨-જૈનસાહિત્યની પ્રસિદ્ધિ.	૬
૩-મુખ્યબન્ધ.	૧૬
૪-ગ્રન્થકાર-ગ્રન્થવિવેચન.	૧
૫-શ્લો ૧ લા માટે કેટલાક વિચારો.	૧
૬--પરચુરણ વધારા-ઘટાડાના કોઠા.	૧
રામાયણ.	
૧ લો અધિકાર.	૧
૨ લો અધિકાર.	૭૦
૩ લો "	૧૪૭
૪ થો "	૨૬૦
સમ્પૂર્ણ.	૩૭૦

અર્પણ.

પરમપૂજ્ય, મહોપકારી, સાધુગુણગણ સંયુક્ત,

૧૦૦૮ પન્ન્યાસ શ્રીસિદ્ધિવિજયગણિ.

મુ० છાણી,

આપશ્રીના અમારા કુટુંબ પ્રત્યેના અદ્વિતીય ઉપકાર-
ના અને આ સંસ્થાને આપશ્રીના તરફથી મલતી અમૂલ્ય-
સહાયના સ્મરણાર્થે આ અન્ય આપશ્રીની આજ્ઞાથી આપ-
શ્રીનાજ કરકમલમાં આરોપું છું જે સ્વીકારશે.

દાસાનુદાસ

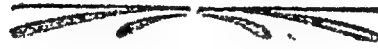
જીવણચંદ સાકરચંદ જવેરી.

સમ્પાદક અને સંગ્રહકર્તા.

કાવ્યસાગરમાં વિહરી, કલ્પલોલોમાં પછડાઈ, સરનેહ
 અનેક મૌહિકાએ એકત્ર કરી, તેની માળા શુભી, સજનકંઠ-
 માટે તૈયાર કરી. માળા તૈયાર તો કરી, પણ પરિપૂર્ણરીતે
 તેને કંઠમાં સજી અન્યોને આહવાદયુક્ત કરવા, એ કર્તવ્ય
 રસપ્રજ્ઞોનું જ છે. જેમ કમલને-કાવ્યને વિકસિત-પ્રકાશ કર-
 વાનું કાર્ય તો સૂર્યનું-સુજનોનું-પણિડતોનું છે. વારિ-કવિ
 કે સંગ્રાહક તો માત્ર કમલ-કવિતાનો પોષ-ઉત્પાદ કે સં-
 ગ્રહજ કરી શકે છે.

જીવન.

વિજ્ઞાપના.

અમો તરફથી અત્યાર સુધીમાં જૂઠા જૂઠા વપચના પ્રાચીનગ્રન્થો લગભગ ૨૨ છપાઈને બહાર પાડવામાં આવ્યાં છે જેમાં ફિલોસોફી, ઔપદેશિક, કાવ્યો, રાસો અને ણીજા કેટલાક ધાર્મિકવિષયના ગ્રન્થો છપાયા છે. તેવા પ્રાચીન અપ્રસિદ્ધગ્રન્થો સુનિ મહારાજે, લંડનના કાર્યવાહકો, શ્રાવકો કે અન્ય વ્યક્તિઓ પાસે હોય તેઓ મહાશયો, તે મૂળપ્રતો અમોને આપવા કૃપા કરશે તો તેવા અપ્રસિદ્ધગ્રન્થોને સચેજા બહાર આણવાનું અમો અમારાથી બનતું કરીશું. આવા ગ્રન્થો જેઓ પાસે હોય તેઓને તે ગ્રન્થોવિષે અમોને જાણ કરવા વિનંતિ છે.

૪૨૬,

જ્યેરી બજાર,

સુબાહ.

મગનલાલ વેલચંદ કલાર્ક,
શ્રી દેવચંદ લાલભાઈ જૈન પુઠ ફંડ.

આ રાસમાં આવેલાં દુહાઓ જૂદે જૂદે રાગે ગાઈ
શકાય છે તે રાગોનાં નામ.

કઈ ઢાલનો દુહો.	પત્ર.	કઈ ઢાલનો દુહો.	પત્ર.
રાગ નામ.		રાગ નામ.	
૧ વેલાવલ	૧	૨૩ જયંતશ્રી	૯૩
૨ ભૈરવ	૭	૨૪ ધોરણી	૧૦૦
૩ કાફી	૧૦	૨૫ આશાવરી	૧૦૬
૪ રામગિર	૧૫	૨૬ સારંગ	૧૧૦
૫ જયંત શ્રી	૧૯	૨૭ સિન્ધુડો	૧૧૪
૬ સારંગ	૨૩	૨૮ ધન્યાશ્રી	૧૨૦
૭ કેદાર	૨૮	૨૯ મદહાર	૧૨૪
૮ ખંભાયતી	૩૩	૩૦ રામગિર	૧૩૦
૯ ધન્યાશ્રી	૩૮	૩૧ કેદાર ગોડી	૧૩૫
૧૦ આશાવરી	૪૨	૩૨ કલ્યાણ	૧૪૦
૧૧ સોરઠો	૪૬	૩૩ સોરઠો	૧૪૭
૧૨ રામગિર	૫૨	૩૪ નટ	૧૫૨
૧૩ સિન્ધુ	૫૬	૩૫ શુભરી	૧૫૭
૧૪ ગોડી	૫૯	૩૬ માલવી ગોડી	૧૬૧
૧૫ પરજીઓ	૬૩	૩૭ ધન્યાશ્રી	૧૬૪
૧૬ અડાણો કાન્હડો	૬૭	૩૮ કેદારો	૧૭૧
૧૭-૧૮ ધન્યાશ્રી	૭૦-૭૪	૩૯ શુભમદહાર	૧૭૬
૧૯ મારૂ	૭૮	૪૦ આશાવરી	૧૮૧
૨૦ સખાળ	૮૩	૪૧ રામગિર	૧૮૭
૨૧-૨૨ ગોડી	૮૬-૮૯	૪૨ કેદારો	૧૯૪

૪૩	મારૂં	૨૦૬	૫૩	વચરાડી	૨૬૪-૨૬૫
૪૪	સિન્ધુ	૨૧૨	૫૪	જયંતશ્રી	૩૦૩થી૩૦૫
૪૫	વેલાવલ	૨૨૩	૫૫	આશાવરી	૩૧૨
૪૬	કેદારો	૨૩૨	૫૬	સોરઠા	૩૧૭
૪૭	મારૂં ૨૪૩થી૨૪૭		૫૭	કાફી	૩૨૩
૪૮	નટ	૨૫૩	૫૮	કેદારા	૩૩૫
૪૯	કેદારો	૨૬૦	૫૯	ધન્યાશ્રી	૩૪૨
૫૦	મહુર	૨૬૬	૬૦	સારંગ સોરઠી	૩૫૧
૫૧	સારંગ	૨૭૭	૬૧	ગોડી	૩૫૮
૫૨	ધન્યાશ્રી	૨૮૬	૬૨	ધન્યાશ્રી	૩૬૪
			૬૨	અંત. કલશ.	૩૭૦

નમો નમઃ શ્રીગ્નિનમૂર્તયે.

અવતરણિકા.

પ્રારંભમાં પરમાત્માને નમસ્કાર કરીને કે જેણે સકળસૃષ્ટિના ઉદ્ધારમાટે,—કે જે ઉદ્ધારમાર્ગ, આજે પરમાત્માના પ્રત્યક્ષપણના અભાવને લીધે, વાઙ્મય-માત્રવડેજ શોધી શકાય એવું છે. જે માટે—વખતો વખત વાઙ્મયનીજ ઉત્તમતા અને જરૂરીયાતો પાડિતોદ્ધાર પ્રદેશી છે, તેને; તથા વાઙ્મયદેવીને કે જેના પ્રભાવી શાસનને સમજવા શક્તિમાન થઈ શકાય છે—તેને નમસ્કાર કરીને આ પુસ્તકસંબંધે—જૈનસાહિત્યસ્થિતિસંબંધે ચત્કિન્નિત્વ અવતરણિકા કરીશ.

જે જે વિષયોનો ભારતવર્ષના પ્રાચીનસાહિત્યમાં સમાવેશ થાય છે, તે સઘળા નહિતો લગભગ સઘળા વિષયો જૈનસાહિત્યમાં હાથ ધરવામાં આવેલ હોવાથી, ભારતવર્ષના સાહિત્યમાં જૈનસાહિત્ય પણ એક ઉચ્ચ સ્થાન ભોગવે છે. જે સ્થિતિમાં આજે તે ઉપલબ્ધ છે, તે સ્થિતિમાં પણ તે એક સારા વિસ્તારવાળું છે, તો પૂર્વ સમયમાં તે વિશેષ વિસ્તીર્ણ હોય એ નિઃસંદેહ છે. જનસાહિત્યની મહત્ત્વતાના કારણભૂત અચ્છડેબંકો, અને ઉત્તમ ગ્રંથોની નોંધ લેવાનું આ કાંઈ ઉચિત સ્થાન નથી; તોએ પણ કાળના પ્રહારથી જે ભાગ ખચી શક્યો છે અને જે પણ ઘણા બોહળો, કિન્તુ સંપૂર્ણ સંશોધિતસ્થિતિમાં નથી તે ઉપરથી ખીન તકરારે અનુમાન કરી શકાશે કે, પૂર્વકાળે જૈનલેખકો ઘણી મોટી સંખ્યામાં હતા, તે; સાહિત્યના પરિચિતજનોજ તે પ્રાચીનલેખકોના વિષયપરત્વેના ઉંડા જ્ઞાનનું અને ઉત્તમ પ્રકારની ભાષાશૈલીનું રહસ્ય સમજી શકે !

ભારતવર્ષના અન્યસાહિત્યની માફક જૈનસાહિત્ય પણ, પરદેશી રાજ્યકર્તાના ધર્મન્ધપણાનું; અને આ દેશની ક્ષીણકારી હવાનું ભોગ થઈ પડ્યું હતું. એક સમય એવો હતો કે, તેના સાહિત્યનું અસ્તિત્વમાત્રજ જાળવવાખાતર તેને લાંડારમાં રાખવા શિવાય બીજો રસ્તો નહોતો. કાળક્રમે સમયાનુકુલ યોજાયેલો તે ઉપાયજ, સાહિત્યના વિસ્તારને સંકુચિત કરવા સાધનભૂત થયો. અને તે પણ વળી કમન-શીબે એવા સમયે થયો કે, તે સાહિત્યને વૃદ્ધિગત કરવાના માર્ગો જ્યારે ઘણાં દૂર હતા. જે ધર્મનિષ્ઠસત્પુરુષોપર વંશપરંપરાથી સાહિત્યરક્ષણની ધાર્મિક ફરજ આવી પડી હતી, તેઓએ, તે સાહિત્યના અંશમાત્રને પણ-રખેને તેઓ તેથી વિમુખ થાય, અને તેઓના અતિધર્મપ્રિયસાહિત્યનો જલિમજુદમ અંત આણે, એવી બાવના પોતાના પૂર્વજો-પ્રાસેથી ગ્રહણ કરી હતી તે મુજબ-સૂર્યના કિરણમાં નહિ પડવા દેવામાટે સપ્ત ઉપાયો યોજ્યા હતા. અતિવિસ્મયની વાત છે કે, તે ભાવનાઓ કેટલેક અંશે અઘાપિ સજીવન છે, કે જ્યારે દેશ સર્વત્ર શાંતિમય બની રહેલો છે, અને સાહિત્યની ખીલવણી માટે વખત ઘણો યોગ્ય છે.

ધાર્મિકપુસ્તકોની સંખ્યા ઓછી બનાવવામાં અગ્નિએ પણ પોતાનો હિસ્સો આપવામાં કાંઈ બાકી રાખી નથી ! આ કારણમાં વળી ધર્મના અનુયાયીઓની અધોગતિએ પણ એક ઉમેરો કર્યો, કે જેને લઈને ધાર્મિકતત્વોનો ફેલાવો કરવાનું તો બાબુએ રહ્યું, પણ ધર્મજ ઘણા સંકટમાં આવી પડત ! તે એ કાળ હતો કે જે વખતે બાહ્યક્રિયાઓને

ઘણી મહત્તા આપવામાં આવતી હતી, (જોકે બાહ્યક્રિયાઓથી વધારે નિર્મલચિત્ત થઈ નિરૂપાધિકાર્ય થાય છે. અને તે વાત જૈનોના સાધુઓએ કરેલી જૈનગૂજરાતીસાહિત્યની ખીલ વણીથી જણાઈ આવે છે.) તથા ધાર્મિકજ્ઞાન અને સાહિત્યને વધારવા તરફ; ધાર્મિકબળ એકત્ર કરવા તરફ; અને આંતરિકધાર્મિકબુદ્ધિ પ્રદીપ્ત કરવા તરફ યોછું લક્ષ આપવામાં આવતું હતું. (જો કે દરેક સૈકામાં કેઈ કેઈ વિદ્વાનો સામાન્યતઃ પ્રચલિત ભાષાના કવિ થયા છે ખરાં !) માત્ર હવણાં હવણાંથીજ ધર્મઉદ્દયનું પ્રજ્ઞાત ક્ષિતિજમાં દષ્ટિગોચર થાય છે. આવા કારણોથી લઈને મહાનશક્તિવાળા જૈનઆચાર્યો અને સાધુઓના ગૌરવને સૂચવનારા તેમના જ્ઞાનના પરિણામરૂપી ગ્રન્થો સમજવા, -ફળ અથવા તત્ત્વ પ્રાપ્ત થવા એ દુષ્કર થઈ પડ્યું હતું. અને કેટલેક અંશે અધુનાપણા તેમ છે તોપણ તેમાં સુધારો કરવો એ વિવેકીનું કામ છે.

અત્યારસૂધી અમારા તરફથી સંસ્કૃત; માગધી; અને અંગ્રેજી ગ્રન્થો પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે, જ્યારે ગૂજરાતીગ્રન્થ બહાર પાડવામાં આ અમારો દ્વિતીય પ્રયાસજ છે, કે જે પ્રયાસવડે આ ગ્રન્થને અમે અમારા તરફથી બહાર પડતાં ગ્રન્થોમાં 'ગ્રન્થાક ૨૦ મા' (જૈન ગુર્જર-સાહિત્યોદ્ધાર-ગ્રન્થાંક ૨) તરીકે બહાર પાડી પ્રજાસમક્ષ મૂકવાને ભાગ્યશાળી થયા છીએ.

પ્રાચીનજૈનગૂજરાતીસાહિત્યમાં આવા રાસાઓ; છંદો; પદ્યો; સ્તુતિઓ; સ્વાધ્યાઓ (સર્જાઓ); સલોકા; અને સ્તવનાદિ પુષ્કળ દષ્ટિગોચર થાય છે. રાસાઓને માટે ઉત્તમો-

ત્રમ અભિપ્રાય, “ ગૂજરાતીસાહિત્યસંસદ્ માંથી, ” ગૂજરાતી-
લાષાના સાક્ષરોએ જે આખ્યા છે, તે વિષે અમો આંહી
કાંઈપણ બોલતા નથી. આવા રાસાઓ સુખ્યપણે ધર્મનું
ઉત્તમજ્ઞાન દેખાતદ્વારા આવે છે. તે શિવાય પણ અનેક
જાતનું જ્ઞાન તેના અપી જીવોને તેમાંથી તેના પ્રકારનું મળી
શકે એમ છે.

“ રાસાઓ એકલાં જૈનોનેજ ઉપયોગી છે, ” એમ નથી
કારણ કે તે ગૂજરાતીલાષાનો એક બૃહત્-અંશ છે. તેથી
ગૂજરાતીસાહિત્યના અભ્યાસીઓને પણ ઘણાં ઉપયોગી થઈ
પડે એમ છે. પ્રાચીનગૂજરાતીલાષા; ગૂજરાતી લાષાનો
ઇતિહાસ; તે તે સમયની કાવ્યરચના, કાવ્ય અને શબ્દોની
તુલના; ઇત્યાદિ વિષયોમાં પણ, અમો આશા રાખીએ છીએ
કે આ, અને લવિષ્યમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે એવા બીજા
રાસાઓ, ગૂજરાતીપ્રબલના સાહિત્યપ્રેમીવર્ગને ઘણાં ઉપ-
યોગી થઈ પડશે.

જે આ ફંડ તરફથી ગ્રન્થો પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે, તે
ફંડનો ટુંક ઇતિહાસ આપવો, એ, આ સ્થળે અયોગ્ય ગણાશે
નહિ. મહુમ શેઠ દેવચંદ દાદલાઈ જવેરીએ, કે જેમની
સ્મૃતિને અર્થે આ ફંડ સ્થાપવામાં આવ્યું છે, તેમણે, પો-
તાના વીલમાં રૂ. ૪૫૦૦૦ની રકમ, બીજી રકમો બીજે
માર્ગે ખરચવા કાઢી હતી તેની સાથે કાઢી હતી. આ રકમમાં,
તેમના સુપુત્ર શાં ગુલાબચંદ દેવચંદ જવેરી તર-
ફથી મહુમની યાદગિરીમાટે શુભકાર્યમાં ખર્ચવા કાઢેલ રૂ.
૨૫૦૦૦ ની રકમ ઉમેરાઈ. ૧૦૦૮ શ્રી શ્રી શ્રી પંચાસજી

શ્રીઆનન્દસાગરજીની સલાહ અને ઉપદેશથી, તથા શાં ગુલાબચંદ દેવચંદની સમ્મતિથી, આ રકમોને ચોકઠી કરીને મહુમની યાદગિરીમાટે આ ત્રસ્ટ સ્થાપવામાં આવ્યું છે. મહુમ શેઠની દીકરી, મહુમ બાઈ વીજકેરની લગભગ રૂ. ૨૫૦૦૦ ની મિલકત આ ફંડમાં આવવાથી ફંડ રૂપીઆ ૧૦૦૦૦૦ લગભગનું થવા ગયું છે. આ ફંડનો આંતરભાવ “ જૈનપ્રવેતાંબરમૂર્તિપૂજકધાર્મિકસાહિત્યની ” જાળવણી અને ખીલવણી કરવાનો છે.

આ મૌક્રિકમાં જે રાસ લેવામાં આવ્યો છે, તે સખંધીની વિશેષ માહિતી તથા કર્તા સખંધી માહિતી આ પુસ્તકના ચોજક શાં જીવણચંદ સાકરચંદ જવેરીએ તેની પ્રસ્તાવના વગેરેમાં લખેલ હોવાથી અત્રે હમો તત્સંગ'યે કાંઈ વધારે લખવું ઉચિત ધાર્યું નથી. અંતમાં એટલું ધ્વજી આ અવતરણિકાથી વિરામ પામીશું કે આ અમારો પ્રયાસ સર્વ સાહિત્યપ્રેમીજનોને પ્રિયકર થઈ પડી, સુરસદ્ગળ આપનારો થઈ પડે ! આ પ્રયાસને જે પ્રજાતરફથી સારું સન્માન મળશે તો આશા છે કે ભવિષ્યમાં આવા ઘણાં મૌક્રિકો કહાડી પ્રજાપાસે ચૂકવા અમો અમારાથી બનતું કરી શકીશું.

૩૨૫,
જવેરી બજાર સુ'બઈ.
જોગણ સન્ ૧૯૧૪.

નગીનભાઈ ઘેલાભાઈ ઝવેરી.

હું, અને બીજા ત્રસ્ટીઓ.

જૈનસાહિત્યની પ્રસિદ્ધિ.

જૈન સાહિત્ય વિષેનું મારું જ્ઞાન અદ્ય છતાં મારા મિત્ર રા. જીવણચંદ સાકરચંદ જવેરીના આગ્રહથી હું તે સંબંધે કંઈક લખવાની હિમ્મત ધરું છું.

ભરતખંડના આર્યોની મૂળ ભાષા પૈસંસ્કૃત હતી, તેમાં કાળે કરીને વિકાર થતાં પ્રાકૃત ભાષા પેદા થઈ, તેનો સમય મી. દત્તના જણાવ્યા પ્રમાણે “ ઈ. સ. પૂર્વે ૧૪૦૦ થી ૧૮૦૦નો હતો અને તેનું ઉત્પત્તિ સ્થાન પંજાબ હતું.” વળી મૂળ પ્રાકૃતમાં વિકાર થતાં પ્રથમ અપભ્રંશ અને શૌરસેની એવી બે ભાષાઓ ઉત્પન્ન થઈ. શૌરસેનીમાંથી સાગધિંને પૈશાચી ભાષાઓ ઉદ્ભવી. અપભ્રંશ એ પંજાબી, સિંધી, મારવાડી અને ગુજરાતી ભાષાઓની માતા છે. આ બધી સંસ્કૃતમાંથી પેદા થયેલી ભાષાઓને સામાન્ય રીતે પ્રાકૃત કહેવામાં આવે છે; એટલુંજ નહિ, પણ ગુજરાતી વગેરે ચાલુ ભાષાઓને પણ કેટલીક વાર એ નામ અપાય છે.

કેટલાક પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો તેમ આ દેશના ઘણા લોકો એમ માને છે કે જૈન ધર્મની ઉત્પત્તિ ઐહ્ય ધર્મથી છે, અથવા તે ઐહ્યનો એક ફાંટો છે. પ્રોફેસર વેબર કહે છે

૧ ભાષાના વિષય ઉપર બની શકે તો ઘણો વિસ્તારથી લેખ લખવા જેવો છે તેથી નિર્ણય કરી શકાય કે પ્રાકૃત અને સંસ્કૃત ભાષાઓ સ્વતંત્ર પ્રવર્તતી હતી. બનશે તો તે જરૂર અમારા તરફથીજ પૂરી પાડવામાં આવશે. તથાપિ ચોક્કસ પ્રતિજ્ઞા તો નહિજ. પ્ર૦ કર્તા.

કે “જૈન ધર્મનો એક જૂનામાં જૂનો પંથ જૈન છે.” પ્રોફેસર લેસન બંને ધર્મનું સુખ્ય ચાર બાબતોમાં મળતા પણું જોઈને એવું સત આપે છે કે “જૈન એ જૈન ધર્મની શાખા છે. બંને ધર્મવાળા પોતાના પેગંબરોને, જિન, અરહંત, મહાવીર, સર્વજ્ઞ, સિદ્ધ, બુદ્ધ વગેરે ઉપનામ અથવા પદ્ધતિ આપે છે. તેઓ બંને ઉત્તમોત્તમ આત્મગુણવાળા મનુષ્યોને દેવ તરીકે પૂજે છે, અને દેવોમાં તેમની મૂર્તિઓ સ્થાપે છે. બંને આદિસાવળો ધર્મ એતત્વને વિશેષ મહત્વ આપે છે, અને બંને સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ એવા કાળમાનથી માપે છે કે જેથી મોટામાં મોટી તર્કશક્તિવાળા પણ ગભરાય છે ને વિસ્મય પામે છે. એમ છતાં, એ બંને ધર્મ સ્વતંત્ર અને એક બીજાથી જૂદા છે, તથા તેમની ઉત્પત્તિ આહ્ય ધર્મમાંથી થઈ છે એવું હરમેન જેકોબિએ સાબીત કર્યું છે. જૈન બંધુઓ તો પોતાના ધર્મને સ્વતંત્ર અને આદિ અનાદિથી ચાલ્યો આવેલો માને છે.”

આહ્ય ધર્મવાળાઓની માફક જૈન અને જન ધર્મવાળાઓ પ્રથમ પોતાનાં પુસ્તકો પાલી અને પ્રાકૃતમાં લખતા, પરંતુ તેનું જ્ઞાન લોકોમાં ઘટવા લાગ્યું અને સંસ્કૃત ભાષાનું પ્રબળ વધતું ચાલ્યું, તે જોઈને બંને ધર્મવાળાઓએ પોતાના ગ્રંથો સંસ્કૃતમાં લખવાની પહેલ કરી. પ્રો. મેક્સ મ્યુલરને મતે “જૈન લોકોના છેલ્લામાં છેલ્લા પ્રાકૃત ગ્રંથની શરૂઆત ઈ. સ. પૂ. ૩૭૭માં થઈ અને જૈન સિદ્ધાંતનો આખો ગ્રંથ ઈ. સ. પૂ. ૪ થી શતકમાં રચાયો હતો.” મી. બાર્થ એવું અનુમાન કરે છે કે “જૈન ધર્મની સ્થાપ-

ના પછી એક હજાર વર્ષ અથવા ઇ. સ. ની પાંચમી સદીમાં જૈનોના પવિત્ર ગ્રંથો લખવામાં આવ્યા ” પરંતુ એ અનુમાન સી. જેકોબિ જોટું પાડે છે, ને કહે છે કે “ વલ્લભિ સલામાં દેવાર્ધિએ સાધુઓને તથા ઉપાશ્રયોમાં ગ્રંથો પૂરા પાડવા માટે તેની પ્રતો લખાવી હતી, તથાપિ પુસ્તકો તો પ્રાચીન કાળથી હયાતી ધરાવતાં હતાં. ” બંને ધર્મ હિંદુસ્તાનના પૂર્વ ભાગમાં સ્થપાવાથી તેમણે તે તરફ યાત્રતી પ્રાકૃત-માગધિ-પાલીને પસંદ કરી. આ બનાવ હિંદની ભાષાના ઇતિહાસમાં મહત્ ફેરફાર કરનાર હતો. જો એ ફેરફાર ન થયો હોત તો પ્રાકૃત અને તેથી ઉત્પન્ન થએલી ચાલુ ભાષાઓ કદાચ સાહિત્ય-શૂન્ય બોલીઓ રહી હોત. જૈન ધર્મિઓએ બોલ્લો કરતાં પણ આગળ જતાં વધારે પગલાં ભર્યાં એટલે તેમનો ધર્મ ગુજરાત વગેરે દેશોમાં વધારે પ્રસરવાથી તે તે દેશની જે સમયે જે ભાષા ચાલતી તે ભાષામાં પણ તેમણે ગ્રંથો લખવા માંડ્યા. આ કારણથી જૂના ગુજરાતીમાં તેમ ચાલુ ગુજરાતીમાં જૈન સાહિત્ય ઘણું જોવામાં આવે છે.

જૈન લોકોને (બૌદ્ધની વાત છોડી દઈશું) બીજું માન એ ઘટે છે કે તેમણે પુસ્તક ભંડાર (પુસ્તકાલયો) ની ખૂબીદાર યોજના કરી. ગ્રંથો શુદ્ધ લખાવવા, જીવની પેઠે ભળવવા અને તેનો ભંડારોમાં સંગ્રહ કરવો એ ગોઠવણ ઘણા મહત્વની હતી. વળી તેમના ગ્રંથોમાં જેવી ઐતિહાસિક સામગ્રી જોવામાં આવે છે તેવી અન્યત્ર લાગ્યેજ મળી આવે છે. આ શિવાય તેમણે વાર્તાઓનાં અને બીજાં પુસ્ત-

કે પણ ઘણું લખ્યા છે, એટલે તેમનું સાહિત્ય એકલું ધર્મને લગતું જ છે એમ નથી.

એમ છતાં બ્રાહ્મણ લોકોએ જૈન સાહિત્ય ઉપર લક્ષ કેમ નહિ આપ્યું? એ સવાલ સહેજ ઉત્પન્ન થાય છે. એનું સુખ્ય કારણ તો ધર્મની હઠીલાઈ જ છે. જેઓ “ઉપાશ્રયમાં પણ પણ મૂકવો નહિ” એમ કહે તે શ્રાવકોના ગ્રંથો તરફ નજર પણ શાની કરે! તેઓ કદાચ એમ ધારતા હશે કે જૈનના સર્વ પુસ્તકો ધર્મ સંબંધી હશે? બીજો વાંધો ભાષા સંબંધીનો લાગે છે. કારણ જૈન ગ્રંથો ગુજરાતીમાં છતાં પણ તેમાં માગધિ આદિ અબાણી ભાષાના શબ્દો-રૂપો બહુ આવે છે તે સમજી ન શકાય-લિપિ ગ્વાલીઅરી* ને લખાણ પડિમાત્રામાં તેથી વાંચતાં પણ અણગમો થાય. વળી જૈન લોકોમાંથી અન્ય ધર્મોએને પુસ્તક મળવાં પણ કઠણ પડે એમ હતું. હાલ તેમ નહિ છતાં પૂર્વોક્ત કારણથી જ નજર નથી થતી એમ લાગે છે.

જૈન સાહિત્યની પ્રથમ ઝાંખી અન્ય લોકોને થઈ હોય તો વાંચનમાળામાં આવેલી હિત શિક્ષાની ગરબીથી થઈ. એ

:* આ મતને અમો સમ્મત નથી કારણ કે ગ્વાલીઅરી લિપિ અને પડિમાત્રામાં જૈનો શિવાય અન્યધર્મના પણ ઘણા પુસ્તકો નજરે પડે છે. જે રા. મણિલાલ બકેરભાઈ તરફથી બહાર પડેલ વિમલપ્રબંધની પ્રસ્તાવના જોવાથી સ્પષ્ટ થાય છે.

તેમજ કવિ સવિતાનારાયણભાઈ ગુજરાતી ટીકા સાહિત્યનું બિહારી સતસર્થનું પુસ્તક જેની પ્રસ્તાવના જોવાથી પણ ખુલ્લું જણાય છે.

પ્ર. કર્તા.

પ્રધી કાવ્ય દોહનમાં કેટલીક જૈન કવિતાને જગા મળી. શાસ્ત્રી
 વ્રજલાલ કલિદાસે જૈન ગ્રંથોની કેટલીક વાત પ્રસિદ્ધિમાં આણી.
 બૃહત કાવ્યદોહનમાં થોડીક જૈન કવિતા પ્રકટ થઈ. અને
 પ્રાચીન કાવ્યમાળામાં મારા આગ્રહથી શીખવતીના રાસને
 જગા મળી. રા. હરિલાલ ધ્રુવે મુખ્યાવળોધ ઐકિતક વ્યા-
 કરણ પ્રસિદ્ધ કર્યું. વડોદરાના કેળવણી ખાતા તરફથી
 મારા વખતમાં કુમારપાળ પ્રબંધ, કુમારપાળ ચરિત્ર, દ્વાપ્રય
 વગેરેનાં ભાષાંતર કરાવામાં આવ્યાં. જૈનોના જૂના સા-
 હિત્યને મળતી ભાષામાં ઇતર કવિયોએ રચેલા ગ્રંથો તરફ
 નિદાનોત્તર લક્ષ ગયું. કાન્હડદે પ્રબંધ પ્રથમ ગુજરાત શા-
 ખાપત્રમાં પ્રગટ થવા લાગ્યો (તેને રા. કાદ્યાભાઈ દેરાસરીએ
 સંશોધન કરી ટીકા સાથે ગઈ સાલમાંજ બહાર પાડ્યો છે.)
 ભાલણકૃત કાદંબરી પ્રસિદ્ધ કરવાનું હાલ રા. કેશવલાલ
 ધ્રુવે હાથમાં લીધું છે. ભીમની હરિલીલા બૃહત્ કાવ્ય દોહન-
 માં છપાઈ છે, પણ તેની ભાષામાં ફેરફાર કરેલો જણાય છે.

જૈનેતર લોકોએ ઉપર પ્રમાણે કેટલોક પ્રયત્ન તેમના
 સાહિત્ય માટે કર્યો તેમ તે લોકોએ છેક દલપતરામ ને નર્મદા-
 શંકરના સમયથી ગ્રાહ્યણી ગ્રંથો બહાર પાડવાની. ઉઠાવણી
 કરી. એમ છતાં સુબંધના એક ગૃહસ્થ શેઠ ભીમશી માણેક
 તથા અમદાવાદની શેઠ રવચંદ સુખાની વિદ્યાશાળા શિવાય
 જૈન બંધુઓ બેશીજ રહ્યા એ નવાઈની વાત છે!
 તેમની આંખો છેક ચાલુ સૈકાની શરૂઆતથી ઉઘડવા લાગી
 જણાય છે. રાજકોટમાં થયેલી સાહિત્ય પરિષદ વખતે
 જૈન સાહિત્ય વિષે પ્રથમ ચરચા થઈ, (જોકે મહેસાણા,

વડોદરા, ભાવનગર, અમદાવાદ, મુંબઈ વગેરે સ્થળોએ ધર્મ-સંબંધી અસુક ગ્રંથો પ્રસિદ્ધ થવા લાગ્યા હતા.) અને જૈન ગ્રંથોની એક યાદી છપાઈ ત્યારે તેમનું સાહિત્ય પુષ્કળ છે એમ લોકોના જાણવામાં આવ્યું.

ગૌતમ રાસા જેવા એક બે વધુ ગ્રંથો છપાયા પછી પ્રાચીન કાવ્યમાળાની કે પૃહતકાવ્યદોહનની સાફક મોટા પાયાપર ગ્રંથો પ્રસિદ્ધ કરવાનું બીંદુ રા. જીવજીવ્યંદ સાકરચંદ જવેરીએ ઝડપ્યું, અને આનંદ-કાવ્ય મહોદધિ મૌક્તિક ૧ લું ગયા માસમાંજ બહાર પડ્યું. શેઠ દેવચંદ લાલભાઈ જવેરી તથા તેમના કુટુંબે ઉદાર દીલથી મોટી રકમો કાઢીને એક લાખ રૂપિયાનું ભંડોળ કર્યું, તેનો એક હેતુ જૈન ગ્રંથો પ્રસિદ્ધ કરી સસ્તી કીમતે વેચવા એવો છે. તેમાંથી આજસુધી ૧૯ પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ થયાં છે; તે પૈકીનું ગુજરાતી પુસ્તક તો આ મૌક્તિક એકલુંજ છે. બીજાં મૌક્તિકો એક પછી એક છપાવી બહાર પાડવાનો તેમનો ઇરાદો છે.

કાવ્ય મહોદધિનાં પહેલાં મૌક્તિકમાં ચાર રાસા સમાયા છે. ૧ શાલિલદ્ર, શ્રીમતિસાર કૃત સંવત્ ૧૬૭૮ નો, ૨ કુસુમશ્રી રાસો, શ્રીગંગાવિજયજીકૃત સં. ૧૭૧૭નો, ૩ અશોક રોહિણી, શ્રીમાન જ્ઞાનવિમળજીકૃત સં. ૧૭૭૨નો, અને ૪ પ્રેમલાલ લચ્છી, કવિશ્રી દર્શનવિજય-કૃત સં. ૧૬૮૬નો. આ રાસાઓની વસ્તુ શી છે તે ટુંકામાં જણાવતાં પણ વિસ્તાર વધી પડે એમ હોવાથી એ વાત પડી મૂકવી પડે છે.

કવિતા કેવી જાતની છે તે જણાવવા માટે માત્ર જે
ત્રણ દૃષ્ટાંત આપીને સંતોષ માનીશું.

૧ શૃંગાર અને રૂપ વર્ણન.

“ મુખ શોભાઈ હરાવીઓએ, શશિ આકાશી રહત તો,
નયણ સુંદરતાએ જીતીયાંએ, મૃગ વનમાંહિ ચરતતો.
ભાલ વિશાલ વિરાજતુંએ, જાણું આઠિમનો ચંદ તો,
વેણી મિસિ જાણું અહનિશિએ, સેવઈ એ નાગિંદતો.
નાશા નિરૂપમ નિરખતાંએ, ઉપજઈ અતિ ઘણો રંગતો,
દંતપંતિ અતિ દીપતીએ, સહી મુગતાફલ રંગ તો.
જીભ અમૂલિક તેહતણીએ, જાણું અમિતની વેલિ તો,
અધર પ્રવાહી ઉપમાએ, દીઠઈ અતિ રંગ કેલિ તો.
કોટિ કંબુ સોહાવીઉએ, રિદય સદય સુવિશાલ તો,
અતિ ઉન્નત કુચ રૂચકાએ, હૃદયારિશૃંગ સાલ તો.
નાભી અમૃતની કૂંપિકાએ, કટિતટિ સિંહણિ લંકતો,
ખાડુ કટિકર સારિખાએ, કેસ કામીજન પાસતો.
ગતિ જિત્યો જેણિ હંસલોએ, સેવઈ તે વનવાસતો,
જંઘા કદલી થંલ સમ એ, વૃત સકોમલ તાસતો.
ચરણ કમલ કોમલ લલાએ, ઉન્નત કચ્છપ આકારતો,
નખદર્પણ સરજ(મા) વીઆએ, પખઈઠાં નાપિક પડીઆરતો.”

૨ શીયળનો પ્રભાવ.

અહો જળ થળના દેવતા, શીલતણા રખવાળ,
સાંભળજો તમ્હને કહું, તુમ્હો સાચા પ્રતિપાળ.
આ અરિકેસરી સુતચુ સહી, જો હોઈ સાચો રાગ,
તો ત્રુટજો નૃપ બંધના, જિમ હોએ શીલ સોભાગ.

ઈમ કહી નૃપને જલે છાંટિયો, ત્રુટા બંધન ત્રાટ,
મયસાર નૃપ સાને થયો, જ્ય જ્ય બોલે ભાટ.

૩ પતિ વિયોગ.

એકલડી મૂકીને સ્વામી, કિમ જઈએ અંતરયામી હો,
મુજ સાહ કહો કુણ કરશે, તુમ્હ વિણ મુંજ કૌણ બાહ્ય ધરશે હો.
તુમ્હ વિણ દિન કિમ જાયે, બિણ વરસ સમોવડ થાયે હો,
તુમ વિરહો હો બિણ ન બમાએ, તુમ દીઠે હરખજ થાયે હો.
માંછલડી તલપે વિણ પાણી, તિમ તુમ્હ વિણ કિમ ધરું ધીરહો.

વળી,—જાતાં તણે! જુહાર, વલતાં તણાં વધામણાં,
દૈવ તણે વિવહાર, મિલીઈ જો મરીઈ નહીં.
એમ કહી આંસુ અતિ ઝરઈ, અનંદ ભીજઈ સઘલુ દેહ,
ગદગદ સરિં વલાવાનઈ, સ્વામી ! એ ર્યો નેહ.
પાણી પાપણિ છેહ, આન્યાનું અચરિજ કિસ્થુ !
તો હું જાણત નેહ, જો લોહી આવત લોચણે.
છાતી ભીંતરિ દવ બલઈ, ધૂઆ ન પરગટ હોય,
કઈ મન જાણે આપણો, કિં જિણી લાયા સોય.

કવિતામાં દુહા, ચોપાઈ, સોરઠા, ગિતી, કડખા (જુલ-
ણા જેવો) ઉલ્લાસ (૨૮ માત્રાનો) એ પિંગળના છંદ !
આશાવરી, ગોડ-ગોડી, માળવી, ગોડી મદહાર, સિંધુ સિં-
ધુઓ, કાફી, મદહાર, સોરઠ, બંભાયત, ધન્યાશ્રી, સારંગ,
સામેરી, દેશાબ, રામગ્રી, કેદારો, અને પરજીઓ એ રાગ
તથા દેશીઓને ઢાલમાં આપણે જેમ રાગ વણજારાનો,
ઓખાહરણનો કહીએ છીએ તેમ નમુનાનું ચરણ આપી તે
દેશી કે ઢાલ (ઉદાહરણ. ઉંબરિયાને ગાજે હો લડીયાણી રાણી

ચિહ્નકિશે, એ દેશી) જોવામાં આવે છે, અને તે લાલણ્ય, પ્રેમાનંદ વગેરેએ વાપરેલા રાગને દેશીઓ સાથે સરખાવવાનું ઠીક પડશે.

પ્રેમલાલચી રાસો વાંચવાથી જણાશે કે એ એક અદ્ભુત વાર્તા છે, અને તેનું વર્ણન કરવામાં કવિએ સારી ચતુરાઈ વાપરી છે. ઠેકાણે ઠેકાણે વર્ણન ખૂબીદાર કર્યું છે, અને રસ ઘટાવવામાં પણ નિપુણતા વપરાઈ છે. લખનાર સાધુ છતાં શૃંગાર, રસનું તથા રૂપનું સાફ વર્ણન કરી શકે છે એ નવાઈ જેવું છે, પણ “જ્યાં ન પહોંચે રવિ ત્યાં પહોંચે કવિ” એ કથન ખરેખરું છે.

“દાન, શીલ, તપ, લાવ” આ ચાર બાબતોને જૈનાચાર્યોએ પ્રધાનપણે માનેલી હોવાથી તેમાંના એક કે અનેક ક-તર્ક વ્યવહાર કરવા માટે રાસાઓનું બંધારણ જોવામાં આવે છે, અને તેમાં જૈન ધર્મનું જ્ઞાન આપવા પણ તજવીજ થયેલી હોય છે. પાદરીઓ જેમ કેાઈ પણ વિષયના ગ્રંથમાં ધર્મની બાબત લાવે છે, એમ જૈન સાધુઓએ કરેલું જણાય છે. વિશેષમાં પૂર્વ લખનું વર્ણન કરી પોતાના પાછલા કરમે કરી સુખ દુઃખ ભોગવાય છે એ સિદ્ધાંત સાબીત કરે છે, તથા રાસાનાં પાત્રો આખરે સંસાર તણ સાધુ થયાનું વર્ણવે છે.* વડોદરા તા. ૨૫ માર્ચ ૧૯૧૪.

હરગોવિંદ દ્વારકાદાસ કાંટાવાળા.

* જણાવવું જરૂર છે કે સાધુઓ એવા પાત્રને જ કે પસંદ કરે છે કે જે પાત્ર મોક્ષ ગામી હોય. અને તેવાં પાત્રોના ચરિત્રો વર્ણવવા પ્રયત્ન આદરે છે, એમ નહિ કે પોતે ચિત્તારેલા પાત્રને પૂર્વભાવના ક્ષેત્રે બતાવી મારી મંચડીને, સાધુ બન્યાનું અને મોક્ષે ગયાનું જણાવતાં હોય. પ્ર૦ ક-તર્ક.

નમોઽકલઙ્કદેવાય.

સુખખન્ધ.

પ્રાચીનગૂર્જરાતીસાહિત્યના પરિશીલનમાં કોણ નહીં પડ્યું હોય ? એવાં પ્રાચીન સુરસકાવ્યોને ખહાર આણવામાં સાક્ષરવર્ગની જરૂર હતી, પરન્તુ “ તે સમય સુધી અટકવું, અને હસ્તગત થયેલ કાવ્યોને હબ્બુપણુ દાળી રાખી સંસ્કારી જનોને એનો લાભ પામવા ન દેવો એ, અને રચ્યું નહિ.” શ્રીયુત લશુલાઈ કૃતેહચંદ કારભારી મને વખતો વખત કહેતા આવ્યા છે કે “ માત્ર સંસ્કૃત પ્રાકૃતજ નહિ, સાથે સાથે બાળલોકોપયોગી નાસાઓનું કાર્ય પણ કરાવો ! ” આવા પ્રકારની પ્રેરણાથી પ્રેરાઈને આ કાવ્ય વેળાસર ખહાર પાડ્યું છે.

થંન્યાસ શ્રીકમળવિજયના શિષ્ય સુનિ શ્રીલાલવિજય-ને રાસો બાળે પૂછાવતાં તેમના તરફથી “ રામરાસની ” એક પ્રતિ અમને લાયબેરી માટે લેટ મળી. તે પ્રતિ જોતાં એમ વિચાર થયો કે જઘનોમાં પણ ગૂર્જરજિરામાં રામચરિત્ર છે ખરું અને તે પણ વળી અપ્રસિદ્ધ ! રામ-રાસ અપ્રસિદ્ધજ છે એમ માનવાના ત્રણ કારણ હતાં.

(૧) રા. મનસુખ કિરતચંદના છપાવેલ રાસોના લિસ્ટમાં આ નામ નહોતું.

(૨) જે વેખતે આ પ્રતિ લેટ મળી તે વખતે આ રાસની ખીજ નકલ છે કે નહિ તેની, લંડોરો અને સાધુઓમાં તપાસ કરતાં ખીજ પ્રતિ મળી શકી નહિ એટલુંજ નહિ પણ ઘણેથી એવું સાંભળવામાં આવ્યું કે આવો રાસ છે કે નહિ તે અમારી જાણમાં નથી.

(૩) વખતે પાંચ દશ વર્ષ ઉપર એકાદા નાનકડા ગ્રન્થરૂપમાં જૂની શૈલિમાં કોઈ તરફથી છપાઈ પ્રસિદ્ધ થયો હોય એવું ધારી કેટલાક બુકસેલરોને લાં તપાસ કઢાવી તો લાંથી પણ તે મળી શક્યો નહિ. *

આ ત્રણ કારણોથી આને જલદીથી છપાવી બહાર પાડવાની પ્રબળ ઇચ્છા થઈ. અને આ કારણથી, બીજી પ્રતિ-ઓના સાથેના આધાર વિના પણ ત્વરાથી કાર્ય શરૂ કરવા માંડ્યું. રામરાસની જે પ્રત અમને મળી હતી તે પ્રત કુલ્લે ૧૧૩ પાન વાળી અને ૩૬ પાનમાં ૧૭ તથા બાકીના દરેકમાં ૧૬ પંક્તિઓ ઘણા સારા અક્ષરોથી લખાઈને ભરાયેલી હતી. દરેક પંક્તિમાં ૩૮ થી ૪૫ સુધીનું અક્ષર પ્રમાણ હતું. જે કે અક્ષર ઘણાં સારા હતા છતાં પણ અશુદ્ધિ તો હતીજ, એમ પાછળથી મળી આવેલી છપાયેલી જે પ્રતો તપાસતાં જોવામાં આવ્યું છે. વળી પુસ્તક-શોધનકર્મ અન્ય સારક્ષત કરાવેલું હોવાથી ભૂલો કાંઈક વિશેષ રહી છે એમ પણ જણાયું છે. પરંતુ તે માટે હવે શું થઈ શકે ?

સુર વાંચકો સુધારીને વાંચશે એમ માનીને, થયું છે તે ચલાવી લેવું પડ્યું છે. અન્ય પ્રસિદ્ધ થયેલી બીજી જે પ્રતિઓ સાથે સરખાવતાં નાનાં મોટા પાઠાંતર પણ ઘણાં મળી આવ્યા છે, તે પણ આમાંતો ચલાવીજ લેવા શિવાય બીજો ઉપાય જડ્યો નથી. જે કે રાવ બહાદુર હરગોવિન્દદાસ

*આ તપાસ રામચરોરસાયન-રાસ એવા નામથી થયેલી જેથી મળી શક્યો નહિ, પરંતુ જે રામરાસ એ નામે થઈ હોત તો તે મળવા સંભવ હતો ખરો.

દ્વારકાદાસ (લુણાવાડાના માજી દિવાન) કાંટાવાળાની સલાહ લેતાં તેમણે એમજ કહ્યું હતું કે ‘આને જળશાયી કરી દઇ બધો રાસ ફરીથી છપાવો.’ પણ તેમ કરવું કેટલાંક અનિવાર્ય કારણોને લીધે અશક્ય જણાયાથી બધો સુધારો વધારો તેમજ પાઠાન્તરાદિ દ્વિતીયસંસ્કરણ ઉપર મુલતવી રાખવું પડ્યું છે. જે* માટે હાલતો વાચકવૃન્દ સમભાવજ ધારશે એવી વિશ્વસિ છે. આગળ છપાઈ ગયેલી બંને પ્રતિઓ કરતાં આમાં ઘણો સુધારો વધારો જોવામાં આવ્યો છે, એમ તો મારે કહેવુંજ પડશે !

રામચંદ્રનું અપર નામ પદ્મ હોવાથી સંસ્કૃત-પ્રાકૃત-માં બે પુસ્તકો પદ્મચરિત્રના નામથી રચાયેલાં, શ્રીજૈનશ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ ઓફિસ તરફથી બહાર પડેલ જૈનગ્રંથાવલીમાં જોવામાં આવ્યાં છે.

	શ્લોક:	કર્તા.	સાલ.	ભાષા.
(૧) પદ્મચરિત્ર.	૧૦૦૦૦	શ્રીવિઘ્નસૂરિ	૬૦	પ્રાકૃત. A
(૨) „	૨૨૦૦	શ્રીદેવવિજય		સંસ્કૃત.

આ વિના આજ ગ્રંથાવલિમાં બીજા ચરિત્રો આ પ્રમાણે નોંધાયેલાં છે.

*જે કે પાઠાંતરો શુદ્ધિપત્રકમાં દાખલ કરી શકાત, પણ જેઓ પાઠાંતરો મેળવી લાલ લઇ શકે તેવા ખપીને માટે, અગર તે વગરનાને પણ તે ઉપયોગી ન ધારીને પડતું મેલ્યું છે.

A. એનું અપરનામ રામચરિત્ર છે. એને જૈનરામાયણ પણ કહેવામાં આવે છે. આ ચરિત્ર ગાથાબદ્ધ હોવા સાથે વૈરાગ્યરસથી પૂરિત છે. નાગલવંશના વિમલાચાર્યે મહાવીરસ્વામિના નિર્વાણથી પદ્મ મે વર્ષે એટલે વિક્રમ સં. ૬૦માં આ ચરિત્રની રચના કરી. તેથી આ ચરિત્ર

	શ્લોક.	કર્તા.	સાલ.	ભાષા.
(૩) રામચરિત્ર.	૫૦૦૦	શ્રીદેવવિજયગણિ.	૧૬૫૨	* ગદ્ય.
(૪) „		શ્રીવિજયસેન.		A
(૫) રામનાટક.				B
(૬) સીતાચરિત્ર.	૩૧૦૦			પ્રાકૃત.
(૭) „	૩૪૦૦			„ D
(૮) „	ગાથા ૪૬૫	શ્રીભુવનતુંગ.		

અત્યંત પ્રાચીનસમયમાં થયેલું છે. એમ ચોકસ સાબીત થાય છે. કારણ કે દેવર્ષિગણિદ્વિમાશ્રમણે વિક્રમ સં૦ ૫૨૩માં સૂત્રો પુસ્તકારૂઠે ક્યાં તો તે સમયથી પણ ૪૬૩ વર્ષ પહેલાં આ ચરિત્ર રચાયેલું છે. પણ દિલગિરી છે કે આવાં પ્રાચીન ચરિત્ર તેની ગેર સંભાળ અને જ્ઞાનની ઓછાસને લીધે કવચિતજ ભેવામાં આવે છે. [જૈનગ્રંથાવલિ પાનું ૨૨૬.

નોટ:—

છતાં હાલ ભાવનગરની જૈનધર્મપ્રસારકસંસ્થા તેના મુદ્રણપ્રયાસમાં ફેલીભૂત થયેલી છે. એમ જાણીને ધણો આનંદ થાય છે. પઉમચરિત્રના નામથી.

*આને રામાયણ પણ કહેવામાં આવે છે.

A આ વિજયસેનસૂરિ નાગેન્દ્રગચ્છના કલિકાળગૌતમ હરિસદ્રસૂરિના શિષ્ય હતા. આ વિજયસેનસૂરિએ ‘આસડે’ કરેલી વિવેકમંજરીને શુદ્ધ કરવામાં તેમને મદત કરી છે. એટલે તેઓ સં૦ ૧૨૬૦ના લગભગમાં વિદ્યમાન હતા. [જૈનગ્રંથાવલિ પાનું ૨૩૧.

B જેસલમેરના ભંડારમાં છે. આ નાટક રામાયણ સંબંધીજ છે કે અન્ય છે તે ખબર મળી નથી.

D એના માટે બૃહત્પિપ્પળનિકામાં “સીતાચરિત્રંધર્માધર્મશાસ્ત્રગતં પ્રાકૃતં ૩૪૦૦” આવો નોંધ છે. પણ તે ક્યાં પણ હપલબ્ધ થયું નથી.

[જૈનગ્રંથ પાનું ૨૩૬].

નોટ:—

દીપ B સાંભલવા પ્રમાણે જેસલમેરની દીપ જોડી થઈ છે તેથી આ હપર ભરોસો રહેતો નથી. દીપ D વિશ્વાસપાત્ર જણાતું નથી.

(૯) ત્રિષ્ઠિશલાકાપુરુષચરિત્ર. કર્તા શ્રીહેમચન્દ્રાચાર્ય કે જેના ૭ માં પર્વમાં રામાયણ સમાયેલું છે અને જે ઉપરથી આ રાસ, રચના પામ્યો છે.

(૧૦) લઘુત્રિષ્ઠિશલાકાપુરુષચરિત્ર.
કર્તા શ્રીમેધવિજય શ્લોક પ્રમાણ ૫૦૦૦.

ભાષામાં રચાયેલ રાસાદિ.

(૧૧) સીતારાસ. કર્તા શ્રીઆળકવિ. સં. ૧૬૮૫ લગલગ.

(૧૨) રામસીતા કર્તા જ્ઞાનસાગર. સં. ૧૮૨૨

(૧૩) રામસીતા કર્તા નગર્ભિસેનસૂરિ. સં. મળ્યો નથી.

(૧૪) રામસીતા ચોપાઇ. કર્તા શ્રીસમયસુંદર. સં. ૧૭ મો સૈકા.

(૧૫) રામચંદ્ર-કર્તા શ્રીમાણિક્યચંદ્ર. સં. મળ્યો નથી.

રાસ લગલગ છપાઇને પૂરો થવા આવ્યા પછી એની પ્રસ્તાવના, અને કર્તાના જીવનમાટે તપાસ કરવા માંડી તો જણાયું કે આ રાસ જે સ્થાનકપન્થી ગૃહસ્થો તરફથી રામરાસને નામે પ્રસિદ્ધ થઈ ચૂક્યો છે.

મોતીલાલ મનસુખરામ શાહ, સં. ૧૯૬૬.

કોઠારી કસલચંદ નીમજી, સં. ૧૯૬૬ (આવૃત્તિ ૨ જી)

એક તો, કર્તા શ્રીકેશરાજજીનું નામ વિશેષ સ્થાનકપન્થના સાધુઓના નામ સાથે મળતું આવતું છે, તેમાં વળી જે સ્થાનકપન્થી ગૃહસ્થો તરફથી આ રાસ છપાયો જાણી એક પ્રકારની અવનવી ચિંતા ઉત્પન્ન થઈ, કે, વળતે કર્તા સ્થાનકપન્થી હોઈ, આમાં સ્થળે સ્થળે મૂર્તિનું કદાચ ઉત્થાપન કરવામાં આવ્યું હોય, તો એક પ્રકારનો અણચિન્ત્યો બોલે શિરપર ઉભો થશે ! * આ ઉપરથી

* જોકે નામ સ્થાનકપન્થને વિશેષ મળતું હોવાથી તે બાબે મં અગાઉથીજ પંન્યાસ શ્રીકમળવિજય, અને પંન્યાસ શ્રીઆનન્દસાગર પાસે

વિશેષ પત્રવ્યવહાર અને અને ત્યાં જાતેજઈ તપાસ કરવા યોગ્ય
ધાર્યું. જેમ કરવાથી મુનિરાજ શ્રીવલ્લભવિજય અને
લાવનગરનિવાસી શેઠ કુંવરજી આનંદજીના આ પ્રમા-
ણે પત્રો મળ્યા, જે ઉપયોગી જણાયાથી અત્રે ટાંકું છું.
તેમજ પૂનામાં વિ. સા. ન્યા. ર. શ્રીશાંતિવિજયને મળતાં
તેઓએ પણ જણાવ્યું કે “સ્થાનકપત્રીઓએ છપાવેલી
પ્રતોમાં મૂર્તિપૂજના પાઠો કાઢી નાંખીને ચદ્વાતદ્વાતેઓએ
ગોઠવી દીધું છે, કે જે પ્રમાણે તેઓ કરતાજ આવ્યા છે. માટે
તમારે જરૂર છપાવવો અને તમારી છપાવેલ પ્રત બરાબર
તપાસી લેવી.”

મુનિરાજ શ્રીવલ્લભવિજયે આ ફંડના કલાર્ક શાં મગનલાલ
વેલચંદ્રાના મારાપર પૂને લખાવેલ પત્ર.

મુંબાઈ તા. ૨૦-૩-૧૪

કેટલીક ખીના નીચે લખી છે જે તપાસ્યાથી ખબર પડશે.

૧. હાલ ચોથી પાને ૧૧* મે ચૈત્ય તથા યતિની વાતને બદલે

તપાસ કરાવી હતી, કે વખતે સ્થાનકપત્રી અન્ય ના હોય? ન્યારે પંન્યાસ
શ્રીકમળવિજયતરફથી મુનિ શ્રીલાલવિજયનો એવો ઉત્તર આવ્યો કે “અમે
તે અન્ય જોયો નથી માટે તમારે પૂછું તપાસ કરી કામ કરવું.” જેથી
પં. શ્રીઆનંદસાગરને વિશેષ ખાતરીમાટે તેનાં કેટલાંક પૃષ્ઠો મોકલ્યાં
જેનો તેઓશ્રી તરફથી આ પ્રમાણે ઉત્તર આવતાં શરૂ કરેલું કાર્ય આગળ
લાંબાવ્યું હતું:—

“આ રાસો જોતાં દર્તા (પ્રતિમા નહિ માનનાર) લૌકાગચ્છના કે
દુઢીયા નથી, પણ વિજયમતી (વીજમત)ના સાધુનો કરેલો છે. છપાવવામાં
અડચણ જેવું લાગતું નથી.”

(પેટલાદ. એપ્રિલ ૧૯૧૩.)

*આ જે પાના ટાંકવામાં આવ્યા છે તે મો. મ. શાહવાળી છપાવેલી
પ્રતિના છે.

કીડાની વાત લખી છે તો આપણા છપાયેલ રામરાસમાં કીડા તે પ્રમાણેજ રાખેલું છે કે ફેરફાર કર્યો છે ? x x

૨ પાને ૫૭ હાલ ૧૯માં અઢાઇ ઓચ્છવને બદલે મંગળ-કળશની વાત લખેલી છે.

૩ પાને ૭૧ હાલ ૨૪ માં મુનિસુવ્રતસ્વામીની મૂર્તિને બદલે અરિહંત તે પ્રમાણે લખ્યું છે.

૪ પાને ૧૫૩ માં શાન્તિનાથ સ્વામીના મંદિરને બદલે પૌષ્પ-શાળા લખી છે.

૫ સાત સાધુઓની મૂર્તિ સ્થાપેલી તેનું વર્ણન બિલકુલ ઉડાવી દીધું છે.

આ સુખ્ય સુખ્ય બીના છે પરંતુ આ પ્રમાણે ઘણી જગ્યાએ હશે જેથી પ્રસ્તાવનામાં પણ જણાવવું જોઈએ જે હેમચંદ્રાચાર્યના બનાવેલ ત્રિપષ્ઠિ શલાકા પુરૂષને અનુસરીને આ રામરાસ છપાવ્યો છે તો ઉપર બતાવેલ પાઠોમાં ફેરફાર શા માટે કીધો વિગેરે વિગેરે.

આપણા છપાયેલા રાસમાં પણ તપાસશે જે ઉપર લખેલ જગ્યાઓમાં કંઈ ફેરફાર કરેલો છે કે કેમ.

x

x

x

x

મારાથી કંઈ ફેરફાર લખાયો હોય તો ત્રિપષ્ઠિશલાકા પુરૂષ તપાસવાથી સ્પષ્ટ જણાશે.

x x જીવજીવંદ સાકરચંદ

શ્રી મુંબઈ.*

x પત્ર પહોંચ્યો, તે સાથે રામરાસના છાપેલ ફારમોનો સંગ્રહ પહોંચ્યો, આપે છપાવેલ રાસની પ્રત અસલ પ્રમાણે બરાબર મળેલી લાગે છે. તેની અંદર પ્રતિમાપૂજાદિકને લગતા અધિકાર કાયમ છે.

* મુંબઈ લખ્યું છે પણ પૂનાના બદલે મુંબઈ લખાયું છે. પત્ર પૂના મળ્યો હતો.

હુંઢકોએ તે રાસની અંદરના પ્રતિમાજીને લગતા તમામ પાઠો ફેરવી નવા ઢાખત્ર કરીને એજ રાસ છપાવેલો છે. તેમાંથી પાછળની પ્રશસ્તિની અંદરની ૪ ગાથા કર્તાની પદ્માવળીવાળી પણ કાઢી નાંખી છે. તેની ખાત્રી માટે અને પ્રસ્તાવનામાં લખવા માટે તમે બીમશી માણુકને ત્યાંથી તેના ગુમાસ્તા કશળચંદ નીમજી જે હુંઢીઆ હતા તેને છપાવેલી રામરાસની યુક મંગાવજો અને તેમાંથી મેં નીચે લખેલા છે તે પાઠ કાઢી તમારી યુક સાથે મેળવીને તેમાં કરેલો ફેરફાર જાહેરમાં મૂકશો.

તમે છપાવેલ રાસના કર્તા બીજમતિ અથવા વીજમતી છે. તે લુંપકમાંથી નીકળેલ છે. તેઓ પોતાને વિજયગચ્છી કહેવરાવે છે. તેઓ લુંપકમાંથી નીકળેલા છે પણ પ્રતિમાને માનનારા છે. તેઓ પોતાની પ્રશસ્તિમાંજ વિજયઋષિ કોના શિષ્ય તે કહી શક્યા નથી કારણકે લુંપકમાંથી નીકળેલા અને તે પણ ગુરૂ વિનાના હતા. એટલે તેનાથી પૂર્વ પરંપરા સાથે સંબંધ મેળવી શકાય તેમ નથી.

x . x x x

તમે છપાવેલ રાસમાં ઢાલ ૪ થીમાં પૃષ્ઠ ૧૮ * મેં વાળી-મુનિ અષ્ટાપદપર કાઢિસગ્ગ ધ્યાને રહ્યા છે તે પ્રસંગમાં ગાથા ૧૮-૧૯ માં જિનપ્રતિમાનો અધિકાર છે. તે હુંઢીઆઓએ છપાવેલ રાસમાં ફેરવી નાખેલ છે.

ઢાલ ૧૦ થીમાં પૃષ્ઠ ૪૪ માં અંજનાસુંદરીના સંબંધમાં ૧૬મી ને ૨૨મી ગાથામાં પ્રત્યક્ષ પ્રતિમાનો આધકાર છે તે હુંઢકોએ ફેરવ્યો છે.

ઢાલ ૪૬ પૃષ્ઠ ૨૩૩માં રાવણુ શાંતિનાથજીના દેરાસરમાં જઈને બહુરૂપિણી વિદ્યા સાધવા બેઠેલ છે તે હકીકત બહુ વિસ્તારે છે. તેને સંક્ષેપી દષ્ટને હુંઢકોએ છપાવેલ રાસમાં ઉપાશ્રયમાં જઈને ધ્યાન કરવા બેઠાનું લખ્યું છે. અહીં ઘણું ફેરવી નાખ્યું છે.

* આ પત્રાકો આ અમારી છપાવેલ પ્રતનાં ટાંકેલાં છે.

આ પ્રમાણે ખીજે પણ ઘણે દેકાણે ફેરવ્યું છે પણ હું તમામ તપાસી શક્યો નથી. ચોકસ જાણીતા અધિકારજ તપાસી જોયા છે.

આ કારણને લઈને તમે છપાવેલ છે તે રાસ બહુ ઉપયોગી થઈ પડશે અને (x?) કેવું ગેરકૃત્ય કરે છે તે પ્રસિદ્ધિમાં આવશે. સૂત્રોના પાઠ પણ પ્રતિમાના અધિકારવાળા તે લોકોએ ફેરવ્યા (ફહેરાય) છે આ હકીકત તેની ચોકસ સાક્ષી પૂરે છે.

x	x	x	x
x	x	x	x

સં. ૧૯૭૦ના ફાગણ વદી ૧૩ ભોમે

લી. કુંવરજી આણંદજીના x x

આ ઉપરથી મારા શિરપર તેવો દોષ રહેવા ન પામે તેટલા સારૂ તે જાનને પ્રતો મંગાવી આ અમારી પ્રત સાથે સરખામણી કરવી શરૂ કરી, તો સ્થાનકપન્થીઓએ ફેરવેલા પાઠ આ સુજળ જણાયા. જિન પ્રતિમાને નહિ માનવાવાળા હુંઠકમતી (સ્થાનક—ઉપાશ્રયનેજ માનવાવાળા) સંવત્ ૧૭૦૬ માં થયા છે, અને જો કે પ્રથમ લોકોએ હતા છતાં તેઓમાં પ્રતિમા માન્યતા પાછળથી દાખલ થઈ અને કેવળ આ લોકોજ વિશેષે મૂર્ચુત્યાપકો રહ્યા, તે વખતથી તેઓને પન્થ ચાલવા લાગ્યો છે. આ લોકોનું કેટલીક બાબતમાં વર્તન એવા પ્રકારનું છે કે જે માટે અહીં ઉલ્લેખ કરતાં મને શરમ આવે છે. હાલના જમાનાને અનુસરી તેવી વાત બહાર આણવામાં ફાયદો જણાતો નથી, કારણકે હાલના સમયમાં લોકો એકત્ર થવા વાતો કરે, અને અમારા તરફથી તેઓનાપર આક્ષેપો થાય તે

હું ઇચ્છતોજ નથી. છતાં પણ તેઓએ પરમમૂર્તિપૂજક શ્રીકેશરાજના બનાવેલ આ રાસમાં જે જે પાઠો ફેરવી નાંખ્યા છે અને સાથે વળી હુંઠકપન્ધી સાધુએ બનાવ્યો છે એવું આડકતરી રીતે બતાવવા તેના કર્તાની પ્રશસ્તિ પણ કાઢી નાંખી એવું કાર્ય કયું છે કે, જે કોઈ પણ પ્રમાણિક માણસને છાજે નહિ. જો કે એટલું તો ખરૂંજ કે રાસો વાંચવાનું સ્થાનકમતમાં વિશેષ પ્રચલિત છે. અને તેમાં પણ આ રાસરાસ તો દર ચાતુર્માસમાં તેઓના સ્થાનકમાં—ઉપાશ્રયમાં વંચાય છે ! આવા રાસો તેઓમાં વિશેષ પ્રચલિત હોવાનું સુખ્ય કારણ આ છે કે:—

તેઓ માત્ર જૈનોનાં મૂલસૂત્રોનેજ માને છે અને નિર્ચુક્તિભાષ્યચૂર્ણિટીકા, ઇત્યાદિ પંચાંગીને માનતા નથી. અને તેટલા સાફ તે લોકો વ્યાકરણને વ્યાધિકરણ—રોગ કરનાર સમજી લાગતા પણ નથી. તેમજ પોતાના શિષ્યોને લાગુવા પણ દેતા નથી. જેમ કરવાનું પ્રબલ કારણ એજ છે કે જો શિષ્યોને વ્યાકરણાદિ શીખવવામાં આવે તો તેઓ સન્ધિ, વિભક્તિ, પદચ્છેદ આદિ સ્પષ્ટ સમજી જઈને ટીકા, ભાષ્ય વિગેરે વાંચવા માંડે ! અને તેમ થાય તો પછી તે લોકો શાસ્ત્રાર્થ સત્યરીત્યા સમજીને અમૂર્તિપૂજકપંથ છોડી દઈ કદાચ મૂર્તિપૂજકપન્થને અવલંબે *. આવી જાતના ડરથી તે લોકો પોતાના શિષ્યાદિને વ્યાકરણાદિ શીખતાં અ-

* જે પ્રમાણે શ્રીમાન વિન્યાનન્દસૂરિ—આત્મારામજી, શ્રીલક્ષ્મી-વિનય, શ્રીકૃમુદવિનય, શ્રીરંગવિનય ઇત્યાદિ ૧૧ પુરૂષો માટે સં૦ ૧૬૩૧માં અન્યું હટું અને અઘાપિ પર્યન્ત પણ ઘણા મહાન પુરૂષોમાટે તે પ્રમાણે

ટકાવી, આવા લાભાના અર્થે પર તેઓને વિશેષ દોરે છે. અને અજ્ઞાની લોકો પણ માત્ર તેવા રાગોડાનેજ તત્ત્વ તરીકે ગણી તે તરફ દોરાય છે. આ લોકોનો પ્રચાર હાલ ગૂંજરાતમાં ઘણાજ ઓછો છે. પરન્તુ મારવાડ, મેવાડ, અને પંજાબના ભાગોમાં વિશેષ છે. જેમ આ રાસની અંદરના મૂર્તિપૂજના પાઠો ફેરવી નાંખ્યા છે, તેવીજ રીતે તેઓએ તીર્થંકરોએ કહેલાં, અને ગણધરઆદિથી ગુંથાયેલાં મૂલસૂત્રોના પાઠોના અર્થો પણ ફેરવી નાંખવાને કચાશ રાખી હોય એમ માનવામાં આવતું નથી. તેમજ કેટલાક હુંઠકપંથ છોડીને મૂર્તિ માન્યતાવાળા થયેલાનાં જણાવવાં મુજબ તેઓએ તેવા ઘણાજ ફેરફાર કર્યા છે. છતાંપણ:—

જે કરશે તે ભરશે કોઇ શું કહેશે,

આવળ પ્રાવીને આમ્રસ્વાદ કેમ લેશે?

આમ વિચાર કરતાં એમની કૃતિને માટે અમને જરા પણ હર્ષ, કે ખેદ નથી. માત્ર બતાવવાની મતલબ એ છે કે એક વ્યક્તિ પોતાનું ધારેલું પાર પાડવા માટે કેવાં કેવાં કાંકાં મારે છે, એ વાત, આ રાસમાં ફેરવેલા પાઠપરથી સ્પષ્ટ સમજાઇ આવશે.

મીં મોતીલાલ મં શાહ, પોતે પોતાના છપાવેલા રાસમાં પાઠો ફેરવેલા હોવા છતાં પણ લોકોને અધારામાં રાખવા સારૂ પ્રસ્તાવનામાં જણાવે છે કે:—

બને છે કે જે સ્વમત્યનુસારે વ્યાકરણાદિ શીખી, પંચાંગીઓ દેખી, પોતાના સ્વબળથી તે પંથમાંથી નીકળી મૂર્તિપૂજકપંથમાં દાખલ થાય છે. કે જેહું આ રાસકારના વંશસ્થાપક શ્રીવિવ્યઋષિ માટે પણ બન્યું હતું. તેઓ અસલ હુંપકમતમાં હતા અને પાછળથી મૂર્તિપૂજને માનનારા થયા છે.

“ આ રાસ શુદ્ધ કરવા માટે મેં બે હસ્તલિખિત પ્રતો (સંવત્ ૧૮૬૦, ૧૯૧૬) અને બે છાપેલી પ્રતો (૧૯૩૨, ૧૯૬૪) મેળવી હતી, જે ચારે ઘણીજ અશુદ્ધ હતી. પરંતુ ૧૮૬૦ વાળી હસ્તલિખિત પ્રત કાંઈક ઠીક હતી તેથી તેના ઉપરથી મેં કોપી લખી સુધારવાની શરૂઆત કરી હતી. જનતાં સૂધી આખું ચરણ કે ગાથા નહિ ફેરવતાં ‘ ત્રિષષ્ઠિશલાકાપુરૂષચરિત્ર ’ ના સાતમા પર્વના આધારે ભાવાર્થ ઉપર નજર રાખી શબ્દોની રચનામાં, સંકલનામાં અને જોડણીમાં ફેરફાર કર્યો છે. ”

વળી જણાવે છે કે:—

“ જૈનધર્મમાં શ્રીહિમાચાર્યજીએ ‘ ત્રિષષ્ઠિશલાકાપુરૂષચરિત્ર ’ નામના સંસ્કૃત ગ્રન્થના સાતમા પર્વમાં તેમનું ચરિત્ર^૧ લખેલું છે. તેનું ગુજરાતીમાં ભાષાન્તર થયેલું છે તેને ‘ જૈનરામાયણ ’ કહે છે. અને મુનિશ્રી કેશરાજજીએ સંવત્ ૧૬૮૩માં કવિતારૂપ ગ્રન્થ રચ્યો છે તેને ‘ રામરસ ’ અથવા ‘ રામરાસ ’ કહે છે. ”

મીં મોતીલાલ શાહ, અમદાવાદથી જૈનહિતેચ્છુ માસિક કાઢતા હતા અને બહુ ગિયારશીલ, પ્રયત્નવાન, અને ધર્મની પ્રગતિ જોવાને ઇચ્છાશાલી હોઈ આજના નવા જમાનાને સારી રીતે ઓળખનારા હતા, એમ કહેવાતા-મનાતા હતા. તો અમોને દિલગીરી માત્ર એટલીજ છે કે આવા કુશળ મનુષ્ય પણ પોતાની પ્રસ્તાવનામાં “ હિમાચાર્યજીના ત્રિષષ્ઠિશલાકાપુરૂષચરિત્રના સાતમા પર્વના આધારે ભાવાર્થ પર નજર રાખી ” સુધારવાનું જણાવી અંતે અમારા માનવા પ્રમાણે ધાર્મિક લાલચમાં રહી, છપાવતાં ત્રિં શં પું ચરિત્ર પ્રમાણે સુધારવાનું તો બાબુપર રાખી

તે પ્રમાણે સુધાર્યું તો નહિ, એટલુંજ નહિ પણ તે માટે કાંઈ ઉદ્દેશ સરખો પણ કયો નહિ !

સંવત્ ૧૯૬૬ વાળી મીઠી મોતીલાલ મંડાલાવાળી પ્રતમાં તથા કોઠારી કશળચંદ નીમજીવાળી પ્રતમાં તેઓએ ફેરવેલ પાઠોની યાદિ.

પાનું ૪. ઢાલ ૧. ગાથા ૭. પાદ રજુ ૪થું.

A જૈનચૈત્ય ઉત્તંગ પોસહશાલ, દીસે સુંદર.

A દેવપૂજા સુગુરુસેવા, જનમ ધર્મ સફલો કરે.

B સુંદરાકાર ઉત્તંગ 'પોસહ-શાલ દીસે સુંદર'.

B દેવઅરિહંત સુગુરુસેવા, જન્મને સફલો કરે.

પાનું ૧૫. દુહો. ગાથા ૨. પાદ ૪ થું.

A સખ વિધિવાતાં આગલો, વાંદૈ સઘળા એય C

B સખ વિધિવાતાં આગળો, સૂરવીર જશ લેય.

પાનું ૧૫. ઢાળ ૪. ગાથા ૧. પાદ રજુ.

A અમારી પ્રતના મૂલ પાઠ.

B ઢુંઢકોએ ફેરવી નાંખેલ પાઠ.

C હેમાચાર્યજીના ત્રિં ૨૦ પું ચરિત્રમાંના અમોને લક્ષમાં હતા તે તથા તેમાં શોધન કરતાં મળી આવ્યા તે પાઠો અત્રે વાચકોની વિશેષ ખાત્રી માટે ટાંક્યા છે. કે જે ઉપરથી ઢુંઢકોએ કેટલું ભુલ્યાયું છે તે જૈન અને ઇતર પંડિતોનાં લક્ષમાં સહજ સ્વાભાવિક આવી જાય. તે પાઠો ભાવનગરની શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારકસભાએ સં. ૧૯૯૩માં છપાવેલ ત્રિં ૨. પુ. ચ. ૭ મા પર્વમાં જોવાથી સહેલાઈથી જડી આવે તે માટે તેના શ્લોકાંક અને પંત્રાંક પણ સાથે ટાંક્યા છે. પહેલો શ્લોકનો અને બીજો પંત્રનો સમજવો.

C નિત્યં પ્રદક્ષિણીકુર્વન્, સર્વચૈત્યાન્યવન્દત. ૧૬૭|| ૧૨

A એક દિવસ લંકાપતિ, બાંહે ચૈત્ય અને જતી
અને જતી. D.

B એક દિવસ લંકાપતિ, કિડાની ઉપની રતી,
ઉપની રતી.

પાતું ૧૬. ઢાલ ૪. ગાથા ૮. પાદ ૧૬, ૨૭.

A જિન અપવાદથી ડરું, નહીં જિમ જાણું
તિમ કરું.

B જન અપવાદથી ડરું ” ” ”

પાતું ૧૮. ઢાલ ૪. ગાથા ૧૮, ૧૯. પાદ અંતરું ૧૬.

A તીરથ રખવાલી કરીએ. F

B લખ્ધીપણું દેખાડિયું એ.

A દેવ જીહારી જીગતિસું, જિન ગુણ ગાવે
લગતિસું F

D અન્યદા તુ દશગ્રીવ-શ્રૈત્યવન્દનહેતવે;

સકલત્રો ગજારુઢઃ પ્રયયૌ મેરુપર્વતે. ૧૭૨॥ ૧૨

E ભરતેશ્વરચૈત્યં ચ અંશયિત્વૈષ સમ્પ્રતિ;

યતતે તીર્થમુચ્છેતું, ભરતક્ષેત્રમૂષણમ્. ૨૬૦ ॥ ૧૫

અહં ચ ત્યક્તસહ્ગોઽસ્મિ, સ્વશરીરેઽપિ નિઃસ્પૃહઃ;

રાગદ્વેષવિનિર્મુક્તો, નિમગ્નઃ સામ્યવાસિણિ. ૨૫૧ ॥ ૧૫

તથાપિ ચૈત્યત્રાણાય, પ્રાણિનાં રક્ષણાય ચ;

રાગદ્વેષૌ વિનૈવૈનં, શિક્ષયામિ મનાગહમ્. ૨૫૨ ॥ ૧૫

1 અર્હતામૃષમાદીનાં, પૂજાં સોઽષ્ટવિધાં વ્યધાત્. ૨૬૬ ॥ ૧૬

B સાધુ જીહારી યુક્તિશુ, જિન ગુણ ગાવે
લક્ષિતશુ.

પાતું ૨૦. ઢાલ ૫૫. ગાથા ૪-૫. પાદ ૩-૪. અને ૧-૨.

A જિનપૂજા કરવા લાણી, ખેઠો રાવણ રાણોરે. G

B સલા સરસ લેલી કરી, ખેઠો રાવણ રાવોરે.

A અણચિંત્યો જળ બાધીયો, પૂજાસાજ તણાણોરે. H

B અણચિંત્યું જળવાધિયું, રાવણસાજ I તણાણોરે!

પાતું ૨૩. દુહો. ગાથા ૧. પાદ ૩ જી ૪થું.

A મેરૂ ગિરે જિન પૂજ્યા, એ શ્રાવક આચાર J

B દેશ લલી પડે સાધીને, ઘરને આવણુહાર.

પાતું ૨૮. ઢાલ ૬. ગાથા ૩૮. પાદ ૧-૨.

A સુવર્ણતુંગ ગિરિ પુહુતલો, રાય જીહારણ દેવોરે.

G સોઽથ તસ્યાંકૃતસ્નાનો, વસાનો ધૌતવાસસી;

અર્હદ્વિમ્વં રત્નમયં, ન્યસ્ય પદ્મે મળીમયે. ૩૦૩ ॥

રેવામ્ભોમિઃ સ્નપયિત્વા, તદમ્ભોજૈર્વિકાસિમિઃ;

સમારેમે પૂજયિતું, સમાધિસુદ્ધાસનઃ. ૩૦૪ ॥ ૧૭

યુગ્મસ્.

H તત્ફેનિલં સાવકરં, પૂરવારિ રયાગતમ્;

અર્હત્પૂજામવાનૈષિ-દશકણ્ઠસ્ય કુંર્વતઃ. ૩૧૧ ॥ ૧૭

I કોઠારી કશળચંદવાલી પ્રતભાં 'રાવણુરાજ' પાઠ છે.

J અથ લક્ષ્મણપ્રયાણાદ્યર્ષેષ્વષ્ટાદશસ્વગાત્;

સ્વર્ણાદ્રૌ પાણ્ડકે ચૈત્યાન્યર્ચિતું દશકન્ધરઃ. ૫૪૯ ॥ ૨૫

B 'સુવર્ણ'તુ'ગ'ગિરિ પહુતલો, રાવણુ અન્ય દિવસેરે. K

'પાનુ' ૩૮. દુહો. ગાથા ૩.

A લલા લલા જિનમંદિરા, લલા સપૂજણિહાર;
લલી લલી પૂજ કરી, લલા લહૈ ફલ સાર.

B બન્ને પ્રતોમાં આ દુહો ઉડાવી દીધો છે.

'પાનુ' ૪૩. ઢાલ ૧૦. ગાથા ૧૧થી ૧૪.

A સા શ્રાવકની L મૂરતિ પૂજે, પીછે કામ લાગે કોઈ દૂજે;
દેહરાસર દીપતો દેખી, આદિતણે મન રીસ વિશેષી.

A આદિ, તદા જિનજિંબ છિપાવે, થાન અશુચિ તિહારે
રખાવે;

જયશ્રી ગણુની તબ આવે, આદિ સંઘાતે સોર મચાવે.

A રો ભૂંડી તે એ સ્યુ કીધો, જિન આશાતનનો ચિત્ત દીધો
નીક પડીથી અમરખવીજે, એહુ વો કામ ન પુનરપિ કીજે

A હોય ખીસાણી રાણી આપે, જિન મૂરતિ નિજ
થાનકે થાપે;

નાહણુ કરીને પૂજ રચાવે, લાવ ધરી જિણુના
ગુણુ ગાવે.

B કનકોદરિયે નંદન જાયો, રૂપકળા કરી અધિક સુહાયો;

K કોઠારી કશલચંદવાળી પ્રતમાં 'રાવણુ અન્ય દિવસેરે' એવો પાઠ છે.

L શ્રાવકતણી મૂર્તિ નહિ પણ જિનની મૂર્તિ સમજવી, કારણ કે શ્રાવકતું સ્ત્રી લિંગ શ્રાવકની-શ્રાવિકિની, અર્થાત્ તે-સા શ્રાવિકા એમ કહેલું જણાય છે. હેમાચાર્ય પણ શ્રદ્ધાળુ શ્રાવિકાએ ગૃહચૈત્યમાં જિનજિંબ મુખ્યાનું જણાવ્યું છે. જુઓ પાને ૩૫માં દીપ. N

લક્ષ્મીવતિએ છુપાયો બાલો, માતાજી દુઃખ હુએ
અસરાલો.

B વલવલતી દેખી તવ રાણી; પાડોસણી બોલે તવ વાણી;
રે ભૂંડી ! તેં એ શું કીધો, માતાથી બાલક ચોરી લીધો.

B હુઈ ખીસાણી M રાણી આપે, માતા પાસે બાલક થાપે;
બાર ઘડીનો અંતર કીધો, તેથી અશુભ કર્મ ફલ લીધો.

B ચાર ગાથાનો સમાવેશ ત્રણમાં કરી ચોથી ગાથા બનને
પ્રતોમાંથી ઉઠાવી દીધી છે. N.

પાનું ૪૪. ઠાલ ૧૦. ગાથા ૧૬-૨૨. પાદ ૧૬ ૨૭
અને ૩૭ ૪થું.

M કોઠારીવાણી પ્રતમાં 'ખસાણી' પાઠ છે.

N પત્ન્યૌ તસ્ય ચ કનકોદરી લક્ષ્મીવતીતિ ચ;
અત્યન્ત શ્રાવિકા તત્ર, લક્ષ્મીવત્યભવત્સદા. ૧૭૫ ॥
ગૃહચૈત્યે રત્નમયં, જિનવિમ્બં વિધાય સા;
અપૂજયદવન્દિષ્ટ, પ્રત્યહં કાલયોર્દ્વયોઃ. ૧૭૬ ॥
માત્સર્યાત્કનકોદર્યા, હત્વાર્હત્પ્રતિમાં તુ સાં;
ચિક્ષિપેઽવકરસ્યાન્તરપવિત્રે હતાશયા. ૧૭૭ ॥
જયશ્રીર્નામ ગાણિની, વિહરન્ત્યાગતા તદા;
ત દ્વદ્વષ્ટા તામુવાચૈવમકાર્ષીઃ કિમિદં શુભે! ૧૭૮ ॥
ભગવત્પ્રતિમામત્ર, પ્રક્ષિપન્ત્યા ત્વયા કૃતઃ;
અનેકમવદુઃખાનામાત્માઽયં હન્ત ભાજનમ્. ૧૭૯ ॥
ઇત્યુક્તા સાનુતાપા સા, ગૃહીત્વા પ્રતિમાં તતઃ;
પ્રમૃજ્ય ક્ષમયિત્વા ચ, યથાસ્થાનં ન્યવેશયત્. ૧૮૦ ॥ ૩૫

A દુઃથાનક જિનપ્રતિમા રાખી, તેહ તણા
ફલ લ્યો છે ચાખી. O

B માતા પુત્ર અંતર રાખી, તેહ તણા ફલ
લિયે છે ચાખી.

A શ્રીમુનિસુવત પૂજા કરતી, વરતે છે શુભ
મતિ અનુસરતી. P

B મુનિસુવત જિન ધર્મ કરંતી, ,, ,,

યાતુ' ૬૬. ઢાલ ૧૬. ગાથા ૧૧. પાદ ૧૬. રબુ.

A અષ્ટ પ્રકારે પૂજા જિનની, R મૂક્યાં બંદીવાનો

B દશ દિવસનો ઓચ્છવ S કીધો, છોડ્યા
બંધીવાનોરે. T

યાતુ' ૮૧. ઢાલ ૧૬. ગાથા ૨૦. પાદ ચારે.

A અને રે દિન રાયજી, પૂજા મંડાવે હો;

સ્નાત્ર કરે અઢોતરો, જળકળશ ભરાવેહો. U

O અસ્યાસ્તદર્હદર્ચાયા*, દુઃસ્થાનક્ષેપજં ફલમ્. ૧૮૨ ॥ ૩૫

P મુનિસુવતદેવાર્ચા, સ્થાપયિત્વાર્ચતઃ સ્મ તે. ૧૯૩ ॥ ૩૬

R પુરચૈત્યેષુ સર્વેષુ, શ્રીમતામર્હતાં તદા;

વિશેષેણાષ્ઠધા પૂજાં, સ્નાત્રપૂર્વ વ્યધાન્તપઃ ૧૮૮ ॥ ૪૬

S આંહી ટુંઢકોએ ઓચ્છવનો અર્થ આડકતરી રીતે નગર
મહોત્સવ અર્થાત્ આનંદોત્સવ સૂચવ્યો છે.

T કાઠારીવાણી પ્રતમાં 'મૂક્યા બંદીવાનો' પાઠ છે.

U અપરેદ્યુર્દશરથો રાજા ચૈત્યમહોત્સવમ્;

ઋદ્ધ્યા મહત્યા વિદધે, શાન્તિસ્નાત્રં ચકાર ચ. ૩૬૫ ॥ ૫૨

* અર્ચા=પ્રતિમા.

B અનેરે દિન રાયજી, ઓચ્છવ મંડાવે હો;

મંગળીક શુભ કારણે, જળ કળસ ભરાવે હો.

પાનું ૮૨. ઢાલ ૧૬. ગાથા ૩૮. પાદ ૩૭૫, ૪૫૦.

A રથ આવર્તજ પર્વતે, જઈ દેવ જીહારે હો. V

B " " " જઈ કીડા કારે હો.

પાનું ૧૦૦. ઢાલ ૨૩. ગાથા ૧૬. પાદ ૩૭૫.

A દેવ-પૂજા સુગુર સેવા, દયાને પ્રતિ પાલવે. W

B દેવ અરિહંત સુગુર સેવા " " "

પાનું ૧૦૨. ઢાલ ૨૪. ગાથા ૧૧. પાદ ચારે.

A મણિનીરે મણિની કીધી મુદ્દીરે, માંહિ રાખ્યે.

રૂપરે;

શ્રીમુનિરે શ્રીમુનિસુવ્રતસ્વામીનારે,

એહ ઉપાવ અનૂપરે. X

B મણીની મણીનીરે કીધી મુદ્દીરે, માંહે લિખ્યે.

નામરે;

અરિહંત રે અરિહંત દેવનો સહીરે,

એ નિયમ પળ્યાનો ઠામરે.

પાનું ૧૦૪. ઢાળ ૨૪. ગાથા ૩૫.

A ચાલ્યારે ચાલ્યા પ્રભુ તિણુ પુર ભણી રે,

V સ્થાવર્તાચલેઽર્હતઃ; વન્દિત્વા વિનિવૃત્તઃ, ૩૭૫ ॥ ૫૨

W અર્હત્પૂજોદ્યતોઽરક્ષદ્, રાજ્યં યામિકવત્સુધીઃ ૬૩૦ ॥ ૬૮

X एवं વિમૃશ્યોત્પતિમઃ, સ્વાહ્ગુર્ભયે મણીમયીમ્;

મુનિસુવ્રતનાથસ્ય, પ્રતિમાં સંન્યવીવિશત્. ૧૪ ॥ ૫૯

દેવલ દેવ જીવ જીહારરે; Y

ચંદ્રજરે ચંદ્રપ્રભુસ્વામી ભલોરે, પૂજાઓ અષ્ટ પ્રકારરે.

B ટુંઢીઆવાળી બન્ને પ્રતિમાંથી આ ગાથા ઉડાવી દીધી છે.

પાનું ૧૦૫. ઢાલ ૨૪. ગાથા ૩૭. પાદ ૩૭. ૪થું.

A દેવલરે દેવલમેં બચઠો અછેરે, સીતાસું શ્રીરામરે.

B વનમેંરે વનમેં બચઠો અછેરે, ,, ,,

પાનું ૧૧૩. ઢાલ ૨૬. ગાથા ૨૧. પાદ ૧૬. ૨જું.

A દેવની સેવા કારણેજી, આછો અવસર પામિ. Z

B દેવ વિશેષ સેવા કરેજી, ,, ,, ,,

X વીંટીની અંદર રૂપને બદલે નામ લખીને નમસ્કાર કરવાનું ટુંઢીઆઓએ જણાવ્યું છે. અમે તેઓને પૂછીએ છિયે કે આ પણ એક પ્રકારની પ્રતિકૃતિ (મૂર્તિ) થઈ કે નહિ ? જો તેઓ એમ કહે કે 'નામ લખીને વંદના કરતાં અમે પરમાત્માને તાદૃશ કરીએ છિયે' તો પૂછીએ છિયે કે શું પ્રતિમા પૂજકો પ્રતિમાને વંદતા પૂજતા શું પરમાત્માના તાદૃશભાવને નથી વિચારતા ?

Y ચન્દ્રપ્રભં બહિશ્ચૈત્યે, નત્વા તત્રાપ્યવાસ્થિત. ૪૩ ॥ ૬૦

Z 'દેવની સેવા કારણેજી' અથવા 'દેવ વિશેષ સેવા કરેજી' એ એની આન્તર મતલબ એકજ છે. કારણ કે 'દેવ' શબ્દનો અર્થ આંહી 'રામલક્ષ્મણાદિ,' એવો છે. જેથી 'રામલક્ષ્મણની સેવા કારણેજી' એવો અર્થ નીકળે છે, અને 'દેવ વિશેષાદિ'નો અર્થ 'ઈલકરણ વિશેષ પ્રકારે રામાદિની સેવા કરે છે' ઇત્યાદિ આંહી 'દેવની' શબ્દનો અર્થ 'પ્રતિમા, મૂર્તિ,' એવો કાંઈ થતો નથી. છતાં પણ સ્થાનસ્વાસીઓએ વખતે કોઈ 'દેવની સેવા કારણેજી'માં 'દેવ મૂર્તિ, કે પ્રતિમાની સેવા કારણેજી' એવું સમજી ન લે તેટલા માટે આ વાક્ય ફેરવીને 'દેવ વિશેષાદિ' કર્યું છે. એ માટે શ્રીહેમાચાર્યે આ પ્રમાણે લખેલું છે. ગોકર્ણ સ્વામી, અને ઈલકરણ સેવક, એમ બંને દેવો છે.

Z સોઽવોચદ્વિસ્મિતં રામં, સ્વામી ત્વમતિથિશ્ચ મે;

ગોકર્ણો નામ યક્ષોહ-મકાર્ષ ત્વત્કૃતે પુરીમ્. ૧૪૧ ॥

પાનું ૧૧૩. ઢાલ ૨૬. ગાથા ૨૮.

A પૂર્વ દ્વારે ચૈત્ય છેજી, વંદનનો અધિકાર. C

B નવકાર લાણે જે મુખથકીજી, ધારે નિયમ
જે બાર. D

પાનું ૧૨૩. ઢાળ ૨૮. ગાથા ૨૪. ૩જી ૪થું.

A લખમણ લીલાયે કરેરે, નાચે સીતા આપ. E

B લક્ષ્મણ લીલાયે કરેરે, અવસર બાણી આપ.

પાનું ૧૨૪. ઢાલ ૨૮. ગાથા ૩૯, પાદ ૩જી ૪થું.

A સમ્મેતે જિન વાંદવારે, ચાલ્યા રૂપિ ઉછરંગિ. F

B અપ્રતિબંધપણે તિહારે, ,, ,, ઉછરંગ.

પાનું ૧૨૮. ઢાળ ૨૯. ગાથા ૧૮. પાદ ૧ જી ૨ જી.

A સુવ્રત તીરથ પુછંત સીસે, તુમ્હ પાછિલે
કેવલી કોણુ દીસે ? G

Z મયા સપરિવારેણ, સેવ્યમાનો દિવાનિશમ્;

इह तिष्ठ सुखं स्वामिन्! यथाकालं यथारुचि. ૧૪૨ ॥ ૬૩

C પૂર્વદ્વારેડત્ર ચૈત્યં, તદ્વન્દિત્વા યથાવિધિ; ૧૫૧ ॥ ૬૩

D ઢાઠારીવાળી પ્રતમાં 'ધારે નિયમ તેવાર' એવો પાઠ છે.

E હ્યં જગૌ ચ સૌમિત્રિર્ગ્રામરાગમનોહરમ્;

चित्राङ्गहारकरणं, सीतादेवी ननर्त च. ૨૬૫ ॥ ૬૭

F સમ્મેતે વન્દિતું ચૈત્યાન્યુદિતો મુદિતોડપિ ચ; ૨૮૧ ॥ ૬૮

G મુનિસુવ્રતતીર્થેડસ્મિન્, કઃ પશ્ચાત્તવ કેવલી? ૩૧૨ ॥ ૬૯

B તવ સુમત મુનિ H પુછત શિષ્યે, તુમ પાછલે
કેવલી કોણુ દીસે ?

પાનું ૧૩૫. ઢાલ ૩૦. ગાથા ૪૨. પાદ ચારે.

A એમ કહી ઋષિ પાંગુરીયારે, તીરથ વંદન જાઈ;
જિનમૂર્તિ જૂહારતારે, અતિ રલીયાયત
થાઈરે ભાઈ.

B એમ કહીને ઋષિ પાંગરીયા, ઉપકારી અણુગાર;
સંજમ તપ કરી શોભતારે, જ્ઞાનતાણુ ભંડારે.

પાનું ૨૩૩. ઢાલ ૪૬. ગાથા ૨થી ૧૨ સુધીમાં.

A વિદ્યા તો બહૂરૂપણી, તે સાધિવાને ચાય;
દેહૂરે જિન શાંતિને, હૂધરે શાંતિ કષાય.
રાજકાજ સહુ પરિહરિ, વિગથરી વિગથા વાત;
એક ચિત્ત સાધન કરે, વિદ્યાનો અવદાત.
શાંતિનાથ જિનેંદ્રનો, કરે પ્રથમ સનાત;
તેહુ પિણુ અઠોત્તરો, કરિવારે પાવન ગાત.
દેવ ! તૂં સહુ દેવનો, શાંતિનો કરતાર;
આરતિ સાયર તારણો, શિવનોરે ભલ ભરતાર.
સર્વહી સુખ સંપદા, સર્વહી કલ્યાણુ;
સ્વામીનાં પદ સેવતાં, મહિમા મેરૂમાણુ.

H કોહારીવાળી પ્રતમાં ‘તવ સુમત તીર્થ પુછત શાષ્યે’ આવો પાઠ છે. આનો ભાવાર્થ એ છે કે—મુનિસુમતસ્વામીના તીર્થમાં—શાસનમાં તમારા પછી કેવળી કોણુ યશે? પણ મીઠો મોતીલાલ વધારે બુદ્ધિશાળી હોવાથી તેને ‘તીર્થ’ અથવા ‘તીરથ’ શબ્દ ફેરવીને ત્યાં પણ ‘મુનિ’ શબ્દ કરી દીધો છે. કારણ કે વખતે અહીં પણ કોઈ ‘તીરથ’નો, સ્થાવર તીર્થ—મૂર્તિવાળું કેશસર એવો અર્થ કરી દે એમ તેઓએ ધાર્યું હતું !

પૂજા અષ્ટ પ્રકારની, કરિત અષ્ટહી સિદ્ધિ;
 અણિમાદિક આછી મહા, પુહવીરે માંહી પ્રસિદ્ધિ.
 વીતરાગજ ધ્યાવતાં, વીતરાગજ હોય;
 ઇલી લમરી ધ્યાનથી, ઇલીરે લમરી જોય.
 પારસ ફરસ્યાં લોહડો, જેમ હોવે હેમ;
 પ્રભુતણા પદ ફરસતાં, પામેરે પ્રભુપદ તેમ.
 નીર તો ખાલાંતણો, મિલિઉં ગંગામાંહિ;
 માન પામે મહીયલે, તિમ તુમ્હરે સેવા ગ્રાંહિ.
 દ્રવ્ય લાવે દો પરે, પૂજા વિધિ આરાધિ;
 રત્નની શિલા ઉપરે, ખયઠોરે આંણી સમાધિ.
 મીંટ તો જિન સાંમુહી, માંડી ધ્યાન કરંત;
 અક્ષમાલા કર ગ્રહી, વિધિસુરે જાપ જપંત. I

I વિદ્યાયાં વહુરૂપાયા, હૃદિ નિર્ણય સાધનમ્;
 શાન્તિચૈત્યં યયૌ શાન્તફણીભૂય રાવણઃ ૩૨૭ ॥
 સ્નાત્રં શ્રીશાન્તિનાથસ્ય, પયસ્કુમ્ભૈર્દશાનનઃ;
 સ્વયમિન્દ્ર ઇવાકાર્ષીઙ્ગત્યા વિકસિતાનનઃ ૩૨૮ ॥
 ગોશીર્ષચન્દનેનાજ્જરાગં પુષ્પૈશ્ચ દૈવતૈઃ;
 પૂજાં વિધાય શ્રીશાન્તેઃ, સ્તુતિમેવં વિનિર્મમે. ૩૨૯ ॥
 ૩૩૦ થી ૩૩૭ શ્લોકમાં સ્તુતિ વર્ણન છે.

સ્તુત્વેતિ શાન્તે લક્ષ્ણેઃ, પુરો રત્નશિલાસ્થિતઃ;
 તાં સાધયિતુમારેભે, વિદ્યામક્ષસજં દધત્. ૩૩૮ ॥ ૧૦૦

B ઉપલી ૨ થી ૧૨ સૂધીની ૧૧ ગાથામાં, દુઠ્ઠીઆઓએ અંદરથી ૧ ગાથા ઉડાવી દઇ આ પ્રમાણે ઘણાજ ફેરફારથી દશ ગાથા છપાવી છે.

B દશકંધર એમ ચિંતવે, હિવ કીજે કાંઈ ઉપાય;
કવણુ ઉપાયે જીતવું, એ તો રામ લક્ષ્મણુ રાય.
આરતિ અધિકી ઉપની, ભાઈ સુતની અગાધ;
વશ પડ્યા છે પારકે, તે છૂટવા ન દીસે આજ.
અમોઘવિજય શક્તિથી, કાંઈ ન સર્યો કાજ;
લક્ષ્મણુ જીવતો ઉગર્યો, કેમ રહેશે માહુરી લાજ.
અસ્ત્ર શસ્ત્ર બળે કરી, જીતી ન શકું રામ;
કોઈ ઉપાયથી વશ કરી, સાડ વંછિત કામ.
વિદ્યા સહસ્ત્ર સાધી જીકે. તે સહુને અવલોય;
જેહુથકી કારજ સરે, તે તો આજ ન દિસે કોય.
એકાંતિક વિચારણા, કીધી નૃપે તે સોઈ;
વિદ્યા જે બહુરૂપણી, તે સાધ્યે કારજ હોઈ.
એ વિદ્યાને સાધવારે, ઉજંમ થયો ઈશ;
એહથી મુજ થાયશે, કારજ વિશ્વાવિસ
એમ વિમાસી આવિયો, પૌષધશાલા માંહિ;
મણીપીઠિકા ઉપરે, બાઈ બેઠો રે જ્યાંહિ.
મન થીર રાખી આપણું, વિદ્યાને સમરંત;
પ્રગટ હુવે ત્યાં સુધી, લંકાપતિ નીમ ધરંત. J
મિટ તો આણુ મેલતો, આશન પદમ ઠવંત;

J કોઠારીવાળી પ્રતમાં 'પ્રગટ હુઆ *પારેવારે, એમ લંકાપતિ ધરંત' આવો પાઠ છે.

* પારેવા = મૂકવો, ત્યાગવો.

જપમાલાને કરગ્રહી, વિધિશું જપ જપંત.

પાનું ૨૩૪. ઢાલ ૪૬. ગાથા ૧૪. પાદ ૩૭૫ ૪થું.

A જિનતણી પૂજા કરો, કરી લેઓરે શીલ અભ્યાસ.

B દાન ઘો શુદ્ધ ભાવશું, કરીયે શીલ અભ્યાસ.

પાનું ૨૩૪. ઢાલ ૪૬. ગાથા ૮. પાદ ૧૬૫ ૨થું.

A રામ કહે જિન આગળે, પૂરીયું છે ધ્યાન.

B રામ કહે ધિરતા રાણે, પૂરીયો છે ધ્યાન.

પાનું ૨૫૧. ઢાલ ૪૭. ગાથા ૪૬. ૪૭. ૪૮.

A શાંતિકરણ શ્રીશાંતિજી, મૂર્તિ મહિમાવંત; ક

દેઈ પ્રદક્ષિણ વંદતાં હો, આણે ભવ દુઃખ અંત.

A પૂજા કરે પ્રભુજીતણી, વિભીષણ દિવ આંણિ;

સાજ સહુ પૂજાતણો હો, આછો અવસર જાણિ.

A પૂજા પ્રણમો ભાવસું, ચરણ નમી સુખદાય;

આલ્યા પ્રભુજી એતલે હો, કહે વિભીષણ રાય.

B બંને પ્રતિમાંથી દુહાએ આ ગાથાઓ ઉઠાવી દીધી છે.

પાનું ૨૭૦. ઢાલ ૫૦. ગાથા ૧૭. પાદ ૩૭૫.

A પૂજ્યા નહીં દેવ જિન(વર), ના કીયા અવર પ્રાસાદ.

B સેવિયા નહીં દેવ જિનવર, ન કીયા તપ પ્રકાશ.

K તદન્તશ્ચ મણિસ્તમ્ભસહસ્રાઙ્ગં જિનેશિતુઃ;

ચૈત્યં શ્રીશાન્તિનાથસ્ય, પ્રવિવેશ વિવન્દિષુઃ ૪૬ ॥

વિભીષણાર્પિતૈસ્તત્ર, કુસુમાંદૈરુપસ્કરૈઃ;

શાન્તિમાનર્ચ કાકુત્સ્થઃ, સીતાસૌમિત્રિસંયુતઃ ૪૭ ॥ ૧૦૪

L જિનેન્દ્રો ન યદર્ચિતઃ; કારિતાનિ ન ચૈત્યાનિ, ૧૭૭ ॥ ૧૦૮

પાનું ૨૭૬. ઢાળ ૫૦. ગાથા ૫૦. પાદ ૩૭.

A ઘરિ ઘરિ જિનખિંબ પૂજે, સાધુ સેવા સાધિ. M

B દેવ અરિહંતનેજ ધારો, " " "

પાનું ૨૭૬. ઢાળ ૫૦. ગાથા ૫૧. પાદ ચારે.

A એમ કહી ઋષિજી પધાર્યા, જિસી જેહની સૂતિ,
રત્નમણિની સખર ઋષિવી, કરાવી નૃપે મૂતિ;
નગર પાખિલિ ચ્યારહી દિશિ, માંડી પૂજી સોચ,
કુશલને કલ્યાણ ઉપજે, સુખે વસે સહુ કોચ. N

B બંને હુંડકાવાળી પ્રતમાથી આ પાદ ઉડાવી દીધો છે.

પાનું ૨૮૨. ઢાળ ૫૧. ગાથા ૨૫-૨૬. પાદ ૨ જુ' ૩ જુ'.

A સીતા કહે મુજ દોહડો, પૂજૂં શ્રીજિનરાજ હો. O

A પરમેશ્વર પૂજવીયા, આણી ફૂલ અમૂલ હો. P

B સીતા કહે મુજ દોહડો, ઉપન્યો શ્રીમહારાજ હો;

B સીતા દોહડો પૂરવા, રચિયા મંડપ અમૂલ હો.

M ગૃહે ગૃહે ત્વં ગૃહિણાં, કારયોર્વિમ્બમાર્હતમ્; ૨૩૬ ॥ ૧૧૦

N તेषાં સપ્તઋષીણાં ચ, પ્રતિમા રત્નનિર્મિતા;

સ ચક્રે મથુરાપુર્યાં, કકુપ્સુ ચતસૃષ્વપિ. ૨૩૮ ॥ ૧૧૦

હુંડકો મૂર્તિપૂજક નહિ પણ 'સાધુમાર્ગિ' ગણાય છે. એ લોકો સાધુની મૂર્તિને પણ માનતા નથી, એવું ઉપલી એક ગાથા રાસામાંથી ઉડાવી દીધેને સાબીત કરવા ગયા છે. છતાં પણ તે લોકો શુભ રીતે સાધુના ફોટાઓને આને પૂજે છે, અને તેવા ફોટાઓ અમદાવાદના એક ફોટોગ્રાફરને ત્યાંથી લેવાતાં મળી પણ શકે છે.

O સીતાપ્યૂચે દોહદો મે, દેવતાર્ચનલક્ષણ;; ૨૬૭ ॥ ૧૧૧

P રામઃ સદ્યોપિ દેવાનાં, પૂજાચર્યામકારયત્; ૨૬૮ ॥ ૧૧૧

પાનું ૨૮૨. ઢાલ ૫૧. ગાથા ૩૪. પાદ ૧૬ ૨૭.

A જિનવરની પૂજા કરે, ભાવ વિશુદ્ધ ત્રિકાલ. Q

B જિનધર્મની સેવા કરે, ,, ,, ,,

પાનું ૨૮૬. ફુહો, ગાથા ૭. પાદ ૧૬ ૨૭.

A ગિરિ સમેતની જાતનો, ડોહલો કરે પ્રમાણ. R

B ગિરિ સમેતની જાતનો, ડોહલો ,, ,, S

પાનું ૨૯૮. ઢાલ ૫૩. ગાથા ૧૧મી.

A જિણુહર પૂજા સાચવી, રંગે દેસ્યું જી રાસ; T

સાહુમી સાહુમણી પોંખસું, કીધો કાં વિશ્વવાસ.
B બન્ને પ્રતિમાંથી આ ગાથા ઉઠાવી દેવામાં આવી છે.

પાનું ૩૧૩. ઢાલ ૫૫. ગાથા ૬. પાદ ૧૬ ૨૭.

A મેરૂ આદિના ચૈત્યને, ત્રિસન્ધ્યે મુજીહારે. U

Q અર્હતોઽપૂજયદ્વાનં, પ્રદદે ચાવદાનવત. ૨૭૫||૧૧૧

R સમ્મેતયાત્રાવ્યાજેન, તસ્યાઃ સ્વલ્પેષ દોહદઃ ૩૦૬||૧૧૨

S આ ગાથામાં સમેતશિખરની યાત્રાનો ડોહલો. આવો પાઠ બંને ટુંદીઆઓએ છપાવેલી પ્રતિમાં, તે લોકો પ્રતિમા ચા તીર્થને નહિ માનવા છતાં પણ રહી ગયો શી રીતે? તે જાણી શકાતું નથી. છતાં આ ઉપરથી એ સોકોએ બીજા પાઠો ફેરવી નાંખ્યા છે એમ ચોક્કસ પૂરાવો મળે છે. પરંતુ આ પાઠ એકની દૃષ્ટિ બહાર ફેરવવાનો રહી જવાથી બીજાની દૃષ્ટિમાં પણ ફેરવવો રહી ગયો. અથવા તે ડીટ ડીટો કામ થઈ ગયું! કદાચ તેઓ જાતનો અર્થ જાતે સરખો કરતા હોય પણ અત્રે તેમ નથી.

T આ આખી ત્રેપનમી ઢાલ સીતાના વિલાપ અને સીતાએ દીધેલા ચોલમાંથી બરેલી છે. મૂલ શ્રીહેમાચાર્યકૃતમાં આટલા બધા વિસ્તારથી આ વિષય વિસ્તાર્યો નથી.

U ત્રિસન્ધ્યમપિ મેર્વદ્વૌ, ચૈત્યયાત્રાસુ ચંક્રમૈઃ; * ૪૦||૧૧૬

*ચંક્રમૈઃ=ગમનૈઃ

B વિદેહ આદિ ક્ષેત્ર વિષે, સ્વેચ્છા વહારે.

પાનું ૩૧૩. ઢાલ ૫૫. ગાથા ૧૧. પાદ ૩૭૫ં ૪૫૫ં.

A જાતિ કરું જિનતીર્થની, શુદ્ધ ધરું વ્રતનેમો.

B દર્શન કરું જિન સાધુના, ,, ,, ,, V

પાનું ૩૪૫. ઢાલ ૫૬. ગાથા ૧૮. પાદ આરે.

A જાતિ સમરણ પામિ, તામ કરાવે દેહરો;

માંહે શ્રીજિનરાય, કુમકુમરાં સેહરો. W

B જાતિ સમરણ પામી, તામ કરાવે દેહરો;

ઉપકારીને હીત, કુંવર કુંવર સેહરો.

પાનું ૩૪૫. ઢાલ ૫૬. ગાથા ૨૨. પાદ ૩૭૫ં ૪૫૫ં.

A દેવ જીહારણુ કાજ, ષઙ્ગરૂચિ ઉપગારીયો. X

B ગોકુલ માંહે જાત ,, ,,

પાનું ૩૫૦. ઢાલ ૫૬. ગાથા ૭૫. પાદ ૧૬૫ં ૨૭૫ં.

A શ્રાવકના વ્રતિ પાલ, પૂજી દેવ ત્રિકાલ બે.

B શ્રાવક વ્રત વ્રતિપાલ, કીધો ધર્મ ,,

V સ્થાનકવાસીઓ, માત્ર સ્થાનક અને 'સાધુમાર્ગિ' હોવાથી 'જિન તીર્થની' પાઠ કાઢીને 'જિન સાધુના' પાઠ મૂક્યો છે. કર્તાએ કદાચ ને 'દર્શન કરું જિન સાધુના' પાઠ પણ રચ્યો હોત-ને કે તેવું બન્યું નથી, તેા પણ તે માટે મૂર્તિપૂજકોને કદાચ હવું કારણ નથી. મૂલમાં આ વિષય માટે કશું પણ ઉલ્લેખેલું જણાયું નથી.

W લેમે ચ જાતિસ્મરણં, પ્રાગ્જન્મસ્થાનદર્શનાત્. ૩૪॥

તત્ર ચાકારયચૈત્યં, તસ્ય ચૈત્યસ્ય ચૈકતઃ; ૩૫॥૧૨૩

X ચૈત્યે તત્રાન્યદા પુનઃ; વન્દનાયાયયૌ પદ્મરુચિઃ સ શ્રેષ્ઠિપુંગવઃ

પાનું ૩૫૨. ઢાલ ૬૦. ગાથા ૨. પાઠ ૧૬૫ રજુ.

A તીરથમે સાચો સહીજ, વિમલાચલ ગિરિ દેખી C

B ,, ,, ,, તીરથ ચાડી દેખી. C

પાનું ૩૫૪. ઢાળ ૬૦. ગાથા ૨૨. પાઠ ચારે.

A એક દિવસ હનુમંતજીરે, મેડુ ગિરિ દેખય;

ચૈત્ર માસ જિન પૂજી કેજી, મન રલીયાયત થાય.

B એક દિવસ હનુમંતજી જી, મેડુ ગિરિયે D જાય; E

ચૈત્ર માસે ફીડા કરીજી, મન રલિયાયત થાય.

પાનું ૩૬૬. ઢાળ ૬૨. ગાથા ૪૪-૪૫.

A તે તીને તજી સુરપતિ આયો, પ્રજાની રાઘવ પાય;

C 'વિમલાચલ' ઇત્યાદિ પાઠથી કવિનો આશય, જેમ તીર્થોમાં મોટા વિમલાચલ છે, તેમ સીતા પણ સતીઓમાં એક મોટી છે એમ બતાવવાનો છે. આ વિષય હેમાચાર્યજીના મૂળ ગ્રંથમાં નથી, અહીં હુંદોએ 'તીરથ ચાડી' ઇત્યાદિથી "સાધુ; સાધવી; શ્રાવક; શ્રાવિકા" એ ચાર જગમતીર્થની વાત બતાવી છે. પરંતુ એટલો વિચાર કર્યો નથી કે, સામાન્યપણે પણ 'તીર્થ' શબ્દ વાપરવાથી સાક્ષર યા બાળબુદ્ધિ મનુષ્ય ગમે તે હોય તે પણ 'સ્થાવર તીર્થજ' સમજે, જ્યારે 'જગમ તીર્થ' બતાવવાને માટે વખતોવખત જમણસદ્ગુણવિધસદ્ગુણજ્ઞમતીર્થ ઇત્યાદિ પાઠો અપાયલા છે. પણ "મૂર્તિ કે પ્રતિમાદિ" શબ્દો આવે તે ઉપર હડતાલજ ચોપડી મારવી, આવોજ જેનો નિયમ હોય તેને વિચારવાનું શું? કારણ કે તીર્થ શબ્દથી સ્પષ્ટ થાય છે કે કોઈપણ સ્થાવર તીર્થ હોવું જોઈએ, છતાં પણ ચાર તીર્થ કયા બતાવવાં, અને લોકો માન્ય શી રીતે કરશે! તે વિચાર્યા વિના ચાર તીર્થ બતાવવાનો એ લોકોએ અજબ પ્રયત્ન કર્યો જો. જો "ચાડ"નો અર્થ "સાડ" કયા જાય તો "સાચો સહીજથી" પુનરુક્ત થાય છે.

D કે કારીયાળી પ્રતમા 'ગિરિદે' પાઠ છે.

૩૩. इतश्च हनुमांश्चैत्रे, चैत्यवन्दनहेतवे मेरुं गतः १०९॥१२६

નંદીસર આદિ સહુ તીરથ-કેરી જાત કરાય. F

A દેવકુરે લામંડલ પાસે, આવી આપ દિખાય;
પ્રીતિ પનોતી પરિઘલ પોષી, સ્વર્ગ ગયા સુખદાય.

B તે તીને તજી સુરપતિ આયો, પ્રણુમી રાઘવ પાય;
દેવકુરે લામંડલ ભેટી, સ્વર્ગ ગયો સુખદાય.

ખન્ને પ્રતિમાંથી તે લોકોએ ઉપતી ૪૪-૪૫ મી ગાથામાંથી
બેક ટાઈપિવાલા ચાર પાદ ઉડાતી દૃષ્ટને બાકીના ચાર પાદ રાખી
એકજ ગાથામાં સમાવેશ કરી દીધો છે.

ખાનું ૩૬૯=૭૦. ઢાળ, પ્રશસ્તિ. ગાથા પંથી ૫૩.

A વિજયગચ્છ ગચ્છનાયક ગિરિવો, ગોયમનો અવતાર;
વિજયવંત વિજયઋષિ રાજા, કીધો ધર્મ ઉદ્ધાર;

A ધર્મમુનિ ધર્મજનો ધોરી, ધર્મતણે ભંડાર;

ખિમા દયાગુણ કેરા નાયક, સાગર ખેમ ઉદાર.

A શ્રીગુરૂ પદ્મમુનીશ્વર મોટો, મોટો જેહનો વંશ;
ચઉરાસી ગચ્છમાંહિ જાણિતો, પ્રગટપણે પરશંસ.

A તસ પાટોધર ગુણકરી ગાજે, ગુણસાગર ગુણવંત;
કડમુતન કલપતરૂ કલિમે, સૂરિ શિરોમણિ સંત.

F તાન્મુક્તવેયાય સીતેન્દ્રો*, રામં નત્વા તતોડગમત્;

શાશ્વતાર્હત્તીર્થયાત્રાકૃતે નંદીશ્વરાદિષુ. ૨૬૦||૧૩૧

* સીતેન્દ્રો=સીતેન્દ્રનામા સુરપતિ:

નોટ:

સુખખંધના ગૌરવભયને લીધે પ્રાકૃત પદ્યચરિત્રના પાઠો આપ્યા નથી.
જે અમારા સ્થાનકવાસી ભાઈઓને તે જોવા હશે તે તે પણ ખતાવી
શકીશું. આ લખવાનું કારણ એજ કે, મૂળથી 'ચૈત્ય મૂર્તિ' અને 'પૂજના'
પાઠો છે. અને તેને અનુસરીને જ કવિએ પોતાની માન્યતા પ્રમાણે કે અધિ-
કાર પ્રમાણેજ અન્ય રચના કરી છે.

B બન્ને પ્રતિભાથી આ ચારે ગાથા કર્તા દેશરાજજીની પ્રશસ્તિની પણ ઉડાવી દીધી છે.

આ ઉડાવી દેવાનું કારણ, સ્વપન્થી લોખા જનોને ‘શ્રીદેશરાજજી હુંદીઆ પન્થી છે,’ એમ ભરમાવવા માટે નહિ, તો શાને માટે હોવું જોઈએ ? આમાં ઉપલી ગાથા ૫૦ થી ૫૩ પછી ૫૪મી ગાથાના:—

A એ ગુરૂદેવતણે સુપસાયે, કીધી રચના બણ;

આ પ્રમાણેના બે પાદ છે. એ લોકોની પ્રતોમાં પણ:—

B એ ગુરૂદેવતણે સુપસાયે, અન્થ ચઢયો સુપ્રમાણ;

આવી રીતના બે પાદ છે.

હવે જોવાનું માત્ર એજ છે કે ‘એ ગુરૂદેવ તણે’ ઇત્યાદિ પાઠ જ્યારે એ લોકોએ કાયમ રાખ્યો, અને પ્રશસ્તિનો પાઠ કાઢી નાંખ્યો, તો કયા ગુરૂદેવ સમજવા ? કારણ તેઓએ ગુરૂપરંપરાનો પાઠ નાબુદ કરી દીધો, અને જ્યારે કર્તાએ, ‘એ ગુરૂદેવ’ ઇત્યાદિના ‘એ’ શબ્દથી ઉપર વર્ણવેલા ‘ગુરૂદેવ’ ઇત્યાદિ સ્પષ્ટ જણાવ્યું છે, તો પછી સ્થાનકવાસીઓએ ‘એ’ પાઠથી કયા ગુરૂદેવ સૂચવવાનો પ્રયત્ન કર્યો એ સમજી શકાતું નથી ! અહીં એ લોકોએ પણ ‘એ ગુરૂદેવાદિ’નો પાઠ કાયમ રાખ્યો છે, જે ઉપરથી સહેજે સમજી શકાય તેમ છે કે ઉપલા પાઠો કાઢીજ નાંખ્યા છે. અને ‘એ ગુરૂદેવાદિ’માંથી ‘એ’ શબ્દ કાઢવો રહી ગયો. ‘એ’ શબ્દ રાખવાથી “ કયા ગુરૂદેવ બતાવી શકીશું, ” આવો વિચાર જો તે વખતે પાઠ કાઢતાં એ લોકોને

આવ્યો. હુતે, તો ‘એ’ શબ્દ પણ કાઢી નાંખતે. પરંતુ ‘ખિલાડી દૂધજ દેખે છે, અને જેમ પાછલ ઉંચકાયેલી ડાંગને જોઈ શકતી નથી,’ તેમ, માત્ર પ્રશસ્તિના પાઠો કાઢી નાંખ્યા; પણ પાછલની પ્રશસ્તિના પાઠોને સૂચવનારા ‘એ ગુરૂદેવાદિ’ પાઠમાંથી ‘એ’ પાઠનો નાશ કરવો ચૂકી ગયા. !

જે તે લોકોએ:—

‘એ ગુરૂદેવ તણે સુપસાયે,’

એ પાઠ ફેરવીને:—

‘ધય ગુરૂદેવ તણે સુપસાયે,’

અથવા તો—‘નગુરૂદેવ તણે સુપસાયે,’

આવો પાઠ રાખ્યો હુતે, તો તો કદાચ કોઈક એમ પણ માની શકતે કે જેમ ‘કુલગુરૂ, વિદ્યાગુરૂ,’ ઇત્યાદિ પ્રકારના ગુરૂઓ હોય છે તેમાંથી ગમે તે એકાદા ગુરૂદેવના સુપસાયથી આ રચના કરી હશે! અથવા તો એ લોકોના જ કથન પ્રમાણે ગમે તે એકાદા ગુરૂદેવના પસાયથી કેશરાજજીના હાથમાં સુપ્રમાણવાલો સારો ગ્રન્થ હાથ ચડી આવ્યો હશે! આવું માનવાનું કારણ રહેતે. પણ, તેમ નથી. આંહી તો કર્તાએ ‘એ’ શબ્દને પ્રત્યક્ષ રાખીને ઉપર વર્ણવેલા ‘ગુરૂદેવ તણે સુપસાયે’ એમ સ્પષ્ટ જણાવી દીધું છે.

સ્થાનક્રમતને માનનારા, ઉપર જણાવેલા પાઠ ફેરવ કરીને કદાચ એમ સાબીત કરવા જતા હોય, કે, “આ નાસે સ્થાનકવાસી, કે લોકાગચ્છીનો બનાવેલો છે. અથવા

તો તેના કર્તા સ્થાનકવાસી-હુંઢીયા મતના હતા. ” પણ આવું માનવાનું કારણ આખો અન્ય અવલોકતાં કાંઈ પણ જણાતું નથી, કારણ કે એએએ હઠીલાઈથી ફેરવેલા પાઠ શિવાય, એવો કોઈ પણ પાઠ કર્તાનો કરેલો અંદર નથી કે જે ઉપરથી સ્થાનકમતીનો કરેલો આ રાસો સાબીત થાય. !

જેમ કથાનુયોગમાનાં અન્ય કાવ્યો અને કથાઓ, દાન; શીલ; તપ; ભાવ; તીર્થ; દ્યૂત; ઇત્યાદિ વિષયોના હોય છે તેમ, રામાયણ; રામરાસ; પદ્મપુરાણ; સહાભારત; આળભારત; પાંડવચરિત્ર ઇત્યાદિ ‘યુદ્ધ વિષયના’ ગણાય છે-જે કે સીતાચરિત્ર તો શીયલ વિષયમાંજ સમાય છે. તેવાં યુદ્ધ વિષયના અન્યો સભાસંમુખ વાંચવા માટે, વાંચતી વેળા, ધનુષ્ય-ખાણ ચિતરી સમ્મુખ યા બાબુમાં રાખીને વાંચવામાં આવે છે. તે વિના હાલ કોઈ પણ વક્તા આવા અન્યો શ્રોતાઓને વાંચી સંભલાવતા નથી. આમ કરવાનું કારણ એ કહેવામાં આવે છે કે:—“યુદ્ધની ખીના હોવાથી ધનુષ્ય રાખવું ઉપયોગી છે. અને જો તેમ કરવામાં ન આવે તો શ્વાવક વક્તા હોય તો તેના કુટુંબપરિવારમાં, અને સાધુ વક્તા હોય તો તેના સાધુમંડળમાં ઉપદ્રવ, અને કલેશાદિ થવાનો હેતુ રહે છે.” આવા કારણથી મેં પોતે પણ, ઘણા ઉપાશ્રય અને પૌષધશાલામાં આવાં ચિત્રો બનાવીને રાખી મૂકેલાં નજરે જોયેલાં છે.

આવા કારણથી તેવું એકાદું ચિત્ર બનાવરાવીને આ રાસના મુખપત્ર પર પણ ટાંકવાનો વિચાર થયો કે

જે તે બીના સત્યજ હોય તો વાંચકોને તેવાં પ્રકારના ઉપ-
દ્રવ્યોમાંથી મુક્ત કરવાં. પરંતુ તે પહેલાં પાકો વિચાર કરવા
અને સારા સંલાવિત કે જેણે ઘણાં શાસ્ત્રપુસ્તકો અવલોક્યાં
હોય તેવાં એક બે જણાઓને પૂછી જોવાનો વિચાર સુઝી
આવવાથી તેમ કરવું યોગ્ય ધાયું !

આ બીના સાડ મેં કેટલાક જણાઓને પૂછાવ્યું તો
કંઈકના મત ધનુષળાણુ રાખવાની તરફેણમાં, અને કંઈકના
તેથી પ્રતિકૂલ જણાયા. આથી મને જણાયું કે “ધનુષ્ય-ખાણુ
રાખવામાં ખાસ કાંઈ વળુદ જેવું જણાતું નથી, માત્ર
વ્યાવહારિક પ્રથા છે”

આ, યુદ્ધ વિષય પ્રતિપાદનનો ગ્રન્થ હોવા છતાં
અંદર સીતાનું ચરિત્ર લખેલું હોવાથી યુદ્ધ, અને શીલ
એમ બે પ્રકારના વિષયોવાળો એળખાય છે. કે જેવી રીતે
નળરાજનો, અથવા નળદમયંતીનો રાસ ‘દ્યૂત’ અને ‘શીલ’
એમ બે વિષયથી એળખાયો છે. કેટલાક ધર્મ-
વાળાઓ શ્રીરામચન્દ્રને પ્રભુ તરીકે માને છે, તેમ, જૈન-
ધર્મવાળાઓ પણ તેમને શલાકા પુરૂષ તરીકે, તથા પરમા-
ત્મા થયેલા માને છે. જૈનધર્મમાં ત્રણ પ્રકારની અવસ્થાવાળા
આત્મા માનવામાં આવેલા છે. “પરમાત્મા, અન્તરાત્મા,
અને ખાલાત્મા” આવી જાતના ત્રણ પ્રકારના આત્માઓમાં
આવા પ્રકારના મનુષ્યોનો સમાવેશ થાય છે.

(૧) રામચન્દ્ર, સીતા, અને હનુમાન; પરમાત્મા, અથવા
સિદ્ધાત્મા.

(૨) ભદ્રમણુ, શ્રીકૃષ્ણ, અને રાવણ; અન્તરાત્મા, અથવા
બુદ્ધાત્મા.

(૩) બાહ્યાત્મામાં જે સમ્યક્ત્વથી વિમુખ છે, જેને સમ્યક્ત્વ સ્પર્શ્યું નથી, અને જેને ધણા ભવ-અમણા કરવા બાધી છે તેના પુરૂષોત્તો સમાવેશ થાય છે. અથવા બહુ અને ચેતનનો વિભાગ યથાવત્ ધ્યાનમાં આવ્યો નથી, સત્ય દેવ ગુરુ ધર્મને માનવાનું થયું નથી, ઇતિરને માનવાનું થાય છે, પૌર્ણલિક પદાર્થનેજ નત્તવ તરીકે લેખી દેવ ગુરુ ધર્મની સેવાથી પણ તેનીજ પ્રાપ્તિ ઇચ્છાય છે તથા આત્મસ્વરૂપનો ખ્યાલજ ન રહે તેવા સામાન્ય આત્માઓ.

(૧) પરમાત્મા, અથવા સિદ્ધાત્મા—

એને કહેવામાં આવે છે કે જે સંસારનાં ધાતી કે અધાતીકર્મને સાચી કેવલજ્ઞાન—અગર આગલ નિર્વાણપદને પામી સિદ્ધપદને વરેલાં છે કે જેને પુનર્ભવ નથી.

(૨) અન્તરાત્મા, અથવા બુદ્ધાત્મા—

એને કહેવામાં આવે છે કે જેને સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થયેલું છે, અને જે થોડા ધણા, અથવા લાંબા ટુંકા સમયમાં પણ સિદ્ધિવધૂને વરશે એવું જેને માટે નિર્માણ થયેલું છે તેવા આત્માઓને અન્તરાત્મા કહેવાય છે. અર્થાત્ બાહ્યાત્માથી વિરુદ્ધ વર્તન—વૃત્તિનાગાને અન્તરાત્મા કયાય છે.

(૩) બાહ્યાત્મા—

એને કહેવામાં આવે છે કે જે જીવ મિથ્યાત્વના ઉદયથી તન, ધન, સ્ત્રી, પુત્ર, મંદિર, નગર, શત્રુ, મિત્ર વગેરે અનિષ્ટ પદાર્થોમાં રાગદ્વેષરૂપ બુદ્ધિ ધારણ કરીને ભવાભિનંદી બને છે. અર્થાત્ સાંસારિકદ્રવ્યોમાં આનંદ માની વિષયભોગાદિ અસારવસ્તુને સારરૂપે લેખે લેખાવે છે. દાખલા રૂપે જેમ કાષ્ઠ મનુષ્ય સંત, મહંત, થોગી, ઋષિ બનીને ચતુરાઈથી વૈરાગ્યરસને ઘુંટતો પરમબ્રહ્મનું સ્વરૂપ બતાવતો ફરે! પણ તે ત્યાં સૂઢીજ કે ત્યાં સૂઢી સુન્દરસલતા અને ધનવૈ-

લવને ન મેળવે ! જ્યારે આ જન્મે મળે ત્યારે તત્કાળ અદ્વૈતબ્રહ્મનો દૈત્યબ્રહ્મ બની જાય અને લોકોને સંભળાવે કે—“મનુષ્યો ! હું સ્ત્રી ભોગવું છું, ઇન્દ્રિયરસોમાં મગ્ન છું, ધનધાન્ય રાખું છું, ઇત્યાદિ જે કરું છું તે સર્વ માયા પ્રપંચ છે ! હું તો સદાશી અલિપ્ત છું ! ” આવો બ્રહ્માચારી બ્રહ્મજ્ઞાની, મૂર્ખલોકોને એવી રીતે બ્રહ્મ કરે છે કે તેઓનું ચિત્ત સન્માર્ગે લાગવા દેતોજ નથી. દુર્ગતિનો અધિકારી જીવ બાહ્યદષ્ટિ હોવાથી બાહ્યાત્મા ગણાય છે.

તેવીજ રીતે શ્રીરામચંદ્રને, લક્ષ્મણને અને રાવણને શલાકા-મહાત્પુરૂષતરીકે માનવામાં આવેલાં છે. દરેક ઉત્સર્પિણી, અને અવસર્પિણીના પ્રમાણવાળા એવા કાળમાં, ૬૩-૬૩ શલાકા પુરૂષો થાય છે. શલાકા પુરૂષોમાંથી કેટલાક પુરૂષો તો તેજ લવમાં નિર્વાણ પામીને પરમાત્મ પદને ધારે છે. શેષ ત્યાર પછીના ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી કાળમાં પોતાને બાકી રહેલાં શુભાશુભ કર્મોનાં ફળ ભોગવી તે પછી પરમાત્મપદ પામે છે.

૬૩ શલાકાપુરૂષે—ત્રિષષ્ટિશલાકાપુરુષ—આ પ્રમાણે હોય છે.

સંખ્યા.

પદ.

૨૪

તીર્થંકરો, અથવા તીર્થનાથો.

૧૨

ચક્રવર્તી રાજાઓ.

૯

વાસુદેવ, અથવા નારાયણ.

૯

બળદેવ, અથવા રામ.

૯

પ્રતિવાસુદેવ.

આમાં તીર્થંકરો અવશ્ય તેજ કાળે મોક્ષગામી હોય છે. ચક્રવર્તીઓ મોક્ષ, દેવલોક, અને નરક એ ત્રણે ગતિમાં ગમે તેમાં જઈ શકે છે.

G વાસુદેવો લવિષ્યમાં ઉત્તમ પુરૂષો થઈ પરમાત્મદશા લજવાવાળા છે તો પણ, તે જન્મથી રચવીને નરકેજ જનારા હોય છે, કે જે પ્રમાણે શ્રીકૃષ્ણ અને લક્ષ્મણને નરકપ્રત્યે જવું પડ્યું છે.

બળદેવો અવશ્ય મોક્ષ યા દેવલોકગામી હોય છે, જે પ્રમાણે શ્રીકૃષ્ણઅંધુ બળલદ્ર પાંચમે દેવલોકે અને લક્ષ્મણ-અંધુ શ્રીરામચંદ્રજી મોક્ષે ગયા છે.

G પ્રતિવાસુદેવો પણ નિયમા લવાન્તરે મોક્ષે જનારા છતાં, તે લવથી રચવીને તો અવશ્ય નરકેજ જનારા છે, કે જે પ્રમાણે રાવણાદિને નરકપ્રત્યે જવું પડ્યું છે.

આવા ત્રેસઠ પુરૂષોમાં વીશમા શ્રીમુનિસુવ્રતસ્વામીના તીર્થમાં-શાસનમાં શ્રીરામચંદ્ર ૮મા બળદેવ, લક્ષ્મણજી ૮મા વાસુદેવ, અને રાવણ ૮મા પ્રતિવાસુદેવ હતા, કે જે શ્રીમુનિસુવ્રતસ્વામીને નિર્વાણ થયાને આજે લગભગ ૧૧૮૬૪૩૬ વર્ષ પૂરાં થયાં છે.

G સાંસારિક લોભથી અનેક યુદ્ધાદિ, આરંભ પરિગ્રહ તથા વિષયાનંદમાં મગ્ન હોવાથી, અને નિવૃત્તિ માર્ગથી વિમુખ રહેવાથી, વાસુદેવ અને પ્રતિવાસુદેવ નિયમે કરી અધોગતિગામીજ હોય, એવા જૈનસિદ્ધાન્ત છે. વાસુદેવ અને પ્રતિવાસુદેવ બન્ને અર્ધચક્રી ગણાય છે. તેઓ ત્રણ ખંડને સાધનારા છે. પ્રતિવાસુદેવો, વાસુદેવોના પ્રતિસ્પર્ધિ ગણાય છે, અને તેઓનું મૃત્યુ વાસુદેવોના હાથેજ થાય છે. પ્રતિવાસુદેવે મેળવેલાજ ત્રણ ખંડો વાસુદેવ મેળવે છે, જેમ રાવણે મેળવેલા લક્ષ્મણે છતાં.

મુખમંધનું આટલું કાર્ય થયા પછી રાવળહાટ્ટર કાંટા-
વાલાની સલાહ ફરી યાદ આવી, તેથી બીજા પણ સાક્ષરની
સલાહ લેવી યોગ્ય લાગી. સાક્ષરવચ્ચે રણુછોડલાઈ
ઉદયરામ (કચ્છના માણ દિવાન) દ્વે પાસે હું આ
પુસ્તક લઈને ગયો અને તેઓને ભૂલો, પાઠાંતર તથા આ
પુસ્તકમાં બીજા પ્રતોને આધારે દેખાતો વધારો ઘટાડો
ખતાવી તેઓશ્રીની સલાહ માંગી, જેમાં તેઓ સાહેબે
જણાવ્યું કે—“આને ફરી છપાવવાની મહેનત હાલ કરવી
મને ઠીક લાગતી નથી. બીજા આવૃત્તિ વખતે જેમ કરવું
હોય તેમ કરજો. હાલ આમાં આ પ્રમાણે, જેમ શુદ્ધિપત્ર-
કે દેખાડવામાં આવે છે તેમ બીજા કોઠાઓ ખનાવી
દેખાડજો. (૧) ભૂલોનો કોઠો, (૨) બીજા પ્રતો કરતાં તમારી
પ્રતનો વધારો, (૩) બીજા પ્રતો કરતાં તમારી પ્રતનો ઘટાડો (૪)
અને બીજા પ્રતો કરતાં આમાં જે પાઠફેર-પાઠાંતરો હોય
તે, એમ મંદી ચાર કોઠાઓ દાખલ કરજો.” આમ સલાહ
મળવાથી જો બની શકશે તો અને શારીરિક સ્થિતિ કાર્ય
કરવામાં અનુકૂલ થઈ પડશે તો પૂર્વે જણાવ્યા મુજબ આવા
કોઠાઓ વાંચકો સમક્ષ મૂકીશ. નહિ તો વાંચકોની ક્ષમા
ઈચ્છી દ્વિતીયસંસ્કારમાંજ સઘળું થઈ રહેશે, જે માટે વાંચકો
દરગુજર કરશે.

છતાં એટલું તો ખરું કે માત્ર ભૂલો તથા વધારા
ઘટાડા શિવાય બીજા પ્રતો સાથે પાઠાંતરાદિ તપાસતાં તે
પાઠાંતરો એવા નથી કે જે ઉપયોગીજ ગણાય. કારણ કે

તે પાઠભેદો માત્ર નહિ જેવાજ તદ્દાવતવાળા છે. વિશેષ પાઠભેદ તો મીં મોતીલાલ શાહવાળી પ્રત સાથે જણાયો છે. પણ તે જણાયાનું, મીં મોતીલાલ લખે છે તે પ્રમાણે એક કારણ કેમ ન હોય ? મીં મોતીલાલ લખે છે કે:—

“સાતમા પર્વના આધારે લાવાથ ઉપર નજર રાખી શબ્દોની રચનામાં, સંકલનામાં, અને જોડણીમાં ફેરફાર કર્યો છે. (નવું ચરણ રચવા કરતાં જૂનું સુધારવાનું કામ ફેટલું અધું મુશ્કેલ હોય છે, તે કહી બતાવવાની જરૂર નથી.)”

આ પ્રમાણે તેઓ પોતાની છાપેલી પ્રતની પ્રસ્તાવનામાં જણાવે છે જે ઉપરથી લાગે છે કે:—“મૂર્તિવિષયક પાઠો ફેરવતાં, બીજા સામાન્ય પાઠોમાં પણ ફેરફાર કરવામાં એમણે કેમ લહાવો માન્યો ન હોય !” આવા પાઠો કેટલા દેખાડવા ? અને કેટલા દેખાડી શકાય તે વાંચક સ્વયં વિચારી લેશે.

“ટુંઢીઆઓથી થયેલા મૂર્તિપૂજાદિકના પાઠફેરો વિશેષ જણાયાથી તેની વિશેષ ખાત્રી માટે બીજી પ્રતો જડી આવે તો ઠીક થાય” એમ જણાયાથી ફરી તપાસ ચાલુ કરી તો નીચે પ્રમાણે ત્રણ પ્રતિઓ હાથ લાગી જે માટે તે ધણીઓનો અમો અંતઃકરણથી આભાર સ્વીકારીયે છિયે.

(૧-૨-૩) સુનિરાજ શ્રીવલ્લભવિજય મારફતે શ્રી-આત્માનંદ જૈન સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી અમૃતસરમાંથી અસલ રીતિનો ગુટકો તેમજ શહેર ગુજરાંવાલા અને રામનગર એમ બે જ્ઞાનભંડારોની.

આ પ્રતો આવ્યા પછી અમારી છપાવેલ પ્રતિ સાથે મૂર્તિપૂજાદિ વિષયોના પાઠ તપાસતાં અમારી છપાવેલ પ્રતિ પ્રમાણે ઘરોઘર મળી રહ્યા હતા. તેથી તે વિષે અત્રે કાંઈ વિશેષ કહેવું દુરસ્ત ધાર્યું નથી. તથાપિ એટલું તો ખરું જ કે તે પ્રતોમાં લિખારીલેદ, લિપિલેદ, અને હસ્ત લીધેના સામાન્ય લેદ આ પ્રમાણે હતો, જેના થોડા નમૂના વાંચકોની જાણ માટે ટાંકીશું. આથી એમ તો નહિજ મનાય કે “આ પાઠો અમારી છપાવેલ પ્રતિના પાઠો સાથે મળતા થતા નથી. !”

શ્રીઆત્માનંદ જૈનલાયબ્રેરીની અને અમારી પ્રતની સરખામણી:

C. પાના ૩૧૩. ઢાલ ૫૫. ગાથા ૯.

D. મેરૂ આદિના ચૈત્યનૈ, ત્રિસંધિઈ સુબુહારઈ;
ગગનગતી સીતા ધરૈ, ભક્ત્યનૈ પાવ ધારૈ.

C. પાના ૩૩૫. દુહો. ગાથા ૫.

D. આયોધ્યા ઉદ્યાનમૈ, ઋષિપ્રતિમા પ્રતપન્ન.
રાક્ષસના ઉપસંગર્થી, નિશ્ચન્ન રાખ્યો મન્ન.

C. પાના ૩૩૫. દુહો. ગાથા ૭.

D. અવસર દેષી ધીજનો, દેવદયા પ્રતિ પ્રાહિ;
હરિજી રામસું વિનવૈ, જોર વહૈ જગમાંહિ.

C. પાના ૩૪૫. ઢાલ ૫૯. ગાથા ૧૮.

D. જાતી સુમરણ પામિ, તાંમ કરોવૈ દેહરો;
માંડે શ્રીજિનદેવ, કવરકરાવે સેહરો.

C. અમારી ગાથાઓ ફરી ટાંકી નથી. પત્ર ટાંક્યું છે તેથી ત્યાંજ જોવું.

D અમૃતસરની લાયબ્રેરીના ગુટકાના ઉતારા. જે અક્ષરોમાં તક્ષવત છે તે પ્લેક મૂકવામાં આવ્યા છે. બાકીની જે પ્રતોમાં પણ આ પ્રમાણે થોડા થોડા તક્ષવત છે.

- C. પાના ૩૪૫. ઢાલ ૫૯. ગાથા ૨૨.
 D. એમ કહૈં ધર જાય, એટલે શેઠ પધારીયો;
 દેવ જીહારણ કાજિ, પદ્મચી ઉપગારીયો.
 C. પાના ૩૪૭. ઢાલ ૫૯. ગાથા ૩૯.
 D. સા જોવનવય પાય, ઇક દિન ગઘ ઉદ્યાન વે;
 પ્રતમાનો પ્રતપત્ર, સાધુ રહ્યો મુલધ્યાન વે.
 C. પાના ૩૫૦. ઢાલ ૫૯. ગાથા ૭૫.
 D. શ્રાવકના પ્રત પાલ, પૂજા દેવ ત્રિકાલ વે;
 સંતી સહોદર એહ, લામંડલ ભોપાલ વે.
 ઇત્યાદિ, ઇત્યાદિ, ઇત્યાદિ.

આવા આવા સામાન્ય પાઠલેદો તો અમારી, ઢુંદીઆવાળી એ, અને ત્યાર પછી મળેલી ત્રણ હસ્તલિખિતમાં ઘણાએ છે ! કે જેવા પાઠલેદો કોઈ પણ ગ્રંથની ગમે તેટલી પ્રતિ એકત્ર કરીએ તો તેમાં પણ જોવામાં આવશેજ ! આ ખુબી માત્ર આ લાખાનીજ છે કે જે લાખા ઘણા દેશોમાં ઘણા પ્રકારથી ઉચ્ચારાય છે, ઘણી લાખાઓનું જોડાણ થાય છે, અને લહિયાઓ લખતી વખતે બેધ્યાન રહે છે, ઇત્યાદિ તેનાં કારણો છે. અનુભવી સહેજે કળી શકે તેવું છે.

આ વિના અમારી પ્રતમાં બીજી પ્રતો કરતાં પ્રક્ષેપ દોહા, ઢાલ, ગાહા, અને સવૈયા વગેરે ઘણા વધારે છે, કે જે બીજી કોઈ પ્રતોમાં જોવામાં આવ્યા નથી. આવી પ્રક્ષેપ ગાથાઓ મોટે ભાગે નીચે નોટમાં આપેલી છે, તથા જ્યાં જ્યાં વચ્ચે વચ્ચે ચાલુ પંક્તિઓમાં પ્રતની અંદર લખાયેલી હતી ત્યાં ત્યાં વચ્ચે વચ્ચે તેજ પ્રમાણે છપાવેલી છે. આ પ્રક્ષેપ ઢાલો મોટા ભાગની હિન્દીભાષામાં લખાયેલી છે. પરંતુ H દિલગીરીસહ જાણાવવું પડે છે કે શોધ-

નકમં મીં રતનસી નેણસી હુમરાકરને સોંપવામાં આવેલું હોવાથી તેઓએ તે ગાથાઓ કયા કયા પાઠો સાથે સંબંધ ધરાવતી છે તે તપાસી તે જગોપર તેનાં ચિન્હો આપવાં જોઈએ તે તરફ, તથા બીજી કેટલીક ભૂલો તરફ દુર્લક્ષ રાખેલું હોવાથી ભૂલો વધુ દુર્ગોચર થઈ છે. આમ થવાનું કારણ એજ અનુમાનાય છે કે:—

“ગૂજરાતીભાષાનું અસ્તવ્યસ્તપણું, ખુદ રિડરોની અછત, ખુદ તપાસવામાં વિચાર કરવાની ઓછાશ, અને પાર-માર્થિકકાર્યકારોનો અભાવ” એ વિના બીજું શું હોય ? જન અને અન્ય રામાયણમાં શું તફાવત છે, તફાવત કેમ પડ્યો છે, રામચંદ્રના સમય બાબે પણ મોટું અંતર કેમ છે ? અને સનાતનીઓ તથા આર્યસમાજીઓ કેઈ કેઈ દૃષ્ટિથી ભિન્ન છે, ઇત્યાદિ વિષયોપર મુખ્યબંધમાં ઉદાપોહ કરવાની ખાસ ઇચ્છા હતી, પરંતુ હુંદીઆઓએ ફેરવેલા પાઠોના ભુલાસામાં ઘણો સમય લાગી જવાથી, આ દિશામાં કાર્ય કરવા પ્રકૃતિ ચાલી શકી નહિ ! કે જેની ખાસ જરૂર હતી !

કાવ્યમાં જણાતી પાદની અપૂર્ણતા પૂરીને []

() કૌંસમાં જણાવી છે. જ્યાં જણાવવાને શક્તિ ચાલી શકી નથી, ત્યાં આવા ટપકાંઓ મૂકી પાદ અપૂર્ણ રાખ્યાં છે. કેટલેક સ્થળે મૂળપ્રતિમાં એક પાઠ હોય, તે પાઠ અથવા અક્ષર અયોગ્ય જણાયાથી

H ‘ મુખ્યબંધમાં ચર્ચેલો એક પણ પાઠ પ્રક્ષિપ્ત નથી, એ વાત જણાવવાની જરૂર છે. તે પાઠો તો મળી આવેલી બીજી ઘણે પ્રતિમાં છે. શિવાય કે હુંદીઆઓની પ્રતિમાંજ નથી. અમારામાં જે પ્રક્ષિપ્ત પાઠો છે તે નીચે નોટમાં આપેલાં છે, અને જ્યાં જ્યાં વચ્ચે આવેલાં છે તેનો કાઠો અગાડી ભૂલો આપ્યો છે.

નવો પાઠ તથા અક્ષર ગોઠવી, તે જૂના અક્ષર અને પાઠને બાબુમાં () કૌંસમાં કાયમ રાખ્યો છે. કેટલેક ઠેકાણે એવું પણ બની ગયું છે કે તે પાઠ ચાલુમાંજ રહી નવો ઠીક લાગતો પાઠ કૌંસમાં આવી ગયો છે. બન્ને પાઠ કાયમ રાખવાનું કારણ એજ કે કોઈ પ્રયોગથી જૂના પાઠનો પણ અર્થ બંધ બેસી શકતો હોય ! આ કાવ્યને સસ્તાં સાહિત્યરૂપે બહાર પાડવા માટે, —“શેઠ દેવચંદ લાલભાઈ જૈનપુસ્તકોદ્ધારકોશાગારમાંથી” મુદ્રિત કરવામાં આવેલ છે.

રાવબહાદુર કાંટાવાળાએ ‘જૈન સાહિત્યની પ્રસિદ્ધિ’ વિષયક લેખ મોકલવા મહેરબાની કરી તે બદલ અમો તેઓના આભારી છીએ.

સાક્ષરશિરોમણિ શ્રીમાન્ આનંદસાગરગણિના ઉપદેશથી આ કોશની સ્થાપના થયેલી હોવાથી તેઓનું નામ ચિરં- જીવ રાખવાના ઇરાદાસહ આવા કાવ્યોના સંગ્રહનું નામ “શ્રીઆનંદકાવ્યમહોદધિ” રાખવામાં આવ્યું છે.

અંતમાં હું તેઓનો ઉપકાર માનું છું, કે જેઓએ મને આ કાવ્ય બહાર પાડવામાં મદદ આપી છે.

શાસ્ત્રવિશારદજૈનાચાર્ય શ્રીબુદ્ધિસાગરસૂરિ,

મુનિ શ્રીઅજિતસાગર,

તથા શાં રતનસી નેણુસી દુમરાકર.

લેમિંગ્ટન રોડ; ચોપાટી, } જીવણચંદ સાકરચંદ ઝવેરી,
મુંબઈ ૬-૭-૧૯૧૪. } સંશોધન અને સંગ્રહકર્તા.
ઐમાસી ચૌદશ, ૧૯૭૦.

શ્રીકૃષ્ણારાધ્યાય નમઃ

ગ્રન્થકાર અને ગ્રન્થવિવેચન.

આ રામયશોરસાયનરાસ, 'બીજમતી' અર્થાત્ 'વિજમતી' મુનિશ્રીકેશરાજે સંવત્ ૧૬૮૩ માં, અંતરપુરમાં* આતુર્માસ રહીને રચ્યો છે. વિજમત, એ જૈનોના શ્વેતાચર્યોમાંનો એક પરમભૂતિપૂજક સમુદાય છે. એની ઉત્પત્તિ સં ૧૫૭૦ માં 'બીજક્રપિ' અર્થાત્ 'વિજક્રપિથી' થઈ હતી; જેને તેના વંશજો 'વિજયક્રપિ' અને 'બીજમતને', 'વિજયગચ્છ', એ નામથી ઓળખે-ઓળખાવે છે. આપણે પણ તેમને 'વિજયક્રપિ' અને 'વિજયગચ્છ' એ નામથીજ ઓળખીશું. શ્રીવિજયક્રપિથી વિજયગચ્છ ચાલવાનું ખરું કારણ મારા જાણવામાં આવ્યું નથી. પરંતુ તેઓ વિજયગચ્છીય થયા પહેલાં 'હુ'પકમતને' અવલંબી રહેલા હતા, એવું, શ્રીજૈનતત્ત્વાદર્શઉપરથી જણાય છે. જુઓ,

શ્રીજૈનતત્ત્વાદર્શ. હિન્દીભાષાગ્રન્થ પૃષ્ઠ ૫૮૩, પંક્તિ ૧૬ થી ૨૧ માં તેનાં કર્તા આ મુજબ જણાવે છે:-

“સંવત્ ૧૫૭૦ મેં હુંકામતસેં નિકલકેં વીજાનામા વેષધરને, વીજામત ચલાયા, जिसकों लोक विजयगच्छ कहते हैं.”

*અંતરપુર ક્યું અને ક્યાં આવ્યું તે હું મેળવી શક્યો નથી. પરંતુ એમ અનુમાન થાય છે કે પ્રાચ્યે તે કોટા તરફ અથવા માળવા પ્રદેશની આવડાવાળું હશે, કારણ કે રાસની ઘણી ખરી ભાષા માળવદેશને અનુસરતી છે.

આ ઉપરથી નિર્વિવાદ સાબીત થાય છે કે શ્રીવિજય-
 ઋષિએ *લુપ્કમાંથી નીકળી કોઈ સાધુ હસ્તે ફરી દીક્ષિત
 ન થતાં, સ્વયં સ્વહસ્તેજ વિજયગચ્છને સ્થાપિત કર્યો.
 અર્થાત્ ઋષિનામને અનુસરીને ગચ્છનું નામ પણ તેમના
 નામેનામ પ્રચલિત થયું. ઉપર કહ્યું છે કે—“શ્રીવિજયઋષિ-
 થી વિજયગચ્છ ચલાવવાનું ખરૂં કારણ મારા જાણવામાં
 આવ્યું નથી” તેમી મતલબ એ છે કે, જ્યારે તેઓશ્રીએ
 લુપ્કમલને છોડી મૂર્તિપૂજકપંથને આદર્યો તો પછી તે
 પંથના હરકોઈ સમુદાયમાં દીક્ષિત ન થતાં પૃથક ગચ્છના-
 ચક્ર બનવાનું કારણ શું? આ કારણ જોળી કાઢવા
 કેટલોક પ્રયાસ કર્યો પણ તે પ્રયાસમાં સફળ નિવડ્યો નહિ.
 પૃથક્ગચ્છ ચલાવવાનું કારણ હું આ પ્રમાણે ધારૂં છું:—

શ્રીવિજયઋષિએ લુપ્કમાંથી નીકળતી વખતે તે મતના
 ગુરૂનો પોતા ઉપર પરમ ઉપકાર હોવાને લીધે, અથવા તો તે ગુરૂ
 ઉપર પોતાની પરમપૂજ્ય બુદ્ધિ હોવાને લીધે એમ વિચાર્યું હોય કે
 “વખતો વખત ફરી નવા ગુરૂ કરવા ના જોઈએ.” (૧) વળી એ
 પણ સંભવિત છે કે સ્વયં બુદ્ધિશાળી હોઈ સમુદાયમાં બહુ માનનીય
 ગણાતા હોય તે કારણથી એવો વિચાર ઉદ્ભવ્યો હોય
 કે “મારે પોતાને હવે ગુરૂ સ્થાપવાની ખાસ અગત્ય નથી.
 હું સ્વયં પણ નિભાવી શકીશ.” આવો વિચાર થયો હોય અને

* પ્રતિમા નહિ માનવાવાળા લોકામતિ અર્થાત્ લુપ્કમતિ સંવત્
 ૧૫૩૪ (પાકાંતરે ૧૫૩૨) માં થયા છે. લોકાઓમાં ગુજરાતીલોકા, અને
 નાગોરીલોકા, બે ભેદ છે. નાગોરીલોકા પ્રતિમાને પૂજે છે, અને ગુજરાતી-
 લોકા તેમ કરતા નથી પરંતુ હાલ કેટલાકો તેમાં પણ તેમ કરે છે ખરા.

તેથી પણ સ્વયં ગચ્છનાયક બન્યા હોય તો તે બનવા યોગ્ય છે. (૨)*

આ પ્રમાણે શ્રીવિજયઋષિ માટે ખરૂં કારણ શું છે તે જ્ઞાની જાણે! આ માત્ર કલ્પના છે! રાસકાર સૂધીની શ્રીવિજયગચ્છની પરંપરા રાસકારે આ પ્રમાણે બતાવી છે. ૧

શ્રીવિજયઋષિ. ગચ્છપ્રવર્તક, સં ૧૫૭૦.

શ્રીધર્મમુનિ.

શ્રીક્ષેમસાગર.

શ્રીપદ્મમુનિ.

શ્રીગુણસાગર.

શ્રીકેશરાજઋષિ રાસકાર, સં ૧૬૮૩.

રાસકાર શ્રીકેશરાજમુનિ માટે આથી વિશેષ કંઈ પણ જાણવાનું બની શક્યું નથી, તેથી રાસકારના સમયના અને ગચ્છપ્રવર્તકના સમયના અન્ય ગચ્છોના બાષાપોષક

* આવો પ્રકાર જૈનમતને બિલકુલ સમ્મત નથી. જૈનસિદ્ધાન્તનું સ્પષ્ટ ફરમાન છે કે સાધુઓને ગુરૂ હોવાજ જોઈએ. ગુરૂ વિના સાધુપણું અંગીકાર કરી શકાયજ નહિ.

નિર્યુક્તિકાર લખે છે કે:—‘ન હંતિ સીસા અસીસસ્ત’ જે પોતે શિષ્ય ન થાય તેને શિષ્યો ન હોય! તેમજ હોપસ્થાપનીયચારિત્ર વગર ચરમતીર્થકર શ્રીમહાવીરના શાસનમાં પર્યાય ગણાયજ નહિ !

૧ રાસકાર પોતે આટલુંજ જાણાવતા હોવાથી મેં પણ વિજયઋષિની પરંપરા દાખવી છે. પાછળથી તેઓશ્રીના વંશજો સાથે પત્રવ્યવહાર થવાથી તેઓએ પોતાનો ગચ્છ પ્રાચીન છે એમ સૂચવ્યું તેથી મેં તેઓના આવેલાં પત્રો આગળ ચાલતાં ટાંકી બતાવ્યા છે. તેઓએ તે બાબે પોતાની પદ્માવલિ પણ જોવા મોકલવા ખુશી દર્શાવેલ છે. અન્યત્ર તપાસ કરતાં ઉપર બતાવેલીજ ખીના મને પ્રાપ્ત થયેલી હોવાથી તે બંને ખીનાઓ અન્ને જણાવીશ.

કવિઓ કોણ કોણ હતા, તે જરા વિસ્તારથી જણાવીશ તો
અન્ય શોધકો રાસકારના ચરિત્ર ઉપર વિચાર કરી
કાંઈક નવીન બહાર પાડી શકશે !

ગચ્છપ્રવર્તકના સમકાલિન કવિઓ.

નામ.	ગચ્છ.	સંવત્.	કંઈ કૃતિ.
શ્રીક્ષમાકલ્યાણ (?) ખરતરગચ્છ		સં ૧૫૬૦	સુદર્શનશેઠરાસ. લગભગ.
શ્રીલાવણ્યસમય (?) તપગચ્છ		૧૫૭૦	ગૌતમસ્વામી, લગભગ. ગૌતમપૃચ્છા.
શ્રીશુભવર્ધનશિષ્ય	„	૧૫૭૦	ગજકુમાર.
શ્રીસહજસુન્દર	„	૧૫૭૫-૮૦	સ્થૂલિભદ્ર, પરદેશીરાગ, સાધુગુણમાળા.

રાસકારના સમકાલિન કવિઓ.

શ્રીજિનસિંહસૂરિ ખરતર.	૧૬૨૩ થી ૭૪	(ગચ્છનાયક, ફરમા પદ્ધતર)
શ્રીમતિસાર	„ ૧૬૭૮	શાલિભદ્ર.
શ્રીપુણ્યકીર્તિ	„ ૧૬૮૮	કુમારસુનિરાસ, ધન્નાચરિત્ર,
શ્રીસમયસુન્દર	„ ૧૬૮૬	ગૌતમપૃચ્છા, નળદમયંતી.
શ્રીવિજયનાનંદસૂરિ, તપગચ્છ.	૧૬૫૧ થી ૧૭૧૧	(ગચ્છનાયક.)
શ્રીજયવિજયગણિ.	„ ૧૬૮૦	કલ્યાણવિજયગણિરાસ.
ઝંપલાદાસ	„ ૧૬૮૦	ભરતબાહુબલી, વિસસ્યાનક- રાસ.
શ્રીજિનોદય	„ ૧૬૮૦	હંસરાજ-વચ્છરાજ.
ઝકળચન્દ્રજી	„ ૧૬૮૫	બારલાવના, મૃગાવતી.
શ્રીદર્શનવિજય અ.		
મવા શ્રીદર્શવિજય	„ ૧૬૮૫	પ્રેમલાલચંદી.

શ્રીચંદ્રકીર્તિ ,,

૧૬૮૯

મૃગાવતી.

શ્રીપુણ્યસાગર ,,

૧૬૮૯

અંજનાસતી.

શ્રીવિજયગચ્છીય રાસકારના વંશજો આજ પણ હયાત છે. તેઓમાંના શ્રીપૂજ્યોની ગાદી કોટાગામમાં (ખુદીકોટા) આવેલી છે. હાલ ગાદીપર શ્રીશાંતિસાગર-સૂરિના શિષ્ય શ્રીઉદયસાગર સૂરિ, અને તેના શિષ્ય શ્રીજિનસુમતિસાગરસૂરિ વિદ્યમાન છે. આ પ્રસંગે દ્વેષ, વા રાગ બુદ્ધિથી નહિ, પણ, સત્ય વસ્તુ શી છે તે અહાર આણવા ખાતર એટલું તો કહેવુંજ પડશે કે રાસકારના વંશજો આજ જે છે તે સંવેગરંગથી રંગાયેલા સાધુ, યતિ, મુનિ વા ઋષિ નથી.—

(જેનોના શ્વેતાંજરમૂર્તિ પૂજકપંથમાં, આધુનિક બે પ્રકારના જૂદા જૂદા રંગના વસ્ત્રધારક સાધુઓ છે. જે કે આ બંને જણાઓ શ્વેતાંજરીજ કહેવાય છે, છતાં ભેદ આ મુજબ છે.—(૧) જે સંવેગી સાધુ હોય છે તે પીત-પીળા રંગના વસ્ત્ર ધારણ કરે છે. અને તે પરમનિર્લોભી, ત્યાગી, પાદવિહારી અને સ્વપરને સંસારચક્રમાંથી મુક્ત કરવા હરહમેશ તત્પર અને ઉદ્યમશાલી હોય છે. તેના અધિપતિઓ આચાર્ય=ત્રિપાધ્યાય વગેરે નામથી અને સામાન્ય ગણુ સંવેગી અથવા સાધુના ઉપનામથી ઓળખાય છે. આ સમૂહ હાલ સર્વત્ર આદર પામતો સમૂહ છે. (૨) બીજો શ્વેત વસ્ત્ર ધારણ કરનાર વર્ગ છે. જેના આચાર્યો વા સૂરિ 'શ્રીપૂજ્ય'ના નામથી, તથા સામાન્યગણુ યતિ; જતિ; અને ગોરજના નામથી ઓળખાય છે. આ લોકો નિર્લોભી, ત્યાગી, અને પાદવિહારી હોતા નથી. એમનામાંના ધણા વૈદક અને જ્યોતિષનું બહુ ઉત્તમ જ્ઞાન અરાવનારા હોવાથી કદાચ તે ધંધાપર પણ ઉતરી પડેલા જેવામાં આવે છે.

તે શિવાય આચાર્યો પાસે દિવાન, મુનિમ, નોકરનરૂર, અને સારી
 જગીરો કે ગામો હોય છે. જો કે અસલમા તમામ સાધુઓ
 શ્વેત વસ્ત્રોજી ધરતા હતા, પણ લગભગ વિક્રમના ૧૭-૧૮મા
 સૈકામાં રાજરજવાડા, તેમજ બાદશાહો તરફથી સારું સન્માન
 પામી, ધણુઓને તેઓ તરફથી જગીરો, હાથી ઘોડા અને શિબિકા
 વિગેરે મળવાથી તેનો ઉપભોગ કરવા લાગ્યા. આવું કેટલોક સમય
 ચાલવાથી તેઓના વંશજો ધીરે ધીરે દોલુપી થતા ગયા.
 “ભવિષ્યમાં આમ ચાલે તો ધર્મનાયકોની કનિષ્ઠ દશા થયા વિના
 રહે નહિ” એમ મહાપુરુષોને દેખાવા લાગ્યું. આ ઉપરથી વિક્રમના
 ૧૮મા સૈકામાં પંન્યાસ શ્રીસત્યવિજય, મહોપાધ્યાય શ્રીયશો-
 વિજય, મહાત્મા શ્રીભોજસાગર, શ્રીજ્ઞાનવિમલસરિ,
 અને એવાજ અન્ય ધણા મહત્ પુરુષોએ એકત્ર થઈ
 પરિપક્વ ભરી ક્રિયા-ઉદ્ધાર કરવાનો વિચાર ચલાવ્યો. તેની સાથે
 ખીજા પણ ધણા સાધુઓ એકત્ર થયા પરિગ્રહાદિ પાસે નહિ
 રાખવા વગેરેના સખત નિયમ ઉપર કટિબદ્ધ થઈ ધણુઓ અલગ
 થયા અને તેમાં તે વખતે વિદ્યમાન શ્રીવિજયસિંહસૂરિએ સંમતિ
 આપી, ત્યારથી આ વર્ગ સંવેગી સાધુને નામે ઓળખાવા લાગ્યો. પણ
 શ્રીઆચાર્યો ઉદ્ધાર ન કર્યો અને ખીજાઓએ કર્યો તેથી આખો
 ગણુ સુધર્યો નહિ, એ ભેદ પડ્યા. આ ભેદ ‘સામાન્યચક્ષુદષ્ટિથી તુરત
 ઓળખાઈ આવે એવા પ્રકારનો વેશમાં કાંઈ ભેદ હોવો જોઈએ’
 એમ વિચાર કરીને તે વખતથી સંવેગી સાધુઓએ પોતાના શ્વેત
 કપડાને કાથાચૂનાના રંગથી રંગી પીત બનાવી ખીજા વસ્ત્ર ધારણ
 કરવા માંડ્યા. ક્રિયોદ્ધારકોની ઓળખાણસાર માત્ર રંગભેદ કરવો
 પડ્યો. આ ઉપરથી શ્રીપૂન્યોએ અને ગોરજીઓએ માધું લગાડવાનું
 નથી; તેમના વસ્ત્ર શ્વેત હોવા છતાં પણ તેઓ ત્યાગી, વિરાગી
 મહાપુરુષો હોય તો તેમને માનવામાં મને કશી હરકત નથી. પણ મારા

જાણવા પ્રમાણે તેની સ્થિતિ બહુ ઓછી છે. સંવેગી-પીન વસ્ત્રીઓ પણ મૂળમાં હતા તેવાને તેવા રહ્યા નથી. તેમના પર પણ ૨૦ મી સદીએ પોતાનો પડઠો ધીમે ધીમે પાડવો શરૂ કર્યો છે તે તેમણે એ પાશમાંથી બચી જવા વિશેષ ઉદ્યમશાળી થવાની જરૂર છે. વિષયાન્તર માટે વાચકની ક્ષમા !)—

તેઓશ્રી શ્વેત વસ્ત્રધારી યતિ-જતિ પણામાં ધિરાજ-માન છે*. ગાદીપતિશ્રીજિનસુમતિભાગરસૂરિનેળ પોતાના એક ભાઈ શ્રીમગનલાલજતિની સાથે કંઈ વાંધો પડ્યાનું મેં સાંભળ્યું છે. “આ શ્રીસૂરિને કેટલાગામમાં સારી આવકવાળી કેટલીક જાગીર-મિલકત છે, પરંતુ માંહોમાંહે વિવાદ થવાથી ત્યાંના દરબારને વચમાં પડવાની જરૂરિયાત લાગવાથી હાલમાં તેમ થયું છે” એમ પણ સાંભળ્યું છે.

શ્રીરાસકારના વંશજો હયાત છે, તેમજ તેમની પાસે સારો પુસ્તક ભંડાર પણ છે એવી ખબર મળવાથી શ્રીરાસકારમાટે વધુ માહિતી મેળવવા, અને રાસકારના અન્યગ્રન્થો હોય તો તે પણ પ્રસિદ્ધિમાં આણી શકશે તથા એ વંશનો ઇતિહાસ પણ પ્રસિદ્ધ થઈ શકશે, એવું બતાવનારો એક પત્ર મેં ચાલુ સાલના એપ્રિલ માસમાં પૂનેથી સૂરિશ્રીને લખ્યો હતો, અને તેઓશ્રી પાસે જે જે કાંઈ ખીના હોય તે તે જણાવવા માટે વિનંતિ કરી હતી. પરંતુ એટલું

* યતિ, જતિ, સાધુ, મુનિ, ગોરજી, ત્યાગી, ઋષિ, સાંધ, અને મહંત વગેરેમાં મૂળગુણ તરફ જોતાં કોઈ પણ ભેદ નથી. માત્ર હાલમાં શ્વેતપીત વસ્ત્રધારીઓ કયા કયા ઉપનામથી ઓળખાય છે તે જણાવવાનું બંધાઈ રહેવાની જરૂર લાગી છે.

થાય છે કે તેઓશ્રી તરફથી કેટલોક વખત વ્યતિત થયો. છતાં કાંઈ પણ ઉત્તર મળ્યું નહિ ! ત્યાર પછી મેં એક બીજું પત્ર મહા-અળેશ્વરથી તા. ૧૭-૫-૧૪ રવિવારે લખ્યું, જે માટે પણ થોડો વખત તેમજ થયું. આથી નિરૂપાયે, આ પ્રકારે હું કર્તાની જીવની ચોજી શક્યો. પાછલથી કેટલોક વખત વિત્યા પછી સૂરિશ્રીનું પત્ર આવ્યું જેમાં તેઓએ “અમારો ગરબ પ્રાચીન છે,” ઇત્યાદિ જણાવ્યું. મારી તપાસમાં તો મને જણાયું તે પ્રમાણે મેં જીવનીની સંકલના ચોજી છે. સૂરિશ્રીના તરફથી તો જે બીના મળી તે બીજા તરફથી મળેલી અને જણાયેલી બીના કરતાં જૂદી પડતી હોવાથી ‘તેઓશ્રીના આવેલા પત્રોજ અહિં ટાંકવા’ એ મેં ઠીક ધાર્યું છે.

॥ શ્રી ॥

તા. ૬-૬-૧૪ઈ.

સ્વસ્તિ શ્રીપાર્શ્વજિનં પ્રણમ્ય શ્રીમત્ કોટાનગરાત્ લિખાયતં મહારક શ્રીપૂજ્યશ્રીજિનસુમતિસાગરસૂરિમિઃ સમસ્ત સુનિમંડલીકેન વંચઈ મહા-સુમસ્થાને

+ + + +

× × શ્રાવક × × જીવનચંદ સાકરચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ વંચના અત્ર કુશલં તત્રાસ્તુ અપ્રંચ × પત્ર ૨ આયે × × × હમારી તર્વાય(ત) ઠીક ન હોનેસે જૂવાબમેં દેર હુવા × કેશવજીકે વારેમેં લિખા સો ઠીક હે

*આંહી શ્રીપૂજ્યજી શ્રીકેશરાજને બદલે કેશવજી સમજેલા હોવાથી કેશવજીને લગતી બધી હકીકત લખાઈ આવી, પરંતુ તે અત્રે કાંઈ હપયોગી ન હોવાથી ટાંકી નથી. આનો ખુલાસો પણ શ્રીપૂજ્યજીએ પોતાના બીજા પત્રમાં કરી આપ્યો છે કે કેશવજી અમારા ગરબના નથી, જેથી તે વાત પડી મૂકી છે.

+ + + + + +
+ + + + + +

और × लिखाके ' विजयगच्छको इधरके लोग ढुंढियागच्छ कहतें हैं ' सो कहनेवालेकी भूल है क्योंकि ढुंढियोका प्रचार सं. १५ से या १७ से (में) हुवा है ओर लंकाजीसे चला है और विजयगच्छ तो कोटिगणसे निकला है चंद्र साखा है प्रध्न वाहन कुल है जब कोटीगणसे चार साखा निकली उसी चारमें चंद्र साखा भी है उस वखत इस गच्छका नाम मलधारगच्छ पडा यादको श्रीहेमाचार्यजीमहाराजने अमावसकी पूनम करी तवसे मलधारपुनमियागच्छ कहा जाने लगा यादको सं० १५२५ के करीब विजयराजसूरिजीने कुंभलगढमें कुंभाराणाके सामने चौथकी संवच्छरी बंद कर पंचमीकी स्थापन करी इसका खरतरगच्छवालोंसे विवाद हुवा महाराजकी जीत हुई तब कुंभारानाजीने कहा के आप सदा जीतनेवाले हो (!) आप विजयकरनेवाले हो (!) तवसे मेवाडमें ५ मीकी संवच्छरी कायम करी चौथकी बंद करी और जबीसे विजेगच्छ येसा नाम जारी हुवा (!) इसतरे विजयगच्छकी उत्पत्ति हैगी और करीब ७२ बहत्तर पाट हो चुके आखिरी, में हुं सो नाम आप जानते है और गिनति अच्छीतरे पट्टावलीमें देखके लिखेंगे या आप लिखें तो पट्टावली भेजदेवें सो देख लेना और हमारे यहां भंडारमें अच्छी अच्छी पुस्तकें हैं सो आपको छापना हो तो धेक जना यहां चला आवे तो देखके जरूरतकी समझके छापनेको ले जावें

× × × ×
× × × × × × × ×

और बहोत सबूत इसके है के ये गच्छ ढुंढियागच्छ नहीं हो सक्ता है (!)

× × × × × ×

सिद्धपुर पट्टनमें हेमाचार्यजीका भंडार है सो आजतक नहीं खुला (!)
बीना भेरे खुलेगा नहीं

+ + + + + +

+ + + + + +

विजयगच्छके अभयदेवसूरिका रचा हुआ पांडवचरीत्र पद्य
बहोत रमणीक है उसे छापके प्रसिद्ध करनेसे बहोत लाभ होगा (!) × ×

+ + + + + +

+ + + + + +

दःखुद श्रीपूज्यजीका

॥ श्री ॥

ता. ७-७-१४ई.

स्वस्ति श्रीपार्श्वजिनं प्रणम्य श्रीमत् कौटानगरात् लिखायतं भट्टारक
श्रीपूज्यश्रीजिनसुमातिसागरसूरिभिः केन मुंबई × × × × × × ×
श्रावक × × जीवनचंद साकरचंद योग्य धर्मलाभ वंचना × × ×
× × × अप्रंच × पत्र मिला × × × × × × रासका अन्तिम †
लिखा उसे देखकर और पट्टावलीको देखा सो पूर्णरूपसे मिला दर अस-
लमें केशराजजी हमारे गच्छमें केही यती हैं इसमें कोई तरेकी संकास्पद
नहीं है क्यों के केशराजजीने स्वयं रासके अंतमें खुलासा कर दिया है
और साफ लिख दिया है के विजयसूरि भर्मसूरि क्षमासागरसूरि पद्मसा-
गरसूरि गुणसागरसूरिजी, तो केशराजजी विजयगच्छ लिखा सो पहले
विजयगच्छका नाम न था किन्तु मलधारपुनामिया था (!) सो उन्होंने
उस नामको न लिखते हुवे विजयगच्छ लिखा सो साथमेंही इस बात-
कोभी जाहर कर दिया है के विजयगच्छ किससे और कब हुआ (!)

† त्यांथी श्रीकेशराजजीने पहले केशवजीनी जीना आववाथी रासनी
अन्तिम प्रशस्ति तथा जीने थोडाक भाग लेवा भाटे अभास तरकी
भोडसावी पूछाववाभां आवुं हवुं, के "आ श्रीकेशराजजी आपना
अच्छना छे के जील" तेना उत्तरभां आ पत्र आवेला छे.

सो विक्रम सं० १५२५ में विजयसूरि पाट विराजके कुंभलगढमें कुंभ-
 राणाजीसे विजयगच्छ इसका नाम पडा (!) इसीसे केशराज 'विजयरिषि-
 राजा' येसा पद दिया है इस पदसे साफ जाहर है की विजयसूरिजीसे
 विजयगच्छ नाम हुवा आगे धर्मसूरि आदीका पाटपरंपरा नाम दिया
 मगर केशराजजी गुणसागरसूरिजी महाराजके शीष्य थे (!) + + +
 + + + + + वस (!) आप पुस्तकमें इसी तरें छापदेवें इसमें
 जरा शंका न करें (!) हमनें ये बात पट्टावली और रासको मिलानेपर
 मिला जब लिखा है और + लिखाके 'विजयगच्छ सं० १५७० में
 हुवा' सो ठिक है उपर लिखी बातसे आपका लेख सिद्ध है परंतु
 विजयगच्छ कोई नया गच्छ न मानीयेगा (!) किंतु पूनामियागच्छकोही
 विजयगच्छ कहें हय (!) इसका खुलासा पहेलेभी लिखाथा और इस-
 मेंभी इसारा है खुलासा चाहो तो पट्टावलि भेज दुं उसमें देख लो हम
 तलास कर रहें हैं मगर अभीतक केशराजजीका जीवनचरित्र नहीं मिल-
 ता है न संवतही (!) वाकी + लिखाके 'विजयगच्छ दुसरा हुवा'
 सो भ्रम है विजयगच्छ येकही है और नहीं (!) इसे सही जानना +
 और बात पंछना हो सो लिखियेगा मेरी बुद्धिके अनुसार लिखुंगा

+ + + + +
 + + + + +

दःखुद श्रीजीका छे

(ता० फ०) और केशवजी दुसरे मालुम होते हैं न अपने
 गच्छके होना पायाजाता है (!) वाकी ये यती (!) x x x

આટલું વિવેચન કર્યા છતાં, અને શ્રીજિનસુમતિ-
 સાગરજીએ 'વિજયગચ્છ પ્રતિમામાનનાર છે પણ દુંદી-
 આઓની પેઠે પ્રતિમા ઉત્થાપક નથી' એમ જણાવ્યા છતાં,
 જિજ્ઞાસુઓને એને માટે પ્રાચીન પૂરાવાની જરૂર રહેશે, એમ
 જણાય છે ! કારણ શ્રીજિનસુમતિસાગરજીના
 જણાવવામાં કેટલોક ભાગ ઘણાઓના નહિ માનવામાં આવે
 તેવો છે, તેથી કેટલાકેને, તેઓના સમગ્ર ઉપર વિશ્વાસ
 ન આવે એ સ્વાભાવિક છે. જ્યાંસૂધી તેવો વિશ્વાસ ન આવે
 ત્યાં સૂધી 'તેઓ-અન્યકાર, પ્રતિમાને માનનાર હતા, અને
 તીર્થોને માનનારા હતા તેવાત સાબીત થાય નહિ !' અને તે સા-
 બીત ન થાય ત્યાં સુધી 'દુંદકેઓ, આ અન્ય છપાવતાં તેવા પાઠો ક-
 હાડી નાંખ્યાછે, કે અન્યકારે પોતેજ પ્રતિમાદિને માનનારા ન હો-
 વાથી, ત્રિષષ્ટીયચરિત્રાદિમાં તેવો-પ્રતિમાદિનો અધિકાર છતાં, તે
 ઉપરથી આ રાસ બનાવતી વખતેજ તે અધિકારો કહાડી-
 નેજ આ રાસ-અન્ય બનાવ્યો હોય અને અમને મળેલી
 પ્રતોમાં પ્રતિમાદિને માનનાર કેઈ મહાશયે કલ્પિત કરી
 લખ્યું હોય, એ બે તર્કોમાંથી કેઈ જાતનો નિર્ણય થાય નહિ !'
 તેમજ 'રાસકારના પૂર્વજોની પરંપરા લુંપક મતમાં
 છતાં તેમના અસુક ઋષિએ તે પરંપરા ખોટી ધારી,
 પ્રતિમાદિના અપલાપ વગેરેનું વર્તન શાસ્ત્રવિરુદ્ધ, અને અનુ-
 ભવવિરુદ્ધ છે એમ ધારી ત્યાગેલું છે તો પછી રાસકાર વિશેષે ક-
 રીને પ્રતિમાદિની વાત ઉલટી લાવેજ, પણ છોડી દેવાને તત્પર
 થાયજ નહિ !' એ તકરાર સમજાવવા માટે પણ રાસકારના સંપ્ર-
 દાયનું દુંદું ચિત્ર, પ્રાચીનઅન્યમાંથી આપવું નિરૂપયોગી નથી.

श्रीप्रवचनपरीक्षायां श्रीधर्मसागरोपाध्यायविहितायां श्रीहीरसूरिप्रश-
स्तायां दशमे विश्रामे.

मूलम्—“विक्रमकाले सत्तरि अहिय पणरससयवरिसे”

व्याख्या—“विक्रमकालात् सतत्यधिकपञ्चदशशतसंवत्सरे—१५७०—वर्षे
जातमिति” गाथार्थः ॥ १ ॥

अर्थात्—वीजभतनी उत्पत्ति विक्रम संवत् १५७० भां थयेक्षी छे. १

मूलम्—“लुंपगमयेवेसहरो, तनओ नामेण आसि तस्ससिओ वीजक्खो ...,
तेणवि अंगीकया पडिमा.”

व्याख्या—“लुम्पकमतवेशधरः तनओ इति नाम्ना आसीत् तस्य शिष्यो
वीजाख्यो वीजाइति नाम यस्य.....जिनप्रतिमा अङ्गीकृता” इति-
गाथार्थः ॥ २ ॥

अर्थात्—लुम्पकमतभां वेपधारी ‘तनय’ नामना उता. तेना
‘वीज’ नामना शिष्य.....इति. तेषु पशु प्रतिमा अंगि-
कार करी. २

मूलम्—“सो उवएससत्तो, भणई मुक्खोऽवि पुण्णिमापक्खं । पंचमीप-
ज्जोसवणं, कुणंतु अम्हाण निस्साए.”

व्याख्या—“स उपदेशाशक्त,.... यदि समीहितं दत्तं तर्हि पूर्णि-
मापाक्षिकं, पञ्चमीपर्युषणं च अस्माकं निश्चया कुर्वन्तु ! इति वीजाख्यो
भणितवान्” इतिगाथार्थः ॥ ५ ॥

अर्थात्—ते वीजभूषि उपदेश देवा भाटे अशक्त उतां तेनी
पासे आवेशा दोषाने जणुव्युं के तमे मारी निश्राये-श्रद्धाये पूर्णिमा-
पूतमते द्विसे पञ्चमी, अने पांचमते द्विसे संवत् करी करी. ५

मूलम्—“वेसो लुंपगसरिसो, नवरं दंडेण होइ संजुत्तो”

व्याख्या—“वेषः पुनरस्य लुम्पकसदृशः ततो निर्गतत्वात् तदनुकारकदेव
नवरं दण्डेन संयुक्तो भवति.” इति गाथार्थः ॥ ७ ॥

અર્થાત્—તેઓના વેષ હું પક (લોંકા)ના જેવો હતો. પણ તે વધારામાં દાડો-દડ રાખતા હતા. ૭

મૂલમ્—“સુઅસ્તિત્તદેવયાર્ણ્ય યુદ્ધદાણનિસેહગો જઓ एसो”

વ્યાખ્યા—“શ્રુતક્ષેત્રદેવતાદિસ્તુતિદાનાનિષેધકઃ” इतिगाथार्थः ॥ ૮ ॥

અર્થાત્—શ્રુતદેવતા અને ક્ષેત્રદેવતા વગેરેની સ્તુતિ કરવાના નિષેધનાર હતા. ૮

(અર્થાત્—જેવી રીતે પૂર્ણિમાપક્ષનું ખંડન, પાંચમની સંવ-ચ્છરીનું ખંડન, દેવતાની સ્તુતિના નિષેધનું ખંડન પૂર્વે કરાયું છે તે પ્રમાણે અત્રે પણ જાણી લેવું ! અત્રે તે વિષે ફરી વિવેચનની જરૂર જોતો નથી.)

અસ્તુ ! આટલા ઉપરથી વાંચકોના સમજવામાં આવી જશે કે—“રાસકાર પ્રતિમાને તો જરૂર માનવાવાળા હતા.” હું હકોએ; પ્રતિમા વગેરેને ન માનવાને લીધેજ તે પાઠા કહાડી નાંખી સ્વમાન્યતા સિદ્ધ કરવા પ્રયત્ન કર્યો હોય, એ શું સંભવિત નથી ?

વિજયગચ્છ, એ વિજયમતનુંજ અપરનામ છે એવો પૂરાવો શ્રીજૈનતત્ત્વાદર્શનો, અને વિજયમત ‘વળત્રપિથી સં. ૧૫૭૦માં નીકલેલાનો આધાર શ્રીપ્રવચનપરીક્ષાનો આપ્યા છતાં એક મહાશયને શંકા છે કે “વિજયગચ્છ અને વિજયમત એ બે જૂદા જૂદા સમ્પ્રદાયો છે પરંતુ બન્ને એક નથી.” શંકાકાર મહાશય પૂરાવાઓ ગતાવવાનું પૂછાવતાં જણાવે છે કે—“મેં પ્રાચીનપટ્ટાવલી જોઈ હતી, તેમાંથી તે બંને સમ્પ્રદાયો જૂદા હોવાનું મારી જાણમાં છે, પરંતુ તે પટ્ટાવલી ક્યાં જોઈ, ક્યાં છે, અને ક્યારે જોઈ

એ લક્ષમાં ન રહેવાથી તે વિગત પૂરાવા સહિત જણાવી શકતો નથી. માત્ર નીચેની શંકા ગ્રન્થકારના ચરિત્રલેખી રાખી મૂકશે. તો કોઈ પ્રસંગે વધુ મેળવવા બની આવશે. આપણને અથવા કોઈને પણ ! ” શંકા:—

(૧) રાસકાર ‘ વિજયગરબ ’ લખે છે એમાં ‘ બીજામતનો ’ ‘ વિજયગરબ ’ શબ્દ કેવી રીતે થોળ શકાય ? ‘ બીજા ’ નું ‘ વિજય ’ અપભ્રંશ શી રીતે મળી શકે ? (૨) જેમ શ્રીધર્મસાગરજી ‘ હુપકમાંથી ’ ‘ બીજા ’ ની ઉત્પત્તિ જણાવે છે તેમ, કોટાવાળા શ્રીપૂજ્ય ‘ વિજય ’ ની ઉત્પત્તિ માટે લખતાં નથી, પણ ઉક્ત ‘ પૂતમિયા ’ ની પરંપરામાંથી ‘ વિજય ’ થયાનું જણાવે છે, તો તે અનુસારે પણ ‘ બીજા ’ અને ‘ વિજય ’ એક શી રીતે હોઈ શકે ? (૩) પાંચમની સંવત્સરી, પૂતમની પાખી, અને હુપકનો વેષ છતાં દંડ ઇત્યાદિ ‘ બીજા ’ ની માનીનતા છે. ‘ વિજયની ’ વેષવિના જે માન્યતા ‘ બીજા ’ ની સાથે મળતી છે, અને ‘ વિજય ’ તો દાવો કરનાર શ્રીપૂજ્ય પોતાના લખાણથી પોતાનો વેષ ‘ પૂતમિયા ’ જેવો સ્વીકારે છે, તોપણ, જે માન્યતા સરખી અને અન્ય ભિન્ન છતાં જે એક શી રીતે હોય એ વિચારવાનું છે ! કોટાવાળાના સર્વપરંપરા સંબંધીનું લખાણ કદાપિ ન સ્વીકારિયે તો બીજી કોઈ જરૂરની ઐતિહાસીક બાબત સપ્રમાણ પ્રાપ્ત થયા વિના બંનેને એક શી રીતે મનાવી શકાય ? એક માનવાના કારણના અભાવેજ બેને ભિન્ન માનવાનું કારણ સંભાવનીય છે. (૪) ‘ બીજા ’ ના સંતાનીયાની પદ્માવલીમાં બંનેને એક કથ્યો છે કે કેમ ? તે અવલોકવા જરૂર છે. જો તે હોય ‘ બીજાને ’ ‘ વિજય ’ તરીકે ન ઓળખાવતા હોય તો એક શી રીતે મનાય ? (૫) જેઓ બંનેને મુખ્ય જે બાબતોની એકતાને લીધે એકજ માનતા હોય પરંતુ બંનેની પદ્માવલીઓથી બંનેને એક સિદ્ધ કરી ન આપે ત્યાં

સૂધી એક કહેવાથી કંઈ પ્રમાણ સિદ્ધ માન્યતા થાય નહિ. (૬) ઉપાધ્યાય શ્રીધર્મસાગરજી સં. ૧૫૭૦માં 'બીજા' ને નીકલ્યો લખે છે, પણ, ધર્મસાગરજી તો સં. ૧૬૭૦ લગભગ વિદ્યમાન હતા તો તેઓ : પોતે 'બીજા' અને 'વિજય' એક હોય તો તે હકીકત પ્રવચનપરીક્ષામાં કેમ ન લાવે ? જો બંને એક હોત તો તેઓ તે બીના પણ લખતેજ. (૭) શ્રીધર્મસાગરજીના શતકમાં વિજય-ગચ્છના સાધુઓ વિદ્યમાન હતા અને આ રાસ પણ તેજ શતક-ગ્રંથને સમયમાં રચાયો છે તો તે વાતથી ધર્મસાગરજી અજ્ઞાત રહે એ અસંભાવ્ય છે. (૮) ઉપરના સાત તર્કોથી, જ્યાં સૂધી બંને મત એક છે એની સિદ્ધિના કારણો અમને ન મળે ત્યાં સૂધી બંને મતો, જે માન્યતામાં એક છતાં ભિન્ન છે, એમ કથંચિત્ માન્યતાવંત છિયે. 'વિજય' અને 'બીજા' એ બંને મતો એક છે, એવી માની-નતા ધરાવનારાઓએ શું ઉપરના તર્કોનું સમાધાન કરી નિર્ણય કરવાની જરૂર નથી ? 'વિજય' અને 'બીજા' એ બંને ભિન્ન છે વા એક છે, એમાંથી ગમે તેની સિદ્ધિને માટે બંને પક્ષની પટ્ટાવલિ-આદિ સામગ્રી પ્રાપ્ત થયે યથાયોગ્ય મન્તવ્યનો ખુલાસો આપી શકાશે.

શ્રીજિનસુમતિસાગરસૂરિ પાસેથી પટ્ટાવલીઓ વગેરે મંગાવવા પત્રો લખ્યા, પણ નહિ પટ્ટાવલી, કે નહિ આગ્યું ઉત્તર! રાસકારનું, તેમના મતનું અને તેમના પૂર્વજોનું જીવનાવલોકન કર્યું, હવે ભાષાવલોકન તરફ વળીશું. ભાષાવલોકનપૂર્વે, સુખબંધ-માં રહી ગયેલો એક અગત્યનો ખુલાસો અત્રે કરીશ તો તે અયોગ્ય જણાશે નહિ. 'રામરાસ સં. ૧૬૮૩ માં શ્રીકેશ-રાજજીએ રચ્યો,' એવું અમારી, જેસ્થાનકપન્થીઓવાળી, અને અમૃતસરની શ્રીઆત્માનંદ જૈન સંદૂલ લાયબ્રેરીવાળા

ગુટકામાં છે; જ્યારે શહેર ગુજરાંવાલા અને રામનગરના જ્ઞાનભંડારોની બંને પ્રતોમાં આ મુજબ સં. ૧૬૮૦ જણાવેલા છે: “સંવત સોલયસય અયસીયેરે, આછુ આસુ માસ;”

ભાષાવલોકન—

ભાષાદષ્ટિએ તપાસતાં, રાસ, સં. ૧૬૮૩(૧૬૮૦) એટલે ૧૭મા સૈકાના છેક ઉત્તરાર્ધમાં રચાયેલ હોવાથી ખુદ જૂની ગૂજરાતી વા ગૂજરાતી જેમાંથી જન્મી છે તેવી અપભ્રંશભાષા છે એમ કહી શકાય તેમ નથી, છતાં પણ તે આધુનિક સરળ અને તદ્દન નવી ગૂજરાતી, જેવી કે નરસિંહ મહેતાના સમયની પછીની, અથવા તો આ રાસ રચાયો તે સમયને અનુસરતી પ્રેમાનન્દ વિગેરેએ વાપરેલી યા તો તે સમયમાં લેખપત્રોપર લખાયેલી ભાષાના જેવી પણ ગૂજરાતી છે, તેવું પણ કહી શકાય તેમ નથી, કારણકે મુખ્યત્વે ગૂજરાતીભાષાની જોડે હિન્દીભાષાનું પણ પુષ્કળ જોડાણ થવા સાથે પ્રાકૃત, માગધી, અપભ્રંશ, અને માળવપ્રદેશી ભાષાઓ પણ જોડાયેલી છે. તેમજ મારવાડી તથા હિન્દીભાષાના પ્રત્યય અને અવ્યય ઘણાજ વપરાયેલા જોવામાં આવે છે. કારણ કર્તાનો નિવાસ કોટા તરફ હોવાથી સ્વાભાવિક રીતે હિન્દી મારવાડી શબ્દો વાપરવાનો પ્રસંગ અને એ બનવા જોગ હતું. તદુપરાંત નરભતિને ઠેકાણે નાન્યતરભતિના પ્રયોગો વિશેષ વપરાયેલા છે કે જે જૂની ગણાતી ગૂજરાતીમાં હંમેશા વપરાતા આવતા હતા. આનું જો પૃથક્કરણ કરી વાચકોને સ્પષ્ટ દેખાડવા ઇચ્છું તો ઓછામાં ઓછાં આઠ દશ પાનાં થવાનો સંભવ છે, એથી બે ચાર પ્રયોગો નીચે ટાંકું છું.—

નરભતિને સ્થળે નાન્યતર, કે તેથી ઉલટા પ્રમાણે.

શ્રીરામ આદેશ કીધું પ્રસાદે,
ધ્વજ લહે ગગનસું કરે વાદે.
શ્રીરામગિરિ ગિરિતણે નામ થાપ્યો,
કીયાં ઉચ્છવ અરધીયાં ગરથ આપ્યો. ૨૩.

પાતું ૧૨૬.

મૂલ પ્રતિમાં 'વ'કારને સ્થળે 'ખ', (હિંદી પ્રમાણે)
અને 'ખ' કારને સ્થળે 'વ'. કાર ઘણે લખાયલા
છે, તેને ગૂજરાતીભાષાની અનુકૂલતા પ્રમાણે ફેરવીને
છપાવવામાં આવ્યાં છે, છતાં ઘણેક સ્થળે તે તે મૂલ અક્ષરો
યણુ રહેવા દીધા છે. 'વ'કારનો 'ખ'કાર અને 'ખ'કારનો
'વ'કાર જ્યાં જ્યાં ફેરવ્યો છે ત્યાં ત્યાં કેવી રીતે ફેરવ્યો છે
તે જરા નીચે જણાવીશ.

અસમ.

બહુ.

બીર.

વિરાધ.

વિશદ્યા.

વિદ્યા.

વહુ.

ફેરવીને છપાવેલ.

વહુ.

વીર.

વિરાધ.

વિશદ્યા.

વિદ્યા.

બહુ=ધણું.

જ્યાં જ્યાં ફેરવ્યા વિના મૂલપ્રતિ પ્રમાણે 'વ'કાર
અને 'ખ'કાર રહેવા દીધા છે તેનાં કેટલાક ઉદાહરણ.—

મૂલપ્રતિપ્રમાણે છે તે.
અણુચિંત્યો જળ બાધીયો.

ખરી રીતે શું જોઈયે ?

અણુચિંત્યો જલ વાધીયો.

ગાથા પ પાના ૨૦

વહુ ! વધાયો પેટ.

ફુલા ગાથા પ પાના ૩૯

બહુ બધાયો પેટ.

અધ્યો સધળો ધરસૂત્ર.

સાહિબા કાજ ઉલ્હસીયો.

ઉ પ્રામણીયો અતિ ધાઠો.

અર્દ્ધ વરબર દેશનો.

બાલ્યારે વાલ્યા મંદિર.

થે' થારી બલિ પૂજ લેવો.

વાંહી સાહી હેઠી આણી.

કરં બતાવ્યો કામ.

એક સુચેલો વાલો.

દિવસ વિચારાં આંતરે.

અધડ બેમે'રે લાગી.

અખર થંભણુહાર.

બાડી તો અભિરામ.

વધ્યો સધળો ધરસૂત્ર.

ગાથા ૨૩ પાના ૪૪

સાહિવા(રહાવા)કાજ ઉલ્હસીયો.

ગાથા ૩૧ પાના ૪૫

ઓ પ્રામણીઓ અતિ ધાઠો.

ગાથા ૧૪ પાના ૭૨

અર્દ્ધ બરબર દેશનો.

ગાથા ૫ પાના ૭૫

બાલ્યારે બાલ્યા મંદિર.

ગાથા ૩૧ પાના ૧૦૪

થે' થારી બલિ પૂજ લેવો.

ગાથા ૬ પાના ૧૧૫

બાંહી સાહી હેઠી આણી.

ગાથા ૮ પાના ૧૧૬

કરં બતાવ્યો કામ.

ગાથા ૧૬ પાના ૧૨૨

એક સુચેલો વાલો.

ગાથા ૨૫ પાના ૧૩૩

દિવસ વિચારાં આંતરે.

ગાથા ૨ પાના ૧૫૭

અધડ બેમે'રે લાગી.

ગાથા ૧૫ પાના ૧૭૮

અવર થંભણુહાર.

ગાથા ૧૧ પાના ૧૮૨

બાડી તો અભિરામ.

ગાથા ૪ પાના ૧૮૮

અખરાં રાખી તૂં દીયો.

જે દળ ખાલે પર્વત ગ્રાહિ.

ચાવણ ચાખી પંથી પુલાય.

હુકમ નૃપને બધ્યા ભોમે.

વિંદુ સિંધુ કીધ.

વિગાડે મુખનોરે નુર.

પંચ બાક્યા સુવિશેષરે.

દગ્ધે છે અબલા લણી.

અવરાં રાખી તૂં દીયો.

ગાથા ૩ પાના ૨૦૬

જે દવ ખાલે પર્વત ગ્રાહિ.

ગાથા ૭ પાના ૨૬૧

ચાવણ ચાખી પંથી પુલાય.

ગાથા ૮ પાના ૨૬૧

હુકમ નૃપને વધ્યા ભોમે.

ગાથા ૨૮ પાના ૨૭૨

ખિંદુ સિંધુ કીધ.

ગાથા ૩૫ પાના ૨૭૩

ખિગાડે મુખનોરે નુર.

ગાથા ૫ પાના ૨૯૨

પંચ વાક્યા સુવિશેષરે.

ગાથા ૨૧ પાના ૩૨૮.

દગ્ધે છે અબલા લણી.

ગાથા ૮ પાના ૩૩૫

આ વિના આ પ્રતિની અંદર—

સંચર	}	ને ઠેકાણે	સંચર,
સંચાર		” ”	સંચાર,
આવી	” ”	આણિ-આણી,	
ઓ	” ”	ઉ,	
પ-પા	” ”	પ-પા,	
ધીઠ	” ”	ધીઠ,	
લટ	}	” ”	લડ,
સુલટ		” ”	સુલડ,

ઇત્યાદિ પ્રયોગો વાપરવામાં આવેલા છે જેનાં કેટલાંક ઉદાહરણો નીચે મુજબ છે:—

સંચર તે ઠેકાણે સંચલ.— ગાથા. પાત્રું.
સંચલ જળણી આસા આણી, ૬ ૧૪૮

આત્રી તે ઠેકાણે આણી, આંણિ.—

આણી સદાષ હોઈ હો.	૯	૧૪૮
આંણિ મિલિ બદુ નારી.	૧	૧૫૭
વેળા આણી જણાણીરે.	૨૦	૧૬૩
વિજય આણી સુજાવે,	૨૫	૧૭૯
વાંનરાસાય તળ આંણુ લાગી	૮	૧૮૬
રાક્ષસાનો મુદ આંણિ રોકે	૧૭	૧૮૮
પ્રાત લુવા આણી મિલ્યા. દુદા	૧	૨૦૬
આણ્યાં પ્રભુજી પાખતી, દુદા	૩	૨૪૪
આણી પડી સા કુમરી.	૬૮	૩૫૦

ઓ તે ઠેકાણે ઓ.—

ઉંછું દોહો રામે હો.	૨૬	૧૪૮
ઉ વાત્રીને આપતાં રે,	૪૧	૧૬૮
ઉ બ્રામણીયો અતિ ધોહો.	૧૪	૭૨
જનધારક ઉ સદુ.	૧૧	૯૮
દેવ પાછા ઉસરેં,	૩૩	૨૦૯

પ તે ઠેકાણે પ.—

નહિતો જૂઠ થયાણું હો.	૩૩	૧૫૦
સંકપમાલેં પ્રભુચિર થાયો.	૩૪	૧૫૧
લોગ લડયા આયાપણા હો,	૧૦	૧૫૪
સુખટ લેષ નિરયનંદન આયો,	૨૦	૧૮૪
આય ગયા તતકાળ,	૨૭	૩૧૧
દુઃખરે તપ જયકાર,	૫૮	૩૪૮

ધોઠને ઠેકાણે ઢીઢ —

ઢીઢાં મહિલા ધીઢ;

ગાથા.

પાનું.

૩૭

૧૫૬

ઢીઢમે ઢીઢ ઠેકાં;

૩૮

૧૮૦

ભડને ઠેકાણે ભડ.—

ભડ સામંત સટેક.

૧૨

૧૯૫

મુભડાંમે સંગ્રામ

૮

૨૫૪

સંબાલા ભડ સામઠારે.

૪૪

૧૬૮

દોષ પખે ભડ સામઠા,

૨૭

૩૧૫

આ શિવાય પણ જેમ જૂની પ્રતિજ્ઞામાં વાપરવામાં આવે છે તેમ આમાં પણ ‘જ, જા, જો,’ ને સ્થળે ‘ય, યા, યો,’ બહુ સ્થળે છપાવાયેલા છે, જેથી વાચકને વિનંતિ છે કે તેવે સ્થળે ‘ય’ કારને બદલે ‘જ’ કાર વાંચવાથી અર્થ સમજવામાં સુગમતા થઈ પડશે. જો કે ઘણે સ્થળે સુધાર્યાં પણ છે, તથાપિ તે નમૂના કાયમ રહે તે સારૂ ઘણે સ્થળે રહેવા પણ દીધા છે.

વિશેષમાં આ પણ જોવામાં આવે છે કે રામ અને રાવણના લઘુભાષ શત્રુઘ્ન; અને વિલિપણને ‘લહુ’ શબ્દથી જોળખાવેલા છે. કારણ કે તે તેઓના લઘુભાષજો હોવાથી સંસ્કૃત લઘુ શબ્દનો પ્રાકૃતમાં લહુ થાય છે તે ઉપરથી તેઓને ‘લહુ’ શબ્દથીજ જોળખાવ્યા છે. દાખલા તરીકે:—

“ મન્ત્રીશ મદમણુ; પોલીયો હું છત્રધારક ઉ । લહુ,
રાજધિરાજ રામરાજ, ભોગવો પૃથિવી સહુ” ૧૧

પાનું ૯૯

આઠી લહુથી લઘુભાષ તરીકે શત્રુઘ્ન થાય છે.

“ મંકાપતિસું લહુય ભાસે, સુણો એ અરદાસ ;

કાંઈ ઉતાવળા થાવો, સોચમે સુખવાસ. રા. ” ૨૧

પાનું ૧૫૦

આંહી લઘુથી ત્રિલિપણ જાણવો.

તેમજ લક્ષમણને, સુમિત્રાનો પુત્ર હોવાથી વારંવાર ‘સૌમત્રિ’ તરીકે, ત્રિ૦ શ૦ પુ૦ ચરિત્રમાં શ્રીહિમાચાર્યજીએ તથા આ રાસમાં શ્રીકૃશ્ણરાજજીએ ઓળખાવ્યો છે. પરંતુ આ પ્રતિમાં ‘સૌમિત્રિ’ને સ્થળે, ‘સૌમત્રિ’, અને ‘સૌમત્રી’ના ઉલ્લેખથી ઓળખવામાં આવેલ છે. એમજ લક્ષમણને ‘નારાયણ’ અને ‘વાસુદેવ’ તરીકે પણ બેચાર ઠેકાણે ઉલ્લેખ્યો છે.

દાખલા તરીકે—

“ ઓદસ્તુ સૌમત્રી ભાષે, પ્રભુ ! એ આરતી માણો;
નાદ બેદ કરીને ઢિણ એકે, સીતા લાંધી જાણો. ” ૨૨

પાનું ૧૦૫

“ સૌમત્રી જીવંતો સુંણીયો, રાવણ તબ ચિંતાથી હણીયો; ” ૨૪

પાનું ૨૨૭

આ પ્રમાણે ભાષાવલોકન સમાપ્ત થયા બાદ,

ગ્રંથવિવેચનમાં—

શારીરિકસ્થિતિના સ્વાનુકૂલપણના અભાવે, તથા ત્રિષષ્ઠિશલાકાપુરૂષચરિત્રનું આખું ભાષાન્તર, તેમજ સાત-માપર્વના રામાયણનું જૂઠું પણ ભાષાન્તર બહાર પડી ગયેલું હોવાથી વાચકોની ક્ષમા ચાહું છું.

લેમિંગ્ટનરોડ, ચોપાટી,
સુબાઈ ૨૭-૭-૧૯૧૪.
નાગપંચમી, ૧૯૭૦. } જીવણચંદ સાકરચંદ જવેરી,
સંશોધન અને સંગ્રહકર્તા.

મૌકિતક પહેલામાટે કેટલાક વિચારો.

(૧)

અમદાવાદ

તા. ૨૭મી, જાન્યુઆરી, ૧૯૧૪

x x x જીવજ્યંત સાકર્યંદ ઝવેરી. મુંબાઇ.
ત્રણેક દિવસ ઉપર (૧) ધી યોગ શીલોસોશી, (૨)
ધી કર્મ શીલોસોશી, અને (૩) શ્રીઆનંદકાવ્યમહોદધિ પ્રથમ
મૌકિતક, એ રીતે ત્રણ પુસ્તકો ટપાલદ્વારા મળ્યાં, તે તમારીજ
પ્રેરણાથી મોકલવામાં આવ્યાં હશે એમ ધારૂં છું અને તે બાબત
આભાર માનું છું.

તમે પ્રાચીનજૈનકાવ્યસંગ્રહ છપાવવામાં તે તે સાધુ કવિને
વિશે માહિતી એકત્ર આપવા જે શ્રમ લીધો છે, તે બહુ પ્રશંસા-
પાત્ર છે. શ્રીમાન મતિસારના નામ નિર્ણયમાં અને એમના શાસ્ત્ર-
ભદ્રરાક્ષની રચનાસાલ સંબંધી ભૂલને લીધે ઉપજેલો ગોટાલો દૂર
કરવામાં તમે સારી ઝીણવટ વાપરી છે. અન્યકાર અને અન્યવિવેચન-
માં તમે સમાવેલી ઐતિહાસિક હકીકત ઘણી જાણુવા જેવી છે.

રાસાઓ હજી હું વાંચી શક્યો નથી. પરંતુ તમે જે ફકરા
વિવેચનમાં ટાંક્યા છે તે જોઇ આશા રાખું છું કે તેમાંથી પણ કંઈ
કંઈ નવો પ્રકાશ પાડનાર, કંઈ કંઈ મનન કરવા જેવું મલી આવશે.

તમારો શ્રમ જરૂરી રાખી ભંડારમાં પૂરાઇ રહેલા રત્નો મુલભ
કરી સૈને x કરશે. શેઠ દેવચંદ લાલભાઈ જૈન પુસ્તકોદ્ધાર અન્ધ-
માલાને તમે સોંધામાં સોંધી કરવા પ્રશસ્ત પ્રયત્ન કર્યો છે, છતાં તેનો
લાભ ન લેવાય, તો વાંચકવર્ગે તે પ્રયત્નની કદર ન કરી કહેવાય.

લે. x કેશવલાલ હર્ષદરાય મુવ.

(૨)

Office of the
Shree Sayaji high School, Baroda.

બાન્યુઆરી—૨૪—૧૯૧૪

+ +

+ તા. ૨૨-૧-૧૪ નો પત્ર પોહોચ્યો છે. આપના તરફથી આવેલાં ત્રણ પુસ્તકો પણ પોહોચ્યા છે તેને માટે આપનો આભાર માનું છું. આનંદકાવ્યમહોદધિ નામના પુસ્તક સંબંધી આપને જણાવવાનું કે જ્યારે આપે એ પુસ્તકની 'પ્રેસ કોપી' અહીંના વિદ્યાબિકારી સાહેબ તરફ શ્રી મહારાજ સાહેબને અર્પણની સંમતિ સારૂ મોકલી હતી તેજ વખતે મેં એના સંબંધે મારો અનુકૂલ અભિપ્રાય દર્શાવ્યો હતો અને તેથીજ, મારા ધાર્યા પ્રમાણે આપને એ પુસ્તક નામદાર મહારાજ સાહેબને અર્પણ કરવા દેવાની આજ્ઞા મળી છે.

આનંદકાવ્યમહોદધિમાં આપેલા રાસોના પ્રાચીનપણા અને ઉપયુક્તતા પરત્વે જે મત હેયજ નહીં. એ પુસ્તકના સુદ્રણથી ગુજરાતીભાષા અને તેના ઇતિહાસ ઉપર અતિ અદરશીય અને અહણીય પ્રકાશ પડવા સંભવ છે એ મારો સ્પષ્ટ મત છે. આવાં પુસ્તકો અવશ્ય ઉત્તેજનને પાત્ર છે; વિશેષતઃ શળાભાયબેરીઓ માં તો જોષ્ઠએજ.

એ પુસ્તકની પ્રસ્તાવના તે વખતે મારા જોવામાં આવેલી નહોતી પણ આજે તે હું વાંચી ગયો છું. પ્રાચીન જૈન ગૂર્જરસાહિત્યની જે સેવા આપ x x x x કરે છે. લેખ પદ્ધતિમાં સહેજ સુદિણ્યતા દર્શાવશે તો કાર્યસિદ્ધિ સત્વર થશે અને + + પાર પડશે.

x x x x x x x x

માટે સામ્યવૃત્તિથી લખવામાંજ લાભ છે.

x x
વિ. + +

હીરાલાલ વજલખણદાસ શ્રીક.
પ્રિન્સિપલ.

(૩)

કાવ્યમહોદધિ મૌક્તિક ૧ લું.

ગયા નવેંચર માસના અંકમાં જૂની ગુજરાતી અને જૈન સાહિત્ય નામનો લેખ અપાયો છે તેમાં જણાવ્યું હતું કે " દિલ્લીરી એટલી છે કે તેમણે (જૈન બંધુઓએ) પોતાના ગ્રંથો પ્રકાશમાં આણવાનો પ્રયત્ન સવેળા ન કર્યો તેમ જીજ્ઞા લોકોએ તે જોવાની પણ કાગળ ન રાખી. " જાણે આ દેવમાંથી સત્વર મુક્ત થવું હોય તેમ x x જીવણચંદ સાધરચંદ ઝવેરીએ ગત માસમાં શ્રીઆનંદ-કાવ્ય મહોદધિ મૌ ૧ લું પ્રસિદ્ધ કરી તેની એક પ્રત અમારા તરફ મોકલી તેનો સ્વીકાર આભાર પૂર્વક અને આનંદ સહિત કરીએ છીએ. વિશેષ હર્ષની વાત એ છે, કે શેઠ દેવચંદ લામભાઈ ઝવેરી તથા તેમના કુટુંબે ઉદારતાથી મોટી રકમો કાઢીને એક લાખ રૂપિયાનું ફંડ ઉભું કર્યું છે, તેનો હેતુ જૈન ગ્રંથો પ્રસિદ્ધ કરી સસ્તી કિંમતે વેચવા એવો છે, તેમાંથી આજ સંધીમાં ૧૪ પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ થયાં છે, તે પૈકીનું ગુજરાતી પુસ્તક આ મૌક્તિક એકલુંજ છે, પરંતુ તપાસ કરતાં જણાય છે કે કાવ્ય મહોદધિનાં જીજ્ઞા મૌક્તિક પ્રગટ થનાર છે. વળી થોડી મુદત ઉત્તરજ જોધપુરમાં જૈન સાહિત્યના સંબંધમાં એક મહા પરિષદ ભરવામાં આવી હતી. અર્થાત આજ સુધી અંધકારમાં પડી રહેલું પોતાનું સાહિત્ય હવે પ્રસિદ્ધિમાં લાવવાની ચગવગ જૈન બંધુઓમાં થઈ છે એ ખુશી થવા જેવું છે.

કાવ્ય મહોદધિ મૌટું (૪૬૨ પૃષ્ઠનું) પુસ્તક છતાં તેની કિંમત માત્ર દસ આનાજ રાખવામાં આવી છે. આવી સસ્તી

કિમ્મતનાં પુસ્તકોનો પ્રસાર ધરે। થશે એ દેખીતું છે.

આ મૈક્તિકર્મા ચાર રાસા સમાયા છે. ૧ શાલિભદ્ર શ્રીમ-
તિસારકૃત સં૦ ૧૬૭૮ નો, ૨ કુસુમશ્રી રાસો શ્રીગંગવિજયજીકૃત
સં૦ ૧૭૧૭ નો, ૩ અશોકરોહિણી શ્રીમાન્ જ્ઞાનવિમળજીકૃત સં૦
૧૭૭૨નો, અને ૪ પ્રેમલાલચંદી કવિ શ્રીદર્શનવિજયજીકૃત સં૦
૧૬૮૯નો. આ રાસાઓની વસ્તુ શી છે તે ટુંકામાં જણાવતાં પણ
વિસ્તાર વધી પડે એમ હોવાથી તેમાંના માત્ર એકનો સાર નીચે
આપ્યો છે. x x x x x ૧

અન્યનો શરૂઆતનો કેટલોક ભાગ જૂનીભાષાનું સ્વરૂપ ફેરવીને
લખવામાં આવ્યો, પરંતુ સાક્ષરો ને ભાષાશાસ્ત્રીઓના અભિપ્રાયથી
તે પછી મૂળની ભાષા કાયમ રાખી છે તે ધણું સારું કાર્યું છે.
એથી ગુજરાતી ભાષાના ઇતિહાસ ઉપર સારો પ્રકાશ પડશે. એટલું
ખરું કે તે સામાન્ય વાંચનારને રૂચશે નહીં. જૂની ગુજરાતી વિષે
હું સ્વતંત્ર લેખ લખનાર હોવાથી તે વિષે અત્રે ઝાઝું કહેવામાં
આવતું નથી. વાંચવાથી તે વિષે ભાષા કેવી છે તે સમજશે. જ્યાં
ઘટે ત્યાં ‘ઘ’ ઇ’ને બદલે ‘એ,’ અને ‘ઉ’ને બદલે ‘ઓ’ પાછલાં અક્ષર
ઉપર ચઢાવતાં, ‘સ’ને ઠેકાણે ‘શ’ વાંચતાં, ‘પ’ને ઠેકાણે ‘ખ’ લેતાં અને
નકામાં અનુસ્વારના મીઠાં કાઢી નાખતાં વાંચનારને ધણી સરળતા
મળશે, તેમ પ્રાકૃત કે અપ્રસિદ્ધ શબ્દોના ધણે સ્થળે અર્થ આપ-
વાથી હીક સમજ પડશે. અશોકરોહિણીમાં સંસ્કૃત શ્લોકો ને
પ્રાકૃત-માગધી ગાથા-કવિતા આપેલી છે તેવું ખીજા રાસાઓમાં
પણ કરવાનો પ્રથા જોવામાં આવે છે.

પ્રેમલાલચંદીરાસાનો ઉપર સાર આપ્યો છે તે ઉપરથી વાંચ-
નાર જાણશે કે અરેખીયન નામદ્સ અને શામળભટ્ટની વાર્તાઓની
માફક એ પણ એક અદ્ભુત વાર્તા છે, અને તેનું વર્ણન કરવામાં

૧ આંહી પ્રેમલાલચંદીરાસમાંથી સાર આપવામાં આવ્યો છે. પ્ર૦ કર્તા.

કવિએ સારી ચતુરાઈ વાપરી છે. ઠેકાણે ઠેકાણે વર્ણન ખુબીદાર કર્યું છે, અને રસ ઘટાવવામાં પણ નિપુણતા વપરાઈ છે. લખનાર સાધુ છતાં શૃંગારરસનું તથા રૂપનું સાઈ વર્ણન કરી શકે છે એ નવાઈ જેવું છે, પણ જ્યાં ન પોહોંચે રવિ ત્યાં પોહોંચે કવિ એ કથન ખરે-ખરું છે. વિસ્તાર લયે લાંબા ઉતારા આપી શકતા નથી તેથી થોડા-માંજ અટપીશું : ————— ?

x + + x x + + +

અલંકાર ને પ્રાસનો ઉપયોગ રાસાઓમાં સારો જોવામાં આવે છે. ઉપર રૂપવર્ણનનો નમુનો આપ્યો છે તે ઉપરથી અલંકાર લક્ષમાં આવશે. કોઈ કવિતા પ્રાસ વગરની નથી, છતાં નીચે જે નમુના આપ્યા છે:—

માડી જાડી શીખ, લાડીને લાડે કહે,
આગે ભરતાં વીખ, પગિ આધા પાણી નવિ વહે.
આનાસમાલા ધર્મશાલા, અતિ વિશાલા સોહતા,
વિવહારીદાતા, અતિ વિખ્યાતા, રૂપિ જગ મોહતા.

શામળભટ્ટની માફક શમરયાઓ ને આનંદસંવાદ વાંચનારને હર્ષ પમાડે છે. જુઓ,

પ્રશ્ન:—પદમખર વિણુ ધરધોલી, અંતખર ત્રિણુ શિવ સેહાય,
મઝખખર વિણુ કોઈને ન ગમે, તે ભૂષણુ મુજ મનમાં રમે.

ઉત્તર-રાખડી.

પ્રેમલા લણુઈ ભૂપતિ અન્ધારિ, ત્રિણુ અક્ષર નામ વિચારી,
તેથી જય વરીયે સુખ ધણા, લેઈઈ સુરનર શિવપદતણા,
ભૂપ લણુઈ ધરમ ઉદાર, અહનિશિ એ કરવો નિરધાર.

કવિતામાં દુહા, ચોપાઈ, સોરઠા, ગીતી, કડખા (જુલણા જેવો)

૧ આંહી પ્રેમલાલચીરાસમાંથી ૬ જાતના ઉતારા આપવામાં આવ્યા છે. પ્ર૦ કર્તા.

અને ઉલ્લાસ (૨૮ માત્રાનો) એ પિંગળના છંદ; આશાવરી, ગોડ-
ગોડી, માળવી, ગોડી, ગોડીમલ્હાર, સિંધુસિંધુઓ,
શાફી, મલ્હાર, સોરઠ, ખંભાયત, ધન્યાશ્રી, સારંગ,
સામેરી, દેશાખ, રામગ્રી, કેદારો અને પરજીઓ એ રાગ; તથા એ
દેશીઓ ને ઢાલમાં આપણે જેમ રાગ-વણુજારાનો, એખાહરણનો
કડીએ છીએ તેમ નમુન'નું ચરણ આપી તે દેશી કે ઢાળ (ઉદા. ૦
ઉંખરીયાને ગાજે હો ભઠીયાણી રાણી ચિહું દિશે, એ દેશી.) જેવામાં
આવે છે, અને તે લાલણ, પ્રેમાનંદ વગેરેએ વાપરેલા રાગ ને
દેશીઓ સાથે સરખાવવાનું ટીક પડશે.

સંશોધન કરી, અર્થ સાથે તથા જૂની ગુજરાતી ભાષામાં આજેન
અન્ય પ્રથમ પ્રસિદ્ધ થએલો હોવાથી જૈન કવિતામાં ઇતર ધર્મની
કવિતા કરતાં વિશેષતા હોવાથી આ રિવેચન વિસ્તારથી કર્યું છે, તેમ
છતાં પણ ધણીક ઉપયોગી બાજુનો ટુંકાવવી કે પડી મૂકવી પડી છે.

છેવટ સંશોધન કરી છપાવનાર + જીવણચંદને એક સલાહ
આપવામાં આવે છે કે સઘળા અન્યો મૂળ પ્રમાણે ફેરફાર કર્યા
વગર છપાવવા. જ્યાં ભાષા ધણી જૂની હોય ન સમજાય એવી
લાગે ત્યાં ગમે તો તેની સામે ઢાલના સ્વરૂપની ભાષામાં તે કવિતા
મૂકવી અથવા તેની વિસ્તારથી ટીકા આપવી. શબ્દાર્થ પણ ધણી
આપવા કે જેથી વાંચનાર કવિતા સ્પષ્ટ રીતે સમજી શકે.

સાહિત્ય માસિક

મે, ૧૯૨૪. પાના ૨૨૯ થી ૨૩૫.

પુસ્તક ૨ અંક ૫ મો.

(4)

Shri Anand Kavya Mahodadhi. Part 1,
compiled by Jivanchand Sakerchand Jhaveri,
published by the Devchand Lalbhai Jain—

Pustakoddhar Fund, Printed at the Surat Jain Printing Press. Cloth bound, P. P. 462! Price Re. 0-10-0 (1913).

The opulent Jain community of Surat, which till lately was spending its money on either luxury, or building of temples, has turned its attention, as is shown by the objects of this fund—nearly one lac of Rupees—all contributed by the members of one family—to far better things, and we sincerely congratulate them on this new departure. Till now the Fund has published about fourteen useful books and the one under review is the *fifteenth. The collection of Râsâs (stories) contained in this volume is written in the seventeenth or eighteenth centuries of the Vikram era, and furnishes very useful reading. The trustees lay before the Gujarati Public, works which till now were lying idle in manuscript form in the Jain Bhandârs. Their publication is sure to help the Philologist and the litterateur. Contemporary poems written by non-Jains were available in large numbers, but in absence of such works as the above there was no basis on which the merits of these respective classes

could be compared. A close study of the four Râsâs will give the student pleasure and enlightenment. The Preface, we think, could have been made more lucid, had an attempt been made by the writer to treat each issue raised by him in greater detail. As it is, it reads as if he had adopted the conclusion of other Jain writers—like Mansukhlal Ravji and Mansukhlal Kiratchand without acknowledging their authorship.

The Modern Review.

April, 1914.

Page 471. Vol. XV. No. 4.

(૫)

આનંદકાવ્યમહોદધિ—(પ્રાચીનજનકાવ્ય સંગ્રહ) મૈત્રિક ૧૯૦
પૃ. ૮+૨૮+૫૬+૧૪+૪૬૨+૨=૫૭૦ સંશોધનકાર અને સંગ્રહકર્તા
x જીવજીવંદ સાકરચંદ જવેરી. પ્ર. શેઠ દે. લા. જૈન પુ. ફંડ
મુંબઈ-સુરત જૈન ત્રિ. પ્રેક્ષ. મૂલ્ય ૦-૧૦-૦ પં. શ્રીઆનંદસાગરગણિન
ઉપદેશથી આ પ્રકાશક ભંડારની સ્થાપના થયેલી હોવાથી તેઓનું નામ
ચિરંજીવ રાખવાના આશયથી આ કાવ્યસંગ્રહનું નામ ઉપરોક્ત
રાખવામાં આવ્યું છે તે યથાર્થ છે, પરંતુ નામ આનંદ જૈન-
કાવ્યમાલા એવું રાખ્યું હત તો વિશેષ ચરિતાર્થ થાત. આ ભાગમાં

૧ માળાના મણકા ૧૦૮ ગણાવાથી તે ક્યારે પૂરા થાય ? અને ક્યારે
કરી શકાય ! એ અસંભવિત જણાયાથી માળા રાખવું ઉચિત ન ધાર્યું.
આવી ઘણા પ્રકારની માળાઓ બહાર પડવા લાગી પણ

મતિસારકૃત શાલિભદ્રરાસ, ગંગાવિજયકૃત કુસુમશ્રીરાસ, જ્ઞાનવિમલ-
સૂરિકૃત અશોકચંદ્ર તથા રોહિણીરાસ, દર્શનવિજયકૃત સતી શ્રી-
એમલાલચંદીરાસ આપવામાં આવ્યા છે. દરેકમાં શુ-
ચરતુ છે, દરેક રચનાર સંબંધી ઐતિહાસિક માહિતી કેટલી ઉપલ-
બ્ધ છે તે-અન્ય અને અન્યકાર વિવેચનમાં સંશોધનકારે બહુ વી-
સ્તારથી અને પ્રમાણપૂર્વક આપવામાં સારો શ્રમ સેવ્યો છે, તદુ-
પરાંત + ઝવેરીએ મુખ્યમંથમાં જૈન પ્રાચીન ગૂજરાતી સાહિત્યે સ-
મગ્ર સાહિત્યમાં બળવેલા ભાગ માટે મીઠી પણ સત્ય ટીકા કરી
વિષયને ઠીક પ્રતિપાદન કર્યો છે. + ઝવેરી + હોવા સાથે આવું
શ્રમદ પ્રીતિકાર્ય સાહિત્યાભિલાષપૂર્વક કરે છે એ ઓછું અભિ-
નંદનીય નથી. જ્યારથી તેમણે જૈન પત્રના એક બહાર પડેલા દીવા-
ળીના ખાસ અંકમાં વસ્તુપાળ તેજપાલ સંબંધેનો વિષય વિવેચન
દૃષ્ટિથી ચર્ચ્યો હતો ત્યારથીજ તેમના સામર્થ્યનો પ્રતિભાસ તેમણે
કરાવ્યો છે. તેમનામાં લેખનશક્તિ સારા અંશમાં છે અને જો તે
ચીવટથી કેળવવામાં આવશે તો અમને સંપૂર્ણ આશા છે કે તેઓ વિશેષ
ચશસ્ત્રી લેખક તરીકેની કીર્તિ સંપાદન કરી શકશે. તેમની ભાષા સંસ્કારી
થવા જાય છે, પરંતુ વ્યુત્પત્તિના નિયમે તેમજ આડંબરનો અભાવ
ધ્યાનમાં રાખી સરલ ભાષા શૈલિ તેમની લેખનકળા વિસ્તારમાં લાવે
એમ અમે ઇચ્છીએ છીએ.

એકે ૧૦૮ માણકા પર જઈ પુગી નહીં. ૭૦ તરીકે
વડોદરા સરકારની પ્રાં દાવ્યમાળા. રા. મોહનલાલ દં દેશાઈએ
પણ ઐતિહાસિક જૈનરાસમાળા બહાર આણવા માંડી છે જેમાં ૧ ભાગ
યથો છે. દર વર્ષે ૧ નીકળે તો માળા પૂર્ણ થતાં ૧૦૮ વર્ષ જોઈએ.
તેટલામાં શુ બને અને માળા ક્યારે પૂરી થશે તે જાણી શકાય નહિ, જેથી
માળા કરતાં બીજું નામ રાખવું વધારે યોગ્ય લાગવાથી અમે તેમ કહ્યું.
પ્રાં કર્તા.

આ પુસ્તકમાં ધણું ઠેકાણું પુટનોટ આપી કઠિન શબ્દનો અર્થ આપવામાં આવ્યો છે તેથી વાચકને સરલતા આપી છે. અમે ઇ-ચ્છીશું કે હજી વિશેષ પ્રમાણમાં કઠિન શબ્દનો અર્થ આપવામાં આવે ને છેલ્લે કઠિન શબ્દના અર્થ પ્રદર્શક કોષ આપવામાં આવે કે જેથી તે વધુ ઉપયોગી થાય.

પ્રસ્તાવના હજી ધણા વિસ્તારથી લખવા યોગ્ય છે અને આવી પ્રસ્તાવનાઓ આવા અનેક પુસ્તકોમાં વિધવિધ લેખકો અને સંશોધકોથી લખાશે ત્યારે જૈન સાહિત્યની કદર જૈનેતર વિદ્વાનોથી સ્વતઃ પિછાની શકાશે. ગુજરાતી સાહિત્યમાં જૈનીઓનો ફાળો, ગુજરાતી સાહિત્યમાં જૈન સાહિત્યનું સ્થાન, કાવ્ય વિવેચન, દરેક કાવ્ય અને કવિની અન્ય કાવ્યને કવિ સાથે તુલના, તે ગ્રન્થકારોનાં સમગ્ર ચરિત્ર અને તેમાં ધાર્મિક ભાવનાઓએ બળવેલો અગત્યનો ભાગ, તેમનાં કાવ્યમાં રહેલ ચમત્કૃતિ સુઝાપિત સંગ્રહ, ઉપદેશ, રસ, અલંકાર વગેરે પર ટીકા વગેરે અનેક વિષયો ચર્ચાવાની જરૂર છે; અને તે જરૂર આવા ખીળા અનેક ગ્રન્થો બહાર પડે અચૂક પૂરાશે એમ અમારી ખાત્રી છે.

પ્રાચીન જૈન રાસાઓ અનેક છે, પ્રાચીન જૈન કાવ્ય સાહિત્ય સુંદર અને સંસ્કૃત ગુજરાતી સાહિત્યમાં સારું સ્થાન લે તેમ છે, પરંતુ અત્યાર સુધી તે અપ્રકટ રહ્યું છે અને જે પ્રકટ થયું છે તે એવા ચીંથરીયા કાગળમાં અશુદ્ધ અને અમનોહર દશામાં થયું છે કે તે પ્રત્યે આદર આવવો મુશ્કેલ હતો. ધણા આનંદની વાત છે કે—પ્રાચીન ગ્રંથોના ઉદ્ધાર અર્થે નીકળેલા એક સાખ કરનાં વધુ ફંડ ધરાવતા આ પુસ્તકના પ્રકાશકના કાર્ય પ્રદેશમાં પ્રાચીન જૈન ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રકાશનને સ્થાન મળ્યું છે; અમે જે સ્થિતિમાં જેવા સ્વરૂપમાં તે સાહિત્યને પ્રકટ થાય એવું મચ્છતા હતા તે સ્થિતિ અને તે સ્વરૂપમાં પ્રકટ થયેલા આ ગ્રંથને

હર્ષપૂર્વક વધાવીએ છીએ; અને ઇચ્છીએ છીએ કે આ પુસ્તકનો દરેક સાહિત્યરસિક ને કથાવિલાસી જૈન તેમજ જૈનેતર લાભ લેશે.

આવા પ્રયત્નો ગણ્યા ગાંઠ્યા થયા છે તેમાં હમણાજ રા. મનમુખલાલ સ્વજીભાઈ તરફથી જૈન કાવ્યદોહન બા. ૧લો પ્રગટ થયેલ છે. તેમજ જૈન ઐતિહાસિક રાસમાળા ભાગ ૧લો હેર૯૩ પત્રના તાંત્રી તરફથી સંશોધિત મધ અધ્યાત્મમજ્જાનપ્રસારક મંડળ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયો છે. આવા પ્રયત્નોમાં આ પુસ્તકે એક વધુ ઉમેરો કર્યો છે તે આટે તેના પ્રસિદ્ધકર્તાને x x x આપીએ છીએ.

આ પુસ્તકનું કદ, જાડા કાગળ, પાકું પુકું વગેરે જોતાં તેની કિંમત ૧૦ આના માત્ર નામની છે. પ્રસિદ્ધકર્તાના ઉદાર નિયમને અનુસરીને એટલે પડત કિંમત કરતાં અડધી રખાયેલ છે તો સર્વ જૈનપંથુ આ પુસ્તકનેપોતાના ગૃહમંદિરમાં રાખી તેનેશોભાવશે.

આવા પ્રયાસો વધુ ચાલતા રહો, એમ ઇચ્છીએ છીએ.

શ્રીજૈનજ્ઞેતાંબર કેન્દ્રેન્સ હેર૯૩.

એપ્રિલ—મે, ૧૯૧૪. પાનું ૧૧૯.

પુસ્તક ૧૦. અંક ૪થો, પમો.

(૬)

“આનંદકાવ્યમહોદધિ” ગ્રન્થ ૧ લો મહેં જોયો. હેમાંની કાવ્યોની અસલ પ્રતો પણ + + જીવજીવંત મહને જતાવી તે જોઈ છે. એ કાવ્યો પ્રાચીન છે એ નિઃસંશય છે, તેમજ તે જાણી પ્રસિદ્ધ થવાથી ગુજરાતી સાહિત્ય તથા ભાષાના ઇતિહાસ ઉપર

૩. ચોક્કસ નહિ પણ અંદાજે અડધી કિંમત રાખવાનો ફંડનો નિયમ છે. પ્ર૦ કર્તા.

ચારો પ્રકાશ પડે એમ છે માટે એ ગ્રન્થ ઉત્તમ આપવા લાયક છે એમ હું માનું છું.

વાંદરા
તા. ૨૪-૮-૧૪

નરસિંહરાય લોલાનાથ
(દિવેટીઆ.)

(૭)

અમદાવાદ તા. ૨૮ સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૪

x x જીવણચંદ સાકરચંદ

શેઠ દેવચંદ લાલભાઈ જૈન પુસ્તકોદ્ધાર ફંડના ત્રસ્ટી
મુંબાઈ.

x x x

+ મોકલેલું “આનંદકાવ્યમહોદધિ—મૌકિક ૧ લું” એ પુસ્તક મેં જોયું છે, તેમજ એ પુસ્તકમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા ચારે રાસાઓના અસલ હસ્તલેખની પ્રતો આપે મોકલેલી તે પણ મેં જોઈ છે.

એ ચારે રાસાઓ પ્રાચીન ગુજરાતીભાષામાં લખાયેલા છે. અને પ્રાચીન ગુજરાતીભાષાના સ્વરૂપ અને ઇતિહાસના અભ્યાસમાં ઉપયોગી છે. તેથી, એ પુસ્તક ઉત્તેજનને પાત્ર છે. લાઘવેરીઓમાં આ અને આવાં પુસ્તકો ખાસ કરી રાખવાં જોઈએ કે જેથી ઘણું ઠેકાણે એવાં પુસ્તકોનો સંગ્રહ થાય અને ભાષાનો અભ્યાસ વધે.

આપે મોકલેલી પ્રતો રા. રા. કેશવલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવને મોકલું છું.

લિ. x x x

રમણભાઈ મહીપતરામ નીલકંઠ.

પરચુરણ કોઠાઓ.

કોઠા ૧ લો.

અમારી પ્રતના પાઠો કરતા સ્થાનકપન્થીઓની બન્ને પ્રતોમાં વધારાના પાઠો છે તેનો કોઠો.

કોઠો ઉતારવામાં મુખ્ય આધાર મી० મોતીલાલ મનસુખરામ શાહવાળી પ્રતિનો લીધો છે. કોઠારી કશળચંદ નીમજીવાળી પ્રતમાં કાંઈ ફેરફાર હશે તે ટીપમાં આપ્યો છે. સુગમતાને સારૂ અમારી આ પ્રતનું પાતું, ઢાળ, ગાથા ઇત્યાદિ મથાળે જણાવ્યા છે. સાથે સાથે ખાછળથી મેળવેલા આત્માનંદ જૈન લાયબ્રેરીના ગુટકામાં તે પાઠો છે કે નહિ તે તપાસ્યું તો માત્ર ચાર પાઠોજ તેમાં હતા. તે કયા કયા હતા તે ટીપમાં સૂચવ્યું પણ છે. A, B, C, D, ના ચિન્હો એ પૂરતાં છે કે અમારી ગાથા પછી, વધારાની એ ગાથાઓ અંદર ઉમેરવામાં વાંચકોને સુગમતા રહે.

પાતું ૧૩૩. ઢાલ ૩૦. ગાથા ૨૯-૩૦ની વચ્ચે.

દંડક રાજ વાત સાંભળી, સોચે તેહ અપારો;

ફિટરે ફૂડા પાલક પાપી, સાધૂ કિયો શાં? ચારોરે! લાઇ ૨૯-A

પુરંદરયશા મુજ રાણી, એ સાલો સુખદાઇ;

સાધુતણી પદ્મીથી મહોટો, પાપ કિઓ તેં અથાધરે. ૨૯-B

રાજ ચિંતે સંજમ લહું અમ, મુનિ પાસે જાઇ;

એટલા માંહે અગ્રી પ્રજવતી, વેળા પૂગી આધરે. ૨૯-C

પાતું ૧૩૫. ઢાલ ૪૦. ગાથા ૪૧-૪૨ની વચ્ચે.

રામ કહે એ લાઇ છે રે, તુમ વચનથી વાર;

૧ સત્યવતીની પાસે રહેસે, ચતુરપણે છે ચારે. ૪૧-A

૧ આ ગાથા આત્માનંદ જૈન લાયબ્રેરીવાળા ગુટકામાં છે.

પાનું ૧૪૨. ઢાલ ૪૨. ગાથા ૧૮-૧૯ની વચે.

શીર ધુણી વિદ્યા કહેરે, એતો છુકું કામ;

સીતા હરતા તુમ તણુરે, થાશે જગ-કુનામ. જ.

૧૮-A

સતિયો માહે શિરોમણીરે, રામચંદ્રકી નાર;

શીલ થકી ચૂકે નહીરે, જો હોવે કોઈ પ્રકાર.

૧૮-B

રાવણુ તો માને નહીરે, દેવી ફરી વાય;

મહારે મન સીતા વસીરે, એહી કરો ઉપાય.

૧૮-C

પાનું ૨૩૫. ઢાલ ૪૬. ગાથા ૨૫-૨૬ની વચે.

નિશ્રંઘે વચને કરી, અકટ વિકટ અપાર;

વિલવિલ શબ્દ કરે ધણુ, મંદોદરી તેણી વાર. રા. ૨૫-A

એ ઉપસર્ગ આકરા, કીધા રાવણુ પાસ;

મંદોદરી રાણી તણા, રાંચ ન દેખે નયણે તાંસ.

૨૫-B

પાનું ૨૩૫. ઢાલ ૪૬. ગાથા ૨૭ના પહેલાં ખીજા પાદ વચે.

... .., ધરે રૂપ રસાલ;

સિદ્ધથુ રાવણુ આગે, આવી વિદ્યા તતકાલ. રા.

અંતરિક્ષ રહી સનમુખે

... .. રા. (૧૭)

પાનું ૨૩૫. ઢાલ ૪૬. ગાથા ૨૮-૨૯ વચે.

વિદ્યા-વાયક સાંભળી, પામ્યો હર્ષ અપાર;

કાજ સર્પા અંચ માહરાં, ગધ ચિંતારે અપાર. રા. ૨૮-A

પાનું ૨૩૬. ઢાલ ૪૬. ગાથા ૩૨ના ૧લા રમ્ભ પાદ વચે.

....., ગર્વેપૂરિત ગાત્ર;

વિદ્યાની તો સાહ્ય પામી, કરશું સહુનો ધાત. રા.

આપ જણાવા કારણે;.....

..... રા. (૩૨)

પાનું ૨૩૬. ઢાલ ૪૬. ગાથા ૩૩-૩૪ની વચે.

એ અવસરે રાયજીનો, પ્રત લાંબોરે લાવ,
તે અવસરે અધોગતીનો, નૃપ બાંધ્યો ચોથીનો આપ. રા. ૩૩-A

પાનું ૨૩૬. હાલ ૪૬. ગાથા ૩૫-૪૬ની વચ્ચે.

કાયા-મમતા છોડીને, તજી જીવીતવ્ય આશ;
શીલ સમકિત રાખવાને, જૈયહીરે આગળે તાસ. રા. ૩૫-A

ધીરજ અવિલંબી કરી, જાણી કર્મનો દોષ;
સતી લંકાપતી ઉપરે, નહીં આણ્યો રંચક રોષ. ૩૫-B

પાનું ૨૩૬. હાલ ૪૬. ગાથા ૩૭-૩૮ વચ્ચે.

જિન ધર્મનો મર્મ જાણી, કામ-અંધો હેષ;
એહ અન્યાય અધિક મહોરો, મેં કીધો છરે સોષ. રા. ૩૭-A

પાનું ૨૩૭. હાલ ૪૬. ગાથા ૪૦-૪૧ વચ્ચે.

મન અપુરો વાલિયો, માડી જાણી પરનાર;
ભોગ થકી વિરક્ત થયો, પાછી દેવા કિયો વિચાર. રા. ૪૦-A

પાનું ૨૩૮. હાલ ૪૬. ગાથા ૪૩-૪૪ અને ૪૪-૪૫ વચ્ચે.

સીતાને તો કારણે, મેં કીધો સંગ્રામ;
કાજ ન સીધો અપજશ લીધો, લોકમાં કીધો કુનામ. રા. ૪૩-A

અજશ અધોગતિ બાંધથી મતિ, લક્ષ્મી ન ઉપજે કોષ;
વિવેક સમ્પન્નો વીસરી, ગતી તેહની મતી હોષ. રા. ૪૪-A

રાત વિષે નૃપ ચિંતવે, ક્યારે હોવે પરલાત;
રામ લક્ષ્મણ જિતીને, પાછી આપું હાથ. ૪૪-B

પાનું ૨૩૮. હાલ ૪૬. ગાથા ૪૫ પછી.

યુદ્ધ જીતે જીવ્યા, ચાલણુ લાગ્યો રાય;
દર્પણ મુખ નથી દેખીયો, રાણી વારે મત જાય. રા. ૪૫-A

હાથથી ખડ્ગ પડ્યો, માન રહ્યો કર સૌય;
ચાલતા શિર મુકુટ પડ્યો, શુકન અશુદ્ધ જ હોય. ૪૫-B

વિનાશ કાલે આસનું, આવિયાથી કુચ્યન;
દેખી મંત્રી બહુ વારે, રાય ન માને કયણ. ૪૫-C

આલીયો આડંબર ઘણો, મત્સર ધરંતો આપ;
 થર હરાવે મેદિની, કરતો અતિ સંતાંપ. ૪૫-D
 રાક્ષસ અતિ આનંદીયા, સૂરો દેખી ઇશ;
 આડંબર અતિ આકરો, જિતશે વિશ્વાવીસ. ૪૫-E
 આલી રણુ મુખ આવિયો, જિતિ કરવા હેત;
 કેશરીની પરે ગાજતો, પુણ્ય વીત્યો ચિત્ત ન દેત. ૪૫-F
 તામ નરપતિ આપ લાખે, કિહાં નૃપતિ ચોર;
 રામ લક્ષ્મણ રક્ષા કરંત, આવી દેખું બળ જોર. ૪૫-G
 તામ સન્મુખ હોધ લાખે, સુમિત્રાનો નંદ;
 આવ લંકપતિ ગર્વ તજી મુખ, આપ લડશું આનંદ. ૪૫-H

પાનું ૨૪૧. ઢાળ ૪૬. ગાથા ૪૬-૪૭, ૪૭-૪૮,

૪૮-૪૯, અને ૪૯-૫૦ની વચ્ચે, તથા ગાથા ૫૦ની પછી.

અસ્ત્ર શસ્ત્ર લડવે કરી, હુંસ ન રાખી કોઈ;
 લંકપતિ સો રામાનુજ, વિવિધ પરે જુઝાણા દોઈ. રા. ૪૬-A
 વિદ્યા આવી અતિ ઉમાહી, માગે એ આદેશ;
 હુકમ ચાહું સ્વામી થારો, કઈં કારજ અશેસ, ૪૭-A
 તામ નૃપતિ દેધ આદર, વિદ્યાને લાખંત;
 એ અવસર વિદ્યા થારો, કારજ કરી દાખંત. ૪૭-B
 દેખી રાવણુ રૂપ અધિકા, સુગ્રીવાદિક ભૂર;
 શોચ ઉપન્યો અધિક મનમેં, રાય દિસે પાણીનું પુર. ૪૮-A
 અરુણાવર્તજ ધનુષ્ય લીધો, વજ્રમુખો તો બાણુ;
 રાવણુને સન્મુખ આવે, લક્ષ્મણુ સૂરો રે સુલતાન. ૪૯-A
 એક બાણુ રે સોગણુ ધાવે, સો માંહેથી સહસ્ર;
 સહસ્રથી લખ કોડ પ્રગટે, પૂણ્ય પ્રભાવે અસ્ત્ર. ૪૯-B
 નામ સુદર્શન તેહનું, આયુધનું શિરદાર;
 આયુદ્ધશાલાથી નિકલી, રાય પાસે આવે તિણવાર. ૫૦-A

પાતું ૨૪૨-૨૪૩. ઢાળ ૪૬. ગાથા ૫૧-૫૨, અને ૫૩-૫૪ ની.

વચે, તથા પદના બે પાદ પછી, પદમીની આખી ગાથા

પછી બે પાદ, અને પછમીના બે પાદ પછીના બે પાદ.

ચક્ર લક્ષ્મી રે, મેલિયો તિલુ વાર;

આકાશ માર્ગે ચાલિયો, આયો લક્ષ્મણની લાર. રા. ૫૧-A

રામ સુભટ કપિ *અતિ, ચક્ર આવંતો દેખ;

શોર મચિયો કટક અધિકો, શું કીજે ઉપકર્મ વિશેષ. ૫૧-B

લક્ષ્મણ ભાખે ચક્ર બાંધવ, અવસર તુમ પરિવાર;

વસ્ય થયા સહુ મહાયરે, રાય જ્યુરે અવર ઉપચાર. ૫૩-A

રામ ભાખે લંકપતિશું, નહીં ચક્રશું કાજ;

*આપો સીતા જાઉં પાછો, કરો તુમે સુખે રાજ. ૫૩-B

... ..

ફેંકિયો તવ રાવણ ઉપર, ચક્ર સુદર્શન ઘોષ. † (૫૬)

આવંતો ચક્ર દેખિયો તખ, વીર રસ ભૂપાલ;

ચક્ર મુષ્ટી પ્રહાર દિધો, એહથીરે બહુ વિશાલ. (૫૬-A)

એહને બે હાથે હણતાં, હુઆં બેના ચાર;

પુણ્ય વિના રાયજી રે, નહીં કયેઈ કાંઈ વિચાર. (૫૬-B)

પદમી ગાથા પછીના બે પાદ.—

*કાઠારી કશળચંદવાળી પ્રતિમાં “રામ સુભટ કપિઆ અતિ,” પાઠ છે.

*કાઠારી કશળચંદવાળી પ્રતમાં “આપે સીતા જાય પાછો,” એવો પાઠ છે.

† કાઠારી કશળચંદવાળી પ્રતમાં “ચક્ર રાવણ લારે મેલ્યું, ચાલ્યું ચક્ર સોસ.” એવો પાઠ છે.

ચક્ર મારિથી ચક્ર નિકળી, હૈયો છેલો તામ; § (૫૬)

પૃથ્વીના બે પાદ પછીના બે પાદ.—

સહસ્ર ચતુર્દશ આયુ ભોગવી, અંશુલ કર્મ ઉપાય. (૫૭)

પાતું ૨૫૪. ઢાલ ૪૮. ગાથા ૨-૩ની વચે.

પુત્રો ઉપર માયનોરે, હોવે નેહ અપાર;
શુરભિની પરે દેખિયોરે, ચિત્ત રહે વત્સ લાર હો. ૨-A

પાતું ૩૩૩. ઢાલ ૫૭. ગાથા ૪૩ના ૧લા રજ પાદ વચે.

... .., ઉતારે તુજ લારરે;
દિવ્ય કરો સહુ દેખતારે નંં, સાચે સહુનો પ્યારરે. નંં પરમ.
શુકિતવાત કહે જનકીરે, નંં,;
... .., (૪૩-૪૪)

પાતું ૩૩૪. ઢાલ ૫૭. ગાથા પરના ત્રણ પાદો પછી.

... ..;
... .., કિહાં ગયું છે શંકરે. નંં પરમ.
ધીજ કરાવી આકરોરે નંં, આજ કરું સહુ સાચરે;
સાચ ખડો સંસારમેરે નંં, (૫૨-૫૩)

§ આ બે પાદ અમારી પદ્મી ગાથાના અંતના બે પાદને સ્થળે સમજવા, અર્થાત્ અમારી પ્રતના “ચક્ર મેઢહી હીયું છેલો, નાણીરે અધિક સરોષ,” એ બે પાદો અને આ બે પાદોને પાકાંતરણે લેખવાથી પાદનું મળતાપણું રહેશે. તેમ નહિ કરવાથી બે પાદ વધુ થવા નીચ છે.

૧ આ ત્રણ ગાથા શ્રી આત્માનંદ જૈન લાયબ્રેરીવાળા ગુરુદ્વારામાં છે.

કોઠો ૨ જો.

અમારી પ્રતના પાઠો કરતાં સ્થાનકોવાળી બંને પ્રતોમાં મૂલ પાઠો તથા પ્રક્ષિપ્ત પાઠો ઓછા છે તેનો કોઠો.

આ કોઠો, મૂર્તિવિષયક પાઠોને લગતી જે વિગત મુખ્યબન્ધમાં અર્પી છે તે ઉપરાંતનો સમજવો. કારણ કે મૂર્તિવિષયક પાઠો તો તેઓએ ઉડાવી લીધાનુંજ સંભવતું હોવાથી તેનું સ્પષ્ટીકરણ મુખ્યબન્ધમાં આપ્યું છે. તે ઉપરાંતના પાઠો નથી તે અત્રે દર્શાવ્યા છે, પરંતુ, જે પ્રક્ષેપ પાઠો નોટમાં આપવામાં આવ્યા છે તે સહેજે સમજાઈ જતા હોવાથી ફેર જણાવ્યા નથી. માત્ર ચાલુમાં જે જે પાઠો તેઓની બંને પ્રતોમાં નથી તેજ જણાવ્યા છે. આત્માનંદ જૈન લાયબ્રેરીવાળા ગુટકામાં તે પાઠો છે કે નહિ તે તપાસ્યું. ફક્ત પાના ૨૫૭ની ૩૦મી ગાથા વિના કોઈ પણ ખીજા પાઠો તેમાં એ નથી સુગમતાને ખાતર અત્રે અમારી પ્રતનુંજ પાતું, ઢાલ, ગાથાંક છલાદિ મથાળે મૂક્યા છે. આ ગાથાઓ આ પ્રતમાં હોવાથી તે ફરી ન જણાવતાં માત્ર ગાથા અને ઢાલોનાં આંકજ જણાવ્યા છે, જે ઉપરથી સમજી શકાશે કે તે પાઠો સ્થાનકોવાળી બંને પ્રતોમાં નથી.

પાતું. ઢાલ. ગાથાંક. ટીપ.

૩૧.....૭.....૩૩.

૪૬.....દુહામાં ... ૪થો દુહો.

૭૬..... ૧૮.....૧૯મીનું ૩-૪થું પાઠ.

૭૬..... ૧૮.....૨૦મીનું ૧-૨જું પાઠ.

૮૦..... ૧૯.....૧૭મીનું ૩-૪થું પાઠ.

૮૦..... ૧૯.....૧૮મીનું ૧-૨જું પાઠ.

૧૨૨..... ૨૮.....૧૫

પાનું. ઢાલ. ગાથાંક. દીપ.

- ૧૬૬..... ૩૭.....૨૫ અને ૨૬
 ૧૮૦..... ૪૧.....૨૭
 ૨૦૩..... ૪૨.....૪૩ ગાથા પછીનો પ્રક્ષેપ દુહો.
 ૨૦૯-૨૧૦... ૪૩.....૩૫ ગાથા પછીના પ્રક્ષેપ ૩ સોરઠા.
 ૨૧૨.....દુહામાં ... ફટો દુહો.
 ૨૧૪..... ૪૪..... ૭ મી ગાથા પછીની પ્રક્ષેપ ૪ ગાથા
 અને સંસ્કૃત અનુબંધ.
 ૨૧૭..... ૪૪..... ૧૯ ગાથા પછીનો આખો મંદોદરી ઉવાચ.
 ૨૨૩.....દુહામાં ... ૫ મો દુહો.
 ૨૨૩..... ૪૫.....શરૂઆતનો પહેલો દુહો.
 ૨૩૫..... ૪૬.....ગાથા ૩૦ પછીનો આખો મંદોદરી ઉવાચ.
 ૨૩૭..... ૪૬.....૩૯ પછીનો સંસ્કૃત શ્લોક.
 ૨૩૭..... ૪૬.....૪૧ અને ૪૨
 ૨૩૮..... ૪૬.....આખું પાનુંજ.
 ૨૩૯..... ૪૬.....ગાથા ૪૫ પછીનો આખો ત્રિભંગી છંદ.
 ૨૪૦..... ૪૬.....આખું પાનુંજ.
 ૨૪૧..... ૪૬.....૪૮ ગાથા પછીના છંદ.
 ૨૪૨..... ૪૬.....૫૦ ગાથા પછીના છંદ.
 ૨૪૩..... દુહામાં...૫મો પ્રક્ષેપ દુહો.
 ૨૪૩-૨૪૪-૨૪૫-૬૦...૫માં દુહા પછીથી ૨૪૪મું આખું પાનું
 અને ૨૪૫ માની ફટી ગાથા સુધી.
 ૨૪૫-૨૪૬... દુહામાં...ફટા દુહા પછી પુનરપિ-ઢાલ આખી.
 ૨૪૮..... ૪૭.....૧૧મી પ્રક્ષેપ ગાથા.
 ૨૫૨..... ૪૭.....૫૪ પછીનો સંસ્કૃત શ્લોક.

પાનુ'. ઢાલ. ગાથાંક. ટીપ.

૨૫૬..... ૪૮.....૨૦ પછીના પ્રક્ષેપ દુહા.

૨૫૭..... ૪૮.....૩૦*

૨૫૭-૨૫૮... ૪૮.....૩૨ ગાથા પછીની પ્રક્ષેપ ઢાલ.

૨૬૬..... ૪૯.....૫૯મી ગાથા પછીનો ૧ દુહો અને
૩ પ્રક્ષેપ ગાથાઓ.

૨૯૦..... દુહામાં...દુહાના પ્રક્ષેપ બે પાદ.

૨૯૧-૨૯૨-૨૯૩..... આખા પાનાંજ પ્રક્ષેપ.

૨૯૪.....સહુ અંતનાં એકઃ 'દુહાવિના આખુ'
પ્રક્ષેપ પાનુ'જ.

૨૯૫.....શરૂઆતની ૭ પ્રક્ષેપ ગાથા.

૩૦૩..... દુહામાં.....૪થા દુહા પછીની પ્રક્ષેપ ઢાલનું ૧ પાદ.

૩૦૪..... દુહામાં.....શરૂઆતની ૪ પ્રક્ષેપ ગાથા.

૩૦૪-૩૦૫... દુહામાં.....૫મા દુહા પછીની ૨૨ ગાથાઓ.

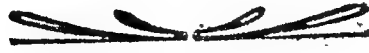
૩૨૪..... દુહામાં.....૧૦મો દુહો.

૩૩૭..... ૫૮.....૫મી ગાથાનું ૨-૩-૪ થું પાદ અને
૬ ટી ગાથાનું ૧લું પાદ.

૩૪૧..... ૫૮.....શરૂઆતના બે સંસ્કૃત વસંતતિલકા.

૩૬૯-૩૭૦... ૬૨-છેલ્લી...પરંપરાની ૫૦થી ૫૩મી ગાથાઓ.

નવીન ગ્રન્થો.

અંક.

નામ વગેરે.

કિંમત.

૨૧—શ્રીઉપદેશરત્નાકર—શ્રીમાન્મુનિસુન્દર—

સૂરિકૃત સ્વોપજ્ઞ ટીકા ચુક્ત

૧-૪-૦

૨૨—શ્રીઆનંદકાવ્યમહોદધિ—મૌજ્ઞિક ઉબુ.

જેમાં શ્રાવક ઋષભદાસકૃત ભરત બાહુબળી,
કવિ વાનાજીકૃત જયઆનંદ કેવલી, શ્રીલા-
વણ્યસમયકૃત વચ્છરાજ-દેવરાજ, શ્રીનય-
સુન્દરજીકૃત સુરસુન્દરી, શ્રીમેધરાજજીકૃત
નળદમયંતી, અને શ્રીજિનહર્ષજીકૃત હરિ-
બળમાછી, એમ છ રાસાઓ છે. પ્રાચીન
ગૂજરાતી કાવ્ય ગ્રન્થ.

૮-૧૦-૦

૨૩—શ્રીચતુવિંશતિજિનાનંદસ્તુતિ—કર્તા

શ્રીમેદ્ધવિજયમુનિ. સ્વોપજ્ઞ વિવરણ

સહિત

૦-૨-૦

દરેક અંકો મળવાનું ઠેકાણું:—

લાલબેરીયન શેઠ દેવચંદ લાલભાઈ

જેન પુસ્તકોદ્ધાર ફંડ ઓફીસ.

c/o શેઠ દેવચંદ લાલભાઈ ધર્મશાલા

બડેખા ચકલો, ગોપીપુરા, સુરત.

શ્રીઆનંદકાવ્ય-મહોદધિ.

મૌક્ટિક ૨ જી.

શેઠ દેવચંદ લાલભાઈ-જૈનપુસ્તકોદ્ધાર-ગ્રન્થાંકે

શ્રીકેશરાજમુનિકૃત-

શ્રીરામચરિતસાયન-રાસ.

શ્રીનાભેયજિનાય નમઃ

શ્રમિદનુચંદ્રાજિત્સદુરુમ્યો નમઃ

શ્રીરામચંદ્રાય નમઃ

વેલાવલ રાગ—દુહા

શ્રીમુનિસુવ્રતસ્વામીજી, ત્રિભુવનતારણ દેવ;
તીર્થંકર પ્રભુ વીશમા, સુરનર સારે સેવ. ૧
પુત્ર સુમિત્ર નરિંદનો, પદ્માદેવી તસ માય;
જનમભોમિ જિનવરતણી, રાજગૃહી કહિવાય. ૨
અવતરિયા હરિવંશમે, હરિ સાચવિયા સાર;
કલ્યાણક પાંચે ભલાં, નામ સદા જયકાર. ૩
ચરણકમળ તેહના નમી, રામ સુલક્ષ્મણરાય;
સીતાને રાવણતણો, ચરિત્ર રચું સુખદાય. ૪
સુખદાઈ સહુ લોકને, રામકથા અભિરામ;
શ્રવણ સુણુંત સરે સહી, મનના વંછિત કામ. ૫
'રા' ઉચ્ચરતાં મુખથકી, પાપ પુલાર્ધ જાય;
મતિ ફિરી આવે તેહથી, 'મ'ભો કમાડી થાય. ૬

પાવનમેં પાવન મહા, ^૧કલિમલ હરણ અપાર;
 મોક્ષપંથનો ^૨સાંવ(બ)લો, સજ્જન જીવનો સાર. ૭
 વીસામાથાનક લલો, જેમ કુશલકો ઠામ;
 ખીજ ધર્મતરૂવરતણો, શ્રીરામચંદ્રનું નામ. ૮
 લક્ષ્મણ રાવણ રાજ્યા, તીર્થંકરપદ પાય;
 મુગતિપુરી જડ થાયસ્યે, સકલ જગતકા રાય. ૯
 સત્યવતી(સીતા) સાચી સતી, શીલતાણી (થકી) ^૩અવદાત;
 સ્વર્ગે પોહુંતી ખારમેં, વસુધામેં વિખ્યાત. ૧૦
 દાલ પહિલી. જકડીની. મમ કર જીવડા એા માહરો.
 માહરો—એ દેશી.

જખૂદીપે ક્ષેત્ર ભરત લલો, લંકા નગરી (પુર) થાનક
નિરમલો;

ઉલાલાની દેશી—

નિરમલો થાનક પુરી લંકા, દીપતો રાક્ષસ* જુઓ;
 અજિતજિનવરતણે વારે, ભૂપ ધનવાહન હુઓ.

૧-કળિકાળ. ૨-ભાતું. ૩-નિર્મલ, પવિત્ર.

*રાક્ષસદ્રીપ યોગપણે (૭૦૦) યોજન પ્રમાણનો છે. તેમાં નવ
 યોજન ઉંચો અને પાંચસો (૫૦૦) યોજન લાંબો છે. તે ઉપર ત્રીશ
 (૩૦) યોજન ચિત્રકૂટ પર્વત નીચે પોલી જમીન છે. ત્યાં પાતાલ લંકા
 છે. જમીન નીચે ત્રણસે ચૌદાકારક કહી, પાતાલ લંકાની જમીન વીશ
 ૨૦) યોજન પ્રમાણની છે. એમ 'વિચારશાસ્ત્ર'માં વર્ણવ્યું છે. ત્રણ
 કૂટને વચ્ચે કૂટે લંકા નગરી વસે છે. લંકા કોટનો પ્રમાણ ત્રીશ લાખ
 કોડ મણુ લોહ, બે લાખ કોડ મણુ તાંબુ, અને દશ લાખ કોડ મણુ
 સોનું. એ પ્રમાણે કોટનું પ્રમાણ (નિયમ) વિચારી લેવું.

મહારાક્ષસ સુત પાટ થાપી, અજિતસ્વામી હાથએ;
 'ચરણ પામી મોક્ષ પોહુંતો, ઘણા મુનિવર સાથએ. ૧
 રાક્ષસ રાજા રાજ્ય[જ] કરી ઘણો, અવસર જાણી તપ-
 સંયમ તણો;

ઉલાલાની દેશી.

અવસર જાણી પુણ્ય પ્રાણી, દેવ રાક્ષસ સુતભણી;
 રાજ્ય થાપી ગ્રહી સંયમ, લહી મોક્ષ (મુક્તિ) સુહામણી.
 અસંખ્યાતા હુવા ભૂપતિ, સમય દશમા જિનતણું;
 કીર્તિધવલ નરિંદ્ર નીકો, રાય આડંબર ઘણું. ૨
 ઇણ અવસર રૂપાચલ(ને)^૨ વિષે, મેઘાભિધપુર
 નગર અછે અછે;

ઉલાલાની દેશી.

અખે (છે) ખગ^૩ અનિંદ્ર રાજા, નારી તેહને શ્રીમતી;
 શ્રીકંઠ પુત્ર, પવિત્ર પુત્રી, નામિ દેવી ગુણવતી.
 પુષ્પોત્તર નૃપ રતનપુરપતિ, નંદ પદ્મોત્તર સહી;
 તસ-અર્થે દેવી કન્યકા એ, રાયે માગી ઉમહી. ૩
 ખેચઉ સુતને પરણાવી નહીં, લંકાપતિને વ્યાહી ગહુગહી;

ઉલાલાની દેશી.

ગહુગહી વ્યાહી અતિ ઉમાહી, કીર્તિ ધવલ નરેંદ્રને;
 દેવીવ દેવી સદા સુખદા, શચી^૪ જેમ સુરેન્દ્રને.
 અનિંદ્ર સાથે રતનપતિ (પણ), વહૈ અમરવ^૫ આકરો;
 નારીહિતે કલેશ અધિકો, ઉપજ્યો સુણીયે ખરો. ૪

પુષ્પોત્તરની પદ્મા કુમરી, (ખગ) શ્રીકંઠે રાગે અપહરી;

ઉલાલાની દેશી.

અપહરી નિસુણી જામ પદ્મા, પુષ્પોત્તર નૃપ સાજીયો;
દલ બલ વિરાજી પૂઠી હુવો, તામ(ર) ખેચર લાજીયો.
લંકાપતિનું શરણ લીધું, લંકાપતિ વતકાકરી(હી);
સમજાવી રાજા મેલ કીધો, પક્ષ તો જીતે સહી. પ
ભાંખે લંકાનો પતિ સાદરો, વાસ તુમહારો ઇહાંહી કરો;

ઉલાલાની દેશી.

ઇહાંહી તુમ વાસ ઠાણો, તિહાં તુમહ દેષી સહુ;
કોઈ વેલા પિશુન વાસે, લાજતો નિઘટે બહુ.
દ્વીપ વાનર ત્રિશત યોજન, ઠામ અધિક સોહામણો;
વાગ કીજે સુખે રહીજે, પ્રેમ સાચો આપણો. ૬
ભગિનીપતિનો ભાંખ્યો માનીયો, પુરિય કિંકિધા
વાસ વખાણીયો;

ઉલાલાની દેશી.

વખાણીયો વર વાસ વાર, મહિલ મોટા મંદિર;
જૈનચૈત્ય ઉત્તંગ પોસહશાલ, દીસે સુંદર.
ઉત્તમાચાર અચા[પા]ર સહુજૈ, ધર્મ-કર્મ સમાચર;
દેવ પૂજા સુગુરુસેવા, જનમ ઇમ સફલો કરે. ૧

૧-લવણસંમુદ્રમધ્યે ત્રીશ યોજન પ્રમાણ કિંકિચાર પર્વત છે.
લંકાથી (૩૦) ત્રીશ યોજન અંતરે છે. તે વાનરનામાદ્વીપ (ચાલુ દાલન
૬ ગાથામાં ૩૦૦ યોજનનો લખેલ છે) ત્રણ હજાર (૩૦૦૦) યોજન
લંબો છે.

વાનરદ્વીપે વાનર દેખીયે, રાજા રીઝયો પ્રેમ વિશેષીયે;

ઉલાલાની દેશી.

વિશેષીયે તવ પ્રેમ બહુલો, મારવા કો નવિ લહે;
અન્નપાણી દીજે નૃપઆદેશૈ, વચન સહુવૈ સરદહે,
ચિત્ર લેખ સુઘવિ ખેચર, રૂપ વાનરનો ધરે;
તેહથી અથ દ્વીપવાનર, નામ વાનર વિસ્તરે. ૮
શ્રીકંઠેથી ઉપજ્યો નંદન, વજ્ર સુકંઠી નામે આનંદન;

ઉલાલાની દેશી.

આનંદકારી રાય એક દિન, સભામે જોઠો જિસૈ;
દ્વીપ આષ્ટમે જાત હેતે, જાત દેખ્યા સુર તિસૈ;
રાય ચલિયો માનુષોત્તર,—ગિરિ યાન બલાઈયો;
સાધુમંજે લેઈ સંયમ, રાય મોક્ષ સિધાઈયો. ૯
વજ્ર સુકંઠાદિક અનેકજી, રાજા હુવા છે સુવિવેકજી;

ઉલાલાની દેશી.

સુવિવેકી બહુ રાય હુવા, વીશમા જિનનૈ સમૈ;
ધનોદધિ વરરાય હુવો, અનમતે આવી નમૈ.
લંકા નગરી તડિતકેશજી, રાય રૂઠો વિરાજતો;
રાક્ષસાં વાનરાંમાંહિ, પ્રેમનો ગુણ ગાજતો. ૧૦
નંદનવનમે લંકાનો ધણી, રમવા ચાલ્યો સાથત્રિયા ધણી.

ઉલાલાની દેશી.

ત્રિયા સાથે રાય જોલૈ, વાનરો એક જોતલૈ;
રાયત્રિયાના કુચવિલૂપા, કોપીયો નૃપ તેતલૈ.

ખાણુ હુણીયો, ભૂય પડીયો, સાધુ દે નવકારએ;
સરધીયો સાચો સોઈ વાનર, હુવો ઉદધિકુમારએ. ૧૧
અવધિ^૧ પ્રયુ^૨ જ દેખ્યો દેવજી, આવે રૂપિજીની સારે સેવજી;

ઉલાલાની દેશી.

સેવ સારે તામ નૃપના, લોક વાનર મારએ;
દેખી કોખ્યો દેવ વાનર, સેનપ્રતિ વિસ્તારએ;
કોપીયા કપિ તરૂ શિસું, હુણે રાક્ષસ લાખ એ;
શાંતિને વલી સુર મનાવી, જગસ અખે મુખ લાખએ. ૧૨
સાધુ સમીપે દોનુ આવીયા, મુનિદેશન સુણી શાતા પાવીયા;

ઉલાલાની દેશી.

પાવીયા સાતા રાય પૂછે, કહો ઋષિ કરૂણા કરી;
વાનરાની માહુરીએ, સુણાવો પૂરવ^૨ ચરી;
પુરી શ્રાવસ્તિયે મંત્રીપુત્ર, તું તો નૃપ હુતો;
કાશીયે^૩ લુપ્ધક જીવ કપિનો, પાપ જીવીથો છતો. ૧૩
મુનિવર પાસે તે દીક્ષા ગ્રહી, વણારસીયે આવ્યો તું વહી;

ઉલાલાની દેશી.

વહી આયો તામ લુપ્ધક, મારીયો તે મુનિવર;
મહેંદ્ર કલ્પે દેવ હોઈ, તું હુવોજી નરેસર.
નરકનાં દુઃખ દેખી લુપ્ધક, ઉપજ્યો વાનરપણે;
વચર કારણ લવ વધારણ, જ્ઞાનવલી મુનિવર લણે. ૧૪
પુત્ર સુકોશલને પદ આપીયો, સંયમ સાથે નૃપમન થાપીયો;

ઉલાલાની દેશી.

થાપીયો સંયમ સાથીએ, મન મોક્ષમારગ સાધીયો;
 ઘનોદધિ વર ગ્રહી સંયમ, મોક્ષમાર્ગ આરાધીયો,
 કિકિ'ધર કિકિ'ધાઈશ, સુકોશલ લંકા વલી;
 કેશરાજ મુનિ'દ પહિલી, ઢાલ એ ભાળી ભલી. ૧૫

દુહા.

ગિરિ વૈતાઢ વિશેષથી, રથનૂપુર પુર દેખિ;
 અશનિવેગ રાજા ભલો, પાલૈ રાજ્ય વિશેષિ. ૧
 વિજયસિંહ વિજયી મહા, વિદ્યુતવેગ વિશેષ;
 'દોદ'ડે દો નંદનાં, પાઈ સોહ વિશેષ. ૨
 તિણુ પર્વત આદિત્યપુર, મંદરમાલી રાય;
 તિહિધર પુત્રી ઉપની, શ્રીમાલા સુખદાય. ૩
 'સ્વયં'વર મંડપ તેહનો, જોલાવ્યા બહુ ભૂપ;
 મંડપની રચના ભલી, આછી ભાંત અનૂપ. ૪
 રાય સહૂને પઅતિક્રમી, વરિયો કિકિ'ધારાય;
 વિજયસિંહ કોખ્યો ઘણો, અમરષ સહિયો ન જાય. ૫
 આગે'હી ઉતારીયા, પર્વતથી તુમ્હ પ્રાંહિ;
 અરે! છ'ડેલો છલવટો, અન્નૂં મૂકો નહિ કાંહિ; ૬
 કેં આપો વરમાલિકા, કેં શૂરા સંઆમ;
 થાવો, સુણી કોખ્યા ઘણા, વાનર રાક્ષસ સામ. ૭
 વિજયસિંહ સુત મારીઓ, કિકિ'ધાનૃપને બ્રાત;
 અંધક હુણી બદલો લીયો, વિજયસિંહને તાત. ૮

૧-ભુજ દંડ. ૨-કન્યા પોતાની મેળે વર પસંદ કરે, તેવું સ્થલ.
 ૩-ઓળંગીને.

કિકિંધા લંકાધણી, લૂંટી કાઢ્યા દોય;
ધહાંચ લેખો કો નહીં, બલીયો કરૈ સો હોય. ૯

ઢાલ રજી. પ્રભુતન અંગી સુહાવતી હૈ—એ દેશી.

બલીયાં સ્યુ' ક્યુ' લાગતા હૈ, ફિરિ પાછૈહી ભાગતા હૈ, આંકડી,
કિકિંધા લંકાના નાયક, પાયાલાં થિતિ ઠાવતા હૈ;
લંકા પાયાલ પ્રસિદ્ધિ પુહવી, વાસ કીયાં સુખ પાવતા હૈ. બ. ૧
અશનિવેગે નૃપ નિર્ધાતજ, લંકા થાણા થાપતી હૈ;
દેશ નગર પુર પાટણ સહુવૈ, થા ભેગને આપતા હૈ. બ. ૨
સહસ્રાર સુતને દીયે પદવી, આપણ સંયમ ધારતા હૈ;
સુમતિ-ગુપતિ વ્રતનો પ્રતિપાલક, નિજ પરકારજ
સારતા હૈ. બ. ૩

રાય સુકેશલ ઘરે પટરાણી, નારી શિરોમણી નાયકા હૈ;
માલી સુમાલી મલ્યવાન એ, પુત્ર તીનની દાયકા હૈ. બ. ૪
કિકિંધાપતિની વર વનિતા, નામે તો શ્રીમાલા હૈ;
રક્ષરજ આદિત્યરજ દો, સુતની મા સુવિશાલા હૈ. બ. ૫
રાય કિકિંધ મધુ પર્વતપરિ, સુખ સાતા અતિ માનતા હૈ;
નામ કિકિંધ નગર નિવસાવી, વાસ વિશેષે ઠાણતા હૈ. બ. ૬
રાય સુકેશલ તણા સુત કોખ્યા, નૃપ નિર્ધાત નિકાસ્યો હૈ;
માલી લંકાપુરી કિકિંધા, સૂરરાજ નૃપ વાસ્યો હૈ. બ. ૭
નૃપ સહસ્રાર તણે ઘરે નારી, ચિત્રસુંદરી રાજૈ હૈ;
નંદન ઇંદ્ર અનોપમ નયો, આપમેં ઇંદ્રહી સાજૈ હૈ. બ. ૮
માલી રાજ ઇંદ્ર નિપાતી, પુનરપિ લંકા લીધી હૈ;
નૃપ વૈશ્રવણ ભણી સા દીધી, ખુણસ નિખુણસી કીધી હૈ. બ. ૯

લંક પાયાલ સુમાલી વસતાં, રત્નશ્રવા સુત તંડ્યો હૈ;
 કુસુમ ઉદ્યાન જઘ વિદ્યાનો, સાધન મોટો મંડ્યો હૈ. ય. ૧૦
 ખેચરકુમરાંકે મનહરણી, પાસે આવી ઉભી હૈ;
 તન મન રાગિ રહી છે સાચી, પ્રભુજીને ગુણ ખૂભી હૈ. ય. ૧૧
 નિશ્ચલ મન રાખતાં નરવરે, સૂઘો સાધન સાધ્યો હૈ;
 માનવ સુંદરી વિદ્યા સાધી, વાન ઘણેરો વાધ્યો હૈ. ય. ૧૨
 દષ્ટિ પસારી જોતાં દેખે, પાસે પદ્મની ઠાઠી હૈ;
 આપણ કુણ અછો કહૈ સુંદરી, વચને કથને ગાઠી હૈ. ય. ૧૩
 કૌતુક મંગલ પુરવર મોટો, વ્યોમવિધૂ તિહાં રાજ હૈ;
 કૌસીકા કે કસીય સહોદરી, રૂપ કલાગુણ તાજ હૈ. ય. ૧૪
 કૌશિકા તો વિશ્રવસાધરે, વિશ્રમણસુત વંકાહૈ;
 ઇંદ્રતણા અધિકારી અધિકો, લંકારાજ નિઃશંકા હૈ. ય. ૧૫
 નિમિત્તિયે મુજ તુમ્હ વર ભાળ્યા, મનસા અધિક ઉમાહી હૈ.
 તેડી કુટુંબ આડંબર રાજ, સાકન્યાતણ વ્યાહી હૈ. ય. ૧૬
 પુર કુસુમાતન વોરે વસાવી, વસવાનો સુખ માને હૈ;
 ધર્મ (ભાવથી) કરતાં બહુલો, જનમ કૃતારથ જાને હૈ. ય. ૧૭
 એક દિવસ કેકસી નિસાચે, સિંહ સલૂણા દેખ્યો હૈ;
 ગજકુલસ્થલ લેદ કરંતો, નૃપને હર્ષ વિશેષ્યો હૈ. ય. ૧૮
 ગર્ભવલી સા રાણી વાણી, અતિ અસુહાણી ભાખે હૈ;
 મોડે અંગ કલેશ કરંતી, માન ઘણો મન રાખે હૈ. ય. ૧૯
 દર્પણ છાંડ ખડગ મુખ દેખે, ઇંદ્રજી આણુ મનાવે હૈ;
 અરિ સિરપાવ દીયૈ ધત્ત્યાદિક, ગર્ભપ્રભાવ જણાવે હૈ. ય. ૨૦
 પ્રતિપળીયાં ઘર ત્રાસ પડતો, શુભ વેલા સુત જાયો હૈ;

સહસ્ર^૧ ચતુર્દશ વર્ષ પ્રમાણે, અવિચલ હોઈને આયો હૈ. બ. ૨૧
 ભીમેન્દ્રેણ^૨ પુરાર્પિત પરગટ, માણિક નવાં નિપાયો હૈ;
 હાર ઉઠાવી ઉંચો લીધો, પહિરી ગલે શોભાયો હૈ. બ. ૨૨
 દેખી કેકશી એહ તમાસો, અચિરજ અધિકો પાયો હૈ;
 રત્નશ્રવાને એહ અપૂર્વ, રાણી જ્યાલ બતાયો હૈ. બ. ૨૩
 રાક્ષસઘંદ્રે ધનવાહનનૈ, આખ્યોતો એમ સુણીયૈ હૈ;
 'પૂર્વજા' તવ પૂજ્યો અચ્યો, દેવતણી પરે થુણીયૈ હૈ. બ. ૨૪
 નાગ હજારે સેવિત કિણહી, ઉપાડયો નવિ દીઠો હૈ;
 બાલક થારો જીલાયે સો, કંઠે પહિરી બેઠો હૈ. બ. ૨૫
 નવ માણિકમૈ નવ મુખ દીસૈ, દશમો સહિજ દિખાયૈ હૈ;
 'દશમુખ' નામ પિતા તબ થાખ્યો, ઉચ્છવ અધિકો થાયૈ હૈ. બ. ૨૬
 સુમાલી મંદિરગિરિ ગયોથો, જ્ઞાનવંત ઋષિખૂંઝયો હૈ;
 નવ માણિકનો હાર વડૈ સો, 'ત્રિખંડ' અધિપ સૂઝયો હૈ. બ. ૨૭
 'ભાનુ' સુપન દેખી સુત જાયો, ભાનુકરણ કહાયો હૈ.
 કુંભકરણ તો અપર નામથી, સૂરજ તેજ સવાયો હૈ. બ. ૨૮
 ત્રીજી વારે સૂર્યનખાજી, પુત્રી તો અતિ ખ્યારી હૈ;
 ચોથી વારે ચંદ્રસુપનસોં, બિલીધણ સુખકારી હૈ. બ. ૨૯
 ખોડશાસ્ત્ર ધનુષ સમુન્નત, સહોદર સમ ભાયો હૈ;
 બીજી ઢાલ વિશાલ વિશેષી, કેશરાજ મુનિ ગાયો હૈ. બ. ૩૦

દુહા.

એક દિવસ રાવણ પ્રભુ, ઉંચો જોવૈ જામ;

૧-હજાર. ૨-પહેલાં આપેત. ૩-પૂર્વ વંશજોએ, ૪-રાવણ
 દશમુખવાળો ૫-ત્રણખંડનો રાજા ૬-સૂર્ય

- જૈશી વિમાને આવતો, વૈશ્રમણ ગુણધામ. ૧
- દેખી પૂછી માયજી, એ કુણ રાજા હોય; ૨
- માસીસુત તો તાહરો, મુજ લગનીસુત જોય. ૨
- વૈશ્રમણ નામે લલો, ઈંદ્રતણે ઘર એહ; ૩
- માનીજે મતિ આગલો, સકળ સાથ સનેહ. ૩
- તુમ્હ પિતામહ મારિકૈ, લંકા ગ્રહી હરિરાય; ૪
- આપી છે તે એહનૈ, એ દુઃખ સહિયો ન જાય. ૪
- લંકા દોઈ નામથી, વિદ્યા-રાક્ષસ નામ; ૫
- રાક્ષસ ભીમ કૃપા કરી, આપાથી અભિરામ. ૫
- ધનવાહન રાજાથકી, એ ચિતિ આલી જાત; ૬
- અળતો કાંઈ હીસે નહીં, દીન વદે નૃપમાત. ૬
- ધરતી છૂટે જેહથી, માન મહાતમ જાય; ૭
- સધનથકી નિરધન હુવૈ, જીવિત મુવાં ગિણાય. ૭
- અણુરખવાલાં ખેતને, જો જાણે સો ખાય; ૮
- રખવાલાં જૈઠાં છતાં, કોઈ ન ખાવાખા(જા)ય. ૮
- સો દિન નયણે દેખિસું, લંકાનગરી જાય; ૯
- પિતામહને આસણે, તુમ્હ જોશેરયો રાય. ૯
- લંકાના રહુંટાકને, જાંદીખાનામાંહિ; ૧૦
- દેખીશ તખ જાણીશ સહી, પુત્રવતી હું પ્રાંહિ. ૧૦
- એહ મનોરથ માહિરા, ઝગગનકુસુમ સમ દેખિ; ૧૧
- મારૂદેશ યમરાલિકા, દિન દિન ખીણ વિશેષિ, ૧૧

૧ પિતાનો બાપ, દાદો ૨ હુંટારો. ૩ આકાશના પૂલ.

૪ હંસની પ્રિયા-હંસી

એહ વચન શ્રવણે સુણી, બિભીષણ બોલત; ૧૨
થા ધારી ઢાઢસિપકડી, માતા મમ ડોલત.

ઢાલ ૩. પદ નીરાલ.

ચઢતો તેજ પ્રતાપે, દશકંધર રાજ; ૧
તીન લવન કે કંટક હીચે, આણુ ન કોઈ ઉથાપે. દ.
કુણસો ઈંદ્ર-ધનદ વિચારો, કુણસો ખેચર આન; ૨
અહગણુ તારા ન રાતિપતિ હૈ, જળ ઉગે એક લાનુ. દ.
રાવણુધર ખેઢા સુખ પાવો, કુંલકરણુરો જોર; ૩
અષ્ટાપદ^૧ ઉઠ્યાથી કેહુરિ, લાગી જાવે લોર. દ.
કુંલકરણુલી અલગો જાવો, મહારી અધિકી ટેક; ૪
મયંગલ માતા કેહુરિ આગે, પાવ લરે નહીં એક. દ.
રાવણુ લાખે માય! સુણાણુ, દો હમને આદેશ; ૫
વિદ્યા સાધન સાધી આવાં, વાધે વાન વિશેષ. દ.
શુદ્ધ આરાધનને જલે સાધી, વિદ્યા એક હજાર; ૬
સિંહતણે તનુ પાખર ખેડી, હુઓ અંગજ અપાર. દ.
કુંલકરણુ તો એકહી પામી, ચ્યાર બિભીષણુ લાધી; ૭
ખેમ કુશલસુ તીને જાંધવ, આયા વિદ્યા સાધી. દ.
વિદ્યા સાધનકી વિધિ અધિકી, પદમપુરાણે વખાણી; ૮
મે સંજાંધ સંખેપ કીયો એ, અંથ વધતો જાણી. દ.
ષટ ઉપવાસે જાંડો સાર્યો, અંદ્રહાસ્ય વરદાઈ; ૯
અંદ્ર જેમ કલા નિત ચડતી, વાધે અધિક વધાઈ. દ.

૧-સિંહ કરતાં પણુ મોટો પિકાવ પ્રણી છે, તેને જોઈ કેસરી
પણુ લાગી જાય છે.

ગિરિ વૈતાઢે દક્ષિણ શ્રેણૈ, પુરવર સુરસંગીત;
 મયનૃપ હેતુમતીની જાઈ, મંદોદરીય પવીત. દ. ૧૦
 પરિણાવી રાજા રાવણને, સનમુખ આણી કુમારી;
 જેમ શયી ઈંદ્રિય વર રાણી, રાયધરાં એ રાણી. દ. ૧૧
 ગિરિ મેઘરવ ખેચરપુત્રી, રમતી હીઠી રાયૈ;
 છ હજાર વરી એક સાથે, પૂરવ પુણ્ય પસાયૈ. દ. ૧૨
 પોમાવઈ પુત્રીનો તાતજ, સુરસુંદર વડરાજ;
 અવરાં જનક મિલી સહુ સાથે, આયા લસકર તાજ. દ. ૧૩
 બહુ સહુ મિલી જોલૈ સ્વામી, વેગ વિમાન ચલાવો;
 આયા કટક વિકટ ભારી, ટલી વૈરિ સટલાવો. દ. ૧૪
 રાવણ ભાષે ભામનીયાંસું, આરતિ^૧ કાં ઈમ આણો;
 ભૂરિ^૨ ભુજંગે ગરૂડ ન ખીઠૈ, એ ઓખાણો જાણો. દ. ૧૫
 કરી સંગ્રામ સહુને જીતી, નાગપાસે કરી ખાંધે;
 નારીવચનાં છોડી બંધનથી, નેહુ ઘણૈરો સાધે. દ. ૧૬
 મહોદર નૃપ કુંપપુરાધિપ, સરૂપનયના રાણી;
 તડિતમાલા પુત્રી પરણાવી, કુલકરણ ઘરે આણી. દ. ૧૭
 જ્યોતિ:પુરપતિ વીરનરેસર, નંદવતીની જાઈ;
 ૩૫^૩કજશ્રી ૪૫^૪કજવરનયની, ખિલીષણ સુખદાઈ. દ. ૧૮
 મંદોદરીયે જાણે નંદન, ઈંદ્રસરીજો તેજૈ;
 ઈંદ્રજીતજી નામ પરિણામઈ, જોલાવ્યો ઘણુદેજૈ. દ. ૧૯
 મેઘસરીજો નયનાનંદન, નંદન નીકો જાણે;
 મેઘજ વાહન વાડ કુમર, કરમે તો કહાયો. દ. ૨૦

૧-આકુલ વ્યાકુલતા. ૨-ઘણા. ૩-કમળ જેવા સુંદર વર્ણવાળી.
 ૪-કમળના જેવા સુંદર નેત્રવાળી.

કુલકરણ ણિલીષણ ભાઈ, લાંકાને ઉબડેં;
 ધનદ સુમાલીસુ' ઓલભો; દૂત-મુખે દેવાડે. દ. ૨૧
 રાવણ રાજ ભાઈ તાજ, ચઢીયા તળ સંઘ્રામે;
 ધનદ સાથે જંગ કીયાંથી, રાવણજી જસ પામે. દ. ૨૨
 'ચરમ શરીરી ધનદ નરેસર, ચારિત્રસુ' ચિત્ત લાવે;
 શત્રુ-મિત્રસુ' સમ પરિણામી, રાવણ આય ખમાવે. દ. ૨૩
 લાંકા લીધી રાવણ રાણે, પુષ્પક લીયો વિમાન;
 માયમનોરથ પૂરણ કીધા, પુરૂષાં એહ પ્રમાણ. ૨૪
 પુષ્પક વિમાને જૈશીને, જાતસમેતે' જાવે;
 ભુવનાલંકૃત હાથી સાહી, ગજશાલે ખંધાવે. દ. ૨૫
 એક વિદ્યાધર આણી સુણાવે, કિકિ'ધાનૃપજ્યા;
 લાંક પયાલ તજી નૃપનગરી, લેવા સાઈ' આયા. દ. ૨૬
 યુદ્ધે હરાવી યામરાજ તસ, ખંદીખાને ઠાવે;
 રાવણ છોડાવ્યા યમહરિસુ', એહવ 'ઉદ'ત સુણાવે. દ. ૨૭
 લાંકા લેઈ કિકિ'ધા લીધ, પુષ્પક લીયો યાન;
 સુરસુંદર સંઘ્રામ હરાયો, આજ વડો રાજાન. દ. ૨૮
 કોપ્યો ઇંદ્રપરધાન નિષેધ્યો, દેખોને શુ' થાયે ?
 યમને સુરસંગીત સમર્પી, આવ્યું કોટે' રાયે. દ. ૨૯
 સૂરરાજને પુરી કિકિ'ધા, પ્રીતિ ધરી નૃપ આપે;
 રક્ષનગર તો રક્ષરજાને, આપણડાકરિ થાપે. દ. ૩૦
 ભલેં મૂહૂર્તકિંલ ઘણાસુ', રાવણ લાંકા આવે;
 નારી વધાવે મંગલ ગાવે, સયણ મહા સુખ પાવે. દ. ૩૧

આનંદ રંગ વિનોદ વિશેષે, ઘરઘર મંગલ ચારિ;
કેશરાજ એ તીજ ઢાલે, મુખ મુખ જ્ય જ્યકારિ. ૬. ૩૨

દુહા.

સૂરરાજઘરે કામિની, ઇંદુમાલિની નારી;
વાલી સુત ઉપજ્યો વળી, કેન શકે તસ ટાલી. ૧
સમુદ્રાંત પૃથિવી સહુ, નિત્ય પ્રદક્ષિણા દેય;
સખ વિધિ વાતાં આગલો, વાંદૈ સઘલા ચેય. ૨
પુનરપિ કેતે આંતરે, જ્યો સુત સુશીવ;
સુપ્રભા કન્યા વલી, શોભનીક સદીવ. ૩
રક્ષરાજઘરે કામિની, હુરિકંતા સુવિધાન;
નીલ અને નલ નામથી, જ્યા પુરૂષ પ્રધાન. ૪
સૂરરાજ વાલી લણી, નૃપપદવી આપંત;
ચારિત્ર પાલી નિર્મલો, મોક્ષ પોહોતો સંત. ૫

ઢાલ ૪. અંગલૂહણો કરિ લીજ્યે—એ દેશી.

એક દિવસ લંકાપતિ, વાંદૈ ચૈત્ય અને જતી અને જતી.
પોહતો પર્વત મંદરજ્યે, સૂર્યજાને અપહરી;
સ્વર ખેચર ગયો સંચરી, સં. લંક પાયાલે ઘર કરજ્યે. ૧
સૂરરાજનો નંદન, ચંદ્રોદર આનંદન; આ.
ચંદ્રોદરને મારીયો એ, ખળર લઈને રાજ્યો;
ખર ઊપરિજલ સાજ્યો, સા મંદોદરીએ વારીયોએ. ૨
લંકપાયાલાંનો ધણી, કીનો લગનીપતિલણી, પ.
આપુણુડો કરિ થાપીયો એ;

ચંદોદર માર્યો સુણી, અનુરાધા ત્રાહી ઘણી, ત્રા.
 દેવ રંડાપો આપીયો એ. ૩
 વનમેં નંદન જાઈયો, નામે વિરાધ કહાઈયો; ક.
 સકલ કલા ગુણ આગલોએ, જોવનની વય પામીયો;
 વૈર વિશોધન કામીયો; કા.
 કામ કરણ ઉતાવલો એ. ૪
 વાલી સેવા વાંછતો, આણી મિલવા ઇચ્છતો, ઇ.
 આતુર હૂત ચલાવીયોએ;
 વાલીને પગે લાગીયો, અંતઃકરણ નિરાગી, નિ.
 રાવણ શબદ સુણાવીયો એ. ૫
 કીર્તિધવલથી મુજતાઈ, શ્રીકંઠથી તુજતાઈ, તુ.
 આલ્યો સેવક પત્તિપણો એ;
 અખ અભિમાન ન કીજયે, જો કીજે તો ખીજયે, ખી.
 થોડામેં લાગ્યો ઘણોએ. ૬
 વાલી કહે એ સહુ ખરો, ઉણુ ધરસું નવિ આંતરો, આં.
 પડીયો છે મન માહિરે એ;
 દેવ અને ગુરુ ટાલીયે, ન નમું મસ્તક વાલીયે, વા.
 નાવું હું ધરે તાહિરે એ. ૭
 જિન અપવાદ્યકી ડર, નહીં જિમજાણું તિમ કર, તિ.
 કીયાંથી ટલસું નહીં એ;
 જા તુજ સ્વામીને કહે, અખ તું શીલો કાં વહે ! કાં.
 એતો આણુવણી સહીએ; ૮
 હૂત વચન જળ સાંભલ્યો, રાજા રાવણ પરજલ્યો, પ.
 દલખલ બહુલે ચાલીયો એ;

કંપિપતિ:સામું હો આવીયો, દલબલ અંત ન પાવીયો, પા.
 લોક ઉપદ્રવ ટાલીયો એ. ૬
 દંદ યુદ્ધની થાપના, ટાલી ઉપાય પાપના, પા.
 ઉપાય સહુ અલગા કીયા એ;
 દોઈ તો શ્રાવક લલા, દોઈ તો મતિ આગલા, આ.
 દયા ધર્મ ચિત્તમે દીયા એ. ૧૦
 અશ્વ શસ્ત્ર જે ચાલવૈ, વાલી તે સહુ બલવૈ, બા.
 રાવણના ઉપકાર મને એ,
 ચતુર મહા છે ચોકસી, ચોટ કરે જે હું ઉપકસી, ઉ.
 હિ મનમેટે ધર્મને એ. ૧૧
 'કં'હુકની પરે પીડીયો, કર કોટર મેં ભીડીયો, ભી.
 ચાર સમુદ્રાં ફેરીયો એ;
 હાર્યો ખસાણો આપજી, આણે મન સંતાપજી, તા.
 હાર્યો રાવણ હેરીયો એ. ૧૨
 સંભારે અતિ સારજી, પૂરવલા ઉપગારજી, ગા.
 છોડ્યો રાવણ રાજ્યો એ;
 લઘુભાઈ થિર થાપીને, રાજતાણી રિદ્ધિ આપીને, આ.
 આપણ સંયમ સાજ્યો એ. ૧૩
 સુગ્રીવે સુવિચારીયો, રાવણ તો અધિકારીયો, કા.
 શ્રીપ્રભા પરણાવીયો એ;
 વાલી ઋષિસર સંચરે, પ્રતિમાધર બહુ તપ કરે, ત.
 લબધિવંત કહાઈયોએ. ૧૪

માસે માસે પારણા, કરે સદા સુખકારણા, કા.

અષ્ટાપદ ગિરિ આવીયોએ;

કાઉસગ્ગ સમાચરે, યોગ ધ્યાન નિશ્ચલ કરે, નિ.

જિનશાસન શોભાવીયો એ. ૧૫

નિત્યાલોકજ પુરવડ, નિત્યાલોક નરેશડ, ન.

કન્યા તો રતનાવતી એ;

બ્યાહણ નૃપ જાવે જામ, અષ્ટાપદ આયો તામ આ.

આગેં તો ન શકે ચલી એ, ૧૬

દીઠેં તલેં ઋષિજી ટાઢે, રાવણ રોષ કરે ગાઢે, ક.

જાણે એ પર્વત પડે એ;

માથા સાથે એ પડે, તળ તો પર્વત ખડહડે, ખ.

મુનિ થાપે અંગુઠડે (હા) એ. ૧૭

ત્રાસ કરીને નાશીયો, મુનિચરણે ચિત્ત વાસીયો, વા.

રહ્યો સાધુપય આણુસરી એ;

ઋષિને રાગ ન રોષજી, સહુ સાથે સંતોષજી, સં.

તીરથરખવાલી કરીએ. ૧૮

દેવ જીહારી જીગતિસું, જિનગુણ ગાવે ભગતિસું, ભ.

તળ ધરણેંદ્ર ધાવીયો એ;

અમોઘવિજ્યા નામે ભલી, શક્તિરૂપ છે નિરમલી, નિ.

વિદ્યા દેઈ સિધાવીયોએ. ૧૯

ચઉદશ વિધિ આરાધન કરી, વાલી ઋષિ શિવપદ વરી, શિ.

નમો નમો ઋષિરાજીયોએ;

ચોથી ઢાલેં ચતુરાર્ધ, ચતુર નરાંરે ચિત્ત ભાઈ, ચિ.

કેશરાજ ગુણગાજીયોએ. ૨૦

કુહા.

- ગિરિ વૈતાઢે વિશેષીયે, જ્યોતિઃપુર પુરનામ;
વિદ્યાધર છે જ્વલનશિખ, રાજગુણે અભિરામ. ૧
- નારી નામે શ્રીમતી, પુત્રી તો પરધાન;
તારા તારવિદોચના, કોઈ તારા સમાન. ૨
- નૃપ ચક્રાંગતણે સહી, સુત સાહસગતિ જોય;
તારા દર્શન મોહીયો, કરે જાગ્યના સોય. ૩
- વાનરપતિની વાંછના, તાત લિખિ એ વાત;
સાહસગતિ સ્વરૂપાયુષો, કપિપતિને દેઈ તાત. ૪
- તારા ઉદરે ઊપના, નંદન આછા દોઈ;
જ્યાનંદ આનંદ ભલો, વલ્લીસમ ફલ હોઈ. ૫
- સાહસગતિ સાંસય પડ્યો, જૂરે રાતિજ દીહ;
અણુસરજ્યો કિમ પામીયે, એ જિનવચનાં લીહ. ૬
- કોઈ દાવ ઉપાવસું, તારા સંગ કરાઉં;
તો જીવત લેજે લિખું, નહિતર તો મરી જાઉં. ૭
- રૂપ પરાવર્તન કરી, વિદ્યાનો આરંભ;
હિમવંત પર્વત લઈ, મંડે કરવા દંભ. ૮
- ભૂચર ખેચર રાજવી, દલ ળલ સળલ વિરાજ;
દિગ્ધ્યાત્રાયે ચાલિયો, રાવણ રૂઝે રાજ. ૯
- હાલ પ મી. વનમાલીકે છોહરા-એ દેશી.
રાવણ દિગ્જય ચાલીયો, સાથે સખ પરિવારોરે;
તેજ પ્રતાપ વધે ઘણો, ઉગમતો દિનકારોરે. રા. ૧
લંક પાયાલાં આવીયો, ખરેખરોહીજ માન્યોરે;

ખેચર ચવદૈ હન્ટરમું, સાથ ચલેવો ઠાન્યોરે. રા. ૨
 સરસ ખરો સુગ્રીવજી, ચાલ્યો રાવણ લારેરે;
 અખમરને આરાધીયાં, ઉપજે પ્રેમ અપારેરે. રા. ૩
 નદી દર્બદા આવીયો, કાંઠે કટક પડાણોરે;
 જિનપૂત કરવા લાણી, જાંઠો રાવણ રાણોરે. રા. ૪
 અણુચિંત્યો જલ ખાંધીયો, પૂતસાજ તણાણોરે;
 ખખર કરી જન મોકલ્યો, પૂછે રાવણ રાણોરે. રા. ૫
 નગરી છે મહિપાવતી, સહસ્રાંશુ તિહાં રાન્ટરે;
 રાય હન્ટરે' સેવીયે'(યો), અધિકો છે અંદાન્ટરે. રા. ૬
 સહસ્ર એક છે મુંદરી, તનુસેવક દોય લાખોરે;
 પંચેદ્રિય સુખ ભોગવે, જલસું અતિ અભિલાખોરે. રા. ૭
 પાલો ખાંધી પાણીમે', કેવલ નારી સાથીરે;
 સેવક રાખી પાખતી, હરખ રમે જિમ હાથીરે. રા. ૮
 સુલટ ગયા તસ સામુંહાં, સાંહમી માર મચાધરે;
 કોમ્પિન આવે આસનો; દેખ્યાં તસ સુલટાઈરે. રા. ૯
 રાવણજી આવી અગ્રે, સામ્હો થયો શર ખાંધીરે;
 લડીયો વિવિધાયૂધસું, લીધો રાવણ ખાંધીરે. રા. ૧૦
 આકાશાંથી ઊતરી, ચરણરીંગી એક આવેરે;
 શતખાહુ નામે લલો, આવી સુતને છોડાવેરે. રા. ૧૧
 રૂપીજનો મન રાખવા, માન્યો સો કરિ ભાધરે;
 દેશ અનેરો આપતાં, ચરણ ગ્રહે સુખદાઈરે. રા. ૧૨
 અન્નરણ્ય નરેંદ્રસું, મિત્રપણું છે વાચારે;
 ચારિત્ર લેસ્યાં એકઠા, સગપણ તો એ સાચારે. રા. ૧૨

દશરથ નંદનને દીયો, અયોધ્યાનો રાજોરે;
 અન્નરણ્ય વ્રત આદરી, સાર્યા આતમ કાજોરે. રા. ૧૪
 લાત ધમૂકારો કૂટીયો, નાદ આણી પુકાર્યોરે;
 રાજ રાવણ પૂછીયો, ઉત્તર દે હું માર્યોરે. રા. ૧૫
 રાજનગરનો રાજ્યો, નામે મરૂત કહાયોરે;
 મિથ્યાદષ્ટિ છે ઘણો, કુગુરારો ભરમાયોરે. રા. ૧૬
 યજ્ઞહેત હિંસા ઘણી, કરતાં મેં અવગણીયોરે;
 વિપ્ર વિશેષે કોપીયા, તિહિં કારણહું હુણીયોરે. રા. ૧૭
 રાવણ આલી આવીયો, મારૂતનો મુખ ભાંજ્યોરે;
 જિનમત અધિક દીપાવીઓ, રૂપીજનો મન રીજ્યોરે. રા. ૧૮
 રાવણજી મુંસતો કરી, યોગ્ય ઘણી સમજાવ્યોરે;
 સાચે તો રાચે સહુ, ધર્મ દયા મન ભાયોરે. રા. ૧૯
 નારદજી ઋષિ મત કહ્યો, ધર્મ દયા માંહિ જાણોરે;
 હિંસાયે જે ધર્મ કહે, તે મુખ મહા અયાણોરે, રા. ૨૦
 નારદને નૃપ પૂછીયો, એ મત કિણે ચલાવ્યોરે;
 વસુ રાજથી આલીયો, પાપે પિંડ ભરાયોરે. રા. ૨૧
 કનકપ્રભા છે કુમરી, ભરતરાયની જાણોરે;
 રાવણને પરણાવીયે, જાંધી પ્રીતિ સવાઈરે. રા. ૨૨
 તિહાંથકી નૃપ આવીયો, મથરાપુરી મજારોરે;
 હરિવાહન છે રાજવી, પુત્ર મધૂ સુવિચારોરે. રા. ૨૩
 રાયતણે પગે લાગતાં, શૂલ મધૂકર દેખીરે;
 કિહાંથકી તે પામીયો, રાચે વાત વિશેષીરે. રા. ૨૪
 મધુરપણે મધુ ખોલીયો, ચમર ઇંદ્રે મુજ દીધોરે;

પૂર્વલવના મિત્ર લણી, એ ઉપગારજ કીધોરે. રા. ૨૫
 ચમરલણી મેં પૂછીયો, કવણુ સનેહ તુમારોરે;
 પૂરવલવ મેં તો કહું, ખ્યારો મિત્ર હુમારોરે. રા. ૨૬
 ચમર કહ્યો મુજ આગલેં, ધાઈ ખંડે જોઈરે;
 જોત્ર અપર વિજય લલો, શરદારપુર હોઈરે. રા. ૨૭
 રાય સુમિત્ર સોહામણો, પૂર્વલવ અછે તસ મિત્તોરે;
 કલા અભ્યાસી ગુરૂ કન્દૈ, દોઈ પુણ્ય પવિત્તોરે. રા. ૨૮
 ઘોડાનો ખીંચ્યો થકો, અટવીને અવગાઠૈરે;
 પદ્મીપતિની કુમરી, વનમાલાને વ્યાઠૈરે. રા. ૨૯
 મિત્રતણો મન મોહીયો. ^૧માનિનીસેં મન લાવેરે;
 રહે ઘણો ઉઠી[દા]સીયો, રાય તદા બતલાવેરે. રા. ૩૦
 મૈની રહ્યા બોલે નહીં, રાજ કિરિકિરિ ભાખેરે;
^૨આરતિ થારા મનતણી, મતિ કોઈ છાની રાખેરે. રા. ૩૧
 ચિત્તની આરતિ સાંભલી, હુસી નરેસર બોલેરે;
 નકછ વાતને કારણો, મિત્ર કિસું ડમડોલેરે. રા. ૩૨
 મિત્ર પ્રલવ ઘરેં મોકલી, આવી ભાખે વાતોરે;
 પ્રાણુ ન રાખે માગતાં, મુજ સરિખી કુણુ માતોરે. રા. ૩૩
 પ્રલવ કહે હું પાપીયો, નિર્લજ ઝંધીઠ ^૪અનીતોરે;
 નારીને રાખેં માગતાં, ધનધન મહારો ^૫મિત્તોરે. રા. ૩૪
 આવો પધારો માતજી, બોલે વારંવારોરે;
 હું અપરાધી રાયનો, ફિટમાહિરો જમવારોરે. રા. ૩૫

૧ સ્ત્રી. ૨ મનની પીડા. ૩ કહણુ હૃદયનો. ૪ નીતિ વગરનો.

૫ મિત્ર.

ગુપતિ રહીને ભાળીયો, પ્રભવ રાણીને એહોરે;
 રાજા પાછલ આયને, સુણવા લાગો તેહોરે. રા. ૩૬
 છાને રહિને નિરખીયો, રાજાએ સહુ વિરતંતોરે,
 રાણીજી ઘરાં મોકલી, છેદે કંઠ તુરંતોરે. રા. ૩૭
 રાજાએ ધસિ સાહિયો, મિત્રતણો તખ હાથોરે;
 કરે પ્રશંસા મિત્રની, હરખ ધરી નરનાથોરે. રા. ૩૮
 રાજાએ વ્રત આદરી, પામ્યો કલ્પ ઈશાનોરે;
 ચવિ હરિવાહન નંદન, મધુનામે પરધાનોરે. રા. ૩૯
 મિત્ર ભભી ભવમે ઘણો, વિશ્વાવસુ ઉદારોરે;
 ન્યોતિમતી ઉયરે ઉપનો, શ્રીયકુમાર કુમારોરે. રા. ૪૦
 તપ ૧ તપનીયાણો કરી, ચમર થયો હું એહોરે;
 પૂરવલા સમ્બન્ધથી, એ તુજ સાથ સનેહોરે. રા. ૪૧
 દેઈ ત્રિશૂલ સિધાવીયો, એ મુજ કરે અવધારોરે;
 કાજ કરી ફિરિ આવહી, જોયણ દોય હુજરોરે. રા. ૪૨
 એમ સુણી સુખ માનીયો, મધુસુ કરી સગાઈરે;
 મનોરમા કુમરી ભલી, દીધી તસ પરિણાઈરે. રા. ૪૩
 દાલ ભલી એ પાંચમી, પાંચાકૈ મન ભાઈરે;
 કેશરાજ રાવણતણો, ચરિત્ર છે સુખદાઈરે. રા. ૪૪
 દુહા.

ઘર છોડ્યાં ભૂપાલને, હુવા વરસ અદાર;
 મેરૂ ગિરે જિન પૂજ્યા, એ શ્રાવક આચાર. ૧
 ફિરિ આયા મહી મંડલે, નલ કુખર દિગપાલ;
 પુર દુર્લભતણો સહી, રાજ કરે સુવિશાલ. ૨

આશાલી વિદ્યા કરી, શત જ્ઞેયણુ પરિમાણુ;
 અગ્નિકોટ અતિ આકરો, અગનિતણો મંડાણુ. ૩
 કુંભકરણુ ઘનસાથસું, આણી અડીચો નરેશ;
 અગનિ આલીને જાલિવૈ, કેઈ ન કરે પરિવેસ. ૪
 કુંભકર્ણુ ફિર આવીયો, સ્વામિતણે મન સોર;
 સુભટા પગિ પાછા પડે; કેઈ ન આલે જોર. ૫
 ૧આરતિ અધિકી ઊપની, કેમ રહૈ અતિ લાજ;
 એતલૈ રાણી રાવલી, પતિ કરિવાને કાજ. ૬
 રાવણ પાસે હૂતિકા, લેજિ કરે અરદાસ;
 જો મન રાખો માહિરો, તો પહુંચે સહુ આસ. ૭
 આશાલી વિદ્યા મહા, વાશ વરતાઉં આજ;
 અક સુદર્શનસું સહી, સુંપું સઘલો રાજ. ૮
 તુમ સાથે મુજ મન વસ્યો, ઇહિ લવે તુમ્હુ લારતાર;
 મુજ તુમ્હુ વિચૈ ન આંતરો, સો જાણે ફિરતાર. ૯
 ઉપરંભાની વીનતી, મનમાંહિ અવધાર;
 ઉત્તર દો ઊતાવલો, આતુર (છે) સા નાર. ૧૦

ઠાલ ૬ ઠી. કુમર સુભાનુ સુભાણુથી-એ દેશી.

આતુર અતિ જાણી કરી,

લઘુ બંધવ તસ જોલેરે, વેગે પધારો પદમણી;
 તુમ ઇંદ્રાણીને તોલેરે, આતુર અતિ જાણી કરી. ૧
 રાવણ રીસવશે કહે, બંધવ ઇમ કિમ લાખેરે,
 પુરૂષ પનોતો તેહજ, ૨પરત્રિયથી મન રાખેરે. આ. ૨

કહે ઝિલીખણ દૂષણ, ક્રીયાંઈથી હોઈરે;
 વિષ વ્યાપાર કરે સહુ, મરે તો ખાયાં જોઈરે. આ. ૩
 વાત કહીતાં કામિની, વેગ સુવેગહી આઈરે;
 વિદ્યા દીધી વિધી કહી, સાધી વાર ન જોઈરે. આ. ૪
 શસ્ત્ર દીયા સુર સાંનીધી, કારિયા સુવિશાલોરે;
 નગર લીયો નલ કુળર, લઘુ ગ્રહીયા તતકાલોરે. આ. ૫
 ચક્ર સુદર્શન પામીયો, પામી અતિધની સોલોરે;
 નલ કુળર કરી આપણા, થાપ્યા ન કહ્યોલોલોરે. આ. ૬
 ઉપરંભા સમજાયને, રાયસું પ્રીતિ લાવેરે;
 રથનૂપુર પુર ઉપરે, રાવણજી ચઢિ આવેરે. આ. ૭
 સહસ્રાર સુત ઇંદ્રજી, નંદનને સમજાવેરે;
 જૂઠું કલેશ ક્રિયાં ક્રિસું, કોઈય ન પૂગે દાવેરે. આ. ૮
 સહસ્રાંહિ નૃપ સેવિત, સહસ્રાંશુ નૃપ જીતોરે;
 અષ્ટાપદને ઉપાડીયો, વસુધામાંહિ વિદીતોરે; આ. ૯
 વિદ્યા સાધન ધીપ પત્તે, નવિ આંટીયે આલ્યોરે.
 પોમાવૈપતિ શક્તિજી, સદ્ગતણો વર આવ્યોરે; આ. ૧૦
 મરૂતણો મુખ લંજનો, લંજન કાલહિ રાયોરે.
 રઘનદતણો મદ મદન, સુગ્રીવ સેવ કરાયોરે. આ. ૧૧
 પુર દુર્લભ ઉલંઘ ઘણો, નલ કુળર જલ લાંજયોરે;
 રાયાંરાય કહાવિયો, આજ ન જાવૈ ગાંજયોરે. આ. ૧૨
 રૂપવતી અતિ રૂપણી, પુત્રીને પરિણાવીરે;
 આઘો કાઠો નંદન, ચિત્તને લ્યો સમજાવીરે. આ. ૧૩

અતિઆકૃતપણે સહી, અષ્ટાપદ પાવે સંતાપોરે;
 ધનકો કાંઈ ન વિણસીઈ, પ્રાણ તજે સો આપોરે. આ. ૧૪
 તાત વચન નવિ માનેજી, તાણે આપ ઘણેરોરે;
 ધનહો ધનતુમ્હ તાતજી, ધન્ય મતો એ તેરોરે. આ. ૧૫
 જે હુણિવો તસ સાથેજી, સગપણ કેમ કરાયેરે;
 આજ કિસું એ વૈર તો, આગેંહિ આલ્યો જાયેરે. આ. ૧૬
 રાવણ હૂત પઠાવીયો, આયો ઇંદ્રહિ પાસેરે;
 પુર ઘેરાણો થાંહરો, નૃપ ઇંમ કેમ વિમાસેરે. આ. ૧૭
 ભક્તિ શક્તિ દોનું અછે, જીવતાણી રખવાલીરે;
 ભક્તિ ભજો સન્મુખ જઈ, કેલવો શક્તિ સંભાલીરે. આ. ૧૮
 હૂત પ્રતે સુરપતિ કહે, રે તુમ્હ તો ભરમાણારે;
 રાંક નમાવી રીઝીયા પિણ નવિ નમીયા રાણારે. આ. ૧૯
 ઇંદ્ર ચઢી રિણ આવીયો, ^૧રેણુ રહી નભ છાઇરે;
 જેમ વખાણી અંથમે, જેમ[તેમ]હુઈ સર્વ લડાઇરે. આ. ૨૦
 હાર્યો ઇંદ્ર નરિંદજી, જીત્યો રાવણ રાજારે;
 જય જયકાર થયો બહુ, વાજ્યા જીતહી વાજારે. આ. ૨૧
 રાવણ લંકાયે આવીયો, ^૨સયણ તણો મન ભાયોરે;
 ઇંદ્ર દીયો ^૩કકૂપિંજરે, આપ કીયા ફલ પાયોરે. આ. ૨૨
 સહસ્રાર નૃપ આવીયો, રાવણસું અરદાસોરે;
 પુત્ર ભિક્ષા મુજ આપીયો, કરી થાપો નિજ દાસોરે. આ. ૨૩
 રાય કહે સુણ ખેચર, ઇંદ્ર કરે એ કામોરે;
 નગર બુહારે નિતકો, આછો રાખે ગામોરે. આ. ૨૪

સઘલી વાત મનાવીને, છોડ્યો ઇંદ્રજ રાયેરે;
 નીચ કામ કરતાં થકાં, 'આરતિમે' દિન જાયેરે. આ. ૨૫
 સાધુ સમીપે પૂછીયો, પરલવ ઇંદ્રહી આપોરે;
 નીચ કામ કરણો પડ્યો, [એ] કવણ કીયાથા પાપોરે. આ. ૨૬
 સાધુ કહે નૃપ! સાંભલો, પરલવ ભાષું એહોરે;
 પારંજયપુરનો પતિ, ખેચર ગુણમણિ ગેહોરે. આ. ૨૭
 જવલનસિંહુ ઘરે નારીજી, વેગવતી સુવિચારીરે;
 અહુલ્યાનામ સુતા અછે, માત પિતાની ખ્યારીરે. આ. ૨૮
 સયંવરમંડપ તેહને, રાય ઘણા ચલી આવેરે;
 આનંદમાલીને કન્યા, વરમાલા પહિરાવેરે. આ. ૨૯
 નામે તડિતપ્રભ તું તખ, ખીજ્યો મનહી મઝારોરે;
 આનંદમાલી સાથે તુંહી, વહી છે અતિ ઘણો ખારોરે. આ. ૩૦
 આનંદમાલી ચરણ ચહી, કરતો ઉચ વિહારોરે;
 ધ્યાનારૂઠ મુનિસરૂ, દેખે તે એક વારોરે. આ. ૩૧
 દીયો પરિસહ આકરો, સાધૂને ચૂક્યો ધ્યાનોરે;
 સિંહુ સરીખો નહિ હુવો, હૂવો સ્વાન સમાનોરે. આ. ૩૨
 તખ કલ્યાણજ ગણધરૂ, આનંદમાલી ભ્રાતારે;
 તેજેલેશ્યા મૂકહી, તુજને દેણ અશાતારે. આ. ૩૩
 સત્યશ્રી તુઝ નારીયે, રૂપિજી શીતલ કીધોરે;
 લેશ અપૂઠી પરિહરી, સંયમસુ ચિત્ત દીધોરે. આ. ૩૪
 ભવભમી શુભ કરમાંતણો, પામી ઉદય નરિંદોરે;
 સહસ્રારનૃપ નંદન, એહિજ હુવો ઇંદોરે. આ. ૩૫

તે દુઃખ દીધો સાધુને, તુઝને રાવણ રાજારે;
 કરમ કીયા વિણ ભોગવ્યા, ક્યૂંદિ વિલય નહીં તાજારે. આ. ૩૬
 એમ સુણી રથનું પુર—સ્વામી સંયમ વરીયોરે;
 કરમ ખપાવી કેવલ લહિ, આતમને ઉધરીયોરે. આ. ૩૭
 સુવર્ણતુંગ ગિરિ પુહુતલો, રાય જુહારણ દેવોરે;
 અનંતવીર્ય અતિ કેવલી, વાંદે નૃપ તતખેવોરે. આ. ૩૮
 સુણીય વખાણ સુનાણુજી, પ્રશ્ન કરે એ રૂડીરે;
 કુણ હાથે મરણો મુઝ, ભાખો ભવથિતિ ફૂડીરે; આ. ૩૯
 પરદારાને દૂષણે, વાસુદેવને હાથેરે;
 નિશ્ચે મરણ ખતાવીઓ, ત્રિભુવનકેરે નાથેરે. આ. ૪૦
 અણુધ્વિષ્ટી નારીનો, તવ લીધો નૃપ નેમોરે;
 દેવ ધર્મ ગુરૂ સાથેહી, મંડ્યો અધિકો પ્રેમોરે. આ. ૪૧
 છઠ્ઠી ઢાલે સાધુજી, નમો નમો એ ઇન્દોરે;
 કેશરાજ રૂષિરાજજી, નમીયે સયલ મુનીંદોરે. આ. ૪૨

દુહા.

અળ ઉત્પતિ સોહામણી, ભયરવની ભવિ લોય;
 સાવધાન હુઝને સુણો, સુણતાં સાતા હોય. ૧
 રૂપાચલ પર્વત ભલો, ભલા ભલા અહિઠાણ;
 ભલા ભલા નૃપ મંદિરા, ભલા ભલા મંડાણ. ૨
 ભલા ભલા જિનમંદિરા, ભલા સપૂજણિહાર;
 ભલી ભલી પૂજા કરી, ભલા લહે ફલ સાર. ૩

ઢાલ ૭ મી. કરેલાણાકી—દેશી.

સુહ ઉમંત ગાયલોરે, ચરમ શરીરી હોય; હ.

સુધા સ્વભાવ દોય, હ. ષટ દરશનમેં જોય, હ.

એ સમ અવર ન કોય. હ. ૧

સેવક હણુમત સારખોરે, રામ સરીખા રાય;

હુવો નહોં હોશી નહોં, આજ ન કોઈ દિખાય. હ. ૨

સ્વામીના એ જોલ છે, થારા કપિ ઉપગાર;

પ્રાણુ દીયાંહિ નહોં વલે, શેષતણુ શિર ભાર. હ. ૩

સેવકનાં એ જોલ છે, વાનર મહારો નામ;

શાખાથી શાખા જઈ, પાવાં સહી વિશ્રામ. હ. ૪

સાયરજલ ઉલંઘીયો, ખાલી નગરી લંક;

રામરાય પરસાદથી, કીધા છે કામ નિશંક. હ. ૫

દિનકરની પરેં દીપતો, પુર આદિત્ય પ્રધાન;

રાય પ્રહલાદ સોહામણો, પાલે રાજની આણુ. હ. ૬

કેતુમતી મહિમાવતી, સત્યવતી વર નારી;

પ્રીતિવતી, લીલવતી, શીલવતી સંસારી. હ. ૭

શુભ સુપનો અવલોકીયોજી, વીનવીયો ભરતાર;

રાય કહે રલીયામણો, નંદન ઉપજ્યૌ સાર. હ. ૮

શુભ વેલા સુત જામ્યો, ગુડીયા ગુડીર નિસાણુ;

ઘરિ ઘરિ વાર વધામણો, ઘરિ ઘરિ અતિ મંડાણુ. હ. ૯

વાર સમેં દિન થાપીયો, પવનજય તસ નામ;

અંદ કલા જિમ વાધહી, વાધે સુત અભિરામ. હ. ૧૦

વહિંતર ખત્તીશ હૈ, ચ્યાર ચ્યાર તનુમાંહિ;

સાત અઠારેં પરિહરે, પુત્ર પનોતો પ્રાંહિ. હ. ૧૧

પુરવર છે મહિંદ્રજી, રાજ મહેંદ્ર ઉદાર;

હૃદયસુંદરી સુંદરી, સુંદરનો સુવિચાર. હ. ૧૨
 પુત્ર સહુના ઉપરે, પુત્રી હુઈ એક;
 નામે અંજનાસુંદરી, સકલગુણાં સુવિવેક. હ. ૧૩
 માવીત્રાં વાલ્હી ખરી, વીરાંનો વડ માન;
 લોભઈ લગતી મહા, આદર મેરૂસમાન. હ. ૧૪
 પુત્રીને પરણાવિવા, યોવનવંત કુમાર
 પરધાના પરગટ ક્રીયા, જે કોઈ હુતર. હ. ૧૫
 વર તો દો મન માનીયા, સઘલાંમાંહિ વિશેષિ;
 પવનંજય પ્રહલાદનો, વિદ્યુતપ્રલ સુવિશેષિ. હ. ૧૬
 અષ્ટાદશ વર્ષાંતરે, વિદ્યુતપ્રલ શિવ જય;
 તો પર નિખઓ છે અયુષેગી કન્યા કેમ દેવાય. હ. ૧૭
 પવનજય ચિર આઉખો, પવનંજય પરિમાણ;
 પુત્રી પવનજયભણી, દેવી કહી રાજન. હ. ૧૮
 ખેચર મિલીયા એકઠા, નંદીસરની જાત;
 પ્રાર્થના પ્રહલાદની, માને સઘલો તાત. હ. ૧૯
 આજથકી દિન તીસરે, માન સરોવરજય;
 વ્યાહ કરીજે વેગસુ; મેલિઉ સહુ સમુદાય. હ. ૨૦
 પવનજય કહે મિત્રસુ, તે દીઠી સા બાલ;
 રંભાથી અધિકી સહી, રૂપે ઝાક ઝમાલ. હ. ૨૧
 જેહવો આંખ્યાં દેખીયે, લહીયે ચૈન અતીત;

૧“ એક ઉદૈ હુવે સૂરજ દેવ જયુ, સર્વ જગતમેં હોત ઉજાસા;
 એકહી ચંદ્ર ઉદોત હુવે નિસ, મેટત તમ્મ કરતા પ્રકાસા;
 એકહી વૃક્ષ સુગંધ હુવે વન, તાહિ સુવાસિત બાગ સુવાસા;
 માનસ પૂત હુવે કુલમંઈક, એક અનેકકી પૂરત આશા.”

તેહવો વાચાચે, કરી, કોણ કહે સુણી મીત. હ. ૨૨
 પવનજય યોદ્યો હસી, વસ્તુ તો એ દૂર;
 હું નાણું હિવડાં નાઈ, જો તું હોય હનૂર. હ. ૨૩
 વાદહાને મેલા વિષે, ઘડી તિકે દિન થાય;
 દિન નાઈ માસાં મિલે, કહેરે કિમ રહિવાય. હ. ૨૪
 મિત્ર કહે સુણિ સાંમિજી, આરતિ દૂર નિવાર;
 રાતેં રહિ સપણેં જઈ, દેખાઈ તુઝ નાર. હ. ૨૫
 પવનજય કુમારજી, ચાલિઓ મિત્રસમેત;
 આયો અતિ ઉતાવલો, નારી નિરખણ હેત. હ. ૨૬
 જિમ જિમ નિરખે નારિને, તિમ તિમ પાવેચયન;
 દેવ વડે અતિ આકરો, સુખમાંહિ દુઃખ દયન. હ. ૨૭
 ખયઠી સમ્મત ભોમિકા, વારૂ વાત વિનોદ;
 રંગમાંહિ રાચી થકી, કરતી અધિક પ્રમોદ. હ. ૨૮
 વસંતતિલકા કહે સખી, કુમરી ! તુજ વડલાગ;
 પવનજય પતિ પામીયો, જેહનો જસ સોલાગ. હ. ૨૯
 મિશ્રકેશી કહે સખી, તેં સ્યું પ્રશંસ્યો એહ ?
 વિદ્યુતપ્રલ વર તો (થો) લલો, જેહનો અંતિમ દેહ. હ. ૩૦
 વસંતતિલકા કહે ફિરિ, ભોરિ ન જાણે ભેદ;
 વિદ્યુતપ્રલ સ્વલ્પાયુષો, તેહની શીરે ઉમેદ ? હ. ૩૧
 અપર કહે એ વાતમેં, તું નવિ લખે ગિવાર;
 ચંદન થોડોહી લલો, ના વિષકેરો ભાર. હ. ૩૨
 પવનજય પરિવારસું, કોખ્યો મનહી મઝાર;
 એ સ્યું ? ભૂંડી વારતા, ઓ બુતો એહ કુમાર. હ. ૩૩

પવનજય પરિણામસું, ^૧તાતો થયો અપાર; ૩૪
 કુમરી તો વરજે નહીં, જો ઇહ વાતાં ખ્યાર. હ. ૩૪
 કાઠી ખડગ ખડો થયો, એ દોનું સંહાર; ૩૫
 કડું સહી ઉતાવલો, જોલૈ રાજકુમાર. હ. ૩૫
 મિત્ર કહે પ્રભુજી સુણો, નારી અળલા કહિવાય; ૩૬
 તિણમેં નિરાપરાધણી, કહો પ્રભુ કેમ ! હણાય ? હ. ૩૬
 કુમરી નિંદા નવિ કરી, એ કેા અછૈ લખાલ; ૩૭
 તુમ્હ તો ગિરિવા આહીએ, પૃથ્વીના પ્રતિપાલ. હ. ૩૭
 ફિરિ આણ્યો નિજ થાનકે, તો કહે નકડું વ્યાહ; ૩૮
 પ્રથમ કવલમેં મક્ષિકા, આયાં કવણુ ઉછાહ. હ. ૩૮
 રાંધતહી જે કુંહીયો, તે અન્ન ન મિઠાસી; ૩૯
 પીછેં કીસી કહો પામીયેં, પુર સંતાસ્યાં ખાસી. હ. ૩૯
 મોતી તૂટો ના મિલે, તૂટો ન મિલે નેહ; ૪૦
 તે માટે ^૨ધુરહીથકી, તૂટણુ મતિ દો ત્રે(એ)હ. હ. ૪૦
 મિત્ર કહે ઈમ કિમ હુએ, આપણુ જોલ્યા જોલ; ૪૧
 ન પલે તળ સહુવે કહે, ફિટિ ફિટિ પુટા ઢોલ. હ. ૪૧
 સંતકમેં વેતાલજી, ઉઠા ઈયાં અયાણુ; ૪૨
 ભંગ ન ભાંડે રંગનો, સાજનનોરે સયાણુ. હ. ૪૨
 સાયર શિવને આપીયો, વિષ તો વિશ્વાવીશ; ૪૩
 નીલકંઠ નામે રહે, અલગો ન કરે ઈશ. હ. ૪૩
 ચમરી ચઢીયો આયકે, મિત્રતણી મતિ માન; ૪૪
 વ્યાહતણી વિધિ સાચવી, નામતણે અનુમાન. હ. ૪૪

૧ મયંગલ દીધા મલપતા, અતિ તાજી રતુખાર;
દીધા વરને દાયજે, મણિ મોતી વરહાર. હ. ૪૫
લાડીને લેઈ કરી, ઘર આયા પ્રદહાદ;
૨ સમખણો સોહામણો, દીધો વર ૪પ્રાસાદ. હ. ૪૬
હુંસ મનાવી હર્ષસું, ઉચારી અખિયાત;
ભાગ્યે ભોગવીયે સહી, એ નિશ્ચે વિધિવાદ(ત.) હ. ૪૭
ઢાલ ભલી એ સાતમી, પવનજય પરણેત;
કેશરાજ સુખ પામીયે, જો હોવે ચિત્ત હેત. હ. ૪૮

દુહા.

ખોલ કુખોલ ન વીસરે, સાલ સમા સાલંત;
ખિણહી રતિ ન વિગિપજે, આરતિ ઘણી આલંત. ૧
નિજર ન મેલે નાહલો, ઉપજે અતિ ઉચાટ;
આવટણો લાગુ ઘણો, વિરહાં વાકી વાટ. ૨
માતપિતાની વાલહી, સુસૂરાની શુભદેઠ;
કંતમયા વિના કામિની, ઝોછું જોવે નેઠ. ૩
પવનજયની પદમની, પરમ મહા સુખકાર;
નાહનિનેહે નિપહિ, મેહલી માથે માર. ૪

ઢાલ, ૮મી. અઢીયાકી—દેશી.

મેહલી માથે મારિ, પવનજયકી નારી,
આરતિ આકરી એ, સા(શ)રવરીએ;
લાંબા લે નિસાસ, વાસર જાય નિરાશ,
દેવ! કિચુ કિચોએ, કાટે છે હીચોએ. ૧

દિન વાતાંમાંહિ જાય, રાણી દુભર થાય,
 વિરહ વિભેષીએ, સરવીમેં ભેગિણીએ;
 યોલે સખીય વસંત, —તિલકા નિકટ વસંત,
 બાઈ! ન રોધએ એ, કાઠા હોધએ એ. ૨
 સઘલા દિન એક સાર, નહીં જશે નિરધાર,
 ફેરું બહુડસે એ, નેહા ભેડિસે એ;
 માય—બાપ તિવાર, સમજવે સુવિચાર,
 ત્રિયાસુ હઠ ઇસો એ, પુત્ર કરે કિસો એ. ૩
 ઉત્તર નાપે જામ, છાના રહીયા તામ,
 તાણી ન તોડીયે એ, તુડં ભેડિયે એ;
 ઢીલો મૂક્યો જામ, આપહી આવે ઠામ,
 તૂટે ખીચીયું એ, અધિકો એચીયું એ. ૪
 આંચો ફૂત અ(વા)પાર, રાવણુનો સુવિચાર,
 ભાષિત કહે ભલો એ, પ્રભુજી સાંભલોએ;
 વરુણ ન માને આણુ, રાજે અધિક શુમાન,
 રાવણુ રાવણુ એ, મિલીયો છે ઘણુએ. ૫
 વરુણસુતા સુવિશાલ, બાંધિ લીધા તતકાલ,
 ખરદ્ધણ ખરાએ, ખેચર આકરાએ;
 તેડયાં રાવણુરાય, ખેચર મિલીયા આય,
 પ્રભુ! તુમ્હી ચાલો એ, કામ ઉતાવલોએ. ૬

સચ્ચયો—“નયણુ વિના નહીં દર્પણુકી છુતિ, શુદ્ધિ વિના ન વેદાંત મતીકા,
 કંઠ વિના નહીં ગાવત ગીતહી, જીવદયા વિના ધર્મ જતીકા;
 પ્રીત વિના સારી રીત ન હોત હૈ, લજ્જા વિના નહીં છત્રપતિકા,
 શરદયા સુવિચાર કહે, એક રતિ વિના એક રતીકા.”

તાત નિષેધી તામ, ચાલ્યો કુમર જામ,
 પવનજય જ્યોત્ષે, આનંદ અતિ થયો એ;
 ૧ હુય ગય અધિકાય, મેલી જન સમુદાય,
 કુમર ચાલીયો એ, હુરખે હાલીયો એ. ૭
 નિસુણી એ વિરતાંત, કટકી ચલતો કંત;
 દર્શન સાંભલીએ, આવી વલી ચલીએ;
 પંચાલી જિમ જોય, આગે ઉભી હોય,
 પલક ન પાલટે એ, પ્રિયું જોવું ઘટે એ. ૮
 પડિવાનો જિમ ચંદ, દુરળલ દીસે મંદ,
 માંસ ન દેખીયે એ, ચામ વિશેખીયે એ;
 લલિતાલક દેખાય, નહિરે વિલેપન કાય,
 સાદી ૨ સાટિકાએ, તિમહિ ૩ લલાટિકા એ. ૯
 આણુખાયાં તંખોલ, ૪ ધૂસર અધર અમોલ,
 કાયા ડૂબલીએ, ૫ સિથિલ પડી વલીએ;
 નયના ૬ જલમેં ઝૂલિ, રહી છે તનુ મન ભૂલિ,
 નારી નિરખતો એ, ચાલીઓ હુરખતો એ. ૧૦
 ધસિ લાગી પતિપાય, શીખ કહો ૭ ખગરાય,
 દાસી તુમહારડીએ, ચિંતાહ મારડી એ;
 નસકારી છે એહ, મેં જાણી ધૂરિ છેહ,
 માન ન માગતાં એ, લહીયેં લાગતાં એ. ૧૧
 ફિરિ આવી ધરિમાંહી, ધરણી પડી સા પ્રાંહિ,
 અખલા નામથી એ, અરૂ પરિણામથી એ;

૧-ધોડા-હાથી ૨-સાડી. ૩-લલાટ-ભાલ ૪-ઝાંખું ધર્મ ગયેલ.
 ૫-નરમ થઈ ગયેલ. ૬-આંસુ. ૭-ખેચરાજ !

- દલબલનો વિસ્તાર, ચાલીઓ રાજકુમાર,
માન સરોવરે' એ, વાસો અનુસરે એ. ૧૨
- મંદિર રચના કીધ, પાલકડે' પરસીધ,
સૂતો સુંદરએ, ભોગ પુરંદર એ;
દીનપણે' કુરૂલંત, પંખણી શબદ સુણંત,
મનસું જાગીયો એ, રાય અનુરાગીયો એ. ૧૩
- ૧વાસર માને ભોગ, રચણીનોરે વિયોગ,
તે કુરૂલે' ઘણીએ, વચને દયામણીએ;
જેહને દિન ને રાતિ, એષ સરીખા જાતિ,
તે કિમ જીવહિએ, આરતિ અતિ વહીએ. ૧૪
- પરિણ્યા પાછે' એહ, મેં નવિ કીધો નેહ,
સતીય શિરોમણીએ, વા(ખા)દહી અવગિણીએ;
જે આવિથી ચાલિ, તો હું ગયો મુહ ટાલિ,
ખોલ સંતોષણો એ, ન કહાણો ઘણો એ. ૧૫
- આજલગે'થી આશ, અળ તો હૂંઈ નિરાશ,
આજ મરે સહીએ, એ તો મેં લહીએ;
નારીહત્યારો પાપ, મોટો છે સંતાપ,
મુઝને લાગસીએ, અપજશ જાગસીએ. ૧૬
- મિત્ર પ્રહસ્ત ખોલાય, મનની વાત સુણાય,
પૂછે સ્થું કરૂં એ, મિત્ર કહે ખરૂંએ;
નારી હૂંઈ નિરધાર, મરત ન લાવે વાર,
શોચો શોચણો એ, માન વિમોચણો એ. ૧૭

અળહી બઈ તાસ, સંતોષો સુઉદ્દાસ,
માની માનિની એ, આશા આનની એ;
મજ્જિમ રાતે સોય, સાંમી સેવક દોય,
આયા સંચરી એ, ગગનગતિ કરીએ. ૧૮

સ્વામી રહીઓ ખાર, સેવક ગેહ મઝાર,
આવી જોવહીએ, રાણી રોવહીએ;
પોયણિ મારિ હેમ, સા તળ દીસે તેમ,
જલ વિણ માછલી એ, તલિફે વલી વલીએ. ૧૯

ઉંચી નીચી થાય, રચયન ન રંચ લહાય,
કંકણુ તોડતી એ, મરિવો લોડતીએ;
વરજિ વરજિ રાખંત, ધાઈ લલી ભાખંત,
જીવંતાં સહુએ, સુખ હોશે બહુએ. ૨૦

સંચલ જાણી કાય, ધસતસ નાડિ ગહાય,
કાઢે જેતલે એ, ભાળે તેતલે એ;
હું સ્વામીનો મિત્ર, પ્રહસ્ત નામ પવિત્ર,
સ્વામી આવીયો એ, મનનો ભાઈયો એ. ૨૧

ભૂંડા ! એ સિ હાસિ, કુમરી કહે ઉદાસી,
નામ ન મુઝ ગમે એ, દર્શન કિમ રમેએ;
વરસ હૂવા ખાવીસ, મેં નવિ દીઠો ધસિ,
અલગોહી રહેએ, ખાર ઘણો વહેએ. ૨૨

કર્માકેરો દોષ, કરિવો રાગ ન રોષ,
કીધો આપણોએ, એ પરલવતણોએ;

કામિનો કરતાર, દીઠો ભલે ભરતાર,
 ફૂલી અંગમેં એ, રાણી રંગમેં એ. ૨૩
 ભદ્રે ! ખમ અપરાધ, થારો છેડ ન લાધ,
 ઓછાં હું ઘણીએ, પૂરાં તું લાણીએ;
 દુઃખસાયર અવગાહ, કાંઠે આવી નાહ,
 નામાધારથીએ, નાવાકારથીએ. ૨૪

હસી રમી સુખ પાય, ચાલણુ લાગો રાય,
 રાણી તળ કહેએ, ગર્ભ સહી રહેએ;
 ઉતરનો ^૧અહિનાણુ, આપો સ્વામી ! સુખણુ,
 લોગાંથી હરુંએ, સુખમેં દિન ભરુંએ. ૨૫
 દેઈ ^૨મુદ્દી દેવ, ચાલી ગયો તતખેવ,
 કટકે જઈ મિલ્યોએ, કિણુહી ન અટક્યોએ;
 કેશરાજ એ ઢાલ, ^૩નાગ સંખ્યા સુવિશાલ,
 નારી નાહિલોએ, મિલણુ ઉમાહિલોએ. ૨૬

દુહા.

પવનજય તળ પાધરો, લંકા નગરી જાય;
 ભૂપ ભલીપેરેં ભેટીયો, અતિ રલિયાયત થાય. ૧
 રાવણુ રૂઠે રાવણે, શુભવેલા સુવિચાર;
 વરણોપરિ તતખિણુ અઢ્યો, દલ ખલને એનુસાર. ૨
 અખ તો અંજનાસુદરી, ગર્વ ધરે તિહિવાર;
 ગુપતિપણનો કામ છે, કોઈય ન જાણે સાર. ૩
 ગર્વતણે તળ લક્ષણે, ગર્ભ જણાણે જામ;

કેતુમતી આસૂ કહે, કિસુ' કિયો એ કામ. ૪
પવનજય પરદેશમે', બહુ બધાયો પેટ;
હું જાણુ'થી ઇમ હુસે, સોઈ હુવો 'નેટ. ૫

ઢાલ દમી. ઝૂબકાકી દેશી.

કેતુમતી રૂકલિકારિણીજી, કાલરૂપિણી હોય,
કર્મગતિ દોહિલીજી;
બહુ ! કિસ્યુ' એ તે' કીયોજી, લાજવીયા ઘર દોય.
કર્મગતિ દોહિલીજી. ક. ૧
ભૈરિઅલાગિણી હુ'(તુ')રણીજી, થો મનનો ઉન્માદ; ક.
પ્રાણુ તજે વાથા ખરીજી, કા કીધો અપવાદ. ક. ૨
મરવાથી ફિરિ જીવીયે'જી, શીલ ગયાં સંસાર; ક.
શીલ લલો (સાચો) સહીજી, સુંદરીનો શણગાર. ક. ૩
નંદનથી અપમાનતાજી, જાણેથા સહુ કોય; ક.
પિણુ થાડું અસતીપણોજી, આજ જણાણો જોય. ક. ૪
રોવે રાણી રાવલીજી, દુઃખ હીયે ન સમાત; ક.
દેખાવી સા મુંદડીજી, પતિ આગમની વાત. ક. ૫
વિલગી વાઘણુ વેગસુ'જી, સંલલાવે સા લોગ; ક.
નામ ન લાવે જેહનોજી, તિણુસુ' કિસ્યો સંજોગ. ક. ૬
ગિરી ગિરાઈ મુંદડીજી, હાથ ચઢી કિહિ આય; ક.
સાચી હોવે સુંદરીજી, કિઉ' ન જોલાલિય માય. ક. ૭
નિર્લંછી વચને ખરીજી, આરક્ષ પુરૂષાં હાથ; ક.
કાઠી નગરીમાંહિથીજી, સખી ચાલી તસ સાથ. ક. ૮

- આરક્ષ પુરૂષાં પાધરીજી, પીહર આણી સોય; ક. ૬
 બાહિર આણી બાહુડયાજી, એ તો ઈમિહિજ હોય. ક. ૬
 રાતે બાહિરહી રહીજી, કરતાં ઉંચો શોચ; ક. ૭
 કિમહી કામ પડે નહીંજી, આરતિમે આલોચ. ક. ૧૦
 દીનમુખી ગાઠી દુઃખીજી, આવી રાજદૂવાર; ક. ૧૧
 પ્રતિહારિયે આયનેજી, કીધો રાય જીહાર. ક. ૧૧
 સખ વિરતાંત સુણાવતાંજી, રાજ રોસ ધરંત; ક. ૧૨
 હાથ ઘસે શિર ધૂણીવેજી, પશ્ચાતાપ કરંત. ક. ૧૨
 કુલટાકર્મે સમાચરીજી, કુલને લીક લગાય; ક. ૧૩
 આવી સુંહ દિખાવિવાજી, કુદણુ લલપણુ ખાય. ક. ૧૩
 ધનથી ઉપજી વિનુલીજી, અમૃતથી વિષવેલિ; ક. ૧૪
 દીવાથી જિમ ^૧કાલિમાજી, મુઝથી એ ઈમ મેલિ. ક. ૧૪
 પ્રશ્નકીર્તિજી વદેજી, પાપિણી પરહી જાય; ક. ૧૫
 અંગુઠો તો ^૨અહિરંવાંજી, ડસીયાં નર ખાય. ક. ૧૫
 સા વાણી કાને સુણીજી, મહોચ્છવ મંત્રીશ; ક. ૧૬
 દાંત અડાઈ આંગુલીજી, કહે કિસું છે ઇશ! ક. ૧૬
 રૂઠી બેટી પીહરાંજી, સુણી અછે આવંત; ક. ૧૭
 જલથી અગનિ ન ઉપજેજી, ^૩કાઠયકી ઉપજંત. ક. ૧૭
 કુમરી છાની રાખીયેંજી, મેટી સયલ કહાવ; ક. ૧૮
 છડ્યાં છડ્યાંથી ઊજલાજી, હોશે રાયાં રાવ! ક. ૧૮
 કેતુમતીની મેં સુણીજી; અપકીર્તિ છે આદિ; ક. ૧૯
 જૂઠો દોષ લગાયકેજી, બહુ વિગોવી વાદિ. ક. ૧૯

રાજા કહે મંત્રીશસુ'જી, તું નવિ જાણે મર્મ; ક. ૨૦
 સાસુ વહૂને અવગણેજી, એતો અછે. અધર્મ. ક. ૨૦
 અણુમિલતું ભરતારસુ'જી, તિણહીમે' પરદેશ; ક. ૨૧
 પાછે હુઈ સગલિણીજી, એ છે કાંઈ વિશેષ. ક. ૨૧
 ઉડાંથી ઉત્તર કરોજી; જાજે અલગી અપા(વા)ર; ક. ૨૨
 મુંહુ ન દેખાં તાહરોજી, સ્યુ' ખહુલો વિસ્તાર. ક. ૨૨
 દિન સૂધાં; સૂધો સહુજી, વાંકાથી અતિ વંક; ક. ૨૨
 માણસનો (તો) સારો નહીંજી, એ જિનવચન નિઃશંક. ક. ૨૩
 ભૂપ-આદેશે પોલીયેજી, દૂરિ કરી સા બાલ; ક. ૨૪
 લોક વિલાપ કરે ઘણોજી, ભૂલોરે ભૂપાલ. ક. ૨૪
 ભૂખી તિરસી તલતલીજી, આંસુ વરસે નયન; ક. ૨૪
 દરતાં કુરપગ વીધીયેજી, પાવે અધિક કુવચન. ક. ૨૫
 પગે' પગે' ગિરિરિગિરિરિ પડેજી, તડ તડ લે વિશ્રામ; ક. ૨૫
 વસંતતિલકા સાથિણીજી, ચાલી જાયે તામ. ક. ૨૬
 ગામ નગર પુર પાટણાજી, નૃપના ^૧આયમકાર; ક. ૨૬
 પહિલીહી આવીયાજી, કેા મતિ દિઓ ^૨પથ સાર. ક. ૨૭
 વિસોહી અણુપાવતીજી, ધરતી અધિક સંતાપ; ક. ૨૮
 પામી અટવી મોટકીજી, કરતી અધિક વિલાપ. ક. ૨૮
 ભાગહીન જે ભામિનીજી, સહુની હું શિરદાર; ક. ૨૯
 એહુ પરાભવ દેખિવાજી, કાં કીધી કિરતાર. ક. ૨૯
 તાત ફિર્યો માતા ફિરીજી, ફિરિયા ભાઈ ભૂરિ; ક. ૩૦
 નાથ દૂરથી જગ ફિર્યોજી, મરિવો જૂરિ વિજૂરિ. ક. ૩૦

મરિવામેં ઓછું નહીંજી, સાચતણો વિશ્વાસ; ક.
 પકડા જોડાસ ઘણોજી, ઉપજવા દિયે ત્રાસ. ક. ૩૧
 આગે જાતાં દેખીયોજી, ગુફામાંહિ એક સાધુ; ક.
 અમિતિગતિ નામે લલોજી, દર્શનથી સુખ લાધુ' ક. ૩૨
 નવમી ઢાલેં સગાંતણોજી, સગપણુનો વિવહાર; ક.
 કેશરાજજી ભાળીઓજી, ધર્મ એક આધાર. ક. ૩૩

કુહા.

દેઈ પ્રદક્ષિણા ભાવસુ', વિધિ વંદના કરંત;
 સુખ પૂછી જોડી સતી, અધિકો હરખ ધરંત. ૧
 પૂછ્યો ચારણુરિપિભણી, વસંતતિલકા તામ;
 કુણુ કર્માના દોષથી, સાચો જૂઠો નામ. ૨
 ઋષિ ભાળે ભલભાવસુ' કરમકથા નહીં પાર;
 થોડામેં ભાખું ઘણો, સુણિવા લોલ વિચાર. ૩
 ઢાલ ૧૦ મી. ગાદિજિન તાર સ્વામિ, આદિ૦
 એ દેશી.

પરભવવાત સુણાવે સ્વામી, સા નિસુણે સુખ શાતા પામી;
 જંખૂદ્દીપ પ્રસિદ્ધ પ્રમાણુ', જોયણુ લાખતણો મંડાણુ';
 ખેત્ર સુખેત્રાં ભરત ભણીજે, મંદિર પુરવર નામ સુણીજે. પ. ૧
 વણિક વસે નામે પ્રિયનંદી, નારીજયા નામે આનંદી;
 જયોનંદન નીકો જામો, કલાતણો 'આગર અભિરામો. પ. ૨
 એક દિવસ ઉદ્યાન સિધાયો, ઋષિદર્શન દેખી સુખ પાયો;
 સમકિત પામી પાલે નેમો, સાધુ દાન દેવણુથી પ્રેમો. પ. ૩

તપ સંજમ સૂઘા આરાધી, ઇશાને સુરપદવી સાધી;
નગરમૃગાંક મનોહર કહીયો, શ્રીહરિચંદ્ર નરેસર
લહીયો. પ. ૪

પ્રિયંગુલક્ષ્મી નારી નીકી, ખ્યારી છે અતિ રાજાજીકી;
સો સુર ચવી રાણીઉરે આયો, સિંહચંદ્રજી નામે કહાયો. પ.
ધર્મ કરી ફિરિ દેવાંમાંહી, સિંહચંદ્ર ગિપજીયો પ્રાંહિ;
વૈતાઢે વાઙ્ણપુર વાઙ્, રાય સુકંઠ અખેરે ઉદાઙ્. પ. ૬
કનકોદરી રાણીઉરે નંદન, નામે સિંહવાહન આનંદન;
રાજ કરી ચિર સોહિ નરેસર, વિમલનાથને તીરથ સુખકર. પ. ૭
લક્ષ્મીધરસુનિ પાસ પધાર્યો, સંયમ સાથી(ધી)કાજ સમાર્યો;
દુઃકર તપ કરણી કરે સોઈ, લંતક સુરલોકે સુર હોઈ. પ. ૮
તવ ઉદરે સો આનંદ વસ્યો છે, પુણ્યવંત હોવેરે તિસ્યો છે;
ચરમશરીરી ઉત્તમપ્રાણી, હોસિ એ તુઝ નંદન રાણી. પ. ૯
કનકપુરી નગરીનો નાયક, કનકેરત્ન રાજ સુ(ખ)દાયક;
રાણી કનકોદરીય સયાણી, ખીજી લક્ષ્મીવતીય સયાણી. પ. ૧૦
સા શ્રાવકની મૂરતિ પૂજે, ખીછે કામ લાગે કોઈ ^૧હૂજે;
દેહરાસર દીપતો દેખી, આદિતણે મન રીસ વિશેખી. પ. ૧૧
આદિ, તદા જિનખિંખ છિપાવે, થાન ^૨અશુચિ તિહારે રખાવે;
જયશ્રી ગણની તખ આવે, આદિ સંઘાતે ^૩સોર મચાવે. પ. ૧૨
રે ! ભૂંડી તે એસ્યું કીધો, જિનઆશાતનનો ચિત્ત દીધો;
નીક પડીથી અમરખવીજે, એહવો કામ ન પુનરપિ કીજે. પ. ૧૩
હોય ખિસાણી રાણી આપે, જિનમૂરતિ નિજથાનકે થાપે;
નાહણ કરીને પૂજા રચાવે, લાવ ધરી જિનના શુણ ગાવે. પ. ૧૪

દેવ-ધર્મ-ગુરૂ સૂઝા સેવી, સ્વર્ગાસું ધર્મ હુવે છે દેવી;
 ઉહાંથકી તું આવી સીધી, અંબનાસુંદરી નામે પ્રસિધ્ધી. પ. ૧૫
 દુઃથાનક જિનપ્રતિમા રાખી, તેહતણા ફલ લ્યો છો ચાખી;
 કીધા કર્મ ન છૂટે કોઈ, અંતર નયણાં લીજો નેઈ. પ. ૧૬
 તળ તું હુંતી લગની એહની, અનુમોદીથી કરણી તેહની;
 તે માટે દુઃખ પાવે સાથે, કીધો લાલે હાથોહાથે. પ. ૧૭
 ભોગ્ય પડ્યો છે એ સર્વ કર્મ, આજથકી ઉપજસી શર્મ;
 દિનદિન શાતા વધતી જશે, શીલ સતીનો અધિક દિઠાસે. પ. ૧૮
 આવશે કુમરીનો મામો, દેખ્યાથી લહિસે વિસામો;
 તુમ્હને નિજધર લેઈ જશે, પતિમેલો પિણુ વેગો થાશે. પ. ૧૯
 એમ સુણી સુખ પાવો ગાઠો, ઋષિનો વચન સદા છે ટાઠો;
 પરઉપગારી ઋષીશ પાગરીયો, ગગનગતેં ગગનેં સંચરીયો. પ. ૨૦
 સિંધ એક આયો તિહાં ચાલી, થરહર ધૂજળ
 લાગી ખાલી;
 આયો તળ ખેચર મણિચૂડ, સર્વ રૂપ કીધો પ્રતિકૂલ. પ. ૨૧
 નાઠો કેહરિ વાર ન લાગી, સુંદરીની એ
 આરતિ લાગી;
 શ્રીમુનિસુન્દર પૂજ કરતી, વરતે છે શુભમતિ અનુસરતી. પ. ૨૨
 દિન પૂર્થી પ્રસવ્યો વરપુત્ર, જાણે ખંધ્યો સઘળો ઘરસૂત્ર;
 સયલ કલા ગુણ લક્ષણ પૂરો, હોર્યે એહ કુમર
 અતિશૂરો. પ. ૨૩
 સૂતિકકર્મ કરે ઉત્કરષે, વસંતતિલકા સતી હરષે;
 એક સુલોક અછે સમભાવી, આપદમેં દુઃખ લેય વટાવી. પ. ૨૪

સુતને આરોપી ^૧ઉચ્છંગે, સુંદરી દુઃખ આણે
ખડુ અંગે;

રૂદન કરતી ગુહારો આવે, દુષ્ટ દેવ ! તું ઈમ સુખ પાવે. પ. ૨૫
એહવા સુતનો તો અતિઓચ્છવ, ઘરે પિતા કરતો
મહોચ્છવ;

મેરે ઘરાકીયે^૨ સ્યુ^૩ થાયે, ઈમ ચિતવતાં હીયો ભરાયે. પ. ૨૬
પ્રતિસૂર્ય નામા ખગ એક, આઈ ગયો મનઆણી વિવેક;

રૂદનતણો તો પૂછે કારણ, આપણપે^૪ છે દુઃખનો વારણ. પ. ૨૭
વસંતતિલકા પાસ ભણાવે, આદિ અંતથી ચિરી સુણાવે;

સો ભાળે હું મામો થારો, પુત્રિ! આરતિ સહૂ નિવારો. પ. ૨૮
લગન લેઈને વેલા સાધઈ, વેલા સાધતાં મન વાધઈ;

અહુ ઉંચા છે એહના જેહવા, મોટા નરના જોયે તેહવા. પ. ૨૯
ભાણેજીસુત સખી ^૨સમેત, વિમાને જોસાડિ સુહેત;

નિજ નગરીપે ચાલ્યો જાયે, હરખ ઘણો હીયે ન સમાયે. પ. ૩૦
યાનતાણી કિંકણીનો નાદ, કાન સુણ્યાં ઉપજ્યો^૩ આદહાદ;

સાહિબાકાજ ઉદહસીયો જામ, માયગોદથી છૂટો તામ. પ. ૩૧
પડિયો પર્વત ઊપરિ આઈ, પર્વતચોટ શક્યો ન સહાઈ;

ખાલકને ભારે ચૂરાણો, વજ્ર પડયાથી છે અધિકાણો. પ. ૩૨
અંજનાસુંદરી આણે દુઃખ, મેં દુઃખીયારીને સ્યો સુખ;

જાણ્યોથો સુતનો સુખ જોવત, દિનભર સ્યુ^૩ હું હરખી
હોવત. પ. ૩૩

પીછેથી મામો અતિ ધસિયો, ખાલકને દેખી મન હસીયો;
^૪આદહુ ન આવી કોઈ દીસે, પુણ્યવંત તો વિશ્વાવીસે. પ. ૩૪

માતાનો આણી સુત આપ્યો, માતા સુત
હીયડાથી થાપ્યો;

હરખ ન કેઈ પુત્રસરીખો, પુત્રાંહીથી નામ નિરીખો. પ. ૩૫
હનુરૂપુરવર ઉચ્છવ ઠાણે, ભાણેજીને મંદિર આણે;
સયદ કુટુંબતણે મનમાની, કુલદેવી જિમ તિમ
સનમાની. પ. ૩૬

મામૈ નામ દીયો હનુમાન, ચંદ્રકલા જિમ વધતે વાન;
શૈલચૂરીય અપર વિધાન, પ્રગટી ચલ્યો શૈલ
શ્રીપરધાન. પ. ૩૭

રાજહંસ જિમ કીડા કરતો, વાધે અંગજ આણુંદધરતો;
દશમી ઢાલે કહિ સમજાવે, કેશરાજને સાચ સુહાવે. પ. ૩૮

દુહા.

સુતમુખ નિરખાણુ હરખ અતિ, ફિરિઆરતિ અલ્લોલ;
૧સાલ સરીખા ૨સાલહી, જે શિર ચઢયા કુખોલ. ૧
સો દિન કખહી આવશે, ઘર આવસી ભરતાર;
૩લોગાંમાંહી ઊજલી, કદિ કરસિ કરતાર. ૨
પવનજય પરગટપણે, વરૂણ જીતી વડરાય;
ખરદૂષણુ છોડાવીયો, અતિ રલીયાયત થાય. ૩
રાવણુ નૃપ રાજ થયો, પવન-પરાક્રમ દેખિ;
ખરદૂષણુ છોડાવીયો, એહનો બલ સુવિશેષિ. ૪
રાવણુ લંકા આવીયો, પવનજય પગે લાગી;
ઘર આવિણુને ઉમહો, પ્રભુની અનુમતિ માગી. ૫

૧ શલ્ય-કંટક. ૨ ખુચે છે. ૩ લોકોમાં.

માતપિતા પગ લાગીયો, નારી નિરખણ નેહ;
અકુલાણો અણદેખિને, મનમેં અતિહિ સંદેહ. ૬

ઠાલ ૧૧મી. રાય ખિંગારી—દેશી.

પૂછી હો પૂછી કોઈનારી, લાખે હો લાખે ભૂપપ્રતિ ભલો એ;
સુંદરી હો સુંદરીકેરી વાત,
વાતજ હો વાત સહુ તુમ્હ સાંભલો એ. ૧
ગર્ભજ હો ગર્ભતણે અહિનાણુ,
દેખી હો ખીજ સાસૂજ ખરી એ;
જાણી હો જાણી એહ વિરૂદ્ધ,
કાઠી હો કાઠી સા ઘરખાહિરી એ. ૨
આરક્ષ હો આરક્ષ પુરખાં હાથ,
પીહર હો પીહરને સા મોકલીએ;
આગેં હો આગેં જાણે દેવ,
વીતક હો વીતક જે વીતે વલી એ. ૩
વજ્રજ હો વજ્રસમાણો ખોલ,
નિસુણી હો સાસડેં આવે સહી એ;
સુસરો હો સુસરો ખોલે એમ,
આવી હો આવી પિણુ રાખી નહીં એ. ૪
જંગલ હો જંગલમાંહિ જાય,
ગિરિવર હો ગિરિવર તરૂતરૂ જોઈએ એ;
સૂધ ન હો સુધ ન લાધી કાંઈ,
આપ હો આપ ઉદાસી હોઈયો એ. ૫
મિત્રજ હો પરહસ્ત નામ ઉદાર,

સાથે હો સાથે વદે ૧વસુધાધણી એ;
 બાઈ હો બાઈ તુંહીજ આપ,
 બાપજ હો બાપ અને માતા લણી એ. ૬
 એમજ હો એમ કહી તું આવ,
 લાધી હો લાધી નહીં છે સુંદરી એ;
 એ ઘટ હો એ ઘટ કેરો હોમ,
 કરવો હો કરવો વાં છે સહી કરી એ. ૭
 સુણતાં હો સુણતાં એ વિપરીત,
 માતા હો માતા મુરછાણી ઘણી એ;
 શીતલ હો શીતલ કરી ઉપચારી,
 મુરછા હો મોટી માતાજી તણી એ. ૮
 મિત્રજ હો મિત્ર સંઘાતે તામ,
 માતા હો ચોલલો દીયે એતલો એ;
 વાલ્હો હો વાલ્હો થોરે વિશેષ,
 કાંઈ તેહો વીરો મેલ્હો એકલો એ. ૯
 સાચો હો સાચો દેવ વિચાર,
 આપણા હો આપ કીયા પ્રલ ભોગવું એ;
 વિણુઠી હો વિણુઠી વાત અપાર,
 સુતને હો સુતને કિમ કરી ભોગવું એ. ૧૦
 રોવે હો રોવે સા અસરાલ,
 નયણાં હો નયણાં પરનાલાં જિમ ચલે એ;
 એ જગ હો એ જગનો વિવહાર,
 જેહુ છે હો જેહુ છે તેહુવો તસ ફલે એ. ૧૧

રાજા હો રાજા ખહુલે સાથ,
 ચલિઓ હો ચલિઓ પુત્ર^૧ ગવેષણે એ;
 ખેચર હો ખેચર કેધ હજાર,
 ધાયા હો ધાયા સુત શોધનપણે એ. ૧૨
 લાકડ હો લાકડ ખડકી નામ,
 ઝંપા હો ઝંપાવેંછે જેતલે એ;
 પૂરવ હો પૂરવપુણ્ય પ્રમાણ,
 તાતજ હો તાતજ આયો તેતલે એ. ૧૩
 સાહી હો સાહી રાખી સોઈ,
 લાકડ હો લાકડ અલગા નાખીયા એ;
 જીવિત હો જીવિતને કલ્યાણ,
 તાતજ હો હેત ઘણા કહી દાખીયા એ. ૧૪
 અળલા હો અળલાકા એ કામ,
 સળલા હો સળલા ધમતો કિમ કરે એ;
 થાંરી હો થાંરી તોએ માય,
 તો વિણ હો તો વિણ તો નિશ્ચે મરે એ. ૧૫
 ખેચર હો શોધન ગયાથા જેહ,
 હનુરહ હો હનુરહ પુરવર આવીયા એ;
 સુંદરી હો સુંદરીને પગાં લાગ,
 વીતક હો વીતક સહુ નિસુણાવીયા એ. ૧૬
 વિઢૂલ રહો વિઢૂલ અધિકો હોઈ,
 ઘટને હો હોમેથો પ્રભુ આગમિ એ;

લિખીયો હો લિખીયો તુઝ એહ વાત,	
કરતારે હો કરતારે તુઝ ભાગમિ એ.	૧૭
એતલે હો એતલે આઁયો ચાલિ,	
તાતજ હો રાખ્યો મરવાથી(તુજ) નાયકુ એ;	
ચિંતે હો ચિંતે મનહી મઝાર,	
પાપણી હો પાપણી દુઃખદાયકુ એ.	૧૮
મામા હો મામા નિસુણો એહ,	
ઉંહવને હો ઉંહવને વેગા બાધયે એ;	
પતિને હો પતિને દેઈ સંતોષ,	
કાંઈ એક હો કાંઈ એક ઊરણ થાઈયે એ.	૧૯
રચિઉં હો રચિઉં તામ વિમાન,	
બાણે હો બાણે ઉગો ૧દિનપતિ એ;	
મામો હો મામોજી ને આપ,	
સુતસું હો સુતસું ચાલી સા સતી એ.	૨૦
શોધત હો શોધત વન ઉદ્યાન,	
ભૂપજ હો ભૂપવને આઁયો ચલી એ;	
મંત્રી હો દીઠો યાન વિમાન,	
ભૂપતિ હો ભૂપતિસું ભાળે ભલી એ.	૨૧
આપો હો આપો મુઝને ઇશ,	
આછી હો આછી આજ વધામણી એ;	
નયણે હો નયણે નિરખી નારી,	
નંદન હો નંદનનંદ શિરોમણી એ.	૨૨

અમીયાં^૧ હો અમીયાં વૂઠા^૨ મેહ,
 ચિંતવણી હો ચિંતવણી ચિંતે ચાહસું એ;
 પ્રણમે હો પ્રણમે સુસૂરાપાય,
 નયણાં હો નયણાં નેહ ઉંમાહસું એ. ૨૩
 નંદન હો નંદન લીધો ગોદ,
 રૂઝો હો રૂઝો ને રલીયામણો એ;
 રહિયો હો રહિયો કંઠ લગાય,
 સુંદરી હો સુંદરીને સોહામણો એ. ૨૪
 વારૂ હો વારૂ વાર વખાણ,
 વહુવર હો વહુવરને મામાતણો એ;
 પ્રભુજી હો પ્રભુજી તુમ્હ પરસાદ^૩,
 હમ ઘર હો હમ ઘર રંગવધામણો એ. ૨૫
 સુંદરી હો સુંદરીના માયબાપ,
 ભાઈ હો ભાઈ ભોજઈ સહુ એ;
 માતા હો કેતુમતી પિણુ આપ,
 સાજન હો સાજન આણુ મિલ્યા સહુ એ. ૨૬
 હનુરૂહ હો હનુરૂહ પુરવરે આય,
 ઉચ્છવ હો ઉચ્છવ અધિકો માંડીયો એ;
 ભોજન હો ભોજન વર તંગોલ,
 દાને હો દાને દારિદ્ર ખંડીયો એ. ૨૭
 દિન દશ હો દિન દશ તાંઈ તામ,
 સાજન હો સાજન સહુવે ગહુગહે એ;

પોહતા હો પોહતા નિજ નિજ ગેહ,
 પ્રભુજી હો વહુ સુતસું તિહાં રહે એ. ૨૮
 કુમર હો આચારજને પાસ,
 પઢીયો હો પઢીયો પાઠ અનેકજી એ;
 બહુતર હો બહુતર વિજ્ઞાન,
 જાણે હો જાણે વિનય વિવેકજી એ. ૨૯
 વિદ્યા હો વિદ્યા સાધન કીધ,
 હુવો હો હુવો અધિક સકાજી એ;
 ઢાલજ હો એકાદશમી એહ,
 ભાળે હો ભાળે મુનિ કેશરાજજી એ. ૩૦

દુહા.

વરૂણપ્રતે રાવણુ વલી, મેલે કટક અપાર;
 પ્રતિસૂર્યને પવનનૃપ, બોલાવ્યા તિણુવાર. ૧
 દોનુ ભૂપતિને ચાલતાં, નિષેધ્યા હનુમાન;
 ચાલ્યો આડંબર ઘણે, રીઝાયો રાજન. ૨
 મુગ્રીવાદિ જેયરાં, વરૂણ સાથ સંગ્રામ;
 રાવણુને વરૂણાત્મજ, વાળ્યા તામ દમામ. ૩
 નંદન વરૂણતણે ઘણું, જેઘો રાવણુ જામ;
 હનુમંતે તે બાંધીયા, વિદ્યાને બલ તામ. ૪
 હનુમંત ઉપરિ વરૂણજી, આવે હોય કરાલ;
 રાવણુ રોસ કરે ઘણો, જીતીયો તે તત્કાલ. ૫
 જીતીયો વરૂણુ વિશેષથી, નૃપને કરે જુહાર;
 થાપીઓ થાનક તેહને, અળ નહીં સુણસ લિંગાર. ૬

- વરુણ ઘરા છે કન્યકા, સત્યવતી તસ નામ;
હનુમંતને વ્યાહી સહી, જાણી વર અભિરામ. ૭
- સૂર્ય(ર્ષ)નખાની પુત્રિકા, અનંગકુરુમા નામ;
હનુમતે વ્યાહી સહી, રાવણ જાણી સકામ^૧. ૮
- પદ્મા સુરાગા કન્યકા, વાનરપતિની ભેઈ;
નલરાજ હરિમાલની, પરિણવી એ દોઈ. ૯
- અનેરાં વિદ્યાધરાં, પુત્રી એક હજાર;
પરિણાવી હનુમંતને, ધર્મ સદા જયકાર. ૧૦
- રાવણનો આદેશ લહી, પરિણી નારી અમંદ;
હનુમંત આયો નિજઘરે, માતપિતા આનંદ. ૧૧
- અળ મિથિલાપુરનો ધણી, હરિવંશી રાજન;
વાસુકેતુ સોહામણો, વિપુલનારી સુજન. ૧૨
- તેજપ્રતાપે આગલો, જનકનામ જગ ભેય;
પરજને પાલણુભણી જનકસરીજો હોય. ૧૩

ઢાલ ૧૨ મી. ચોપાઈની દેશી.

- પુરિઅયોધ્યા પ્રગટૈ નામિ, રાજકરે આદીસરસ્વામિ;
સુનંદા સુમંગલાવલી, નારી નિરૂપમ ગુણ આગલી. ૧
- સુમંગલાની (ના) જાયાનંદ, નિન્નાણુ આનંદકંદ;
સુનંદાયે જાયો એક, બાહુબલિ તસ અધિકી ટેક. ૨
- સો પુત્રાંમે મોટો મહી, પાવોધર ભરતેસર સહી;
સવા કોડિ નંદન જેહને, સૂર્યચશા મુળીયો તેહને. ૩
- સૂર્યચશાથી સૂર્યવંશ, પૃથ્વીમાંહિ અધિક પ્રશંસ;
પુરૂષ અસંખ્ય હૂવા જેતલે, મુનિમુન્નત વારે તેટલે. ૪

વિજયવંત વિજય રાજન, હિમચૂડા તસ નારી પ્રધાન;
 જાયાનંદન નીકા દોય, વજ્રખાહુ પુરંદર હોય. ૫
 નગર અહિપુર છે અભિરામ, જયલવાન રાજનો નામ;
 ચૂડામણી નામે વરનારી, પુત્રી મનોરમા સુવિચારી. ૬
 વજ્રખાહુસું કીધો વ્યાહ, મનમેં આણી અતિ ઉચ્છાહ;
 સુંદરી લેઈ આલ્યો જામ, ઉદયસુંદર વર શાલો તામ. ૭
 પહુઆવણને હુવો સાથિ, પ્રીતિભણી લીધો નરનાથિ;
 વાટે ગુણસાગર મુનિરાય, દીઠો દોડી લાગો પાય. ૮
 વારંવાર પ્રશંસા કરે, લવહુઃખથી આતમ ઉધરે;
 દરશન દીઠો રૂપિરાજનો, ધન હો ધન હોવાસર આજનો. ૯
 હાસિમિસિ શાલો કહે એમ, ઘણોઘણો પરશંસો કેમ ?
 જાણું લેસ્યો સંયમભાર, કુમર કહે હાં એહી વિચાર. ૧૦
 શાલો કહે અખી ઠીલાં કાંઈ, દિવસ ગયો ફિરિ નાવે પ્રાંહિ;
 સંયમસાથિ વિમાસણ કીસી, માહરિ મનપિણ એહજ વસી. ૧૧
 કુમર કહે એ સઘલી સહી, વાત વિશેષે લીધી વહી;
 થેં મતિ ચૂકો ખાલી વાચ, શાલો ભાખે જાણ્યો સાચ. ૧૨
 સંયમ લેવા થયો હુશીયાર, ઋષિને કહે તારો સંસાર;
 શાલો કહે કાંઈ સાચો કરો, વ્યાહગીત મનમાંહિ ધરો. ૧૩
 કંકણ નવિ છૂટો તાહિરો, એહ મનોરથ જૂઠો ખરો;
 તુજ પિયુ પાખેર એ સુંદરી, મરિ જશે હુઃખભારે ભરી. ૧૪
 કુમર કહે કુલવંતી એહ, નાહુ^૩ સિરીસું રાખે નેહ;
 તોતો કાં સંયમ નાદરે, નારી નાહકરણી અનુસરે. ! ૧૫

તું થારી ભગની સમજાવિ, તું પિણુ સંયમમારગ આવિ;
 દુઃખપૂર્વક સંસારી સુખ, પાછેડી દેખેવા દુઃખ.* ૧૬
 નાહુ-નારી-ને શાલો સાથ, વ્રત લીધો ગુણુસાયર હાથ;
 અંબર હી રાયકુમર પણુવીશ, ચરણુ ગ્રહે તણ વિશ્વાવીશ. ૧૭
 હાસિથકી ઉપજીયો ધર્મ, ધર્મથકી લહીયેં શિવશર્મ^૧;
 સોહિ સગો જગમાંહિ ભલો, ધર્મ કરાવે ઉતાવલો. ૧૮
 એહ સુણી શ્રીવિજયનરેશ, વૈરાગેં મન આણી વિશેષ;
 પુરંદરને દેઈ રાજ, રાજયેં સાર્યા નિજકાજ. ૧૯
 પુરંદર સુત સોહામણો, જાયો પ્રથવી રાણીતણો;
 કીર્તિધરને પદવી દીધ, રાજયેં સંયમવ્રત લીધ. ૨૦
 કીર્તિધર નૃપ ઉદાસીયો, સંયમ સાથે મન વાસીયો;
 ન કરે રાજતણી સંભાલ, મંત્રીસર ભાખે સુવિશાલ. ૨૧
 જળ ઘરાં ઉપજે નંદન આય, તણ તુમ્હ સંયમ લેવો રાય,
 નૃપ ઘણાનો પાલ્યો રાજ, તુમ્હ પડ્યાંથી લાયે છે આજ. ૨૨
 નાનહોહી લોગાં એ શોચ, તુમ્હ મનેં કીઉં ન કરો આલોચ;
 જેહને પાછલિ નહિ સંતાન, તેહના તો ઘર કહ્યા મસાણ. ૨૩
 એમ સુણુંતાં ઠીલો પડિયો, વિષય સુખ ઉપરિ મન અડિયો;
 સહદેવી નામે કામિની, ભાગ્યવતી છે ભલ(લી) ભામિની. ૨૪

* “સૈણ સહોદર માતપિતા, ભગની પ્રિયપુત્ર ન સાથઉ હૈગૌ,
 સ્વાર્થમોહમેં ભૂલ રહો મન, યો નરકો ભવ નાંહી મિલેંગો;
 ખોવત વાદ અગ્યાન ઉદૈ મુખ, જૂઠ અત્યંત ન સાચ પલેંગો,
 સૂરિ દયા સુવિચાર કહૈ સુણિ. ધર્મ કીયાં તેરી સાથ ચલેંગો.”

મુકોશલ સુત ઉપજ્યો જિસે, ગુપતિપણે સઉ રાખિઉ તિસે;
 જાણીઓ નૃપ થાશે સંજમી, રાજરિદ્ધિ રમણીને વમી. ૨૫
 જાણીઓ રાજ ભેદ વિચાર, સુતને સુખીયો પૃથ્વી-ભાર;
 સમતારસ સાથે ચિત્ત ધરી, રાય વરીતણ સંજમસિરી. ૨૬
 એ ખારસમી ઢાલ અનૂપ, સંયમવ્રત પાલે ભલ ભૂપ;
 કેશરાજ ઋષિરાજ વખાણ, કરતાં થાયે જનમ પ્રમાણ. ૨૭

દુહા.

અજળ તમાસો જગ ઘણો, તિણહિ માંહિ એહ;
 રાણી દુઃખ દીયે રાયને, ફિટિ કારમા સનેહ. ૧
 પઢિઓ ગુણીઓ મતિ આગલો, કરતો ઉચ વિહાર;
 દિન કેતાને^૧ આંતરે, ફિરિ તો સો આણુગાર. ૨
 પુરી અયોધ્યા આવીયો, લેવા કાજ આહાર;
 મધ્ય દિહાડે તાવડે, હીંડે ધરિધરિ વાર. ૩
 ઢાલ ૧૩મી. સોરઠી દ્વારાપુરી—એ દેશી.

અઈ અઈ! કર્મવિટંબના,
 રાણી રાજ લારોરે, આપ કરે અવિનય ઘણો;
 એ મોટો અવિચારોરે, અઈ અઈ! કર્મવિટંબના. અ. ૧
 ગોખે^૨ ગેઠી ગોરડી^૨, નગર નિહાલણા હેતોરે;
 ફિરિતો રિષિ અવલોકીયો, કટુ આણી તસ નેતોરે. અ. ૨
 આપ ગયો મુજને તણ, લેઈ જાશે પૂતોરે^૩;
 વયરી વિવિધપ્રકારનો, આયો કરણકુ સૂતોરે. અ. ૩
 પતિરે ગયાં ઘરે પુત્રસુ^૪, ખાંધી રહીછું નેહોરે;
 પુત્ર ગયાં કરિસું કિસું, મુજ મન એ અંદેહોરે. અ. ૪

આંત તપાણી આકરી, નહીં રહી શુદ્ધિ લગારોરે;
 પુત્રજ વાલ્હો પતિથકી, એ જગનો વિવહારોરે. અ. ૫
 અન્યસુ' લિંગી આકરા, આણી અડિયા તામોરે;
 કાઢ્યો નગરી ણાહિરે, જોવા મિલિયો ગામોરે. અ. ૬
 ફિટિકારો જણુ જણુ મુખે, રાણી સાથે રોસોરે;
 જોર ન ચાલે કેહનો, પિણુ આણે અપસોસોરે. અ. ૭
 ધાઈ આવી રોવતી, રાજાજીને પાસોરે;
 કારણ પૂછ્યો રોજનો, લાખે ધાયા ઉદાસોરે. અ. ૮
 તાત તુમહારો દેવજી, તપ કર દુષ્કલ પ્રાંહિરે;
 ભિક્ષા લેવાને કારણે, આચાર્યા ઉચ્છાંહિરે. અ. ૯
 રાણીસેવા સાચવી, તેતો કહિ ન જાયેરે;
 પૂરવલી પરિચય લગી, એ મુજ હીયો ભરાયેરે. અ. ૧૦
 એમ સુણુંતાં વેગસું, ગહુવરીયો ભૂપાલોરે;
 વંદન કરિવા તાતને, આઈ ગયો તતકાલોરે. અ. ૧૧
 પગ લાગી ઊભો રહ્યો, માગે સંયમભારોરે;
 જગમે' કો કેહનો નહીં, સ્વારથીયો સંસારોરે. અ. ૧૨
 કરજોડીને વિનવે, દેવી ચિત્રજમાલોરે;
 સુતવિણુ કિમ ચિતિ ચાલશે, લાખે રાય રસાલોરે. અ. ૧૩
 ગર્ભ અછે ઉર તાહિરે, મે' તસુ દીધો રાજોરે;
 અંતરાય કોઈ મત કરો, સારણુ દીજો' કાજોરે. અ. ૧૪
 તાતપાસે વ્રત આદર્યો, ચઢતે ચોખે' ભાવોરે;
 વાત સુણુંત મુઈ સહી, તખ સહદેવી માયોરે. અ. ૧૫
 કાંઈએક આરતિ ધ્યાનમે', કાંઈએક કોધપ્રણામોરે;
 વનમે' હુઈ વાઘણી, ગિરિગર્વર તસ ઠામોરે. અ. ૧૬

કીર્તિધર ને સુકેશલ, આપ પૂત એ દોઈરે;
 ચોખું ચારિત્ર પાલતાં, વિચરતાં મુનિવર સોઈરે. અ. ૧૭
 ગિરિગૃહરને^૧ અનુસરી, કરતા તપ ઉપવાસોરે;
 સમતારૂપે વર્તતા, રહિયા ઋષિ ચઉમાસોરે. અ. ૧૮
 કાર્તિપૂનમ પારણે, નગરભણી આવંતોરે;
 એતલે આવી વાઘણી, ઋષિ સામ્રાટી ધાવંતોરે. અ. ૧૯
 તાત કહે સુત સાંભલો, એહ ઉપદ્રવ આયોરે;
 હોવા દિયો મુજ આગલે, સો બાલંત સુહાયોરે. અ. ૨૦
 પાછા પાવ^૨ ન પાઠવું, ક્ષત્રીનો એ ધર્મોરે;
 સહીશ ઉપદ્રવ આજ એ, સાધેસ્યોં શિવશર્મોરે. અ. ૨૧
 ઉહાંડી ઊભો રહ્યો, આરાધન વિધિ સાધ્યોરે;
 મમતા મૂકી દેહની, આતમગુણ આરાધ્યોરે. અ. ૨૨
 વિદ્યુતપાતતણી પરે, વાઘણી તો વિકરાલોરે;
 આવી પડી સુતઉપરિ, ધરણી^૩ પડ્યો ઋષિ બાલોરે. અ. ૨૩
 વિદ્યારી નખ અંકુશાં, બાલા તનુની ચામોરે^૪;
 તિરિસેં વલે અતિ તિરસથી, પીવેહે લોહી તામોરે. અ. ૨૪
 તોડિ તોડિ તનુતણો, બાયે તળ સા માંસોરે;
 વિલૂરી નાખ્યો ઘણો, કીધો અધિક પ્રયાસોરે. અ. ૨૫
 અમૃતને કવલેં કરી, પોષીથી જે દેહોરે;
 વૈર વિનાહી વાઘણી, તોડી નાખી તેહોરે.* અ. ૨૬
 પરિણામે ચઢતેં કરી, પાયો કેવલનાણોરે;
 કુશલ ઘ(પ)ણે સુકેશલે, સાધ્યો પદ નિર્વાણોરે. અ. ૨૭

૧-પર્વતની ગુફા. ૨-પગ. ૩-પૃથ્વીપર. ૪-ચામડી.

* વાઘણી અઢાર દિનનો અનશન કરી, આઠમે સ્વર્ગે ગયો આ વાત મૂલ પાઠમાં નથી.

કીર્તિધર કરણી કરી, કર્મતણા ક્ષય કીધોરે;
મોક્ષ પહુંતા નર કેવલી, નરભવનો ક્ષલલીધોરે. અ. ૨૮
તેરસમી એ દાલમે, જે રસ પોષિયો તેણોરે;
કેશરાજ રસ તેહવો, પોષાયે કહો કેણોરે. અ. ૨૯

દુહા.

ચિત્રસુમાલા રાણીયે, જાયો સુંદર નંદ; ૧
હિરણ્યગર્ભ નામે ભલો, શત્રુકંઠ નિકંઠ.
હિરણ્યગર્ભ ધરે ગોરડી, મૃગાવતી અભિરામ;
નથૂરવ નામ સુત જાઈયો, દુઃખિત-જન-વિશ્રામ. ૨

દાલ ૧૪ મી. માઘ ધન દિવસ-એ દેશી.

હિરણ્યગર્ભ નૃપ માથે ધવલો, કેશ દેખી આલોચે;
એ જમદૂત વિશેષ. ૧

તતખિણુ તે રાજા, નથૂરવ કુમરને રાજ;
થાપી આપણપે, સાર્યા આતમકાજ. ૨

રાજા ઘરાં રાણી, સિંહડકા અભિધાન;
સા સખ વિધિ જાણે, સૂરપણે સાવધાન. ૩

ઉત્તરપથના નૃપ, જીતાણુ આલીંગો જામ;
દક્ષિણપથના નૃપ, અડિયા અયોધ્યા તામ. ૪

રાણી તે જીત્યા, કરી સખલો સંગ્રામ;
સિંહને આગે ગજ, કિંઈ ન તજે ગજઠામ. ૫

નૃપ જીતી આયો, નિસુણી એહ ઉદંત;
ગાઠો દુઃખ પાયો, કામિનીજિપરિ કંત. ૬

એ છે વિલિચારણી; નહીંતર એહવો કામ;	
ન કરે કાઈહુજ, નારી ધરાવી નામ.	૭
રહી મન ખાંચી, ન વલે વાલીઓ કેમ;	
રૂઠો જગ કરતાં, થાયે ભૂંડું એમ.	૮
રાજને દીલે, ઉપજીઓ જવરદાહ;	
ઓષધી નવિ માને, આણે અરતિ અગાહ ^૧ .	૯
સા સદોસ ઉતારણ, રાજ આગલ વાણી;	
સહુને સાંભલતાં, પ્રગટે અવસર જાણી.	૧૦
મેં નિજપતિ ટાલી, અવર ન વાંછિઓ કોઈ;	
તો શાસનદેવી, સાંનિધિ કરજો સોઈ.	૧૧
ઈમ કહિતી રાણી, ફરસિઓ રાજઅંગ;	
હરિવાહન આયાં, ભાજી જાય રભૂયંગ.	૧૨
તિમ વેદના નાઠી, દીઠો દેહ નિરોગ;	
રાણીસું ભોગવે, પંચેન્દ્રિય સુખભોગ.	૧૩
રાણીઉર ઉપજ્યો, પુત્ર લલો સોદાસ;	
પટ થાપી આપણ, સંયમસું સુખવાસ.	૧૪
સોદાસ નરેસર, અષ્ટાદિનિક ^૩ ઉચ્છાહ;	
મંડાવે ગાવે, શ્રીજિનનાગુણગાહ.	૧૫
તળ જીવદયાનો પડહો, રાય વજાવે;	
મંત્રીસર જોલે, એતો મુઝને ન સુહાવે.	૧૬
તવ પૂર્વજ પુરૂષે, માંસ ન કિણુડી ખાયો;	
તુમ્હી તિમ ચાલો, જો ચાહો સુખપાયો.	૧૭

દક્ષિણથી માની, પિણુ મનમે' ન સુહાણી;
 જે કુવિસન પડીયા, તેતો છે પાપીપ્રાણી. ૧૮
 તળ સૂદર સંઘાતે', ગુપતિપણે કહે રાય;
 ખિણુહી એક મે'તો, માંસ પખે' ન રહાય. ૧૯
 તુમ્હે તુમારો, જો મુઝને દીયે માંસ;
 શોધિઓ નવિ પાવે, દીઠો કરીયે પ્રયાસ. ૨૦
 એક બાલક મુવો, નૃપને આણી ખાવાવે;
 માણસને માંસે, સ્વાદ ઘણેરો પાવે. ૨૧
 તળ ગિઠયો' રાજ, દિનકો એક મરાવે;
 વરજ્યો નવિ માને, લોક અશાતા પાવે. ૨૨
 મંત્રીસર મોટો, રાજતણો રખવાલો;
 કહિ કહિ સમજાવે, રાજ નવિ દીયે ટાલો. ૨૩
 તળ ખાંધી કાઠો, કાઠી દીધો રાજ;
 થાપક ઉથાપક, લોક સદાહિ તાજ. ૨૪
 સોદાસતણો સુત, ન્યાયવંત નરેસ,
 સિંહરથ થિર થાખ્યો, સુખદાયી સુવિશેષ. ૨૫
 ભૂપતિ અતિ ભમતો, દક્ષિણ દિશિચલિ આવે;
 દેખી એક મુનિવર, ગાઠી શાતા પાવે. ૨૬
 પૂછે તળ ધરમજ, મુનિવર ભાખે વાડ;
 પરિહરિયે' માંસજ, અડ પરિહરિયે' દાડ. ૨૭
 ઉ બીજી નરગે', ઉ ત્રીજી પોહુચાવે;
 ઇમ સુણુતાં રાજ, મનડે ડર અતિ પાવે. ૨૮
 પચ્ચખાણુ કરે નૃપ, માંસ અને મદકેરો;

તથા શ્રાવક હુવો, જાણ્યો ધર્મ ભલેરો.	૨૯
મહાપુરી ચલી આયો, શુભકર્મના પ્રેર્યો;	
સુભટે પરધાને, આવી નૃપને ઘેર્યો.	૩૦
તથા દિયસું પાંચે, મહાપુર નગરનો રાજ;	
સહુ લોગાં માન્યો, વાધ્યા(ગ્યા) અધિક દિવાજ.	૩૧
તથા પુરી અયોધ્યા, દૂત મોકલિયો એક;	
સુતસેવા માનો, કે તુમ્હ સાહો ટેક.	૩૨
સુતવાત ન માને, રાજ દલબલ સાજે;	
સુત પિણુ સામહીયો, સન્મુખ આણી વિરાજે.	૩૩
તથા તાત પૂત દો લડીયા, શસ્ત્રે વિવિધપ્રકારે;	
હાર્યો તથા નંદન, જીતીયો તાત તિવારે.	૩૪
વિલખાણો દેખી, રાજરી આંત તપાણી;	
ખોલે બચસાડિયો, ખાલ આપણો જાણી.	૩૫
દીધા દોઈ રાજ, રાજ સંયમ ધારી;	
વિચરે મહીમંડલ, ૧ષટકાયાં હિતકારી.	૩૬
સિંહરથરાજનો, રાજ શ્રી બ્રહ્મરથ;	
આતુરમુખ રાજ, હેમરથ શાંતરથ.	૩૭
ઉદપૃથૂરાજ, વારિરથ શશીરથ;	
આદિત્યરથ રાજ, માન્ધાતા સમરથ.	૩૮
નૃપ વીરસેનજી, પ્રતિમન્યુ માનીતો;	
નૃપ પદ્મવંધૂજી, રવિમન્યુ જાણીતો.	૩૯
સખહી મન ભાવે, વસંતતિલક નરેશ;	
નૃપ કુબેરદત્તજી, કુંથુશર ભવિશ.	૪૦

- (દ્વિ)ધિરદ નૃપ નીકો, સિંહદશન દિલપાક;
 નૃપ હિરણ્યકસપૂજી, જેહની જગમેં ધાક. ૪૧
- પુંજસ્થલ પ્રોઠો, કુકુસ્થ ને રઘુરાય;
 એ સૂર્યવંશી, રાય સહુ સુખદાય. ૪૨
- કોઈ મોક્ષ પધાર્યા, સ્વર્ગ પધાર્યા કોઈ;
 એ વંશ વડેરો, વિશ્વવિદીતો? જોઈ. ૪૩
- અન્નરણ્ય નરેસર, અયોધ્યાનો રાજ;
 કરતો અતિ વરતે, સારઈ પરજના કાજ. ૪૪
- તેહના દોઈ નંદન, અનંતરથ અધિકાઈ;
 દશરથ દિલ ધરીયો, શોભા કહી ન જાઈ. ૪૫
- અન્નરણ્ય નરેસર, ખેચરસું મિત્રાઈ;
 સાથે વ્રત લેસ્યાં, આપાં એહ સગાઈ. ૪૬
- સો સહસ્રકિરણુ નૃપ, રાવણુ સાથ લ(ડા)ઈ;
 લેઈને હાર્યો, તખ વ્રત લીધો ધાઈ. ૪૭
- અન્નરણ્ય નરેસર, અનંતરથ સુત સાથે;
 સંયમવ્રત લીધો, મોટા મુનિવર હાથે. ૪૮
- વિદાધર સાથે, પાલી જોલી વાચ;
 સો મુગતિ સિધાયા, જગમેં મોટો સાચ. ૪૯
- ચાદશમી ભાખી, ઢાલ રસાલ અપાર;
 કેશરાજ વખાણે, સાધુ સદા સુખકાર. ૫૦

દુહા.

માસ એકનો થાપીયો, રાજ દશરથ રાજિ;
 ચંદકલા જિમ દિનદિને, વાધે દલખલ સાજિ. ૧

શસ્ત્ર શાસ્ત્ર આદે કરી, કલા સકલનો જાણુ;
 વિનય વિવેક વિચારમે, પંડિતપણે પ્રમાણુ. ૨
 જ્ઞેવનની વય પામીઓ, શૂરવીર હાતાર;
 ભુગતા બુઝારને ગુણી, વસુધા ^૧જશ વિસ્તાર. ૩

દાલ ૧૫મી. એક દિવસ રૂળમણિ હરિ સાથે—એદેશી.

રાજ દશરથ દીપતોરે, દિન દિન તેજ પ્રતાપેરે;
 અંશ ધણીનો એહમેરે, દીસે આપો આપેરે.
 રાજ દશરથ દીપતોરે. ૧
 દર્ભસ્થલપુર જાણીયેરે, સુકોશલ તિહાં રાયેરે;
 રાણી નામે અમૃતપ્રભારે, રાજને સુખદાયેરે. રા. ૨
 પુત્રીવર અપરાજિતારે, ઇંદ્રાણી અવતારેરે;
 વ્યાહો ^૨દશરથરાયને, ઉચ્છવ કરીય અપારેરે. રા. ૩
 સુશીલા ત્રિયાની ઉપનીરે, મિત્રસુ ભૂપાલોરે;
 મુમિત્રા પુત્રી પરિણાવે, દશરથને સુવિશાલોરે. રા. ૪
 સુપ્રભા અતિ દેહનીરે, સુપ્રભા તસ નામોરે;
 રાજ રંગે પરિણાવેરે, દશરથને અભિરામોરે. રા. ૫
 પંચેન્દ્રિયસુખ ભોગવેરે, પૂરવપુણ્ય પ્રસાદોરે;
 પૂરવ પુરૂષ ઉબલીયારે, વિસ્તરીયો જશવાદોરે. રા. ૬

“જાત કુલીનવડે જગમે, ધન-ધામવડે હમરી નગરી,
 હમ યુદ્ધવડે બલવંત ધણે, ઐસા કોન જોરાવર બુકરી(યાં);
 (યાં)બુદ્ધસી દેહ કહા ગિરિવો, જેસે ફૂટ ગઘ ચટકે ગગરી,
 પ્રભુ પ્રેમ વિના ભગવંત કહૈ નર, મૂઢમયાં ઝગરી ઝગરી”. ૧

એક દિવસ લંકાધણીરે, બયઠો સલા મઝારેરે;
 નિમિત્તીયાને પૂછીયોરે, નિજ આયુસ વિચારેરે. રા. ૭
 કે હું મરિસિઉં આપથીરે, કે કોઈ મારણહારેરે;
 ઇંદ્રાદિક સુર ના રહેરે, માણસનો શું સારેરે. રા. ૮
 પંડિત પ્રગટપણે ભણેરે, સીતાહેતે વિનાશોરે;
 દશરથસુતથી^૧ થાયસેરે, લોક કરે તસ હાસોરે. રા. ૯
 બિભીષણ બલીયો કહેરે, બૂઠો પાડણો બાણેરે;
 દશરથ જનક વિણસતારે, વિબુધ વચન અપ્રમાણેરે. રા. ૧૦
 આપતી બીજ વિના નહીંરે, રાવણ કહે એ રૂઠોરે;
 ભરોસો ભાઈ તણેરે, કદિહિ નવિ કહે કૂઠોરે. રા. ૧૧
 નારદ બયઠો તિહારે, કરિવાને ઉપગારેરે;
 રાજ દશરથ આગલેરે, ભાળે એહ વિચારેરે. રા. ૧૨
 મિથિલાનગરીયે^૨ જઈરે, જનકનેરે જણાવેરે;
 બાણી સાંહમી સાચલોરે, મતિરે અશાતા પાવેરે. રા. ૧૩
 રાજ ભોલામણા રાયજીરે, મંત્રીસરને દીજેરે;
 દોઈ પરદેશે નીકલ્યારે, બાણે જિમ (રવિ) તિજેરે. રા. ૧૪
 મૂરતી દોય રાયનીરે, લેપનમઈ તળ કીજેરે;
 બિભીષણ ભરમાયવારે, એહ ઉપાય ઠવીજેરે. રા. ૧૫
 રાતિ અધેરે^૨ આવીયોરે, બિભીષણ વિકરાલોરે;
 મૂરતિ મસ્તક છેદીયોરે, કોપ્યો બાણે કાલોરે. રા. ૧૬
 કલકલ શબદ હુવો ઘણેરે, સુલટ સળહી ધાવેરે;
 મારિવા કાજે^૨ ઉતાવલારે, નિજર ન કાંઈ આવેરે. રા. ૧૭

રોવે રાણી રાવલીરે, રોવે વાં(ખા)દ ગુલામોરે;
 મૃતકારજ સઘલો કીયોરે, ગયો બિલીપણુ તામોરે. રા. ૧૮
 મંત્રી સોઘ મેં તે ખરોરે, રાજા તેહિજ માનેરે;
 ઓ રમતો જાણે નહીંરે, ઉ આપણુમેં તાણો(ણે) રે. રા. ૧૯
 અંધન ઐયઠો દેખીયેરે, રાજાજનો રાજેરે;
 અંથતણી અલગી રહોરે, પરતિખ દીસે છે આજેરે. રા. ૨૦
 ભમતાં ભમતાં એકદારે, દશરથ જનક મિલતોરે;
 એક અવસ્થા દોઢનીરે, સાથે હોઢ ચલતોરે. રા. ૨૧
 કૌતુકમંગલ પુરવડેરે, શુભમતિ રાજ કરતોરે;
 પૃથિવીશ્રીઉરે ઊપનીરે, કેકઢ ગુણુવતોરે. રા. ૨૨
 દ્રોણમેઘની સોદરારે, ^૧સંવર મંડપ તાસોરે;
 આયા રાણા રાજ્યારે, કરી કન્યાની આશોરે. રા. ૨૩
 હરિવાહન આદેં સહુરે, ખયઠા આસણુ ભૂપોરે;
 દશરથ જનક પધારીયારે, ઓપે સોહ અનૂપોરે. રા. ૨૪
 કન્યા મંડપ આવહીરે, દેખે નૃપ આલોઢરે;
 કોઢ નિજર ન આવીયોરે, આગેં સરકે સોઢરે. રા. ૨૫
 દશરથજી મન માનીયોરે, પહિરાવે વરમાલોરે;
 રાજા રોસ કરે ઘણોરે, હરિવાહણુ ભૂપાલોરે. રા. ૨૬
 મેલહી મોટા રાજવીરે, એ કિમ વાહે રાંકોરે;
 દીસે ખેશે કાપડીરે, એરે વહીતો વાંકોરે. રા. ૨૭
 વલગો લાઈ વેગસુરે, જ્યો વરમાલ છિનાઢરે;
 નાખ્યાં કરીસ્યાં પાધરોરે, ટલતાં જાવે વડાઢરે. રા. ૨૮
 ચતુરંગિણી સેના સજીરે, ઝુઝાઉ વાજતોરે;

શૂરાં ઘરાં વધામણારે, કાયર નર ભાજતોરે. રા. ૨૯
 શુભમતિ પક્ષ કરે ઘણોરે, જાણુ જમાઈ જાયોરે;
 સેન સજી આગે હૂવોરે, શૂર શિરોમણિ સાચોરે. રા. ૩૦
 કેકઈ હૂઈ સારથીરે, ખેડે રથને જામોરે;
 દશરથ દલ મોડે ઘણારે, રૂપિશુનતાણા તે તામોરે. રા. ૩૧
 જીતીયો દશરથ રાયજોરે, ધર્મ સદા જય હોવેરે;
 પરમેશ્વર પળીયો ઘણોરે, સાચાં સામુંહો જોવેરે. રા. ૩૨
 નૃપવર આપેં રીઝીયોરે, સા ભંડાર રહાવેરે;
 પ્રસ્તાવેં સું માગિસુંરે, સુતને નૃપપદ ઠાવેરે. રા. ૩૩
 કેકઈ સાથે લઈનેરે, રાજગ્રહી આવતોરે;
 જનકરાય મિથિલાપુરીરે, હરખ ઘણો પાવતોરે. રા. ૩૪
 દશરથ નિજપુરે નાવીયોરે, ઊભીપણુની ત્રાસોરે;
 દેશ ઘણી જીતિ કીયોરે, રાજગ્રહીમેં વાસોરે. રા. ૩૫
 ખોલાવી અપરાજિતારે, આદિ સઘલી નારીરે;
 રાજ થાનક કરી થાપીયોરે, થિર થાનક સુવિચારીરે. રા. ૩૬
 સિંહ જિહાંહી વાસો વસેરે, તિહાંહી તસ થાનોરે;
 તિમ દશરથ રાજ ગિણ્યોરે, રાયાનો રાજનોરે. રા. ૩૭
 પનરસમી એ ઢાલમેં, અન્નરણ્ય દીપાયોરે;
 કેશરાજ નંદન નીકાંથી, નીકે તાત કહાયોરે. રા. ૩૮

દુહા.

બ્રહ્મલોકથકી ચવી, મહદ્વિકસુર સાર;

માન સરોવર હંસ જયું, ઉદરેં લીયો અવતાર. ૧

સુખમે' સોવે સુંદરી, સુંદર સેજ મઝાર;
 રાણીજી અપરાજિતા, સુપન વિલોકે ચ્યાર. ૨
 સાત હાથ ઉંચો સહિ, લાંબણે નવ હાથ;
 ચવડપણે કર તીનજી, ^૧કરી કરિણીનો નાથ. ૩
 કેહરિ કટિ ખીણો ખરો, પાંચમુખો પરવેશ;
 કરતો દીઠો મુંહમે', રાણી હરખ વિશેષ. ૪
 નાયકતો ગ્રહગણ તણો, રોહિણીનો ભરતાર;
 ઉતરતો આકાશથી, ચંદ્ર મહાસુખકાર. ૫
 ઉગતો અતિ રાતઠો, નહી ખાપડો લિંગાર;
 રસૂર શહસ્ર કિરણે કરી, પામે શોભ અપાર. ૬
 રાય જગાવી વીનવે, ઈશ ! સુણો અરદાસ;
 એ સુપનાનો ફલ કહો, જિમ પહુંચે મન આશ. ૭
 પીયુ પરમસુખ પાયકે, ભાજે સુપન વિચાર;
 પુત્ર પનોતો પ્રસવસ્યો, સહુ જગનો આધાર. ૮
 ગલદોષ સહુ ટાલતાં, પોષ કરંતા સાર;
 શુભવેલા સુત જાઈયો, વરત્યો જયજયકાર. ૯
 ઢાલ. ૧૬ મી. અખતું ધીરોરે-એ દેશી.

શુભવેલા શુભવાર, કુમર જાયોરે;

હરખ વધાયો મંગલ ગાયો, સળ જગનેરેસોહાયો. કુ. ૧
 નગર ઝડાયો જલ સિંચાયો; કુસુમાંધન વરસાયો;
 ચોક પૂરાયો કલશ વંદાયો, ઇંદ્ર તમાસે આયો. કુ. ૨
 લોક મિલાયો ઢોલ ઘનયો, ગુહિર નિશાન ગુઝાયો;

૧ હાથી. ૨ મુરજ. ૩ ચૈત્ર સુદિ નવમી-પુષ્પ નક્ષત્ર દિને શ્રી
 ત્રમચંદ્રજીનું જન્મ થયું છે.

- આનંદ પાચો સખ મન ભાચો, ઉચ્છવ અધિક મંડાચો. કુ. ૩
- રમણી આવે^૧ ફેલી રચાવે, કુંકુમ હાથ દેવાવે; તાસ રચાવે પાત્ર નચાવે, ઉચિત અધિક ઉપાવે. કુ. ૪
- ઘરિ ઘરિ વારણ તોરણ રચના, નારી અખાણુ^૨ લ્યાવે; પૂર્વી પુષ્પ ફલાદિક આણી, મંગલાચાર કરાવે. કુ. ૫
- ચિંતામણિ સુરતરૂ જિમ રાજા, દાને^૩ દાલિદ વારે; જાચિકનામ અજાંઘક કીધા, સુજશ હુવે જગ સારે. કુ. ૬
- પક્ષાંનોરે નિવાસ તેહથી, પક્ષ દીયું તસ નામે; સહુ જગને અલિરામપણાથી, બીજું નામજ રામે. કુ. ૭
- ગજરૂરિરવિશશી અગ્નિજ^૪કમલા, સાયર સુપનાં સાતો, દેખી સુમિત્રા સ્વામી આગે^૫, આવી કહેવા વાતો. કુ. ૮
- દેવલોકથી ચવી આચો, ઉત્તમ જીવ અપારો; રાણી ઉદરે^૬ વાસ લીયોરે, હુરખ્યો રાય ઉદારો. કુ. ૯
- ૪શ્યામ વરણ સુત જાયો નંદન, રાજા મન ઉચ્છાહો; ઉચ્છવ વિવિધ પ્રકાર કરીજે^૭, લીજે^૮ લચ્છી લાહો. કુ. ૧૦
- અષ્ટપ્રકારે પૂજા જિનની, મૂક્યાં બંદીવાનો; ઉત્તમ પુરૂષ ઊપજ્યાંથી, સહુને હુવે કલ્યાણો. કુ. ૧૧
- નારાયણ અલિધાન દીયું^૯રે, લક્ષ્મણ અપર વિધાનો; ^{૧૦}સુરતરૂ-કંદતાણી પરિ દોષ, વાધે પુરૂષ પ્રધાનો. કુ. ૧૨
- અનુક્રમે વીર વિશેષ વિશેષે^{૧૧}, શોહ ઘણેરી પોષે; નીલાંબર પીતાંબર પહિરે, સાજનીયાંને સંતોષે. કુ. ૧૩
- આચારજ શાખીકર શીખ્યા, સકલ કલાગુણ તેહો; જાણુપણે સુરગરૂ સારીખા, પરતિખ દીસે તેહો. કુ. ૧૪

લીલા મુષ્ટિપ્રહાર કરાવે, પર્વત નાળે ચૂરી;
 શૂરવીર સાહસિયાંમાંહિ, પાવે કીરત પૂરી. કુ. ૧૫
 ક્રીડાકારણ ધનુષ ચહોડી, જળ પૂંખે એ ખાણે;
 સૂર્ય શંક ધરીને કંપે, પાડે મતિએ વિમાનો. કુ. ૧૬
 કાંઈએક ભુજબલરાય વિચાર્યો, કાંઈએક સૂતળલ જાણી;
 કાંઈએક ધીર્ય ધરી નૃપ વસીયો, પુરી અયોધ્યા આણી. કુ. ૧૭
 ભરત પુત્ર કેકઠ જાયો, પુરી અયોધ્યામાંહિ;
 સુપ્રભાચે શત્રુઘનજી, જાયો અધિક ઉચ્છાંહિ. કુ. ૧૮
 રામ અને લક્ષ્મણની જોડી, કલિમુખથીરે કહાણી;
 ભર્ત અને શત્રુઘ્નકેરી, જગમે જોડી જાણાણી. કુ. ૧૯
 ગજદંતાચે મેરૂ મહીધર, શોભા અધિકી લહાવે;
 દશરથરાજા નંદન ચ્યારે, કરમે તોરે કહાવે. કુ. ૨૦
 એ શોભમી હાલ ભલીરે, રામતણો અવતારો;
 કેશરાજ ઋષિરાજ વખાણે, એ પહિલે અધિકારો. કુ. ૨૧

ઇતિ શ્રી હાલ સોળમાં રામચશોરસાયને,

પ્રથમ અધિકાર:—

દુહા.

ગૌતમ ગણુહર ગુણુનિદો, ગૌતમ ગિરિવો નામ;
 ગૌતમ ગુરૂ ગુરૂમાં વડો, ગૌતમ કરૂં પ્રણામ. ૧
 ભામંડલ સીતાતણો, યુગલપણે અવતાર;
 કિહિં કારણુ અલગા પડ્યા, નિસુણો એહ વિચાર. ૨
 જંખૂદીપે ભરતમે, વસતો હાડગામ;

વિપ્ર લલો વસુભૂતિજી, અનુકોશાનો શ્યામ. ૩

અંગલ છે અનુભૂતિજી, સરસા વહૂરો નામ;

કન્યા વિપ્રે અપહરી, પૂઠે હુવો પતિ તામ. ૪

મોહવસે મોહ્યા ઘણું, માય-ખાપ તિહિવાર;

પુત્ર ગવેજે આલીયા, વિચ મિલિયો અનગાર. ૫

અનગારહિ ઉપદેશથી, લીધો સંયમ-ભાર;

સ્વર્ગાં સુધર્મે દેવની, પામી પદવી સાર. ૬

ઠાલ ૧૭ મી. કહું કહું મન મૂરખ મેરે—દેશી.

અથવા-ખારામાસાની દેશી.

સુણિ સુણિરે સયણ સયાણા, કંઈ હોવે અધિક અયાણા;

એ કર્મ ન છુટે કોઈ, સુર-દાનવ-માનવ હોઈરે.

સુણિ સુણિરે સયણ સયાણા. ૧

ઉવાનારી હુઈ નારી, નૃપ ચંદ્રગતીની ખ્યારી,

પુષ્પવતી અલિધાનો, સુખ માને મેરૂ સમાનોરે, સુ. ૨

વૈતાલ્યગિરે અલિરામો, રથનુ'પુર પુરનો નામો;

સો દેવ ચવીને આયો, ખગ ચંદ્રગતિ કહાયોરે. સુ. ૩

સુરસા પિણ સંયમ સેવી, ખીજે સુરલોકે દેવી;

હોઈને માને શાતા, સુખમાંહિ વાસર જાતા. સુ. ૪

અનુભૂતિ જે આરત કરતો, નારીનો અતિ દુઃખ ધરતો;

લવમાંહિ લમતો જોઈ, હંસ ખાલ હુવો સોઈ. સુ. ૫

સિંચાણે સાહી નડીયો, ઋષિ આગલિ આવી પડીયો;

ઋષિજી દીધો નવકારો, લહ્યો કિંનરનો અવતારો. સુ. ૬

દશ સહસ્ર વરસનો આયો, લોગવતાં પુણ્ય પ્રભાવો;

સો દેવ ચવીને આવે; ખદલો વાલે સુખ પાવે. સુ. ૭

વિદગ્ધ નગર છે વાર, રાજાજી અધિક ઉદાર;
 પ્રકાશસિંહ નરનાહો, પ્રવવાલીનો નાહો. સુ. ૯
 સખ સાજનનેરે સોહાયો, ^૧કુંડલમંડિત સુત જાયો;
 સુત સુંદર અધિક સલૂણો, સુત તેજ પ્રતાપે દૂણો. સુ. ૯
 કયાનક લવમેં લમતો, સોવાદિજ મારો ગમતો;
 નહીં વક ચક્રદેવજ પુરરાજે, ચક્રદેવજ રાય વિરાજે. સુ. ૧૦
 ધુમસેન પુરોહિત તેહને, સ્વાહારમણી છે તેહને;
 જાયો તિણે પિંગલ નંદો, ઉપજ્યો મામને આનંદો. સુ. ૧૧
 અતિસુંદરિ ખેટિય રાની, ખપ કરતી અતિહી વિધાની;
 શ્રી આચારજી પાસે, પિંગલ પઠે ઉદહાસે. સુ. ૧૨
 તળતો ખંધાણે નેહો, કુમરને કુમરી તેહો;
 સંગતિથી વિણસેં કામો, ઈમ જોયજ્યો બહુલા ઠામો. સુ. ૧૩
 કુમરીને લેઈ નાહો, ઉગ્રામણીયો અતિ ઘાઠો;
 વિદગ્ધ નગરેં ચલીયો, વસવાનો મન ઠહિરાયો. સુ. ૧૪
 સો ^૧કિસખ ન કોઈ જાણે, નૃપ ^૨લાકડી મૌલી આણે;
 જિમતિમ તોએ પેટ ભરેવો, વિણ કિસખજ એમ કરેવો. સુ. ૧૫
 એ કિસખતણી અધિકાઈ, નિજ પરમેં લહે વડાઈ;
 એ કિસખ કલાયે દીઠો, શશી રૂંદતણે શિર બઈઠો. સુ. ૧૬
 અતિસુંદરિ સુંદરતાઈ, નૃપ સુતને કેણે બતાઈ;
 સા લીધી તિણે છિનાઈ, પિંગલ રહીયો મુહવાઈ. સુ. ૧૭
 લય બાપતણો અતિ આણી, પર્વતમાંહી પહી ઠાણી.
 કુંડલમંડિત તિહાં વસીયો, સુખ દુઃખને દેખે રસીયો. સુ. ૧૮

૧ કુંડલ પહેરેલો છોકરો જન્મ્યો.

૧ કળા. ૨ લાકડાં માથે આણતો હતો.

નારીનો આણી વિલેગો, પિંગલજી લયો જોગો;
 ચિત્તથી નવિ છુટે નારી, ઘાટી એ મોટી ભારી. સુ. ૧૯
 દશરથનો દેશ વિણારો, કુંડલમંડિત જન ત્રાસે;
 તળ ખાલચંદ્ર ચઢી આવ્યો, ણાંધી નૃપ પાને લ્યાયો. સુ. ૨૦
 દીનપણો તસ દેખી, કંઈના નૃપને સુવિશેષી;
 છોડી દીધો તિહિવારો, કુંડલમંડિત સુકુમારો. સુ. ૨૧
 ખાપ રાજને કાળે, કુમરજી રહે નિત્ય સાળે;
 મુનિચંદ્ર ઋષીશ્વર સંગે, હુવો શ્રાવક અતિ ઉચ્છરંગે. સુ. ૨૨
 રાજવાંછનાંમાંહિ, તસ પ્રાણજ છુટા પ્રાંહિ;
 જનક ઘરે અવતારો, નિસુંણો સીતા સુવિચારો. સુ. ૨૩
 સરસા પિણુ ભવમેં ભમતી, સા ફિરે ઇચ્છાયે રમતી;
 હુધ પુરોહિતની કુમરી, સા પઢવેં ગુણીવેં સુમરી. સુ. ૨૪
 વેગવતી કહી વાણી, સંયમ સાથે મતિ ઠાણી;
 બ્રહ્મલોક હુધ આવી, રાણીઉરે ઉપજી ઠાવી. સુ. ૨૫
 કુમર કુમરી બિહું જાયા, તે યુગલપણે સુખદાયા;
 તામ વિદેહા હરણી, સુત પુત્રીનો મુખ હરણી. સુ. ૨૬
 પિંગલ મુનિવર ગુણવંતો, પહેલે સુરલોકે પહુંતો;
 અવધિ ગ્યાનસું દેખે, તળતો અતિ રીસ વિશેષેં. સુ. ૨૭
 તળ તે ખાલક અપહરીયો, તે સુરવર દ્વેષેં ભરીયો;
 જાણે અળ અમરષ પોષું, મારીને મન સંતોષું. સુ. ૨૮
 વિવેક વિચારે તામો, એ છે પાતકનો ઠામો;
 વચરનો વચર વસાવું, સંસાર ઘણું વધાવું. સુ. ૨૯
 પંચેંદ્રિય કેરો પાપો, સહિયો નરકેં સંતાપો;
 તિણહીમેં એ ખાલો, હુણતાં દૂષણ અસરાલો. સુ. ૩૦

એમ વિચારી દેવો, વૈતાલ્યગિરે તતખેવો.
 દક્ષિણ શ્રેણે સોહંતો, મોહાંના મન મોહંતો. સુ. ૩૧
 રથનું પુરિ ચાલિ આય, ભૂષણસુ ભૂષી કાય;
 તે બાલક વનમે મૂકે, તે વિબુધ પ્રકાર ન ચૂકે. સુ. ૩૨
 તખ ખેચર ચંદ્રગતિ દીઠો, તખ લોચણ અમીય પચીઠો;
 ઉઠાઈ ઉચો લીધો, ત્રીયા પુષ્પવતીને દીધો. સુ. ૩૩
 ઘરે નહીં છે સંતાનો, એ આરતિ છે અસમાનો;
 મુજને તૂઠો કરતારો, એ દીધો દેવકુમારો. સુ. ૩૪
 લોગાંમે એમ સુણાયો, રાણીજી નંદન જાયો;
 તખ ઉચ્છવ અધિક કરીને, લચ્છીનો લાહો લીને. સુ. ૩૫
 તનુકી અતિ કાંતી કહીને, ભામંડલ નામ ધરીને;
 એ સત્તરસમી છે ઢાલો, કેશરાજ કહે સુવિશાલો. સુ. ૩૬

દુહા.

વિદેહારે વિશેષથી, સુતદુઃખ સાચરમાંહિ;
 ઝુલે આંસુ નાખતી, પતિ સમજવે પ્રાંહિ. ૧
 ભવાંતરને વચરીયે, અપહરીયો સુત એહ;
 શોધન કરિયો હુંસહી, મ કરોશ તું અંદેહ. ૨
 થાનિક થાનિક શોધીયા, ગિરિગર્વર આરામ;
 ખખર ન પામી પુત્રની, રાજા રાણી તામ. ૩
 પુત્રીનું મુખ દેખતાં, શિતલતાઈ પામ;
 બોલાવી માય-બાપજી, સીતા એહવો નામ. ૪

ઢાલ, ૧૮ મી. કર્મતણી ગતિ કિણુહી ન જાણવી.
 એ દેશી.

સીતા કુમરી વાધતી હો, ચંદ્રકળા જિમ દેખિ;

- અનુક્રમે જોવન પામીયો એ, રૂપકલા સુવિશેષિ. ૧
 સીતા સુન્દરીરે, માણુશલોક મઝાર;
 રૂપે પુરંદરીરે, શીલ શિરોમણિ નારી,
 કે વર હોશે એહનોરે. ૨
- ૧ભૂચર ૨ખેચર રાય, આરતિ આણું બાપજીહો;
 વરસ ખરે સુખ થાય. સી. ૩
- દેખાવ્યા વસુધાવિષેરે, રાજ રાજકુમાર;
 સારીખો સંસારમેં હો, કોઈ ન એક લિંગાર. સી. ૪
- અર્ધવરવર દેશનો હો, અંતરંગ તસ નામ;
 મ્લેચ્છ મહામયમંતં છે હો, દેશ ઉભડે તામ. સી. ૫
- જનક પહૂંવે તેહને હો, દૂત મોકલ્યો એક;
 રાજ દશરથ પાખતી હો, બોલે આણુ વિવેક. સી. ૬
- સૂરજ સામે દેખીયે હો, આવે છીંક જિવાર;
 ભીડાણું છે ભૂપતિ હો, આગેં દેવ વિચાર. સી. ૭
- ઉઠ્યો અતિ આતુર થઈ હો, વાળ્યા ઢાલ દુમામ;
 અસવારી કરિવા લાણી હો, તામ સુ બોલ્યા રામ. સી. ૮
- તુમેહે પધારો છો સહી હો, શૂરાંસું સંગ્રામ;
 હુમને ઘર ખયશી રહ્યાં હો, કિસી વધેંસી મામ. સી. ૯
- અનુજને આગેં કરી હો, ચાલીયો રામ નરેશ;
 અતુરંગિણી સેના સજી હો, મિથિલાપુરી પ્રવેશ. સી. ૧૦
- અસુરાંસું આવી અડયા હો, સુભટ જિકે ઝુઝાર;
 ઉઠામણી અસુરાંતણી હો, સહી લસકયા એકવાર. સી. ૧૧
- ધનુષ ચહોડી રામજી હો, કરત ઉઠામણી આપ;

અસુર સહુ અલગા થયા હો, પુણ્ય થકી જિમ પાપ. સી. ૧
 જનકેતણા જનપદતણો હો, ટાલીઓ સકલ કલેશ;
 રાજાજી સુખ માનીયો હો, રંગ વિનોદ વિશેષ. સી. ૧
 સીતા દીધી રામને હો, સારીખો સંભેગ;
 ભલું ભલું ભાખે ઘણો હો, હરજ્યા સઘલાહી લોગ. સી. ૧
 સીતારૂપ શોહામણો હો, નિસુણીને ઋષિ-દેવ;
 નિરખણુ હેતે આવીયા હો, સીતાઘરે તતખેવ. સી. ૧
 કેશ-નેત્ર પીલા ખરા હો, તુંદિલ છત્રીકાધાર;
 દંડ પાંપિણિ કોપીનસુ હો, શિરહિ શિખા સુવિચાર. સી. ૧
 નારદરૂપ ડરામણો હો, દેખી સીતા ખાલ;
 નાઠી થરહર ધુજતી હો, ગઈ ઘરમે તતકાલ. સી. ૧
 કંઠ શિખા ખાહિં ધરી હો, દ્વારપાલને દાસિ;
 સાહિરહ્યાં જઈના શકે હો, હરિણ પડિઓ જિમ પાસિ. સી. ૧
 કલિકલિ સુણી જન આવીયો હો, હાથ ગયાં શર યાપ;
 કુણુ છેઈહાં નર પાપીયો હો, કુણુ એહના માય-ખાપ. સી. ૧
 ઉમાહી ઉંચા ચઢયા હો, હુઈ ઘણા હુશીયાર;
 માર માર કરતા થકા હો, જાણે જમ અવતાર. સી. ૨
 નારદ ઋષિને દેખીને હો, સુસતા પડીયા સોઈ;
 શનૈઃ શનૈઃસું નીકલ્યો હો, કામ કરે સો જોય. સી. ૨
 રૂપ લિખે સીતાતણો હો, ભામંડલને આય;
 દેખાડે પટ દેખતાં હો, કુમર દુચિંતો થાય. સી. ૨
 હુઃચિંતાઈ કુમરતણી હો, પૂછી મિત્રાં સાથિ;
 પટ તદા તે દાખવે હો, ઋષિ પૂછ્યો નરનાથિ. સી. ૨૩

મિથિલાનગરી છે ભલી હો, જનક તિહાં ભૂપાલ;
 વિદેહાઉર બપની હો, સીતા રૂપે રસાલ. સી. ૨૪
 અમરી કુમરી નાગરી હો, 'મે' દીઠી અવિદોઈ;
 વાઝવાર વિચારતાં હો, સીતા સમી નહીં કોઈ. સી. ૨૫
 જેહવી છે સા સુંદરી હો, તેહવી લિખી ન જાય;
 લિખી જીસી કહી કો શકે હો, અચિરજ છે ખગરાય ! સી. ૨૬
 લામ'ડલને લામની હો, જઈરે મિલે એ જોડિ;
 સાચો સુખ સંસારનો હો, મહારે મન એ કોડિ. સી. ૨૭
 સુત વચને સંતોષીયો હો, ભલો કરે કરતાર;
 વિસરજ્યો ઋષિ રાજ્યો હો, ઉદ્યમનો અધિકાર. સી. ૨૮
 ખગ અપલગતિ મોકલ્યો હો, કરવાને 'અપહાર;
 રાજને લઈ ગયો હો, કિણહી ન જાણી સાર. સી. ૨૯
 ઉઠી આંચો સાંમુઓ હો, મિલિયા ખાંહુ પસાર;
 કુશલ વાત પૂછી ઘણી હો, પ્રીતિતણેરે પ્રકાર. સી. ૩૦
 જનક તુમહારે સાંભલીરે, પુત્રી રતન પ્રધાન;
 નારી નિરૂપમ જેતલી હો, તેહને તિલક સમાન. સી. ૩૧
 અછે અનોપમ કન્યકા હો, જિમ તુમ લાખો તેમ;
 સર્વ કલાગુણ આગલી હો, પિણુ દેવાયે કેમ ? સી. ૩૨
 દીધી દશરથનંદને હો, અવરાં કિમ લેવાય;
 મણિ માથે છે સાપને હો, કહો કિમ લીધી જાય. સી. ૩૩
 પ્રીતિ લાણી માણું અછું હો, નહીંતર છો અપહાર;
 કરતાં વેલા છે કિચી હો, રાખું છું વિવહાર. સી. ૩૪
 હુમને જીતી રામજી હો, વ્યાહો કન્યા એહ;

કે ભામ'ડલ વ્યાહસી હો, ઇહાં ન કોઈ સંદેહ. સી. ૩૫
 વળાવર્તન નામથી હો, અને આર્ણવાવર્ત;
 ધનુષ અછે ઘરમાંહિરે હો, પંડપે' આય ધર્મ. સી. ૩૬
 ચક્ષ હજારે' સેવીયો હો, અતિશયવંત અતીવ;
 ગોત્રજ દેવીનીપરે' હો, સેવીજેરે સદીવ. સી. ૩૭
 ધનુષ નમાયાં હમ નમ્યા હો, રૂગટી કરવા નેમ;
 સમજે સૂધી વાતમે' હો, જિમ આપો રહે પ્રેમ. સી. ૩૮
 એહ અચ'ભો છે ખરો હો, એતો પરતક્ષ આજ;
 એકહોનેરે ચહોડવે હો, સારો(રે) વંછિત-કાજ. સી. ૩૯
 ખેચર ચંદ્રગતિ ચાલીયો હો, પુત્ર અને પરિવાર;
 ધનુષ હોય લીધા ભલા હો, રાજ લીધાં લાર. સી. ૪૦
 માથલાનગરી આવીયો હો, ખાહિર હેરા દીધ;
 વરણુન તો વિદ્યાધરાં હો, પૃથ્વીમાંહિ પ્રસીધ. સી. ૪૧
 અષ્ટાદશમી ઢાલમે' હો, ખસ્તુ ભલી નીચાહિ;
 કેશરાજ પામે સહી હો, જો હોવે પુન્ય અગાહિ. સી. ૪૨

દુહા.

જનક વિદેહા નારીશુ', સંભલાવી સહુ વાત;
 સાલ સમી સાલી સહી, કહી રાણી વિલલાત. ૧
 દેવપન નૃપ તો તું હુંવો, લેવે પુત્ર પ્રધાન;
 લીધી ચાહે પુત્રીકા, કિમ રાખેસ્યું પ્રાન. ૨
 સ્વેચ્છાને પરિણેતનો, હરખ ઘણો સંસાર;
 આણુધૃચ્છા પરિણેતનો, હરખ ન એક લિંગાર. ૩
 દેવજોગ શ્રીરામથી, ધનુષ ન ચહુડયો જાય;
 અવર અનેરે' ચાહોડતાં, આણુ સિરખે' દુઃખ થાય. ૪

જનક કહે જાણે નહીં, રામ મહા બલવંત;
મેં દીઠો સંગ્રામમેં, પૌરુષનો નહીં અંત. ૫
સમજાવી સા સુંદરી, પુણ્ય ધનુષ ઉદાર;
મંડપ માંડી તેડીયા, રાજા રાજકુમાર. ૬
દિયા-ભૂષણ ધારકે, સખિયાંને પરિવાર;
મંડપ આવી જનકી, ઇંદ્રાણી અવતાર. ૭
ધનુષતણી પૂજા કરી, મનમેં સમરે રામ;
મનસા-વાચા-કર્મણા, અવરાંસુ નહિ કામ. ૮

ઢાલ, ૧૬ મી. કાના પ્રીતિ લાગોહો-એદેશી.

સીતારામ રાચીહો, જેમ ચકોરી ચંદ્રસું;
એ પ્રીતિહી સાચીહો, સીતારામ રાચીહો. ૧
ભૂચર ખેચર રાજવી, ભરમાણા ભારીહો;
ભાગ્ય વડો તે ભૂપનો, એ પાવે નારીહો. સી. ૨
નારદ ભાષી જેહવી, સા તેહવી જોઈહો;
ભામંડલ ભૂયે પડ્યો, અતિ પરવશ હોઈહો. સી. ૩
જનકરાય તિહાં આઈકે, એ સાચ કહાવે હો;
ધનુષ ચહોડે ભુજબલે, એ કન્યા પાવેહો. સી. ૪
ઉઠ્યા કંડિ કાઠી કરી, જે રાય સનૂરાહો;
ધનુષ ચહોડણ કારણે, શૂરામાંહિ શૂરાહો. સી. ૫
સાચાં સાથેં વીંટીયો, નાવે ગહતાજીહો;
ફરસીહો કે ના શકે, જે ગાઢ તાજીહો. સી. ૬
જવાલા મૂકે છે ઘણી, દાઝતા ભાજીહો;
અધોમુખા અલગા રહ્યા, મનમાંહિ લાજીહો. સી. ૭

- ઇંદ્રિ અવસર શ્રીરામજી, લીલાગતિકારીહો; સી. ૮
 ધનુષ સમીપે આવીયો, આછો અવતારીહો. સી. ૯
 ચંદ્રગત્યાદિક રાજવી, કરતા અતિ હાસોહો;
 ખેચર ખે તન ઠાહુર્યા, એહને શી આશોરે. સી. ૧૦
 ૧વજપાણી જિમ વજને, રાઘવજી ઉરસેહો,
 શાંતિ કરી ૨અહિ અગનિને, કર સાથે ફરસેહો. સી. ૧૧
 વેત્રતાણી પરિ વાલીને, પ્રભુ પાણુછ ચઢાવેહો;
 ૩આકર્ણાન્ત કષાંચીને, ટંકાર સુણાવેહો. સી. ૧૨
 રામગદો વરમાલિકા, સીતા પહિરાવેહો;
 કાજ સર્યો ચિત્ત ચિંતવ્યો, અતિહી સુખ પાવેહો. સી. ૧૩
 બીજો લક્ષ્મણુ આઢીયું, ઊંઢી વિધિ કીધીહો;
 ૪અષ્ટાદશ વર કન્યકા, ખગરાયાં દીધીહો. સી. ૧૪
 વિલખાણા વિદ્યાધર, ભામંડળ લેઈહો;
 નિજ નગરે ચલિ આવીયા, ભૂમંડળ કેઈહો. સી. ૧૫
 તેડયો દશરથ રાજ્યો, સહુ સાજન સાથેહો;
 વ્યાહ ભલો સીતાતણો, કીધો નરનાથેહો. સી. ૧૬
 જનકરાયનો ભાઈજી, ભલો કનક કહાવેહો;
 ભરતને ભદ્રા ભલી, પુત્રી પરિણાવેહો. સી. ૧૭
 પુત્રાંને પરિણાયકે, વહૂવરને લેઈહો;
 દ્વિધો અધિકો દાયજો, દાસી-દાસ કેઈહો. સી. ૧૮
 હયવર-ગયવર અતિ ભલા, સિરોપાવ સુહાવેહો;
 દશરથરાજ' દાયજો, અધિકેરો લ્યાવેહો. સી. ૧૯

૧. ઇંદ્ર. ૨. શેષનાગનો તાપ ઝોછો કર્યો તેથી તેને શાંતિ મળી. ૩. કાન સુધી ખેંચીને. ૪. અઘાર.

- પુરી અન્નેધ્યા આવીયા, આનંદ (કર) રાજેહો; સી. ૧૯
 ઘર ઘર રંગ-વધામાણા, અતિ ઉચ્છવ કાજેહો.
 અનેરે દિન રાયજી, પૂજા મંડાવેહો;
 સ્નાત્ર કરે અઠોત્તરો, જલકલશ ભરાવેહો. સી. ૨૦
 પોજા સાથે મોકલ્યો, અવરાં જલ રાયેહો;
 મહિષીને મન રંગસું, અધિકે ન ઉમાયેહો. સી. ૨૧
 દાસી સાથે મોકલ્યો, અવરાંને પાણીહો;
 આણી દીધો ઉતાવલો, હુરખી તે રાણીહો. સી. ૨૨
 વૃદ્ધ ભણી તે નાવીઓ, ધીરે પગ ઠાયેહો;
 પટરાણી ઉતાવલી, મનડો અકુલાયેહો. સી. ૨૩
 સઘલ્યાં માંડી હું વડી, મુજને જલ નાખ્યેહો;
 માન વિના શું જીવનો, મરિવા મન થાખ્યેહો. સી. ૨૪
 એમ વિમાસી માંડીયો, રાણી ગલ પાસોહો;
 શોચ નહીં નારી કન્હે, એ દેખ તમાસોહો. સી. ૨૫
 ઇતલો રાજા આવીયો, તે પાસો કાપેહો;
 આંહે સાહી સુંદરી, ઉછરંગે થાપેહો. સી. ૨૬
 કાંઈ મરે તું માનિની, કહે કિહી અપમાનીહો;
 આંસુ નાખી ભાષહી, સા ગદગદ વાનીહો. સી. ૨૭
 અવરાંને જલ મોકલ્યો, હું કિમ ચિત્ત નાણીહો;
 એતલે પોજો આવીયો, આખ્યો તે પાણીહો. સી. ૨૮
 પાણી મસ્તક મૂકીયું, રાણી સુખમાનીહો;
 ધન જમારો માહિરો, મેં આજ જણાણીહો. સી. ૨૯
 રાજા પોજો પૂછીયો, કિઉં વાર લગાવીહો;
 વૃદ્ધપણે પ્રભુ ! વેગસું, હું ન શક્યો આવીહો. સી. ૩૦

- સૂધા^૧ પાવ પડે નહીં, ચલતો પંથીસેંહો;
 પૂં પૂં કરતો ખાસતો, ^૨રૂગાલો દીસેહો. સી. ૩૧
- દાંત પડ્યાં જોજો થયો, મુખ લાલ ખિરંતીહો;
 નારિન આવે આસની, નવિ સાર કરંતીહો. સી. ૩૨
- તેહ તો ઘટે^૪ તનુ લીલરી, કાને ન સુણાયેહો;
 કર કંપે શિર ધૂજણી, બુઢાપે આયેહો. સી. ૩૩
- બુઢાપાકા દોષ એ, રાજજી બાણેહો;
 વિષયથકી મન વાલીકે, વૈરાગે આણેહો. સી. ૩૪
- સત્યવૃ(પૃ)તી નામે લલો, મુનિવર ચઉનાણીહો;
 વનમે આવી સમોસર્યા, ગુરૂ આગમ-બાણીહો. સી. ૩૫
- પુત્રાંસું તખ રાયજી, વહૂ વરને સાસૂહો;
 વંદનકાળે આવીયા, પુરલોગ ઉલ્હાસૂહો. સી. ૨૬
- દેઈ પ્રદક્ષિણા સાધુના, પદપંકજ વંદેહો,
 સનમુખ સેવા સાચવે, લવપાપ નિકંદેહો. સી. ૩૭
- ચંદ્રગતિ સુત નારીસું, ખેચર પરિવારેહો;
 રથ આવર્તજ પર્વતે, જઈ દેવ બુહારેહો. સી. ૩૮
- બાહુડતાં નિજરે પડ્યો, ઋષિરાય વિરાજેહો;
 આવીને સેવા કરે, ઋષિ દેશના ગાજેહો. સી. ૩૯
- અભિલાષી સીતાતણો, ભામંડલ દીઠોહો;
 માત પિતા સુતનારિનો, લવભાષિત મીઠોહો. સી. ૪૦
- ભામંડલ સીતાસહી, બુગલપણે બયાહો;
 માત વિદેહા બાણવી, કહિને સમજાયોહો. સી. ૪૧

પિંગલદેવે તું હર્યો, નિજ વયર વિચારિહો; સી. ૪૨
 તું વધિઓ ખગ મંદિરે, ઘર એહ કુમારીહો. સી. ૪૩
 જાતીસમરણ પામીયું, લામંડલ દેખેહો; સી. ૪૪
 સાધુ વદ્યો સાચો સહુ, મનમેં સુવિશેષેહો. સી. ૪૫
 મૂર્છાઈ ધરણી પડ્યો, ઉઠાઈ લીધોહો; સી. ૪૬
 પગેં લાગો સીતાતણે, અવિનય કીધોહો. સી. ૪૭
 સીતા દઈ આશીસજી, ચિર જીવો લાઈહો; સી. ૪૮
 કરે ઘણી પગે લાગણી, માવિત ખોલાવીહો. સી. ૪૯
 ધાઈ મિલિયા રામજી, લેઈ કંઠ લગાઈહો; સી. ૫૦
 મિશ્રીથી મીઠી ખરી, જગ એહ સગાઈહો. સી. ૫૧
 લામંડલ પટ થાપીયો, આપણાપેં રાજહો; સી. ૫૨
 વયરાગેં વ્રત આદરે, ગુફ તારણ તાજહો. સી. ૫૩
 સાધુ નમી રાજ નમી, નમી રાઘવ રાયાહો; સી. ૫૪
 લામંડલ સીતા નમી, નિજમંદિર આયાહો. સી. ૫૫
 ઢાલ લલી એગુણીસમી, સીતા પરિણાવીહો; સી. ૫૬
 કેશરાજ શ્રીરામને; પટનારિ સુહાવીહો. સી. ૫૭

દુહા.

સત્યભૂતિ નામે ભલોં, સત્ય વદે સુવિશાલ;
 શાસનસોહ વધાવણો, પટકાયા પ્રતિપાલ. ૧
 વિધિસું દેઈ પ્રદક્ષિણા, કર જોડે નરનાથ;
 પ્રજા કરે પરગટપણે, નિસુણે સઘલો સાથ. ૨

હાલ, ૨૦ મી. મહાવિદેહ ક્ષેત્ર સોહામણો-એ દેશી
 અથવા-કીધાં કર્મ ન છૂટીયે-એ દેશી.

હમમ્ લાખો એહજી, પૂર્વ ભવાંતર વાત; સાધુજી.

સુખ દુઃખના અવદાતજી, વાદ જમારા જાતા. સા. ૧
હમસુ' લાખો એહજી.

સેનાપુર થો સુંદર, લાવનસાહા સુખાણ; સા. ૧
પત્રીથી તરૂ દીપકા, શ્રોતોપાસ્તિ અયાણ. સા. ૨ હ.
સાધારી નિંદા કરે, લવમે' લમી અપાર; સા.
જીવતો મહારો જિ અછે, આગે' સુણો વિસ્તાર. સા. ૩ હ.
અંદ્રપુરી છે સુહામણી, ધનધરે સુંદરિ નારિ; સા.
ચરણ નામે' સુત જાઈયો, વરતે સુવિવહાર. સા. ૪ હ.
સાધારી સેવા કરે, સરધાલુ સમલાય; સા.
સુખ દુઃખના અનુસારથી, મતિ તો જિપજે આય. સા. ૫ હ.
ધાર્ઝખંડે જાણીયો, ઉત્તરકુરૂ વરખેત; સા.
યુગલપણે તિહાં જિપનો, શુભકર માનો હેત. સા. ૬ હ.
ત્રીન પદ્યનો આઝખો, લોગવી સુરસુખ સાર; સા.
પુખલા નામે છે પુરી, પુખલાવતી મઝાર. સા. ૭ હ.
નંદીઘોસ રાજા લલો, પૃથવી રાણી હોય; સા.
નંદીવરધન નામથી, નંદન નીકો જોય. સા. ૮ હ.
નંદીવર્ધનને દીયું, રાયે' રાજ તિવાર; સા.
ચશોધર ગુરૂ પાખતી, આપ હુવા અણગાર. સા. ૯ હ.
સાધુતણા વ્રત પાલીયા, પંચમે રૂકલપે' દેવ; સા.
જય જયકાર હુવો સહુ, સારે સુરવર સેવ. સા. ૧૦ હ.
પૂર્વ વિદેહે જાણીયે, વૈતાઢે' સુવિશેષ; સા.
ઉત્તર શ્રેણિ જાણીયે છે, શશિપુર નામે દેખ. સા. ૧૧ હ.

૧. સાધુઓની. ૨. પાંચમે દેવ લોક.

રત્નમાલિ વિદ્યાધરં, વિદ્યુતવલ્લી નારી; શા.
 સૂર્યજય સુખકારીયો, પુત્ર ભલો અવધારિ. સા. ૧૨ હ.
 રત્નમાલિ નૃપ આલીયો, સિંહપુરીનો ઇશ; સા.
 વજ્ર નયનને જીપીવા, મનમે આણી રીસ. સા. ૧૩ હ.
 સિંહપુરીને ખાલતો, ખાલે અખલા ખાલ; સા.
 પશુ-પંખી શ્રીના ટલે, દોઈ રહ્યા વિકરાલ. સા. ૧૪ હ.
 પૂર્વ જન્મતણે ભલો, પુરોહિતહિનો જીવ; સા.
 ઉમન્યુ તો નામથી, દેવ દયાલ સવીવ. સા. ૧૫ હ.
 સહસ્રાર સુરલોકથી, આવી ખોલે એમ; સા.
 ઉતકટ પાતક એહવું, તુમ્હને છૂએ કેમ. સા. ૧૬ હ.
 ભૂરિનંદન તું હુંતો, પૂર્વજમારે રાય; સા.
 માંસ તજ્યો થો તેં સહી, વિપ્ર ખવાડ્યો આય. સા. ૧૭ હ.
 સોહિ પુરોહિત એકદા, સ્કંધ હણી ગજ થાય; સા.
 ભૂરિનંદન રાયજી ધરિ, આણીઓ ગહિતાય. સા. ૧૮ હ.
 સો હાથી રણમે હણ્યો, ભૂરિ સુનંદન ધામ; સા.
 ગંધારીઉરે ઊપનો, અરિસૂદન તસુ નામ. મા. ૧૯ હ.
 જાતીસમરણ પામીયો, લીધો સંયમભાર; સા.
 કલ્પ આઠમે દેવતા, સોહું દેવ ઉદાર. સા. ૨૦ હ.
 ભૂરિસુનંદન પામીયો, અજગરનો અવતાર; સા.
 દાવાનલમાંહિ બલ્યો, કર્મ ન મૂકે લાર. સા. ૨૧ હ.
 નરગ પહૂંતો દૂસરે ઉંહોહી હું જાય; સા.
 સમખળ્યો તિહિ કારણે, એ તું હૂવો રાય. સા. ૨૨ હ.
 માંસ તજીને વાવર્યો, તેહના એ ફલ લાધ; સા.
 આજ હું હોવે આકરો (સો) કાંઈ કરે અપરાધ. સા. ૨૩ હ.

એમ સુણીને આઉટયો, કુલનંદન નૃપ કીધ; સા.
 સૂર્યજય સાથે કરી, રાજ સંયમ લીધ. સા. ૨૪ હ.
 સ્વર્ગા સાતમે ભોગવી, સુર સુખનો વિસ્તાર; સા.
 સૂર્યજય અવી તું હુવો, દશરથરાય ઉદાર. સા. ૨૫ હ.
 રતનમાલિ આવી હુવો, જનકરાયજી એહ; સા.
 કેનકે જનકેલાઈ લલો, ઉપમન્યુ સસનેહ. સા. ૨૬ હ.
 નંદીધોષ સુરલોકના, ભોગવિ સુર સુખ ભૂરિ; સા.
 સત્યભૂતિ એ હું થયો, સૂરિશિરોમણિ શૂરિ. સા. ૨૭ હ.
 એમ સુણીને વયરાગીયો, પ્રણમ્યા ગુરૂના પાય; સા.
 રાજા મંદિર આવીયો, ભોગ લીયો ખોલાય. સા. ૨૮ હ.
 પુત્ર પનોતા પૂછીયા, પૂછ્યા વડ મંત્રીશ; સા.
 પૂછી સઘલી રાગની, સંયમ સાથ જગીશ. સા. ૨૯ હ.
 એહિ વીશમી ઢાલમે, પૂર્વ ભવાંતર ભેદ; સા.
 કેશરાજ ગુરૂ ભાષીયો, ટલીયો સઘલો ખેદ. સા. ૩૦ હ.

દુહા.

ભરત ત(ભ)ણે પ્રભુજી સુણો, હું વ્રત લેઈશ લાર;
 હેત ન જાણે આપણો, તે સાચોહિ ગવાર. ૧
 પહિલો દુઃખ.....કએ, વિરહે તુમહારો હોઈ;
 અરૂ સંસાર વધાવણો, દો દુઃખ દેખે કોઈ. ૨
 ઢાલ, ૨૧ મી. કયો મિલશેરે મુનિવર એહવા.

એ દેશી.

કે કહીયેરે ચિત્તસુ ચિંતવે, પતિ-સુત દોઈ જાયેર.

- કિસું કરેસું પાછે એકલી, વાસર હુભર થાયેરે. ૧
- એ વિધિ વિલસિત જાણ્યો નવિ પડે.
- જોવો અતિ મતિ સાજીરે, અણ ઘડિયોરે ઘાટ ઘડે ઘણો;
- ઘડિયો નાખે ભાંજીરે. એવિ. ૨
- પ્રભુજી તોરે રાખ્યો નવિ રહે, તો હું સુતને રાખુંરે;
- વર ભંડારેં જેહુ છે માહિરે, તે હું આજજી ભાખુંરે. એ. ૩
- વિનો(નય) કરીને વનિતા વીનવે, પ્રભુજી કરે પરસાદોરે;
- આપો વરમુજ જે મુજ ભાખીયો, જિમ પામું અહુલાદોરે. એ. ૪
- ભૂપતિ ભાખે ભામની સાંભલો, જે ગાહે તે માગોરે;
- ચરણ નિષેધન ટાલીને સહુ, મા માગી મારગે લાગોરે. એ. ૫
- પ્રભુજી તુમ્હતો થાવો સંયમી, ભરત ભણી દેવો રાજોરે;
- બોલી વાચા પાલો આપણી, ઊરણ થાવો આજોરે. એ. ૬
- એમ સુણીને સ્વામી કહે સહી, અળહી નવિ લીયે કાંઈરે;
- એટલેલક્ષ્મણ-રામ પધારીયા, તળ લાવ્યા(વા)તળરાઈરે. એ. ૭
- કેકયીને સયંવર મંડપે, મંડીયો થો સંગ્રામોરે;
- કેકયીરે હુઈથી સારથી, હું જીત્યો થો તામોરે. એ. ૮
- મેં વર દીધો થો ઉણુ અવસરેં, સાતો અળહું આપુંરે;
- દેશ વિદા(લા)યત પદવી આપણી, ભરત ભણી અળ થાપુંરે. એ. ૯
- રામ કહેજી અતિ અભિરામજી, એતો ગાછો કામોરે;
- રામ અછેરે સોઈ ભરથજી, ભરથ અછે સોઈ રામોરે. એ. ૧૦
- આંખિજ વામી ને એ દાહિણી, એક સરીખી એ હોઈરે;
- પ્રભુજીનેરે તો છાં સારિખા, ભરથ અને હું દોઈરે. એ. ૧૧

એ નિમુણીરે અમિય સમાનડા, રામ વચન અલિરામોરે;
 મંત્રીસરરે તેડે જેટલે, ભરથ લણે છે તામોરે. એ. ૧૨
 હું પ્રભુ સાથે થાસ્યું સંયમી, અવર ન ખીજી વાતારે;
 જેઠા બંધવ પદવીનો ધણી, વસુધામાંહિ વિખ્યાતારે. એ. ૧૩
 કહી સુણીરે મનમે નાણીયે, આપ વિચાર્યો કામોરે;
 કરતાં દુર્જન લોક હસે નહીં, અરૂં વધે બહુ મામોરે. એ. ૧૪
 ભૂપતિ ભાખે તું વચ્છ કાં કરે, મુજ પ્રતિગ્યા ભંગોરે;
 મેં વરદીધો થો તુઝ માતા ભણી, જળ જીત્યો છો(થો)જંગોરે. એ. ૧૫
 સો વર થારી માયે માગીયો, મેં પિણુ દીધો દેખ્યોરે;
 માત પિતાની આજ્ઞા પાલવી, તુમ્હ શાને સુવિશેષ્યોરે. એ. ૧૬
 રામ કહેરે તુમ્હને રાજની, નવિ છે વાંછા કોઇરે;
 તાત તણોરે વચન ન લોપણો, હીયે વિમાસી જોઇરે. એ. ૧૭
 આંખે પાણી નંખે તે ઘણોરે, ખોલે ગદગદ વાણીરે;
 અરણુ કમલ શ્રીરામ તણા નમી, દો કર મસ્તક આણીરે. એ. ૧૮
 ઘણી કિસીએ કેલવણી કરૂં, સો વાતાંકી એકોજ;
 રામ છતાં હું રાજ નહિ થઉં, મહારી ચાહીજ ટેકોરે. એ. ૧૯
 રાજજીતું રામ તદા કહે, ભરત વચન એ સાચોરે;
 હું વનવાસે જાઉં છું સહી, પાલો તુમ્હારી વાચોરે. એ. ૨૦
 આજ્ઞા લેઇને પગે લાગીયો, મુરછાણો તખ બાપોરે;
 ભરત સુભાઈ રોવે છે ઘણો, હાથ ગ્રહે રસર રચાપોરે. એ. ૨૧
 યદ પંકજ પ્રણમે માજી તણા, વચન વદે સુસનેહોરે;
 આંરે નંદન હું છું જેહવો, તેહવોરે ભરત ગિણેવોરે. એ. ૨૨

વાચા પાલેવાને કારણે, રાજ ભરતને આલ્યોરે;
 મુઝ બચઠાં તે રાજ કરે નહીં, હું વન થાશે આલ્યોરે. એ. ૨૩.
 માજ સાહસ આણેજ્યો ઘણો, કાયર તો મતિ હોવોરે;
 નેગ વિનેગ એ કરતાનો કીયો, જલ લેઈ મુંહ ધોવોરે. એ. ૨૪.
 એમ મુંહુંતાંરે ધરતી ગિર પડી, ફિરિ ફિરિ મૂર્છા પાવેરે;
 શીતલતાઈ કરવે ચેતના, હીયો ઘણું ભરી આવેરે. એ. ૨૫.
 હું જીવડી કહો કુણ પાપીયે, મૂર્છાથી મરજતીરે;
 પુત્ર વિનેગાંથી મરણો ભલો, કાતી કાંપે છાતીરે. એ. ૨૬.
 પ્રભુજ સંયમ મારગ આદરે, સુત થાયે વનવાસીરે;
 વજમથી છે સહી તું કોસલ્યા, જીવે કાંઈ વિમાસીરે. એ. ૨૭.
 રામ તદ્દરે માજસું કહે, એમ કરે ક્યાં સ્યાણીરે;
 કાયર નારીના એ કામ છે, તું વડરાયાં રાણીરે. એ. ૨૮.
 કેહરી એકાકી વનમેં ફિરે, જે પરવાહી વીરોરે;
 જનની તો ધરમાંહિ બેશી રહે, નાણે કાંઈ અધીરોરે. એ. ૨૯.
 બાપ તણેરે શિર જે ઋણ રહે, તેતો સુતનો દોસોરે;
 મુઝ ઘરેં રહિ તાંઋણ નવિ ઉતરે, એમને આણો સંતોષોરે. એ. ૩૦.
 ઇમ સમજવીને પગે લાગીયા, અવર માય શિર નામીરે;
 પ્રભુજ વનવાસેને ચાલીયો, હુરખ ઘણેરો પામીરે. એ. ૩૧.
 એકવીશમી ઢાલેં, રામજ ચાલ્યા છે વનવાસોરે;
 કેશરાજ કેકયી રાણીને, વચન કરી સહુ ત્રાસેરે. ૩૨.

દુહા.

પતિવ્રતા વ્રત સાચવે, પતિસું પ્રેમ અપાર;
 તે સુંદરી સંસારમેં, દીસે છઈ દોય ચ્યાર. ૧

ખાવે પીવે પહિરવે, કરિ વૈભોગ વિલાસ;
 સુંદરનો મન સાદરો, જળ લગ પૂરે આશ. ૨
 સુખમે આવે આસની, 'હુઃખમે' અલગી જાય;
 દ્વારથણી સા સુંદરી. સખ્યાંમે ન ગિણાય. ૩
 સુસરાને સાદરપણે, સીતાજી પગે લાગિ;
 કૌશલ્યા પ્રણમી કરી, આલી 'અનુમતિ માગિ. ૪

હાલ, ૨૨ મી. શ્રીવિમલાચલ વંદિયે—એ દેશી.

અથવા—હરિ હરણાક્ષી શુ' કહે—એ દેશી.

ખોલે લીધી ખાંચને, ખાલકની પરેં તેહહો;
 નહુવરાવી નયનોદકે, વાણી વહે સસનેહહો. ૧
 રામ રસેં રાચી ઘણું, માંચી પિયુને ખ્યારીહો;
 સાચી શીલ શિરોમણી, સત્યવતી સંસારીહો. ૨
 વહૂયરવી રાજ વહે, તું મતિ જાયે આપહો;
 વાલ્હો નહીં હૈ વિદેશહો, સહિણા અતિ સંતાપહો. રા. ૩
 વાહન વિવિધ પ્રકારનાં, તું જૈઠી ચાલંતહો;
 દોહિલો પાયાં ચાલણો, કયું હરખી હાલંતહો. રા. ૪
 દોહિલી ૨તીસ અરૂ ભૂખડી, દોહિલો લયણો વાસહો;
 દોહિલો ટાઢિ સુતાવહો, રહિણો અતિહી ઉદીસહો. રા. ૫
 કોમલ કાયા તાહરી, દોહિલો ધરતી શયનહો;
 તું પછેહી પિછતાવસી, પાયાંથીરે કુચયનહો. રા. ૬
 પિયુને પગ ખંધન કહી, પરદેશાંમે નારીહો;
 નારી ધરહીમે ભલી, ખાહિર પડી વિકારીહો. રા. ૭

ખલને પેખી પ'ખીયો, તૂટી પડે તતકાલહો; રા. ૮
 નારી નયણે' નિરખતાં, ઊપજતહી જ'જલહો. રા. ૯
 માની હુમારી શીખડી, મતિ જાયે પ્રિયદારહો; રા. ૯
 સાસૂની સેવા કીયાં, પિયુ સેવ્યો સો વારહો. રા. ૯
 આધ ! એવું કાં કહે, મેં અલગું ન રહાયહો; રા. ૧૦
 નારી કહી તનુ છાંહડી, સાથિ રહી સુખ થાયહો. રા. ૧૦
 ખાલું સુખ સંસારનો, જેતો પિયુ વિણ હોયહો; રા. ૧૧
 પિયુ સાથે દુઃખહી લલો, ધર્મ લાખે સહુ કોયહો. રા. ૧૧
 પુરસતણી અર્ધાંગના, નારીનો તો નામહો; રા. ૧૨
 તે કહો અલગી કિમ રહે, પિયુ નામે વિશ્રામહો. રા. ૧૨
 જિહિ નારિ પિયુ માનિયો, તિહિ માનિયો જગદીશહો; રા. ૧૩
 નારી તો તેહિજ ખરી, નાથ નમે નિશિ દીસહો. રા. ૧૩
 પ્રિયહો આગે' સંચરે, નારી પાછે જાયહો; રા. ૧૪
 અરણુ કમલની રેણુકા, તનુ લાગાં સુખ થાયહો. રા. ૧૪
 પિયુનો સુખ અવલોકતાં, નયણાં અમીય ભરાયહો; રા. ૧૫
 દુઃખ તો ખહુ વરસાંતણો, તતખિણ માંહે પુકાયહો. રા. ૧૫
 જલહરને પૂઠે થકી, વિદ્યુત જિમ શોભાયહો; રા. ૧૬
 તિમ પિયુજની પાખતી, નારી રહે શોભાયહો. રા. ૧૬
 એમ કહીને નીસરી, લહી સાસૂ આશીષહો; રા. ૧૭
 આતમરામજ રામજી, નરમે એહુ જગીશહો. રા. ૧૭
 હોધ છે હોશે વલી, જે પતિ ભગતી મોરીહો; રા. ૧૮
 તિણમે આદિ ઉદાહરણે, સત્યવતી અવધારીહો. રા. ૧૮

નગરિતણી નારી મિલી, રોવંતી અસરાલહો;
 ઉભયકુલ અજવાલીયા, આજ અછેયા ખાલહો. રા. ૧૯
 પતિવ્રતામાંહિ ઘણો, સરાહે સુવિશાલહો;
 જનક સુતા ધન જગતમેં, પતિ ભક્તિ એહુ ચાલહો. રા. ૨૦
 કષ્ટ ઘણો વનવાસનો, ભય નવી જાણે જેહુહો;
 આલી પિયુ સંગેં સહી, ન ગિણિ મમતા રેહુહો. રા. ૨૧
 હરખ જિસો થો સયંવરેં, તયસોહિ વનવાસહો;
 કોઇય ન દીસે આંતરો, સાહિસને સ્યાખાશહો. રા. ૨૨
 આનન તો અતિજનલો, આરતિ નહીં લવલેશહો;
 ભાગ્યવતી એ ભામિની, પિયુ સાથે પરદેશહો. રા. ૨૩
 લક્ષ્મણ કાપેં કલકલ્યો, કાલો પીલો થાયહો;
 જાણે અખ કીજે કિસું, મતો ન કોઇ ઠહુરાયહો. રા. ૨૪
 કાંઇ ચલે થીવરતણી, રામ શિરથી માંડહો;
 નર તો સરલ સ્વભાવીયા, કપટકુટી એ રાંડહો. રા. ૨૫
 ઋણ ઊતારણ શિરતણો, તાતે કીયો સુવિચારહો;
 ભરથ ભલોથો ભાઇયો, કાંધે લીયો એ ભારહો. રા. ૨૬
 ભરથથકી ઉદાલિને, નૃપ પદવી લ્યો આજહો;
 રામરાયને આપિને, સાઝં વંછિત કાજહો. રા. ૨૭
 રામ ન લેસ્યે રાજને, હુઃખ પામે સૌ તાતહો;
 એત ઉતપાત ઉઠાવણો, કઝં વિમાસી વાતહો. રા. ૨૮
 હુઃખ મતિ પાવો તાતજી, ભરત કરો એ રાજહો;
 રામ ચલ્યાં હું ઘર રહું, તોતો પામું લાજહો. રા. ૨૯
 સેવકરૂપી હોઇને, રહિસું પ્રભુને સાથેહો;
 ખિજમતિતો કરિસું ખરી, સુજશ દીયોજગનાથેહો. રા. ૩૦

તાતતણે પગે લાગિને, માળને પરિણામહો;
 કરિને લાગો ચાલિવા, માય શિખ દિયે તામહો. રા. ૩૧
 વચ્છ ! સ્વચ્છ મતિ તાહિરી, ખરો મતો તુઝ માંહિહો;
 સાથ ન તજિવો ભાઈનો, લોગ વચન એ પ્રાંહિહો. રા. ૩૨
 જાઇ મિલો ઊતાવલા, કાંઇ કરો વિલાંબહો;
 રામ તાત કરી માનિજો, કહે સુમિત્રા અંબહો. રા. ૩૩
 કેશવ્યા પગે લાગિને, ચાલણુ લાગો જામહો;
 કેશવ્યા કહે માતાજી, લક્ષ્મણુ સાથે તામહો. રા. ૩૪
 રામ ગયો તુંહી જાય છે, મારો કવણુ હવાલહો;
 લક્ષ્મણુ કહે માતાસુણો, ન તજું રામ-દ્વમાલહો. રા. ૩૫
 વનવાસેં એકાકીયા, આપ રામજી જાતહો;
 હું ન કસું સેવકપણો, તો લાજે સુમિત્રા માતહો. રા. ૩૬
 તીનેહી માણુશ ચાલીયા, આણુંતા આણુંદહો;
 સાયરની પરેં દેખીયેં, રતન ગયાં નહીં મંદહો. રા. ૩૭
 રાજા રાણી આવીયા, આવિયો પરિવારહો;
 આલ અને ગોપાલજી, મિલીયા લોગ અંપારહો. રા. ૩૮
 પગે લાગી વહુડાવીયા, માતાજીને રાયહો;
 કરી દિલાસા લોગની, રાઘવ-જીવન જાયહો. રા. ૩૯
 હાલ લલી ખાવીશમી, રામ હુવો વનવાસહો;
 કેશરાજ શુભ કર્મથી, હોશે લીલ વિલાસહો. રા. ૪૦
 દુહા.

ગામ ગામના પતિ, કરે ઘણી અરદાસ;

દેવ ઇહાં થાનક કરે, અછે તુમહારો વાસ. ૧

રામ ન માને વાત એ, ચાલ્યાહી લલ જાય;

ગામ-નગર-પુર-પાટણે, કિહાંહી ન રહાય. ૨
 રાજ નહેલે ભરતજી, આકેશે નિજમાય;
 રામ અને લક્ષ્મણુતણે, વિરહ ખમ્યો નહીં જાય. ૩
 ચક્ષરિત્રને ઊતાવલો, રાજ દશરથ તામ;
 સામંત મંત્રી મોકલી, બહુડાવણુ શ્રીરામ. ૪
 પશ્ચિમ દિશિ જતાં થકાં, આણી પહુંતા તેહ;
 કરી ઘણી અરદાસ પિણુ, રામ ન માને તેહ. ૫
 પાછા વાલો રામને, તે પાછા ન વલંત;
 જાણે કહેહી બાહુડે, તિહાંથી સાથ ચલંત. ૬
 ઢાલ, રૂઝ મી સુણ મેરે જીવડા શીખજ દીજયે
 એ દેશી.

આગે જતાં અટવી આવએ, નર નવિ દીસે અધિક ડરાવએ,
 ઊલાલો.

ડરામણી અટવીય માંહિ, ન દીસે બિહામણી,
 ઉહાં ઉભા હોય ભાજે, અયોધ્યાપુરનો ઘણી;
 સામંત મંત્રી ઘરે જવો, કષ્ટ અછે આગે ઘણો,
 કુશલ કહીયો માય-બાપને, આજ તાંઈ અમ્હુ તણો. ૧

પુર્વ ઢાલ.

ભાઈ ભરતહિ, હુમ કરી માનીયો,
 તાત સરીખો એ, સહી કરી જાનીયો.

ઊલાલો.

જાણુજો ભાઈ ભરતજીને, આંતરો કોઈ મતિ કરો,
 આપ જાયા સહુ સરિખા, પાટપતિ તો ઉ ખરો;

સામંત મંત્રી ઉહાંહી રહીયા, આંખિ આંસુ ઢાલવે,
ધિગ જમારો માહિરોએ, રામ તજ ધરિ ચાલવે. ૨
પૂર્વ ઢાલ.

તીનેઈ માણુશ તેહ પતરંગિની,
ઉતરીયારે ઊંડીથી ઘણી.

ઊલાલો.

ઘણી ઊંડી નદી હુંતી, તીરિને કાંઠો ગ્રહે,
સામંત મંત્રી દષ્ટિ માંડી, સામુંહો જોઈ રહે;
રામજી આઘા પધાર્યા, દષ્ટિથી અલગા થયા,
સામંત મંત્રી ઘરે આવ્યા, રાય દશરથને મિલ્યા. ૩
પૂર્વ ઢાલ.

રામ ન આવે ભરત જોલાવીયો,
રાજ દશરથ શિર ડોલાવીયો.

ઊલાલો.

ડોલાવીયો દશરથ મસ્તક, ભરત ભૂપ ભાખેલલો,
રાજ પાલો આરતિ ટાલો, કહે નૃપ જિતાવલો;
ભરત ભાખે રાજ ન કડં, કોડિ વાતે એકએ,
રામ આણું પ્રેમ ઠાણું, કડં વિનમ્ર વિવેકએ. ૪
પૂર્વ ઢાલ.

રાણી આવી કેકયી ભાષએ,
રાજ ન ચાલે રાઘવ ચપાખએ.

ઉદાતો.

પાખેજ રાઘવ રાજ ન ચલે, રાયસું આવી કહે,
ભરથને તો રાજ દેતાં, વાચ વરની નિરવહે;
રાજ અરથી ભરત ન હુવે, રામને તેડી કરી,
રાજ આપી સુદિઠ થાપી, આપ ગ્રહો સંયમ સિરી. ૫

પૂર્વ ઢાલ.

આણુરે વિમાર્યો મેં કીધું ખરૂં,
અપજશ લીધું મેં અતિ આકરૂં.

ઉદાતો.

આકરૂં મેં લીયો અપજશ, કાજ કો સરીયાં નહીં,
તીનહી ત્રીયાનો રોજ સુણતાં, હીયૂં ફાટે છે સહી;
ભરતસું હું આપ બાધ, કરૂં વીનતિ કેડિએ,
રામ-લક્ષ્મણ-સતીસીતા, આણીસુંરે બહોડિએ. ૬

નહિ વન જોગ સખીરો દોઉં, નહીં વન જોગ, સ.

રામ લક્ષ્મણ સીયા વનકું સિધાયે;

કૌશલ્યા માતા કરે તથ શોગ. સ. ૧

કુશલ ઉલ્લ કુશલ વિઘ્નિયા,

તોડત વન ફલ લગાવત ભોળ. સ. ૨

કૈસે ખચેંજે ઉનકે માત પિતાળ,

કૈસે રહજે અયોધ્યાકે લોગ. સ. ૩

ઝૂર રહજે ઝોનકે માત પિતાળ,

ઝૂર રહજે અયોધ્યાકે લોગ. સ. ૪

કહત કપીર સુણો ભાધ સાધો,

કર્મ લિખ્યો સો મિટ નહીં જોગ. સ. ૫

પૂર્વ ઢાલ.

અનુમતિ દીને મુજને આજ એ,
અળહી ચાલું કરિવા કાજ એ,

ઉલાલો.

કાજ કરિવા અળહી ચાલું ભરતને મંત્રીસર,
સાથ લેઇ વેગિ ચાલી, જોતરાવી રથવર;
દિવસ છૂટે જાય પંહુતી, દેખહી તરવર તલે,
રામ-લક્ષ્મણ સતી સીતા, દૂરહીથી અટકલે. ૭

પૂર્વ ઢાલ.

રથથી ઊતરી આઘી આવ એ,
વચ્છ કહુતી અતિસુખ પાવ એ,

ઉલાલો.

પાવહી અતિસુખઆવિ સન્સુખ, રામજી પગિ લાગીયો,
ચૂંબી શિર છાતી લગાયો, પ્રેમ અધિકો જાગીયો;
સુમિત્રાસુત સતી સીતા, કરે તખ પ્રણામ એ,
હીયે ધરીયા નેહુ ભરીયા, પૂછીયો સુખ તામ એ. ૮

પૂર્વ ઢાલ.

ભરત ભલીપરે પગ લાગીયો,
શ્રીરાધવજી સુખ અધિકો લહ્યો,

ઉલાલો.

સુખ લહિઓ અધિકો ખાંહી ગલમે, ઘાલવે આપાપણી,
આંખ આલી વહી ચાલી, ભરતજી ભાઈતાણી;
કુશલ વાત વિશેષ વિવરી, પૂછહી પરગટપણે,
આજ છે અતિ સ્વામિજીને, સોમ નિજરે નિરખણે. ૯

પૂર્વ ઢાલ.

અભ્યાગતની પરે મુઝ છોડી કરી,
કુચુંજ પધાર્યા વનમે સંચરી,

ઊલાલો.

સંચરી આયા વનહી માંહિ, વેગસુ તુમ્હ રઘુપતિ,
કપટ કેલવણીહિ માંહે, હું ન સમજું છું રતિ;
ગાય-ગ્રાહ્ય-ખાલ-અખલા, મારીયાનો પાપએ;
અખ મોહિ લાગો જૂઠ કહુંતો, ભરત ભાખે આપએ. ૧૦

પૂર્વ ઢાલ.

આય અપૂઠા રાજ કરીજયે,
લોકાંકેરી અરતિ હરીજયે,

ઊલાલો.

હરીજયે આરતિ લોક કેરી, રાજ ખાપહિ પરિહર્યો,
તુમ્હ છતાં પુત્રાં રાજ સૂનો, ભરત ભાખે ગહવર્યો;
મંત્રીશ લક્ષ્મણપોલીયો હું છત્રધારક ઊલહું,
રાજાધરાજ રામરાજ, લોગવો પૃથિવી સહુ. ૧૧

પૂર્વ ઢાલ.

કેકયી કહે રાઘવજી સુણો,
ભાઈ ભગતો ભરત અછે ધણો,

ઉલાલો.

અછે ભગતો ભરતકેરો, ખોલતો અવમાનીયે,
માયની મનુ હાર મોટી, જાણી અધિક ન તાણીયે;

જનકં દોષ ન દોષ ભરતહિ, દોષ છે એ માહરો;
ત્રીયા-સુભાવે મેં કુભાવે, કીયો અવિનય તાહરો. ૧૨

નારી સહીજે કલિકારી કહી,

પરધર લંજેવાને ઉમહી;

ઉમહી અધિકો કરણ ભૂંડો, દીયો દુઃખ રાજભણી,

અપરાજિતાને સુમિત્રની, કરી અતિ ખીજવાણી;

કુલરીતિ લોખી ઘણું કોપી, એહ અવગુણ માયના,

હોય સાધર સહો સઘલા, સુણો નંદ સુરાયના. ૧૩

એમ કહંતી આંસુ નાખએ,

વલી વલીરે વાઝ ભાખએ,

ભાખએ વાઝ વચન ચાઝ, કો ન માને રામજી,

તાત દીધો રાજ ભરહિ, શાખ મુજ અભિરામજી;

તમ જીવે હુંધ જીવું, વચનિ કિમ લોપાયજી,

આપ-ભાઈ કહું કરિવો, સહીસું સુણો માયજી. ૧૪

સીતાયે આણ્યો જલ સુવિવેકજી,

રામ કરાયે ભલા અભિષેકજી,

અભિષેક કીધો નામ દીધો, ભરત ભલ ભૂપાલજી,

સામંત મંત્રી શાખિ રાખી, મોટીયો જંજાલજી;

માય પ્રણમી ભરત ભૂપહિ, ભોલામણી ભલિપરજની,

દેધ દક્ષિણ દિશિ અદ્યા, નહીં હીજ તિઅરજની. ૧૫

પુરી અજોધ્યા આયો ભરતજી,

રામાદેશે રાજ કરંતજી,

રાજ કરિવે લોગ સુખીયા, નહીં અસુખ લિગારજી,

ધર્મ-કર્મ સમાચરે અલંત અધિકા, રાજતેજ અપારજી;

દેવ-પૂજા સુગુરુ સેવા, દયાને પ્રતિપાલવે,
સૂરવંશી સુજશ પાચો, કુલતણે ઉજવાલવે. ૧૬

રાજા દશરથ બહુ પરિવારસુ',
મનમે' હુરખ્યો કારજ સારસુ',
સારસુ' કારજ હિવે મહારો, રાજ બચઠો ઠામએ,
સત્યભૂતિ સુનીદ આગે', કહે મસ્તક નામએ;
લેઈ સંજમ કાજ સાર્યો, ઢાલ એ તેવીશમી,
કેશરાજ કહે સોહિ ધનનર, જસ ધર્મસુ' મનસ રમી. ૧૭

દુહા.

આલંતાં ચિત્ત આવસુ', આણુંતાં ઉદહાસ;
ચિત્રકોટ દિન કેટલા, રહીયા કરી નિવાસ. ૧
આગે' જાતાં આવીયો, અયવંતી વરદેશ;
નિર્વ્યજન થાનિક જઈ, લે વિશ્રામ નરેશ. ૨
સત્યવતી થાકી ખરી, વડતલ 'લે વિશ્રામ;
લક્ષ્મણ સાથે જોલીયા, ઇહી અવસર શ્રીરામ. ૩
બિનડ હુવો દેખીયે, અબહીકે એ દેશ;
કોઈ મિલે તો પૂછીયે, સાંસો છે સુવિશેષ. ૪
પંથી પરગટો નામથી, વાતાંમે' વાચાલ;
આવી આગે' નીસર્યો, પૂછે તબ ભૂપાલ. ૫

ઢાલ રજમી. ધોળીહારે ધોળેરે એલાં લુગડારે-એ દેશી.

પંથીડા વાત કહે ધુર છેહથીરે, કાં એ બિનડ દેશરે;
દીસેરે દીસે છે સોહામણો, વાઝમાંહિ વિશેષરે.
પંથીડા વાત કહે ધુર છેહથીરે.

દેશે'રે ઉજ્યાણી નગરી ભલીરે, સિંહોદર તિહાં રાયરે;
 ફોરે ફોરે રલીયામણોરે, કોઈ ન સામુહો થાયરે. પં. ૨
 વજજરે વજકર્ણુ નામે ભલોરે, તેહને છે સામંતરે;
 દશંગરે દશાંગપુરને રાજવીરે, ગિરિવાને ગુણવંતરે. પં. ૩
 હીંકેરે હીંકે આહોંકે ઘણોરે, ના ગિણે પાપ લગારરે;
 પ્રીતિજરે પ્રીતિજવર્ધન નામથીરે, દીઠોતવ આણુગારરે. પં. ૪
 ભલોરે ભલો કાર્યોત્સર્ગમે'રે, પૂછે સામંત તામરે;
 કિસુ'રે કિસુ' કરો ભલો છતાંરે, કરાં આપણો કામરે. પં. ૫
 વનમે'રે વનમે' કામ કિસો કરોરે, કરાં તપ ઉપવાસરે;
 જિંહિ'થીરે કર્મ પડે છે પાતલારે, સાધીજે શિવવાસરે. પં. ૬

અ યત:—કોઈ કહે સંતજન કષ્ટહિ લેત નાંહિ,
 સંતજન નિશિદિન લેવોહી કરત હૈ,
 પ્રથમ સુજશ લેત શીલહુ સંતોષ લેત,
 ખિમા દયા ધર્મ લેત પાપસુ' ડરતહૈ;
 ઈંદ્રીનકું ઘેર લેત જોગડી જુગતિ લેત.
 ધ્યાન લે ધરતહૈ,

ગુરુકો વચન લેત પ્રભુજીકો નામ લેત,
 શુદ્ધહી આહાર લેત ભવજલ તરતહૈ;
 સુંદર કહિત જગ સંત કષ્ટ લેત નાંહી,
 સંતજન નિશિદિન લેવોહી કરતહૈ.

૧

કોઈ કહે સંત જન કષ્ટહી દેત નાંહી,
 સંતજન નિશિદિન લેવોહી કરત હૈ;
 સાચો ઉપદેશ દેત ભલી ભલી શીખ દેત,
 સમતા સુજશ દેત કુમતિ હરત હૈ;
 મારગ દિખાય દેત ભાવહુ' ભગતિ દેત,

હિંસારે હિંસા દોષ યતાવીયોરે, સમજ્યો તળ ભૂપાલરે;
 શ્રાવકરે શ્રાવક હુવો સુંદરે, જીવદયા પ્રતિપાલરે. પં. ૭
 દેવજરે દેવ નમું અરિહંતજરે, ગુરુ તે શ્રેય સુસાધુરે;
 અવરાં શિર નામું નહીરે, ધરમ રતન મેં લાધુરે. પં. ૮
 નરવરરે ઋષિ વાંદી ધરિ આવીયોરે, ચિત્તસું ચિંતે એમરે;
 કીધોરે એહ અભિગ્રહ આકરોરે, નર નમવાનો નેમરે. પં. ૯
 રાજરે સિંહોદર દુઃખ પામશેરે, કીજે કાંઈ ઉપાવરે;
 નેમજરે નેમ પલે જિમ આપણોરે, દુઃખ નવિ પાવે રાવરે. પં. ૧૦
 મણિનીરે મણિની કીધી 'મુ'દીરે, માંહિ રાખ્યો રૂપરે;
 શ્રીમુનિરે શ્રીમુનિ સુવ્રત સ્વામિનોરે, એહ ઉપાવ અનૂપરે. પં. ૧૧
 માથેરે માથે ચંદોડી હાથનેરે, ભલો મનાવો રાયરે;
 મનસુરે પગ વાંદે અરિહંતનારે, આધૂં કાઢ્યાં જાયરે. પં. ૧૨
 રાજરે રાજ રીસાણો ઘણુરે, જાણ્યો જળ એ મર્મરે;
 વાલ્હોરે વાલ્હો એહનેહું નહીરે, વાલ્હો જિનવર ધર્મરે. પં. ૧૩
 કોઈરે કોઈક નર ઉપગારીયોરે, આવી ભાળે એહરે;
 ભૂપતિરે ભાળે એતે કચું લહીરે, તો ફિર ભાળે તેહરે. પં. ૧૪
 નગરીરે કુંદપુરી રલીયામણીરે, તિહાં વસે છે સાહુરે;

પ્રેમકી પ્રતીત દેત અલરા ભરત હૈ;
 આન દેત ધ્યાન દેત આતમા વિચાર દેત.
 બ્રહ્મકું યતાય દેત બ્રહ્મમેં ચરત હૈ;
 સુંદર કહત જગ સંત કષ્ટ દેત નાંહી,
 સંતજન નિશિદિન દેવાહી કરત હૈ.

૨

જમુનારે જમુનાઉરે હું સુત ઉપનોરે, વિદ્યુત અંગ
ઉચ્છાહરે. પં. ૧૫

અનુક્રમેરે અનુક્રમ યૌવન પામીયોરે, લેધ ક્રિયાનો સારરે;
નયરીરે ઉજેણી આયો ચલીરે, કરિવાને વ્યાપારરે. પં. ૧૬
વેશ્યારે વેશ્યા કામલતા અછેરે, તિણિ સૈ રાખ્યો સોધરે;
આધોરે આધો ધન સઘલો સહીરે, રહીયો નિરધન હોધરે. પં. ૧૭

રાજરે રાજની ૧પટરાગિનીરે, શ્રીધવાનેકા કાનરે;
કુંડલરે કુંડલ છે તે તેહનારે, ઘે મુજને તું આનરે. પં. ૧૮
તવહીરે તવહી ભાળે સુણિ સુંદરીરે, કુંડલ આવેદામરે;
ચોરીરે ચોરી કરિવાને ચાલિયુરે, કુંડલ લેવાને કામરે. પં. ૧૯

રાણીરે રાણી રાજસુ કહેરે, કાંરે ઉદાસી આજરે;
દશાંગરે દશાંગપુરનો રાજ્યોરે, મરિવાનો સાજરે. પં. ૨૦
રજનીરે રજની વચરણ હુય રહીરે, કદિ પાઉં પરભાતરે;
ભાઈરે ભાઈ સુતને ભાઈલારે, કડું સહુનો ઘાતરે. પં. ૨૧

એહજરે એહ મતો મેં સાંભલ્યોરે, કુંડલ-ચોરિ ત્યાજિરે;
આયોરે આયો તુમ્હ કહિવા લણીરે, સાહુમી મતી સાજરે. પં. ૨૨
નિસુણીરે નિસુણી એહ પુરસાજીયોરે, કર નૃપ અધિક અષારરે;
વાતજરે વાત કરંતાં આવીયારે, દલ-બલનો નહીં પારરે. પં. ૨૩

વિંટિઓરે વિંટિઓ પુરવર ઉપજો(રે)રે, અંદનને જિમહીં સાપરે;
આવણુરે આવણુજાવણુ ન કે લહેરે, લોગાં લાગો પાપ(ય)રે. પં. ૨૪
રાજરે રાજ દૂતજ મોકલ્યોરે, ભૂપતિ પાસે તામરે;
મુદ્રારે મુદ્રા મુકી મંદરેરે, આવિ કરિ પરિણામરે. પં. ૨૫

ભૂપતિરેભૂપતિભાગે એ ભલોરે, દેવ રગુરાંવિણ દેખિરે;
 માણુશરે માણુશ તો નમવો નહીંરે, નેમ અછે સુવિશેષિરે. પં. ૨૬
 પૌરખરે પૌરખ તોએ કો નહીંરે, ધર્મતણા છે દિઠાવરે;
 આકીરે જિઉંહી કહો તિઉંહી કહરે, ચોર ન કોઈ કહાવરે પં. ૨૭
 ધર્મજરે ધર્મદ્વાર ઘો મુઝલાણીરે, ધર્મ કરિવા જાઉંરે;
 મહારેરે મહારે ધર્મ સખામયોરે, ધર્મથકી સુખ પાઉંરે. પં. ૨૮
 એકહિરે એક ન માને રાયજીરે, આણુ અતિ અભિમાનરે;
 રોકીરે રોકી રદ્યો સહુ કોઈનેરે, આરતિ તો પંચસમાનરે. પં. ૨૯
 લૂંટેરે, લૂંટે દેશ દયામણોરે, રખવાલો છે નહિ કોયરે;
 તેહથીરે તેહથી દેશ દયાલજીરે, ગયો સુઉજડ હોયરે. પં. ૩૦
 હુંપણુરે લેઈ કુટંગો આપણોરે, અલગો ગયો અપારરે;
 બાલ્યારે વાલ્યા મંદિર માલીયારે, નાણુ દયા લિંગારરે. પં. ૩૧
 મહારીરે મહારી તૃણની ટાપરીરે, લોગાં નાખી છે પાડરે;
 જાઉંરે જાઉં લેવાને ખડ લાકડીરે, ઘરમેં નારિ કુહાડિરે. પં. ૩૨
 ભૂડુંરે ભૂડું તેરે ભલા ભણીરે, દીકું દરશન આજરે;
 દેવજરે (વે) દેવતરૂસમ દેવનોરે, સરીયું વંછિત કાજરે. પં. ૩૩
 તેહના એહ વચન શ્રવણાં સુણીરે, આણી દયા દિલમાંહિરે;
 દીધુરે રત્ન સ્વર્ણ મયી સૂત્રજીરે, દારિદ્ર હરે નૃપ પ્રાહિરે. પં. ૩૪
 ચાલ્યારે ચાલ્યા પ્રભુ તિણ પુર ભણીરે, દેવલ દેવ જીવ જીહારરે;
 ચંદ્રજરે ચંદ્રપ્રભુસ્વામી ભલોરે, પૂજીઓ અષ્ટ પ્રકારરે. પં. ૩૫
 લક્ષમણુરે લક્ષમણુ પુરમેં મોકલ્યોરે, તે ભૂપતિને પાસરે;
 ઉત્તમરે ઉત્તમનર અવલોકવેરે, પાયો અતિહિ ઉલ્હાસરે. પં. ૩૬

સેવારે સેવક રૂપી સાચવેરે, લક્ષ્મણ ભાળે તામરે;
 દેવલરે દેવલમે' યયક્ષ અછેરે, સીતાસુ' શ્રીરામરે. પં. ૩૭
 ભૂપતિરે લક્ષ્મણુ તિહાં આવીયારે, આણ્યા ઘરે યોલાયરે;
 ભોજનરે ભોજન ભક્તિ કરી ભલીરે, રામ તદ્દા સુખ પાથરે. પં. ૩૮
 લક્ષ્મણરે લક્ષ્મણુને મોકલેરે, રાજ પાસ તિવારરે;
 જાણેરે એહ ઉપદ્રવ ટાલીયેરે, જગ મોટા ઉપગારરે. પં. ૩૯
 રાજરે રાજ આણ મનાવીયેરે, ભરત ભલો ભૂપાલરે;
 એહજરે એહ ઉપદ્રવ ટાલિસેરે, સાંભલીને તટકાલરે. પં. ૪૦
 સેવકરે સેવકસુ' અનુશાસનીરે, રાજાણી જોયરે;
 પરણ્યારે પાછે લાતે' મારિવેરે, અણ પરણ્યાસ્યુ' હોયરે. પં. ૪૧
 એહજરે સામંત છે ધુરે માહરેરે, મોહી સાથે ગુમાનરે;
 વાંકજરે વાંકજ કાઠી (ને જઈ) શુદ્ધ કરેરે, તોરે સહી રાજનરે. ૪૨
 પુનરપિરે પુનરપિ લક્ષ્મણુ કહેરે, હીસે કોણ અન્યાયરે.
 પાલેરે પાલે નિશ્ચય ધર્મનોરે, કહે થારો સ્યુ' જાયરે. પં. ૪૩
 આધુ'રે આધુ'તો નવિ ખિ'ચીયેરે, ચિત્તમે' આણી સયાણરે;
 સાયરરે સાયર અંતેહિ જાણીયેરે, ભરત ભૂપની આણરે. પં. ૪૪
 ખીણુઓરે ખીણુઓ રાજ અતિઘણુ'રે, નિસુણી ભરત વખાણુરે;
 લેઇરે ક્યુ' નવિ જાયે એહ છેરે, પુરૂષાં વચન પ્રમાણુરે. ૪૫
 લક્ષ્મણરે (લક્ષ્મણ) ભાળે તળ ભૂપાલનેરે ભોરાં માહિલો ભોરરે
 ઊઠીરે ઊઠી આવિ ઊતાવલારે, જોઉં થારો જોરરે. પં. ૪૬
 આયેરે કરિ આડંબર આકરોરે, આપણુ પેરે' અયાણુરે;
 લક્ષ્મણરે ઉઠાવી લીધુ' સહીરે, હાથીનો આલાનરે. પં. ૪૭
 ત્રાસ્યારે ત્રાસ્યા વિધિ ખત્રા સહુ(સુ)રે, નાઠા જાયે દૂરરે;

ઉછલીરે ગજ ઉપરથી જાંધીયોરે, આપ્યો રામ હજુરરે. પં. ૪૮
 રાજરે સિંહોદર પગ લાગિનેરે, રાઘવસુ' ભાષતરે;
 જાણ્યારે મેં નવિ પ્રભુજી તુમ્હે અછોરે, કાંચો ફલ ગ્રાળતરે પં. ૪૯
 મહારેરે જામજ્યો એ અપરાધજીરે, આપો અખ આદેશરે;
 માંહોરે માંહો મેં મન મેલવોરે, ભાળે તામ નરેશરે. પં. ૫૦
 જાંધનરે જાંધન છોડ્યા હાથસુરે, મેલવીયા નૃપ દોયરે;
 ઘર ઘરરે ઘર ઘરનાર વધાવણુરે, આનંદ વરત્યા જોયરે. પં. ૫૧
 આધોરે રાજ હીયો સિંહોદરેરે, રાઘવજીની સાળેરે;
 મેટયોરે મેટયો તસ સેવકપણોરે, શ્રીમુખ લાઈલાળેરે. પં. ૫૨
 કુંડલરે મા માગિ લીયા રાણી કન્હેરે, વિદ્યુતઅંગને હીધરે;
 કીધોરે નગરીમેં અધિકારીયોરે, પંચામેં પરસીધરે. પં. ૫૩
 કન્યારે સિંહોદર રાજતણેરે, ત્રીન સયાં પરિભાણુરે;
 આઠજરે આઠ અછે ભૂપાલનેરે, વ્યાહતણા મંડાણુરે. પં. ૫૪
 લક્ષ્મણુરે લક્ષ્મણુ કહે વ્યાહૂં નહીંરે, વનવાસો જળ
 તાંહિરે;
 આછેરે પાછે પરિણેસુ' સહીરે, રાજ નિજ ઘર જાહિરે. પં. ૫૫
 ઢાલજરે ઢાલ ભલી ચોવીશમીરે, રાજ રાણી ટેકરે;
 સુનિવરેરે કેશરાજ પરતિખપણુરે, સરિયા કાજ અનેકરે. પં. ૫૬

દુહા.

રાતિ રહી શ્રીરામજી, મલયાચલને જામ;
 જાતાં વિચમેં આવીયો, દેશ સુનિર્જલ નામ. ૧
 તિસ વ્યાપી સીતા ભણી, તરૂતલ લે વિશ્રામ;
 જલ લેવાને કારણે, લક્ષ્મણુ ધાયો તામ. ૨
 આગેં એક સરોવર, હીઠો અધિક અનૂપ;

જલક્રીડા કરવા લાણી, આયો છે એક ભૂપ. ૩

કુંવરપુરનો વાસીયો, નામે કલ્યાણ સુમાલિ;

લક્ષ્મણને દેખ્યાં થકાં, રાચિઓ રૂપ રસાલિ. ૪

આકારેં કરી ઓલખી, એછે કોઈ નારિ;

આમંત્રણ લોજન તણો, ^૧વડ ^૨પાહુણો વિચારિ. ૫

સોરે કહે જીમસું નહીં, લાઈ છઈ વનમાંહિ;

મંત્રીસર સામંત જઈ, આયા લેઈ ઉછાંહિ. ૬

સ્નાન કરી લોજન લલો, આરોગ્યા રઘુરાય;

ખતલાવે તે ભૂપને, સહિજપણે ન છિપાય. ૭

ઢાલ, રૂપમી. રવિ પ્રભુ કંઠ વિરાજે, તથા કુવિ-

સન મારગ માથે ધિગધિગ—એ દેશી.

આલલરે સીતાપતિકેરે, જિહાં જિહાં સંચારરે;

તિહાં તિહાંના કારજ સારે, કરી કરી ઉપગારરે. ૧

આલલરે સીતાપતિ કેરો.

કુંવરપુરપતિ બોલીયેરે, સ્વામી! સુણો સુવિચારરે;

વાલખિલ્ય રાજાં લલોરે, પૃથિવીનો ભરતારરે. આ. ૨

ગર્ભવતી રાણી હુઈરે, એટલે અસુરાં આયરે;

આંધી લીયો તે રાયજીરે, છોડાયો નવિ જાયરે. આ. ૩

રાણી જઈ પુત્રિકારે, મંત્રી લાખ્યો ^૧પૂતરે;

પુત્ર પનોતાથી રહેરે, આગેંહી ^૨ધરસૂતરે. આ. ૪

ચિંહોદર સુત સાંલલીરે; થાપી વાત પ્રધાનરે;

૧-મોટા. ૨-પરોણા-અતિથિ.

૧ પુત્ર. ૨ ધરવ્યવહાર.

વાલખિલ્ય ધરે નાવહીરે, તળ લગે' એ રાજાનરે. આ. ૫
 પુરુષવેશ ધર્યા' રહીરે, બાલપણથી જોઈરે;
 માતા મંત્રી બાહિરોરે, લેહ ન જાણે કોઈરે. આ. ૬
 વસુધામે વિખ્યાતજીરે, ભૂપ કલ્યાણ ભુખાલરે;
 મંત્રી મોટો તો કહોરે, રાજાતણો રખવાલરે. આ. ૭
 અર્થ ઘણો અસુરાં ભણીરે, આપિયો બહુ આપરે;
 અર્થતાણા અર્થી નહીંરે, અરૂ નવિ છોડે બાપરે. આ. ૮
 સિંહોદ્ધરથી રાખીયોરે, વજ્રકરણ નૃપ જેમરે;
 અસુરાંથી ઉવારીયેરે, બાપ હુમારો તેમરે. આ. ૯
 રામ કહે તું તુરતહીરે, પરહો ન કરસી ખેપરે;
 તાત છોડાવી તાહરોરે, આવું જાણું વિશેષરે. આ. ૧૦
 મહા પ્રસાદ કરી લીયોરે, કન્યા રાજા રૂપરે;
 લક્ષ્મણજીને વ્યાહીયેરે, મંત્રી કહે અનૂપરે. આ. ૧૧
 રામ કહે વનવાસમેરે, હોઈ આવાં જામરે;
 તળલગ થિર બયદી રહોરે, પાછે સરિસે કામરે. આ. ૧૨
 તહત્ત કહે દિન ૩૦તીસરેરે, પ્રભુજી પશ્ચિમ રાતેરે;
 આગાને ઉઠી આલ્યારે, નૃપ જાણીઉં પરભાતેરે. આ. ૧૩
 નદી નર્મદા ઊતરીરે, ૪વિંજ અટવી જાયરે;
 લોગાં તો વરજ્યા ઘણુરે, જાયે ખેપરિવાયરે. આ. ૧૪
 દક્ષિણની દિશી અનુસરીરે, કંટકી તરૂવર ભૂરીરે.
 મીઠો કો દિસે નહીંરે, જાયે મારગ ભૂરિરે. આ. ૧૫
 સૂણ અસૂણ તે નવિ ગિણુરે, ન ગિણુ ઘાટ કુઘાટરે;
 દુર્ખલને એ શોચનારે, બલિયાં ઉજડ વાટરે. આ. ૧૬

અસુરાંની સેના ધણીરે, દલ-બલનો નહીં પારરે;
 દેશ ધાતને નીકલ્યારે, મિલી ગયા તતકાલરે. આ. ૧૭
 સેનામે' સેનાપતિરે, તરણપણે છે તાસરે;
 સત્યવતી અવલોકતાંરે, પાયો અતિ ઉલ્હાસરે. આ. ૧૮
 અસુરાંને તેડી કહેરે, ઉદાલોયા બાલરે;
 ધસમસ કરતા ધાઇયારે, રામ પ્રતે તતકાલરે. આ. ૧૯
 લક્ષ્મણ લાંખે રામસુ'રે, તુમ્હો રહો ત્રીયા પાસરે;
 ધનુષતણા ટંકારથીરે, અસુર ગયા તે નાશરે. આ. ૨૦
 સેનાપતિ સામંતસુ'રે, લાગો રાઘવ પાયરે;
 ચિરી સુણાવે આપણીરે, ઊભો આગલોં આયરે. આ. ૨૧
 કૌસુંબી નગરી ભલીરે, વૈશ્યાનર અભિધાનરે;
 બ્રાહ્મણ સાવત્રી ધણીરે, (યા) આયો સુત અગ્યાનરે. આ. ૨૨
 રૂદ્રદેવ અતિ રૂદ્રજીરે, કરતો કરમ ^૧કરરે.
 ચોર અન્યાયમે' શિરેરે, વાળે અપજશ તૂરરે. આ. ૨૩
 ચોરી કરતાં સાહિયોરે, શૂલીનો આદેશરે;
 નૃપ દિધો તળ શ્રાવકેરે, છોડાવ્યો સુવિશેષરે. આ. ૨૪
 શિખ્યા દિધી મો-ભણીરે, મ કરે એહુવો કામરે;
 (પા) રૂપદ્વીમાંહિ આવતાંરે, મેં પાયો વિશ્રામરે. આ. ૨૫
 પદ્વીપતિ એ હું હુવોરે, તેજ પ્રતાપ પ્રચંડરે;
 કોઇ ન હોવે સામુંહોરે, વરતે આણુ અખંડરે. આ. ૨૬
 બાંધું રાણા રાજ્યારે, પાડું સગલે ત્રાસરે;
 આજ હુવો મુઝ જાણીયોરે, દેવ તુમ્હારો દાસરે. આ. ૨૭
 અવિનય કીધો આકરોરે, અમજ્યો મુજ અપરાધરે;

લાગ્ય વડો છે માહિરેરે, પ્રભુનો દરશણ લાધરે. આ. ૨૮
 કામતણા આદેશજીરે, દો મુજ પરતે આજરે;
 વાલિખિલ્લિને છોડીદેરે, પહિલી કરી એકાજરે. આ. ૨૯
 વાલિખિલ્લને છોડીનેરે, અસુર કર્યો પરિણામરે;
 વાલિખિલ્લ કરજેડિ કેરે, પ્રણમે પ્રભુજી રામરે, આ. ૩૦
 રામતણા આદેશથીરે, દીધો પુરિ પહુઆયરે;
 કલ્યાણમાળા કુમરીરે, દેખ્યાંથી સુખ પાયરે. આ. ૩૧
 લલ લલી પણવીસમીરે, બંદીમોચન નામરે;
 કેશરાજ શ્રીરામજીરે, કામકરે અલિરામરે. આ. ૩૨

ફૂંડા.

વિંજ અટવી અતિક્રમી, મેહલંતા બહુ ગ્રામ;
 મહાનદી તાપી ઇતિરિ, ઉરહા આયા તામ. ૧
 ગ્રાંત ગ્રામ ચામા વિષે, અરૂણ એહવો નામ;
 નિરલજ ને નિરધન ઘણા, લોગ વસે નિરમામ. ૨
 કપિલ નામ અતિક્રોધીયો, બ્રાહ્મણ મહા ક્રુયાત;
 અગ્નિહોત્ર કરમાયરે, ગરવે પૂરિત પગાત્ર. ૩
 સુશર્મા સુખદાયિની, બ્રાહ્મણી ગુણની જાણ;
 મીઠા બોલી માનિની, વસુધામાંહિ વખાણ. ૪
 સીતાને તિસ વ્યાપના, પાણી પીવા કાજ;
 અઈગયા ઉણ ગામ તે, વિષમ(મ) પંથનો સાજ. ૫

લાલ, ૨૬ મી. ધન ત્રસતીજી—એ દેશી.

રામ પધારીયાજી, બ્રાહ્મણકેરે ગેહ;

૩ મનોહર. ૪ તરી પ અવયવ—શરીર વિભાગ.

આદર દે અતિ પ્રાદાણીજી, આણે ધરમ—સનેહ.

રામ પધારીયાજી—આંકડી.

આસણુ માંડયા જૂજૂઆજી, દેતી અતિ સનમાન;
 શીતલ—પાણી પાઈયોજી, જાણે અમૃત—ખાન. રા. ૧
 એતલેં પ્રાદાણુ આવીયોજી, પ્રગટપણે પિશાચ;
 કોપ કરે અતિ કોધીયોજી, તામ વિખેરે વાચ. રા. ૨
 એ કુણુ મયલે લૂગડેજી, ધરમેં ઘાલ્યા આજ;
 અગ્નિ હોત્રિ અપવિત્ર કીયોજી, કીધો કાંરે અકાજ. રા. ૩
 નીકલ માહુરા ઘરથકીજી, નહિતર તોડું હાડ;
 ભામણીનો મુંહ લુલસવાજી, આયો લેઈ ઉમાડ. રા. ૪
 શરણે આઈ સુંદરીજી, સીતા રાખી પૂઠિ;
 તો પિણુ ન દેલે પાપીયોજી, લક્ષ્મણુ આયો ઊઠી. રા. ૫
 યગ સાહીને ફેરીયોજી, ઊછાલી આકાશ;
 નાખણુ લાગો જેતલેજી, પ્રાદાણુ પાયો શાસ. રા. ૬
 પાડે અધિકી પીપડિજી, મિલીયો લોગ તિવાર;
 લેલ લહીને ભાષહીજી, ફિટ ફિટરે ગમાર. રા. ૭
 કીડી ઉપરિ કટિકડીજી, કરતાં શોભ ન હોય;
 કણ્ણુ આણી રામજીજી, દીયો છુડાઈ સોય. રા. ૮
 તિહાંથકી ચાલી ગયાજી, ખીજી અટવીમાંહિ;
 કાજલ વરણી ^૧શાવલીજી, પરમ ભયંકર આંહિ. રા. ૯
^૨જલહુર લાગો વરસવાજી, આય ગયો ચોમાસ;
 વડતલે વાસો વસ્યાજી, આણી અતિ ઉલ્હાસ. રા. ૧૦

અધિષ્ઠાયક દેવતાજી, મનમેં પાયો ત્રાસ;
 એ તેહને સારે નહીંજી, હુઓ અધિક ઉદાસ. રા. ૧૧
 ઇલકરણુ નામે ભલોજી, ચક્ષયક્ષશિરદાર;
 જઈ પૂકાર્યો દેવતાજી, તખ તિણુ કર્યો વિચાર. રા. ૧૨
 ભાગહીન સુર પાપીયાજી, અવસર ચુકે એહ;
 એતો મોટા પ્રાહુણજી, આયા છે તુજ ગેહ. રા. ૧૩
 વાસુદેવ એ અષ્ટમાજી, અષ્ટમા એ ષાલદેવ;
 મહાપુરૂષ પૃથિવીવિષેજી, કયું ન કરી તેં સેવ. રા. ૧૪
 નવ જોજન ચઉંડાપણેજી, લાંખી જોજન ખાર;
 કોટ અને વર ખાતિકાજી, ઉંચા મંદિર સાર. રા. ૧૫
 હાટ ભર્યા ખડુ વસ્તુનાજી, ઘરાં ન ધનનો પાર;
 કુવા-વાપી-ભાગસુજી, શોભા વિવિધ પ્રકાર. રા. ૧૬
 પુરી અયોધ્યા સારિખીજી, રામપુરી અભિરામ;
 રાતિ વિષે રચના કરીજી, દેવતાજી એ કામ. રા. ૧૭
 મંગલ-શબદ સુહામણીજી, જગીઓ રામ-નરેશ;
 નગરી નયણે નિરખતાંજી, પાયો સુખ[સુ] વિશેષ. રા. ૧૮
 વીણા ધારણુ વિશેષસુજી, ઇલકરણુ વર ચક્ષ;

કિસું કરે કરતૂરી હીંગળે રપરમલ મેલી,
 કિસું કરે કપૂરે લસણસું સંગત ભેલી;
 કિસું કરે વીણા પાસળે ચરધુ બોલે,
 કિસું કરે જો હંસ સંગળે વાયસ ટોલે;
 કિસું કરે રતન મુંદડી આરેટા ઉપર જડી,
 કિસું કરે નારી સુલખાંણી મૂરખને પાને પડી.

દીઠો ઊભો આગલેજી, સુર તતો પરતક્ષ. રા. ૧૯
 વિસ્મયવંત વિચારીયોજી, રાજા રામ તિવાર;
 યક્ષ કહે એ મેં કીયોજી, વાસતણો વિસતાર. રા. ૨૦
 દેવની સેવા કારણેજી, આછો અવસર પામિ;
 હું છું સેવગ તાહરોજી, થેં છો મહારાં સાંમિ. રા. ૨૧
 યજ્ઞ પુરૂષ સેવા કરેજી, પોષે પર ધર પ્રેમ;
 રામ રહે સુખમેં સહીજી, પુણ્યતણા ફલ એમ. રા. ૨૨
 કપિલ વિપ્ર ઇંધણ લાણીજી, અટવીમેં આવંત;
 નૂતન નગરી નિરખતાંજી, અચિરિજ અતિ પાવંત. રા. ૨૩
 નારીરૂપેં યક્ષણીજી, વિપ્રે પૂછી જામ;
 નીપાર્થ ^૨નૂતન પુરીજી, વાસ વસે શ્રીરામ. રા. ૨૪
 યાચકને ^૩જલહર પરેંજી, વરસે ^૪સોવન-ધાર;
 એમ સુણતાં ખલલડ્યોજી, બ્રાહ્મણ લાગો લાર. રા. ૨૫
 જન્મ દરિદ્રી હું અછુંજી, (વા) બાદ ^૫જમારો જાય;
 જિણુ વિધિ પામું દક્ષિણાજી, સોકો કહો ઉપાય. રા. ૨૬
 સા લાખે નગરીતણોજી, દ્રાદ અછે જે ચ્યાર;
 રહે રખવાલી યક્ષણીજી, કો ન લહે ^૬પેસાર. રા. ૨૭
 પૂર્વ દ્વારે (વેં) ચૈત્ય છેજી, વંદનનો અધિકાર;
 શ્રાવક હોઈ જાયતાંજી, કો ન કરે કણવાર. રા. ૨૮
 સાધુ સમીપેં આવીયોજી, આપુણુ શ્રાવક હોય;
 ઘરણી કીધી (સ્વા)શ્રાવિકાજી, તખ(તે) વાતે દોય. રા. ૨૯

૨-નવી. ૩-મેઘની જેમ. ૪-સુવર્ણની ધારા, ૫-જમારો.

૬-પ્રવેશ-પ્રસાર.

પૂર્વકથિત વિધિ સાચવીજી, રામ સમીપે આય;
 ઉભા બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણીજી, કાંઈ ન કહણો જાય. રા. ૩૦
 લક્ષ્મણ બોલાવી દીયોજી, તખ તે દીયે આશીષ;
 દીધી વંછિત દક્ષિણજી, સફલ કરીહે જગીશ. રા. ૩૧
 ઘર આવી ધન ખરચીયોજી, દીધો સંયમભાર;
 કારિજ સાર્યો આપણોજી, એ પ્રભુનો ઉપગાર. રા. ૩૨
 અખ ચઉમાસો ઉતર્યોજી, પ્રભુજી ચાલણુહાર.
 યજ્ઞે (ક્ષ) દીધો રામનેજી, (શ્વ) સ્વયંપ્રભ વરહાર. રા. ૩૩
 લક્ષ્મણને તાડક દીયોજી, તે જડ્યો મણિ રચણ;
 ચૂડામણી ક્ષીતા લણીજી, ઉપજાવ્યો અતિ ચયન^૧. રા. ૩૪
 મનના વંછિત પૂરવાજી, રામ સાંભલવા હેત;
 વીણા દીધી વેગસુંજી, સઘલા રસાજ સસમેત. રા. ૩૫
 પુંહચાવી પાછો વલ્યોજી, દેવ મહા સુખ-દાય;
 પ્રભુજી આગે ચાલીયાજી, નગરી ગઈય વિલાય. રા. ૩૬
 ઢાલ ભલી ખાવીશમીજી, દેવ કીયો અનુરાગ;
 કેશરાજ મુનિ ભાખીયોજી, રામતણો સોભાગ. રા. ૩૭
 દુહા.

સંખરતા-સુખમે સહી, સાંજ સમય સહુ કોય;
 વિજયપુરી ચલિ આવીયા, વાસા સોધે સોય. ૧
 નગરીના ઉદ્યાનમે, વડલો અછે વિશેષ;
 મંદિરના આકારસું, વાસો વસે નરેશ. ૨

*ઉત્તમસ્ય ક્ષણં કોપં મધ્યમસ્ય પૌરદ્વયં
 અધમસ્ય અહોરાત્રં દુષ્ટસ્યામરણં ભવેત્

મહીધર મહિમાનિલો, રાજા પાલે રાજ;
 ઇંદ્રાણી રાણીતણો, કહીયેં ઈકંત સકાજ. ૩
 વનમાલા પુત્રી ભલી, બાલપણથી એમ;
 ટેક ગ્રહી લક્ષ્મણ વડે, અવર વડે તો પનેમ. ૪
 વનવાસે શ્રવણે સુણી, રાજા કરે વિચાર;
 કહિ ઘરિ આવીય રિણમેં, વ્યાહતણી એવાર. ૫
 કપ્રોઠી પુત્રી જાણકે, માય-બાપ પરિવાર;
 પરિણાવાં ઉતાવલી, રાખી કરે વિકાર. ૬
 ઇંદ્ર નગરનો રાજ્યો. વૃષભરાય મહાર;
 સૂરિંદ્રદત્ત રાજભણી, સા દીધી તિંહિંવાર. ૭

ઠાલ રખી. સંધિકી દેશી.

વનમાલા એ નિસુણી જામ, મનમાંહિ અકુલાણી તામ;
 જરાતિ રહિને વનમેં આવે, એકાકી મરવાને દાવે. ૧
 વનદેવીની કીધી પૂજા, લક્ષ્મણ ટાલીને વર દૂજા;
 જન્માંતર પિણુ મુઝ એમતિ આપે, એમ કહીને મરવો થાપે. ૨
 ઉણહીજ વડલે ચાલી આવી, લક્ષ્મણુ દીઠી મન ભાવી;
 રામસુંસીતા સુખમેં સોવે, લક્ષ્મણુ જાગે દહુ દિશિ જોવે. ૩
 એ કોઈ વનદેવી દીસે, એ અટવાણી વિસવાવીશે;
 વટીયાર ઉંઠી ચાલી આવી, લક્ષ્મણુ પૂછે ચલીયો ધાવી. ૪
 વન-દિગ વ્યોમતણી સહુ દેવી, મન-વચ(ન)કાયાકરી મેં સેવી;
 સાંભલીયો એ બોલહુ માહરો, મુઝને કીયો લક્ષ્મણુ ખ્યારો. ૫
 ઇંણુ ભવ ટલીયો પરભવ દેવો, થેં થારી વલિ પૂજા લેવો;

એમ કહી માંડ્યો ગલપાસો, લક્ષ્મણ દેખે એહ તમાસો. ૬
 અવલંબે સા જેતે તેતે, લક્ષ્મણુ જાણે અતિ હેતે;
 ભદ્રે ! સાહસ મ કરો કાચો, સોહું લક્ષ્મણ જાણો સાચો. ૭
 ઘાહી સાહિ હેઠી આણી, એતલે જાગ્યા રાજ રાણી;
 લક્ષ્મણ સહુ વિરતંત સુણાયો, સીતા-રામ
 મહા સુખ પાયો. ૮

સજ્જન પામી પ્રભુજી નિરખી, પિણ સુંદરી મનમાંહિ હરખી.
 સીતા-રામ તણે પગ લાગી, જાણે લાગ દશા અખ જાગી. ૯
 યાછે ઈંદ્રાણી નૃપનારી, નવિ દેખે વનમાલા ખ્યાસી;
 કરુણ સ્વરે ઉઠી પોકારી, રાજને દુઃખ હૂવો ભારી. ૧૦
 વનમાલા દેખણને રાજ, આલ્યો સાથે સુભટ સજ્જન;
 પ્રભુ પાસે વનમાલા દેખી, રાજને મન રીસ વિશેષી. ૧૧
 હુણિ હુણિ કહી મચાયો સોરો, એ છે મઝ કુમરીનો ચોરો.
 સામ્રો ઉઠીયો લખમણુ દેવો, રાય-સુભટ શંક્યા તતખેવો. ૧૨
 એલખીયો લક્ષ્મણુ(યા) જા માતા, રાજએ પામી સુખશાતા;
 ઘરહી ચાલી આવી ગંગા, કુમરીના તો કરમ સુચંગા. ૧૩
 લખમણુ વર વરવાને તાહી, જાલપણથીહી ઉમાહી;
 અખ પ્રભુજી એ પુત્રી પરિણો, એ વાતેરે વિલંબ ન કરણો. ૧૪
 આદરિ અધિકે મંદિર આણે, ભોજન-ભક્તિ કરી સનમાને;
 વાસર હૂવાછેરે ખે ચ્યારો, વરતે સુખ નહીં અસુખ લિંગારો. ૧૫
 પરિષદ પૂરાણી અદભૂતો, એતલે એક પધાર્યા દૂતો;
 અતિવીરજ (જી) મોકલીયો આપો, ઉપજ્યો જાણી
 અતિ સંતાપો. ૧૬

નંદાવર્ત નગરથી આયો; રાજાજીએ' સો બતલાયો;
 ભરત સંઘાતે વિગ્રહ વાડ, અતિવીરજસુ' આજ અપાડ'. ૧૭
 ભરત પખે' બહુ ભૂપતિ આયા, મંડિઓ (રણ)ખેત ઝૂંઝાયા;
 અતિવીરજજી તુમ્હ જોલાયા, પક્ષથકી બલ વધત સવાયા. ૧૮
 કામ પડ્યાં જે સારે કામ, સોઈ સગો જગમે' અભિરામ;
 કામ પડ્યાથી જે દિયે ટાલો, તેરે સગાનો મુખ કરિયે કાલો. ૧૯
 લાખમાણુ ભાખે એરે વિરૂદ્ધ, કિમ ઉપજીયો છે અસૂધ;
 દૂત કહે હમ સ્વામી બલીયો, એ વાતામે' મેં અટકલીયો. ૨૦
 ભરત ભૂપની વાંછે સેવા, ૧વિગ્રહ કારણ એહ લહેવા;
 કોઈ નહાર્યો કોઈ ન જીતો, દોઈ રૂપખે છે સુજસ ૩વહીતો. ૨૧
 અબહિઆયો મુઝને જાણો, યુદ્ધતણી વિધિ સઘલી ઠાણો;
 એમ કહી મોકલ્યો તેહો, પિણુ આણે રાઘવસું નેહો. ૨૨
 મૂરખ મરમ ન કાંઈ જાણે, ભરત ભૂપસું કાં અતિ તાણે;
 મુઝ સહાય જે અધિકો પામી, જીતણુ આહે અયોધ્યા સ્વામી. ૨૩
 સેના સઘલીથી હું જાવું, મિત્ર ન જાણે તેમ કરા(ઉં)વું;
 એહ હુણીને પાછો આઉં, ભરત ભૂપની આણુ મનાઉં. ૨૪
 રામ કહે એ સઘલો કૂડો, તું તાહરે ઘર ખેઠો રૂડો;
 સુત સહુને દીજે મુઝલારે', જિમ મુઝ કહીઉં કામ સમારે. ૨૫
 ભલ કહી ભાળી નરનાથે, સુત સઘલાહી દીધા સાથે;
 નંદાવર્ત-નગરીને પાસે, આવી ઉતરીયારે ઉલ્હાસે. ૨૬
 દેખી ખેત્રતણી રખવાલી, રામ ભણી ભાખે સુવિશાલી;
 કારિજ કોઈ મુઝ ફરમાવો, જે તુમ્હને છે અધિ ૩ હુહાવો. ૨૭

કારિજ કોઇ નહીં તુઝ તાંઈ. દેવી કહે એ સાચો સાંઈ;
 તો પિણુ કાંઈ કરિ દેખાવૂં; નામતણી હું લાજ કહાવૂં. ૨૮
 નારી સાથે લેરે લડાઈ, રાજાણી એ લઘુતાઈ;
 તિણુ હીમેં યત્રિયા આગેં હારે, તો અપજશ ખાવે જગ સારે. ૨૯
 ત્રિયારૂપી તે સઘલા હોઈ, ત્રિયાનું રાજ હુવે જિમ જોઈ;
 રામ અને લખમણુ દો લાઈ, સ્ત્રીરૂપે પિણુ સુંદરતાઈ. ૩૦
 મહીધરેં એ સેના લેજી, સંગ્રામે એ પસૂરજતેજી;
 દ્વારપાલ જઈવાત સુણાઈ, અતિવીરજને રીસ અણાઈ. ૩૧
 ભરત ભૂપને હું સાધેસું, સુજશ ઘણો વસુધા વાધેસું;
 ત્રિયાસેના એ પાછી લેજે, મંદિરનો ધુર દેખ્યો જોલો. ૩૨
 એતલે એક કહે નર કાસો, મહીધરેં એ કીધો હાસો;
 વિશ્વાનર જિમ ધી સિંચાણો, રોમેં રોમેં રાય તપાણો. ૩૩
 રામાદિક ત્રિયાસેના પૂરી, આઈ ગઈ નૃપ દ્વાર સનૂરી;
 રાય કહે કાઠો ગલ સાહી, આયા સૂરા સુલટ સવાહી. ૩૪
 નારી લહે નરની પરેં નિ કી, અટલતલેનન પડે શીકી;
 ગજતણો થાંભો ઉઠાવે, હલધર હરખેં માર મચાવે. ૩૫
 ભાગા લોક ન લાગી વારો, રાજાણુ હુવા અસવારો;
 આવે ખાંડો કર સંભાલી, લક્ષ્મણુજી લીધો ઉઠાલી. ૩૬
 કેશ ગ્રહીને ખાંધ્યો ગાઠો, લક્ષ્મણુ તો ચિત્ત હુવો તાઠો;
 ભરત ભૂપસું હીંડો આઠા, ગવાડો જસતણા પવાડા. ૩૭
 સ્ત્રીતાયેં બંધિઓ છોડાયો, ગહિલેં વાહ ગુમાન ગમાયો;
 મિત્ર સુરાં સંકેલી માયા, જે જિમ થાતે તિમહી કરાયા. ૩૮
 રામ અને લખમણુ દોઈ દીઠા, રાજા લોચણુ અમીય પઈઠા.

યગ લાગીને નરવર ખોલે; અવર ન કે પ્રભુજી સમતોલે. ૩૬
 અષ્ટાપદ જિમ સુણીયો આગે, ઉદકિ ઉદકિ તાંહિ પગ લાગે;
 તિમ મુઝમાંહિ એહજ વીતી, સીવતકાએ લાંખું છીતી. ૪૦
 લાજ ગઈ નિરલજ કહાણો, લોગાંમાંહિ લૂંદલ હાણો;
 પ્રગટ પરાલવ એહ સયાણો, ચોર અન્યાયી જેમ ગ(ણા)ણો. ૪૧
 જલથી અલગો કીયો રમચ્છો, નવિ આવે પાણીમાંહિ પાછો;
 તડકડ તડકડ દરત અતીવે, પાણી ઉતર્યાં નવિ જીવે. ૪૨
 આંગુલીયાં દેખાયો કોહલો, આપે આપ કરે મહોહલો;
 દિન દિન પ્રતિ સો જાય ગલતો, લહી અપમાન ન વધે વલતો. ૪૩
 નાલેરે જિમ રાખ્યો પાણી, એહ સયાણી મતિ મન આણી;
 વાડ તીન કરી પાખલ રાખી, કો ન શકે તેહનો જલ ચાખી. ૪૪
 માન ગયાં નષ્ટાઈ આયાં, સાધાંની સેવા ન સજયાં;
 લાઈ પિણુ જેહના છે ^૩દીણા, પરિચણ છે પરદેશે ^૪ખીણા. ૪૫
 જોવન ગઓ ખુઠાપો ભરણો, તેહને તો સંજમનો શરણો;
 ઘણું ઘણેરું કાંઈ લાખું, અળ હું મારા તંનની રાખું. ૪૬
 રાજ તજીને સંયમ પાલું, યસમય લાણોં કીરિં ઉજવાલું;
 રામ કહે તું ભરતસરીખો, રાજ કરો હમ ખોલ સરીખો. ૪૭
 અતીવીરજની એ અધિકાઈ, વીજયરથે થાપી ઠકુરાઈ;
 સદગુરૂ પાસે સંયમ લીધો, સમતાભાવ ^૫સુધારસ પીધો. ૪૮
 વીજયરથ લગની સુરશાલા, લક્ષ્મણુને દીધી રત્નીમાલા;
 વીજયસુદરી ખીજી લગિની, ભરતતણી દીધી શુભ લગની. ૪૯

૨ : માંજલું-મત્સ્ય. ૩ ગરીબ-દીન. ૪ ક્ષીણ-ધસાઈ ગયેલા.

૫ અમૃતરસ.

ભરતભૂપની સેવા સાધી, નિજ ઘર આયો નૃપ આરાધી;
 રામ વિજયપુરી ચલ આયા, વનમાલાને અધિક સુહાયા. ૫૦
 સતાવીશમી ઢાલ સુઢાલી, ભરતભૂપની આરતિ ટાલી;
 કેશરાજ કહે સારે કામ, સોઈ સહોદર જગ અભિરામ. ૫૧

ફૂંડા.

મહીધરને પૂછીને, રામ ચલાયો જામ;
 લક્ષ્મણુજી સું વિનવે, સા વનમાલા તામ. ૧
 પ્રાણદાન દાતાર તું, અળ કાં તજો નિરાશ;
 ૧ આશ્વપૂર્ણ વિદોચના, કરે ઘણી અરદાસ. ૨
 વ્યાહ કરી સુવિશેષથી, મુઝને લીજે લાર;
 વનવાસેં સરસી રહું, હોઈને ખિજમતિદાર. ૩
 ક્ષમાણુ ભાળે ભાસિની, એ અવસર નહીં કોઈ;
 બુઠો હઠ કીજે નહીં, હીયે વિમાસી જોય. ૪
 જળ ફિરિ મંદિર આવીશું સેવીને વનવાસ;
 ખોલ હમારો છે સહી, પહું આવિશું તુઝ આશ. ૫
 સુંસ વિના જાવા ન દિઉં, રચણીભોજન પાપ;
 નવોતો તુમને અછે, માન લીયું પ્રભુ આપ. ૬

ઢાલ, ૨૮ મી. સુધારસ સુરલી વાજે, તથા મહારી

પરમ સલુણી આતમા-એ દેશી.

રામકો સુયશ ઘણો, સ્વર્ગ મર્ત્ય પાતાલ;
 પ્રશ્નિમ રાતે આઘા વદ્યા, ઉલઘ્યો વન એક,
 ખેમાંજલિ પામી પુરીરે, દીસે સોહ અનેક. ૧

- રામકેા સુયશ ઘણો, સ્વર્ગ મર્ત્ય પાતાલ. એ આંકડી.
 ઊતરીયા ઉદ્યાનમે'રે, લક્ષ્મણ પુરમે' જાય;
 લે આયો ફલ-સાગજીરે, પાણી પાત્ર ભરાય. રા. ૨
 સંસ્કાર સીતા કર્યેરિ, આરોગ્યા ઉઝાંહિ;
 રામતાણા આદેશથી રે, લક્ષ્મણપુરમે' જાંહિ. રા. ૩
 શ્રવણ સુણી ઉદઘોષણારે, સહેજુ શક્તિ પ્રહાર;
 પરણે પુત્રી રાયનીરે, નહીં સંદેહ લિંગાર. રા. ૪
 પુરૂષ એક તખ પુછીયોરે, એછે કિસો વિચાર;
 શત્રુદયન રાજા ભલોરે, રાયાંનો શિરદાર. રા. ૫
 કનકાદેવી તેહનેરે, પુત્રી તો પરધાન;
 રજીતપદમા છેનામથીરે, પરતખ પદમાથાન. રા. ૬
 વરતું બલ સુવિચારવારે, માંડિઓ એહ ઉપાય;
 આજલગે' કેા નાવીયોરે, જેહથી કામ સરાય. રા. ૭
 એમ સુણીને આવીયોરે, પરિખદામાંહિ દેવ;
 નૃપ પુછે તું કવણછેરે, તખ જોલ્યો તતખેવ. રા. ૮
 ભરતભૂપનો દૂત છુ'રે, જાઉં ફરિવા કાજ;
 પરિણુ પુત્રી તાહરીરે, ઈહાં આવ્યો છુ' આજ. રા. ૯
 શક્તિઘાત તું માહિરોરે, કહે તું સહીશ કેત;
 એક નહીં પિણુ પાંચજીરે, સહુ' સહી સુવિશેષ. રા. ૧૦
 જિતપદ્મા અનુરાગિનીરે, હોઈ ગઈ તતકાલ;
 લખમણને અવલોકતાંરે, રાચી રૂપ રસાલ. રા. ૧૧
 પુત્રી વરજે બાપનેરે, કહિયો ન માને રંચ;
 ખ્યાલરોસ દો સાંચવેરે, મૂકે શક્તિ સુસંચ. રા. ૧૨

૨ જેણે પદ્મને પણુ જીતી લીધેલ છે એવી.

દો હાથાં દો બાહિમે'રે, એકસુ' દાંતાં જોય;
 સાહિ લીધી શક્તિજીરે, અજળ તમાસો હોય. રા. ૧૩
 જિતપદ્મા હરખી ખરીરે, પહિરાવે વરમાલ;
 રાય કહઈ પરિણો સહીરે, એ કુમરી સુવિશાલ. રા. ૧૪
 લખમાણુ કહે પરિણું નહીંરે, એ વેલામે' એહ;
 પરદેશોં લમવો મુનેરે, સ્યો નારી સું નેહ. રા. ૧૫
 ઇણુ નગરીના ઉદ્યાનમે'રે, ખયઠા છે શ્રીરામ;
 હું છું સેવક તેહનોરે, કડું વતાવ્યો કામ. રા. ૧૬
 રામસુ લખમાણુ જાણીયોરે, ધસી ગયો તિહાં રાય;
 લે આવો શ્રીરામનેરે, પરમ મહા સુખ થાય. રા. ૧૭
 ભગતિલાવ પોષિઓ ઘણોરે, પૂજ્યા પ્રભુના પાય;
 તોપિણુ આગે' ચાલીયારે, રાજને સમજાય. રા. ૧૮
 વંસસ્થલ ગિરિ ઉપરે'રે, વંશસ્થલ પુરદેખો;
 લોક લયાકુલ દેખીયારે, પૂછ્યો પ્રભુ સુવિશેષ. રા. ૧૯
 સો ભાંખે પ્રભુજી સુણોરે, રાતિ અચ'લો થાય;
 ચ્ધવનિ ઉઠી છે આકરીરે, તે લોગાં ન ખમાય. રા. ૨૦
 રાતિ અનેરી જાયગારે, નાશી જાવે લોગ;
 પ્રાત હુંવા ઘર આવહીરે, કષ્ટતણો સંજોગ. રા. ૨૧
 પ્રભુજી લખમાણુ મોકલ્યોરે, જોઈ આવો એહ,
 કાવસગામે' મુનિવરે, દીઠા દોગુણુ ગેહ. રા. ૨૨
 દેઈ પ્રદક્ષિણા વાંદિયારે, સઘલીહિ વિધિ સાધી;
 વીણુ વજાવે રામજીરે, યક્ષથકી જે લાધિ. રા. ૨૩

૧ રાતે-રાત્રિમાં. ૨ અવાજ. ૩ કાયોત્સર્ગમાં-કાઉત્સર્ગમાં

તાનમાન અનુમાનસુરે, રાગતણા આલાપ;
 લખમણ લીલાયે કરેરે, નાચે સ્ત્રીતા આપ. રા. ૨૪
 રાતિ જગાવે રંગસુરે, હોઈ રહ્યો વિનોદ;
 સાધુતણી સેવા કીયાંરે, પામે અધિક પ્રમોદ. રા. ૨૫
 અનલપ્રભસુર આવીયોરે, વિકુર્વા વેંતાતાલ;
 સાધુને સંતાપિવારે, જાણીઓ કોખ્યો કાલ. રા. ૨૬
 સ્ત્રીતા તો રૂપિપાળતીરે, રામસુ લખમણ દોઈ;
 જેતલે આવે સાસુહોરે, નાશ ગયો સુર સોઈ. રા. ૨૭
 મુનિવર હુવા કેવલીરે, આવે સુરવર કોડિ;
 કેવલ મહિમા સાંચવેરે, પાય નમે કરજોડિ. રા. ૨૮
 રામ ભણે પ્રભુજી કહોરે, એ ઉપદ્રવનો હેત;
 કુલભૂષણ કહે કેવલીરે, નિસુણો સહુ સંચેત. રા. ૨૯
 નગરી નામે પદમનીરે, વિજયપર્વત ભૂપ;
 અમૃતસ્વર મતિવંતજીરે, એક સુદૃઢ અનૂપ. રા. ૩૦
 ઉપયોગા તસ કામીનીરે, નંદન દોય ઉદાર;
 ઉદિત મુદિત મતિઆગલારે, કુલકેરા સાધાર. રા. ૩૧
 દ્વતતણો એક મિત્રજીરે, પ્રાદ્ધાણ છે વસુભૂતિ;
 આશક ઉપયોગાતણોરે, વાત લખી એ હૂતિ. રા. ૩૨
 સા ચિંતે વિભચારણીરે; (ઈ) અમૃતસ્વરને મારિ;
 નિકંટક હોઈ કરીરે, માતું સુખ સંસારિ. રા. ૩૩
 નૃપ આદેશે દ્વત વિદેશે, ચાલ્યો મારગ દ્વરી;
 પ્રાદ્ધાણ પિણુઉસાથે લાગોરે, દ્વત હુણ્યો છલપૂરી. રા. ૩૪
 પ્રાદ્ધાણ ધરઆવીને ભાંજે, મુગને પાછો વાલિ;
 કાજ કરેવા વેગસુંરે, આવ ગયા તે ચાલિ. રા. ૩૫

ઉપયોગાને વાત જણાવી, ભલા કીયો તે સાંઠ.
 પુત્ર હુણ્યાથી રાજ આપણોરે, કીજે તો સુખ થાઈ; રા. ૩૬
 એહ મતો તો પ્રાક્ષણ કેરોરે, રહિશ પણાથી બાણી;
 ઉદિત મુદિત દો ભાઈયારે, ૧ અમરખ અધિકો આણિ રા. ૩૭
 ઉદિત પ્રાક્ષણ મારિયોયે, આયો ઉદય કુશિલ;
 ઇષતનલ પદ્મીવિષેરે; સો મરિ હૂવો ભીલ. રા. ૩૮
 ચારિત લીનો રાયજીરે, ઉદિત મુદિત પિણ સંગી;
 સમે તે જિન વાંદવારે, ચાલ્યા રૂપિ ઉછરંજિ. રા. ૩૯
 વિચ મીલીયો સો ભીલડોરે, મારે થો ૨ અણુગાર;
 છોડાવ્યા પદ્મીપતેરે, માન લીયો ઉપગાર. રા. ૪૦
 પદ્મીપતિ થો પંખીયોરે, એ થા કરસણકાર;
 પારધિયે પંખી ગહોરે, હૂવો મારણહાર. રા. ૪૧
 એણે તખ છોડાવિયોરે, પારધિથી ઉપલીસ;
 કીધું લાધઈ આપણોરે, એતો વિસવાવીશ. રા. ૪૨
 ઉદિત મુદિત (તે) દોઈજીરે, આરાધી સંથાર;
 મહા શુકતા દેવતારે, પામીયો જય જયકાર. રા. ૪૩
 ઠાલજ અઠાવિશમીરે, પ્રશ્નતણો અધિકાર;
 કેશરાજ મુનિવર ભણેરે, સાધુ (વ)વંદે તે સાર. રા. ૪૪

દુહા.

પ્રાક્ષણ તો વસુભૂતિનો, જીવ ભમ્મી ભવમાંહિ;
 માણસ થઈ તાપસતણો, પામિ મુવો તે પ્રાંહિ. ૧
 દેવ હૂવો પિણ જયોતિષી; ધુમકેતુ અભિધાન;

મિથ્યા મતિનો વાહિયો, આણે અતિ અભિમાન;
ઉદિત મુદિતના જીવ એ, સુરપદ તજિ આવંત;
૧ શેષ પુષ્પના પ્રેરીયા, માણસ ગતિ પાવંત. ૩
અરિષ્ટપુરનો રાજ્યો, પ્રીયવદ ભૂપાલ;
પોમાવર્ધ રાણીઉરે, ઉપજ્યા સુત સુવિશાલ. ૪
રતનસુરથ રલીયામણો, ચિત્રસુરથ રસાલ;
નામથકી અતિ પરવડા, સુંદરને સુકુમાલ. ૫
ધુમકેતુના જીવનો, ઉણુહીજ ધર અવતાર;
અપર ત્રિયા ઉરે ઉપનો, નામે અનુધર સાર. ૬
ઢાલ રહમી. રીશહજિનેસરકી-એ દેશી.

૨ ઉદ્ભૂત અધિકનો નંદ હૂવો, વડ બંધવાથીરે આલંત જીવો;
પૂર્વલવ વેર નયણા જણાવે, મહા રીસનો ભાવ આણી ઉપાવે. ૧
રતનરથનંદને રાજ દીજે, દોષ અપર લઘુનંદન જીવરાજ કીજે;
ષટ દીવસનો ૩ આણસર સાધી સારો, નૃપ દેવહૂવો કીયો ધન જમારો

એક ભૂપને શ્રીપ્રભાથી કુમારી,
દીધી રાયને રંગસું જાણી ખ્યારી;
અનુધર જીવરાય રાયથી થેટ માંગી,
ગઈ ઉરઠે તેહને કર ન લાગી. ૩
તબ રીસસું રાયના ગામમાંરે,
કરિ મૂક્યો સોર તો દેશ સારે;
અઢિયો રાયજી રાવણો લેઈ રૂડો,
સોતો બાંધીયો આણિ કલિકાલ કૂડો. ૪

૧ બાકી રહેલ. ૨ મસ્ત-અવિનયી. ૩ ચાર પ્રકારના અન્નનો
ત્યાગ કરવાકપ તપ.

વિડંબીયને જાંધવા મહેલી લીધો,
જાઈતાએ સંપાસિ વ્રત નેમ લીધો;
તિયાં સંગતે નિઃકલ જોગ કીધો,
વિષયાવિષ અમૃત જાણુ પીધો. ૫

લવમાંહિ લમીયો ચિરકાલ સોઈ,
લેઈ નરગતિ તાપસ ફેર હોઈ;
કરી જબાલ તપ જ્યોતિષીમેં ગિણેવો,
સોતો એહુ અનલ્લગ્ન નામ દેવો. ૬

રત્નરથ ચિત્તરથ દોઈ લાઈ,
ગ્રહી સંયમ ખારમેં સ્વર્ગ જાઈ;
મહાબલ અને અતીબલ નામ પાચો,
લહુ કર્મીયાં લવતણો છેહ આચો. ૭

હિવે નારી વીસલાતણે ઉદર આવી;
ઉણેં સુરેવરેં સોહતો અધિક પાવિ,
કુલભૂષણ એંણહુ અવર એહો,
અછે દેશ ભૂષણ સુલવાન દેવો. ૮

ઉપાધ્યાય વરઘોષ પાસેં પઠાયા,
હુમેં વરસ તો ખાર તસું ધરિ રહાયા;
જળ તેરમો વરસ આન્યો સુહાવે,
નૃપ પાળતી પંડિત લેઈ આવે. ૯

તવ ગઉખ બચઠી થકી એક કુમરી,

૧ અજ્ઞાનકષ્ટ-ભાવ વિનાતું તપ. ૨ લઘુકર્મી-આસન લવી.

૩ શોભા.

અવલોકતાં જાણીયું એ અમરી;
તખ દોઈ ભાઈતણે રાગ હોવે,
મુંહ સામહું વારહી વાર જોવે. ૧૦

તવ ચાલિકે આવીયા રાય પાસો;
કલા દેખતાં રાય પામ્યો ઉદ્ધાસો;
તખ પંડિત પૂજ્યો શીશ નામી,
નિજ મંદીરે આવીયા હુરખ પામી. ૧૧

પગ લાગિને માય સેવા વિશેષી,
તે કુમરી માયને પાસ દેખી;
તખ પૂછીયું માયને કુણુ કુમારી,
તખ માયભાળે તુમ્હ બૈહિનિ ખ્યારી. ૧૨

ગુરૂ મંદીરે વાસ હુંતો તુમ્હારો,
તખ ઊપજી એહુ એ સાચ ધારો,
ચિત્ત ચિંતવે વાંછીયો બહિનિ ભોજો,
ધમ જાણી હમ આદરિયો એહુ જોજો. ૧૩

તપ તીવ્ર કરતાં ઇંહિ ગિરિ(ય) આયા.
હમ કાઉસગે રહ્યા તજીય કાયા;
નહીં આશજ જીવવે ડર ન મરણે,
દિન રાતિ રહણો અરિહંત શરણે. ૧૪

પિતાહમતણો દુઃખ તો આણિ ગાઠો,
સમજાવતાં કિઉં નહિ થાય થાઠો;
મુઓ અણસણ ગ્રહીયાસો ગુરૂ ડંધસો,
મહાલોચન મુર થયો અતિ જગીસો. ૧૫

ઉપસર્ગા માંહિરો તિણે જ્યાન લિખીયો
 ઇહાં આવિયો સોતો પ્રેમ પખીયો;
 મુનિજાનંતવીરજીને શુદ્ધ જ્ઞાનો,
 કરણોચ્છવે દેવ જાયે પ્રધાનો. ૧૬

અનલપ્રલ દેવ ગરડેસ સોહી,
 ગુરાંસાથ ચાલી ગયો ખ્યાલ મોહી;
 સુર માનવાં પરિષદા માંહિ ભાખે,
 દયા ધર્મજ કેવલી કહિય દાખે. ૧૭

સુવત તીરથ પુછંત સીસેં,
 તુમ્હ પાછિલે કેવલિ કોણુ દીસેં;
 કુલભૂષણ ભૂષણ દેશ ભાઈ,
 હોશે કેવલી એહ દિધી વતાઈ. ૧૮

અનલપ્રલ એહ નિસુણીય સારી,
 તખડીથકી પૂઠ લાગો હમારી;
 કાંઈ એક મિથ્યાતનો અધિક વાયો,
 કાંઈ એકજ પૂર્વે વૈરે ઉભાયો. ૧૯

દિન ચ્યાર હૂવા ઉવસર્ગ કરતા,
 એતો પાપ ભંડાર ભરપૂર ભરતા;
 તુમ્હ આવીયાં સૌ ગયો દેવ નાશી,
 હમાં ઉપજ્યો જ્ઞાન સખ જગ પ્રકાશી. ૨૦

મહા લોચન પામીયો અધિક રોષો,
 શ્રીરામજીનું કરે પ્રેમ-પોષો;

સુર વાંછહી પ્રત્યુપકાર કરણો,
પ્રભુ ભાષહી તુરત ભંડાર ધરણો. ૨૧

વંશસ્થલ પુરપતિ ખખર પામે,
શ્રીરામ લખમણ પ્રતિસીસ નામે;
ધ્વનિરૂદ્ધ ઉપદ્રવ એહ અલગ કીયો,
ભય નવી આવશે ફિરિ ખીયો. ૨૨

શ્રીરામ આદેશ કીધું પ્રસાદો,
ધ્વજ લહે ગગનસું કરે વાદો;
શ્રીરામ ગિરિગિરિતણો નામ આપ્યો.
કીયાં ઉચ્છવ અરથીયાં ગરથ આપ્યો. ૨૩

તખ પુરપતિ પૂછીને દેવ આગેં,
જળ આલીયા લોગ બહુ પૂઠિ લાગે;
વહુડાવીયા લોગ[ને] માન દેઈ,
પ્રભુ આલીયા લોગ-ચિત્ત સાથ લેઈ. ૨૪

ઉદ્દંડ અતિ દંડકારણ્ય ભાખી,
તિહાં આવીયાચિત્ત અતિ નિડર રાખી;
ગિરિગુહા ગેહ સમતોલ લેખી,
તિહાં વાસ કીધો કેઈ દિન વિશેષી. ૨૫

આનેરે દિહાડે જળ જિમણ વેલા,
દોઈ ચારણ સાધુજી પુણ્ય મેલા;
ત્રિગુપ્ત સુગુપ્ત નામે વિરાજે (જઈ),
આયા આંગણે સૂજતા અન્ન કાજે. ૨૬
દ્વિમાસ ઉપવાસીયા દોઈ સાધો,

ઘણું પુણ્યને પ્રેરણે દરસણ લાધો;
 શ્રીરામજીલખમણ સતીય સીતા,
 ભલા શ્રાવક વિશ્વમાંહિ વદીતા. ૨૭
 ભલી ભગતિસું સાધુના ચરણ વંદે,
 ભવ સંતતિ સયલના દુઃખ નિઃકંદે;
 સતીયે નિજ હાથસું હરખ આણી 'પ્રાણી)
 પ્રતિલાભિયા ^૧પ્રાસુક અન્ન—પાણી. ૨૮
 દ્વીમાસનો પારણો ક્રીધ જામો,
 ભલા પુણ્ય અને વસ્ત્ર વરસંત તામો;
 રત્ન ^૨ગંધાંબુની વૃષ્ટિ હૂંઈ,
 ઉદ્ધોષણ દેવની હૂંઈય જૂઈ. ૨૯
 પંચ સુદિવ્ય હુવા વખાણ્યા,
 ભલા દાયકા આજ દિન સફલ જાણ્યા;
 એતો ઢાલ ઓગુણુતીસમી જગત જાચી,
 કેશરાજ ભાષે સદા વાત સાચી. ૩૦

કુહા.

રત્નજટી રલીયામણો, કંબૂદ્રીપ દયાલ;
 ખેચર સુરરથ અશ્વસું, આપે તે સુવિશાલ. ૧
 ગંધાંબુની વૃષ્ટિનો, ગંધતણો વિસતાર;
 વિસતરીયો છે ^૩દહ દિશિ, ^૪સુરભિ મહાસુખકાર. ૨
 ગંધાલિદ(ધ) એક પંખીયો, રોગી એહવે નામ;
 તરૂંથી ઊતરી આવીયો, ગંધવાસના પાંમ. ૩

૧. અચિત-જીવ વગરનું. ૨, સુગંધિ જલની વૃષ્ટિ થઇ.

૩-દશે દિશામાં. ૪-સુગંધ.

દર્શન દીઠાં સાધુના, જાતિ સમરણ લાધ;
 મૂરછાવી ધરણી પડ્યો, તે પ'ખી સાળાધ. ૪
 સીતાયે સુસતો કીયો, વાંદે ઋષિના પાય;
 ઋષિજી કરસું ફરસીયો, તામ નિરોગો થાય. ૫
 પાંખ હૂઈ સોના સમી, ચંચૂ વિદ્રુમ-ભાવ;
 નાના રત્નમયી તનૂ, પદ્મરાગ સમ પાવ. ૬
 રત્નાંકુરની શ્રેણિ નિભ, માથે જટા સુહાય,
 નામ જટાયૂ પ'ખીયો, તે દિનથી કહવાય. ૭

લાલ, ૩૦ મી. ધનધન શીલવંત નરનારી-એ દેશી.

રે ભાઈ સેવો સાધુ સયાણા, હેતુ જીગતિ લલા ભાવળતાવે;
 તારે જીવ અયાંજીરે ભાઈ. સેવો. ૧
 દઢપ્રહારી દઢપણેરે, મેદહે આપ પ્રહારો;
 પરમારથ પદ પામ્યો પરતખ, સાધુતણા ઉપ ગારોરે. સે. ૨
 ચિલાતી ખાંદીનો ખેટો, નામ ચિલાતી પૂતો;
 સાધુ સંઘાતે કારજ સારિઓ, કીધો દૂરિ કુસૂતોરે ભાઈ. સે. ૩
 અર્જુન માલાગારી મારે, નર ષટ એકજ નારી;
 ષટ માસાં લગ એમ કરંતાં, લીધો કારિજ સારે ભાઈ. સે. ૪
 પરદેશી પરલવ નવી માને, પાપ કરે અતિ પાપી,
 કેશી ગુરૂ સમજાવી લીધો, સુમતિ સદા થિર થાપીરે ભાઈ. ૫
 રાધવ પૂછે સાધુ સંઘાતે, એ ગૃહ પ'ખી દેખો;
 શાંત હૂઈ તુમ્હ સેવા સારે, અચિરજ એહુ વિશેષોરે ભાઈ. સે. ૬
 ભગવન્! નારી દેહ વિકારી, રોગીમે શિરદારો;
 કંચન વરણી કાયા હૂઈ, પછે કવણ પ્રકારોરે ભાઈ. સે. ૭

સાધુ સુગુપ્ત કહે સુણ રાજ, ચરિતતણે વિસતારે;
 કુંભકાર કટપુર(એ) ધડાં હુંતો, દંડકિરાય ઉદારેરે ભાઈ. સે. ૮
 સાવત્રી નગરીનો રાજ, જિતશત્રુ સુખકારે;
 રાણી ધારણીયે સુત જાયો, ખંધકુ નામ કુમારેરે ભાઈ. સે. ૯
 પુત્રી તો પુરંદર[ર]યશારે, દંડકિને પરિણાઈ;
 પાલક બ્રાહ્મણ દૂતપણેરે, સાવત્રી પિદાઈરે ભાઈ. સે. ૧૦
 જિતશત્રુ રાજ ધરમ પરાયણ, ગોઠિ ધરમકી ભાવે;
 નાસ્તિકવાદી પાલકનેરે, ધરમ કહિઓ ન સુહાવેરે ભાઈ. સે. ૧૧
 ખંધકુકુમરે જુગતે જીતો, જાવ અપૂઠા નાવે;
 હોઈખિસાણો નિજ ઘર આવે, રહે કુમરજી દાવેરે ભાઈ. સે. ૧૨
 ખંધકુકુમરજી પાંચ સયાંસુ, શ્રી મુનિસુવ્રત પાસે;
 સંયમ લેઈ સૂધો પાલે, મારગ ધરમ પ્રકાશેરે ભાઈ. સે. ૧૩
 બહિની વંદાઉં પુર સમજાઉં, પુર હુમતોં ચિઠાંણી;
 કુંભકાર કટનગરે જાવા, પૂછીઓ પ્રભુને આણીરે ભાઈ. સે. ૧૪
 પ્રભુજી ભાળે કાણુ ન રાખઈ, મરણાંતક....નામો;
 ઉપસર્ગાતો ઉપજતો દીસે, ખંધકુ ભાળે તામોરે ભાઈ. સે. ૧૫
 હુમ આરાધિક હોવાં કે નાંહી, પુનરપિ સ્વામી ભાળે;
 તુજ વિના સઘલાહી આરાધિક, જિમ દેખે તિમ દાખેરે ભાઈ. સે. ૧૬
 હુમ વિરાધિક હોતાં સઘલા-કેરા સીઝે કામો;
 એહવિચારી ચલિયો ખંધકુ, પુંહતો તિણહી ઠામોરે ભાઈ. સે. ૧૭
 પાલક પાંખી સમર પરાભવ, આણે એહ વિચારો;
 સાસુ સમોસરીયા છે તિહાં, સાંતે બહુ હથીયારોરે ભાઈ. સે. ૧૮

- રાજા પામી ખખર જિવારે, આવી મુનીવર વહે;
 દેશના સાંભરી નિજ ઘર આવે, મનમેં અતિઆનંદેરે ભાઈ. સે. ૧૬
- પાલક પાપ ઘણેરો પોષે, રાજાને સંભલાવે;
 શાલો તુઝ મારેવા આયો, તે હુથીયાર દેખાંવેરે ભાઈ. સે. ૨૦
- રાજા વાત ન કોઈ વિચારી, એકાંતે રીસાણો;
 પાલક મંત્રીને મુનિ સોંપ્યા, ધરિજ્યો જિમ તુમ્હ જાણોરે
 ભાઈ. સે. ૨૧
- પાલક શીઘ્રપણથી મોટો, માંડે ચંત્ર જિવારે;
 ખંધક દિગ્દિગે સાધુ એકેકે, પીલે તેહ તિવારેરે ભાઈ. સે. ૨૨
- નિર્ધારક તિમ હોઈ ખાંદક (ખંધક) આચારજી આપે;
 આરાધન વિધિ શુદ્ધ કરાવે, આંચમેં મન થાપેરે ભાઈ. સે. ૨૩
- શ્રેણિ ક્ષપકની વાટે ચઢતાં, પામી કેવલનાણો;
 અષ્ટ મહાગુણ કેરાનાયક, પહુંતા અવિચલઠાણોરે ભાઈ. સે. ૨૪
- ચાર સયાં નિનાંણું પીલ્યા, એકસું ચેલો વા'લો;
 એહનો દુઃખ મુઝ મતિ દેખાડે, માને નહીં ચંડાલોરે ભાઈ. સે. ૨૫
- ખાલકને પીડતો દેખી, નયણે લોહી પ્રવાહો;
 સહુના કામ સમાર્યાં પછે, જીપજીઓ રોસ અગાહોરે ભાઈ. સે. ૨૬
- દંડકિપાલક દેશ સહુનો, હોજિઓહૂ ક્ષયકારી;
 પોતે છે ભવ સંતતિ તેહથી, ક્રીધ નીયાંણો ભારીરે ભાઈ. સે. ૨૭
- એહ નિયાંણો ક્રીધાં પછે, પીલી નાખિયો સોઈ;
 પાવઈયાંને પાનહો ના ચઢે, એહ આખાંણો જોઈરે ભાઈ. સે. ૨૮
- અગાનકુમારાંમાંડિ વહીતો, દેવ થયો તતકાલો;
 પાપે પચે સહુએ તિણમેં, પાપ મહા અસરાલોરે ભાઈ. સે. ૨૯

રત્નકંબલ તનુજ પુરંદર—જશાયે દીધોયો;
 બહુનિ તણો મન રાખણુ કરણુ, ગંધવજી દીધોયોરે ભાઈ. સે. ૩૦
 ઉતનું જર ને હરણોરે, લોહિ ખરડિઓ દેખી;
 શકુનીકા તે લેઈ આવી, એ આહાર વિશેષીરે ભાઈ. સે. ૩૧
 ભાર ઘણો ખણુ એ અકુલાણી, ચાંચ થકી અડવડીઓ;
 દેવ જોગ તળ દેવી આગે, ઓઘો તંતુજ પડીયોરે ભાઈ. સે. ૩૨
 દેવી બાઈ માર્યા કરી, જાણી એ સહનાણી;
 કંતા કાંઈએ મોટા મુનિવર, પીલ્યા ઘાલી ઘાણીરે ભાઈ. સે. ૩૩
 શોક કરંતી શાસન દેવી, પાપી પુરથી દીધી;
 શ્રી મુનિ સુવ્રત પાસે મૂકી, સ્વામીયે દીક્ષાદીધીરે ભાઈ. સે. ૩૪
 અગ્નિકુમરે અગ્નિ વિકૂર્વી, ખાલ્યા પુરના લોગો;
 દંડકરાજ પાલક પાપી, (એ) કૃતકર્મારે જોગોરે ભાઈ. સે. ૩૫
 દંડકારણ્ય તેહીજ દિનથી, પુરિ નવિ ફેરિ વસાણો;
 ભૂંડું કરતાં ભૂંડું પાંમે, ભૂંડે રૂડું નવિ જાણોરે ભાઈ. સે. ૩૬
 દંડકરાજ લવમાંહિ ભમતો, દુઃખતણો સંજોગી;
 ગંધાભિધ પંખી હૂવો, તોહી તનુ મહારોગીરે ભાઈ. સે. ૩૭
 જાતી સમરણુ મુનિ દર્શનથી. જીપજીયો એ આજો;
 સર્વ ઓષધિ લખધિ થકીરે, જાણ્યો એ સહુ સાજોરે ભાઈ. સે. ૩૮
 રોગ ગયો નીરોગીયોરે, રત્નમયી[ર] શરીરો;
 શ્રાવક હૂવો સાચલોરે, ધરમ કૈવૈ ધીરોરે ભાઈ. સે. ૩૯
 જીવન ઘાતે ફલ નવી ખાયે, રાતી લોજન ત્યાગો;
 ચાલંતાં પચખાણુ કરાયા, જાણીયો જેહવો રોગોરે ભાઈ. સે. ૪૦

રાઘવનેરે લોલમણિ દીધી, રાહિજ્યો સેવામાંહિ;
 સાહુમીને વચ્છલપણેરે, પુણ્ય ઘણેરો પ્રાહિરે ભાઈ. સે. ૪૧
 એમ કહી ઋષિ પાંગુરીયારે, તીરથ વંદન જાઈ;
 જિનમૂર્તિ જૂઠારતાંરે, અતિ રત્નીયાયત થાઈરે ભાઈ. સે. ૪૨
 દેવ દીયો રથ જોતરેરે, જયસે સીતા રામો;
 લખમણ હૂવાં સારથીરે, પંખી આગે તામોરે ભાઈ. સે. ૪૩
 ફીડા કરતાં સંચરેરે, પ્રણલ પુણ્ય પ્રભાવો;
 રામ તિહાંહી અન્નેધ્યારે, મીલીયો એહ કહાવોરે ભાઈ. સે. ૪૪
 ઢાલ તીસમીમેં કહિઓરે, પંખી પ્રશ્ન પ્રકારે;
 કેશરાજ ઋષિવાયકમેરે, નહિ સંદેહ લિગારોરે ભાઈ. સે. ૪૫

દૂડા.

લંકા પયાલાં રાજ્યો, ખર નામા ભૂપાલ;
 સુર્યનખા ઘર સુંદરી, સુંદર રૂપ રસાલ. ૧
 શુભ વેલાં સુખકારીયા, જાયા નંદન દોય;
 સંખૂક સુંદર સુહામણા, પામ્યા યૌવન સોય. ૨
 માય-ખાપને વરજતાં, હંડકારણ્ય માંહિ;
 સૂર્યહાસ અસિ સાધિવા, શંખૂક થયો ઉચ્છાંહિ. ૩
 હણિસું વરજણુહારને, વચન વદે અસરાલ;
 અભિમાની માને ચઢ્યો, આણી પહૂંતો કાલ. ૪
 કૌંચરવાતીરેં અછે, ગદ્ગર વંસ વિશેષ;
 તિહાં રહી સાધન કરે. એકમનો અકિલેસ. ૫
 એકાંતભુગ્ વિશુદ્ધાત્મા, જિતઇંદ્રિય પ્રજ્ઞચાર;
 પગ ખાંધીવડ સાખસું, અધોમુખો સુવિચાર. ૬

- વરસ બાર દિન સાતસુ', વિદ્યાસાધન સાર;
 પ્રારંભીયો પરગટપણે, કિસિઉં કરે કિરતાર. ૭
 વરસ બાર બહુલી ગયાં, બપર તો દિન ચ્યાર;
 સીધીકે સીધી હિયે, વરતે વિદ્યા વાર. ૮
 તેજ મહા સૂરજતણે, ગર્જરમાંહિ જામ;
 વિસતરીયો દીસે ઘણે, કુમરિ હરણિઓ તામ. ૯
 કીડાને તિહાં આવીયો, લખમણુને ઉલ્હાસ;
 સૂર્યહાસ^૧ અસિ દેખીઓ, જાણે સૂર પ્રકાશ. ૧૦
 ખાંડો લીધો હાથમે', કાઠી શર્મે' સોય;
 અપૂર્વ શસ્ત્ર વિલોકતાં, ક્ષત્રીને સુખ હોય. ૧૧
 તાસ પરિખ્યા કારણે, આતુર હૂંઓ ઈશ;
 વંશ જલિને વાહીઓ, શંખૂક કેડું શીસ. ૧૨
 બિતરિ પડીયો આગલે, ચિત્તસુ' ચિંતે રાય;
 નિઃકારણુ એ મારીયો, ફિરિ ફિરિ પિછતાય. ૧૩
 ગર્જરસે' જોવે જઈ, વડલાકેરી ડાલ;
 દીઠો ધડ અવલંબીયો, તખ વલિઓતતકાલ. ૧૪
 રામ સમીપે' આવીયો, સંલલાવિયો વિરતંત;
 ખાંડો મૂક્યો આગલે, લાખે રામ તુરંત. ૧૫

હાલ, ૩૧મી બહિની જેહનો જેહસુ' રંગ-એ દેશી.

હોભાઈ તે ઉપાય ઉઠાયો, જસ એ ખાંડો સો નર ચાંડો;
 કે આયો કે આયોરે ભાઈ, તે ઉપાય ઉઠાયો. ૧

રાવણ ભગિની ચંદ્રનખાળ, વિદ્યાસિધ્ધી નાણી;
 પૂન-પાણી અન્ન અનોપમ, આણે અતિખર—
 રાણી હો ભાઈ. તે. ૨
 દીઠો ધડ મસ્તક જળ જૂવો, અયિ અયિ દેવ અકામો;
 કીધું તે અણુશાય્યો અધિકો, મૂરછાણી સાતામો હો ભાઈ. તે. ૩
 થઈ સચેતન હા વચ્છ! હા વચ્છ! શંખૂક શંખૂક સોઈ કરતી;
 પડતી[ને] અતિ આરડતી, મરોડે કર દોઈ હો ભાઈ. તે. ૪
 લક્ષ્મણવંતી લક્ષ્મણકેરી, પગની પંકતિ દેખે;
 મુજ સુત હંતાએ નાણેવો, રીસ ઘણી સુવિશેષે હો ભાઈ. તે. ૫
 પગને ખોળાં ચાલી આવી. સીતા લક્ષ્મણ રામો;
 નિરખી હુરખી પરખી પદમની, રામ રૂપ અભિરામો હો ભાઈ. તે. ૬
 કામ ખાણુસું વિંધી લીધી, ન રહી સૂઘ લગારો;
 ભૂલી નંદન આનંદ ઉપજિયો, કરિવાને ભરતારો હો ભાઈ. તે. ૭
 કુમરી અમરીને અનુસરતી, ધરતી રૂપ રસાલો;
 રામચંદ્રને પાસે આવી, ઉભી સા તતકાલો હો ભાઈ. તે. ૮
 પૂછે પ્રભુજી પદ્મની સેતી, કુણુ અછો તુમ્હ ભાણો;
 અટવીમે એકાકી દીસો, શંકા કોઈ મતિ રાખો હો ભાઈ. તે. ૯
 સા ભાણે હું રાજકુમારી, ઉપરનો મેં સોઉ;
 નિદ્રાગત નરમું વાસરીજો, અધિક અચેતન હોઈ હો ભાઈ. તે. ૧૦
 એક વિધાધર રૂપે મોહ્યા, ઇહાં મુજ લેઈ આયો;
 એતલે અપરખેચર ચલિ આયો, ચાહે મુજને છિનાયો હો
 ભાઈ. તે. ૧૧

મુઝને હેઠી મૂકી આપુણુ, લડવા લાગા દોઈ;
 લડતાંલડતાંદોઈ મુવા, કુવિસનથી ઈમ હોઈ હો ભાઈ. તે. ૧૨
 એકાકી હું અખલા ખાલા, ફિરૂં ઘણું ઉઠાસી;
 અખમે પ્રભુજીના પગપામ્યા, આરતિગઈસળ નાશીહોભાઈ. તે. ૧૩
 અખ મુઝ વ્યાહો વાર મ લ્યાવો, ખાલપણાના ભોગો,
 ભોગવણો સુખદાઈપાછે, દોહિલોએહ સંજોગોહોભાઈ. તે. ૧૪
 પ્રભુજીએ પર્યંચ વિચારીઉં, મોટાંની મતિ મોટી;
 *કપટ કુટી કલિકારી કામિની, એ સળ વાતે ખોટીહોભાઈ. તે. ૧૫
 ધૂતાંકા ધૂતાએ ધૂર્ત, ધૂતીને પકડાઈ;
 કિમ દઈ નયણા સયણ વતાવે, માંહોમાંહિ ભાઈ હો ભાઈ. તે. ૧૬
 રામ કહે મ્હારે એ નારી, ખીજ કેમ બરાયે;
 વેચી નિંદ ઉણીદો લેવો, સાંસાંમે દિન જાયે હો ભાઈ. તે. ૧૭
 પૈલો છડો છટક દેખાયે, કરિસે તાહરો વ્યાહો;
 જેહને નહીંતેહને આતુરતા, મનમાંહિ અતિઉમાંહોહોભાઈ. તે. ૧૮
 પ્રાર્થના લખમણસું કીધી, લક્ષમણ કહિયે ભલેરી;
 માય હુમારી પ્રભુ પ્રાર્થીયા, ભાભી મ કહીશ ફેરી હો ભાઈ. તે. ૧૯
 યાચના ભંગથકી રીસાંણી, રિસાંણી સુત માર્યા;
 આવી સ્વરસું ખરી પુકારી, રીસ ઘણી વિસ્તાર્યાંહોભાઈ. તે. ૨૦

* કિસો નિપુણસું નેહ, નીચસું કિસો ભવપણુ,
 કિસો ખારમેં મેહ, કિસો આંધાકાર કદખણુ;
 કિસો નારિસું વાસ, કિસો ફાગણમેં વૂઠો,
 કિસો કુકરકો સાદ, કિસો કિરપણુકો તૂઠો.
 મહિલા મિત્ત ન કીજીયેં, રાજા મિત્ત ન જાણીયે;
 ગુણગુણ રત્ન કરંડહુય, નિજ મુખવિ ન વખાણીયે. ૧

૧અવદ હજાર ખરાદિ ખેચર, સંવાદ્યા તિહિવારે;
 આયગયા તેવાત કરતાં, ઊઠે રામ જિવારે હો ભાઈ. તે. ૨૧
 લખમણુ ભાખે દેવ ! દયા કરી, બચઠા રહો તુમ્હ આપો;
 મુઝ ઊઠ્યાં એનાઠા દેખો, પુણ્યથકી જિમ પાપો હો ભાઈ. તે. ૨૨
 જાઓ વેગા વૈરી જીતો, જો જાણે એ ત્રાસો;
 સિંઘનાદનિજ મુખથી કીજ્યો. હું છું તારે પાસો હો ભાઈ. તે. ૨૩
 ધનુષ બાણ લેઈ પગાં લાગી, લખમણુ ચાલ્યો જામો;
 ખેચર ખેત ખરાહિ સૂરા. મંડિઓ અતિ સંત્રામો હો ભાઈ. તે. ૨૪
 શુરૂડ તણે આગે જિમ અહિવર, તિમ તે ખેચર બાજે;
 અરણ્યમાંહિ અટલ એકલો, લક્ષ્મણુ વીર વિરાજે હો ભાઈ. તે. ૨૫
 પૂઠિ રાખવા રાવણુ આગે, લગિની જાઈ પુકારી;
 રામસુ લક્ષ્મણુ દંડકારણ્યમે, આયાછે અધિકારી હો ભાઈ. તે. ૨૬
 વિદ્યા સાધન કરતો વીરો, મારિ લીયો ખેકાજે;
 લક્ષ્મણુ સું ખરદૂષણુ અડીયા, જૂડીયા છે જઈ આજે હો ભાઈ. તે. ૨૭
 લઘુભાઈના બલથી બલીયો, બલીયો આપ અપારો;
 એ પરવાહી વરતે ડરતો, નાણે મનહિ મજારો હો ભાઈ. તે. ૨૮
 સીતાસું સુખ માને સ્વામી, સીતાનો અતિ રૂપો;
 નારી સઘલ્યાંહી શોધ્યાંથી, સીતા રૂપ અનૂપો હો ભાઈ. તે. ૨૯
 ત્રીન લોકની નારી જેતો, તે તો જોઈ વિમાસી;
 એક એકથી આપમ અતિ પિણુ, સીતા આગે દાસી હો ભાઈ. તે. ૩૦

પગ-નખ નખની શિખા વખાણત, 'સુરગુરૂ પારન પાવે;
 વાંણી એક વખાણ ઘણેરો, મોપે' કહિઓ ન જાવે હો ભાઈ. તે. ૩૧
 સાયરે અંત જે પૃથ્વીમાંહિ, રતન જિકે છે જાયા;
 તેતો બંધવ સઘલાથારાં, સ્વામીપણાથકી સાચા હો ભાઈ. તે. ૩૨
 પુષ્પક નામઈ ખયસિ વિમાને, આણો આણી આસો;
 વદનવિલોકી કોકી મુઝને, દેસ્યો સહી સાખાસો હો ભાઈ. તે. ૩૩
 ઢાલ ભલીએ એકતિસમી, રાવણુ માંડ્યા કાંનેા;
 કેશરાજ હોતારથ બલીયો, આયો તસ^૨ અવસાનો હો ભાઈ. તે. ૩૪

દુહા.

વીતરાગ ઉપદેશમે', ચ્યાર પ્રકારે' ધર્મ;
 દાન-શીલ-તપ-ભાવના, સાધેવા ડશિવ-શર્મ. ૧
 ચિત્ત-વિત્ત અનુસારથી, દિયાં દાન કહિવાય;
 તપ તો કાયા શોષવી, ભાવે ભાવના ભાય. ૨
 શીલ પાલવો દોહિલો, નહિ સોહિલો લિગાર;
 ચંચલ ચિત્ત ચિર રાખણો, ચલવો ખાંડાધાર. ૩
 વાય ભરેવા કોથલો, તિરવા ઉદ્ધધિ અપાર;
 સાચો સાપ ખિલામણો, પાલેવો આચાર. ૪

ઢાલ, ડરમી. પદકી-દેશી.

જીવરે તું શીલતાણો કર સંગ.

અવર રંગ સળ કારિમારે, એહ કરારી રંગ. જી. ૧
 આગિયકી જલ ઉપજેરે, સાપંથકી વરમાલ;
 વાઘ ફિરિ હુવે હિરણોરે, અશ્વપણો લહે વ્યાલ. જી. ૨

પરવત હોવે પાણ્ડીયોરે, વિષથી અમૃત હોય;
 વિધન થાને ઉચ્છવ ઘણારે, દુરજન સજ્જન જોય. ૭
 સાયર ગામ-તલાવડીરે, અટવી નિજ ઘર ખાર;
 ખુરાતિકે ભલપણ ભજેરે, શીલતણા ઉપગાર. ૮
 પડહો જગ અપજશતણોરે, ગુણ-વન દેણી આગિ;
 આરિતને જલાંજલીરે, તપ-જપ જોયે ભાગિ. ૯
 સાહિ સર્વાપદતણીરે, કાલો કરણો ગોત;
 દ્વાર દિવડાવે સ્વર્ગનારે, શીલ વિના ઇમ હોત. ૧૦
 પાવ ધરે નર જેટલારે, પરનારીને હેત;
 પ્રાદ્ધણ મારે તેતલારે, સાખિ અપરમતિ દેત. ૧૧
 નિજરજ મેલો નિજરનોરે, હોવે જેતી વાર;
 પલક પલક પલ્યોપમેરે, વસવો નરગ મઝાર. ૧૨
 કુસમે નારી નિરખતાંયે, પ્રદ્ધહુત્યાનો દોષ;
 લાગે લંપટીને ઘણુરે, પાપતણા એતો પોષ. ૧૩
 રાજદંડ અતિ આકરોરે, ચોર કરે તુકશાન;
 આઈ વિણ મરવો સહીરે, ન વધે કોઈ વાન. ૧૪
 આંખિ ઉણી દોનીં દખયરે, ક્ષણ ક્ષણ ખીજે દેહ;
 *ચંદ રહે નિત ખારમોરે, જેહનો પરધર નેહ. ૧૫
 લાલ ગયાં નિરલજપણોરે, કુકરકેરો નામ;
 પગ પગ માથો ટાંકણોરે, શીલ વિના એ કામ. ૧૬
 શીલવતી સીતા સતીરે, વસુધામે વિખ્યાત;
 શીલ ન લોપે સુંદરીરે, નિસુણા એ અવદાત. ૧૭

*આપો ધુલમે લીયો, સયણા દીધી છાર;

ચંદો વલીયો તે ખારમો, જિણુ જોઈ પરનાર.

ખયસી વિમાને ચાલીયોરે, રાજા રાવાણુ તાંમ;
 દંડકારણ્યે આવીયોરે, ખયઠા દીઠા શ્રીરામ. જી. ૧૪
 આઘા પાવ પડે નહીંરે, નવિ લોપાયે કાર;
 વાધ ન આવે આસનોરે, દેખિ આગિ અપાર. જી. ૧૫
 સીતા તો લેવી સહીરે, રામ છતાં ન લેવાય;
 આગે રહુરિ પાછે ડતટીરે, શોચ ઘણો તખ થાય. જી. ૧૬
 વિદ્યા તો અવલોકિનીરે, સમરી તખ આવંત;
 કર જોડી આગલ રહીરે, પ્રભુજી સુખ પાવંત. જી. ૧૭
 સાહજ કરિ તું માહિરોરે, પામું સીતા આજ;
 ફિરિ ગયાં પાંચાં વિષેરે, હું પામું અતિ લાજ. જી. ૧૮
 વિદ્યા કહે રઘુજી છતારે, કીધાં કોડિ કલ્યાણ;
 હાથ ન આવે જાનકીરે, સુરપતિ આયાં આપ. જી. ૧૯
 લખમણુ લડવાને ગયારે, રામ કીયો છે સંકેત;
 સિંહનાદ તુજ સાંભડ્યારે, આયો દેખે ખેત. જી. ૨૦
 સિંહનાદને હું કહુંરે, રાઘવ ઉઠી જાય;
 સીતા લેતાં સોહિલીરે, લાખિઓ એ ઉપાય. જી. ૨૧
 નાદ સુણી પ્રભુ ચિંતવેરે, એ છે કોઈ પરપંચ;
 લખમણુ તો હારે નહીંરે, સંકટનો રથો સંચ. જી. ૨૨
 માયી મળ્યો એહવોરે, જીતે લખમણુ સાથ;
 ખરતો કૂટેવો ખરોરે, એમ કહી રઘુનાથ. જી. ૨૩
 વાડંવાર વહે ખરીરે, સીતા આણી સનેહ;
 લખમણુ સંકટમે પડ્યોરે, નાદ કરે છે એહ. જી. ૨૪

કંત કહે સુણ કમિનીરે, હુમને તારો શોચ;
 અટવીમેં તજિ એકલીરે, આપ ગયાં આલોચ. ૭. ૨૫
 અળહી જઈ ફિર આવજ્યોરે, કરિ બંધવની સાર;
 આયો છું ઇમ સાંભલીરે, જૂએ અતિહિ જૂઝાર. ૭. ૨૬
 કાંઈક સીતા પ્રેરણેરે, કાંઈએક સુણીયો નાહ;
 ધનુષ-ખાણુ કરમેં ગ્રહીરે, ઉઠ્યા ધરિ અહુલાહ. ૭. ૨૭
 વારિઓ તો શકુને ઘણારે, ચાલિઓ જાય સરોસ;
 *ન મિટે છે ભવિતલ્યતારે, દઈવ ન દેણો દોસ. ૭. ૨૮
 પીછે રાવણુ આવીયોરે, રોવંતી અસરાલ;
 સીતાકુ લેઈ ચડ્યોરે, દીઠો રૂપ રસાલ. ૭. ૨૯

માઘ વદિ ૮ દિને સીતા અપહરણમ્ ।

તાંમ જટાયૂ પંખીઓરે, જાઇ મિલીયો ધાય;
 રોસ ભરી નખ અંકુશેરે, તાસ વિલૂરે કાય. ૭. ૩૦
 વરજ્યો પિણુ માને નહીરે, તામ સુરીસાણો રાય;
 કાપી નાખી પાંખડીરે, પડ્યો ધરતી આય. ૭. ૩૧
 શંક ન માને કોઈનીરે, જયઠો જય વિમાન;
 એહુ મનોરથ માહિરોરે, પૂર્યો શ્રી ભગવાન. ૭. ૩૨
 હા! સુસરા દશરથજીરે, જનક જનક કહે તાત;
 હા! લક્ષ્મણુ હા! રામજીરે, હા! ભામંડલબ્રાત. ૭, ૩૩

* યા ટાણતહૈ નર રેખ ટલૈ નહી, જનકીનાથ વિયોગ દીયો હૈ,
 વિક્રમ વાયસમાંસ ભખ્યો, નમતિ હરિચંદ ભયો હૈ,
 કીચક કંદનિકંદ મહાગલ, લંકપતિ રિધિ છાંડી ગયો હૈ

[સચાંણો જિમ ચિડકલીરે, ^૧વાયસ ^૨ખલિને જેમ;
 એ કોઈ મુઝને ગ્રહીરે, લેઈ જાવે એમ. જ. ૩૪
 આવો કોઈ ઉતાવલોરે, શૂરો જે સંસાર;
 રાક્ષસથી રાખી લીયોરે, કરતી જય પુકાર. જ. ૩૫
 અર્કજટીનો જાઈયોરે, રત્નજટી ખગ એક;
 રોજ સુણી સીતાતણોરે, મનમાંહિ કરે વિવેક. જ. ૩૬
 લગની ભામંડલતણીરે, રામચંદ્રની નારી;
 રાવણજી છલ કેલવીરે, લેઈ ચાલિઓ અપહારિ. જ. ૩૭
 ભામંડલના પક્ષથીકીરે, રત્નજટી તરવારિ;
 સંવહી સાંઘેાં હુવોરે, રાવણજી તિહિવારિ. જ. ૩૮
 મૂલકાણો મનમેં ઘણોરે, કરે કિસું એ રંક;
 વિદ્યા સઘલી હય હરીરે, લીધી તાસ નિઃશંક. જ. ૩૯
 પંખ વિહૂણો પંખીયોરે, હોવે તિમ એ દેખિ;
 છોટા મોટાસું અડયાંરે, પાવે દુઃખ વિશેષિ. જ. ૪૦
 કંખૂદ્ધીપે કંખૂગિરેરે, ગીરતો ગીરતો તેહ;
 કરતો અધિકા ઉરતોરે, આયો ધરતી છેહ. જ. ૪૧
 આપૂણમેં અલ્લોલમેંરે, સાયર ઉપરિ સાંધ;
 કરે ઘણું સમજવણીરે, સમજવોને તાંધ. જ. ૪૨
 ભૂચર ખેચર રાજ્યારે, સયલનમેં હમ પાય;
 અધું ત્રિખંડનો ઘણીરે, ઇંદ્રિ આપ ગુણ ગાય. જ. ૪૩
 કરિ થાપું પટરાગિનીરે, મહિમા અધિક વધાય;
 રોવે મતિ રહે રંગમેરે, સુખમેં દુઃખ ન ખમાય. જ. ૪૪
 કરતા કેપિઓથો ઘણોરે, હેત કિસેં ખુણસાય;
 ભાગહીણા તિણ રામનેરે, દીધી ગયલ લગાય. જ. ૪૫

કાગગલે કંચનતણીરે, માલા ભલી ન દેખાય;
 *સરખાંને સરખો મિલ્યારે, આવે સહુની દાય. ૭. ૪૬
 માનો મુઝને પતિપણેરે, હોઈ રહું તુમ્હ દાસ;
 મુઝ માન્યા સહુ માનસીરે, આણી તુમ્હારી આસ. ૭. ૪૭
 નિજર ન ઉઁચી સા કરેરે, દિઈ ન અપૂટો જાળ;
 અક્ષર દોના ધ્યાનથીરે, આણી રહી અતિ આળ. ૭. ૪૮

* ઘટા અતાધરરાટ સુધન ધન વરસત બહુ બહુ,
 દામનિ ચિહું દિસ દમક દિસા દિસ બોલત દાદુર;
 અતી હે અંધેરી રેઝોણુ વયણુ વિહ કહું સુંણીયે,
 પાવત પ્રત અપાર ભોગ ભાંને નર દુનીયે.

તિહ સવથ મુઝ મન તું આનવ વસી,
 રસી રસાયણુ રતીયાં;
 સંભોગ ભોગ મુખ દાયણી,
 વિધ-વિલાસ બહુ વતીયા. ૧

* વેહે સુંદર રૂપ અનૂપવતી મ'તું,
 પૂતમચંદ્ર પ્રકાશ કીયો ભલકંત હૈ;
 નયણુ ભલા ભલ વીજલ સાર,
 રેખ સુધાર દીયો વહૈ.
 કામકે બાણકે ડાંણકે ડાંણ છુટે,
 ધરા ભરત રંગ પ્રવાલ કીયો;
 પિક પાયક લાયક પ્રેમવતી,
 માનુ રાજ વસંત કુદાલ ટલિયો. ૧

* નેહુ સ્નેહી વાતડી, કર કર હાસ કરંત;
 હાવ ભાવ રાવણુ કરે, સંગમુઝસેંજ રમંત. ૧

વિંધિઓ મનમથ બાણસુરે, આરતિ અતિ મનમાંહિ;
 ઉઠીને પગ લાગીયોરે, વિષહી વિઢ્ઢલ પ્રાંહિ. જ. ૪૯
 લપટ લલચાવે ઘણુરે, તો કાં ન કરે પ્રાણુ;
 અણુધ્ધિંતી નારિનારે, પહિલી છે પચ્ચખાંણુ. જ. ૫૦
 સીતા પગ ખાંચી લીયોરે, છિવિઓ નહીં શિર તાસ;
 પર પુરૂષાને આલડ્યાંરે, થાયે શીલ વિણાસ. જ. ૫૧
 દેવલની ધ્વજ સારિળીરે, પતિવ્રતા કહિવાય;
 હોય અપૂઠી વાયસુરે, આપે અલગ પુલાય. જ. ૫૨
 સીતા તસ કોશો ઘણુરે, રે નિર્દાજ નરેશ !
 મુઝ આંણ્યાથી તાહરીરે, વિણુઠી વાત વિશેષ. જ. ૫૩
 સારણુદિક તો ઘણુરે, મંત્રી ને સામંત;
 સામ્હા આવ્યા સાદરારે, પ્રભુને શિર નામંત. જ. ૫૪
 નગરીની શોભા કરીરે, ઉચ્છવનો અધિકાર;
 નાર નિરૂપમ લાવીયાંરે, મુખ મુખ જય જયકાર. જ. ૫૫
 લંકાથી દિશી પૂર્વેરે, દેવરમણુ ઉદ્યાન;
 રક્તાશોક તલે જઈરે, બયસાવિ સા આણુ. જ. ૫૬
 રામ અને લક્ષમણુતણીરે, જળ લગ ન લહું ખેમ;
 તખ લગ મુઝને છે સહીરે, લોજન કેરો નેમ. જ. ૫૭
 રખવાલી તો ત્રીજટારે, આરક્ષક પરિવાર;
 મૂકી મંદિર આવીયોરે, લોગ ઘણો છે લાર. જ. ૫૮
 ઢાલ લલિ બત્તીસમીરે, રાવણુને ચિત્ત આવ;
 કેશરાજ ઋષિજી કહેરે, આગે લાવન સાવ. જ. ૫૯

ઇતિશ્રી ઢાલ બત્રીશમાં રામચંદ્રસાચને, દ્વિતીયોધિકાર;

તૃતીય અધિકાર:

દુહા.

વાગ વાણી વરદાયની, કવિજનકેરી માય;
મયા કરીને મુઝલણી, સુમતિ દીજ્યો સુખદાય. ૧

રામ ચલી ઉતાવલા, આયા લખમણ પાસ;
રણુરંગે રમતો ખરો, દીઠો સો ઉલ્લાસ. ૨

રામ પ્રતે લખમણ કહે, તુમતો કીયો અકાજ;
અટવીમાંહિ એકલી, સ્ત્રીતા મૂઢી આજ. ૩

રામ કહે તેં તેડીયો, હું આયો અવધાર;
સો કહે મેં નવિ તેડીયા, એ પરપંચ વિચાર. ૪

ફિરિ જાઓ ઉતાવલા, મતિ કેા વિણુસે કામ;
પીછેથી હું આવીયો, જીતીયો છું સંગ્રામ. ૫

વેગિ વેગિ વાટે વહી, રામ પધારે જામ;
નિજર ન દેખે જાનકી, મૂર્છાણા પ્રભુ તામ. ૬

લાલ, ઉડ સી. ઘડી દોઈ લાલ તમાકુ દો-એ દેશી.

શ્રીરામે નારિગમાઈ હો, ઇતઉત હુંઠત મોલતવનમેં;
સા નવિ દિયે દિખાઈ હો, શ્રીરામે નારિગમાઈ હો. ૧

સંગ્યા પામી અંતરજામી, આગેં આવી ધાઈ હો;
પાંખ વિહૂણો પંખી પડીઓ, દીઠો ઉપરી આવી હો. શ્રી. ૨

પંખીડે દીઠો નર કેાઈ, નારી લીધાં જાઈહો;
પૂઠિ હુવાંથી પાપી પુરૂષેં, નાજ્યો છે એ ઘાઈહો. શ્રી. ૩

શ્રાવક જાણી જાણી સહાઈ, પ્રભુ ઉપગાર કરાઈહો;
શ્રીનવકાર અપાર અનોપમ, દીધો તાસ સુણાઈહો. શ્રી. ૪

મંત્ર પ્રસાદે સ્વર્ગ ચતુર્થે, સુરની પદવી પાછાં;
 સંગતથી પંખી ઉઘરીયો, સંગતથી સુખ થાઈહો. શ્રી. ૫
 ઉંચો દેખે નીચો દેખે, પાંસ ન કેઈ સખાઈહો;
 સંચલ જાણી આસા આંણી, ધાઈ રહે પિછતાઈહો. શ્રી. ૬
 લખમણુ સાથે સ્વર ખેચર સો, માંડે તાંમ લડાઈહો;
 ત્રિશિર લઘુભાઈ ખર રાખી, આપ કરે અધિકાઈહો. શ્રી. ૭
 રથ બચસીને લખમણુ સાથે, જૂઝતાણી વિધિ ઠાઈહો;
 લખમણુ વીરે મારી નાખ્યો, પહિલી એહ વધાઈહો. શ્રી. ૮
 લંકા પચાલાં કેરો સ્વામી, ચન્દ્રોદય સુત સોઈહો;
 નામેં વિરાધ સખલ દલ સાજી, આણી સહાઈ હોઈહો. શ્રી. ૯
 સેવક સોઈ આડો આવે, કામ પડ્યા નહિ કાચોહો;
 લખમણુ સાથે વિરાધ વહેરે, સેવક છું હું સાચોહો. શ્રી. ૧૦
 છાપ હણીને લંકા લીધી, રીસ ઘણીએ આગેંહો;
 સ્વામી કારજ વૈર બાપનો, જગમાંહિ જસ જાગેંહો. શ્રી. ૧૧
 તુમ્હુ આગેં એ કીટ પતંગા, ભૂત્યપણો હું બાખુંહો;
 દિઓ આદેશ વિદેશ બતાવ્યો, રણ અખયાયત રાખુંહો. શ્રી. ૧૨
 ધંધવત હસી લખમણુજી જોલે, સ્યુરે સહાયે શૂરાહો.
 આપ બલેં બલવંત કહાવે, પરબલ નિત્ય અધૂરાહો. શ્રી. ૧૩
 જેઠા બંધવ રામ નરેસર, દુઃખિત જન પ્રતિપાલૂહો.
 દેશે તુઝને રાજ તુમ્હારો, શત્રુકંઠ કુદાલૂહો; શ્રી. ૧૪
 દેખી વિરાધ વિરોધી ખરતો, જોલીયો રોસ પ્રકાશીહો;
 શંખૂક હંતા સાહિજ એહને, ઉવરીયો વનવાસીહો. શ્રી. ૧૫

લખમણ કહે ખર મતિ ભૂંકે, નંદન ત્રિસરો ભાઈ હો;
 ઉણુહી પંથે તોહિ ચલાવું, તોરે સુમિત્રા માઈહો. શ્રી. ૧૬
 મારિઓ કે મારિઓ મેં મૂરખ, જીલતણી સુલટાઈહો;
 કરિ પ્રગટો પ્રોઢો પખપાતી, લીજે તાસ યોલાઈહો. શ્રી. ૧૭
 એમ કહંતો નટ જિમ નાચે, બાણે અંખર છાઈહો;
 બાણ ખુર પ્રેખર શિર છેદે, અવર રહ્યાં મુંહવાઈહો. શ્રી. ૧૮
 દૂપણુ દલ લેઈને દોડ્યો, તે પિણુ મારી લીધો હો;
 અપૂણુ કીધું આપસ માર્યો, અવરાંમું જસ નહીધો હો. શ્રી. ૧૯
 લેઈ સાથ વિરાધ વહીતો, ઉમગ્યો ઉમગ્યો આવેહો;
 એતલે સ્વામો નેત્ર ફૂડકીઓ, તામ અસાતા પાવેહો. શ્રી. ૨૦
 અલગાંથી દીઠો અલવેસર, અટવીમાંહિ ભમંતોહો;
 નારી વિયોગી જોગી જેહવો, આરતિમાંહિ રમંતોહો. શ્રી. ૨૧
 લહી વિખવાદ વિચાર વિશેષે, એતો મેં ધુર જાણીહો;
 અટવીમેં એકાકી વસતાં, રામ ગમાવી રાણીહો. શ્રી. ૨૨
 લખમણ આગેં આવી ઊભો, રામ ન સામહો જોવેહો;
 *વિરહ સાલ એ અવસરિ સાલે, નભને સામહો હોવેહો. શ્રી. ૨૩
 *પાનપાન કરિકે વન શોધ્યો, નારી નયણે નાવીહો;

* યતઃ—કિહાં વસો દીસો નહીં, સજનીયાસું પ્યાર;
 મિલણેકા શાંસા ભયા, મિલતે સો સો વાર.
 મિલતે સો સો વાર, વાત સુખ દુઃખકી કહિતે,
 મિલો નહીં ઇક વાર, રાતિ દિન કઠે રહિતે.
 સો તુમ્હ રહે વિસાર, નયણ તુમ્હ દેખત હારે;
 ભણે ગંગ ગુણવંત, કિહાં તુમ્હ વસો પિયારે.

વનદેવી તુમ્હે વનવાસિની, દિવ્યો છો ક્યું ન બતાવી હો. શ્રી. ૨૪
 તુમ્હે ભરોસે નારી મૂકી, હું તો કામ સિધાયો હો;
 કાંમ નકીધો નારિ ગભાવી, જગઅપજસ જોલાયો હો. શ્રી. ૨૫
 ભાઈ ભરતો રાગે મૂકીયો, ત્રિય રખવાલી કામે હો;
 આયોથો સો એક ન હૂઈ, ઉંછું દીદો રામે હો. શ્રી. ૨૬
 રાજભાર દેવા નવિ દીધો, ધન હૈ કેકયી માતા હો;
 *નારિ ન રાખિ શક્યો નર નિસતો, તો કિમ રાજ્ય રખાંતા હો. શ્રી. ૨૭
 *એમ કહેતો રામ નરેસર, ધરણી પડીઓ ધસકાઈ હો;
 રામ દુઃખે પશુ-પાંખી દુઃખીયા, ઉભા આગે આઈ હો. શ્રી. ૨૮
 લખમણુ કર શીતલતાઈ, જોલે આવો આગે હો;
 આપ કરો છો કાર્ય કિસુંચો, સહુને ભૂંડું લાગે હો. શ્રી. ૨૯
 ભાઈ તુમ્હારો હું જીતી આવ્યો, ખરનો કંદ નિકંદી હો;
 વચન-સુધારસસું સિંચાણો, લહે સંજ્યા આનંદી હો. શ્રી. ૩૦
 દેખે લક્ષ્મણુ ઉભો આગે, ઉઠી મિલીયો સાંઈ હો;
 આપે દો મિલિ ત્રિયા નરખાણી, હુરખાણી ઉવામાઈ હો. શ્રી. ૩૧
 ઓદસ્તુ સો મંત્રી લાખે, પ્રભુ ! એ આરતિ માણો હો;
 નાદ ભેદ કરીને કિણુ એક, સીતા લીધી જાણો હો. શ્રી. ૩૨
 તેહના પ્રાણુ સંઘાતે સીતા, વચગી પાછી આણું હો;
 તોતો લખમણુ નામ હુમારું, નહીં તો જૂઠ્ઠાયાણું હો. શ્રી. ૩૩
 વીર વિરાધ ખરો હિવ મિલીયો, આયો જોલ દારૂ હો;

* આવનકું વનફલ સહી, ઉઠ્યકું વનપટ;
 એસે સીતા પરહરી, વીપતમાંહે વીપત.

* એ એ મોહ નરિંદકી રાજધાની,
 જગતમઈ તીનહી લોક હરાયો;
 મોહ તે સુરીસ જ્યાં.

લંક પચાલે' પ્રભુ ચિર થાયો, વચન પાલે જિમ વારૂ હો. શ્રી. ૩૪
 સીતા ખખર કરેવા કારણ, ભટ મોકલીયા ભારી હો;
 વીર વિરાધે ઘણું ઝલકલીયો, અવસર સેવા ખ્યારી હો. શ્રી. ૩૫
 સુભટ સહુ પૃથ્વી ફિરિ આયા, સીતા ખખર ન પામી હો;
 ૧અધોમુખા ઉભા પ્રભુ આગે, બતલાવે તબ સ્વામી હો. શ્રી. ૩૬
 દોષ ન કોઈ સેવક જનનો, ઉદમનો અધિકારી હો;
 પ્રભુનું દશાયે કારિજ ન સરે, સુદશા કાજ સુધારી હો. શ્રી. ૩૭
 વીર વિરાધે પ્રભુ પગિ લાગિ, અરજ કરે અનુરાગી હો;
 ખાખીયાયાં દોડું દહુ દિશિ, કારિજ કેડે લાગી હો. શ્રી. ૩૮
 વીર વીરાધે સખલ દલપાથે, રામ સુલક્ષ્મણુ દોષ હો;
 લંક પચાલે' ચાલી આયા, ખખર લહે સહુ કોઈ હો. શ્રી. ૩૯
 સ્વરનો નંદન શંખૂકે ભાઇ, સુંદ નરેસર આપ હો;
 સામ્રોં આવી ખેત ઝડાવી, હાથિ ગ્રહ્યાં શર-આપ હો. શ્રી. ૪૦
 વીર વીરાધે શિષે' લડે'વે', વારૂં વેરજ વાલે હો;
 કિહાં હયથી કાં રથ પાયક, લોગ-વચન સંભાલે હો. શ્રી. ૪૧
 રામ સુલક્ષ્મણુ દેખી સનમુખ, સૂર્યનખા સુત લેઈ હો;
 રાવણુ પાસે પધારી પાપણિ, ઘરનો ચઉડ કરેઈ હો. શ્રી. ૪૨
 વીર વિરાધે તિહાં ચિર થાખ્યો, આરતિ સઘલી ટાલે હો;
 મોટાની મોટી મતિ મોટી, મોટો ખોલિઓ પાલે હો. શ્રી. ૪૩
 રામ સુલક્ષ્મણુ ખરને મહિલેં, વસીયા આપ વિરાજે હો;
 યુવરાજ જિમ વીર વિરાધજ, સુંદ ઘરે' સુખ સાજે હો. શ્રી. ૪૪
 ઢાલ ભલી એ તીનતીસમી, વીર વિરાધે વધાયો હો;
 કેશરાજ ઋષિરાજ કહેરે, રાજ ગયો ખોહોડાયો હો. શ્રી. ૪૫

દુહા.

૧ પ્રેતારિણી વિદ્યા મહા, હેમવંત ગિરિ નય;
 સાહસ ગત સાધી સહી, તખડી આયો ધાય. ૧
 પુરી કેકિંધા આવીયો, કરિ સરિખો સુવિલાસ;
 ગતિ-મતિ-વાણી વિચારવે, ખીજો રવિ આકાશ. ૨
 તારાનો અલિલાખીયો, આતુર થયો અપાર;
 રૂપ ધરે સુગ્રીવનો, ન કરે કાંઈ વિચાર. ૩
 ક્રીડા કરવા કારણે, વનમે' ગયો સુગ્રીવ;
 એ ધરમે' ચલિ આવીયો, અવર લહી અતીવ. ૪
 તામ ધણી ધર આવીયો, રોકાણો દરખારિ;
 ધરમે' છે સુગ્રીવજી, વાત પડી સુવિચારિ. ૫
 દો સુગ્રીવ વિચારતાં, વાલિતણો તો પૂત;
 કાકી ધર તાલા જડે, રાખેવા ધરસૂત. ૬
 ચંદ્રરશ્મિ રલીયામણો, યુવરાજ નયવંત;
 વાલી વીરનો જાઈયો, અખલ પ્રખલ નહિ અંત. ૭
 આવીને ઉભો રહ્યો, આગો કોઈ ન જાય;
 ખેદો બાહિર કાઢીયો, બલીયાંથી ધમ થાય. ૮

ઢાલ ૩૪ મી સુરતકી દેશી.

તારા પરતખ મોહની, તારા અધિક રસાલ;
 તારા સુગ્રીવ મોહની હો, તારા અતિ સુવિશાલ;
 તારા તારારૂપ અનૂપ તારા, તારા મોહ્યા ભૂપ તારા,
 તારા હો મોહનવેલિ તારા, તારા કોમલ-કેલિ તારા. ૧

ચવદા ૧ અક્ષોહણીનો ધણી, રાજા શ્રીસુગ્રીવ;
 પાર નહીં પ્રભુતાતણે હો, સાહિબ આપ સદીવ તારા. ૨
 એકણ હાંમે મારીયે, સાચા જૂઠા દોઈ;
 ગ્યાંન વિના નિશ્ચય નહીં હો, લોગાંથી સું દોઈ તારા. ૩
 સાચો મિલસે સાચને, જૂઠો જૂઠો જોઈ;
 જૂઠતાણી જડ ઉથલી હો, જઈ સુસતાવે કોઈ તારા. ૪
 હંસ અને બગ ઉજલા, લોગાં એક પ્રસંસ;
 ખીર નીરને પારખે હો, બગ બગ હંસહિ હંસ તારા. ૫
 કાચ અને મણિભા સારિખા, લોગા એકહિ વાચ;
 પિણુ પારખીયાં આગલે હો, મણિ મણિ કાચહિ કાચ તારા. ૬
 કાગ અને તો કોકિલા, વરણે એગ સોહાગ;
 માસ વસંત વિરાજ્યા હો, પિક પિક કાગહિ કાગ તારા. ૭
 મંત્રીને પંચાં મિલી, નેવડીયો એ ન્યાય;
 સાત સાત અક્ષોહણી હો, દોઈ પક્ષે થાય તારા. ૮
 દોઈ લડો આપ આપમે, સાચાં દેવ સહાય;
 જૂઠો નાસી જાયસી હો, સહુને આવી દાય તારા. ૯
 ખેત ખૂહાર્યો મોકલો, ઊભા દોઈ આય;

૧—અક્ષોહણી એક માન ગજ ઇકવીશ હજાર,
 આઠસેં સિતર ગજહી રથ ઇકવીશ હજાર,
 આઠસેં સિતર સજહી.

એક લાખ ને નવ હજાર નર સુલટ સુભાયક,
 તિસ બપરિ તિનસે, અધિક પંચાસ સુપાયક,
 સોમે તુરંગ પેંસહિ સહસ છેસેં અધિક દશ એર લીયે.
 ઈહ વિધિ અલંગ દલ અક્ષોહણી પરિમાણ કીયે.

લોગ લડ્યા આયાપણા હો, ઝગડો તો ન મિટાય તારા. ૧૦
 લોગ ના ચાહે નારિને, ચાહે એ દો તાઈ;
 કેઈ મરો કેઈ જીવો હો, લોગાં લાગે કાંઈ ! તારા. ૧૧
 તખ દોઈ સુગ્રીવજી, લડિયા શસ્ત્ર ઉપાડિ;
 ખાંતિ ન રાખી ખેલ દવે હો, તોહિ ન મિટી રાડી તારા. ૧૨
 દોઈ તો સમતોલજી, દોઈ વિદ્યાવંત;
 દોઈ ખેચર તો ખરા હો, દોઈ તો મયમંત તારા. ૧૩
 હાથીસુ' હાથી અડે, સિંહ સાથ તો સિંહ;
 સાપે' સાપ મિટે નહીં હો, શૂરે' શૂર અખીહ તારા. ૧૪
 સુગ્રીવે' સંભારીયો, હનુમત આયો આલિ;
 જૂઠો સુગ્રીવ કૂટીયે હો, ન શકે ઝગડો ટાલિ તારા. ૧૫
 સુગ્રીવ ચિત્તસુ' ચિંતવે, સાચો એ તો સોચ;
 કેહને તજે કેહને ભજે હો, લોગાં એ આલોચ તારા. ૧૬
 વાલિ હુંતા બલવંતજી, જગ જસ જાયો જોર;
 સોતો હૂવા સંયમી હો, ભડગ રહ ગયા ભોર તારા. ૧૭
 ચંદ્રરશ્મિ બલીયો ઘણો, મરદમે' મરદાન;
 ખખર ન લાધે એતલી હો, કુણુ નિજ કુણુ છે આન તારા. ૧૮
 દશકંધર છે દીપતો, લંપટિમાંહિ ગિણાય;
 વાત સુણ્યાં હણી રોઈને હો, તારા લીયે' બોલાય તારા. ૧૯
 એતાદશ સંકટ પડ્યાં, કામ સમારણુ હાર;
 ખરથો સોરામે' હણ્યો હો, કરતા પર ઉપગાર તારા. ૨૦
 શરણુ ગ્રહૂં શ્રીરામનો, લખમાણસુ' અભિરામ;
 જેમ વિરાધ નિવાળ્યો, સારેસે હમ કામ તારા. ૨૧

૧૯૦૬ પચાલાં છે સહી, આજ લગેં ઉઘશિ;
 ખોલાવ્યા આવે સહી હો, કારજ વિસવાવીસ તારા. ૨૨
 દૂતજ છાનો મોકલ્યો, વીરવિરાધહિ પાસ;
 વાત જણાવી વિસ્તરી હો, પાયા સો ઉલ્હાસ તારા. ૨૩
 વેગા આવો વેગસું, આવી કરો અરદાસ;
 કામ તુમ્હારો સારસે હો, દેસે અરિને ત્રાસ તારા. ૨૪
 સંતોષાણો સ્વામિજી, નિસુણ્યો વચન અલોલ;
 બલતે છાંટ અમીતણી હો, અરતિમાંહિ અમોલ તારા. ૨૫
 સાહણ વાહણ સામઠાં, ચાલિ ગયો સુગ્રીવ;
 આગેં ધરી વિરાધને હો, આરતિવંત અતીવ તારા. ૨૬
 ચરણ કમલ પ્રભુનાં નમિ, લાખી મનની વાત;
 પરદુઃખ કાયરનો સહી હો, ણિરૂદ્ધ અછે વિજયાત તારા. ૨૭
 હુમ તુમ્હને છે સારિણો, અબલા દુઃખ અપાર;
 હુમારો તુમ્હ લાંજસ્યો હો, થારો શ્રીકરતાર તારા. ૨૮
 એહ સુણતાં વાતજી, ગહુવરીયો રાજન;
 *પરદુઃખથી દુઃખ આપણો હો, સાલે સાલ સમાન તારા. ૨૯
 દુઃખ હીયામેં સંવરો, સુગ્રીવહિ સંતોષ;
 દીધો દેવ દયા કરી હો, કીધો સુખનો પોષ તારા. ૩૦
 વીરવિરાધ કહે સહી, આપાને એકાજ;
 કરિયો છે ઉતાવલો હો, ન કીયાં પાવાં લાજ તારા. ૩૧

* વિરલા જાણંતિ પરગુણા, વિરલા પાલંતિ નિદ્ધણાનેહા;

વિરલા પરકજ્જકરા, પરદુઃખે દુઃખિય્યા વિરલા.

કપિપતિ ભાષે કામજી, આપાં કરિયો એહ;
 સુસતો હોઈ સોધસ્યું હો, જઈ ધરતીને છેહ તારા. ૩૨
 દ્વીપ અને પર દ્વીપની, શુદ્ધિ આણાંઉં આપ;
 તો તો સાચો જાણિયો હો, શૂર રાજ છે ગાપ તારા. ૩૩
 પ્રભુજી આલી આવીયા, પુરિ કિકિધા દેખિ;
 જાણે ૧અલકા અભિનવિ હો, પાયો સુખ વિશેષિ તારા. ૩૪
 ખીજો ખોલાવી લીયો, ઉભો આવી ખેત;
 દોઈ લડતા નવિ જાણીયે હો, સાચ ન જૂઠહિ હેત તારા. ૩૫
 વજાવર્ત્તજ નામથી, ધનુષ અહોડીઓ દેવ;
 વિદ્યા ગઈ ટંકારથી હો, પ્રગટ થયો તતખેવ તારા. ૩૬
 લંપટ પરનારીતણા, લોઢાંમાંહિલા ધીઠ;
 જગ સઘલો અવલોકતાં હો, તુઝ સમઅવરન દીઠ તારા. ૩૭
 એક બાણસું મારીયો, સાહસગતિ સેતાંન;
 એક ચપેટે સિંધનેહો, હરિણ લહે અવસાન તારા. ૩૮
 વીરવિરાધતણીપરે, ચિર થાખ્યો રકષિનાથ;
 સાચો કરિ સહુદેખતાં હો, આંણી મિલીયો સાથ તારા. ૩૯
 ત્રયોદશ કન્યા ભલી, રામ પ્રતે આપંત;
 પ્રીતિ રીતિ દાઢી કરી હો, કપિપતિ તો થાપંત તારા. ૪૦
 રામ કહે કપિરાજ્યા, તુમ્હ વાચા સંભાલ;
 પરણેવાની પાછલી હો, પહિલી સીતા વાલ તારા. ૪૧
 ઢાલ ભલી અઉત્રીસમી, કપિપતિ કાંમ સમારિ;
 કેશરાજ ઋષિજી કહે હો, અખ શોધીજે નારિ તારા. ૪૨

દુહા.

રાવણુને ઘરેં રોવણો, આજ પડિઓ અવધારિ;
 ખરની સુણી સુણાવણી હો, આંણિ મિલિ ખહુ નારિ. ૧
 દિવસ વિચારાં આંતરે, સૂર્યનખા ને સુંદ;
 લાંકા નગરી આવીયો, વરસે આંસુ ખુંદ. ૨
 સૂર્યનખા સુહાસણી, કરતી અધિક વિલાપ;
 રાવણુને ગલે લાગિકે, દીન વદે અતિ આપ. ૩
 કંત હણ્યો કુમર હણ્યો, હણીયા દેવર દોય;
 ખેચરે અવદ હજારનો, હંતા એકસું હોય. ૪
 લાંક પિયાલોં આવીયા, આણ્યો રોસ અગ્ગધ;
 રાંક જેમ હમ કાઢીયા, વસીયો વીરવિરાધ. ૫
 બંધવ તુમહુ ખેઠાં થકાં. વરતે એ અન્યાય;
 ધરતી દિન થોડો વિષે, જાતિહિ દિખાય. ૬
 એક સુવણેં સાંવલો, ખીજો પીલે વાંન;
 વનવાસી છે ભીલડા, પિણુ નહીં કેહને માંન. ૭
 વસવા ભાણેજ ભાણી, વાસ અનેરો હેરિ;

યતઃ—ભાગ્ય વિના ન મિલે ધન સંપતિ,
 નીરજ નીર વિના નહીં રાજે,
 દાન વિના ન મિલે જશ કીરતિ,
 શૂરા વિના ગઢ કોટ ન ભાજે;
 નામ વિના ન લહે સિધકો પદ,
 દેવલ દેવ વિના નહીં છાજે,
 સૂર દયા નહીં ધર્મ વિના સુખ,
 પાપ વિના નર નીચ ન લાજે.

સગો સગેં આવે સહી, કોઇક દિનાંકે ફેરિ. ૮
 એ સઘલી શ્રવણે સુણી, બોલે વીર વિવેક;
 ઘરટીરા ફેરા ઘણા, પિણુ ઘરટીનો એક. ૯
 પંખાલી કીડીતણો, મુવાંને દિન જાત;
 મારિ કરિસું પાધરા, ચોર ચલાવેં વાત. ૧૦
 વાત નહીં વતકા નહીં, રાગ નહીં નહિ રંગ;
 રાજ કાજ ભાવે નહીં, હોઇ રહિયો વિરંગ. ૧૧
 નીંદ નહીં લીલા નહીં, ફૂલ નહીં તંબોલ;
 ભોજન પાણી પિણુ નહીં, સુષ્યા ન ભાવે બોલ. ૧૨
 હાસિ નહીં રામતિ નહીં, નહીં ભોગનો ભોગ;
 માંણસ મુવાં સારિબો, હોઇ રહ્યો તસુ સોગ. ૧૩
 ખાથો પડીયો ખાટલે, પડિયો રહે નરનાથ;
 મૂંગ મૂંગ બોલે નહીં, આરતિ કરે સહુ સાથ. ૧૪
ઢાલ, ઉપમી. મેરે મન અયસી આયવાણી—એ દેશી.
 *થારા ચિત્તમેં કાંઇ વસી, મંદોદરીમાં દોષતિ પેખી,
 પૂછે વાત હસી. થાં. ૧
 પખવાડેં અંધારે આયે, ઘટતો જાયે શશી;
 તેજ હેજ પ્રતાપ પ્રખીણો, શોભા લાજ ખીસી. થાં. ૨
 સુંસ અછે તુમ્હ મુઝ ગલાના, ન કહો જિસીહિ તિસી;
 આરતિ અતિહી ઉદાસપણથી, મતિ તું જાય ચીસી. થાં. ૩

*કલવૂતન દૂતન વિના,

અવર ન દીસે દાવ,

પીછેં તે ફિરિ કાઢીયેં,

પાકે યા પ્રેમલ દાવ.

રાવણુ લાખે સુણી મંદોદરી, ચિત્તમે આણી ચુલી;
સીતા સુરતી લાલ લલી એ, હિયાંમાંહિ ખુલી. થાં. ૪
 ઘુંમું છું દિન રાતિ ઘણેરો, ન શકું સમજ કરી;
 જો તું મુજને ગાહે દેવી, મેલો પ્રીતિ ખરી. થાં. ૫
 પ્રિયની પીડાયે પીડાણી, તળહી ઉઠિ ધસી;
 દેવરમણુ ઉઘાને આવી, દેવી એક સસી. થાં. ૬
 હું મંદોદરી છું રીસુભોદરી, મોટે નામ ચઢી;
 રાવણુ રાણ્યાંમાંહિ વખાણી, વનિતામાંહિ વડી. થાં. ૭
 ભોલી કાં ભરમાંણી છે તું, રાવણુ સાથ રમી;
 માણસ ભવનો લાહો લીજે, હું છું દાસ સમી. થાં. ૮
 સીતા તું ધન તું ધન થારે, માથે અધિક રતિ;
 રાજા રાવણુને ચિત્ત આવી, મેલહી અવર છતી. થાં. ૯
 ભૂચર રામ તપસ્વી તે તો, સેવકમાત્ર સહી;
 ઉપતિ તજિએ પતિ જયો પામે, કરમે તીરે કહી. થાં. ૧૦
 મન ખીચીને મોન રહીથી, નીચી સહી નગહી;
 તું તો સતીયાં માંહિ વખાણી, એતી હીન લહી. થાં. ૧૧
 કિહાં રજખૂક કિહાં સિંહ સનૂરો, ગરૂડ કિહાંરે અહી;
 કિહાં મુઝ પતિ કિહાંતુઝ પતિ, લપટલાજ નહીરે તહીં થાં. ૧૨
 તું નારી ધન ધન તુઝ ઠાકુર, સિરિખી જોડી મિલી;
 પતિ લપટ ઘરકી પટરાણી, દૂતીમાંહિ ભિલી. થાં. ૧૩
 થાંડું મુંહડો નહીં દેખવો, તુજસું વાત કિસી;
 અલગી જા આંખ્યાં આગેથી, મયલી જેમ મસી. ૧૪

એતલે રાવણુજી ચલ આયો, શીત ધમણુ ધમી;
 શીતલ વચનાંથી સમજાવે, આપે ઉપસમી. થાં. ૧૫
 મંદોદરી રાણી તુજ આજે, કિંકરમાંહિ ગિણી;
 હું તુમ્હ દાસ સરીખો કેતી, ભાણું અવર ભણી. થાં. ૧૬
 નિજર નિહાલો ઉત્તર વાલો, ટાલો વાત ઘણી;
 ૪પાલો દોડયા હુંસ ન પૂગે, ઉં અસવાર તણી. ૧૭
 હોઈ અપૂઠી સીતા જોલે, સાંભલ લંકધણી;
 કાલ દષ્ટિસું હું દેખે સું, જા ધરિ ટાલિ અણી. થાં. ૧૮
 ધિગ ધિગ તુજ એ આસ્યા માથે, થારી કેત બણી;
 જીવિત રામ સુલક્ષ્મણુ હું છું, અહીંમાથેરે મણી. થાં. ૧૯
 વાર વાર વચન ૧આકોસે, ન તજે રાય રલી;
 હાંક લીયોરે હરીલો હોવે, ૨શ્વાન ન જાય ટલી. ૨૦
 સીતાની તો અરતિ અધિકી, ન શક્યો ૩શૂર ખમી;
 આથમીયો અલગો હોવાને; વ્યાપી આણુ તમી. થાં. ૨૧
 રાવણુને ઉપજી એ અધિકી, કુમતિ તણી એ મતિ;
 ઉપસર્ગા કરાવે અધિકા, સીદાવેરે સતી. થાં. ૨૨
 ફેતકારી કરંતી ફેરે ધૂ ધૂ ધૂક કરે;
 ૪વૃશ્ચિક વૃક ફિરે કંદંતા, નિસત નરરેડરે થાં. ૨૩
 પુચ્છાટોપ સુવ્યાઘ્ર વિશેષે, ઉતું અન્યોન્ય લડે;
 ફૂં ફૂંતા ફણુ કરતા પરગટ, માંહોમાંહિ અડે થાં. ૨૪
 પુચ્છાછોટ સુવ્યાઘ્ર વિશેષે, સિંહ સળલતે ફિરે;
 સાકનીયાં સંહાર કરંતી, મુંહ વિસ્ફોટ :કરે. થાં. ૨૫
 ભૂત પિસાચ વેચાલ વહીતા, હઠસું હાસ હસે;

કાકિણી ભૂતની મયલી દેવી, કાતી હાથ ઘસે. થાં ૨૬
 ઉલલતા દુરલલિત, અતિ જમકાય ધરે;
 રાવણ એહુ પિકુર્વાણ કરિનઈ, આગે આણી સરે. થાં. ૨૭
 પરમેષ્ઠી પાંચે મન ધ્યાતી, સીતા^૫સ્વેત (ખે) ખરે;
 જનકી(જનકૈ) પિયુ કરતી રાવણ, સામ્હી પગ ન ભરે. થાં, ૨૮
 રાવણુ તો નિજ નિયમ ભાંજે, સીતા સત ન ચલે;
 પાકાંને નહી ભૂત પરાભવ, કાચાનેરે છલે. થાં. ૨૯
 ઢાલ ભલી એ પાંચતીસમી, ધન્ય જો ટેક ગ્રહે;
 કેશરાજ ગ્રહી તો સાચી, સીતા જ્યુ^૬ નિવહે. થાં. ૩૦

દુહા.

ખિલીપણુ નિશિની ચરી, નિસુણી લોગાંમાંહિ,
 સીતા પાસે આવીઓ, કરણ દિલાસા પ્રાંહિ. ૧
 સહોદર સમજવિવા, વાત સુણેવા વીર;
 છે પરનારિ^૭પરાંગમુખ, સાહસવંત સધીર. ૨
 બાઈજી! તુમ્હે કવણુ છે, કિહાંથી આવ્યા ચાલિ;
 ઈહાં તુમ્હે આણ્યા કુણે, ભાળો શંકા ટાલિ. ૩
 ઘૂંઘટ ખીચી^૮અઘોમુખી, જાણી પુર્ષ પ્રવીણ;
 સત્યવતી સાચી સતી, વાણી વહે અદીણ. ૪
 ઢાલ ઉફમી. એક દિવસ રૂકમણિ હરિસાયે-એ દેશી.
 સીતા તામ નિશંકપણેરે, ભાળે વારૂ વાણીરે;
 ખિલીપણુ કુલકેરા ભૂષણ, નિસુણે અમૃત જાણીરે. સી. ૧
 જનક પિતા ભામંડલ ભાઈ, રામ-ત્રીયા હું વખાણીરે;

૫-ઉજવલ. ૬-નભાવે-પાળે. ૭-વિમુખ-સામુ પણ ન જોનાર.
 ૮-નીચું મુખ કરીને.

દશરથની કુલવહુ 'વદીતી, સતીયાંમે' અધિકાણીરે. સી. ૨
 રામ નરેસર લક્ષ્મણ દેવર, તીજ હુંતો રાંણીરે;
 દંડકારણ્યે માંહિ આવી, વાસતાણી થિતિ ઠાંણીરે. સી. ૩
 સૂરહામ્ ૨અસિ તરૂ ડાલે, દેખિઓ અધિકે પાણીરે;
 લક્ષ્મણજી લીલાયે લીધો, જ્યોતિ ઘણી પ્રગટાંણીરે. સી. ૪
 કરણ પરીક્ષા વેગે વાહે, વંશની જલ કપાણીરે;
 શંખૂકનો તળશિર છેદાણો, મનસા અતિ પિછતાણીરે. સી. ૫
 ખાંડો દેખી રાઘવ ભાળે, તે'ન કરી મતી શ્યાણીરે;
 વિદ્યા સાધિત(સાધન) વિણ અપરાધે', મારિઓ એ તે' પ્રાંણીરે. ૬
 પાછે પૂજા ભોજન પાણી, આંણીને અમકાણીરે;
 ઘડ મસ્તક દો જૂદાં દીઠાં, તામ ઘણું અકુલાંણીરે. સી. ૭
 પગ અનુસારે' ચાલી આવી, રાઘવસુ' રીઝાણીરે;
 લ'પટિની લાલચ નવી પૂરી, મનસા અતિ પિછતાણીરે. સી. ૮
 ખરદૂધાણુ ત્રિશિ સોલે' આવી, આગિ થઈ શિલગાંણીરે;
 સિંહનાદ સંકેત કીયાથી, લખમણ સુ' મંડાણીરે. સી. ૯
 લંકા જઈ લંકાપતિ આણ્યો, વાત કહી અતિ તાંણીરે;
 સિંહનાદનો લેદ લગાવી, એ હું ઇલાં આંણીરે. સી. ૧૦
 એ દશ મસ્તક કાપવાને, હું કાતીરેક કહાંણીરે;
 લંકાનગરી ખાલવામે', હુંબલ હુંબતતી છાંણીરે. સી. ૧૧
 તેજ પ્રતાપ પરાક્રમ પીલણુ, હું ઘર મંડી ઘાણીરે;
 પગી આવી છું રાવણકેરે, એકાંતે' દુઃખ ખાણીરે. સી. ૧૨
 શ્રવણ સુણે વિણ રીસ ન આણી, રાગીની સહિ નાંણીરે;
 આગિ સતેજ છે અતિ અધિકી, જલ આંગે
 ઉદહાણીરે. સી. ૧૩

એમ સુણી લઘુખંધવ જાપે, વાઈ મતિ ભરમાણીરે;
 એકો વલતી ગાડર ઘરમેં, ઘાલે કુણ અગ્યાનીરે. સી. ૧૪
 *પર રમણીને કાલી નાગિણી, કે વિષ વેલિ સમાણીરે;
 જાલવતાંઈ જળ તળ જોવો, કયુંહિ નહિ અતિ તાંણીરે. ૧૫
 સંપદતરૂની એહ કુહાડી, આપદની નીસાણીરે;
 આપ સતીનો છે દુઃખદાઈ, મતિ દિઈ એહ રીસાણીરે. સી. ૧૬
 લાળ કહું કે કોડિ કહું તુમ્હ, અંતતો વસ્તુ વિરાંણીરે;
 *આજ કાલ દિન આરાંમાંહિ, એતો વાત દિખાણીરે. સી. ૧૭
 હું મહારો આલંભો ટાલું, રાખો કીર્તિ પુરાણીરે;
 લોક કહેસે કોઈ ન હુંતોરે, રાવણુ કે આગેં વાણીરે. સી. ૧૮
 રામ સુલક્ષ્મણુ દોનુંહી બલીયા, અનમી નાડિ નમાણીરે;
 સીતાને હું દેઈ આંઉં. જિમ રહે પ્રીતિ થપાણીરે. સી. ૧૯
 હાલ ભલી [એ તો] છત્તીસમી, રાયે એક ન માંનીરે;
 કેશરાજ ઋષિ રાવણુકેરી, વેલા આણી જણાણીરે. સી. ૨૦

*અમલી ઠાકુર જુવાર, ધન વેશ્યા હંદા પ્યાર;

પાછલ પોર અઠિત ધન, જતાં લાગે વાર.

*જૂહી વાત છિપાઈ છિપે નહીં,

છાની રહે નહીં ચંચલ જોરી,

પૂત કુપૂત છિપાયો છિપે નહીં,

લાપર મિત્ર મુજ્જેધસું ધોરી;

ચિત્ર વિચિત્ર છિપા છિપે નહીં,

જ્યાન મુલાનુ સેનહકી ડોરી,

છાનો છિપાયો છિપે નહીં કેશવ,

નાહકો નેહ મુગંધકી ચોરી.

દુહા.

રાવણ હૂવો રાતડો, વદે બિભીષણ વીર
ગ્રહી વસ્તુ કિમ છોડીયે, જળ લગ રહે શરીર. ૧

રામ સુલક્ષ્મણ ભીલડા, વનહિમાંહિ વાસ;
૨સાહણ ૩વાહણ કો નહી, આપહિ ફિરે ઉદાસ. ૨

સાહણ વાહણ માહિરે, વિદ્યાનો અતિ જોર;
ઓ સ્યુ કરિસે ગાપડા, કાંઈ મચાવે સોર. ૩

આજ નહીં તો કાલહી, કાલ નહીં તો માસ;
માસ નહીં તો વરસમે, આપહિ કરિસે આસ. ૪

એતલામાંહિ^૪આસના, ઉવે આવેસી ચાલિ;
છલ બલ કોઈ કેલવી, દેસ્યુ^૫પરહા ટાલિ. ૫

ઢાલ, ૩૭મી. સયણા પરિહરિયે અહંકાર એદેશી.

ચહિલીથી મેં સાંભલીરે, રામત્રીયાથી ઘાત;

હોસે રાવણની સહીરે, ઉહી મિલે છે વાત,

બિભીષણ વાત વિચારે એહ,

સત્ય વચન જ્ઞાનીતણારે, કોઈ નહીં સંદેહ. વિ. ૧

મેં તો ક્રીધેથો ઘણારે, આ છોહી ઉપકર્મ;

દશરથ જીવતો ઉવરેરિ, ધીરો છે ગજ ધર્મ. વિ. ૨

ભાવીનો બલ છે ઘણારે, નટલે કોડિ પ્રકાર;

સીતાને તજતાં થકારે, પાલસે લોગાં ચાર. વિ. ૩

સુણતો હી સુણે નહીંરે, વિભીષણના જોલ;

દેખે તો દેખે નહીંરે, કામી એતો નિટોલ. વિ. ૪

યુધ્ધક નામ વિમાનમેરે, સીતા લેઈ આપ;
 ક્રીડા કરિવા આલીયેરે, ટાલ્યો નં ટલે પાપ. વિ. ૫
 દેખાવે અતિ રૂવડારે, રતનમયી, ગિરિરાજ;
 નંદનવનની ઓપમારે, દેખાવે વન સાજ. વિ. ૬
 તટની તટ કરિ સોહુતીરે, હંસકેરા સાજ;
 કેલધરા કામ્યાંતણારે, દેવે રક્ષરાજ. વિ. ૭
 મંદિર વિવિધ પ્રકારનારે, સેજતાણી વરસોલ;
 ભદ્રે ભદ્રપણે ભલોરે, આણિ વિષયસુખ લોભ. વિ. ૮
 લાંપટ લાલચ લાગીયેરે, કેલવણીની કોડિ;
 કરિ દેખાવે અતિ ઘણીરે, ખેત ખરે નહિ ખોડી. વિ. ૯
 હંસ તણને હંસલીરે, કદહી વંછે કાગ;
 રામ તણ સીતાતણારે, નહીં અવરાંસુ' લાગ. વિ. ૧૦
 તામ અપૂઠો આવીયેરે, વૃક્ષ અશોકહિ હેઠિ;
 મૂકી રાવણ માનિનીરે, એ પિણ કાઠી વેઠિ. વિ. ૧૧
 વિલીખણ ચિત્ત ચિંતવેરે, હોઈ રહિઓ મયમંત;
 શીખ ન કોઈ સરદહેરે, આયો દીસે અંત. વિ. ૧૨
 મંત્રીસર ખોલાવીયારે, વિલીખણ તિહિવાર;
 કરે મસૂરતિ સહૂમિલીરે, ઉપજિઓ એ અવિચાર. વિ. ૧૩
 મોહ તણે મદિ માચીયેરે, કોઈ ન માને કાર;
 હૂઓ હરાયો હાથીયેરે, કેમ કરીજે' સાર. વિ. ૧૪
 આયો દીસે આસનોરે, રાવણ કાલ વિણાસ;
 કોઈ બપ કરમે' કરીરે, કીજે લોગ વિલાસ. વિ. ૧૫
 મતિ ઉઠાવે મનથકીરે, તે માટે મંત્રીશ;

જોર ન લાગે માહિરોરે કાન ન માંડે ઇશ. વિ. ૧૬
 મિથ્યા મતિનો મોહીયોરે, જિન મતિનો આદેશ;
 માને નહીં પ્રભુ આપણોરે, કીજે કાંઈ કલેસ. વિ. ૧૭
 હનુમતને કપિ રાજીયોરે, આદિ મિલ્યા નૃપ આપ;
 ધરમ પખે પખીયા થયારે, મેલિહ્યા રાવણુ રાય. વિ. ૧૮
 રામ અને લક્ષ્મણથકીરે, રાવણુનો સંહાર;
 ગ્યાંની વચને છે સહીરે, સાંચવીયે વિવહાર. વિ. ૧૯
 જોતિ પહિલી સોચીયેરે, તે કાંઈક સુખ પાય;
 મંદિર લાગ્યાં જારથીરે, કાઢ્યો કાંઈ ન જાય. વિ. ૨૦
 ભય તો ઉપજસી સહીરે, સાંસો નહિય લિગાર;
 જેહુની આંણી કામિનીરે, તે તો આવણુહાર. વિ. ૨૧
 જેહુ^૧તુતરીયો પ્રાહુણોરે, તે તો જોવે વાટ;
 ખોટો નાંણો આપણોરે, કીધાં કાંઈ ઉચાટ. વિ. ૨૨
 લાંકા નગરી અતિ સજીરે, ઢીલ ન કીધી રંચ;
 અન્નપાનને ઇંધણોરે, મેલે જાહૂલો સાંચ. વિ. ૨૩
 કોટ ઓટના કાંશુરારે, પોલિ અને પાગાર;
 સગલોહી સમરાવીયોરે, ગોલા યંત્ર અપાર. વિ. ૨૪
 વિદ્યા તો આશાલિકારે, તેહુનો પ્રવર પ્રાકાર;
 દેવહિ પાછા ઉસરેરે, લાંધતા દુરવાર. વિ. ૨૫
 ઇણુ રચનાયે લાંકા સજીરે, ઢીલ ન કરી હૈ લિગાર;
 હિવે ભવિયણુ તુમ્હે સાંભલોરે, શ્રી રાઘવ અધિકાર. વિ. ૨૬
 રાઘવ વિરહે વિયોગીયોરે, આરતિવંત ઉદાસ;
 અન્ન પાંનિ ભાવે નહિરે, લે લાંખા નિસાસ. વિ. ૨૭

લક્ષ્મણ સાથે જોલીયારે, ઢીલ પડે છે એહ;
 આશા દિન દશ વીશનીરે પાછે^૩ તજી દેહ વિ. ૨૮
 દુઃખીયો અધિક ઊતાવલોરે, સુખીયો સુસતો હોય;
 ઋતિસીયો જાયે સરોવરેરે, સામ્રો નાવે સર સોય. વિ. ૨૯
 ઢીલો વાનર રાજ્યોરે, સુખમાંહિ દિન જાય,
 પર દુઃખીયો દુઃખીયો નહીંરે, વાતાં વડા ન થાય. વિ. ૩૦
 એમ સુણીને ઉઠીયોરે, હાથ ગ્રહી^૫ સર^૬ આપ;
 ધમધમતો અતિ ચાલીયોરે, હોઠડસંતો આપ, વિ. ૩૨
 કંપાવે ધરતી ઘણીરે, કંપાવે^૭ ગિરિ સીસ;
 વૃક્ષ ઉખાલી નાંખતોરે, કેપિઓ વિસવાવીસ, વિ. ૩૩
 આયા ચલિ દરબારમેરે, ખલલલીયો સુગ્રીવ;
 ધુજંતો પગે લાગીયોરે, સારે સેવ અતીવ. વિ. ૩૩
 એલંભો દેઈ આકારોરે, શુદ્ધ નહિ તુજમાંહિ;
 તું ધરમે સુખ ભોગવેરે, પ્રભુ સેવે તરૂં પ્રાંહિ. વિ. ૩૪
^૧વાસર જાયે વરસ સોરે, છગુણી રસિતિ ગિણાય;
 તુજમે વીતક વીતીયોરે, તોહી ન સમજે કાય. વિ. ૩૫
^૩ગુંબડ કૂટાં વૈદ્યનેરે, સંભારે નહીં કોય;
 આરતિ તો અતિ આંધતોરે, આપથકી તું જોય. વિ. ૩૬
 મહેનત થારીએ લણીરે, જોયર દોઈ પ્રકાર;
 ભૂમિતણા છે ભોમિયારે, સગલે તુમ્હ પયસાર. વિ. ૩૭
 વાચા પાલો આપણીરે, કામ કરો ધસિ ધાય;
 નહીં સાહસગતિની પડેરે, દિઉં પરભવ પહુંચાય. વિ. ૩૮

૩-તજીશ. ૪-તરસ્યો. ૫-ખાણ. ૬-ધનુષ. ૭-પરવતના શિખર.

૧-દીવસ. ૨-રાત્રિ. ૩-ગુંબડ.

દેવ દયાલ દયા કરોરે, હૂંતો છું તુમ્હ દાસ;
 એમ કહીને આવીયોરે, શ્રીરાઘવની પાસ. વિ. ૩૯
 પગિ લાગીને વીનવેરે, વેગો કામ કરાઉં;
 ૪ખુંસ કરાઉં આમનીરે, ૫ઉરણુ તોહી ન થાઉં. વિ. ૪૦
 કામીને તો કામિનીરે, કહિયેં પ્રાણુ સમાન;
 ઉવાલીને આપતારે, આખ્યાં તુમ્હ મુજ પ્રાણુ. વિ. ૪૧
 જો તો હું છું જીવતોરે, જે જૂવો કીધું કામ;
 શુદ્ધ કરું સીતાતણીરે, તો સાચો મુજ નામ. વિ. ૪૨
 સંભાલ્યા લડ સામઠારે, સૂરાંમાંહિ સૂર;
 સીતા સોધણુ આલીયારે, જિમ પાણીના પૂર. વિ. ૪૩
 ગિરિ-નદીને સાયરે, દ્વીપાદિક સહુ ઠામ;
 પુર પુર પાટણુ સોધીયારે, નગર નગરને ગામ. વિ. ૪૪
 હરણુ સુણી સીતા તણોરે, ભામંડલ આવંત;
 ભાઈ તો ભગીનીતણોરે, ગાઢો દુઃખ પાવંત. વિ. ૪૫
 વિરવિરાધ પધારીયોરે, લેઈ નિજ પરિવાર;
 સેવક સેવા સાંચવેરે, માને અતિ ઉપગાર. વિ. ૪૬
 કપિપતિતોડીલે આલીરે, કંબુદ્રીપ પહૂત;
 રતનજટી તસ દેખવેરે, ૬આરતીયો અદભૂત. વિ. ૪૭
 દશકંધરે મુજ મારિવારે, મોકલિયો કપિરાજ;
 મુજને મારી જાયસેરે, ઉપજીઓ અધિક અકાજ. વિ. ૪૮
 કપિરાજ તવ ખોલીયોરે, ગાઢો હોઈ ગરમ;
 તું મુજને કિઉં (નવી) ઉડીઉંરે, વિનય વડો જિન ધરમ. વિ. ૪૯

ચાક ચઠિ પગિ ચાલવેરે, સો તો ગયસિ વિમાન;
 આપાં ઇચ્છાયેં દિરાંરે, ન ભડિભિ કોઈ ગુમાન. વિ. ૫૦
 સો ભાગે સ્વામી સુણારે, ઇશાંસુ અભિમાન;
 કોઈ ન કરે પાધરોરે, કારણ એ છે આંન. વિ. ૫૧
 રાવણ સીતા અપહરીરે. મેં માંડિઓ સંગ્રામ;
 વિદ્યા સઘલી અપહરીરે, પડિયો હોઈ નિકામ. વિ. ૫૨
 પંખ વિહૂણો પંખીયોરે, ઉડી ન શકે જેમ;
 વિદ્યા વિણ વિદ્યાધરે, જાણેવો પ્રભુ એમ. વિ. ૫૩
 રામ સમીપેં આણીયોરે, માંડી કહે વિરતંત;
 રાવણ સીતાને લઈરે, નાઠો જાય તુરંત. વિ. ૫૪
 રાણી જાવે રોવતીરે, કરતી અધિક વિલાપ;
 રામ રામ શ્રી રામનોરે, એકહી જિહાં જાપ. વિ. ૫૫
 લક્ષ્મણ લક્ષણવતંનોરે, કે ભામંડલ બ્રાત;
 નામ જપંતી જાયથીરે, મેં નિસુણી એ વાત. વિ. ૫૬
 હું હૂવો તખ બાહરે, કરતો અતિ આકોસ,
 વિદ્યા સઘલી અપહરીરે, રાવણ કીધો રોસ. વિ. ૫૭
 સમાચાર સોહારાણારે, સીતાજીના યામિ;
 પરમ મહાસુખ ઊપનોરે જાણે ત્રિભુવન સાંમિ. વિ. ૫૮
 રતનજટી વિદ્યાધરે, કંઠે લગાઈ લીધ
 તું મહારે વાલેસરે, ખખર લલી તેં દીધ. વિ. ૫૯
 જિમ જિમ પૂછે વાતડીરે, તિમ તિમ ઊપજે રાગ;
 વારંવાર વિશેષીયેરે, રાગીનો એ ભાગ. વિ. ૬૦
 સમાચાર સગાંતણારે, સાંભલતાં સંતોષ;

મિલવા મેં ઓછો નહીંર, પ્રેમતણા અતિ પોષ. વિ. ૬૧
 પૂછે પ્રભુ સુગ્રીવનેરે; લાંકારકેતી દ્વરિ;
 આલસુયાં અલગી ખરીરે, ઉદમવંત હનૂરિ. વિ. ૬૨
 લાંકાનો પૂછો કિસુરે, પૂછો રાવણતેજ.
 આજ લગેં અધિકો અછેરે, સૂરજ તેજ સહેજ વિ. ૬૩
 રામ કહે સો જાણીયેરે, તેજપણો સંસાર;
 કાયર કપટ કરી ખરીરે, લેઈ ગયો મુજ નાર. વિ. ૬૪
 લક્ષ્મણ^૪ નિજરાં^૫ ઠાહરેરે, તો રાયાં રાજન;
 દેખેવી દિન ચ્યારમેરે, એ ઘોડાએ મયદાન. વિ. ૬૫
 લક્ષ્મણ લાખે ખેચરેરે રાવણુ તો છે^૬ શ્વાન;
 સૂના ઘરમેં પેસીયોરે; ફિટિ ઓહુનો અભિમાન. વિ. ૬૬
 ક્ષત્રિને છલ નવિ કહિઓરે, ક્ષત્રીનો ઘલ રખેત;
 સોઈ સાચો માનવોરે, દેખી ને નિજ નેત. વિ. ૬૭
 જાંખવાન લાખે લલોરે, ઉપાડે ભુજ પાણિ;
 કોટી શિલાને સાહસીરે, રાવણુ હંતા જાણિ. વિ. ૬૮
 સાધુ વચન મેં સાંલલ્યોરે, એ અતિ રૂડી રીતિ;
 સહુને શિલા ઉપાડતાંરે, ઉપજે અતિ પરતીતિ. વિ. ૬૯
 લક્ષ્મણુ લાખે એ લલીરે, ખયસે વિમાને દેવ;
 વિદ્યાખલેં વિદ્યાધરૂરે, આઈ ગયા તતખેવ, વિ. ૭૦
 જેમ લતા તિમ તે શિલારે, દેખાડી ઉપાડિ;
 પુષ્પવૃષ્ટિ હૂઈ લલીરે, સુજસ ચઢિઓ લેલાડિ. વિ. ૭૧
 લલૂં લલૂં કહે દેવતારે, અત્યય પામી જામ;

૨-કેટલી. ૩-આલસુ. ૪-નજર. ૫-દારે. ૬-કુતરો.

૧. રણભૂમિમાં-યુદ્ધક્ષેત્રમાં. ૨. ખાત્રી-પ્રતીતિ.

સહુ કેઇ આણુંદીયારે, પાછા આયા તામ. વિ. ૭૨
 વૃદ્ધ પુરવ પરમારથીરે, વાત વિચારે એક;
 પહિલી દૂતજ મોકલોરે, જાણણ હાર વિવેક. વિ. ૭૩
 વાતાંમે સમજવીયારે, પાછી આપે[વા] બાલ;
 દોઇ ધરેહે વધામણારે, વાધે નહીં જનલ. વિ. ૭૪
 દૂત મહાબલ આગલોરે, મોકલીયે સુપ્રમાણ;
 લંકા તો સાજ સુણીરે, કીધા અતિહિ મંડાણ. વિ. ૭૫
 ઢાલ લલી સૈતીસમીરે, કીધી દૂતની થાપ;
 કેશરાજ ઋષિજ કહેરે, જેહનો પ્રબલ પ્રતાપ. વિ. ૭૬

દૂડા.

રાક્ષસ કુલ સાયર દિખે, અમૃત ઉપજિઓ એક;
 વિલીષણ મતિ આગલો, જાણે વિનય-વિવેક. ૧
 દૂત ધૂત જાયે ધસી, વિલીષણને પાસ;
 ભય માંની રાક્ષસ તણો, પાછો નાવે નાસ. ૨
 સીતા છોડાવા તણી, રાવણસુ અરદાસ;
 કરે લઘુ ભાઇ લલી, માનેસે પ્રભુ તાસ. ૩
 દેવ જોગે માની નહીં, પાછી વાત વિશેષ;
 સર્વ જણાવે આપને, લીધી માન નરેશ. ૪
 સુગ્રીવે સુસતો કીયો, અવલોઈ સહુ સત્થ;
 હનુમત તખ ખોલાવીયો, જાણી અતિ સમરત્થ. ૫
 પગે લાગી ઊભો રહિઓ, પ્રભુ કરે પ્રસાદ;
 તુજ સમ ખીજે કેા નહીં, થારો જગ'જસવાદ. ૬
 દશકંધર લેઈ ગયો, લંકા નગરી માંહિ;
 સીતા છે તસ' શુદ્ધ તો, તુજથી આવે પ્રાંહિ. ૭

હનુમત ભાષે સ્વામિજી, મયા કરી કપિરાય;
 તે માટે હું તેડીયો, વાનર ઘણા કહાય. ૮
 ગવ ગવાક્ષ સરભજ ગવય, જાંબવાન નલ લીન;
 દ્વિવિદ ગંધ માદન લલો, અંગદમે દશ લીલ. ૯
 ઇત્યાદિક તો છે ઘણા, વાનર અતિ અભિરામ;
 છેહલી સંખ્યા પૂરણી, માંહિ મહારૂં નામ. ૧૦
 પિણુ હું કારજ એતલ', કડું સાંલલો રાય;
 લંકા રાક્ષસ દ્વીપસુ', આણું ઇહાં ઉઠાય. ૧૧
 રાવણુ લોગ કરામણો, ભાઈયાંસુ' બાધિ;
 આણું પ્રભુને આગલે', કેઉઈ વેલા સાધિ. ૧૨
 કહો તો હણું કુટંબસુ', કુલનો કંદ નિકંદ;
 સત્યવતી સીતા સતી, આણું ધરિ આનંદ. ૧૩
 રામ કહે સાચો સહુ, થારો વચન વિચાર;
 જેમ કહે તિમહી કરે, નહિ સંદેહ લિગાર. ૧૪
 એક વારતો જાયકે, આણો ખખર અવાર;
 વશ્ય પડી છે પારકે, વરતે કોણ પ્રકાર. ૧૫

હાલ, ૩૮ મી. દધિ સુત હો ઉણુ દેશ-એ દેશી.

કપિરે પ્રિયા સાથ કહે, જીવ પ્રભુનો તુમ્હ પાસે,
 દેહસુરે રહે, કપિરે પ્રિયા સાથ કહે. ૧
 અન્નતો લાગંત ફીકો, સ્વાદ નહીં જલપાન;
 સોવતાં તો નીંદ નાવે, એક થારોહી ધ્યાન. ક. ૨
 રામતે' મન નારમેરે, નારમે' ગુણુ ગ્યાન;
 હાસ ખ્યાલ વિનોદ ન ગમે, એક થારો ધ્યાન. ક. ૩
 જોગને સાધીયાં જોગી, લજે જિઉ' લગવાન;

કામ રાગે રાચીયાંથી, એક થારો ધ્યાન. ક. ૪
હાથીયોરે ૧વિંજવનનો, આણીયો રાજન;
જેમ સમરે વિંજવનને, એક થારો ધ્યાન. ક. ૫
સ્વૈરણી ઇચ્છા રમંતી, વાંછહિ નર આન;
અધિક તીવ્ર પ્રણામ રાગે, એક થારો ધ્યાન. ક. ૬
બાપી હો ઘર પડ્યાં પાંણી, સાથિ રાગે માન;
મેહના જલ સાથ મનસા, એક થારો ધ્યાન. ક. ૭
મુંદડી મુજ હાથ કેરી, આગલેરે ધરેહ;
જાણિ એહ અહિનાણિ કેરે, લહે કુશલ ખરેહ. ક. ૮
આવતો ચૂડામણી, આણિજેરે સહી;
જેમ એ સહુ સાચ માને, વાત' સચલ કહી. ક. ૯
મુજ વિયોગે મરે મતિ તું, આધ્યાહી દેખિ;
લક્ષ્મણે તો લંકાપતિ શિર, છેદીયોહી પેખિ. ક. ૧૦
સખલ બલદલ સ્નાનિ સખરો, સખરહી નરેશ;
મેલીયા છે મોડલ્યો હું, ખખરને સુવિશેષ. ક. ૧૧
જળ લગે હું ફિરિ નાવું, તળ લગે એ ઠામ;
છોડાવી નહીં વીનતીએ, માનીયો શ્રીરામ. ક. ૧૨
રામ લક્ષ્મણ ચરણ પ્રણમી, લેઈ નિજ પરિવાર;
વર વિમાને બચસી આલ્યો, માંની હરખ અપાર. ક. ૧૩
વાટ જાતે ગિરિ મહેંદ્રે, પુર મહેંદ્ર ઉદાર;
પેખીયાં તો રોસ ઉપજ્યો, આણિ એહ વિચાર. ક. ૧૪
માય મહારી જે ગુન્હાથી, કાઢી દીધી તામ;
રોસ મુજ એ અછે અધિકી, આજ ફેરૂ ઠામ. ક. ૧૫

એમ કહતાં 'તૂર રણના, લીયા રાજ બળય;
 શબ્દ સુણી પ્રહ્લાંડ કૂટે, નગર નાઠો જાય. ક. ૧૬
 નૃપ મહેંદ્ર સુરેંદ્રની પરિ ચઢિઓ પુત્રાં સમેત;
 માંહોમાંહિ ઝૂઝ માચિઓ, વાતમેં વિણ હેત. ક. ૧૭
 અંજનાસુત આક(રો) થઇને, સુલટ દીના મોડિ;
 અંડ વાયે ઊડી જાયે, તૃણતણી તો કોડિ. ક. ૧૮
 પ્રશ્નકીર્તિ આંણિ અડીયો, લડે ચિત્તને ચાય;
 દોઈ વીર વિશેષ બલીયા, આપમેં નટલાય. ક. ૧૯
 હનુમતેં સુવિચાર કીધો, આજ મુજ ધિગકાર;
 સ્વામિના તો કામ વીચેં, એ લગાવી વાર. ક. ૨૦
 મારિ લઉમેં એક ણિણમેં, માયકુલ ખય થાય;
 સ્વામિનો(તો) કામ પ્રારંભ્યો, સૌચ ઉપજિઓ આય. ક. ૨૧
 ભાંજિ રથ સારથિ ભુજબલ, બાંધિ લીધો સોય;
 એાર મહેંદ્ર નરેંદ્ર સામ્હો, શૂરથી ઈમ હોય. ક. ૨૨
 ચરણ લાગી છોડિ દીધા, આપ પ્રગટી નામ;
 માયને દુઃખ દીયું થું તુમ્હ, તેહના એ કામ. ક. ૨૩
 સ્વામિ કાજેં જાઉં લંકા, તુમ્હ પ્રભુને પાસ;
 જાઓ અવસર સાધીયાંથી, પામસ્યો બહુ ગ્રાસ. ક. ૨૪
 લીયો કંઠ લગાવિ તાને, દોહો તો શિર ચુંબ;
 માય માતા રમાઉલા સહુ, સજન રહિયા ભુંબ. ક. ૨૫
 કાન તો તુજ સુજસ સુણીયો, આંણિ દીઠો આજ,
 આપણે આપથી શંકી, આપ પાવે લાજ. ક. ૨૬
 સ્વામિ કામ પ્રમાણ કીજેં, પંથમેં કલ્યાણ;

હોયો કહી આપ પ્રભુપે, ચાલિઆ કરિ મંડાણ. ક. ૨૭
 વાતમેં પ્રસીદ્ધ દધિ મુખ, આઈઓ એક દ્વીપ,
 સાધુ દો કાવસગા દીઠા, ધ્યાન લીન અતીવ. ક. ૨૮
 પાખતીહી તીન કન્યા, રાખિ મન એકંત;
 કરે વિદ્યાતણા સાધન, દેવ ગતિ ન લહન. ક. ૨૯
 લાગીયો દવ જલ પસરી, આઈયો પ્રભુ ધાય;
 ઉદધિનો જલ આણિ અધિકો, લીયો તેહ ખૂઝાય. ક. ૩૦
 સાધુ વંદી કહે કુમરી, સ્વામિ સાંભલ વાત;
 સાધુનો ઉપસર્ગ ટલીયો, નહીં તો બલિ જત. ક. ૩૧
 તુમ્હે 'સાહજે' સાધી વિદ્યા, એહમ રીઝયો જોય;
 વિણ હે કલેં ફલે તરુવર, એ અતિશય કોય. ક. ૩૨
 પૂછહી પ્રભુ આપ કુણુ તુમ્હે, તામ દેતેં જાળ;
 નગર દધિ મુખ અછેનીકો, અવર પુરમ આળ. ક. ૩૩
 રાયનો ગંધર્વ રૂઠો, કુસુમમાલા નારિ;
 એ હમે છાં તાસ કુમરી, રતિતણા અવતારિ. ક. ૩૪
 ખેચરાં બહુતરાં વાંછાં, કરી વિવિધ પ્રકારિ;
 તાત નાપે બયસ રહીયાં, મન અપૂઠો મારિ. ક. ૩૫
 એક અંગારક ખેચર, ધરે આસ અગાહ;
 કામવશે ઉન્મત્ત હૂઓ, તાત ન કરે વ્યાહ. ક. ૩૬
 તાત પૂછયો સાધુનાંણી, પુત્રીકાવર કોણુ;
 થાયસે એ સાચ લાખો, હૂય છે ભલસોણ. ક. ૩૭
 મારિસે જ્યો સાહસગતિને, જોઈ ભલ ભરતાર;
 રૂપ રૂઠો નહીં ફૂટો, રતૂસસે કરતાર. ક. ૩૮

કેમ જાણીઓ જાય પ્રભુજી, તેહથી એ કાજ;
 કરાથી એતલે પાપી, મેઘવિઓ દવ સાજ. ક. ૩૬
 તુમ્હ સમાવિઓ શાંતિ હૂંધ, હૂંધ વિદ્યા-સિદ્ધિ,
 માસ છે નિજતી તુમ્હ, દર્શ આજ પ્રસિદ્ધ. ક. ૪૦
 ચિરિ સગલી કહી લાખી, જાણિયો પતિ દેવ;
 કુમરી હરખી તામ પ્રભુજી, ચાલીયો તતખેવ. ક. ૪૧
 કુમરીયાં મુખ એહ સાંભલિ, સોઈતો ભૂપાલ;
 લેઈ દક્ષખંડ રામ પાસે, આવીયો સુવિશાલ. ક. ૪૨
 હાલ એ અકતી સમીરે, કરણ કાજ વિરાજ;
 કેશરાજ મુનીંદ લાખે, આયો અતિહ ગાજ. ક. ૪૩

દુહા.

૧ઉતપતીને આવીઓ, લંકા સમીપે જામ;
 વિદ્યા તો આશાલિકા, દીઠો હનુમત તામ. ૧
 કાલી નિશા હાવે જેહવી, તેહવો તસ આકાર;
 ૨ઘોર મહારે ડરામણી; ખોલે હનુમત લાર. ૨
 મતિ હીણા કપિ કિહાં ચાલ્યો, કરૂં આજ સંહાર;
 ચારા હીજે તનું તણો, તો તું જાણે સાર. ૩
 તામસ મુંહ પસારીયો, હનુમત પયઠો માંહિ;
 ભીચે તખ મારી ગદા, મુકલાંણો મુહ પ્રાંહિ. ૪
 ૩અબ્ર થકી આદિત્ય જયુ, નીકલીયો વડવીર;
 ૪આલ્હન આવી રંચહી, સારો રહ્યો શરીર. ૫
 તાસ કર્યો પ્રા કારવર, નગરી લંકા પાસ;

કર્પરની પરે તોડિકે, નાંખિ લીયો આકાસ. ૧
રખવાલો પ્રાકારનો, વજ્રમુખો તસ નામ;
મારી લીધો જૂઝતો, શૂર સમારે કામ. ૭

હાલ, ૩૯ મી. શ્રીમહાવીરસાંમી—એ દેશી.

હનુમંત વીર આયો, આ સગાંઅ સુહાયો;
સયણ જણુહી સુહાયો, આયો જેમ જુહાયો. હ. ૧
પવનને વંશ વાયો, સુરતરૂ એ સવાયો;
રાયાં રાય કહાયો, કુલે કલસ ચઢાયો. હ. ૨
કદહી ન થાય કાયો, ખલાં જાય નખાયો;
ગુણિયણે ગીત ગાયો, કિણહી ન વિધાયો. હ. ૩
જગતમે સુજસ છાયો, અંજનાનો જાયો,
થિર કરી પાવ ઠાયો, ન ચલેરે ચઢાયો. હ. ૪
રામને કામ ધાયો, બલો ખોલ પાયો;
ભૂપને ચિત્ત ભાયો, ખરી ખખર લે જાયો. હ. ૫
વજ્રમુખની કુમારી, કરે રાસ ભારી;
હનુમંતે સાથ આઈ, માંડેરે લડાઈ. હ. ૬
તેહના શસ્ત્ર કાપી, મૂલગે રૂપ થાપી;
જેર ન કોઈ હોવે, તખ સનમુખ જોવે. હ. ૭
મનમથળાણુ વીંધી, કહે વાત સીધી,
હું તુમ્હે રૂપ રાચી, કરું સેવણા સાચી. હ. ૮
આપનો વૈર લેવા, કીયા એહ કેવા;
અખ તુમ્હે પાચ લાગી, સુદશા મુજ જાગી. હ. ૯

હનુમંતે તામ પરણી, કરી આપણી ધરણી;
 શતિ રહી જાય આગે, પ્રભુ કામ લાગે. હ. ૧૦
 લહુ અને ગેહ આવે, સનમાન પાવે;
 પાય પ્રભુમંત પૂરો, સહુ વાતમે સૂરો. હ. ૧૧

આવીયા કેણુ કામો, કડું તે અભિરામો;
 રામની નારી આણી, કરિ સળ દિશિ કાંણી. હ. ૧૨
 આપીયે સારે પાછી, થાયે સળ દિશિ આછી;
 કીજીયે રામ રાજે, નહીં વિણસસે કાજે. હ. ૧૩

લહુ કહેરે જમાઈ, સમજાવીયો બાઈ;
 પારકી નારી દીજે, નહીં જીવ એ ખીજે. હ. ૧૪
 વાત સુણી રીસ લાગી, અગડવેમેરે લાગી;
 માહરું કહિણુ ચલસે, ગુડમે ધીય દુલસે. હ. ૧૫

લહુનો આદેશ પામી, વનમાંદિ ધામી;
 આવીયો દેખી સીતા, વસુધા માંદિ વદિતા. હ. ૧૬
 રામ તો ન્યાય રોવે, ન્યાય નીંદ ન સોવે;
 જેહની એહ રાણી, ત્રિહૂં લોકે વખાંણી. હ. ૧૭

તરૂવર [વર] અશોકે, શોભતો જગ વિલોકે;
 તેહને મૂલ જાયઠી, હનુમંતે કેમ દીઠી. હ. ૧૮
 અલક તો ગાલ કરસે, નયણુ તો નીર વરસે;
 આગલે કીચ માતો; જાયે અધિકહી થાતો. હ. ૧૯

વદન વિલખો દિખાયે, હિમ જિમ કમલની ધાયે;

૧ પ્રતિપદાયંદ જોહવો, તનુ દેખીજો ઝોહવો. હ. ૨૦
 ૨ ઉપજુ નિશ્વાસ વાલે, અધરની શોભ ટાલે;
 ધ્યાવંતી રામ રામ; નહીં અવર તસુ કામ. હ. ૨૧
 મલિન છે વસ્ત્ર વેશે, મલિન કાયા વિશેષે;
 દેવી વૈદેહી માતા, દેખતાં લહીયે સાતા. હ. ૨૨
 ત્રિધયા ગુપ્ત હોઇ, મુંદડી આણી સોઈ;
 માયની યગોદ મૂંકે, પ્રભુ શીખ ન ચૂકે. હ. ૨૩
 મુંદડી નયણે નિરખી, મનમાંહિ હરખી;
 હેજ હીયે લગાવી, મિલ્યો નાથજી આવી. હ. ૨૪
 વિજય આણી સુણાવે, લંકાપતિ હર્ષ પાવે;
 આજ સીતા ખુસ્યાલી, રંગમેં છે રસાલી. હ. ૨૫
 વીસરી રામનાહે, મુજસું મન ઉમાહે;
 મોકલી ફેર નારી, માનસે માત થારી. હ. ૨૬
 સ્વામિનો કામ કરિવા, પાપસું પિંડ ભરિવા;
 વનવિષે પાવ ધારે, સુખ કિસું ઈણકારે. હ. ૨૭
 રાજ્યાં રાજ રાજે, રાવણ રાય છાજે;
 રાણીયા તુંહિ રૂડી, મેલવે વાત ફૂડી. હ. ૨૮
 નગ જડયા હેમ નીકા, પીતલેં થાયે કીકા;
 અસરિખ પુરૂષ તીકા, જાય ન સોસ જીકા. હ. ૨૯
 દૈવ ગયો થો વરાંસી, જામ જોવે વિમાસી;
 આણિ લંકેશ મેલી, થાયે અખ ક્યું ન લેલી. હ. ૩૦
 હું અને અવર રમણી, અછાં [સહુ] હંસગમણી;
 તાહરી દાસ દાસ્યાં, દીયું તાહરો પાસ્યાં. હ. ૩૧

જ્ઞાન સાહીરે છાલી, તેહવી એહ વાલી;
 પુરૂષથી નહિય અલગી, વિષય (સુ) આણિ સલગી. હ. ૩૨x
 સ્વામિજી નેમ લીધા, સાધુજીયેરે દીધા;
 આણુ ઇચ્છાંતીય ૧દારા, કીયા તસ ૨પરિહારા. હ. ૩૩
 તેહથી વાર વારે, આવું [છું] પાસ થારે;
 સ્વામિને સ્વામિ જાણે, આવે વાત સંહુ ટાણે. હ. ૩૪
 આડીયો લાલ દેસ્યું, એહના પ્રાણુ લેસ્યું;
 એહવી વાત કહિસે, જાણિસું શીખ લહિસે. હ. ૩૫
 આવીયો રામ સાંમી, અંતરનોરે જામી;
 લક્ષ્મણુ વીર લાણીયો, નણુંદલપતિ જેણુ હુણીયો. હ. ૩૬
 મારીયો કંત દેખે, પરિતખ એહ પેખે;
 માહુરો ખોલ સાચો, જાણિ જે જગપતિ જાચો. હ. ૩૭
 લાજને ખીજ ખોઈ, ઠીઠમે ઠાઠ કોઈ;
 કાં મુજને ખીજાવે, તામ પરહી પુલાવે. હ. ૩૮
 ભૂપને આણિ લાખે, પેલી પાહાણીયા નાખે;
 ખોલ ન કોઈ રાખે, એ ફલ તું ન ચાખે. હ. ૩૯
 દોઈ દો દિશિ તાણો, દોઈમે ન કોઈ સ્યાણો;
 શક્તિનારે સનેહા, શિલા ઉપરિ જાત્રેહા. હ. ૪૦
 ખૂટ નાવંત છેહડો, છૂટમાંહિ નિવેડો;
 જીતસે અંત લાવી, સા કહે સોઈ આવી. હ. ૪૧

યતઃxકૃષીણાં નૂતનં કષ્ટં, વચ્ચાણાં નૂતનં સુખમ્;
 સ્ત્રીણાં નૂતનો મોનો, વૃક્ષાણાં નૂતનં દુઃખમ્.

ઢાલતો એહ કહાવી, તીસ નવમી સુહાવી;
દેવી રહી શીલ દાવે, કેશરાજજી ગાવે. હ. ૪૨

દુહા.

હનુમત તણ પ્રગટ થયો, પ્રણમે સીતા પાય;
રામ સુલક્ષ્મણ કુશલથી, સુખ માનો તુમ્હ માય. ૧
આપ તુમ્હે કુણુ છો કહો, ઉદધિ તિર્યો કિમ એહ;
આજ અછે કિહિ થાનકે, કિસું કરે છે તેહ. ૨
પવનરાયનો પુત્ર છું, હનુમત મહારો નામ;
વિદ્યાળલી વિમાનસું, ઉદધિ તિરિઓ અલિરામ. ૩
સાહસગતિ નૃપ મારિયો, વાનરપતિનો કાજ;
કીધો કિકિંધાપુરી, સ્વામી વિરાજે આજ. ૪
દેવી ! વિયોગ તુમ્હારડે, રામ તપે દિન રાત;
દાવાનલે પરવત તપે, તપાવે તરૂ જાત. ૫
ગાય વિછોહો વાછડો, હીંસંતોહિ કિરંત;
લક્ષ્મણ તુમ્હ વિછોહીઓ, આરતિ અધિક કરંત. ૬
કદિહિ કોધેં ધમ ધમે, કદિહિ સોગેં સોચ;
કરતા વરતે સ્વામિજી, આરતિ અતિ આલોચ. ૭
વાનરપતિ સમજાવણી, કરે ઘણી નિસ દિસ
આઘાદિલે તેહથી, પિણુ આરતીયા ઈશ ! ૮
કટક મિલ્યા છે એકઠા, આદેં નૃપ સુગ્રીવ;
ભામંડલ ભાઈ ભલો, આરતિપણે અતીવ. ૯
વીરવિરાધ વિરાજ્યા, સુભટપણે સવિશેષ;
મહેંદ્રાદંક મોટકા, જોગ્યર અવર અશેષ. ૧૦

એક એકથી આગલા, સુભટ મહા ઝૂઝાર;
 સૂરવીર ને સાહસી, અંખર થંભણુહાર. ૧૧
 ૧પાંચા મિલ મિસલત કરી, પહિલ મોકલો દૂત;
 ખખર કરાં સીતાતણી, તિહાં કિસો છે સૂત.* ૧૨
 વાનર સહુ અવલોકીયા, વાનરપતિને દાય;
 કોઇ નાવીઓ તમ હું, લીયો જોલાવી માય. ૧૩

ઢાલ, ૪૦ મી. મધુર ધુનિ વીણા વાજેરે-એ દેશી.

રાજ રાઘવ રાયાં રાય કહાવેરે, દલખલ સખલ મિલાયો;
 ખખર કરેવા હું મોકલીયો, આયો કે પ્રભુ આયો. રા. ૧
 મુદ્રિકા પ્રભુકરની આણી, તેહથી જાણિયો સાચો;
 આહિનાણી વિન કોન પતીજે, એરે રવડાંરી વાચો. રા. ૨
 દિયો મુજને ચૂડામણિ વેગા, વેગ અપૂઠો જાઉં;
 અવસર સાધ્યાં આદર પાઉં, નહિતર લોર કહાઉં. રા. ૩
 ખખર પ્રભુની પામી સીતા, અલિગ્રહ પૂરાણો;
 હનુમત-હઠે દિન એકવીસમેં, લોજન તો લેવાણો. રા. ૪
 સીતા ભાષે ચૂડામણિ લિયો, વેગહિ વેગ સિધાવો;
 ખખર લહ્યાંથી એ પાપીથી, મતિરે અશાતા પાવો. રા. ૫
 હનુમત તામ હસીને જોલે, માતે વાત ન જાણી;
 પ્રભુપ્રસાદ કડં જે દેખે, જોલે અધિકો તાણી. રા. ૬
 મુજને તો ખાંધે ખયસાડી, લેઇ જાવું આજે;

૧રાવણ રાવાણના દલ પાલૂં, તો જાણે શિરતાળે. રા. ૭
 સીતા ભાષે એ સખ સાચો, જેમ કહિઓ તિમ કરિસ્યો;
 સતી નામ ધર્મીથી તો, પર-પુરૂષ ન જાયે ફરિસ્યો. રા. ૮
 જેતી ઢીલ કરો છો તેતી, પ્રભુને આરતિ થાસે;
 ધર્મ નહીં હુમને તુમહ કેરો, સ્વામી વસે દુઃખવાસે. રા. ૯
 વાનરજાતિતણી અપલાઈ, રાવણ રાક્ષસ દેખે;
 રામચંદ્રના સેવક એહવા, મનમેં લય સુવિશેષે. રા. ૧૦
 સત્યવતી કહે પ્રભુસું કહિયો, નામ તણે આધારે;
 જીવી છું હું કે મર જાતી, વિરહે દેવ તુમહારે. રા. ૧૧
 લેઈ ચૂડામણિને ચાલ્યો, સીતાને પગાં લાગી;
 દેવરમણઉદ્યાન ભાંજેવા, હનુમતની મતિ જાગી. રા. ૧૨
 રક્તાશોક વિષેરે નિઃસૂગો, બકુલ વિષેં અકુલાણો;
 અકરૂણા અતિ અજમ છાયા, અમરય તો અધિકાણો. રા. ૧૩
 અંપક સાથે સંક ન આણે, મંદ નહિ મંદારે;
 નિર્દય કદલીદલ કાપેવા, ફહલ રહિઓ વનસારે. રા. ૧૪
 અવર અનેરા જેથા તરૂવર, નાંખ્યા તે ઉખાલી;
 પાન ફૂલ કોઈ નહીં દીસે, હુંઠ કરે તખ માલી. રા. ૧૫
 *ચ્યાફી પોલિતણા રખવાલા, રાક્ષસ અતિ સંવાહી;
 વાનરને મારેવા ધાયા, હાથમેં મુદગર સાહી. રા. ૧૬
 ધૂરિ ધૂરિ કપિ સામ્રો આવે, જાયે તામ રૂપલાયા;
 એક એકથી આગેં નાસે, ખાયાંરે ઇહિ ખાયા. રા. ૧૭
 જાય પુકારીયા રાજ રાવણ, વાનર ભાંજ વાહી;
 *સખર તરૂ તો કોઈ ન રાખીયો, વાહી સરવ ઉજાડી. રા. ૧૮

કોઈના હથીયાર છિનાયા, કોઈ નાંખ્યા ફાડી;
 કોઈનો મુંહનાક વિલૂયા, ઇજત સહુની પાડી. રા. ૧૬
 સુભટ લેઈ નિરયન'દન આયો, દોઈ લડીયા ભારી;
 વાનર તો બલવંત વિશેષે, સોઈ લીધો મારી. રા. ૨૦
 ભાઈ મુવાં કોપ ચઢ્યો અતિ, ઇંદ્રજીતજી આવે;
 નિરખીને હરખ્યો મનમાંહિ, લડિસિઠં સરિણે દાવે. રા. ૨૧
 પહિલી તો બાણાંસુ' લડિયા, વિવિધ પદે બલવંત;
 ખડગ આદિ આયુધ છતીસે, સંવાહે મદમંત. રા. ૨૨
 ઇંદ્રજીતજી જે જે મૂકે, શસ્ત્ર મહા દુઃખદાઈ;
 વીચેહીથી છેદી નાખે, વાનર એહિ વડાઈ. રા. ૨૩
 ઇંદ્રજીતના ભટ તળ 'ધાયા, જાયે સઘલાહિ નાઠા;
 થારે અંગજ અનેરા આગે, વાનરથી એ ધાઠા. રા. ૨૪
 ભડ ભાગા શસ્ત્ર બલ ભાગો, ઇંદ્રજીત નવિ નાઠો;
 નાગપાસ બાણે સા વાનર, બાંધિ લીધો અતિ કાઠો. રા. ૨૫
 આણી મેલિહ્યો રાવણુ આગે, રાવણુ હરખ ન માવે;
 વારંવાર પ્રશંસા કરતો, સુતને કંઠ લગાવે. રા. ૨૬
 રાવણુ ભાળે સુણિરે વાનર, રે ભૂંડા ક્યું કીધું;
 સેવક તું આ જનમતણો મુજ, આજ રામ ચિત્ત દીધું. રા. ૨૭
 વનવાસી ફલ-સાગર આહારી, મયલા લૂધડ જાસો;
 ભીલ કિસું (નૂ)તૂસી પૂરેસે, થારા મનની આસો ? રા. ૨૮
 અવર કામની નીઠ પડીથી, ઇહાં કોઈ ભાવે;
 અખતો ગ્રાણા પડ્યા છે સાંસે, છૂટેવા નહીં પાવે. રા. ૨૯

પહિલી થો ભાણેજ જમાઈ, પ્રાણુથકી અતિ ખ્યારો;
જાંદીવાન હૂવા અતિ વેગા, સીતા લેઈ પધારો રા. ૩૦
ઉતો ધૂતો ધૂત શિરોમણી, આપ ચલી કચુ' નાયા;
અંગારાતો અતિ ધગધગતા, ભલાં પરહાથ ગહાયા. રા. ૩૧
સેવક વર મહારો થો તુ' ધુર, અળરે ફૂત કહાયો;
તે માટેરે અવધ્ય અછે ધિણુ, એહુ વિડંબણા પાયો. રા. ૩૨

મંદોદરી વાક્ય *આએ જાકે ફૂત યમફૂત સો પવનપૂત,
યાતો દેખા વાંનગી પ્રસિદ્ધ દોકવાનકી;
કીધો ઉતપાત^૨ ઉતપાત સો આરામ કરી,
જયકે હો આરામ કરિ હૈસે લાંક થાનકી;
મંદોદરી કહે રાજ મંદોદરીખાનો આજ,
ધારો ધરમી પખે' ન ધીરો સીખ આનકી;
કાંન કાંન ફેલી વાત કૌનપે' ન કહી જાત,
આંની ધરિ જાંનકી નિશાની ધર જાંનકી. ૧
ધોરીકે ધણીકા નીકા હારકો આહાર સુત,
વાહીકે નગર ગયો જાકે દશ શીશ હૈ;
સખહી જગ જાકો સુતતાકી સુતા તાહિ,
કામ વાળ મુખ ભૂષણમે' જયઠી નિશિદીસહૈ;
રાજ લાવેરેતલાર તાકી સાખકોં સિંગાલે,
કર આગલ ધરી ઉપની જગીસ હૈ;
મહામે' ધુજાવે રચણિ તિણે પૂછયો સોહી વયણ,
તાકી નામ ચાતુરીસુ' મેરીબી આસીસ હૈ. ૨

હું તો સેવક^૧ કદથો થારો, કદકા તું મહજ સ્વામી ?
 લાજ ન પામો જૂઠું કહતા, સાચ ન લાખે કામી. રા. ૩૩
 એક વાર પવનજય રાજ, આયોથો જોલાયો;
 વરૂણતણા ખંધીખાનાથી, ખરખેચરને છોડાયો. રા. ૩૪
 એક વાર હું વિષ્ણુ આયોથો, સ્વામીનો તેડાયો;
 વરૂણ સુતાં રણમે^૨ ઘેરોથો, તળ તુમહે^૩ મદહાયો. રા. ૩૫
 ધર્મપક્ષનો સાહજ કરણો, પાપપક્ષ નવી કરણો;
 લંપટનરસુ^૪ વાતહિ કરતાં, પાપે^૫ પિંડજ લરણો. રા. ૩૬
 એહવો તો હું કોઈ ન દેખું, અનુજ એકને જીતી;
 રણમાંહિ જે તુજને રાખે, વસુધા વાત વદીતી. રા. ૩૭
 એમ સુણુંતાં રીસાણો રાણો, વચન તીર બહુ વાહે;
 વયરીનારે વખાણ કરતાં, મૂવોહી તું આહે. રા. ૩૮
 રાસલ વહોડી માથો મૂંડી, પાંચ શિખા શિર રાખી;
 જૈસો કરે સો તૈસો પાવે, ફેરે ઇમ લાખી. રા. ૩૯
 એમ સુણી કોપિઓ અતિ વાનર, નાગપાસને તોડે;
 કમલનાલીસું^૬ કુંજરખાંધિઉં, કહો કવણુ નર લોડે. રા. ૪૦
 પવિત્રતપાતતણી પરે^૭ પડયો, મુકટ માથાનો પાડી;
 ખંડોખંડ કરીને નાંખે, કોણ ખીચારી વાડી. રા. ૪૧
 થ્રહો થ્રહોરે રાવણુ લાખે, રીસ ઘણી વિસ્તારી;
 તામ સુલંક નિઃશંકપણેરે, વિધ્વંસી નિરધારી. રા. ૪૨
 ક્રીડા રંગ કરીને રંગીલી, આયો વાનર લાઈ;
 રામ નમી ચૂડામણી આખ્યો, લીધો કંઠ લગાઈ. રા. ૪૩

૧. ક્યારનો ? ૨. નાનો લાઈ. ૩. ગધેડો. ૪. હાથી ૫ વી-
 જળી. ૬. નાશ કરી.

ચુડામણી છાતીસુ' આંપિઓ, જા'ણે સીતા આવી;
આજ મિલી સુજ વાડવાડ, ફરસે હીયે લગાવી. રા. ૪૪
*વિદ્યા હૂવો થો મિલીયો આવી, વીચ હૂવા જે કામો;
તે સગલારે પ્રભુને સુણાવ્યાં, ભલો ભલો કહે રામો. રા. ૪૫
ઠાલ ભલી એ આલીસમી, સીતા સુદ્ધ લહાણી;
કેશરાજ રાઘવ સુખ પાથો, સભા સહુ હરખાણી. રા. ૪૬

દુહા.

રામ નામ રલીયામણો, રામ રૂપથો એક;
સીતા ખજર લહાઈયાં, રામ સ્વરૂપ અનેક. ૧*
રામ અને લખમણુ ભલા, સુગ્રીવાદિક દેખ;
કટક મહા સૂરાપણે, સુભટ મિલ્યા સુવિશેષ. ૨
ભામ'ડલ મ'ડલપતિ, વડ-વાનર નર નીલ;
જા'ખવાન અંગદ ભલો, કપિપતિનંદ સલીલ. ૩
શ્રીમહેન્દ્ર મહિમાનિલો, પવજનયનો પૂત;
પ્રબલ મહાખલ આગલો, રાખણુ સગલા સૂત. ૪
વીરવિરાધ વિશેષીયો, રાય સુપેણુ ઉદાર;
ધત્યાદિક નામે' ભલા, અવર બહે કુણુ પાર ! ૫
વિદ્યાધર વિદ્યા ખલી, મિલીયા કેઇયક કેડિ;
વાહિર એ સીતાતણી, આંણે સહિ ખહોડિ. ૬

* ટારિત હૈ ન લેખ ટલે નહીં, જનકીનાથ વિન્નેગ દીયો હૈ,
વિક્રમ વાયસમાંસ લખ્યો, દીનમતી હારચંદ્ર ભયો હૈ;
કીચકકંદ નિકંદ મહાખલ રંકપતિ રિદ્ધિ છાંડિ ગયો હૈ,
સૂરિ દયાનલ નારિ તજ હનુમાનપસાવ લંગોદ ભયો હૈ.

આપ આપણા સાથમે, નોળતકેરો નાદ;
અંબર તો ગાળ રહ્યો, સુણિઓ ન જાયે સાદ. ૭
શુભવેલા શુભમહુરતે, શુભહી સોણુ વિચાર;
ગગનપંથ આદ્યા સહુ, રાઘવજની લાર. ૮*

ઢાલ, ૪૧મી. ભૂલી માલિણી હે સદગુરુ-એ દેશી.
રાઘવ આવીયો હો, સુભટ સગલા શૂર;
ઉદ્ધિની કલ્લોલ માલા, તેમ દલનો પૂર. રા. ૧
વિવિધ વાહન વિવિધ વાની, વિવિધ વેશ વિશેષ;
વિવિધ ફરહુર વિવિધ નેજ, વિવિધવાંન નરેશ. રા. ૨
વિવિધ ઘોડા વિવિધ હાથી, વિવિધ રથ નર હોય;
વિવિધ તો હથીયાર હાથે, વિવિધ વાજા જોય. રા. ૩
વિવિધ કેરા વિવિધ તંબૂ, ખાડિતો અલિરામ;
વિવિધ ભાંતિ સરાય આરે, વિવિધ પરિ વારામ ! રા. ૪
હાથીયા શુભગુણે ગિરવા, હયાંનાં હીસાર;
સોરતો માચીયાં અધિકો, રથતણા ચિતકાર. રા. ૫
સિંહનાદ સુભટ કરેરે, પડે કાયરાં પ્રાણ;
શૂરગુણ સોગુણો વાધે, શબ્દનો સુપ્રમાણ. રા. ૬
કોઈ તો બચકા વિમાને, કોઈ ગજરાજ;
કોઈ તો રથ કોઈ અશ્વાં, ગગને ચલીયા ગાજ. રા. ૭
ઉદ્ધિ ઉપરિ ચાલતાં [તે], વેલિધર ગિરિ પાંમિ;
વેલધર પુર પાંખીયો તિહાં, સમુદ્રસેતુ સ્વામિ. રા. ૮

* મિગસરતણા જો પ્રથમ પક્ષ, રવિવાર પંચમી દિન,
પ્રત્યક્ષ શુભ લગન વેલા વિજય જોગ રામ કીયો.

ચાલરો પ્રયોગ;

સમુદ્રનીપરે' દોઢ' દુર્ધર, દોઢ સૂર સકાંમ;
 રામદલ આગલાં લોગાં, માંડીયો સંશ્રામ. રા. ૯
 સમુદ્ર તો નલે' ણાંધિ લીધો, સેતુ' ણાંધિઓ નીલ;
 રામ આગલે' આણિ મૂંકયાં, કેઈ ન કરી ઢીલ. રા. ૧૦
 દયા કરિને દેવ જીતે', થાપીયા તિણુ થાંન;
 પહિલહીથી જીતિમાંડી, પુન્યને પરિમાણુ. રા. ૧૧
 સમુદ્રને સુંદરાકારે, સુતા ત્રીન પ્રધાન;
 આણિ લખમણુ લણી દીધી, પામિને સનમાન. રા. ૧૨
 ૧રાતિ રહિને ૨પ્રાત આલ્યા, રાય સેતુ' સમુદ્ર;
 સાથ લાગા ભરમ લાગા, હૂઆ અધિક અશુદ્ર. રા. ૧૩
 સુવેલાદ્રિ આલિ આયા, તિહાં રાય સુવેલ;
 જીતી લીધો સાથ કીધો, કેન લાગી વેલ ! રા. ૧૪
 લંકનગરીપ્રતે' આલ્યા, હુંસદ્વીપે' જાય;
 હુંસરથ નૃપ જીતિને તિહાં, ધસ્યો રાઘવરાય. રા. ૧૫
 ૩આસનો આવીયો રાઘવ, મીનરાસીયે' મંદ;
 સાંચરે સગલેહી જાણ્યો, રાય રવિનો નંદ. રા. ૧૬
 લંકને એથય લાગો, લંકનો વિપનાશ;
 હોયસે એ સહી જાણી, લોગ પામ્યા ત્રાસ. રા. ૧૭
 ચુદ્ધને સંવાવહિ અતિ, હોઈ અતિ હુસીયાર;
 લંકપતિ સામંત શૂરા, મહા જૂઝણુહાર. રા. ૧૮
 નામથી મારીચ મોટો, હસ્તરાય પ્રહસ્ત;
 સારણાદિ સહસ કેઈ, ૪નિશાચર મદમસ્ત. રા. ૧૯

લાંકપતિ રણતૂર તાળ, કેઇ કોડી તિવાર;
 તાડિવા આદેશ પહૂંતો, સોરનો નહિ પાર. રા. ૨૦
 લાંકપતિસું લહૂંય ભાસે, સુણો એ અરદાસ;
 કાંઇ ઉતાવળા થાવો, સોચમે સુખવાસ. રા. ૨૧
 અણુવિમાસ્યો કામ કીધો, ઉપાઈ કુલ લાજ;
 આજ આતુર હોઈયાથી, નહીં સુધરે કાજ ! રા. ૨૨
 નારિ તો આપણી લેવા, આવીયા છે એહ;
 દીયાં પાછી વલે પાછા, દૂધ વરસે મેહ. રા. ૨૩
 આવીયા છે લિંડ એતે, સો તો કરિસે કામ;
 નારી લેશે ચોટ દેશે, ફેડસે એ ઠાંમ ! રા. ૨૪
 રામ લખમણ રહો અલગા, દેખીયો ઉદ્ધત;
 સ્વામીયાની કિસી કહોવી, અછે અતિ આકૂત. રા. ૨૫
 ઇંદ્રની શ્રીથકી અધિકી, તાંહરી છે દેવ;
 કાંઈ જોવે રાંક હોવે, એક કરી અહમેવ. રા. ૨૬
 રાક્ષસકુલના કુમર સહુ, સોડે સાઠાચારજ કોડિ;
 ઇંદ્રજીત ધનવાહન, દીપે બીહુની જોડિ. રા. ૨૭
 ઇંદ્રજીત કહંત કાકા, જનમ ડર પાણુ પ્રાંહિ;
 દૂખવ્યો તે તાતનો કુલ, તાત સહોદર નાંહિ. રા. ૨૮
 ઇંદ્રજીતણુ નામ મહારો, ઇંદ્રજી તૂં જંગ;
 કુણુ લખમણુ રામ રાજ, રહે તૂં રસ રંગ. રા. ૨૯
 પહિલતે છેતર્યો રાવણુ, ભાળી જૂઠી વાત;
 મારીયોમેં રાય દશરથ, એહ તુજ અવદાત. રા. ૩૦
 ઇહાં મહારી દાઢમાંહિ, આવીયા એ દોય;
 આડે છે ઉવારીયાં તૂં, સગો નહીં અરિ હોય. રા. ૩૧

જાણીયે છે રામ મિલીયો, વાતામાંહિ વિચાર;
 કૂપે પાણી જિસો હાવે, તિસો ચડસ મઝાર. રા. ૩૨*
 લહૂ ભાળે પુત્ર સાંભલ, નહીં અરિસુ' નેહ;
 જિસો દેખુ' તિસો ભાખુ', આવીયો તુમ્હ છેહ. રા. ૩૩
 પુત્ર નહીં તું શત્રુ સરિખો, કરણ કુલનો છેદ;
 દ્વધનો મુહડો થારો, કોઇ જાણે ભેદ. રા. ૩૪
 સ્વાંમિ કામપણે પિતા તખ, અંધમાંહિ ગિણાય;
 જન્મ અંધ સમાન તૂંતો, આજથી કહિવાય. રા. ૩૫
 પુત્રપણે એ ચરિત્ર થારે, ભલપણો ન દિખાય;
 ભાઇજી હું કિસુ' ભાસુ', લંકતો ન રહાય. રા. ૩૬
 એમ સુણતાં રાય રાવણ, કોપીયો અસરાલ;
 ખડગ કાઠી મારીવાને, ઊઠીયો તતકાલ. રા. ૩૭
 વિલીપણુ ઊઠીયો સામ્રો, દોઈ લાગા વીર;
 કુંભકરણજ ઇંદ્રજીતજ, ધાઇ આયા ધીર. રા. ૩૮
 વીચ કરીને કીયા અલગા, હાથીયા જિમ સોય;
 ચિત્ત ક્ષતો રાયજીનો, મેલવે નહિ કોય. રા. ૩૯

સવધયો:—*રામ હુંતે અવતાર ધણી પિણુ,
 સીતાકું લે ગયો રાવણ રાંણા;
 વાહન ચાલ બંધી જલ ઊપરિ,
 જાય દીયે વનવાસમે થાંણા.
 લેખ વિના કધું વાત ન હોત હે,
 એ સમજે નર સોઈ સયાંણા;
 સાચ વિચાર કહે કવિ છીતર,
 લેખકે હાથ અલેખ વિકાણા.

મતિ રહે મુજ નગરમાંડિ, અલગ જાજે દૂર;
 ઉણાંહીને લલો હાઈ, રહે રામ હજૂર. રા. ૪૦
 મારીયે છે સાચ જોલો, જૂઠ જગપતિયાય;
 વિભીષણ સો લલો લાઈ, નાવીયો નૃપદાય. રા. ૪૧
 રાયને પગિ લાગિ આલિઓ, લેઈ નિજ પરિવાર;
 તીસ અક્ષોહિણી લશકર, લાગીયો તસુ લાર. રા. ૪૨
 હંસ દ્વિપિં આલિ આયો, રામને દરબાર;
 મુગ્રીવાદિક રામ રાજ, કરે સોચ અપાર. રા. ૪૩
 વૈરીયાં વિશ્વાસ નહીં હૂવે, તેહીમેં એ રક્ષ;
 સ્વામિના અતિ યતન કરિવા, કહે પ્રભુ પ્રત્યક્ષ. રા. ૪૪
 મોકલ્યો જન રામ પાસે, ખખર કરિવા હેત;
 રામજી મુગ્રીવ સાથે, માંડિ રહિઉ નેત. રા. ૪૫
 કહે કપિપતિ રાક્ષસાંનો, ન ઉપજે વિશ્વાસ;
 લેલ લહીને માંડિલો હૂં, લાખીસું સોલહાસ. રા. ૪૬
 તામ એક વિશાલ ખેચર, લાખહિ સુવિશાલ;
 ધરમપખ ધરમાતમાએ, ધરમનો પ્રતિપાલ. રા. ૪૭
 સતી સીતાતણી કરતાં, વિનંતી નૃપ સાથ;
 ખીજીયો અતિ [રાય] રાવણ, કાઢીયો ગ્રહી હાથ. રા. ૪૮
 ચોરને ચાનણો ન ગમે, જૂઠ ન ગમે સાચ;
 લંપટાને શીલ ન ગમે, એહ સાચી વાચ. રા. ૪૯
 જાય આગેં હાથ સહી, રામ આણે માંડિ;
 પાય પડતાં લીયે ઉંચા, મિલ્યા પ્રભુ ગલ યાંડિ. રા. ૫૦

કુશલ પૂછહિ વારવારહી, પૂજને સુપસાય;
 આજ ધનદિન માહિરોએ, દેવ દર્શન પાય. રા. ૫૧
 દોહરા:—કૂલે ઘણી કૂલે નહીં, એ બહુતી રવનરાય;
 કૂલે નહીં કૂલે ઘણા, સો વડ વૃક્ષ કહાય.
 આઓ આઘા ઇહાં બયસો, આજ ઉપજિઓ પ્રેમ;
 વાત પૂછે હીયો ખોલી, દૂખલા (દિસો) છો કેમ. રા. ૫૨
 આવીયા તો ઘણે દીડે, એહવા ભલા ખોલ;
 જિહાં જતાં તિકાં લાભે, માનવી નિરમોલ. રા. ૫૩
 વચનના રસ પંખે છૂટો, ભાઈજી ભલ ભૂપ;
 વચનને રસે રામ સેવ્યો, વચનરૂપ વિરૂપ. રા. ૫૪
 વિભીષણ કહે રામજીમું, ભાઈજીને છોડિ;
 આવીયો મુગ્રીવ જિમતિમ, જાણીયો સમજોડિ. રા. ૫૫
 રામ લખમણ તાંમ ભાખે, કરો એ તસલીમ;
 લંકની બગસીસ તુમ્હને, હીયું હૂંચોહીમ. રા. ૫૬*
 ઢાલ એક તાલીશમીએ, લંક આપી ઈશ;
 કેશરાજ કહુંત અવસર, આવીયાં બગસીસ. રા. ૫૭

*સાંઈ અપને બ્રાતકું, કબહુ ન દીજે ત્રાસ;

પલક દૂર નહી કીજીયે; સદા રાખીયે પાસ.

ત્રાસ કબહુ ન દીજીયે એ;

ત્રાસદી લંકેશ તાકી ગત સુણ લીજે.

કહે ગિરધર કવિરાય રામસું મિલીયો આઈ;

પાય વિભીષણ રાજ લંકપત વાજ્યો સાંઈ.

દુહા.

- હંસ દ્વીપ દિન આઠ રહી, આગે આવે જામ; ૧
 ધરતી દીઠી મોકલી, જેત્ર જડાવે તામ.
 ઉંચી નીચી સમ કરી, ધરતી થાલ સમાન; ૨
 લાંબપણે ચઉડેપણે, યોજન વિંશતિ માન
 વેલા સાધી વેગસું, કીધો કટક પડાવ; ૩
 રાક્ષસ દલ દેખણુતણો, આંણે ચિત્તમે આવ.
 વેલિ શબદ સાચરતણે, રામ કટકને નાદ; ૪
 લંકાતો ખહુરી હૂંધ, કોલાહલને સાદ.
 સંવાહી શૂરા ઘણા, પહિરે ખગતર ટોપ; ૫
 પ્રહસ્તાદિક સામઠા, ઓપે અધિકી ઓપ.
 કોઈક તો હાથી ચઢયા, કોઈ હુય અસવાર; ૬
 કોઈ સિંહાં ઊપરે, ચઢી ચાલ્યા તિહીવાર.
 કેઈ ખરરથ ખયસીયા, કેઈ પદહાંણે મેષ; ૭
 કેઈ ભયસે ખયસીયા, કોઈ વિમાન વિશેષ.
 આપ આપણા સાથમું, આપ આપણે જોર; ૮
 મોહલો દેવે સાંમીને, ઉભા ખાંધીકોર.
 રોસ કરી અતિ રાતડો, સૂરાંરો સુલતાંણુ; ૯
 વિવિધાયુધ કરિ પૂરીઓ, રથ ખયઠો રાજન.
 કરણ પિતા સમ તેજ કરિ, કુંલકરણ દુરદંત; ૧૦
 શૂલદંડ હાથે ગ્રહાં, આયો અતિ મયમંત.
 કરમયતા કુંચર મહા, ઇંદ્રજીતજી જોઈ;

ધનવા હન રાવણુતણા, રદોદ્ધ ઓ દોઈ.
કુંમર અવર સવાહીયા, મયસુંદાદિ અનેક;
શુકશારણ મારીચસું, લડ સામંત સટેક. ૧૨
અશ્વોહણીનાં સહસ્ર નો, પાર ન પાવે કોઈ;
રાવણુ સાંભડો આવીયો, હૂંસીયારીમેં હોઈ. ૧૩

ઢાલ, ૪૨ મી. કડખાની—દેશી,

આવીયો રાવણુ લોક ડરામણુ,
રાવણુ રાવણુ પાર નાવે;
છાઇયો ૩ અંબર કટક આડંબર,
અંબર નિજ પરતણી કો ન પાવે. આ. ૧

કેઈ હરિકેતુ કેઈરે અષ્ટાપદ,
કેતું કેઈ ગજરાજ કેતુ,
મોરમાનર અહિ કુકુટ કેતુતે,
સુલટ સ્વામિતણા અધિક હેતુ. આ. ૨

દંડ કેઈ ગ્રહે ખડગકે સંગ્રહે,
કોઈ મુખંડી શેલ સાહે;
કોઈ મુદગર પરિધારે કુઠારિકા,
સૂલ સાહી મનમેં ઉમાહે. આ. ૩

વીસ જોજન લગે રામ દલ વિસતરઈ,
એરે પચાસ જોજન પ્રમાણે;
સુલટ બોલાવતા ધીર્ય ડોલાવતા,
એકસું એકતો અધિક તાણે. આ. ૪

આપ સ્વામીતણી ૪૨લાઘતા અતિઘણી,

કરત નિંદા પરસ્વામી કેરી;
 તું કુણરે અછે તું કુણરે અછે,
 આપસમેરે ભાખે ઘણેરી. આ. ૫
 ગચ્છરે ગચ્છરે રતિષિરે તિષિરે,
 મતિડરે આયુધ અલગ નાખી;
 નહીંતર એહ આયુધ સંવાહલે,
 આવી ઉરહો વળવોટ ભાખી. આ. ૬
 બાણ વરસે ઘણા વિવિધ ભાંતે તણા,
 ચક્ર પરિધા ગદા પરશુ ખાંડા;
 દંડ મુદ્ગર કરી ચોટ કરિવે કરી,
 રાક્ષસાં વાનરા લડત ચાંડા. આ. ૭
 વાનરા રાજતા જેમ તરૂ ભાંજતાં,
 તેમ રાક્ષસ તખ જાય ભાગી;
 હસ્ત પ્રહસ્ત બલવંત ઉદ્ધત અતિ,
 વાનરાં સાથ તખ આંણ લાગી. આ. ૮
 હસ્ત નલમારીયો નીલ પરહસ્તતો,
 અંખર પુષ્પની વૃષ્ટિ હૂંધ;
 રામ દલ ગાળયો એહ દલ લાળયો,
 તામ નૃપ મોકલે ફ્રાજ જૂંધ. આ. ૯
 રાય મારીચ શુકશારણ સિંહરથ,
 અશ્વરથ અંદરવિ ને બિદામા,
 મકરજવરભૂપ કામાક્ષ ગંભીર સિંધ,

જઘન્ય ણિલત્સ શંભૂ સંકામા. આ. ૧૦

મદન અક્ષર સંતાપ પ્રથિતા નૃપા,
કેશ પુષ્પાન્ન સુવિદન નામા;
દુરતિ નંદન કર પ્રીતિ સુદર્દર,
વાનરાં રાજ્યા એ અક્ષામા. આ. ૧૧

રાય મારીય સંતાપ વાનર હુણ્યો,
નંદન વાનરે' જવર વિણાસ્યો;
રક્ષ ઉદામ કપિ વિદન મારી લીયા,
દુરતિ શુક મારીયા ગેહ વાસ્યો. આ. ૧૨

સિંહ જઘને હુણ્યો પ્રથિતવર વાનરો,
એતલે સૂર્ય (તો) અસ્ત પામ્યો;
દોષ દલગો હટયાં જે મુવા તે ઘટયા,
પ્રાતઃ ફિર મંડીયા સુજસ કામ્યો. આ. ૧૩

કપિ સુલટ મધ્યગજ રથ ગયસિ નૃપ આવીયો,
વિવિધ પ્રકાર આયૂધ ધારી;
રામસેના પ્રબલ ધારીસુ',
વિચીયો એહ સંગ્રામ ભારી. આ. ૧૪

રાવણુરા હુંકાર કરિવે' કરી,
રાક્ષસ ચરણુ રણુ વિષે' રોપિ રહીયા;
વાનરાં પગ ણિસા જાય પાછા ધસ્યા,
અવસર તામ સુગ્રીવ લહીયા. આ. ૧૫

સલહ સન્નાહ કરિ ધનુષ ણરકરી,
રાક્ષસાં (ને) સંમુખે જામ આવે,
તામ હનુમંત લાપંત સુગ્રીવસુ',

દેવ અથ તુમ્હ રહો આપ દાવે. આ. ૧૬

ચઢિઓ હનુમંત^૧ દુર દંત દલને દલે,

રાક્ષસાનો મુહ આણિ રોકે;

*તામ ખાવો ધનુષ ખાણુ સંભાલિકે,

હનુમંત વીરને આંણિ કોકે. આ. ૧૭

હનુમંતે અશ્વઘન છેદિ ખાવાતણા,

કહેરે ખૂઠા તૂતો કાંઈ ચાહે;

પાંચ નવકાર ગુણિ પરભવ સાધિવો,

ખાપજી લૂટ તું છેરે લાહે. આ. ૧૮

એમ સુણતાં વજોદર આવીયો,

કહેરે અગ્યાંન ઇમ કાંઈ ખાલે;

આવિ^૨ ઉરહો ચલી નેરે અતુલ બલી,

હમ તુમ્હ નેડિછે એક તોલે. આ. ૧૯

કેશરીની પેરે શબ્દ હીયડે ધરી;

આવીયો વીર હનુમંત હાકી,

સોઈ મારી લીયો વજનો તૃણ કીયો,

પાછલે કાંઈ રાખી ન ખાકી. આ. ૨૦

જ'ખૂમાલી નૃપનંદન આવીયો,

સોઈ ઉપાડિકે નાંખિ દીધો;

રક્ષ મહોદર પ્રમુખ સગલાં મિલી,

* અલ્પચર્યાશ્રમ ગૃહસ્થાશ્રમ, પ્રવજ્યાશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ,
વાનપ્રસ્થ થઇ વનમેં બસીયા, પિણુ આપો નવિ બૂઝે;
વિષય કષાય થકી નાંવિ વિરમ્યા, ગૃહસ્થ થઇને ઝૂંઝે.

૧-દુઃખ દમી શકાય એવું. ૨-સમીપ-પાસે.

અંજના^૩ અંગજ ઘેર લીધો. આ. ૨૧

કોઈતો બુજ વિષે કોઈતો મુખ વિષે,
કોઈ તો પંઠા વિષે કોઈ છાતી;
કોઈ કૂળે કીયાં સયલ મારી લીધા,
હનુમંત વીરની રીસ તાતી. આ. ૨૨

સાયર ^૧વીચિ વડવાનલ સોહ તો,
રાક્ષસાં વીચ એ વીર સોહે;
લાજ્યા સહલહી ઊગતે સૂરજે,
મરે ^૨તિમિરનો ખોજ ખોહ. આ. ૨૩

રાક્ષસાં લંગ દેખી અતિ કોપીયો,
કુલકરણુ તળ આપ ધાયો;
દેવ ઇશાંન જિ શૂલ હાથે^૧ ગ્રહ્યાં,
કાયરા ધીરજ થર થરાયો. આ. ૨૪

કોઈ પાએ હણ્યા કોઈ મુઠગર હણ્યા,
કોઈ કૂર્પર હણ્યા અધિક ત્રાંસ્યા;
કોઈ હાથે^૨ હણ્યા કોઈ શૂલે હણ્યા,
કોઈ અન્યોન્ય ઇમ કરિ વિનાસ્યા. આ. ૨૫

દેખી બલવંત મુગ્રીવજી ધાધયો,
ધાધયો દધિમુંખને મહેંદ્રો;
ધાધયો અંગદ કુમુદ પ્રભુ શાલક,
ધાધ્યા પટહી મોટા નરેંદ્રો. આ. ૨૬

એ પટ ભૂપને કુલ કર્ણજ લડે,
^૩અંબરે^૩ દેવ દેખે તમાસો;

વિવિધપરે' બાણના મેહ વરસાવહી,
 જોગિની આપમે' કરત યહાસો. આ. ૨૭
 પનીંદ બાણે' કરી નીંદ વિદુર્વણા,
 રાક્ષસે નીંદ વશ સયલ કીધા;
 જાગૃત બાણસુ' [તાન] સુગ્રીવજી,
 તેરે સગલાહિ ઉઠાઇ લીધા. આ. ૨૮
 કુંભકર્ણજતણે રથ રથ સારથી,
 સુગ્રીવ રાય તખ (ભાજ રાલ્યો) ભાંજ ચાલ્યો;
 મુદગરે કર ગ્રહી કપિપતિ બિયરા,
 આવહાસો ન ટલંત ટાલ્યો. આ. ૨૯
 અંગનવાયરે વાનરા ગિર પડે,
 ગયવર ફરસથી જેમ વૃક્ષો;
 મુદગરે' ભાંજિકે તામ ટુકડા કીયા,
 સુગ્રીવરાયનો રથ પ્રતક્ષો. આ. ૩૦
 સુગ્રીવરાયજી એક શિલ મોટકી,
 રાવણાનુજ તણે શિરહી પાડે;
 મુદગરે' ભાંજિકે તામ દશહિ દિશે,
 રજતાણી દષ્ટિ અધિકી ઉઠાડે. આ. ૩૧
 અંબર છાઇયો કાંઈ સૂજે નહીં,
 લોકનાં નયણ સુખ રજહિ ભરિયા;
 તામ સુગ્રીવજી જલબાણ વરસાવહી,
 રજહિ બયસાવિ પરકાશ કરિયા. આ. ૩૨

તામ વાનરપ્રતે' રાક્ષસ ઊપરે',
 રાસસે મેલિહ્યો ^૧તડિતઘાત;
 તેહને કોઇ ઉપચાર લાગો નહીં,
 મૂરછીયો (તવ) કરે ધરણિપાત. આ. ૩૩
 રાવણ ઉઠહિ તામ સંત્રામને,
 તામ સુત ઈદ્રિજીત આગે;
 વીનવે તાતને છોડિ સંતાપને,
 કવણ આગે' તુ'તો જૂઝ માગે. આ. ૩૪
 ના યમ વરૂણ નહિય કુખેરજી,
 ઈદ્ર સોહી તુમ્હ ^૧સોમ જીતો;
 ઉધરવા કરો અછે એ અનુચરો,
 ઊખલો ફૂટવો એહિ રીતો. આ. ૩૫
 આપ આદેશ મુજ એહ સંત્રામનો;
 દ્વરથી દેખિ ને કાંમ મહારો,
 આપડા વાનરા પાનપાનાં કરે',
 નાંણિયો નાંધયો તોરે ચારો. આ. ૩૬
 હોઇ ષસનદ્ધ બદ્ધ બુદ્ધમે' આવીયો,
 શ્રીમુખે તામ સહુને પુકારે (પચારે);
 કિહારે સુગ્રીવ હનુમંત કિહાં લખુમાણા,
 રામ જે ચોટ મહારી સહારે. આ. ૩૭
 ત્રાસીયા વાનરાં સાથ ઇંમ બોલીયો,
 નાંણિ હથીયાર તુમ્હ અલગ હોવો;
 યજ્ઞુરે જૂઝંતને મારવા નિયમ મુજ,

થેરે થાંરી જઈ નિંદ સોવો. આ. ૩૮
 જીલકરિવે કિસું આવિ મુજ સાંમહુઓ,
 વાનરાંય તળ ૧આય અડીયો;
 મેઘવાહન સંઘાત ભામંડલ,
 અસ્ર શર્સે કરી અધિક લડીયો. આ. ૩૯
 દિગ દિશાના હોયે હાથીયા જેહવા,
 તેહવા ચ્યારહી એક હીસે;
 હુંસતો કોન રાખંત લડવેં કરી,
 આગમેં ઉચ્છલે અધિક રીસે. આ. ૪૦
 ઇંદ્રજીત મેઘવાહન' અહિપાસનો,
 અસ્ર મૂકે ન ચૂકે રે સોઈ;
 રાય સુગ્રીવ ભામંડલ ખાંધીયા,
 તામ'તો જોર ન ચલંત કોઈ. આ. ૪૧
 કરત ઉપચાર ૨સંગ્યા લઈ ઉઠીયો,
 રોસ ધરતો અતિ કુંભકરણે;
 વીર હનુમંત માર્યો ગદા એવસું,
 મૂછયો તળ કરે ૩ધરણિ સણે. આ. ૪૨
 તામ ઉઠાયકે કાળમેં ચાંપીયો,
 કુંભકરણે હનુમંત વીરો;*

સવધ્યો:-* એ કહિન પ્રીતકી રીત કહિન તન મન વશગ્રણા,
 કહિન કામિની પંથ કહિન ભવસાગર તિરણા,
 કહિન ૪વિપતમેં દાન કહિન ઉચગાટહિ કઠણા,

૧-આવીને. ૨-શુદ્ધિ-સાવધાનતા. ૩-પૃથ્વીનું શરણુ લીધું.
 ૪-આક્રમ્તમાં-વિપત્તિમાં.

એકથી એક અધિક કહી દાખીયા,
લટકતો જાય તેહનો શરીરો. આ. ૪૩

દુહા.

સલહ ખાંનાથી કાઢીયો, કાંધે ઘટીયા સેલ;
હાસો નહીં હે પદમણી, ખરાખરીરો ખેલ. ૧

લહુ કહે રામસુ'રાવલા દલ વિષય,
પ્રખલ ખલ ધારક એહ હોઈ;
૧આનન અધિક આપમા છે તોહી પિણુ,
૨સોહ પાવંત એ નયન દોઈ. આ. ૪૪

ખાંધીયા એહ દો રાયને નંદને,
લંકમાંહિ જળ લગ ન જાઈ;
તખલગ ઉદમ કીજીયે' આકરો,
પાંમીયે' સુજસ અતિ એ છોડાઈ. આ. ૪૫

કુંભકર્ણુ હનુમંતજી કાખમે',
ચાંપીયો એહ વિપરીત માંહિ;
વિનાસુગ્રીવ ભામંડલ હનમતાં,
સૈન્ય સગલું અછે શૂન્ય પ્રાંહિ. આ. ૪૬

નિરધન નેહપાલણુ કઠિન કઠિન મન મારણુ સમતા,
કઠિન વ્યસન ખંધ વયણુ કઠિન સમરથને સમતા,
વચન નિભાવન અતિ કઠિન,
દરિદ્ર પરાભવ અતિ કઠિન,
વૈતાલ કહે વિક્રમ સુણો,
ગ્યાન યુધ જીતણુ કઠિન,

એહિજ વાત કરતાં થકાં અંગદ,

સુલટ જૂઝંત પ્રભુ સાથ કાઠો;

કોષ કરી ધનુષ ગ્રહિળાણુ નાખંતસું,

પામિ અવકાશ હનુમંત નાઠો.

આ. ૪૭

કુંભકર્ણાનુજ સલહ સાજી કરી,

ભાઈ સુત આગલે આણુ મંડે;

રાય સુગ્રીવ ભામંડલ ભૂપના,

ખંધન છોડાવિવા અધિક તંડે.

આ. ૪૮

ઈંદ્રિજીત મેઘવાહન ચિત્ત ચિંતવે,

એહુતો માંહરે તાત તોલે;

યુધ જુગતો નહીં જાઈટલવું ભલું,

એહુતો સાખ સિદ્ધાંત બોલે.

આ. ૪૯

નાગપાસે કરી એહુ ખાંધ્યા અ છે,

ભૂખ ટિરસે કરી સહજેહિ મરિસે;

મેહુલીયે એમહાં લેખજશે કિહાં,

પરવશ હોઈ નર કાંઈ કરિસે.

આ. ૫૦

મુંહ ટાલીગયા પાંચમે પર લહ્યા,

કુંભકર્ણુ ન જરાય પાસે;

આવિને અટકલે કોઈ જાલ નવિચલે,

ખંધન છોડવા મતિ વિમાસે.

આ. ૫૧

આરતિ આણુ ઘણી ખંધન છોડણુ તણી,

રામ અરૂ લક્ષ્મણુ દોઈ ભાઈ;

તામ ચિત્ત સાંભરી દેવ વાચા ખરી,

૧સુમરીયે' આજ થાયે સહાઈ. આ. ૫૨
 દેવ મહાલોચન વચન સૂધો ઘણો,
 ચિંતયો આવીયો તતખેવા;
 સિંહુનિનાદ વિદ્યારથ મૂસલ,
 હલ દેઈ સાચવી રામ સેવા. આ. ૫૩
 ખીજલીજિમચલે નાશ અરિનો કરે,
 ૨સમર સાચી ગદા દેવ દીધી;
 સાર વિદ્યા મહા ગારૂડી ૩સ્યંદન,
 આપિ લખમણુતણી સેવ કીધી. આ. ૫૪
 ૪વારૂણાગ્નેય વાયવ્ય આદે' કરી,
 દોઈ ભાઈ ભણીઅસ્ર આપે;
 જાંણિયો ખિજમતિગાર છે સેવક,
 ચિરિ કરી પ્રેમનો ભાવ થાયે. આ. ૫૫
 લક્ષ્મણુ ૫વાહનીભૂત ગરૂડ તદા,
 પેખવે ૬પનગ પરહા પુલાયા;
 રાય સુગ્રીવ ભામંડલ મોકલા,
 તામ હૂવા સહૂ આણિ મિલાયા. આ. ૫૬
 ઠાલ ચાલીશને દોયમી એ અછે,
 જયજયકાર જગમે' જણાણો;
 પડિતરાજ ઋષિરાજ કેશરાજનો.
 સુજસ સાચો જગમે' સુણાણો. આ. ૫૭

૧.-સમરીયે-સંભારીયે. ૨.-લડાઈમાં અસાધારણ સહાય કરનાર. ૩.-રથ. ૪.-પાણી, અગ્નિ અને વાયુ સંબંધી અસ્ર. ૫.-વાહન થયેલ. ૬.-સર્પ.

દુહા.

અસ્ત હૂવો જરજનીપતિ, સુલટ લહે વિશ્રામ;
 પ્રાત હૂવા આણી મિલ્યા, સાચવીયા સંગ્રામ. ૧
 રાક્ષસ અતિ ક્રોધે ચઢ્યા, વાનરસેન મથંત;
 મધ્ય દિહાડે શૂકરા, જિમ સરવર ડોલંત. ૨
 દેખી સેના ભંજતી, સુગ્રીવાદિક શૂર;
 કરી ઘણી ઉઠાવણી, રાક્ષસ નાઠા દૂર. ૩
 રાક્ષસ ભંગ દેખી તદ્દા, રાવણ ચઢીયો આપ;
 થરહરાવે મેદની, કરતો અતિ સંતાપ. ૪
 દાવાનલને આગલે, તરૂવર જેમ દહાય;
 તિમ રાવણને આગલે, વાનર તો ન રહાય. ૫
 રાવણ દીઠો આવીયો, આપ ચઢેથા રામ;
 વિલીપણુ વરણ પ્રભુ, આપણુ ચઢીયો તામ. ૭
 ઢાલ, ઝડમી. નેમનાથ આપણે ગુણે ચિત્તહ-
 મહારે-એ દેશી.

ભજોનર રામ રામ રામ

રામકા દિન રૂઠા રાવણુકીરે દશાકુ દશાણી;
 જેહી કરે તેહી કૂઠા. ભ. ૧
 રાવણુ ઉદધી પૂરજિઉં, આવહી દલઠેલ;
 સાંમુહો વીર ધીર દોઈ, હૂવાં મુહ મેલ. ભ. ૨
 રે રે મૂઢ ! વીર દેખી, વસ્તુ ઠેરીવાની;
 અળરાં રાખી તૂં દીયો, માહારેં મુખ આની. ભ. ૩

જેમ 'અહેડી ખેલતો, આગે' રાખે શ્વાન;
 તેમ રામે તૂંકીયા, રાખેવા નિજ પ્રાણુ. લ. ૪
 તેહ ન તૂટે તો પરે, જરે અપૂઠો હોઈ;
 રામ લક્ષ્મણુ સૈન્યસુ', આજ હણ્યા મેં જોઈ. લ. ૫
 એહમાંહિ આવીસ તું, ડરે કડં છું એહ;
 આવી થાનક મૂલગે', મૂલગો મુજનેહ. લ. ૬
 કરે લાઈ અસુહાઈ, શુદ્ધ સરલ જોઈ;
 જૈસી કહે કરે તેસી, કપટ નાંહિ કોઈ. લ. ૭
 રામ આપહી ચઢેથો, મેંહિ વરણ રાખ્યો;
 છતે' સેવક સ્વાંમિ કાંમ, કરત ના લલ લાખ્યો. લ. ૮
 સ્વામીજી સુ' કાંમ જાણી, જુદ્ધ તેણો મિસ ઠાણી;
 આવીયો છું આજ દેવ, સોઈ સુણો તુમહા વાણી; લ. ૯
 સતી આપિ રતી રાખી, વાત છે હે આવી;
 માન જોલ છે અમોલ, નહીરે ખટા ખાવી. લ. ૧૦
 મરણથી હું ના ડરું, રાજતણો નહી કામી;
 લોક મુખ અપવાદ સુણિતે, હૂં દુઃખ પામું સ્વાંમી. લ. ૧૧
 એ અપવાદ મેટીયાંથી, સેવક છું હૂં થારો;
 કવણુ રામ કવણુ હૂં, માંનો વચન હમારો. લ. ૧૨
 ખીજયો અતિ રાવણુરાય, અજ હૂંઉહીજ વાત;
 કોઠી થારો કોઠીયા પણ, ન ગયો રે રે કુપાત. લ. ૧૩
 લાઈ હત્યાથી ડરું લિઉં, થોતિહિ જોલાય;
 રાવણુ રૂપ મૂલગે', લીધો ધનુષ ચઢાય. લ. ૧૪
 લાઈ વડો ખાપથાને, તેહથી અરદાસ;

કરૂં થો હું વેગે આવી, પહુચાવું જમ પાસ. લ. ૧૫
 દોઢ લાઈકી લડાઈ, તામ ગણું અધિકાંણી;
 માંહોમાંહિ ન ટલાય, શુદ્ધ મતેરે મંડાણી. લ. ૧૬
 કુંભકર્ણુ ઈંદ્રજીત, અવર રાક્ષસ ધાયા;
 રામ રામનુજ અવર, રાયજી ચલિઆયા. લ. ૧૭
 રામ કુંભકર્ણુ લડે, ઈંદ્રજીત જામ;
 લક્ષ્મણુ સુ' આવી અડયો, એહ વડો સંગ્રામ. લ. ૧૮
 નીલસિંહ જઘન દુર્મુખ, ઘટોદર સુ' દેખી;
 સ્વયંભૂ જઈ દુર્મતીસુ', નલશંભૂ સુવિશેષિ. લ. ૧૯
 અંગદને મયમે' મચી, વીરવીરાધ સુવિદ્ધ,
 સ્કંદચંદ્ર નસ્વ નિરોપમ, માચિ રહી અતિસદ્ધ. લ. ૨૦
 શ્રીદત્તજ જંબુમાલી, ભામંડળ કેતુ;
 હનુમત કુંભ આપ, લાગા રોસ સમેતુ. લ. ૨૧
 કુંદ અને ધૂમાક્ષ દાખિ, કેકિધેશ સુમાલ;
 ચંદ્રરસ્મિ સારણુ સાથે, માચિઓ જૂજ કરાલ. લ. ૨૨
 લકુમણ ઉપરે ઈંદ્રજીત, મેદહે તામસ ખાણુ;
 લખ્મણ પાસે પ્રગટપણે, સૂરાંકા સુલતાણુ. લ. ૨૩
 ઈંદ્રજીતાહ અનલ મેદહે, નાગપાસ અસ્ત્ર;
 તાંતણીયે ગજ જેમ ખાંધ્યો, કોઈ કૂર્યો નહી શસ્ત્ર. લ. ૨૪
 રથમે' ઘાલી તતકાલ, ચંદ્રેદરજ દ્યાવે,
 કટકમાંહી અતિઉચ્છાહિ, રાખિઓ થાનક ઠાવે. લ. ૨૫
 કુંભકર્ણુ નાગપાસે, રામે' ખાંધી લીયો;
 ભામંડલ હાથે દઈ, તે પહુચાવી દીયો. લ. ૨૬
 અવર અનેરા રાક્ષસુ અડીયા, વાનરાને જઈ આપ,

તે તે જાંધી આંણીયાં, રામતણે પરતાપ. લ. ૨૭
 મેઘવાહન જાંધીયો, સાંધીયા સરનાહિ;
 કિવસ ફેરિ દેણિ હેરિ, જો રચજે નહિ પ્રાંહિ. લ. ૨૮
 દેણિ નયને અતિ કુચેન, પામીયો તળરાય;
 વીર ઉપર શૂલ મૂકે, ક્યુંહિ એ મરિ જાય. લ. ૨૯
 શૂલ અંતરાલ તામ, છેદીયો કેલિ; જિમ
 લખમણે તો લીલમેરે, સુદિનકેરે મેલિ. લ. ૩૦
 શ્રીધરણે દ્ર દત્ત શક્તિ, વિજય નામ અમોઘા;
 વિજય હેતિ રાય રાવણુ, ઉપારેરે જલોઘા. લ. ૩૧
 ધગધગતિ જલતિ જલતી, તડભડતી નાદ;
 અંતમેહુ તડતલેળા, ફેરિવે અહુલાદ. લ. ૩૨
 દેવ પાછા ઊસરે, લોગમે લે નયન;
 દેખતાં ચિરતા મિટૈ, ઉપજેરે કુચયન. લ. ૩૩
 રામ કહે સો મંત્રીહિ, વિલીપણુહિ લાજ;
 આપને છે રાજ લિઓ, મારે રાક્ષસ રાજ. લ. ૩૪
 શરણે આયા રાજણો, નહી સાથ કરાય;
 અવાલુ નદીયાંતણા, દેખેવા તટ જોય. લ. ૩૫

ચતઃ—

લખમણ સોચન કહ્યું, હાર જીત હરહાથ;
 સોચ વિલીપણુકુ કહ્યો, આવો લંકાપુર નાથ. ૧
 લીધો પેલી લંકા તળ જગસીસ દશરથતણા;
 આડો વલિયો અંક, રાઘવ રજપુતીતણા. ૨

૧-જે કાંઈ વખત પણ નિષ્ફલ ન જાય એવી શક્તિ,
 + રેતી વિનાની.

તુલચીહ મેરે રામકો ખરો ભરોસો મોય;
લંક વયણો દુર્લભયો કીયો લંકપત સોય. ૩

મૂલ ઠાલ:—

સૌમંત્રી આજે હૂવો, ગરુડનો અસવાર;
રાવણાનુજ પૂઠે કીયો, એહ ખરો વિવહાર. ભ. ૩૬
લક્ષ્મણ સાથે કહે રાય, આઘો પાછો થાય;
પર મરણે તું કાં મરે, જો તુજ આવી દાય. ભ. ૩૭
બ્રમાવી અતિહિ બ્રમાવી, લક્ષ્મણ ઉપરિ તેહ;
રાવણ મૂકે રોસસુ, તામ હૂવો અંદેહ. ભ. ૩૮
સા આવતી દેખી પેળી, સૌમંત્રી સુગ્રીવ;
ભામંડલ નલનં બિરાધે, હનુમંતસુરે અતીવ. ભ. ૩૯
અશ્વાસું બલવંત વીર, રાડે તાસ અપાર;
અંકુસ ખોટો હાર્થીયો, જેમ ન માને કાર. ભ. ૪૦
ઉરસ્થલ આવી પડી, મૂરછાણો નરનાથ;
હાહાકાર હૂવો ઘણો, સોચ કરે સહુ સાથ. ભ. ૪૧
કોપિ રામ આયા તામ, બયસિ રથ રસાલ;

સવધયો:—માતાકો મોહન દ્રોહ દુમાતકો,
સોચન તાતકો ગત દહેકો;
રાજકો લોભ ન પ્રાણકો થોભન,
બંધુ વિછોહત અંત લહેકો.
નેકો ચિત્તમે આવત કૃષ્ણ,
સોચન લંકમે સીત રહેકો;
યારીણ ભૂમમે રામ ક્યે મુખ,
સોચ વિલીષણ સોચ દહેકો.

રાયતણો રથ રોસસૂ, તોડીયો તતકાલ. લ. ૪૨
 ખીજો તીજો વેદમો, પાંચમો રથ દેખિ;
 તૃણતણી પરે તોડિ નાખે, રાધવ રોસ વિશેષિ. લ. ૪૩
 રાવણ ચિત્તમું ચિંતવે, ભાદંતાણું દુખ ભૂરિ;
 એતો હૂવો આંધલો, રહીયે એથી દૂરિ. લ. ૪૪
 લંકામે નૃપ આવીયો, આદમીયો દિનકાર;
 દુઃખ ન જાયે દેખીયો, આંણી એહ વિચાર. લ. ૪૫
 રાવણ ભાગો જાણીયો, ફિરીયા રામ તિવાર;
 લક્ષ્મણ પડીયો દેખીયો, ન રહી શુદ્ધ લિંગાર. લ. ૪૬
 મૂરછાઇ ધરતી પડ્યારે, દરિ શીતલ ઉપચાર;
 ઉઠાઈ ખચઠા કીયા, ખોલે લખમણ દાર. લ. ૪૭
 વચ્છ ! તુમ્હે કિમ પડીયા, કિઉં ન પ્રકાસો વચણ;
 શક્તિ નહી જો વચણની, કાંઈ જતાવો સચણ. લ. ૪૮
 એ સુખ દેખે તાહરો, સુગ્રીવાદિ નરેશ;
 ખોલ ન આપો છો તુમ્હે, આણે આરતિ અંશેષ. લ. ૪૯
 રાવણ જીવંતો ગયો, એ થારે ચિત્ત રોસ;
 રાવણ મારેવો સહી, આંણો એ સંતોષ. લ. ૫૦
 તિષ્ઠ તિષ્ઠ કિહાં ગયો, રહારો ભાઈ મારી;
 *ધનુષ ખાણ લેઇ ચલ્યા, હંતુમંત કહે હકારી. લ. ૫૧

યતઃ—*અગાધ સાગરે તોયં, દુર્જનો દશકન્ધરઃ ।

વાનરાણાં ચલચ્ચિત્તં, ન જાને કિં ભવિષ્યતિ. ૧૥

અવલી ગતી કરતારકી, કૌન પતીજો લોય;

આરંભીયો ઉઠી રહે, અવર અચિંત્યો હોય. ૧

૧-વેદ-રાધ-આરતી સંખ્યમાં ગણાય છે માટે વેદમો એટલે ગોથો,

કિહાં ચડ્યા પ્રભુજી તુમ્હે, વઘયર વિસોધન ભાઈ;
 રાવણુ તો લંકા ગયો, તામ કિર્યાં પિછતાઈ. ભ. ૫૨
 નારી હરી બંધવ હણીયો, એહ અવસ્થા આપી;
 મો આયાં ભાંજી ગયો, ફિટરે રાવણુ પાપી. ભ. ૫૩
 રાવણુ દેખો મારીઓ, પ્રભુને વેદન ભારી;
 કામ ન હોવે કાયરાં, દેખો કિલો ન વિચારી. ભ. ૫૪
 ચાય ઘટંતી ચામિની, કીજે કેા ઉપકર્મ;
 પ્રભુ જીવ્યા સહૂ જીવસ્યાં, મોટો છે એ મર્મ. ભ. ૫૫
 એતો તયાલીસમી, ઢાલ ભટ્ટી કહિવાયે;
 કેશરાજ એહ દેખો, પુણ્યે પાપ પુલાયે. ભ. ૫૬

દુહા.

મુણી મુગ્રીવ વિરાધ નલ, ભામંડલ હનુમંત;
 દેવે કરીએ એહવી, તુમ્હ ધર જાઓ તુરંત. ૧
 નારિ હરણુ બંધવ મરણુ, દુઃખ રહો એ દૂર;
 લંકા ન દીધ વિલીપણાં, એ દુઃસાલે ભૂર. ૨
 પ્રાત હૂવાં રાવણુ હણી, દેઈ વિલીપણ રાજ;
 લખમણ સાથે લાગસું. સીતાસું નહિ કાજ. ૩
 કહે વિલીપણ રાયજી, ધીરજ ધરો અપાર;
 કાયર હોય ન થરહરો, ઉઘમનો અધિકાર. ૪
 શક્તિ હણ્યોહી જીવસે, જાં ન ઉગે રત્નકાર;
 જળલગ વરતે ચામની, કરિ લીજે ઉપચાર. ૫
 સખર તરૂવર સંત જન, ચોથો જોવો મેહ;
 પર ઉપગાર કરિવા ભણી, ચાંચ્યાચાં ધારી દેહ. ૬

તંત્ર મંત્ર ઓષધિ જડી, કોઈ દાય ઉપાય;
રાતિહિમાંહિ કીજ્યે, જિમ પ્રભુ સારો થાય. ૭

દાલ, ૪૪મી. નાહલીયે વિદૂરી ઓલંભા
દીયેરો-એ દેશી,

જીવે હોવે વીરો વાલહોરે, સોઈ કરો તુમહ કામ;
ખીજોરે કામ સહુ અસુહામણોરે, તામ કહે શ્રીરામ. ૭. ૧

સાતેરે સાત કોટ કીયા ભલારે, ચ્યાર કીયા દરબાર;
રાજાંરે રાજા રખવાલા રહ્યારે, હોઈને હુસીયાર. ૭. ૨

પૂરવરે પૂરવ દિશને બારણેરે, કપિપતિને હનુમંત;
દધિમુખરે દધિમુખ કુંદગવાક્ષસુરે, ભારગવય ગુણવંત. ૭. ૩

ઉત્તરરે ઉત્તર દિશિ વિહંગમુરે,
અગંદ ફૂરમ અંગ.

મહેંદ્રજરે મહેંદ્રજ ખેણુજરે,
અંદ્રરશિમ મરૂ અંગ. ૭. ૪

પશ્ચિમરે પશ્ચિમ દિશિ હુદ્દર જયરે,
સમરથ શીલ મનમથ;

નીલજરે નીલ વિજયને સંભવૂરે,
એ સાતે સમરથ. ૭. ૫

દક્ષિણરે દક્ષિણ દિશિ ભામંડલૂરે;
વીર વિરાધજ મેદ;

ગજનલરે ગજનલને વિભીષણૂરે,
ભુવન જીત સભેદ. ૭. ૬

માંહિરે માંહિ રાઘવ રાજ્યોરે,

સુગ્રીવાદિક તામ;
જાગેરે જાગે યોધ મહાળલીરે,
મત કેા વિણસે કામ.

૭. ૭

હાલ.

કિણુ ઠાંમે ચલિ આયો લઈયારે. કિ.
કિહાં અયોધ્યા કિહાં દંડ કારણ કિહાં કિકિંધ વસાયો,
કિહાં લંકા એ રાક્ષસ લોમિ દેશડલોરે પરાયો. લ. ૧

સુરનો ગણુ કેઈ સહાય કરે અળ,
નહી કેાઉ જનનીનો જાયો;
દશરથ પિતાનો પુન્ય કેાઉ પ્રગટે,
સીતાનો ધર્મ સહાયો.

લ. ૨

રામને આરતિ હે અધિકી,
સહૂને દુઃખ અતિ થાયો;
ભૂલું દુઃખ લછમણુ યોદ્યા,
ધંમ જપે રઘુરાયો.

લ. ૩

લછમણુ ધવતૂં બલધારી,
ધમ કિમ મન ચોરાયો;
દુષ્ટીજનનો નિગ્રહ થાયે,
પુણ્ય ફલ સુખદાયો.

લ. ૪

યત્તઃ—^૧યૂયં વયં વયં યૂય, મિત્યાસીન્મતિરાવયોઃ ।

કિંજાતમધુના યેન, યૂયં યૂયં વયં વયં ॥૧॥

૧ પ્રથમ તમે તે અમે અને અમે તે તમે એવી આપણી
મતિ હતી. હમણા કેાણુ જાણુ શું થયું કે, તમે તે તમે અને અમે
તે અમે એવો ભેદ પડી ગયો.

પૂર્વ ઢાલ.

સીતારે સીતાયેં એ સાંભલીરે,

લક્ષ્મણ શક્તિ પ્રહાર;

પ્રાતજરે પ્રાતજ પ્રાણ પ્રભુજી તજેરે,

ભાઈસું અતિ ખ્યાર.

અ. ૮

મૂર્છારે મૂર્છા આવી અતિ ઘણીરે,

ધરણી પડી તતકાલ;

કરિકરિરે કરિ કરિ સીતલતા ખરીરે,

ઉઠાઈ સા બાલ.

અ. ૯

કરુણજરે કરુણ સ્વરેં રોવે ખરીરે,

કરતી અધિક વિલાપ;

થાંભેરે થાંભે તાસ વિદ્યાધરીરે,

દેહ પછાડે આપ.

અ. ૧૦

હાવચ્છ! રે હાવચ્છ! લક્ષ્મણ કિહાં ગયોરે,

પ્રભુને છંડી આજ;

તુજ વિણરે તુજ વિણ બિણ જીવે નહીરે,

કરિસે સહી અકાજ.

અ. ૧૧

ધિગહૂંરે ધિગહૂં અધિક અભાગિણીરે,

મહારે કાળે દેખિ;

કંતજરે કંત અને દેવર ભલોરે,

પીડાયે સુવિસેષિ.

અ. ૧૨

મુજનેરે મુજને ૧ વિવર ૨ વસુધરાંરે,

અવલોડી ભાષંત.

અ. ૧૪

દિધં અળ દેવી અપારરે,
માંહિરે માંહિ હૂં પયસુ સહીરે,
ઉપરિ વાલે છારરે.

અ. ૧૩

એતલેરે એતલે એક વિદ્યાધરે,
કરુણા અતિ રાખંત;
વિદ્યારે વિદ્યાવર અવલોકનીરે,
ખાઇરે ખાઇ આરતિ મતિ કરેરે,
લક્ષ્મણ લીલામાંહિ;
પ્રાતજરે પ્રાતજ ઉઠસે સહીરે,
મિલિસે રામ ઉચ્છાંહિ.

અ. ૧૪

સુસતીરે સુસતી હૂં સુંદરીરે,
કદિ હોવે પરભાત;
વારે વારે વતકા સાંભલ્યારે,
દુઃખ દેશાંતરે જાત.

અ. ૧૫

રાવણુરે રાવણુ અતિ રસ રંગમેરે,
લક્ષ્મણ મૂંવે જાણિ;

ભાઇરે ભાઇ સુત નૃપ ખાંધીયારે,
સુણ રોવે દુઃખ આંણિ,

અ. ૧૬

હાવચ્છ! હાવચ્છ! કુંભકરણુજરે,
હાવચ્છ ! નંદનરૂપ;

ઇંદ્રજરે ઇંદ્રજાત ઘનવાહનુરે,
જ'ખૂમાલી અનૂપ,

અ. ૧૮

અવરજરે અવર અનેરા રાજ્યારે,
ખંધાણી તુમ્હ દેહ;

મુજનેરે મુજને જીવંતાં થકારે,
અજળ તમાસો એહ.

જી. ૧૬

ઢાલ. મન્દોદરી-ઉવાચ.

મન્દોદરી જોલે મહીપતિસુન્, અખ તો પિયુ તુમ્હે મામોરે. મં. ૧
દશરથકે દોઈ નંદન જોટા, મોટા મેરૂ સમામોરે. મં. ૨
વાનર પ્રબલ થવાઈજીથી, તુમ્હચો જોર ઘટાનોરે. મં. ૩
એકવાર અસવારી હોતે, સાર પરિવાર બંધાનોરે. મં. ૪
દસરીવાર હિવે કુણુ જાણે, એ રાઘવ અતિ દાનોરે. મં. ૫
જનક સુતા થઈ જીવની ગાહિક, તુમ્હચો મન ભરમાનોરે. મં. ૬
કો ન શકે જગમે પ્રિયુ મેટી, હોણહારનો ટાનોરે. મં. ૭
સાયક હોય કરી ગોતા ખાવે, એ હૈ સાચો ખાનોરે. મં. ૮
વિન સમજે એ જીજ કરો છો, અપનો વખત પિછાનોરે. મં. ૯
વિનય કરો રઘુવરો સ્વામી, કરો સીતાકી લેટ મિલાનોરે. મં. ૧૦

હતિ મન્દોદરીની ઢાલ સંપૂર્ણમ્.

મૂલ ઢાલ.

સુમરીરે સુમરી જીણુ સુત ભાઈનારે,
વારૂં વાર પડંત;
ખયઠોરે ખયઠો કીજે ફિરિફિરિરે.
રમણી જેમ કરંત.
એકજરે એકજ વિદ્યાધર ભલોરે,
એતલે આયો આલિ;
પૂરવરે પૂરવ દિશિને ખારજોરે,

જી. ૨૦

ભામ'ડલ નિહાલિ.

અ. ૨૧

ભાળેરે ભાળે વાંણી અમી સમીરે,
મેલો રાઘવરાય;

લક્ષ્મણુરે લક્ષ્મણુ હંવેવાતણુરે,
ઢાળુ' હું ઉપાય.

અ. ૨૨

ભામ'ડલરે ભામ'ડલ કર સાહીયોરે,
આંણિઓ પ્રભુને પાસ;

ચરણુરે ચરણે લાગી વીનવેરે,
આંણીને ઉદહાસ.

અ. ૨૩

પુરવરે પુરવર સુર સંગીતજીરે,
શશમ'ડલ ભૂપાલ;

રાંણીરે રાંણી રાજે સુપ્રભારે,
નંદન હૂં સુવિશાલ.

અ. ૨૪

નામે'રે નામે' છું પતિચંદ્રજીરે,
ખયસિ વિમાને જાઉં;

કીડારે કીડા કરિવા કારણુ'રે,
સુંદરિસુ' સોભાઉં.

અ. ૨૫

દીઠોરે દીઠો હું તો જોયરેરે,
સહસ્ર વિજય તસ નામ;

વયરજરે વયરજ મેક નિકાતણુ'રે,
માંડિઓ તખ સંગ્રામ.

અ. ૨૬

શક્તિજરે શક્તિ ચંડરવાતણુરે,
કીધો તામ પ્રહાર;

- આયોરે આયો હૂં વલિ ભૂતલેરે,
ન લહૂં સુદિ લિગાર. અ. ૨૭
- કોસલરે કોશલપુર ઉદ્યાનમેરે,
પડીયો પાંમૂં દુઃખ;
ઓછેરે ઓછે જલ જિમ માછલીરે,
રંચ ન પામું સૂખ. અ. ૨૮
- ભૂપતિરે ભૂપતિ શ્રી ભરતેસરે,
આય ગયો અભિરામ;
કરૂણા રે કરૂણા અધિકી ઉપનીરે,
કોમલ છે પરિણામ. અ. ૨૯
- આંણીરે આંણી ગંધાંબુ તદારે,
સીંચ્યો અંગ સનેર;
નાશીરે નાશી શક્તિ ગર્ભ સહીરે,
જિમ જાગ્યાંથી ચોર. અ. ૩૦
- હૂવોરે હૂવો તામ સમાધીયોરે,
અચિરજ અધિકો પાંમિ;
મહિમારે મહિમા ગંધાંબુતણોરે,
પૂછિયો મેં શિર નામિ. અ. ૩૧
- ભાઈરે ભાઈ તુમહારો ધમિ ભણોરે,
સારથવાહજ એક;
ગજપુરરે ગજપુરથી ઇહાં આવીઓરે,
સાથે મહિષ અનેક અ. ૩૨

તૂટેરે તૂટે લૈસો એકજીરે,
પડીયો મારગ વીચ;
માથેરે માથે પગ દેઈ ચલેરે,
લોક જિકેછે નીચ.

અ. ૩૩

મોટેરે મોટે ઉપદ્રવે મુવારે,
સેતકપૂર પેળિ;
પવનજરે પવનજ પુત્ર નામે લલોરે,
દેવ હૂવારે સંતેળ.

અ. ૩૪

અવધિજરે 'અવધિગ્યાનસુ' પેળીયારે,
પૂંવ લવાંતર જામ;
વ્યાધિજરે વ્યાધિ વિકુંવી દેશમેરે,
પુર પુર ગામહિ ગામ.
દ્રોણજરે દ્રોણ મેઘના દેશમેરે,
નહી વ્યાધિ પયસાર;

અ. ૩૫

મામોરે મામોજસે પૂછીયોરે,
એછે કવણ વિચાર.

અ. ૩૬

પૃથિવીરે પૃથિવી સગલી માંહિરીરે,
અંતર એછે કાંઈ;

જિમછેરે જિમછે તિમ સાચો કહોરે,
જૂઠું કહે દુઃખ થાઈ.

અ. ૩૭

ગોલેરે ગોલે પ્રભુજ સાંલલોરે,
પ્રિયંકરા મુજ નારિ;

૧ અવધિ જ્ઞાન એ પ્રલક્ષ જ્ઞાન કહેવાય છે. તેથી ઇન્દ્રિયાની અપેક્ષા વિના અમુક ક્ષેત્રસુધી રૂપી પદાર્થનું સ્વરૂપ સમજી શકાય છે.

રોગેરે રે ને પીડીથી ઘણૂંરે,
ગર્ભતણે આધારિ

અ. ૩૮

હૂંધરે હૂંધ સહિજ નિરોગણીરે,
પુત્રી પિણુ પ્રધાન;
પ્રસવીરે પ્રસવી સુખે સમાધિતેરે,
વિસદયા અભિધાન.

અ. ૩૯

થારેરે ધારે જિમ તિમ માહિરેરે,
દેશ હુંતો સમભાય;
પુત્રીરે પુત્રી સનાન જલેકરીરે,
સીંચ્યાથી સુખ ધાય.

અ. ૪૦

પૂછિએરે પૂછિઓ મુનિવર એકઠારે,
સત્યભૂતિ સુખદાય;
એછેરે એછે કવણુ વિશેષણરે,
જાને ભેદ લઘાય.

અ. ૪૧

દાખેરે દાખે દ્રાક્ષથકી ઘણૂંરે,
વાણી મીઠી વિશેષ;

પૂરવરે પૂરવ ભવના તપતણોરે,
એકદા અછે અશેષ.

અ. ૪૨

ધાવજરે ધાવજ નેસ સોહામણારે,
શાલતણો અપહાર;

વ્યાધિજરે વ્યાધિ સગલીનો ક્ષય કરેરે,
લક્ષ્મણુજી ભરતાર.

અ. ૪૩

એ ગુણુરે એ ગુણુનો કરતાર છેરે,
સનાનતણો જલ સાર;

અમૃતરે અમૃતહીથી ગુણ ધણારે,
 ૧ મુરગુરૂ ન લહે પાર.

છ. ૪૪

મુનિવરરે મુનિવરછની વાણિથીરે,
 ૨ પ્રત્યય લડીય પ્રવશ,

જલનોરે જલનો પ્રગટ પ્રભાવછરે,
 પ્રગટયો લોગ સમશ.

છ. ૪૫

એમજરે એમ કહીને મોમણીરે,
 સ્નાનતણે જલ દીવ;

છાંટોરે છાંટો નાંખી દેશમેરે,
 દેશ નિરોગો ધીવ.

છ. ૪૬

ઉઢીજ ઉઢીજ જલસે સીંચીયોરે,
 મેં તૂડિ ઇણવાર;

શક્તિજરે શક્તિ શાલગ ઓધાવહીરે,
 રૂંઝીયો ખિણ કમઝર.

છ. ૪૭

ભરતજરે ભરતજને મેં દેખીયોરે,
 જલનો પ્રગટ પ્રભાવ;

આંણોરે આંણો અતિક્રી ઉતાવડારે,
 છોડો અવર ઉપાવ.

છ. ૪૮

ઢાલજરે ઢાલજ અઉઆલીસમીરે,
 કેશરાજ મુખ પાય;

જેહવીરે જેહવી તો ૩ ભવતઅતારે,
 તેહવા મિલેકિ સહાય.

છ. ૪૯

દુહા.

ભામંડલ હનુમંતજી, અંગદ સુલટ સલીલ;
રામ કહે જોલાયકે, કામતાણી નહીં લીલ. ૧
પહિત્રી જલો લરતપે, ભરતને લઈ લાર;
સ્નાનોદક લાયો સહી, કોઈ મ લાયો વાર. ૨
આજ લગે સેવક હુતા, આગે તુમ્હ મુજ બ્રાત;
ભાઈ નિક્ષા આપિવે, રાખો જગ અખિયાત. ૩
જિહાં લગે જગ જીવસુ, તિહાં લગે ઉપગાર;
વિસરસ્યુ નહિ તુમ્હ અછો, પ્રાણુદાન દાતાર. ૪
આપણ કાજે સોયલા, પરકાજે સમરથ;
જયાંકુ રાખે સાંઘ્યાં, દેદે આડા હાથ. ૫

ઢાલ, ૪૫મી મેરો મેરો લાલ કહે સખ કોય-એદેશી.

અલુ એક જલ પાઈયાં, તૃષાતુર જીવાય;
મૃતોપરિ ઘટ નોઢીયાં, જલ નિકલ વહિ જાય,
સોઈ સયાણો અવસર સાધે, અવસર સાધે સાંમી આરાધે. સો. ૧
ખયસી વિમાને તે તખ અલીયા, વિદ્યાધરવિદ્યા બલે વલીયા.

પુરી અયોધ્યા આલી આયા,
ભરત નરેશર સોવત પાયા. સો. ૨

ઊપરિ લેમે સેજ સુંહાલી,
લતી રતિયે નીંદ રસાલી;

અંખર રહીયા રાગ આલાવી.

નાહ બલે લીયો ભૂપ જગાવી. સો. ૩

જગિયોભૂપ હૂવો હૂસીયારી;
 દહુદિશ જોવે નિજર પસારી;
 આંગે ઊભા દીકા સોઈ,
 પૂછે પ્રભુ કહો કાર કોઈ.
 ભામંડલ ભાળીસગ વાતો,
 ભરત હીયામે દુઃખન સમાતો;
 ઉકાવત હી હૂવો આંગે,
 બચસિ વિમાને મારગ લાંગે.
 કૌતુક મંગલ આયા ત્યાલી,
 સોવતીરે જગાવી રંગાલી;
 દ્રોણ મેઘ પાસે તે ભાલી,
 સખ ગુણ લક્ષણવંતી સાચી.
 કન્યા સહસ્રતણે પરિવારે,
 તે સાથ લગી તમ લારે;
 પ્રતિજ્ઞા છે સહૂની સરિણી,
 એકજ પતિ કરિવાને હરણી.
 ભરત અયોધ્યાયે પહંચાયે,
 [પાસે] ભામંડલજી આયે,
 વિશદ્યા સગલીસુ લીધી,
 આદ્યા તળહી લીલ ન કીધી.
 જલ દ્વીપે ઉજડો દેખી,
 રવિ ઉગ્યાનો ભરમ વિશેષિ;

સો. ૪

સો. ૫

સો. ૬

સો. ૭

અતિહી વેગ વિમાન ચલાવે,
વાત કહતાં પ્રભુપે આવે. સો. ૮

સહુ કોઈ આરતિવંતા,
હોતા કદિ આવેઉવાટ નેવંતા;
સૂર ઉદય 'પ'કજ વિકસાવે,
દેખિ વિશદયા સહુ સુખ પાવે. સો. ૯

વિશદયા પ્રભુનો તનુ ફરસે,
જાણે દૂધે જલહર વરસે;
શક્તિ સહુ દેખતાં નાહી,
જિમ નાગણી માર્યાથી લાહી. સો. ૧૦

સા જાંતી હનુમંતે અલી,
તળ સા ન શકે હીડો હાલી;
જેમ ગિડી સીંચાણે સાહી,
પૂછતાં યોલંત ઉમાહી. સો. ૧૧

અન્નસીની હું લઘુ લગની,
દેવી રૂપે છું શુભ લગની;
કેડ પડી ફેડું તસ ઠામો,
મહાશક્તિ છે મહારો નામો. સો. ૧૨

ધરણે દ્રે રાવણને આપી,
રાવણપિણ હું ચિરકરિથાપી;
કામ સર્થો [હી] રાવણ કેરો,
પિણ લક્ષ્મણનો ભાગ લજેરો. સો. ૧૩

મોટા તેનો તપનો નેશ,
વિશદ્યા દેખી મન મોશ;
થરહર થરહર કરિ ધૂળજો,
તેહ લણી પ્રભુ મેં ન રહાંજો.

સો. ૧૪

ફિર નહી આવું સાથ તુમહારે,
અળ એ નિશ્ચયો ચિત્ત હમારે;
અળકે ને જીવે વાલહીસું,
છાની માની હોઇને રહીસું.

સો. ૧૫

સગલા મિલી દીધો ફિટકારો,
લજ્જા પામી હારી જમારો;
દાંતે સાથે લીધી ભૂતી,
દષ્ટિ અગોચર થઇ તે ભૂતી.

સો. ૧૬

વિશદ્યા તનુ ફરસે ફેરી,
તિમતિમ સાતા થાય ઘણેરી;
બાવન અંદન લેપ કરાઈ,
પ્રભુ રૂઝાણો અતિ સુખ થાઈ.

સો. ૧૭

આલસ મોડી ઊઠિઓ સ્વામી,
સર્વ પ્રકારે સાતા પામી;
દેખે આંમુ નાંખે રામો,
લક્ષ્મણ પૂછે પ્રભુને તામો.

સો. ૧૮

એ સ્યા કોટકિસ્યા રખવાલા.
એસી બાલા રૂપરસાલા;
એ સ્યા આવે છેરે વધાવા,

એ રથા લોગા નાર મિલાવા.

સો. ૧૯

રામ સહુ વિરતંત સુણાવે,

વિશદ્યાની વાત વણાવે;

કન્યા સહસહી સાથ સુહાવે,

વિશદ્યા પ્રભુ રવ્યાહ કરાવે.

સો. ૨૦

સોલા હજાર નારીમાંહિ,

વિશદ્યા પટનારી પ્રાંહિ;

જિમ રાઘવને સીતા રાંણી

તિમ લક્ષ્મણને એહ વખાણી

સો. ૨૧

વિદ્યાધરને વાનર મિલીયા,

આપણમે કીજે રંગ રલીયા;

જન્મોચ્છવ જિમ ઉચ્છવ હોવે,

દેવી દેવ તમાસો જોવે.

સો. ૨૨

નીસાણે તળ પડીયો ધાવો;

આનંદિયો અયોધ્યા રાવો;

સાજન જનને અધિક ઉદહાસો,

દુર્જન જનધર પડીયો ત્રાસો.

સો. ૨૩

સૌમત્રી જીવંતો સુંણીયો,

રાવણુ તળ ચિંતાથી હુણીયો;

સાંમત 'મત્રીને જોલાવી,

કરે મતો ઉસારે આવી.

સો. ૨૪

સૌમત્રી મેં શક્તિયે તાડ્યો,

જાણ્યોથો મેં મારી પાડ્યો;

રામ નરેશર હૂવાં બ્રાતો,
નહી જીવે વિણ લક્ષ્મણ બ્રાતો. સો. ૨૫

વાનરડા સહુ જાશે ભાજી,
ધણીયાં વિણ લડશે નહીં સાજી;
‘વાયે’ વાદલ જાશે ફાટી,
વિણ ઓષધિપેં વ્યાધિજ કાટી. સો. ૨૬

ભાઈ સુત સહજેં છૂટેસે,
નાગપાસ જાંધન તૂટેસે;
સહજેંઈ સહુ આવી મિલીસે,
દૂધમાંહિ એ સાકર ભિલસે. સો. ૨૭

એતાંમાંહે કોઈ ન હૂઈ,
દેવતાણી કરણી છે જૂઈ;
સુપનાંને હૂવો વિવહા હો,
ભાઈ સુતની આરતિ અગાહો. સો. ૨૮

મંત્રી ભાજે સીતા છૂટે,

અતઃ—

રાવણુતણે કપાલિ, ૨અઠોત્તરસો બુદ્ધી;
લંકા શીટણકાલિ, એકહી બુદ્ધિ ન સાંપડી.
x હિરસ કીજેં નહીં પુણ્ય પરિતી વીના,
હિરસ કીધેં નહીં હોત માયા,
હિરસ તે હામ પિણ કાઈ ખૂર નહિ,
હિરસસેં હોત હૈ ખીણ કાયા,
હિરસહી હિરસમેં વાત સહુ વહ જામ,

૧. પવનથી. ૨. એકસો આઠ બુદ્ધિ.

ભાઈ સુતના બંધન ખૂટે;
એહતો પ્રભુજી તુમહ નહી કરિસ્યો,
મુંવા કેડે તો નહી મરિસ્યો.

સો. ૨૬

એણ હીગીયો આગેં રાખો,
ભૂંડું કીધાંનો ફલ ગ્રાખો;
આપ દુખેં પરનો દુખ જાણો,
તુમહે આગેં આગેં તાણો.

સો. ૩૦

રાવણુ મંત્રીસર અવગણીયા,
હૂત ખોલાવીને ઈમ ભણીયા;
રાજા રાઘવ પાસે જાઈ,
વાત કરો જે મેં કહુવાઈ.
આયો તે રાઘવ દરબારેં,
ચોલેં રોક્યો તે પ્રતિહારેં;
પ્રભુ આદેશેં આગેં આયો,

સો. ૩૧

કર્મ બંધે તિકે સાથ હોઈ,
રાવણુરાય ત્રિહં ખંડી સાહિબી,
હિરસહી હિરસમેં આથિ ખોઈ.

૧

યતઃ—*માયા^૧દોલતિ કહી, તહે દોલતાં હૈ તાહિ,
આતિ દેવેં કમરમેં, જાતી જાતી માહિ,
જાતી જાતી માહિ કમર કરડો કરવાવે,
જાતી જાતી તોડિ રોય હીયે દુઃખ ભરાવે,
રામ કહે માયા નરક તું નેડો જાહિ,
જાં માયા દોલતિ કહિત હૈ દોલાતા હૈ તાહિ.

૧

સલા દેખતાં અચિરજ પાચો.

સો. ૩૨

ઇંદ્ર સલા તેહવી એ દીસે,

પ્રભુજ ઇંદ્રજ વિસવાવીસે;

સામાનિક સુર નૃપ જે પાસે,

પાજેં લાગીને વચન પ્રકાશે.

સો. ૩૩

રાવણુ લાજે તુમ્હ ગુણુ સિંધૂ,

મેલો મહારા એ સૂત બંધૂ;

સીતા ટાલી લ્યો મુજ રાજે,

અર્થ લેઇને સારો ઋકાજે.

સો. ૩૪

કન્યા તીન હજારજ આપું,

આજેં સોડ પ્રીતિજ થાપું;

ઇમહી કરિતાં નાવે દાઇ,

તો તુમ્હ સાડું નહીછે કાંઇ.

સો. ૩૫

રામ કહે તું કહીજે તેહને,

રાજ અરથ દિઓ ચાહેજેહને;

પ્રમદા ચાહું નહિ અનેરી,

વાત મ કહીજે એહવી ફેરી.

સો. ૩૬

પૂજી અર્ચીને દો સીતા,

જે તુમ્હ મેલેહો વિશ્વવદ્દીતા,

તો હું મેલેહો એહનો એહો,

લાઇને સુત આણિ સનેહો.

સો. ૩૭

૩ સીતા શિવાય રાજ્ય લઇ લ્યો. ૪ કાર્યો. ૫. માયા-દેવતા-
એલાત. અર્થાત્ માયા આવે છે સારે કમરપર લાત મારે છે અને
જાય છે સારે છાતીપર લાત મારતી જાય છે.

દૂત કહે તુમ્હ સ્વાંમી સયાણા,
 વચન કહો છો અધિક અયાણા;
 ત્રિયા હેતે હરો છો પ્રાણો,
 રાવણુ રૂઠાં નહિ કે પ્રાણો.
 સૌમત્રી તુમ્હ જીવિઓ જાણ્યો,
 તેહથી તો તુમ્હ સુદિન પિછાણ્યો;
 અળ કૈસો મત્રી કપી આપો
 નઉં બરસ્યો એ નિશ્ચયે થાપો.
 એકહી રાવણુ વિશ્વહિ જેતા,
 રાવણુના બલ ભાળૂં કેતા;
 સૂર ઉદયથી જાયે માસી,
 અંધકાર બહુ દેખિ વિમાસી.
 સૌમત્રી કહે છીતા દૂતો,
 પ્રભુ અનુસારે તુજ^૧ આ કૂતો;
 રૂઠમ વિના તૂં જોલો જોલો,
 દેખાયે છે કૂટા ઢોલો.
 ફિટ રાવણુનો જીવ્યો^૨ આજો,
 જોલતો નવિ પામે^૩ લાજો;
 જેહના વાલ્હા નંદન ભાઈ,
 બંદિયકી ન શકે છોડાઈ.
 જારે કહે તુજ સાંમી સાથે,
 એમ કહી છે રઘુવર નાથે;

સો. ૩૮

સો. ૩૯

સો. ૪૦

સો. ૪૧

સો. ૪૨

ઉંદર બિલ તજિઆ અખખેતે,

સાચ કરેરે લાખી જેતે.

સો. ૪૩

લક્ષ્મણની એ તાતી વાંણી,

સાંભલતાં વાનરડાં આંણી;

કંઠે સાહી બાહિર કીધો,

ફૂત ગયો પ્રભુ પાસે સીધો.

સો. ૪૪

પાંચ અને એતો ચાલીસે,

ઢાલે સફલી સયલ જગીસે;

કેશરાજ ઋષિરાજ વિચારે,

સાચો જીતે જીતો હારે.

સો. ૪૫

દુહા.

ફૂત કહી શ્રવણે સુણી, ફિરિ તેડયાં મંત્રીશ;

કહો મતો કીજે કિસું, આરતિવંતો ઇશ.

૧

મંત્રી લાખે દેવજી, સો વાતાંકી એક;

કહી સુણાવાં સ્વામિને, સ્વામી તજે ન ટેક.

૨

સીતા દેતાં રામને, સરે સહુ તુમ્હ કામ;

ભાઈ સુત આવે ઘરે, રહે સહુની મામ.

૩

એહ સુણીને લીતરી, આણે અધિકી રીસ;

કોઈ ન સુધી સરદહે, કિસું કરે મંત્રીશ.

૪

ઢાલ, ૪૬ મી. શ્રેણિકરાય હુરે અનાથી નિગ્રથ

એ દેશી.

આવણરાય આશા અધિકી થાય,

તેતો છોડીરે કિઉંહી ન જાય.

રા. ૧

વિદ્યા તો બહુરૂપણી, તે સાધિવાનો ચાચ;
 દેહૂરે જિન શાંતિને, હૂધરે શાંતિ કષાય. રા. ૨
 રાજકાજ સહુ પરિહરિ, વિગથરી વિગથા વાત;
 એક ચિત્ત સાધન કરઈ, વિદ્યાનો અવદાત. રા. ૩
 શાંતિનાથ જિનેંદ્રનો; કરે પ્રથમ સનાત્ર;
 તેહુ પિણુ અઠો નરો, કરિવારે પાવન રંગાત્ર. રા. ૪
 દેવ તૂં સહુ દેવનો, શાંતિનો કરતાર;
 આરતિ સાચર તારણો, શિવનોરે લલ લરતાર. રા. ૫
 સર્વહી સુખ સંપદા, સર્વહી કલ્યાણ;
 સ્વામીનાં પદ સેવતાં, મહિમા મેરૂમાણ. રા. ૬
 પૂજા અષ્ટ પ્રકારની, કરિત અષ્ટહી સિદ્ધિ;
 અણિમાદિક આછી મહા, પુહવીરે માંહિ પ્રસિદ્ધિ. રા. ૭
 વીતરાગજ ધ્યાવતાં, વીતરાગજ હોય;
 ઇલી લમરી ધ્યાનથી, ઇલીરે લમરી જોય. રા. ૮
 પ્રારસ ફરસ્યાં લોહડો, જેમ હોવે હેમ;
 પ્રભુતણા પદ ફરસતાં, પામેરે પ્રભુપદ તેમ. રા. ૯
 નીર તો ખાલાંતણો, મિલિઉ ગંગામાંહિ;
 માન પામે મહીયલે, તિમ તુમ્હરે સેવા પ્રાંહિ. રા. ૧૦
 દ્રવ્ય લાવેં દોપરેં, પૂજા વિધિ આરાધિ;
 રતનની શિલા ઉપરેં, બયઠોરે આંણિ સમાધિ. રા. ૧૧
 મીંટ તો જિન સાંમુહી, માંડી ધ્યાન કરંત;
 અક્ષમાલા કર ગ્રહી, વિધિસુરે જાપ જપંત. રા. ૧૨
 કહે દેવી મંદોદરી, તખ પોલીયા ચમદંડ;

દિવસ તો આઠાં લગે, માંડારે ધર્મહિ મંડ. રા. ૧૩
 આયંખિલ નીવી કરો, કરો તપ ઉપવાસ;
 જિનતણી પૂજા કરો, કરિ લેઉરે શીલ અભ્યાસ. રા. ૧૪
 પડહ દીધો પુરવિષે, એહ કીજયો ધરમ,
 નહી કરે તે મારિવો, એ ભાખીરે વાણી ગરમ રા. ૧૫
 ચરે આવી સુગ્રીવસુ, તખ એ જાણાવી વાત,
 વિદ્યા તો બહૂરૂપિણી, સાધેરે વિશ્વ વિખ્યાત. રા. ૧૬
 કપિપતે કહી રામસુ, અળ કીજયે ઉપાય;
 સિંહુરે પાખર પડયાં, લીધોરે કિઉંહી ન જાય. રા. ૧૭
 રામ કહે જિન આગલે, પૂરીયું છે ધ્યાન;
 અંતરાય થે મતિ કરો, હૂંધરે કોઇ અગ્યાન. રા. ૧૮
 એહ વિદ્યા સાધિવા, નેહિ ઘાં હમ આજ;
 એક લીધો નવિ પડે, બહૂલારે વિણસે કાજ. રા. ૧૯
 થાય એ સુગ્રીવની, કરેવો ઉપકર્મ;
 મૂલહીથી છેલ્લો, આતુરરે હૂંધ અધર્મ. રા. ૨૦
 અંગદાદિક આવીયા, પામિવા પરસંસ;
 ગુપત રાવણુ પાખતી, કરિવારે વિદ્યા 'બ્ર'સ. રા. ૨૧
 ઉપસર્ગા કીધા આકરા, કીયા વિવિધ પ્રકાર;
 ધ્યાનથી દશકંધરૂ, ન ચલિઓરે એક લિગાર. રા. ૨૨
 કહે અંગદરાયસુ, રામ તેજ અખંડ;
 જાણીયા તેનેથી, માંડિઉરે એ પાખંડ. રા. ૨૩
 તે હરી સીતા સતી, એ રાખે પરપંચ;
 દેખતાં મંદોદરી, હૂં લેઇરે જાઉં ખંચ. રા. ૨૪

સાહી લીધી સુંદરી, જેસી હોય અનાથ;
 નિજરે આગે રોવતાં, લેઈ ચાલ્યો છે કપિનો સાથ. રા. ૨૫
 ધ્યાનસુ' સંલીનતા, નીહાલી નિજ નાર,
 જાણિ નિશ્ચો આકરો, વિધારે સિધિ તિવાર રા. ૨૬
 ગગનને ઉઘોતની, કહે વિદ્યા નામ;
 થારા મનરા વાંછીયા, સારૂરે સગલા કામ. રા. ૨૭
 વિશ્વને વશ આણિવા, અછું હું સમરથ.
 કુંજુ લક્ષ્મણુ રામજી, અવરજરે સહૂએ સથ. રા. ૨૮
 કહે રાવણુ રાયજી, તું કહે તે સહૂ સાથ;
 સમય સંભાલે' સહી, અવિચલરે છે મુજ વાચ રા. ૨૯
 વિસજી' વિદ્યા તદા, જાય પહૂંતી કામ;
 વાનરા પિણુ રામને, કરેરે આવિ પ્રણામ. રા. ૩૦
 હાલ. મંદોદરી-ઉવાચ.

કહે રાણી મંદોદરી સા, સીધી વિદ્યા બાંહૂ રૂપ;
 લંકા ગઠરા રાજી વિના સુમતિ,
 સહેલી કામ કિસું કરો, લક્ષ્મણુજી જીવિત થયો,
 રામનો પુન્ય અનૂપ. લં. ૧
 ભાઈ તે દુખદાયી થયો, ગયો તે તેહને પાસ,
 સજન થારે બંધન પડ્યા, હિવ કેસી કરો જીતની
 આશ. લં. ૨

બિલીપણ મનાયને, સીતા દેવણુની વાત;
 કીજે'જી દશરથ નંદસુ', જ્યૂં ટલે ઘણાનીજી ઘાત. લં. ૩
 ભાઈજી સુત આવે ઘરે', વરતેજી મંગલ માલ; લં.

એ અહંકાર છોડ્યાંધકી, જાશેજી દૂર જ'જાલ. લં. ૪
 જો ન તજો અભિમાનતા, તો તુમ્હેં જાણોજી સ્વામિ; લં.
 મુજની એહીજ વીનતી, કીજેજી જસનો કામી. લં. ૫

इति राणी मंदोदरीनी ढाल संपूर्ण.

દેવી મંદોદરી અંગદ—તણે સુણીને રૂઢત;
 કરતહૂંહૂંકાર અધિકો, આવેરે ઘરહી તુરંત. રા. ૩૧
 સ્નાન લોજન કરી રાવણ, આવહી ઉધાન;
 સતી સાથે જોલી તળ, મન સારે અનુમાન. રા. ૩૨
 નેમ લંગતણે ભય અતિ, લાજહિ હિવડાં દેખિ;
 મારિ દેવર સ્વામિ થારો, સેવુરે તુજ વિશેષિ. રા. ૩૩
 એહ સુણતાં કટુક વાણી, રાયની દુઃખદાય;
 તોસ આશા સાથ ધરતી, પડીરે મૂર્છા ખાય. રા. ૩૪
 કરી શીતલતા ઉઠાઇ, અભિગ્રહ કૃત સાર;
 રામ લખમણ મુ'વા પાછે; તજિવારે મેં આહાર. રા. ૩૫
 એહ સાંભલિ રાય ચિંતે, રામસુ' અતિ ખ્યાર;
 હું વિખાસ કરું સો વાદે, ન મિલેરે એહનો તાર. રા. ૩૬
 સકતે' નેહા નહિ હોવે, થલમે' પંકજ જેમ;
 માછલો તલફી મરે, જલમે'રે ઉપજે પ્રેમ. રા. ૩૭
 અનુગતો એ મેં કીયો, વિલીખણનો જોલ;
 માનીયો નહી માનને વશ, સાલેરે સર સમતોલ. રા. ૩૮
 પરધાને' પરગટપણે, હું વારીયો ખહુ વાર;
 સો ન માન્યો આજ જાણ્યો, મુંહડેરે મુજ પડી છાર. રા. ૩૯

યત:—

“* પરિવર્તિનિસંસારે, મૃતઃ કો વા ન જાયતે ।

સ જાતો યેન જાતેન, યાતિ વંશઃ સમુન્નતિમ્ ॥

કુલ કલંકયોમે આપણો, કાજ ન સરીયો કોઈ;
હાથ મસલે સોચ કરિવે, ન લહૂરે વેલા સોઈ. રા. ૪૦
એહને ધરવી દીપમે, રામ દલને પાસ;
એમચિંતવી લેઈ આલ્યો, બહિનીરેકરે મનથી ઉદાસ. રા. ૪૧
નર રૂપ ધારી કંદરામે, રોયવા લાગી તામ;
મોહ પુત્રહૂં માન જગમે, તું બહીનેરેછોડે નિકામ. રા. ૪૨

સવધયો:—કર્મ પરિણામ નૃપ તાકો સુત મોહ મહીપ,
તાકો પુત્ર માન મેરી જગમે વડાઇ હૈ,
સ્વર્ગ લોક ઇંદ્ર તિકે માનત હૈ મેરી મોજ,
શુભ્ર લોક દાનવ કરે દેવાંસુ લડાઇ હૈ,
મૃત્યુ લોકમાંહિ કોઇ નાંહિ દેખ્યો આપસ(મ),
હુંઠી સખ ઠોર મેંતો એહી ઠોર પાઇ હૈ,
અખ મો બતાવો ઠોર તાકી લાગુ ખીક દોર,
માનકી તણ મરોર કોડિ જાતકું લખાઇ હૈ ૧
માન જોયો ઇંદ્ર જાને દીયો તુમ્હે કાઠમાંહિ,
માન જોયો ધનદ જિનેંદ વ્રતધારી હૈ
માન જોયો વાલી જિણે ચિહુ દિશિ તુમ્હે ક્યોં
કરકે તપસ્યા લગ્યે વડે બ્રહ્મચારી હૈ,
માન હાર્યો બંદ જિણે દીવી તુમ્હ ગેહ ધારી,

* હંમેશ ચક્રની માફક ફરતા સંસારમાં કાણુ સુવો અને
જન્મ્યો નથી. પણ જેનાથી વંશ ઉન્નતિ પામે તેજ ખરી રીતે
જન્મ્યો કહેવાય છે.

ઢાલ, નિહાલદેકી—દેશી.

માની નિરમાની થયાળ કાંઈ, શોભા નહી સુલતાણુ;
પાંણી ઉતરીયાં પછેળ, કાંઈ જીવત મૃતક સમાણુ.

અળ મતિ છાંડો માન મહીપતિળ. ૧

અનમનમાવણુ આપકોળ કાંઈ, ગિરૂદ વડો રાજન;
આપ પોતે પરને નમોળ, કાંઈ હારિ થયા હિરાન. ૨

પહિલી એ કારજ કિમકીયોળ, કાંઈ પહોચ વિના પરતીય;
આણી અનડથકી ખસ્યાળ, કાંઈ તળત માનનો ગીય. અ. ૩

અળ દેતો એ ચોષતાળ કાંઈ, શિર રહિસે ગયો નાક;
નાક વિના શિર એહવોળ, કાંઈ દવસુ' જલીયો ઢાક. અ. ૪

માન ગયાં મહાતમ ગયોળ કાંઈ, વિણ મહાતમ જીવે સોય;
દીવ થયાં દીવાતણીળ, કાંઈ મહમા ન કરે કોય. અ. ૫

સ્થુ' જીવ્યો હુર્યાતણોળ કાંઈ, દિનમે' ચંદા જેમ;
મૂલન માને મહીતલેળ, કાંઈ અગ્નિ આગે જિમ હેમ. અ. ૬

માન રાખણો માન દ્યોળ કાંઈ, મતિ દો પાછી સીત;
કાંને સુણસ્યો સળ મુજેળ, કાંઈ રાવણુ થયો ફજીત. અ. ૭

સંખાહો જલ આપણોળ કાંઈ, દેખિ ન ચૂકો દાવ;
તુમ્હસે જીતે જંગમે'જી, કાંઈ એહવો કુણ છે રાવ. અ. ૮

દિન ફિરણું સુ' મન ફિર્યોળ કાંઈ, ગાઢો કીયો માન;
મુજ આગે એ કવણ છેજી, કાંઈ જાણે સકલ જિહાન. અ. ૯

પીછો આવી તરૂતલેજી કાંઈ, સીતા ધરિ કહે એમ,
મનમાંહિ નવી આંણસુ'જી, કાંઈ કાયાસુ' દેવુ' કેમ. અ. ૧૦

હસમણુ દાવ ચૂકે નહીજી કાંઈ, કુમતીયે દીયે ભરમાય
ચુરંચાય પેલાંતણોળ, કાંઈ એ દીયે કુમતિ જતાય. આ. ૧૧

મૂલ ઢાલ.

આજ દીયાંહિરે નવિ વણે, લોગમેં અપવાદ;
હારિ દીધી સહૂ કહિસે, મેટીયોરે મન ઉનમાદ. રા. ૪૩
રામ લક્ષ્મણ ઇહાં આણી, માન સગલો મારિ;
ધરમને યશ ખેલ રાખણ, દેસિઉંરે અપૂઠીનારિ. રા. ૪૪
એમ ચિંતવતાં ચિત્તસું, ગઈ રાતિ વિહાય;
*પ્રાત પ્રભુજી સુણો વારતા, ખેતજરે મંડિઉં આય. રા. ૪૫

છંદ ભતિ ત્રિભંગી.

રાવણુકી ફેળાં વધતી મોળાં
ચલી દરરોળાં કંકાલી,
૧ગયવર ગાજંતા તૂર વજંતા;
શ્વર લજંતા તળ ચાલી,
૨હુયવર હણણાટાં વહતાં વાટાં;
ખુરા સંથાટા ૩ભૂ હાલી,
રથરા ચણુધાંટાં ઘણુણાટાં;
થાટેં ચાઠાં મતવાળી. ૧
માની મચ્છરાલા ઝિરદ વડાલા,
પેટ કુંદાલા મત વાલા,

માન હારી દુર્ગાં જિણે આરતી ઉતારી હૈ
મર્ત્યલોકમાંહિ મુજે આપ એક ખરો ધીરો,
આજ હું વિસાર્યો તાતે તોય રાણુકી વિચારી હૈ. ૨

* સંવારે.

૧-મોટાં હાથીઓ. ૨-મોટા અશ્વો. ૩. પૃથ્વી.

સવધયો:-*

પરમી ત્રિયા આંણિ ધરે મુણ રાજન,
માન કરી દલ સગલ સન્નેરે, વીર શિડે નરરાજ સહે;
નીસાન ધરે વિધયા ધન દેરે, રામમી તેગ વિશેષ ભમ અમ,
હારિકે હાંસલ દેવોડીસારે, ધિગદ્ધ ધિગદ્ધ નરનાથ નિશાચર;
ટેક ગ્રહી દિર ટેક કું છારે. ૧

કવિતા:-*

અકળ મિત્ર જે મૃદ, અકળ સુત વિનય વિદ્યણા;
અકળ આંગ વિણ નયને, અકળ મુંદતો મતિ હીણો,
અકળ મુનીસર અપઠ, અકળ નિસનેહી નારી;
ટેક વિના નર અકળ, અકળ ગુણગોઠ ગમારી,
અકળ દાસ ઉદમ વિના અકળ કુલચણુ ભૂપના;
કવિ (ગદ) ગંગ કહેહો રાયહર, અકળ કિહાને ઉપના. ૧
રાક્ષસ બલવંતા જ્ઞેર વહંતા, મુંદગજંતાં તિહાં આવે;
વાજંત્ર વજંતા પીસે દંતા, કોઈ હસંતા વિન ભાવે,
મુદગર ઉછલંતા હાક કરંતા, હોઈ ભય બંતા કેઈ ગાવે;
માનેં મયમત્તા હોય કરતત્તા, મોડે ગત્તા ધૂનવે. ૨
સિંદૂર સુંડાલા હાથી કાલા ચરણે ચાલા જૂઝાલા;
બગતર પરિમાલા વડા હથાલા, રણે રસાલા મચ્છરાલા,
કોધેં કરિ કાલા લંકાવાલા, દાન વચાલા રખવાલા; ૩
આપસમેં દોડે હોડા હોડે મુંછ મરોડે વલ ધાલે,
કસણાકું તોડે ખડા સન્નેડે, લંબે ઘોડે [સખ] ચાલે;
વાનરડા થોડે ધાલી જોડે, દ્યાવણુ દોડે ભર જાલે,
ભૂચર ભક ભોડે સીત બહોડે, એહને તોડે કુણુ પાલે. ૪
રાવણુ તે દેખી માન વિશેષી વધતી શેખી ચઢી આયો;
રણુભૂમિ ધસેસી લાતાં દેસી, કંપે સેસિવર પાયો;

મૂલ ઢાલ.

મૂઝ મંડિયો રામ રાવણ, લડે સુલટ અપાર;
બાણ લક્ષ્મણુતણા વરસે, બાણેરે સજલધાર. રા. ૪૬
દેખી બલ લક્ષ્મણુતણો, શંકીયો ભૂપાલ;
વિદ્યા તળ બહુરૂપણી, સમરેરે નૃપ તતકાલ. રા. ૪૭
તામ રાવણુ કરે આપુણ, રૂપનો વિસ્તાર;
ભૂમિ ગગને પૂઠિ, પાસેરે રૂદ્રાકાર. રા. ૪૮

છંદ.

વાનર અતિ જોસે ભયાં અપસોસે, હોઠ મસોસે વલિ આયા,
સુગ્રીવ ભરોસે સળ સંતોસે, ભરીયા રોસે વરદાયા,
રાક્ષસને કોશે સતી સદોસે, લંક મસોસેરે ભાયા,
સ્વામીને તોસે સદા નિદોસે, રાવણુ જોસે રઘુબાયા. ૧
વાનરડે મંડી વડા ઉઠંડી, રણના ચુંડી આફરીયા,
શિર શિલા પ્રચંડી રાખસ ખંડી મારે અફંડી લાતરીયા,
ગુરબં જડ મંડી ઘણા ઘમંડી દેખે ચંડી પાખરીયા,
એહવો પાખંડી કર હૈ ભંડી, હૈ હૈ છંડી પરતિરીયા. ૨

મૂલ ઢાલ.

તામ લખમણુ અધિક બલીયો, ગુરૂડનો અસવાર;
જેમ નટુઓ ફિરે નાચત, રાવણુરે કેરી લાર. રા. ૪૯
જિહાં દેખે તિહાં મારે, બાણસુ તે રૂપ;
એહી બંધ કુબંધ હૂવો, ચક્રજરે સુમરે ભૂપ. રા. ૫૦

વાનર ચઢેસી આગ્યા લેસી, રામ નરેસી મન-ભાયો;

લખમણુ શુભકેશી પીત સુવેશી ફતે કરેસી આ જાઓ. ૫

૧-પીળા વેશવાસો. ૧ સંભારે.

છંદ.

લખમણ સર વાહે વડે ઉમાહે,
ચિત્તની ચાહે રોસ ભરી,
સણણણ સુસાહે સારહાં જાહે,
સૂધેં રાહે ચોટ ઃખરી,
રાવણ મન માહે રોસ ભરાહે,
કાંઈ એ ચાહે સનસભરી,
મનને ઉચ્છાહે પદવીયાહે
ચિંતી તિહાંહે બહૂ રૂપ ડરી.

ઢાલ.

ધસી આયો મન સુહાયો, ફેરવે તે ચક્ર;
હુરિદો અતિ હૂટિ મારે, ન લખેજ વેલા વક્ર.

રા. પૃષ્ઠ

મેદિહુઓ જઈ દિઈ પ્રદક્ષિણ, વાસદેવ વિચ્છિ,
તેજ કરિ રવિ સારિખો, બયઠોરે દક્ષણ પાણિ.

રા. પૃષ્ઠ

રાય ચિંતે વચન મુનિના, સાચ એ દેખાય;
ભાઈ મંત્રી કથન જેતા, તે સહૂરે આજ મિલાય.

રા. પૃષ્ઠ

દેખિ આરતિ માંહિ બંધવ, વિભીષણ બોલત;

આપિ સીતા રાખિ જીવિતબ્ય, મિલીયોરે તંતોતંત.

રા. પૃષ્ઠ

કોપિને તળ કહે રાવણ, કહ્યો કિસું કહાવ;

ચક્ર લક્ષમણ તુન્હૈ માઈ, મેદહીરે મુષ્ટિ ઘાવ.

રા. પૃષ્ઠ

એમ કહંતા રાય લક્ષમણ, બપનો અતિ રોષ;

ચક્ર મેદહીહીયું છેલો, જાણીરે અધિક સરોષ.

રા. પૃષ્ઠ

જ્યેષ્ઠ કૃષ્ણ એકાદશીયે, દિવસ ૧ પશ્ચિમ ૨ જામે;
 ૩ શ્વેત ચતુર્થે જાય પહૂંતો, કીધાનારે ફલ પામે. રા. ૫૭
 કુસુમકેરી વૃષ્ટિ હૂંધ, દેવ દે આશીશ;
 જગતમે જ્યકાર અધિકો, જીવો જી કોડિ વરીસ. રા. ૫૮
 દાલ પટચાલીસમી, જીતીયા શ્રીરામ
 કેશરાજ મુનીંદ લાજે, સર્વારે વંછિત કામ. રા. ૫૯
 દુહા.

રાક્ષસ નિાશે દહુ દિશે, લય આંણી મનમાંહિ;
 દિયેરે દિલાસા રાક્ષસાં, વિલીપણુ નૃપ પ્રાંહિ. ૧
 જાતિપતી જે જાતિને, જાતિતણા વિશ્વાસ,
 આવી હૂવા એકઠા, રાય વિલીપણુ પાસ. ૨
 આંણ્યા પ્રભુજી પાખતી, પ્રભુના પ્રણમે પાય;
 દિલાસા દીધી ઘણી, શ્રીમુખ રાઘવરાય. ૩
 વિલીપણુ લાઈતણા, સોગ કરે અતિ તામ;
 પેટ માર મરિતાં થકાં, હાથ ગ્રાહ્યા શ્રીરાસ ૪
 કાહેકું વેઠ રોઈએ, કાહેકું કરીયે શોગ;
 સમન સાથ સરાયકો, સવે વટાઉ લોગ. ૫

ઢાલ.

મુખ યોલોજી બંધવ અભિમાની એ દેશી. મુખ. ૧
 ાકમ સૂતા રણભૂમી વીચમે, કિહાં ગઈ તિકા મરદાની. મુ. ૨
 આય મુરાદે ત્રિહૂંખંડ જીત્યા, આગ્યા ચલીવી મનમાંની. મુ. ૩

* દિન દિરીયા દાંનવપણા, નવિ ચાલે રામન;
 વય દિરીયા વન ઓષધી, સીંચતાં સૂકાન.

૧ પાછલે. ૨ પહોરે. ૩ નરક.

ભવિતવ્યતા ભય મન નહી આંધ્યો,	મુ. ૪
જનક સૂતા ઘર લે આંની.	
નિહચે ભાવા ટલે નહી કળહી,	મુ. ૫
એ હૈ સદા કેવલી વાંની.	
મૈ મ્હારો જોલ'લો ટાલ્યો,	મુ. ૬
કહિસે ન કોઇ હો અ....વાની.	
હા ! સંસાર અસાર હૈ સળહી,	મુ. ૭
વિલીપણુ આતાં તતલાંની.	
હે બ'ધવ ! તું મુઝેં રૂઠો,	મુ. ૮
કરમાંહિ લીધી રૂકિરપાંની.	
પેટમે' મારિતાં રામ ગ્રહે કર,	મુ. ૯
કેમ કરો એ અપજા'ની.	
બ'ધવ રાયાં રાય કહીજે,	મુ. ૧૦
ભવિતવ્યતા લીધો તાંની	
કિમ રોવો કહિ કહિ સમજાવે,	મુ. ૧૧
મોહ સજો દુઃખરી ખાંની.	
પ્રભુ સ્વયંમુખ સહૂને સમજાવે,	મુ. ૧૨
મ'દોહરી પરમુખ રાણી.	

ઢાલ.

કિહાં ગયો તૂંરી જોલત ન રાય,
કિહાં ગયો રી-આંચલી;
અનમ નમાવણુ ગિરદ ધરાય,

ચલ ગએ અપાણી વાહર બળય.	કિહાં. ૧
પૂર્વ પુનન ગએ ભુગ તાય,	
પાપ બંધ ઉદય હુવે આય.	કિ. ૨
ઘર ગએ આથ સહુ પરિવાર,	
એક ન ધરીયો નિજ અહંકાર.	કિ. ૩
જમ રાણાકી જળરી ચોટ,	
છોડ ગએ લંકાકા કોટ.	કિ. ૪
ઉદય પુન્યકી પૂરી આય,	
નવા બંધ્યા તે સાથે થાય.	કિ. ૫
જનમ મરણકા કરિ હે છેહ,	
તે પામે છે અવિચલ ગેહ.	કિ. ૬
ધતિ ઢાલ	

દુહા

મંદોદરી આદે સહુ, શોક કરંતિ નારી;
રાવણુ પિયુને રોવતી, જૂરે મનહિ મઝારિ. ૬

પુનરપિ-ઢાલ.

પ્રિયુ મેરી એક ન માંની, તિરીયા હરલા એ વિરાની. પ્રિ. ૧
હોલકતી ઢાલ ફરકા નેજ, ગરવ ઉડી અસમાંની;
લખમણ વીર વાલિ સુત અંગદ, હનુમાન અગવાની. પ્રિ. ૨
કંચન કોટવને લંકાકે, સાર સમુદ્ર જલખાંની;
એકહિ છિનમાંહિ ઉતર આએ, જાતી હીસે હુકરાની. પ્રિ. ૩
લેધ અરામો ચઢ્યો ઘનશ્યામો. જૂંઝકી લેરી સુણાની;
રણલેરી લિહાં વાજણ લાગી, સુણતાં લાજ ન આની. પ્રિ. ૪
મમચંદ્રેરી નાદિને દયાયો, ચિહ્ન દિશિ લંકા વિરાની;

કહ્યો માંન કહ્યું અબૂંહિ ન બિગડયો, કાલદશા પ્રગટાની. પ્રિ. ૫
 એક જિનાવર ચેસો લીઆયો, લંકામેં ધૂમ મચાની;
 આગ ઊખેડ સમુદ્રમેં ડાર્યો, લંકામેં આગિ લગાની. પ્રિ. ૬
 કહિંત મંદોદરી સુણોં પ્રિય રાવણ, તુમ્હ મેરી એક ન માની;
 જિસ સાયરરો તું^૧ ગરબ કરત હો, તિણ પર શિલા^૨ તિરાની. પ્રિ. ૭
 મેઘનાદ સાપુત્ર હમારે, કુંભકરણ મરદાની;
 રામકો દલ છિનમાંહિ તોડું, તું કિસી વાત ભૂલાની. પ્રિ. ૮
 કહિત મંદોદરી આમ લગીહૈ, હોત બનેરકી વાની;
 કહો કેસે માને પ્રિયુ રાવન, ગ્રહી અહુંકારકી રાની. પ્રિ. ૯
 રાવણ માર વિભીષણ થાપ્યો, રામ દુહાધ ફિરાની;
 તુલછીદાસ પ્રભુ તુમ્હારે મિલનકું, અયોધ્યામેં વધાર્ધ
 વટાની. પ્રિ. ૧૦

દુહા.

રામ કરધ સમબલવણી, કાં રોવો સહૂ કોઈ;
 રાવણ રાયાં રાય થો, અમલાં અધિકો જોઈ. ૭
 વીરવૃત્તિમાંહી મુંવો, ન મુંવો કાયર હોય,
 સોગ ન કરિવો તેહથી, દેખો ચિત્ત અવલોય. ૮
 સંસકાર કાયાતણો, કરો મલાવો બાર;
 હોતી આવે થાંહરે, સોઈ કરો પ્રકાર. ૯
 કુંભકરણ છે ઇંદ્રજીત, ઘનવાહનને આંન;
 મંધન છોડી મોકલા, કીયા સહૂ રાજન. ૧૦
 સહૂ કુટુંબો એકઠો, આણી મિલીયો તામ;

રોચા રિખ્યા ઝીંખીયા. કરે^૧ મઉતનો કામ. ૧૧
 પખાલી પાવન કરી, પૂજી અરચી કાય;
 કરિ રતનમે^૨ પિંજરો, લેઈ ચાલ્યા રાય. ૧૨
 આવન અંદનની ચિતા, અગર ઘણો ધનસાર;
 દહન કરમ વિધિ સાચવી, પક્ષ અને પરિવાર. ૧૩
 પક્ષ સરોવર નહાવીયા, પછે જલાંજ લિ દીધ;
 પ્રેત કામ રાવણુતણો, એતલે સગલો કીધ. ૧૪
 દિન કૈતાને આંતરે, મેટે^૨ સોગ સુજાંણુ;
 કથા રહી રાવણુતણી, આગે^૨ સુણો વખાણુ. ૫૧

ઢાલ, ઠામી જદુપતિ જીતોરે--એ દેશી.
 રઘુપતી જીતોરે, ૨. દશરથ નંદન ધીર, ૨.
 લક્ષ્મણનો વડો વીર, ૨. સત્યવતીનો કંત, ૨.

ગિરિઓને ગુણવંત. ૨. ૧

મૌખતા કેરા નાદથી, અંખર રહીયો ગાજિ;
 ઇંદ્ર ન આવે^૩ આસનોહો, સોર રહ્યો અતિ લાજિ. ૨. ૨
 ઘર ઘર રંગ વધામણા, ઘર ઘર મંગલ આર;
 ઘર ઘર ગુડીયો ઉચ્છલા હો, મુખમુખ જયજય કાર. ૨. ૩
 જીતિતણા કડખા ઘણા, ગાવે ગુણી અપાર;
 ધન સ્ત્રીતા ધન રામજી હો, ધન લક્ષ્મણ અવતાર. ૨. ૪
 હાથે^૪ પડી રાવણુતણે, તોહી ન ખંડિઓ શીલ;
 સ્ત્રીતા ધન તણુ કારણે^૪ હો, નિરમલ^૪ ગંગસલીલ. ૨. ૫
 હઠસું હઠ લે રહ્યો, મેલિઓ કટક અપાર;

રામસુ ધન તિણુ કારણે હો, ન તણ ત્રીયની લાર. ૨. ૧
 કાંટો થો ત્રિહૂં લોકનો, ન તજે થો અભિમાન;
 લક્ષ્મણુ ધન તિહિ કારણે હો, માર્યો રાવણુ માન. ૨. ૭
 રામ અને લક્ષ્મણુ વહે, વાણી અમીય સમાન;
 કુંભકરણુ આદે સહૂ હો, નિસુણો સહૂ રાજાન. ૨. ૮
 રાજ કરો આપાપણુ, પહિલી જિમ થા તેમ;
 આંણુ વહો લક્ષ્મણુ તણી હો, હોસે તુમહને ખેમ. ૨. ૯
 એમ સૂણી તે રાજ્યાં, આંસુ નાખે તામ,
 ગદ ગદ વાંણી જોલીયા હો, નિસુણો શ્રી રઘુરામ. ૨. ૧૦
 વડે ગયે સંપત રહી, એહ લરોસા નાંહિ;
 પુન્ય વિના ઉત્તર દીયે, સંપતિહી છિનમાંહિ. ૨. ૧૧
 કાજ નહી રાજહિતણો, મહારે એક લિગાર;
 સંજમ લેઈ સાધર્યાંહો, અળ હમે મોક્ષ દુવાર. ૨. ૧૨
 કુશમાયુધ ઉઘાનમે, અપ્રમેય બલ માન;
 ચ્યાર ગ્યાનસુ શોભતાહી, આયા મુનિ અભિરામ. ૨. ૧૩
 સાધૂ હૂવો તે કેવલી, તિણુહી રાતિ મઝાર;
 કેવલી ઉચ્છવ કારણે હો, આવે દેવ ઉદાર. ૨. ૧૪
 પ્રાત હૂવાં શ્રી રામજી, સૌમત્રી સુસાથ;

*જાકી ધન ધરતી લઈ, તાહ ન લીજે સંગ,
 જો સંગ રાખહિં બને, તો કર રાખ અપંગ,
 ફિરફિરકે સો ન કીજે, કપટરૂપ તસ રાય તાંહરો મનહર લીજે
 કહે ગિરધર કવિરાય, ખુટક જેહે નહી તાકી,
 કાટ દિલાદે ઉદય ધન ધરતી જાકી. ૧

પ. પોતપોતાનો. ૧. જેનું પ્રમાણ ન થઈ શકે તેવું.

- કુંભકરણ આદે કરી હો, આલ્યા તે નરનાથ. ૨. ૧૫
 દેઈ પ્રદક્ષિણ વાંદીયા, સાધુ મહાસુખકાર;
 આગે' બચસી સાંભલે હો, ધર્મતણો સુવિચાર. ૨. ૧૬
 ઈંદ્રિયત ઘનવાહનું, પુનવ લવાંતર વાત;
 પૂછે ભાળે કેવલી હો, નિસુણો એ અવદાત. ૨. ૧૭
 કૈાસુંલી નગરી વસે, નિરધન ભાઈ દોઈ;
 અથમ પ્રશ્નિમ નામથી હો, સાધુ સમીપે' સોઈ. ૨. ૧૮
 ધરમ સુણી વ્રત આદરી, મહીયલ કરે વિહાર;
 કૈાસુંલી નગરી ફિરી હો, આર્યા તે આણુગાર. ૨. ૧૯
 નંદીઘોષ રાજા લલો, ઈંદુસુખી તસ નારિ;
 ક્રીડા કરત વસંતની હો, દીઠો નયન પસારિ. ૨. ૨૦
 પશ્ચિમ નિયાણો કરી, એ તપતણે પ્રકાર;
 એહવી ક્રીડા કારીયો હો, ઈણહી ઘર અવતાર. ૨. ૨૧
 વરજ્યો પિણ માંને નહી, નિંદે નહી રનિદાન;
 કાલ કરીને ઊપનો હો, રાય ઘરે' સંતાન. ૨. ૨૨
 રતિવર્ધન નામે' લલો, જ્ઞેવનની વયપાય;
 રાજા લહી રામતિ કરે હો, તપકરણી ફલદાય. ૨. ૨૩
 અથમ સાધુ મરિ ઊપનો, પંચમ કલ્પે' દેવ;
 ભાઈ રાજા દેખીયો હો, આયો સુર તતજેવ. ૨. ૨૪
 વેશ ધરી મુનિવરતણો, રતિવર્ધનને પાસ;
 પૂરવ ઈચરી સુંણાવતાં હો, જાતિસ્મરણ તાસ. ૨. ૨૫
 સંયમ લીધો પસાદરો, પંચમ સ્વર્ગે' જાય;

૨.-નિયાણો-તપ કે ધર્મના ફલમાં ભોગનો સંકલ્પ. ૩-રમત.
 ૪. વૃત્તાંત. ૫. આદર સહિત.

- દોષ દેવ ચવી કરી હો, જોત વિદેહે આય. ૨. ૨૬
 વિવૃદ્ધનગરે ઊપના, દોષ ભાઈ ભૂપ;
 સંજમ પાલી ખારમોહો, પામિ સ્વર્ગ અનૂપ. ૨. ૨૭
 તિહાંથકી ચવી આવીયા, રાજ રાવણ ગેહ;
 ઇંદ્રજીત ઘનવાહનું હો, ભાઈ થયા સસનેહ ૨. ૨૮
 ઇંદુમુખી પટરાગિની, રતિવરધનની માય;
 એ રાણી મંદોદરી હો, થાંરી માય કહિવાય. ૨. ૨૯
 ઇંદ્રજીત ઘનુવાહનું, કુંભકરણ ભૂપાલ;
 અવરહી મત આદરેહો, ખટકાયાં પ્રતિપાલ. ૨. ૩૦
 રાણી શ્રીમંદોદરી, આદે નારી અનેક;
 સંયમ સૂધો આદરે હો, વાર એહ વિવેક. ૨. ૩૧
 સાધુ નમી શ્રીરામજી, સૌમત્રી કપિનાથ;
 વિભીષણ આદે કરી હો, લાર લીયાં સહુ સાથ. ૨. ૩૨
 શિણુગારી લંકાપુરી, ઉચ્છવનો અધિકાર,
 વિદ્યાધરીયે કીજેથે હો, મંગલના વિસ્તાર. ૨. ૩૩
 વેત્રી વાટ વતાવતાં, લંકામાંહિ પ્રવેશ;
 શુભ વેલા શુભ મુહૂર્તે હો, કીધો રામ નરેશ. ૨. ૩૪
 પુષ્પગિરિને મસ્તકે, બયડીથી ઉધાન;
 બાઈ ભેઈ બાનકી હો, જેહવી કહી હનુમાન. ૨. ૩૫
 વાહિ સાહી સુંદરી, રાઘવ લીધી ગોદિ;
 જીવિતવ્ય એ વીસડું હો, પ્રગટપણે પ્રમોદિ. ૨. ૩૬
 પિંજરતે એ પ્રાણીયો, હૂવો એકઠો આજ;

રાધવજી અળ નાણીયોહો, હૂંરે અછું મહારાજ. ૨. ૩૭
 મહા સતી મોટી સતી, દેવ કહે આકાશ;
 સ્વર્ગી મૃત્યુ પાતાલ મેં હો, [એ] પાંખી અતિ સ્થાસ ૨. ૩૮
 આંસુસું પગ ધોવતો, આવી કયે પ્રણામ;
 સૌમંત્રી સોદહાસચું હો, આજ સર્વાસળ કામ. ૨. ૩૯
 માથો ચુંખી ૨ સાદરો, સીતા દિયે આશીષ;
 ચિર નંદે ચિર જીવજે હો, સફલી સગલી જગીસ. ૨ ૪૦
 ભામંડલ પગિ લાગતાં, બહિની કહે ચિર જીવ;
 મહારી એ આશીષથી હો, વાધો આયુ અતીવ ૨. ૪૧
 વિભીષણ સુગ્રીવજી, હનુમત અંગદ આય;
 ચરણ નમે સીતાતણા હો, ભૂપતિજી ભલ ભાય. ૨. ૪૨
 ૩ કુસુદની વિકસે ઘણું, દેખી પૂનમચંદ;
 સીતા તિમ પ્રભુ દેખીને હો, પામી પરમાનંદ. ૨. ૪૩
 ભુવનાલંકૃત હાથીયે, અઢિઓ સનેડે રામ;
 લક્ષ્મણ હાથી આગલેં હો, કૈરવણી અભિરામ. ૨. ૪૪
 આવ્યા રાવણ મંદિરે, પેખીયો પ્રવર પ્રાસાદ;
 સહસ્ર થંભનો શોભતો હો, કરિહો ગગનસું વાદ. ૨. ૪૫
 શાંતિકરણ શ્રીશાંતિજી, મૂર્તિ મહિમાવંત;
 દેધ પ્રદક્ષિણ વંદતાં હો; આંણે ભવદુઃખ અંત. ૨. ૪૬
 પૂજ કરે પ્રભુજીતણી, વિભીષણ દિય આંણિ;
 સાજ સહૂ પૂજતણો હો, આછો અવસર જાંણિ. ૨. ૪૭
 પૂજ પ્રણમી ભાવસું, ચરણ નમી સુખદાય;

આલ્યા પ્રભુજી એતલે હો, કહે વિભીષણ રાય. ર. ૪૮
 પહેલી મંદિર મહિરે, પૂજ પધારો આપ;
 સહુ કોઈ જાણે સહી હો, પ્રીતિતણી એ થાપ. ર. ૪૯
 રાયતણો મન રાખિવા, પ્રભુ આવે ઘર તાસ;
 લોજન ભગતિ લલી કરી હો, ઉપજવી ઉદ્ધાસ. ર. ૫૦
 પહિરાવી પરિવારસુ, પોષી પરઘલ પ્રેમ;
 કર જોડીને વીનવે હો, રાય વિભીષણ એમ. ર. ૫૧
 એ ઘોડા એ હાથીયા, અરથ ગરથ ભંડાર;
 હેમ રતન પટકૂલસુ' હો, વસ્તુ અમોલક સાર. ર. ૫૨
 એ લંકા લીલાવતી, કરો આપણી ઇશ;
 કકુરાયત રાવણુતણી હો, છે તો વિશ્વાવીસ. ર. ૫૩
 લંકા રાજતણો કરાં, પ્રભુજીને અભિષેક;
 રામ તામ જોલ્યા હસી હો, જોલ હમારો એક. ર. ૫૪

યત:-

૧સકૃજ્જરપન્તિ રાજાનઃ, સકૃજ્જરપન્તિ સાધવઃ ।

સકૃત્કન્યાઃ પ્રદીયન્તે, ત્રીણ્યેતાનિ સકૃત્સકૃત્ ॥૧॥

લંકા દીધી તુમહે લણી હો, પહિલીકિ હમ દેણિ;
 આજ તિલક સખ નાહિરેહો, જાણિ કીયો સુવિશેષિ. ર. ૫૫
 ઇંદ્રભુવનમે' ઇંદ્ર જિન-રાય ભુવનમે' સ્વામિ;
 પરિવરીયો પરિવારસુ' હો, આયો આણુ'દ પાંમિ. ર. ૫૬

૧. રાજાઓ એક વખત જોલે છે, સાધુઓ એક વખત જોલે છે અને કન્યાઓ પણ એકજ વખત અપાય છે. એ ત્રણ એક એક વાર થાય છે.

સિંહોદર આદે' કરી, તામ સહૂ નરનાહ;
 દીધી જેતી કન્યકા હો, આંણે ધરિય ઉચ્છાહ. ૨. ૫૭
 કો લક્ષ્મણ કો રામને, પરિણાવી તે બાલ;
 સર્વ સુલક્ષણ ગુણવતી હો, રમણી રૂપ રસાલ. ૨. ૫૮
 ઇંદ્રિતણા સુખ લોગવે, ણિણમાંહિ દિન જાત;
 છ વરસ તો ચઢલી ગયા હો, અણે મિલાવે માત. ૨. ૫૯
 ઢાલજ સેંતાલીસમી, રંગ વિનોદ વિલાસ;
 કેશરાજ ઋષિરાજજી હો, પૂરવ પુન્ય પ્રકાશ. ૨. ૬૦

દુહા.

ઇંદ્રજીત ઘનવાહનું, મરૂસ્થત્રીમે' જોય;
 મહાસુનિ સુગતિ ગયા, તીર્થ મરૂધર હોય. ૧
 કુંભકર્ણે' શિવ ગતિ લહી, નદી નર્મદા માંહિ;
 વૃષ્ટિ રક્ષિત નામે' લલો, તીર્થ પ્રવર્તિ'ઓ પ્રાંહિ. ૨
 અળ માતા અપરાજિતા, સુમિત્રાસુ' દોઈ;
 પુત્રાંનિ આરતિ કરે, બળર ન પામે કોઈ. ૩
 બંડ ધાતકીથી ચલી, આઈ ગયો ઋષિ દેવ,
 પગ લાગતા પૂછહી, માતાસુ' તતખેવ. ૪
 કાંતુમ્હ અતિ આરતિ કરો, કાંતુમ્હ દુખ્ખલ દેહ;
 આંસુ નાંખી માયજી, ઉત્તર આપે તેહ. ૫
 તાતતાણા આદેશથી, વચ્છ ગયા વનપ્રાસ;
 સતી પ્રિણ સાથે' ગઈ, પ્રતિવતા મત તાસ. ૬
 સીતા રાવણ અપહરી, કરી ઘણું પરમઅ,

નંદન હૂંવા વાહરૂ, મેલી કટકનો સંચ. ૭
 રામ અને રાવણતણા, સુભડાંમે સંચામ;
 સુણતાં રાવણ ખીણ્યો, શક્તિ ચલાવે તામ. ૮
 લાગી લક્ષ્મણુરે હીયે, પડિયો મૂર્છા ખાય;
 વિશદ્યાને આયકે, લેઈ ગયા રખગરાય. ૯
 ખખર ન પાવાં આગલી, એ હુમ આરતિ હોય;
 કે જીવંતો ઉખર્યો, કે વચ્છ મુવા સોય, ૧૦
 નારદ લાખે મતિ કરો, ચિંતા એહ લિગાર;
 લક્ષ્મણુ માર્યો નવિ મરે, જો રૂસે કરતાર. ૧૧
 જાવું છું લંકાપુરી, લ્યાઉં લક્ષ્મણુ રામ;
 આરતિ લાંબું તાહરી, તો મુજ નારદ નામ. ૧૨
 એમ કહીને આવીયો, રાઘવજીને પાસ;
 માય મનોરથ પૂરિવા, એમ કરે અરદાસ. ૧૩

ઠાલ, ૪૮મી. રક્ષીયાની-દેશી,

સુમિત્ર અપરાજિતારે, જોવે પ્રભુની વાટ;
 લક્ષ્મણુજીના ધાવનોરે, આંજી અતિહી ઉચાટ હો.

સુણુ સ્વામી.

ખખર ન કોઈ પાય હો, સુ. જૂરી ખિંજર યાય હો, સુ.
 રચણે છ માસી થાય હો, સુ. રહી ઘણો લિઉં લાય હો. સુ. ૨
 ફિરે ફૂદતી વાનરીરે, સુતને કંઠ લગાય;
 માલો સેવે પંખણીરે, લિઉં સુતનેરે વધાય હો. સુ. ૩
 ગભ ધરેવે પોખવેરે, પાલેવે અલિરામ;

આણુ આપણા આપવેરે, સારે સુતના કામ હો. સુ. ૪
 માતા ગંગા સારખીરે, માતા તીરથરૂપ;
 માતા ૧ મહીયલ મોટકીરે, માને મોટા ભૂપ હો. સુ. ૫
 રૂપણમુખ ગણપતિ વાદમેરે, અધિકાણી અતિ માય;
 સાચો કહીઓ ગણપતિરે, શકર કીધો ન્યાય હો. સુ. ૬
 વીરસ્વામી માની ઘણુરે, જળ થા ગર્ભહીમાંહિ;
 માતાને દુઃખ દઈ મેરે, સંયમ નહી લિઉં પ્રાંહિ. સુ. ૭
 ઘણા કિસુ કહિ દાખીયેરે, માતાને સુખ દેત;
 સુખ દીધો સંસારમેરે, એહ ધરમનો હેત. સુ. ૮
 રૂઝાં લાખે રામજીરે નારદસુ સુખ થાય;
 લંકાપતિ ખોલાયકેરે, લાખે પ્રભુ અકુલાય હો. સુ. ૯
 ભૂપ તુમહારી લકિતથીરે, વિચરીયા હમ માત;
 આગેહી ખાંચ્યાથકીરે, માતાજી મરી જાત. સુ. ૧૦
 અખહી જઈ ઉતાવલારે, મિલાં માતને આજ;
 તો તો એ સાચો પડેરે, કીધો સગલો કાજ હો. સુ. ૧૧
 કહે વિભીષણ રાયજીરે માગ્યા ઘો દિન શોલ;
 જ્યૂં એતીતીએ તજીરે, માંનો હમારો ખોલ હો. સુ. ૧૨
 ઇંદ્રપુરીની એપમારે આછી ભાંત અનૂપ.
 અયોધ્યા સમરાવસુંરે, કહે લંકાનો ભૂપ હો. સુ. ૧૩
 વિસરજ્યો ઋષિરાયજીરે, માતા પાસે આય;
 વાત કહી સંતોષનીરે, હરખ હીયે ન સમાય હો. સુ. ૧૪
 કારીગર લંકાતણારે, સુગડાંના સિરદાર;

અયોધ્યાયે આવીયારે, કોઈ ન લાવી વાર હો. સુ. ૧૫
 જેમ કહિઓ તિમહિકરિઉરે, ચતુરપણે ચિત્તચાવિ;
 કે દેખો હરિની પુરીરે, કે દેખાએ આવિ હો. સુ. ૧૬
 દિહાડે અળ સત્તરમેરે, પુષ્પક નામ વિમાન;
 અયમે લક્ષ્મણ રામજીરે ૩ સોહમને ઈશાન હો. સુ. ૧૭
 સીતા વિશલ્યા વલીરે, રાજસુતા સુકમાલ;
 સગલી બયઠી સનમુખીરે, વિદ્યા ધરીય વિશાલ હો. સુ. ૧૮
 વિલીખણ સુગ્રીવજીરે, લામંડલ હનુમાન;
 અંગદમું દક્ષિણ દિશેરે, બયઠા પુરૂષ પ્રધાન હો. સુ. ૧૯
 બામી દિશિ વિશેષથીરે, બયઠા રાક્ષસરાય;
 પૂઠે સેવક સામઠારે, લીયો વિમાન ચલાય હો. સુ. ૨૦

દુહા.

સળ પરિવારે આવીયાં, મહીધર નગરી જામ;
 દેખી હરખી અતિ ઘણી, સા વનમાલા તામ. ૧
 મહીધરે માંડયો રચ્યો, કહિ કહિ વાણી નરમ;
 પુત્રીના વિવહાતાણી, બ્યાહી હાથે સરમ. ૨

મૂલ ઠાલ.

અયોધ્યાને આસનારે, આયા જાણ્યા જામ;
 ભરતભૂપ લઘુભાઈસુંરે; સાંમહા આવે તામ હો. સુ. ૨૧
 ઊતરીયા હાથીધરીરે, નિજરે આયા ઇશ;
 ઇશ વિમાનથી ઊતયારે, આંણી અધિક જગીશ હો. સુ. ૨૨
 ભરતભૂપ ભલા ભાવસુંરે, રહિઉ ચરણે શિર લાય;

ઉઠાઈ ઉંચો કરીરે, લીધો કંઠ લગાય હો. સુ. ૨૩
 મસ્તક ચુંખે રામજીરે, વારંવાર વિશેષ;
 શત્રુધન પગ લાગતારે,, દે સનમાન અશેષ હો. સુ. ૨૪
 શત્રુધને ભરતજીરે, લક્ષ્મણને પરિણામ;
 કરતાં લક્ષ્મણજી કીયોરે, જેમ કીયો શ્રીરામ હો. સુ. ૨૫
 તામ વિમાને એકઠારે, બચઠા બંધવ ચ્યાર;
 દાન શીલ તપ ભાવ જ્યુરે, પાવે શોભ અપાર હો. સુ. ૨૬
 પહિલી હો પરગટપણેરે, અયોધ્યા સમરાવિ;
 મેલહીથી પ્રભુ આવતારે, પુનર ફેર જડાવિ હો. સુ. ૨૭
 છાંટી થોડે પાણીયેરે, રજ સગલી બચસાવિ;
 કરઈ સુગંધા ધૂપણારે, ફૂલહી ફૂલ વિછાવિ હો. સુ. ૨૮
 તોરણની રચના કરીરે, ગલીએ ગલીએ દેખિ;
 ઘરઘર ગુડી ઊછલીરે, ઘરઘર હરખ વિશેષિ હો. સુ. ૨૯
 શૃંગારી સુંદરપણેરે, શોભાનો સંદોહ;
 જેમ ધણી ઘર આવીયોરે, સુંદરિ પામે સ્નેહ હો. સુ. ૩૦
 વાળ વિવિધ પ્રકારનારે, ભૂમિ અને આકાશ;
 વાળે નીકા નાદસુંરે, હોઈ રહ્યો ઉલ્લાસ હો. સુ. ૩૧
 નગરીમાંહિ આવીયારે, રાઘવ દેખી મોર;
 ઉંચી નિજર વિલોકવેરે, લોગ કરંત બકોર હો. સુ. ૩૨

પ્રલેપ દાલ—ગાથા:—

ભાઈ સુખદાઈ ચ્યાડૂ લેલા થયા, દશરથ નંદન ધીર,
 દેખો હે સુહવ રાજધિરાજ રામ પધારીયા;
 સીતા સહીત રામજી આવીયા, વિશલ્યા લક્ષ્મણ વીર. કે. ૧

આજ મનોરથ સહૂ કૃદ્યા, સોનાનો ઉગીયો સૂર, દે.
 વ્યાઝ એ ભાઈ ચિર લગે જીવજ્યો હુસમણ નાઠા છે દુર. દે. ૨
 સ્ત્રીતાના વરનેજી નિરખવા, આણુંતી અધિક ઉમેદ; દે.
 કૌશલ્યા સુત કુશલે પધારીયા, દૂરે ગઈ મનરી ખેદ. દે. ૩
 કેઈ ઝરોખા કેઈ ગોખડાં, કેઈ ઉભી ગલીયારે માંહિ; દે.
 ગહમહ માચી નગરીમેં અતિ ઘણી, દેખણુ દરસણુ નિચાંહિ. દે. ૪
 સોહુ વગાવે કેઈ સોહુલા, ધન દશરથ કુલ 'ભાંણુ; દે.
 આપ પધારીયા પુરી મનરીરલી; અવલોક્યા એહ મંડાણુ. દે. ૫
 કાયમ રહજ્યો થાંરી સાહિબી, કાયમ જાંધવની જોડિ; દે.
 નારી વધાવે અક્ષત મોતીયાં, પૂરો પરજારા મનરા કોડિ. દે. ૬
 વેડ ખેડમાં અનેક ચંદાવતી, ગાવતી મધુરેં સાદ; દે.
 દશરથ નંદન દીપક સમા, રહીજ્યો એ અવિચલ વાદ. દે. ૭
 જનકધીયા છે ધનનારી જગતમેં, ધન દ્રોણુમેધ સુતા સાર; દે.
 અચલ સોહાગ રહિજ્યો એહનો, વાત કરે છે વારંવાર. દે. ૮

મૂલ ઢાલ—

૪કનકતાણા કુસુમેં કરીરે, ભરિભરિ મોતી થાલ;
 વધાવે પવનિતા વલીરે, ગાવે ગીત રસાલ હો. સુ. ૩૩
 વંદાવે વાઝ વલીરે, કામણી કલશ ઉદાર;
 દાને જલહુર વરસતારે, આયા નૃપ દરખાર હો. સુ. ૩૪
 ઉત્તરી તામ વિમાનથીરે, રામ સુમિત્રાનંદ,
 મહિલમાંહિ મન રંગસુરે, આવે ધરી આનંદ હો. સુ. ૩૫

૧. સૂર્ય. ૨. ચોખા. ૩. સૌભાગ્ય. ૪. સુવર્ણ પુષ્પથી.
 ૫. સ્ત્રીઓ. ૬. દાનમાં મેધની જેમ વરસતા.

પહિલી કૈશલ્યાતણેરે, ચરણે નામી શીશ;
 પાછે અવરાં માલાણીરે, માતા દિયે આશીષ હો. સુ. ૩૬
 સીતા વિશલ્યા સતીરે, કૈશલ્યા પગ લાગ;
 પાછે માસૂ ઝોરનેરે, લહી આશીષ ^૩સુહાગ હો. સુ. ૩૭
 જિસા સુત હમ જનમીયારે, તે સાહી સમતોલ;
 તુમહી નંદન જનમજ્યોરે, માનિ હમારો ખોલ હો. સુ. ૩૮
 ફિર ફિર મા અપરાજિતારે, લક્ષ્મણકેરો અંગ;
 કરસે કરસે શિર ઘણોરે, ચુંગિ કહે મનરંગ હો. સુ. ૩૯
 વચ્છ ! તુમહારો આજમેરે, હૂઓ જાણ્યો જન્મ;
 નવણે નરખીયો આપણેરે, ધન કરતાની કલમ હો. સુ. ૪૦
 કષ્ટ ઘણો વનવાસમેરે, સીતાયે રઘુદેવ,
 તો તે આઘો કાઢીયેરે, જો તે કીધી સેવ હો. સુ. ૪૧
 તાતતણી પરે રામજીરે, સીતાયે તે જેમ;
 કહે લક્ષ્મણ વનવાસમેરે, હૂંતો રાખિઓ એમ હો. સુ. ૪૨
 માતાજી ^૪ઉદ્વેગપણેરે, મેં કીધો અવિવેક;
 સીતા રામ વિયોગનોરે, હેત હૂવો હૂં એક હો. સુ. ૪૩
 પિણુ થારી આશપથીરે, વાર્યે વાદલ કાટ;
 ગયા સહી.....આખીરે, આયા અરિ નિર્ધાટ હો. સુ. ૪૪
 ઢાલ એ અડતાલીસમીરે, ગદ્ય ખંડોડી નારિ;
 કેશરાજ ઋષિરાજજીરે, પુન્ય વડો સંસારી હો. સુ. ૪૫

इति ढाल द्वाषष्टयां रामचशोरसायने

तृतीयः अधिकारः

परिसमाप्त.

અથ ચતુર્થોડાધિકાર:

દુહા.

સુગુરૂ વડો સંસારમેં, ગ્યાન દાન દાતાર;
 શિષ્ય સુગુરૂ સેવા લહે, વિદ્યાનો વિસ્તાર. ૧
 રામ સુલક્ષ્મણુ આવીયા, માણુ હુર્ષ અપાર;
 કે મન જાણે આપણો, કે જાણે કરતાર. ૨
 ભરત ભૂપતિ કરે ભલી, અવસર જાણી સાર,
 ઉચ્છવ માંડ્યો અતિ ઘણો, ધરિધરિ મંગલચાર. ૩
 સેવક હોઈ સાચવે, સ્વામિતાણી અતિ સેવ;
 ભૂપતિની પદવીતણો, ન કરે કાંઈ અહુમેવ. ૪
 સમો લહીને સ્વામિસું, ભરત લાણે સુવિચાર;
 રાજ ગ્રહો પ્રભુ! આપણો, હું લિઉં સંજમ ભાર. ૫
 સંયમ તો હું સાદરો, લેથો રાજ સાથ;
 શગતિ શગતિ સુંપી ગયા, નૃપપદવીકેરી આથ. ૬
 આજ લગેં મેં રાખીયો, એહિ તુમ્હારો રાજ;
 દાદાજીરે દયા કરો, સાઈં આતમ કાજ ૭

ઢાલ, ૪૯મી. નથ ગઈ એહની—એ દેશી.

ખિણુ ગઈ મેરી ખિણુ ગઈ, લાખીણી મેરી, ખી.
 કેડિણી મેરી, ખી.

ખિણુ ગઈ ફિરિનાવે સોઈ, અંજલિનું જલ જાતું હિ જોઈ. ખિ. ૧

સમય સમયરે મરે તો જીવ, વીતરાગના વચન સદીવ; ખિ.

તનુ સાથેં ડાલતી છાંદિ, કાલ રહે છે પૂરિ ખાંદિ. ખિ. ૨

કાલસું સંઓષધિ નહિંય વિનાણુ, જમ રૂઠા જે રાખે પ્રાણુ; ખિ.
 જાતકને જમ ખાઈ જાય, અણુજાતક સાંમેહો ન દિખાય. ખિ. ૩
 કાલેં ખાયો એહિ સંસાર, કાલ ન ખાયો જાય લિગાર; ખિ.
 જરા ન પીડે ન ઉપજે રોગ, ન ઘટે ઇંદ્રિના બલ-ભેગ. ખિ. ૪
 જખલગ આણિ ન પૂગે આવ, તખલગ કર ચિત્ત

ધર્મહિ આવ. ખિ. ૫

જે નર જગ જમથી ન ડરાય, તે તો ઢીલ કરે છે ન્યાય; ખિ.
 મંદરદારેં લાગે લાય, તખ તો કાંઈહિ ન કઢાય. ખિ. ૬

સાગર ઉપલ્લયા આવે છેહુ, કવણુ વિચારી ગિણુતી એહુ; ખિ.
 જેદખ ખાલે પર્વત પ્રાંહિ, કિંઓ ન બલે ખડતે દવમાંહિ. ખિ. ૭
 જગમેં લાખિઉં સયલ ઉપાય, ઘડી ઘટે ગિણુહી નર હાય; ખિ.

આવણુ આળી પંથી પુલાય, પંથી પંથ ન રહિવા પાય. ખિ. ૮

એહુ સયાણુપણો મુજ આજ, જિમતિમ સાડુંઆતમ કાજ; ખિ.

ઘર ખાલીને કીર્તિ કરંત, મૂર્ખ શિરોમણિ નામ ધરંત. ખિ. ૯

આલિ આંખિ કહે શ્રીરામ, વચ્છ રહિવા દે સંજમ કામ; ખિ.

રાજ કરો તુમ્હે પહિલી જેમ, બે મુઝ સાથેં રાખો પ્રેમ. ખિ. ૧૦

આગ્યાકારી તુમ્હ અલિધાન, એ તો જાણે સકલ જિહાન; ખિ.

પહિલી જિમ તુમ્હ માંની આણુ, અખહી કરો મુજ

વચન પ્રમાણુ. ખિ. ૧૧

ભરત ભૂપ કરીરે જુહાર, જિહી આલ્યો લોપીકાર; ખિ.

લક્ષ્મણુ દોડી સાહિઓ હાથ, આણિ બયસારિઓ નરનાથ ખિ. ૧૨

સીતાને વિશલ્યા આદિ, રાણી સહુ આવી અહલાદિ; ખિ.

દેવરને સમજાવે તેહ, સુંદર વચન વદે સસનેહ. ણિ. ૧૩
 જોઠો ખંધવ તાત સમાન, કિંઉ ન વિચારે તું રાજન; ણિ.
 સાયર કેમ તજે મરજદ, એ તો નિશ્ચયે છે વિધિવાદ. ણિ. ૧૪
 વીસારણુ સંયમની વાત, જલક્રીડા કરિવાને જાત; ણિ.
 દેવર સાથે ખોલે ભાષ, તુમ્હસું જોલણુની અભિલાષ. ણિ. ૧૫
 ભાભીયાં મન રાખણુ હેત, ચાલિયો ભૂપતિ મહિલ સમેત; ણિ.
 ઘટિકા હોય કરીજલ ખ્યાલ, જલ કાંઠે ઉભો ભૂપાલ. ણિ. ૧૬
 એતલે ગજ ભુવનાલંકાર, થંભ ઉખાલે રોસ અપાર; ણિ.
 આયો દેખિત્રિય પરિવાર, સોર મચિયોરે પડિયો ગજલાર. ણિ. ૧૭
 થરહર ધૂજણુ લાગી ખાર[લ], દેખી હાથી અતિ વિકરાલ; ણિ.
 પૂઠે રાખી સઘલી દેવી, આગે નૃપ આયો તતજેવિ. ણિ. ૧૮
 મદકરિ આંધો તેરે ગયંદ, નયણું દીઠો ભરત નરિંદ; ણિ.
 મદ ઊતરિયો તેહ તિવાર, શાંતિ હૂવો ગજ છાંડિ વિકાર. ણિ. ૧૯
 ગજ દર્શન દેખિ અભિરામ, ભૂપતિ ણિણુ સુખ પાયો તામ; ણિ.
 કાને સાહી છાલી એમ, ભૂપતિ આગે હાથી તેમ. ણિ. ૨૦
 વાત સુણીને આવે ધાય, રામ સુલક્ષ્મણુ સુભટ સહાય; ણિ.
 કરી ઉપાવ અનેકાં જાણી, મહાવતે ગજ આંણિયો ઠાણિ. ણિ. ૨૧
 કુલ ભૂષણુને ભૂષણુ દેશ, સમોસર્યા ઋષિરાજ વિશેષ; ણિ.
 પદ્મ સૌમંત્રી ભરત નરેસ, વંદન આવે લોક અશેષ. ણિ. ૨૨
 પૂછે પદ્મકહોરિષિરાય! ભરત દેખિ ગજ નિરમલ થાય; ણિ.
 દેશ ભૂષણુહિ કેવલ ધાર, ભાળે ભૂપ સુણો સુવિચાર. ણિ. ૨૩
 રિષિભે લીધો સંયસ-ભાર, સાથિ હૂવા નૃપ ચ્યાર હજાર; ણિ.
 એપણુ શુદ્ધ ન લહિયો આહાર, તાપસ હૂવા તે તિણુવાર. ણિ. ૨૪

અદક્ષાદન સુપ્રભનૃપનંદ, તાપસના વ્રત પાલિ અમંદ. ખિ.
 ચંદ્રોદય સૂરોદય દેખિ, ભવમાંહિ ભમીયા સુવિશેષિ. ખિ. ૨૫
 ચંદ્રોદય ગજપુરમે આય, હરિમંતભૂપતિ નંદ કહાય; ખિ.
 ચંદ્રલેખા ઉદરે ઉપન્ન, કુલંકર નામે વિતપન્ન. ખિ. ૨૬
 સૂર્યોદય પિણુ તિણુ પુરમાંહિ, વિશ્વભૂતિનો નંદન પ્રાંહિ; ખિ.
 અગનિકુંડા ઉદરે અવતાર, શ્રુતિરતિ નામે કુલઆધાર ખિ. ૨૭
 કુલંકર નૃપપદ પાવંત, તાપસ વનમે પગ ઠાવંત; ખિ.
 વિચ મિલીયો ભાની અણુગાર, અભિનંદન ભાળે સુખકાર ખિ. ૨૮
 તાપસ પંચાગિની સાધંત, જીવ ઘણાના આણે અંત; ખિ.
 લાકડ આગ લગાડિયો આપ, તેમાં હરિ જલે છે સાપ. ખિ. ૨૯
 સો ૧ અહિ પરભવનો તુમ્હુ ખાપ, જેમંકર નામે લહે તાપ; ખિ.
 ફાડી લાકડ કાઢિયો નાગ, જીવ ઉગાર્યાનો સોભાગ ખિ. ૩૦
 લાકડ ફાડિયો માંહિ ભૂયંગ, દીઠો રાજા થયો વિરંગ; ખિ.
 દીક્ષા ઉપરિ આણે ભાવ, શ્રુતરતિ નામ કહંત કહાવ. ખિ. ૩૧
 વય પાક્યાં દીક્ષાસુ હેજ, કરિયો કાયા આજ સતેજ; ખિ.
 એમ સુણી ભાંગો ઉચ્છાહ, લચિપચિ માંહિ રહીયો નરનાહ. ખિ. ૩૨
 સો શ્રીદામા છે રાણી તાસ, પુરોહિત સાથે હૈ સુવિલાસ; ખિ.
 શંકા આણી પાંખી ભેદ, રાજાજી કરિસે શિરછેદ. ખિ. ૩૩
 વિષ દેધ માર્યો ભરતાર, વેગોહિ મુવો તિણુવાર; ખિ.
 પાપતણા ફલ એહ હજૂર, એ દોષ ભવ ભમીયા ૨ભૂર. ખિ. ૩૪
 રાજગ્રહી નગરીમે વિપ્ર, કપિલ ઘરે આવ્યા તે ૩ખિપ્ર; ખિ.
 સાવત્રિઓરે નામ વિનોદ, ખીજો રમણુ કરંત પ્રમોદ. ખિ. ૩૫

રમણ ગયો લણવાને વેદ, દેશાંતર લણીયો કરિ ખેદ. ખિ.
 ઘરિ આવે નિશિ હૂધ જાણુ, યક્ષમંદર લીધો વિશ્રામ. ખિ. ૩૬
 વડ બંધવની સાખા નારિ, દત્ત વિપ્રસુ પ્રેમ પ્રકારિ; ખિ.
 યક્ષમંદરમેં અછે સહેટ, સા આવી પ્રિયનો ભય મેટ. ખિ. ૩૭
 ધૂછે આંવ્યો છે તસ કંત, દત્ત ન આંવ્યો તામ તુરંત; ખિ.
 રમણુ ઉઠાવી માને ભોગ, નારિ ન વાંછે ધન તે ભોગ. ખિ. ૩૮
 કાઠિ ખડગ કરંત પ્રહાર; ભેદ ન જાણે કોઈ ગમાર; ખિ.
 રમણ છુરીસુ હણીયો કંત, સાખાયે પિણ પાડિઓ તંત. ખિ. ૩૯
 ભવમેં ભમિ ધન નામ પ્રસિદ્ધ, ઇલ્ય પુપુત્ર હૂવોરે સમૃદ્ધ. ખિ.
 રમણ હૂવો સુત તેહનો આંણિ, લક્ષ્મીઉર ભૂષણ સુવખાણિ. ખિ. ૪૦
 પરિણાવ્યો કન્યા બત્તીસ, સુખ માંને તે વિશ્વાવીશ; ખિ.
 ઉપરિ ભોમેં અયઠો સ્વામિ, રજનીકેરે ૪૫શ્ચિમ ભમિ. ખિ. ૪૧
 શ્રીધર ઋષિને કેવલ ગ્યાન, જિપણ્યુ છે અધિક પ્રધાન; ખિ.
 કેવલ ઉચ્છવ કરિવા દેવ, દેખે ધરમ તણો લહે ભેવ. ખિ. ૪૨
 ઉપરથી ઉતરીયા નંદ, ઋષિ વંદનને ધરી આનંદ; ખિ.
 વાટેં જાતાં સાપેં ખાધ, શુભ પરિણામેં શુભગતિ લાધ. ખિ. ૪૩
 ભલા ભલા તો ભવને લેત, ભલા ભલાહિ વિતરણુ દેત; ખિ.
 ભલા ભલાહિ થૂવત ઠામ, ભલાભલા ગાવત ગુણુગામ. ખિ. ૪૪
 જંખૂદ્રીપેં અપર વિદેહ, રત્નપુરી નગરી ગુણુ ગેહ; ખિ.
 અચલ નામા છે ચક્રીશ, પૂરણુ હરણી માય જગીસ. ખિ. ૪૫
 પ્રિયદર્શન નામેં વરપૂત, જાણ્યો રાખેસે ધરસૂત; ખિ.
 ખાલપણુ રાખે વૈરાગ, મહારે નહીં પરિણેતે લાગ. ખિ. ૪૬

માત પિતારો રાખણુ ચેત, કુમર જળ માંન્થો પરિણેત; ખિ.
કન્યા મેલિ હળરજ તીન, પરિણાયો કુમર પરવીન.ખિ. ૪૭
સાઠ સહસ્ર વરસે^૧ ગૃહવાસ, બહુલા કીધા તપ ઉપવાસ; ખિ.
અંતસમે^૨ આંણી શુભધ્યાન, પામ્યો પંચમ અમરબિમાન.ખિ. ૪૮
ધનનો જીવ કરીને કાલ, લવમાંહિ લમીયો અસરાલ; ખિ.
પોતનપુર ગ્રાહણુનો અંશ, શકનાગનિ મુખ વંશવતંસ.ખિ. ૪૯
મૃદુમતિ ઉર જનમ લીધ, ભૂંડો બાણી કાઢી દીધ; ખિ.
ધૂરત શીખ્યો માયા બલ; આપાને^૩ ઉપાયો શાલ.ખિ. ૫૦
ઘર આંણ્યો ન તજે પરપંચ, વેસ્યા સરિસો માંડિઓ સંચ. ખિ.
પાછે સંજમ પાલિ કીધો કાલ, પાંચમે^૪ સ્વર્ગધંજયો તે ચાલ.ખિ. ૫૧
ગતિલવ કીધો માયા મેલિ, ગતિ તિયંચ લહિઓ ધંહિ

ખેલિ; ખિ.

ગિરિ વયતાઢિ મહામયમત્ત, હાથી હૂવો એ બલવંત.ખિ. ૫૨
પ્રિયદર્શનનો જીવ જિકેવ, ભૂપતિ ભરત હૂવોરે તિકેવ; ખિ.
ભરતતણો ગજ દીઠો દર્શ, બતિસમરણુ પામ્યો સર્શ.ખિ. ૫૩
ભાઈ પુત્રપણાની પ્રીતિ, કિઉ^૫ અળ મેં થાઉ વિપરીતિ; ખિ.
મતિ દુઃખ પાંમે માહારી ત્રાસિ, ગજ મદ છાંડિયો એમ
વિમાસી.ખિ. ૫૪

એપ સુણી ભરતેસર ભૂત, સંચમ આદરીયું^૬રે અનૂપ; ખિ.
સાથે હૂવા એક^૭ સહસ્ર નરિંદ, ^૮મહીયલ વિચર્યા ભરત
સુણિંદ. ખિ ૫૫

આતમશુણુ આરાધન કીધ, સમરસમે^૯રે સુધારસ પીધ. ખિ.

શત્રુજ'ય સાધી સંધાર, પામ્યો લવસાયરનો પાર. ખિ. ૫૬
 હાથી નાનાવિધિ તપકાર, અનશન આરાધી અતિસાર; ખિ.
 પામ્યો પરતિખ પંચમ ડકલ્પ, સુખ સાતા તિહાં અછેરે
 ૪અનલ્પ. ખિ. ૫૭

કેકયીજી સંયમ સંસુદ્ધ, પાલી ટાલી કરમ અશુદ્ધ; ખિ.
 માતાજી ગદ્ય પંથોળ મઝાર, જેહને નામે સદા જયકાર. ખિ. ૫૮
 એતો ભાખી રૂડી ઢલ, એ ઓગુણુપંસમી રસાલ; ખિ.
 કેશરાજ કર શિરહી ચહોડિ, કેઈ ભરત નમ કરજોડિ. ખિ. ૫૯

દુહા.

હિવ ભવિયણુ તુમે' સાંભલો, દિગવિજય અધિકાર;
 વરસ તીનસે' લગ કીયો, સેનાનો વિસ્તાર. ૧

ઢાલ.

દિગવિજય દશરથકે નંદન; ચઢે સેન દલ વિસતારી;
 રામને લખમાણુ દોનું ભાઇ, ફ્રાજ બંધીકરને સારી. દિ. ૧
 તીન ખંડકે રાજા સખહી, આય નમે' કરિ ઈકતારી;
 સોલા સહસ મુકુટખંધ રાજા, આગ્યા શિર ધારી સારી. દિ. ૨
 ગયવર હયવર રહુવર જેહને, લાખ બયાલીસ ઘરદારી;
 કોડિ અડતાલીસ પાયક સૂરા, નિસિદ્ધિન વરતે હિતકારી. દિ. ૩

દુહા.

ભરત ભૂપ દીક્ષા ગ્રહો, રાજા કરે વિવેક;
 વાસુદેવ બલદેવની; પદવીનો અભિષેક. ૧
 કીજે ચિત્તસું ચિંતવી, ભૂચર-ખેચર નરેશ;

આવી પૂછે રામનર્થ, રામ દીયો આદેશ. ૨
 માંડવ છાયો મોકલો, માંડયાં બહુ મંડાણુ;
 વિધિ સમ્રલીહિ સાંચવી, સાજણુ મિલ્યા સુજાંણુ. ૩
 પ્રથમ કલશ લક્ષ્મણ લાણી, ઢાલેત ભૂપાલ;
 પાછે કલશ શ્રીરામને, ઢાલે તે સુવિશાલ. ૪
 વાસુદેવ એ આઠમો, એ આઠમ બલદેવ;
 રાજ કરો સુવિશેષથી, સુર નર સારે સેવ. ૫
 વાસુદેવને દેવતા, સેવે આઠ હજાર;
 ચાર હજારાં સેવીયે, શ્રી બલદેવ ઉદાર. ૬
 સોલાં હજારાં દેશમે, જેહની વરતે આણુ;
 રાજ સોલ હજારહી, આણુ કરે સુપ્રમાણુ. ૭
 હયવર ગયવર રહવર, લાખજ ંખયાલીસ;
 પાલા પ્રૌઢ પ્રતાપસું, કેડિજ અડતાલીસ. ૮
 ખેચર ખરી ખિજમિત કરે, ભૂચરઆણુ અખંડ
 માંને ૨સુર સાંનિધ કરે, પાલે રાજ પ્રચંડ. ૯

ઢાલ, ૫૦મી. હિંડોલણાકી-દેશી.

હે ઉસ રઘુપતિકે ધરમસે, રાજે સુખીયા અઘલા લોગ,
 અધિક નેહા અધિક મેહા, અધિકનેયે હોઈ,
 અધિક સુરભિ દૂધ આપે, અધિક ફલ તરૂં નેઈ,
 અધિક લાલ લહંત વિણુજે, અધિક ચાકર આસ;
 અધિક પુત્ર-કલત્ર-કમલા, અધિક પૂરે આસ. હેઉ. ૧
 અધિક દાન સુશીલ અધિક, અધિક તપહિ પ્રકાર,

અધિક ભાવન પૂજ પાવન, અધિક કરણી સાર;
 અધિક પોસહુને સામાયક, અધિકહી આચાર,
 અધિક અધિકો સદા તો, અધિકનો અધિકાર. હે. ૨
 નહિ હિંસા નહિ જૂઠજ, નહિ કોઈ ચોર,
 નહિ લ'પટ નહિ લોભી, નહિ ભૂંડો ભોર;
 નહિ કોધી નહિ માની, નહિ દ્રેષ લિંગાર,
 નહિ વાદ વિવાદ વિકથા, નહિ કલિકાર. હે. ૩
 નહિ કાલ કરાલ કાળે, રપિશુનકો જ'જાલ,
 નહિ કાં પરપ'ચ ર'ચહિ, કો ન કેહુનો રશાલ;
 નહિ જાર જૂવારી ધૂરત, નહિ દુઃખીઓ કોઈ,
 જેહુની ઓપમા જગમેં, આપહી પ્રભુ હોઈ. હે. ૪
 રામ આપે ગિલીપણને, રાક્ષસાનો દ્વીપ,
 કપિપતિને વાનરાનો, અછે જેહુ સદીપ;
 હનુમંતને પ્રવરશ્રી, પુર શ્રીપતિ આપંત,
 કુલકમેં જે આલ્યા આવઈ, તે તિહાં થાપંત. હે. ૫
 લંક તો પાયાલ પ્રગટી, લહે વિરવિરાધ,
 નીલને દે રક્ષપુર પ્રતિ, સૂર્ય હનુપુર લાધ;
 રત્નજટી દીપોપગીત', ચંદ્રગતિ સુત દેખી,
 રથનૂપુર નગર રૂપાચલે, લહે એહુ વિશેષિ. હે. ૬
 જથા જોગે જેહી જાણ્યા, રતીસો તેહુને દેશ,
 દેહને સંતોષીયા, શ્રીરામ સકલ નરેશ;
 ગામ વાલે ગામ પાચો, ખેતવાલે ખેત,

વિમુખ તો નર કે ન રહીયો, પદમ પૃથિવી દેત. હે. ૭
 શત્રુધનસુ' રામ લાખે દેશ જેહી સુહાય,
 સોહી માગો તામ મથુરા, આવહી તસુ દાય;
 રામ લાખે વચ્છ મથુરા, પુરી અધિક ઋદુસાધિ,
 જાણી ખૂઝી આપણે' ગલે, કોણુ ઘાલે વ્યાધિ. હે. ૮
 મધૂનૃપને ચમર આપ્યો, અછે પહિલી શૂલ,
 અરી હણી તસ હાથ આવે, પ્રગટ છે પ્રતિકૂલ;
 શત્રુદ્ધ કહે તુમ્હે હણીઓ, રાક્ષસનાથ નિશંક,
 હુંઈ થારો ભાઈ છું' તો, કોણુ એમ ધુરંક. હે. ૯
 એહુ મથુરા એ તમાસો, દેખ હું' જાય,
 રામ આપી તામ મથુરા, એહ સીખ સુણાય;
 શ્વલ ગર્વે અ છે ગાફલ, છેલે કીજ્યો કામ,
 બલે જોર ન કોઈ ચલસી, સીખ દે શ્રીરામ. હે. ૧૦
 રામ તૂણુ અક્ષય સાયક, આપીયા તસ દોય,
 સારથી ચમવદન નામા, સાથિ દીધો સોય;
 ધનુષ દીધો અર્જુવા વ્રત, અગનિમુખ સર સર,
 લક્ષ્મણે' આપીયા હુરજે', લાઈને જયકાર. હે. ૧૧
 શત્રુદ્ધ તખ આલીયોરે, કરત શીઘ્ર પ્રયાણુ,
 સાથિ દલબલ સામઠોરે, વાજહી નીસાણુ;
 નદીતટે' વિશ્રામ લીધો, ખળર કીધી રાય,
 વનકુખેરે' નારિ સરસો, મધુ-કેલિ કરાય. હે. ૧૨
 અન્નના આગારમાંહિ, શૂલનોરે નિવેશ,
 શત્રુદ્ધ છલ લહી રાતે, કરે પુરીયે' પ્રવેશ;

પાત સાંભલિ દોડીયો મધુ, આવહી પુરમાંહિ,
 શત્રુદ્ધને સુલટ બલીએ, રોકીયો તે પ્રાંહિ. હે. ૧૩
 મધુનંદન લવણકું, ચરી માંડીયો સંગ્રામ,
 લડત અધિકો યુધને મુખ, મારી લીધો તામ;
 રામાયણની આદિ જિમના, રાયણે ખર મારિ,
 જીતના ધુરહિ બળયા, તેમ એ સંહારિ. હે. ૧૪
 પુત્રનો વધ સુણીને મધુ, કોપોયોરે કરાલ,
 શત્રુદ્ધસુ આંણી અડીયો, લડે તામ ભૂપાલ;
 અસ્ત્ર શસ્ત્રાં ચોટ કરિવે, અધિક શૂરા તેહ,
 દેવ અસુરાં જેમ માચી, તેમ માચી એહ. હે. ૧૫
 ધનુષ તો તખ આર્ણવાપ્રત, અગ્નિ મુખ તે બાણ,
 સમરીયાં સાંનિધ્યકારી; હરે હીરિકા પ્રાણ;
 મરિયો મધુ જેમ ^૧લુપ્ધક, મારહિ મૃગરાજ,
 ઘાવ શાલ્યાં મધૂ ચિંતે, હૂવો એહ અકાજ. હે. ૧૬
 શૂલ નાયો ના હણાણો, સુપ્રભાનો નંદ,
 જન્મ હારિઓ કોન સારિઓ, કાજમે મતિમંદ;
 પૂજ્યા નહી દેવ જિન, ના કીયા પ્રવર ^૨પ્રાસાદ,
 પાત્ર બાણી દાન ન દીયો, આણિકે ^૩આદહાદ. હે. ૧૭
 એહ ભાવન ભાવતાંરે, રાખિ શુદ્ધ પરિણામ,
 ગ્રહી દીક્ષા પ્રાણ છોડયા, હૂવો સુર અભિરામ;
 સ્વર્ગાતી જે દેવ-દેવી, સારહિ તસુ સેવ,

૧. શિકારી. ૨. જિનમંદિર-દેરાસર. ૩. પ્રેમ આણીને
 બહુ ભાવથી.

દેહ ઉપરિ કુસુમ વરિસ્યા, જયો જયો મધુદેવ. હે. ૧૮
 દેવિરૂપે શૂલ જાઈ, કહી ચમરસું વાત,
 શત્રુધન છલખલે કીધો, મધુનૃપનો ઘાત;
 મિત્ર મારિઓ સુણી ખીજ્યો, તામ શ્રીચમરેંદ્ર,
 શત્રુધનને આજ માઈ કહે ઇમ અસુરેંદ્ર. હે. ૧૯
 આલીયો તખ વેણુદાલી, દેવ પૂછે તાસ,
 કિહાં આલ્યા મિત્ર હંતા-તણો કરિવા નાશ;
 વેણુદારિ ફિરી લાખે, તેહનો અધિકાર,
 અર્ધચક્રી પુન્યપૂરો અધિક વરતે વાર. હે. ૨૦
 ધરણુ પાસે લહી રાવણ, શક્તિ જીતી જેણુ,
 તીન લોકાંતણો કાંટો, મારિઓ રાવણ તેણુ,
 કુણ મધુ તસ પત્ત સરિણો, પ્રભુતણો ખલ પામિ,
 શત્રુધને મધુ મારીઓ છે, શાંતિ હૂવો સાંમિ. હે. ૨૧
 ચમર લાખે શક્તિ જીતી, વિશલ્યા સુપસાય,
 નાણાયનો નહીં વખાણ્યે, એહમે ખલકાય;
 તાસ અબ્રહ્મચારિણીનો, ગયો સર્વ પ્રભાવ,
 તેહથી જઈ શત્રુધનો કડં એછો આવ. હે. ૨૨
 એમ કહીને ચમર મથુરા, આવીયો તતકાલ,
 લોક સુખીયા દેશ નીકો દેખીયો સુવિશાલ;
 અથમ તો એપરજ પીડું પછે પીડું ઇશ,
 એમ ચિંતી રોગ પીડા, કરે વિશ્વાવીસ. હે. ૨૩
 રોગના ઉપચાર કીધા, તામ વિવિધ પ્રકાર,
 સાંનીયાંને જેમ મિશ્રી, તેમ એ ઉપચાર;

તામ નૃપ કુલદેવી સમરી, સા કહે સુવિચાર,
 મધુ માર્યા ચમર કોળ્યો, તેહના સુવિકાર. હે. ૨૪
 લોક દુઃખીયા દેખી રાજા, કરે અરતિ અપાર
 છીકનો મૂંછીયો માણસ, બેવહી ^૧ દિનકાર;
 શત્રુદ્ધ તબ ચાલ આયો રામ લક્ષ્મણ પાસ,
 ચમર કોળ્યો કેમ કીજે, કરે એ અરદાસ. હે. ૨૫
 દેશભૂષણ કુલહિભૂષણ, આવીયા મુનિ દોય,
 રામ લખમણ શત્રુદ્ધનસુ, વંદહી સહુ કોય;
 શત્રુદ્ધ જે ગ્રહી મથુરા, કહે પ્રભુ કુણ હેત,
 દેશભૂષણ રામસુ કહે, પુન્વલવ સંકેત. હે. ૨૬
 શત્રુદ્ધનો જીવ મથુરા, ઉપજિઓ બહુવાર,
 નામે શ્રીધર વિપ્ર હુતો, કામનો અવતાર;
 રાજ પત્ની લીયો તેડી, કરણ ભોગ વિલાસ,
 જાણ હૂવાં ચાર ભાળ્યો પ્રામીયો સો ત્રાસ. હે. ૨૭
 હુકમ નૃપને બધ્યા ભોમે; આણીયો તે ^૨ક્ષિપ્ર,
 કરિ કૃપા કલ્યાણ મુનિવર, છોડાયો તે વિપ્ર;
 લેઇ સંજમ સ્વર્ગા હોઇ, પુરી મથુરા આણિ,
 નંદ ચંદ્રજ ભદ્રનૃપનો, હૂવો પુન્ય પ્રમાણિ. હે. ૨૮
 હરિપ્રભા ^૩ઉરિ બપનોરે, અચલ તેહનો નામ,
 રવિપ્રભાદિક આઠ ભાઇઓ; ચોરમાઈ જામ;
 સકલ જાણી મારિવાનો. કરે તે ઉપાય,
 લેઈ મંત્રીસરે દીધો, અચલ નાસી જાય. હે. ૨૯

ભમંત અટવીમાંહે કાંટે, વીંધીયો તસ પાય,
 સાવસ્તીનો વસણ હારો, અંક નામ ધરાય;
 ખાપે કાઢ્યો ઘરહિ ખાહિર; વહે ઇંધણભાર,
 નિજર આબ્યો અચલ તેહની, બિપજ્યો અતિ ખ્યાર. હે. ૩૦
 કાઠ ભારિ બિતારિ કાંટો કાઢી દીધો હાથ,
 સોઇ કાંટો તાસ આપ્યો, જાંણી આપી આથ;
 અચલ નામા અછું મથુરા-પુરીકેરો રાજ,
 હૂવો મુઝને સુણી આવે, સારિચું તુઝ કાજ. હે. ૩૧
 અચલ કૌસુલીયઇપહુંતો, સિદ્ધિ ગુરને સંગ,
 ઇંદ્રિય નરેંદ્ર શીખે, કલા ધનુષ સુચંગ;
 રાય ગુર રીઝાવીયા, તિહિ ધનુષને અભ્યાસ,
 રાય પુત્રી સાથ પૃથ્વી, તામ દોધી તાસ. હે. ૩૨
 અનંગાદિક દેશ સાજી, મેલી સખલો સાજ,
 પુરી મથુરા ચાલિ આયો, વિસ્તરીરે આ વાજ;
 યુદ્ધ કરિવે ભાઇ આઠે, ખાંધિયા તે ખંચિ,
 અંદ્રભદ્ર પ્રધાન મોકલિ, વાત આણે સંચિ. હે. ૩૩
 તામ નામ પ્રકાશ કીધો, સચિવ નૃપસું આય,
 ભાષહી તખ અચલ નગરી-માંહિ લીધો રાય;
 અનુકમે નૃપ રાજ દીધો, વરતીયો જયકાર,
 ભાઈ તે અષ્ટહિ સેવક, ક્રીયા આગ્યાકાર. હે. ૩૪
 એક દિવસે નટ નાચે, દેખહી સો ભૂપ;
 રાજપુરુષ મારિયેરે સોઇ અંક અનૂપ;
 પાસે તેડી કરે દિલાસા જમ્મભૂમિજ દીધ,
 અચલ અંક મુમિત્ર થાપિઓ, વિદુ સિધુ કીધ. હે. ૩૫

સમુદાચારિજ પાસે, લેઈ સંયમ લાર,
 સ્વર્ગ પંચમે હોઈ આયા, મનુષ્યલોક મઝાર;
 શત્રુક ઓ અચલિ હૂવો, હેત મથુરા લાર,
 અંક ભવ કૃતાંત આંનન, સારથિ તુમ્હા સાર. હે. ૩૬
 શ્રીપલાપુર નગર નીકો, શ્રીયનંદન રાય,
 ધારણીઉર ઉપના સુત, સાતહી સુખદાય;
 સૂરનંદશ્રી નંદશ્રી, શ્રીતિક નામિ જયંત,
 સર્વ સુંદર ચમરવિજય, મિત્રજી ગુણવંત. હે. ૩૭
 શ્રીયનંદન રાય સાતે, પુત્રસુ વયરાગ,
 માસ જાતક પાટ થાપિ, સાધિવા શિવમાગ;
 શ્રીતિકર ગુરુપાસ સંજમ, આદર્યો તતખેવ,
 લહી કેવલ મોક્ષ પહૂંતો, રાયજી રિષિદેવ. હે. ૩૮
 લાઈ સાતે શુદ્ધ સંજમ, પાલતા વિહરંત,
 લખિય જંઘાચારિણી દે; તપખલે ઉપજંત;
 પુરી મથુરા આઈ રહીયા, તામ તે ચોમાસ,
 ૧છક ૨અઠમ ૩દશમ ૪દ્વાદશ, કરે તપ ઉપવાસ. હે. ૩૯
 ચારણો જઈ અવર નગરે, કરી આવે સાધ,
 તાસ તપ આચાર કરણી-તણો અતિશય લાધ;
 ચમર કીધા રોગ મિટાયા. હૂવો નગર નિરોગ,
 અધિક ઉચ્છવરંગિ ઘર ઘર, નહીં સુપને શોગ. હે. ૪૦
 નીતિ લહુ વડ પસ્વેદને મલ; થુક ને નળ કેશ,
 ઓહ તોં ઐષધિ પ્રાંહિ, સાધુના સુવિશેષ;

૧-એ ઉપવાસ. ૨-ત્રણ ઉપવાસ. ૩-ચાર ઉપવાસ. ૪-પાંચ
 ઉપવાસ. ૫-પરસેવો.

વાયરો તન કરસી આવે, જલે પગ ધોવાય,
 વાય-પાણી કરસીયાંથી, રોગ સધલા જાય. હે. ૪૧
 અયોધ્યાયે આવીયા તે, પારણાને કામ,
 અદત્ત શેઠ ગૃહાંગણેરે, આણિ ઉભા સ્વામ;
 ભાવ વિણ વંદના કીધી, શેઠ સંશયવંત,
 સાધુ સા ચોમાસમાંહિ, વિહરતા વિચરંત. હે. ૪૨
 શેઠ જાણે પૂછીયેરે, કિસો તુમ્હ આચાર,
 લેખ હીસે સાધુનેરે, કિરો છોડ્યાં કાર;
 એમ ચિંતવતોહી રહિઓ, હીયો ખડુત આહાર,
 ચાલિ ઉપાસરે આયા, જિહાં છે આણુગાર. હે. ૪૩
 આચારિજ શ્રી નામ કતિવર, કીયો ઉઠિ પ્રણામ,
 અવર સાધુ ન કરે વંદન, જાણિ શંકા ઠામ;
 અશન કીધાં પછે પૂછ્યાં, આચારજ ઋષિરાજ,
 પૂજ્ય થેં કિહાંથી પધારો, કિહાં જાસ્યો આજ. હે. ૪૪
 પુરી મથુરાથીકે આયા, જાવસાં પિણુ તત્ર,
 એમ કહી ઋષિ પાંશુર્યારે, આવીયા થા યત્ર;
 સખત રિષિ સંયમી સૂધા, ઇરીયા પાલંત,
 ગગને આવે ગગને જાવે, દોષ સહુ ટાલંત. હે. ૪૫
 શિષ્ય પૂછે સુગુર પાસે, કૂણ એ નિશંથ,
 સુગુર ભાખે સાધુ સાચા, સાધહિ શિવપંથ;
 લખિધવંત મહંત મુનિવર-માંહિ કેા નહિ દોસ,
 એહી સુણતાં શિષ્ય મનમેં, કરે અતિ અપસોસ. હે. ૪૬

એવિ સાંભલિ સોઈ શ્રાવક, કરે પશ્ચાતાપ,
 માસ કાર્તિક શ્વેત સાતમી, ચાલિ આયો આપ;
 કરી વંદન વીનવે, તુમ્હુ ગુણાં ભરિસ અગાધ,
 પાય લાગીને ખમાવું, ખમો મુજ અપરાધ. હે. ૪૭
 સસ ઋષિ સુપ્રસાદથીરે, શાંતિ સગલે દેશ,
 સુણી કાર્તિક પૂનમેરે, આવીયો[રે] નરેશ;
 પાય નમી કહે સાધુજી, આહાર લ્યો મુજ ગેહ,
 રાજપિંડ ન ઋષિ રૂકલે, કહે મુનિવર તેહ. હે. ૪૮
 શત્રુજી તખ ફેરિ ભાળે, ધન્ય થાંરો ધર્મ,
 દેવકૃત એ રોગ મિટીયા, ક્રીયાં વિન ઉપકર્મ;
 કોઈ દિન એ રહો ઇહાં, એર ઠામ વિહાર,
 મતિ કરો અવતાર થારો, કરણ જગ ઉદ્ધાર. હે. ૪૯
 સસ ઋષિ કહે રાય ! ન કરે, સાધુ મમતા ભાવ,
 અલિસ્યાં નહિ રહાં ણિણુહી, ચરણ ગુણ સંચાવ;
 ઘરિ ઘરિ જિન મિંખ પૂજે, સાધુ સેવા સાધિ,
 શીલ સમકિત શુદ્ધ પાલો, જેમ ન ઉપજે વ્યાધિ. હે. ૫૦
 એમ કહી ઋષિજી પધાર્યા, જિસી જેહની સૂતિ,
 રત્નમણિની સખર ઋષિવી, કરાવી નૃપ મૂર્તિ;
 નગર પાખિલિ ચ્યારિહી દિશિ, માંડી પૂજી સોચ,
 કુશલને કલ્યાણ ઉપજે, સુખે વસે સહુ કોચ. હે. ૫૧
 ઠાલ એ પચાસમીરે, સાધુના ઉપજાર,
 અછે મોટા નહી છોટા, ગંગનને વિસ્તાર,

૨. સાધુને રાજપિંડ શાસ્ત્રમાં નિષેધો છે. ૩. ચારિત્ર.

કેશરાજ સુનીંદ લાખે, ગરૂડ આયા સાપ,
નાસહી જિત સાધુ આયાં, પાપના સંતાપ. હે. પર

દુહા.

ગિરિ વૈતાલ્ય વિશેષથી, દક્ષિણ શ્રેણિ મઝાર,
રત્નરથ રાજા લક્ષ્મી, રત્નપુરે સુખકાર. ૧
ચંદ્રમુખી ઉરે ઊપની, મનોરમા સુકુમારિ;
એ કંહુને પરિણાવચ્યું, રાય પડ્યો સુવિચારિ. ૨
નારદે લક્ષ્મણુ કહ્યો, સળ ગુણ લક્ષણવંત
ભાગવતી એ ભામની, ને થાવેઉ કંત. ૩
રત્નરથ રાજાલણા, કોખ્યા તામ કુમાર;
ગોત્રજ વૈર વિચારવે, અમર્ય વહે અપાર. ૪
કીચું મતો એ કૂટીયે, નારદ નાસી નય;
પુરી અયોધ્યા આવીયો, લક્ષ્મણુ લાગો પાય. ૫
મનોરમાનો રૂપપટ, લીયો લિખી દેખાય;
લક્ષ્મણુ થયો અનુરાગીયો, રૂપે રાચે રાય. ૬
લક્ષ્મણુ તળહી ચાલીયો, સાથ હૂવા શ્રીરામ;
રાક્ષસ ખેચર સૈનસુ, આય ગયા અભિરામ. ૭
રત્નરથ નિજ પુત્રસુ, આંણિ કરે સંગ્રામ;
લક્ષ્મણુ તેજે જીતીયા, વાળ્યા સુજસ દુમામ. ૮
મનોરમા લક્ષ્મણુ લાણી, પુત્રી દઈ પ્રધાન;
શ્રીદામા શ્રીરામને, રીઝાયા રાજાન. ૯
સાધી દક્ષિણ શ્રેણિ સહુ, સાધી અંગ ભૂપાલ;

- પુરી અયોધ્યા આવીયા, રાજ કરે સુવિશાલ. ૧૦
- લક્ષ્મણને અંતેઉરી, સોહ સોલ હજાર; ૧૧
- આઠમ અછે પટરાગની, ઇંદ્રાણી અવતાર. ૧૧
- વિશલ્યા આઢે કહી, રૂપમતી વનમાલ; ૧૨
- કલ્યાણમાલા અતુર્થી, રતિમાલા સુકુમાલ. ૧૨
- જિતપદ્મા પ્રગટી મહા, અભયવતી અવધારિ; ૧૩
- મનોરમા મનમોહની, એ આઠે પટનારી. ૧૩
- અઢીસે નંદન હૂવા, સૂર મહા ઝૂઝાર; ૧૪
- જાયા ઉઅગ્રમહેષીયાં, એ આઠે સુત સાર. ૧૪
- વિશલ્યાનો શ્રીધર, રૂપવતીનો એહ; ૧૫
- પૃથિવીતિલક સોહામણો, ગુણમણિકેરો ગેહ. ૧૫
- વનમાલાનો અરજુન, ઉપમા અધિકી જસ, ૧૬
- જિતપદ્માનો જાણીયે, શ્રીકેશી સોલહાસ. ૧૬
- કલ્યાણમાલાનો કહો, મંગલ નામ અમંદ; ૧૭
- સુપાર્શ્વ કીર્તિકલ્પતરુ, મનોરમાનો નંદ. ૧૭
- રતિમાલાનો વિમલજી, વિમલ સુનામ પરિણામ; ૧૮
- અભયવતીનો એ સહી, સત્યસુકીર્તિ નામ. ૧૮
- ચાર કહી શ્રીરામને, સીતા સતી સરેખ; ૧૯
- મલાવતીને રતિનિલા, શ્રીદામા સુવિશેષ. ૧૯
- ગર્ભ ધરે સીતા સતી, લલ સુપનો અવલોધ; ૨૦
- આવે ચવી વિમાનથી, શરલસ જોડે દોધ; ૨૦
- કરે પ્રવેશ નિજનમેં, વીનવીયો લરતાર;

પુત્ર યુગલ તુમ્હે પ્રસવસ્યો, નહિં સંદેહ લિગાર. ૨૧
 શરણ વિમાનથી ચળ્યા, સુત મુજને સુખદાય;
 હોસી એ જાણો સહી, કહે અયોધ્યા રાય. ૨૨
 સીતા કહે સાંભી સુણો, એસી આરતિ ઈશ;
 કામ સકલહી પાધરો, કરિસે શ્રીજગદીશ. ૨૩
 પ્રીતિ ઘણી પહિલી અછે, પ્રભુની સીતા સાથ;
 અળ 'આધાન ધર્યા' પછે, અતિ સનમાની નાથ. ૨૪
 સોકિ બલે મનમેં ઘણો, 'અમરસ સહ્યો ન જાય;
 બલ પિણુ કે ચાલે નહીં, તામ તે કરે ઉપાય. ૨૫

હાલ, ૫૧મી. હે રૂકમણી તું તો સાચી

શ્રાવિકા—એ દેશી.

*શૂલીથી અતિ આકરી, શૂલી શોકિજ હોય હો, રઘુપતિ.
 શોકિસરીખી શૂલિકા, અવર ન હીસે કોય હો. રઘુપતિ. ૧
 શોકિ કહો કયૂ નાં કરે, 'મુદ્રહી અતિ દુઃખદાય હો; ૨.
 યૂઠિ ન છાંડે પાપણી, ફિટ ફિટ એ સગાય હો. ૨.

* કવિતા=રામ સપૂતકું દેષ . વનવાસ,

કુમતિ દે કેકેયી કંતકું રોધ,

સૂર્પનખા જુસીયા વતવાય,

દશકંધરકી સાહિબી લંકસું ખોધ,

યમદગ્ધને તામ ત્રિયાકે કહે,

મરણુ લલોને તપસ્યા વિગોધ,

રાંડનકે પુરુષાતનસું કહો.

ધર ભાંડનકો ન કાંધ હોધ. ૧

- શસ્ત્રથકી તીખી ખરી, તીખો તાસઘ તાપ હો; ર.
 શસ્ત્ર છિપ્યો રહે મ્યાનમે', લીયાંઉછે આપ હો. ર. સો. ૩
- સાપણીહીથી સાપણી, સાપણી સોકિ કહાય હો; ર.
 સાપણી સંત્રે ખીલીયે', સોકિ ન કચૂંદિ ખીલાય હો. ર. સો. ૪
- ^૧આગિથકી ઉન્હી ખરી ઉન્હી સોકિજ હોય હો; ર.
 કોઉં બલે જિમ લીંતરી, તેમ બલંતી જોય હો. ર. સો. ૫
- જબલગ દૂધજ સાળતો, જબલગ કાંજ દૂર હો; ર.
 ફાટે કાંજ મેલિવે, એ દષ્ટાંત હજૂર હો. ર. સો. ૬
- અંખર ઉન્હીયા ઘણા, દેખાયેથા મેહ હો; ર.
 પ્રબલ વાયને વાજિવે, ફાટિ ગયા ઘન તેહ હો. ર. સો. ૭
- આછો આછોથો ઘણું, કોહલે તૂટે વાંક હો; ર.
 માણસ ફેરખીયા કરે, જેમ ફિરંતો ચાક હો. ર. સો. ૮
- બાહિર મિલણ મિલી રહી, માંહી કુટકા તીન હો; ર.
 કાકડીયાંમે તેં વસી, લીજ્યો દેખિ પ્રવીન હો. ર. સો. ૯
- પારો વાનીસુ' મિલ્યો, હોંગલુ કહિવાય હો; ર.
 સોહગીના સંજોગથી, છટિકને અલગો થાય હો. ર. સો. ૧૦
- આંખા જંખૂ આંમલી, ચોથી જોવો ખોર હો; ર.
 ઉપરિ કોમલતા ઘણી, માંહિ અધિક કઠોર હો. ર. સો. ૧૧
- સત્યવતી સાચી સતી, વસુધામે વિખ્યાત હો; ર.
 શોકયાં સાહલવી કરી, અવરાં કેહી વાત હો. ર. સો. ૧૨
- સેવ કરે સીતાતણી, મહારે તું શિરદાર હો; ર.
 જીલે અમૃત કેલવે, કાતી હૃદય મઝાર હો. ર. સો. ૧૩

એક દિવસ રસરંગમે', પૂછે વીતને ચાવિ હો; ૨.
 રાવણ-રૂપ સોહામણો, હમને લિખી દિખાય હો. ૨. સો. ૧૪
 સીતા કહેચું જાણીયે, કેહવો છે તસુ રૂપ હો; ૨.
 મેંતો કદિહી ન દેખીયો, દેખ્યા રૂપાવ અનૂપ હો. ૨. સો. ૧૫
 સા ભાળે સુણ સુંદરી, સોઈલિખ્યો તુમ્હ પાવ હો. ૨.
 ઝૂંટી ધૂતપણો કરે, સીતા સરલ સલાવ હો. ૨. સો. ૧૬
 સીતા લિખીય દેખાવીયા, રાવણ પાવ ઉદાર હો. ૨.
 સાકે ઢાંકી રાખીયા, પાવતણા આકાર હો. ૨. સો. ૧૬
 ગોઠી ૪વિસજી વેગસું, નિજનિજ થાનક જાત હો; ૨.
 સીતા ભી પાડિયા, કેહવી ઘાલ ઘાત હો. ૨. સો. ૧૮
 પગ આકાર દેખાવીયા, જખ આયા શ્રીરામ હો; ૨.
 પૂછ્યાં એ ઉત્તર દીયો, વાદહી ૫ત્રીયના કામ હો. ૨. સો. ૧૯
 એ તો પાવન પૂજ્યે, જો તસુ સાથે નેહ હો; ૨.
 વાત ન માની રામજી, સોકિ પલેખાં એહ હો. ૨. સો. ૨૦
 આપ આપણી દાસિને, તેડી તે નારિ હો. ૨.
 ગલી ગલી બાજરમે', સારી પુરી મઝારિ હો; ૨. સો. ૨૧
 સીતા ચિત રાવણ વસે, સગલે પાડે સાદ હો; ૨.
 સાલ સરીખો સાલસે, લોગ મુખે અપવાદ હો. ૨. સો. ૨૨
 માસ વસંત વિરાજ્યો, પ્રભુ ત્રિય સાથકહંત હો; ૨.
 ગર્લહી ખેદ વિચારવે', આયો એહ વસંત હો. ૨. સો. ૨૩
 મહેદ્રોહ્ય નામથી, આછો છે ઉદ્યાન હો; ૨.
 વિવિધ પ્રકાર વિનોદથી, માંહી મોટાં થાન હો. ૨. સો. ૨૪

કીડા દરિવાને કારણે, ચાલો જાવાં આજ હો; ૨.
 સીતા કહે મુજ દોહિલો, પૂનૂં શ્રી જિનરાજ હો. ૨. સો. ૨૫
 તખડી રામ મંગાવીયા, ખાગતણા વર કૂલ હો, ૨.
 પરમેશ્વર પૂજારીયા, આણી કૂલ અમૂલ હો; ૨. સો. ૨૬
 પાછે પદ્મનીસું પ્રભુ; વનમાંહિ આયા ચાલ હો. ૨.
 વિવિધ વિનોદ વસંતમેં, રાગિ રહ્યા છે ક્ષાલ હો; ૨. સો. ૨૭
 એતલે સીતાજીતણા, ફૂરકયો દક્ષિણ અંગ હો; ૨.
 શંકી મનમાંહિ ઘણો, લહીયે રંગ વિરંગ હો. ૨. સો. ૨૮
 સીતા પ્રભુજીસું કહો, કરે વિચાર નરેશ હો; ૨.
 એ તો એહવો દેખીયે, ઉપજે કોઇ કલેશ હો. ૨. સો. ૨૯
 રાક્ષસને હાથેં ચઢી, દીઠો રાક્ષસ દેશ હો; ૨.
 દેવ ન તોડી ધાપીયો શોધ્યો વાકી સેસ હો. ૨. સો. ૩૦
 દિન ગયો વરસ ખરાખરી, આરતિમાંહિ ઉદાસ હો; ૨.
 પાર ન પાવે કેવલી, વર્ણવતાં દુખવાસ હો. ૨. સો. ૩૧
 પ્રભુજી દિધં આસાસના, એમ કહંત મહંત હો; ૨.
 સુખ દુખ આપદ સંપદા, લાગી લાર રહંત હો. ૨. સો. ૩૨
 રામ કહે ધર જાયને, કરિ કોઇ ઉપકર્મ હો; ૨.
 દાન શીલ તપ ભાવના, સાંચવિ શ્રીજિન ધર્મ હો. ૨. સો. ૩૩
 જાજવરની પૂજા કરે, ભાવ વિશુદ્ધ ત્રિકાલ હો; ૨.
 ૧આંખિલ ૨એક લધાનરો, કરતાં મિટે જન્મલહો; ૨. સો. ૩૪
 સીતા આવી મંદિરે, રહતી સંયમમાંહિ હો; ૨.
 દાનાદિક વિધિ સાંચવે, આદરસું ઉચ્છાંહિ હો. ૨. સો. ૩૫

૧-જેમાં એક વખત નીરસ અન્ન ખવાય તે તપ ૨-જેમાં
 એક વખત ભાજન થાય તે તપ.

અલકીયા જગમેં જિકે, કોઈ ન રાખી ખંતી હો; ૨.
 એ જિન વચને જાણીજયો, લાવી હોવે અંતિ હો. ૨. સો. ૩૬
 વિજય સૂદેવજી, પિંગલને મધુમાન હો; ૨.
 કાલદેવ કાશ્યપ કલો, શૂર સુધર અભિધાન. હો. ૨. સો. ૩૭
 એ સાતે અધિકારિયા, મોટિમ મેરૂ સમાન હો; ૨.
 ખખરદાર કરી થાપીયા, પુરૂષ મહા પરધાન હો. ૨. સો. ૩૮
 રાઘવ પાસે આવીયા, હિલા કરિ પ્રણામ હો; ૨.
 થરહર લાગા ધૂજવા, ન સહાયે પ્રભુ ધામ હો. ૨. સો. ૩૯
 રામ કહે ભો ભાઈયો, કાં તુમ્હે આરતિવંત હો; ૨.
 કાં કાપો તરૂપાન જૂં, ભાળે વિજય મહંત હો. ૨. સો. ૪૦
 પ્રભુજી સુણ એક વીનતી, પિણુ સા નવિકહિવાય હો. ૨.
 સાંભલતાં અસહામણી, પ્રભુજીને દુઃખદાય હો. ૨. સો. ૪૧
 અણકહીયાં લાગે સહી, સ્વામી દ્રોહનો પાપ હો; ૨.
 દુ તીડીમેં પડીયા અછાં, ગ્રી છછુંદરી સાપ હો. ૨. સો. ૪૨
 રામ કહે ભો ભાઈયાં, જીવતણો તો દાન હો; ૨.
 તુમ્હેને મેં દીધું સહી, ભાળે પ્રભુ લહી માંન હો. ૨. સો. ૪૩
 દેવસુણાં દેવીતણો, અતિઓ અપવાદ પ્રસીધ હો; ૨.
 જાણુ જાણુને મુખેં આકરો, કાન ન જાવે દીધ હો. ૨. સો. ૪૪
 સુસવાદો ફલ દેખિને, કહો કુણુ નહીં ખાય હો; ૨.
 ફૂલ મુગંધો દેખિને, સુંધ્યાં વિણુ ન રહાય હો. ૨. સો. ૪૫
 લેખણુને લિખી દેખીયે, ઘટિકા જેમ ઘસાય હો; ૨.
 ન રહે ત્રિય વિણુ ભોગવ્યાં, નર એતો નિરતો ન્યાય હો. ૨. સો. ૪૬
 માંસાહારી માનવી, ન તજે પાયો માંસ હો; ૨.
 લપટ નારી પાંમકે; ન તજે શાવત તાસ હો. ૨. સો. ૪૭

ભૂખો ભોજન પામકે, ભૂખો એક લગાર હો; ૨.
 ન રહે તિમત્રિય પાંમિકે, ન તજે કવણુ વિકાર હો. ૨. સો. ૪૮
 અંખરથી તૂટે પડે, પંખી પંખણી પેળિ હો; ૨.
 કિઉં વંચેઉં પંખીયો, આગેં ઉભી દેળિ હો. ૨. સો. ૪૯
 *સાંભલિજે છે એહવી, લોગાંકેરી વાત હો; ૨.
 શાણુપણું સુવિચારતાં, દેખાયે પિણુ સાચ હો. ૨. સો. ૫૦
 લેઈ ગયો પિણુ એકલી, એકાકીહિ આય હો; ૨.
 કાલ ઘણું ઘર તેહને, રહી પિણુ દેખાય હો. ૨. સો. ૫૧
 રાવણુ તો વિણુ ભોગચ્યાં, રહીયો હોસે કેમ હો; ૨.
 જાણ્યો કરિસ્યોજ આપણો, છે તો સૂધો એમ હો. ૨. સો. ૫૨
 છોત ન લાગે છે સહી, મોટા ભાંડા જેમ હો; ૨.
 જગમેં જસ અપજસપણો, નવિચાલે છે પ્રેમ હો. ૨. સો. ૫૩
 અપયસ એતો એવડો, જામ હુમે ન ખમાય હો; ૨.
 મલુને આંણિ સુણાવીયો, કીજેં જ્યુંહી સુહાય હો. ૨. સો. ૫૪
 નાનહાંસુ હડો મોટકા, ખોલા છાં એ ખોલ હો. ૨.
 સોવાતાંકી વાત એ, જગમેં જસ અમોલ હો. ૨. સો. ૫૫

*યત:—એસી જિન્હા પાપણી ન જાણે ગતિ આપણી,
 લગવંત નામ લજવાકુ ખરી અવસાત હૈ,
 યુગલીકું ચોચસ લડાકવડી લડવેકું,
 ખટ રસ સુવાદમેં સુખાતહૈ,
 વાતનકી ઘાત લાયકે ખનાય કહિત વાત,
 જૂડી જૂડી કહિણુકું આગેં ચક્ષી જાતહૈ,
 કહિત અતીત યારો, કેતી સમજવું ગોહૈ,
 પાધો વાહૈ ખટરસ તાહૈ વિસ ખાત હૈ ૧

આદિનાથ આદે' કરી, આજ લગે' ઇહિવ'શ હો; ૨.
 કાંઈન લાગી ^૧કાલિમા, ^૨પુહવીમાંહિ પ્રશંસ હો. ૨. સો. ૫૬
 કીર્તિ' તો ^૩આજન્મની, મતિ હારો રઘુનાથ હો; ૨.
 સીતા હૂઈ ના હૂઈ, બહૂલો છે ^૪ત્રીયસાથ હો. ૨. સો. ૫૭
^૫વજાહત હોઈ રહ્યા, એ તો વાત સુણુંત હો; ૨.
 સીતા સાથે ^૬કાલિને, કાઢેવો એકંત હો. ૨. સો. ૫૮
 ધીરજ આદરિ બોલીયા, મહત્તરાંસું તામ હો; ૨.
 લલી લણાવી વાત એ, કરિસ્યું જસના કામ હો. ૨. સો. ૫૯
 નહિ દેહું જસ જાયવા, ત્રિયા તે કુણ માત હો; ૨.
 વિસર્જ્યા તે વેગસું, દુઃખ ^૭હુયિ ન સમાત હો. ૨. સો. ૬૦
 એકાવનમી ઠાલમે', સકલ મિલ્યાં સુલ સાજ હો; ૨.
 કેશરાજ સીતાતણા, શોક્યાં કીયાં અકાજ હો. ૨. સો. ૬૧

*કવિતઃ—નખવિ નકટા દેખે, સીસ ધારી જટા દેખે,
 કેતેક નકટા દેખે, જાર લાયા તનમે',
 જૈન શિવ સાધુ દેખે, શરવીર વાધ દેખે;
 અધિક ઉપાધુ દેખે, ઝૂઝ મરે રતમે';
 ધનહીમે' પૂર દેખે, દાનહીમે' શર દેખે;
 માયાકે મનૂર દેખે, ભૂલિ રહે ધનમે',
 આદિ અંત સુખી દેખે; જન મહીકે દુખી દેખે,
 એસા નાહિ દેખા, બાકે કામની ન મનમે' ૧

૧. કાળીશ-કાવ. ૨. પૃથ્વીમાં. ૩. જન્મથી ઉપાજીલ. ૪. શ્રી
 સમુદાય. ૫. જાણે વજ્રથી ધાયલ થયેલ હોય. ૬. કલેબ-હાઈ.
 ૭. મનમાં.

દુહા.

રાતિ પધાર્યા રામજી, સુણિવા કાજે સાદ;
 જિહાં જાયે તિહાં સાંભડે, જણુ જણુ મુખ અપવાદ. ૧
 રાવણુજી લેધ ગયો, તિહાં રહી ચિરકાલ;
 જાણી સતી આણી સહી, રામ અપૂઠી ખાલ. ૨
 વાની દેખે વસ્તુની; ભોજન કરે આહાર;
 નારી રૂપ વિદ્યોપવે, એ જગનો વિવહાર. ૩
 લે ગયો ઝળ મારિવા, ઝળ મારણો ગિવાર;
 તિહિ તો ઝળ મારી હુસે, નહિ સંદેહ લિગાર. ૪
 એમ સુણી ઘર આવીયા, રામ ન લાઈ વાર;
 ચરવે ચોળી ચોકસી, લેજ્યા નગરિ મઝાર. ૫
 ઉઠી કથાનો કહિયવો, ઉઠી જન સમુદાય;
 આણુ સુણાવે રામને, તુરત કિર્યો નહિ વાય. ૬
 જેહ તણે તો કારણે, રાવણુનો ક્ષય શીધ;
 ફિટ વિધિ તેં સીતાલણી, કેણુ અવસ્થા દીધ. ૭
 લક્ષ્મણુજી પિણુ સાંભલી, લોકમુખેં એ વાત;
 જાણેં પડયો આકાશથી, વજ્રતણો નિર્ધાત. ૮

સ્વપ્નયો-નયને સોકાહસું સયન બતાવત કાહુ
 સો વયનકી વાત બનાવે પતિકી ચિતમેં પરિવા નહીં,
 નિતકી જન ઓરસું નેહજનાવે શાસુકો સાસ
 જેઠાણીકાજી દેરાનીકી દેહ દુઃખેહી દહાવે
 ધર્મસીહ તન્ને વહિલી હલરાઈકા મૂલ લુગાઈકહાવે. ૧

ઢાલ પર મી. વિમલાચલમે'રે મન વસ્યા—એદેશી.

લક્ષ્મણુજી તો વીનવેહો, રાઘવસુ' કરજોડી,
કાં કીજે તોડા તોડિ, નહિ સીતામાંહિ જોડિ,
હ્યો સાચ કડાહિ ચહોડિ, લ. ૧

પાણીમે' પત્થર તિરે, પશ્ચિમ દિશિ દિનકાર;
ઉગે તો સહી જાણીયે, સીતા લોપે કાર. લ. ૨
એવૈશ્વાનલ શીતો પડે, અમૃત મારણુ હાર.

તો. સી. લ. ૩

અંધકાર સૂરજ કરે, અંદ ઝરે અંગાર તો. સી. લ. ૪

સાયરના જલ ભીંતરાં, ઉઠે રેણુ અપાર. તો. સી. લ. ૫

૪૫'કજ પત્થર ઉપરે', પામે અતિ વિસ્તાર. તો. સી. લ. ૬

સૂય' આથમીયાંથકી, વરતે પવાસર વાર. તો. સી. લ. ૭

સાપણું સુખ સંપજે, અમીતણો રસ સાર. તો. સી. લ. ૮

સાધુ નામ સંસારમે', જો પામે કલિકાર. તો. સી. લ. ૯

કાલકૂટ વિષ ખાઇયાં, આશુતણો અધિકાર. તો. સી. લ. ૧૦

નિર્દય ધર્મ લહે ઘણો, અન્યાયી જસધાર. તો. સી. લ. ૧૧

કાવ્યકલા વાંછે ઘણી, જગ્યાનો પરિહાર. તો. સી. લ. ૧૨

કૃપા દયા વિણ વાંછહી, તપહીતણા પ્રકાર. તો. સી. લ. ૧૩

અન્ય મતિ શ્રુત સાયર, અવગાહિવે' વિચાર. તો. સી. લ. ૧૪

આંખિ નિહૂણા વાંછહી, દેખું સહુ સંસાર. તો. સી. લ. ૧૫

અંચલ ચિત્તનો આદમી, ધ્યાન ધરે સુખકાર. તો. સી. લ. ૧૬

૧. સૂર્ય. ૨. અગ્નિ. ૩. રજ-ધૂળ. ૪. કમળ. ૫. દિવસ.
૬. કીર્તિ. ૭. બુદ્ધિ.

અભુ! તુમ્હને નવિ ખૂઝીયે, અખલાસું અભિરોસ;
 સંદોસી નવિ છાંડીયે; તો એ છે નિદોસ. લ. ૧૭
 રામ કહે મહત્તર નરાં, લીધી મુંને સુણાય;
 મેં પિણુ કનેં સાંભલી, ચરાં પિણુ કહી આય. લ. ૧૮
 વાતકા એ અપજશતણી, મેં તો સહીય ન જાય;
 સીતા કાઠાં ઘરથકી, જિમ એ કહિણુ મિટાય. લ. ૧૯
 દાંતાં દેઈ આંગુલી, તળ લાળે લઘુ બ્રાત;
 સુંસ અછે તુમ્હ માહિરા, ફેરિ મ કાઠો વાત. લ. ૨૦
 પડહ ફિરાઉં શહિરમેં, મુંહ જોડિ સજિ કેઈ,
 સુંસ કડું શ્રીરામના, મેં મારિયો તેઈ. લ. ૨૧
 લોક વચનેં સીતા સતી, કિમ છાંડીયે નરેશ;
 જિતાવલ અખ છે ઘણી, પાછે હાથ ઘસેસ. લ. ૨૨
 મોલ મુંહુંગી છે ઘણી, સુંહુંગી નહીય લિગાર;
 સીતા તો સંસારમેં, લાખ્યો ધન અવતાર. લ. ૨૩
 ઉદિન કિઉં ન ચિંતા રહી, જા દિન પડ્યો વિયોગ;
 માણસ મુવાંથી ઘણો, કરતાથી અતિ સોગ. લ. ૨૪
 છાતી ફાટેથી ઘણું, આંસુ તો ઝડાવાય;

કવિત:—* આખ પડે મુખ ચાર ચુગતકે વાત કરે પરકી અણુજાણી,
 ફૂડો કલંક ઉપાવે નિશંકસું,
 વાત કરે અણુદીડી વિરાણી,
 પાપકો કુંલ ભરે દ્રોહ વચસો,
 કાહે ઉતાવલો હૈ પ્રાણી,
 કેશવ આજે હોયગો સખ ન્યાય કે
 દૂધ કો દૂધ નિ પાણી કો પાણી.

વરસે થા જિમ ભાદવો, સીતા ઉંછેરાય લ. ૨૫
 આજ હૂંઈ અલખામણી, સુણ લોગાંના ખેલ;
 મતિરે વરાંસો ભાઈજી, સીતા છે નિરમોલ. લ. ૨૬
 ખિણુ રૂસે તૂસે ખિણું, ભેદ ન કોઈ લહાય;
 યાહિજ દષ્ટિ ભાળીયા, લોગ નહી સમભાય. લ. ૨૭
 રામ કહે એ સાચ છે, પર ઘર ભંજણુ લોગ;
 આણિ મિલીયો એ એહવો, દૈવતણો સંભોગ; લ. ૨૮
 જળ લગે વચણુ ન નિરખીયે, કહી ન કહાણી કોય;
 કહી કહણી ઘાઘલિ પડે, અધિક અસાતા હોય. લ. ૨૯
 સજનસો કોપે નહીં, કહી ન ભજે વિશ્વાર;
 સજનનો ગુણ એવડો, વાલ્યો વલે તિવાર. લ. ૩૦
 સાયર સાયરતા ભજે, નહીં હોવે ગામ તલાવ;
 સાયર સરને આંતરો, ઈમ ભાળે જિનરાવ. લ. ૩૧
 એક નરાં એક[જ] ઘરાં, એકજ પુરી પરસિદ્ધ;
 દૂર કીયાં સહુ જગતમેં, અપજસ પડહો દીધ. લ. ૩૨
 નારિ જે સીતા તુજ છાંડડી, સુખ દુઃખ લાગી લાર;
 છોડાવી છૂટે નહીં, કીધાં કોડિ પ્રકાર. લ. ૩૩
 કહે વિલીખણુ રાયજી, સીતાની છું શાખ;
 રાજ રાવણુ આગલેં, રહી આપણુપો રાખ. લ. ૩૪
 ઉપદ્રવ કીધા આકરા, કરીડ કરાવી એહ;
 દિલાસા જઈ મેં કરી, પ્રભુ તુમ્હ દીધો છેહ. લ. ૩૫
 જળ આવી મંદોદરી, તળ કીધી અતિ ભાંડ;
 ખેલાવી દૂતી કહી, મંહડે પાડી ખાંડ. લ. ૩૬
 રાવણુ સાચ લડી ઘણું, કાંણુ સકલકી ચોરિ;

ફિટ કહી બોલાવીયો, એકહી શીલને જોરિ. લ. ૩૭
 પૂજ્ય પ્રસાદ તુમ્હારડે, કરી ન કો પરિવાહ;
 'કળ્યાણ' જઈ કો હુવે, તો લય ધરે અગાહ. લ. ૩૮
 સુ'સ કરે એહનેવતી, જે તુમ્હા લાખો ધર્શ;
 સતિયાંમાંહિ શિરોમણી, સીતાજી વિસવાવીસ. લ. ૩૯
 લખમણજી લાખા રહ્યો, લાખી રહ્યો લ'કેશ;
 રામ ન માને એકહી, દિન તુમને આ દેશ. લ. ૪૦
 સીતાથી વિરયે નહીં, જે હોવે કોડિ પ્રકાર;
 રામ વાત કહતાં રવિરચીયો, અયિ અયિ કરમવિકાર. લ. ૪૧
 સાસુ સસરા સહુ કિર્યાં, માત પિતાને બ્રાત;
 એહ કુનામથકી ફીરી, હુમંતકેરી માત. લ. ૪૨
 એહ બાવનમી ઢાલમે 'જીયે' જિમ કીધાં કર્મ;
 કેશરાજ તિમ ભોગવે, એ જિનમતિનો મર્મ. લ. ૪૩

ટુંહા.

નરપિ રામ પધારીયા, સુણિવા સીતા વાત;

સવધયો:—*કુન્જરકું દેખી જૈસે રોસ કરી ભુસેં શ્વાન,
 રોસ કરે નિર્દન વિલોદૈ ધનવંતકું,
 રૈનકે જગધયા દેખિ કે વોર મન રોસ ધરે,
 મિથ્યામતિ રોસ ધરે સુણિકે સિદ્ધાંતકું,
 હંસકું દેખિ જૈસે કાગ મન રોસ ધરે,
 અભિમાની રોસ ધરે દેખિત મહંતકું,
 સુકવિકું દેખિ જૈસે કુકવિ મન રોસ ધરે,
 ત્યુંહી દુર્જન રોસ ધરે દેખતહિ સંતકું.

૧. કોષક. ૨. કંટાળી ગયો. ૩. હાથી. ૪. કુતરો. ૫. જીવે.

જિહાં જાયે તિહાં સાંભલે, એહી કથા રઘવદાત. ૧
 રાવણ સીત લેઈ ગયો, કહો કિણ કાજે ભાઈ;
 ભોગ નિમત્તે ભામની, અવર કાજ સ્યો થાઈ. ૨
 તિણ તેહને વિણ ભોગવ્યાં, કિમ છોડે રનિરભીક;
 એહ ખખર નિરજે સહી, અવર નહીં હમ ઠીક. ૩
 રલીયાયત એહથી થયો, તો નહીં સમજ્યો તેહ,
 ભાઈ પિણ વૈરી થયો, પિણ નહીં છોડી એહ. ૪
 રાવણ લક્ષ્મી ભોગવી, મોટો એહનો ભાગ;
 ધર આયાં રઘુનાથનો, નિત નિત નવલો રાગ. ૫
ઘાલ:—અરણિક સુનિવર આલ્યા ગોચરી-એ દેશી.
 હસમણ હુનીયાં દેખી નહિ શકે, સજ્જનરો સો ભાગ;
 કેઈલ ૪મધુ માસે મધુરી લવે ચુંચા મારેરે કાગ. હ. ૧
 પરની નિંદા કરવા પાપણી, જીવ વહે તરવાર;
 ભલી પેલીની કરિતા દોહિલી, દેખ્યા બહુ નરનાર. હ. ૨
 સધન પાડોસે જે નિર્ધનવસે, પર સુખે દુઃખીયોરે થાય;
 ગીત ગાવતી આવે ગોરડી, ગેલાંમાંહિ છોડેરે ગાય. હ. ૩
 આપણો પુત્ર મર્યો રોવા લગી, પુત્રવતી તિહાં આય;

કવિત:—* કહા નીચકા સંગ કહા કેહુકા કીણો,
 કહા ચીડીકી લાત કહા ગાડરકા ધીણો,
 કહા મુરખકા માન કહા નિર્દનકા તૂઠો,
 કહા કિરપણકા દાન કહા દ્રાગુણકા મુઠો,
 કહે ગંગ ગુણવંત સુણો કૂટી નાવ ન સેવીયે,
 ગુણ અવગુણ બાણે નહીં સો કુટણ કેમ સેવીયે. ૧

૨. સારી-ચોખ્ખી. ૩. નિર્ભય. ૪, વસંત ઋતુમાં.

રાખવા લાગી તખ કહિવા લગી, રોવું તુજ જીવે છે તાય. દુ. ૪
 દુરજન સજજન દેખી દુખ લહે, જિમ ^૫શુદ્ધને ^૬શૂર;
 પર સુખીયેરે જગ દુખીયા ઘણા, વિગાડે મુખનોરે નૂર. દુ. ૫
 શતિ પધાર્યા નગરીમેં રામજી, સુણીવા કાજેરે સોઈ;
 જિહાં જાયે તિહાં એહીજ વારતા, જણ જણ મુખ
 રહી હોઈ. દુ. ૬

લંકાનો પતિ એહને લેઈ ગયો, જિસે પ્રયોજન આય;
 કામીનર તે કિમહિ નવિ ટલે, નારિ વિરાંણીરે પાય. દુ. ૭
 સતી જાણીનેરે સાંમડા મંડયા, માર્યો રાવણ માન;
 પિણુતો એહને કિમપિ ન પૂછીયો, જિમ ખાંસણ પરદાન. દુ. ૮
 છોટાંનેરે સખ છોતાં લગે, દે શિર સગદારે પાવ
 ગાગરિ પાણી સહુ ઠંઠયો ગિણે, સખ કોઈ પીવેરે તલાવ. દુ. ૯
 કિમપિ ન પૂછ્યો ઇણને રામજી, લલા ખુરાની વાત;
 થઈ ધણીયાંણી ^૧તીનુંહી ખંડની, લદણા ચતરીરે લાલ. દુ. ૧૦
 લક્ષ્મણ દેવર આપુણ વશ લીયો, ઓર કરે સહુ આશ;
 સૂકો જાવે પિણુ સહુકો કહે, ભરીયો ભાદ્રમાસ. દુ. ૧૧
 ઘોષીવાડામાંહિ ધસ્યા, તિહાં ^૨વિભચારિણી નારિ;
 આવી વ્યાધી રાતિની, ઉઘડાવે ઘર દારિ. દુ. ૧૨

હુહા.

ઘોષી મનમેં ઘડહડયો, પાછો એમ કહેહ;
 તે કિમ દીઠો છે ઇહાં. રામચંદ્રનો ગેહ. ૧

રામે' રાખી રંગમે', લખમણ લાડે લાડ;
 રસ્યુ' મોય જાણ્યોતિમ સમે; હું તુજ તોડું હાડ. ૨
 કુનારિ જિણ કંતને, તેહથી સ્યો ઘરવાસ;
 ઉઠિ સરિસી આદરે, નિકલ જમારો તાસ. ૩

ધોળી વાક્ય—સવધયો,

રાતિ ગઘ દોય પપહિર ફિરિ આઈ સારો સહિર
 કહિ રીતે' સ્વાદ લીધો, કૌન મુખવાસકો,
 આપહી ઇકેલી ચોર [ચોર] લગ્યો તેની ગેલ,
 ફેલ તું મચાય મતિ ભીત રાખ ત્રાસકો,
 જાનેગી જળ જૂતીયાંસી પડેગી સિર રહેગી,
 ન છાંની છેલી જાડું રોગ ખાસકો,
 માને હે તો માન રાંડ નહીં તો કડંગો ભાંડ,
 ઇહાહી તૈ ઘર દૈજ્યો, કીધું રામદાસકો. ૧

ધોળી વાક્ય—સવધયા.

સુખસુ' ન જોલ નીચ વાત રાખ ગાલ વિચ,
 જાણું મે' લખણ તેરે આગે'હી તે' નોધરી.
 દાદીને ચલાએ દશ નાનીહીને નવ કીને',
 માતાકી ખખર નાંહિ જાણું ઓધપોધરી,
 મોકું મન જાણે વૈર સુણાઉંગી સારો સહિર,
 કહા જોલે અરગે'ર ફેમુંડું વાઠોખરી,
 મે'રે હે ચુવાનીયાકી લદિ રહે દિવાની કોઈ,
 લગી હૈ નિસાની તું તો ફૂટ જૈઠો મોગરી. ૧

કહેતી મેં વારંવાર મેરે કિંઈ તું પડ્યો લાર.
 મુખતેં ન કાઢે ગારિ ધોય ધોતી ધોળરી,
 રઘુવર રાજસેં અમીરી જાકી તીન ખંડ,
 ભીર ધોળીહીકી જાતિ કીર કરતા હૈ યરી,
 રાજાંહીકી કરે વાત પડે તોરે શિરેં લાત,
 માલવા મુલકમાંહિ ચાંપલદેઈ ચોધરી,
 નારિ જાતિકોહિ અંત નાંહિ લીજે કહે સંત,
 માટીકેહિ ચૂદહા તોકું દીખત હે ઘરોંધરી. ૨
 દહા.

ગહિક કયું તૂં ગોળયાં, કરિ નિજ જાતિક કાજ;
 આપ ન મારી મીંડકી, યેટો તીરમખાજ. ૧
 જિહાં સુણે તિહાં એ સુણે, સાચ નહિ લવલેસ;
 અહો કર્મ ગતિ એહવી, દિન તુજને આ દેશ. ૨
 ટારત હૈ નર લેખ ટરે નહીં,
 જનકોનાથ વિજેગ દીયો હૈ,
 વિક્રમ વાયસમાંસ લખ્યો [સહી]
 હીનમતી હરિચંદ લયો હૈ,
 કીચક કંદ નિકંદ મહાખલ,
 લંકપતિ રિધિ છાંડિ ગયો હૈ,
 સૂર દયા નલ નારિ તણ
 હનુમાન પસાવ લંગોટ લયો હૈ. ૧

દહા.

કૃતાંત મુખ સેનાપતિ, સાથિ કહે શ્રીરામ;
 સીતા કાઢો ઘરથકી, રવેગ કરો એ કામ. ૧

ઢાલ.

પિયા તુમ્હ કૈસી વિચારી, વનમેં મૂકી નીરધારી,
 મુને વડી આસ તુમ્હારી, વનમેં મૂકી નિરધારી, ટેક.
 રામ અયોધ્યા રાજ વિરાજે, લખમણ સો અવતારી,
 મેરી હુંસ પૂરી મનમાની, કરમાં કરી હૈ કરારી. પ્રિ. ૧
 રામ રાજયત જગમેં રાજે, મેં કેઇ પાપ કીયારી;
 વિન પૂછ્યાં વિસવાસઘાત એ, માંસેં માંન લીયારી. પ્રિ. ૨
 રામ લખમણકી ફિરે દુહાઈ, સીતા કીસિ કદારી;
 અમરપ આણી મનમેં અધિકો, કરિ વઇ રાંક લિખ્યારી. પ્રિ. ૩
 કુજસ કર્યો નગરીમેં મહારો, નર કિંવા કાઇ નારી;
 આપ લાણી પરતીતને કારણે, લેતા ધીજ ઉતારી. પ્રિ. ૪
 પૂરવ પુન્ય ઉદયથી પામી, દશરથનંદ દુહારી;
 મેરૂ અઢાવી ગમાઈ મહિમા, કરમાં કરીહૈ કરારી. પ્રિ. ૫
 તુમને વિછોડેં નામ તુમ્હારો, રાખ્યો હિયે મઝારી;
 એહુ એલ'લો પ્રભુસુ'ભાખુ', આપતો સુખમાંહિ વિસારી. પ્રિ. ૬
 ઉત્તમ પુરૂષને એહુ એલ'લો, કહિજેં વારંવારી;
 વિનય વિવેકરો જિમ વચને હુઇ, કરમાં કીઇક તારી. પ્રિ. ૭

દુહા.

અટવીમાંહિ મેહુ જો, જિહાં ન કેહુની આસ;
 આપુણી મરિ જાયસે, પામીને અતિ ત્રાસ. ૨
 પાગ લાગીને રાવતો, કરતો અતિહિ વિખાસ;
 લક્ષમણ લાખે રામસુ', સ્વામી સુણો અરદાસ. ૩

ઘરિ બાહિરિ કિમ કાઢીયે, સીતા સરિખી નાર;
 ગર્ભવતી સુવિશેષથી, દેખો વાત વિચાર. ૪
 મતિ બોલે મુજ આગલે, બોલ્યાં પાંખીસ સાર;
 કાલરૂપ પ્રભુ હોઈ રહ્યો, એ એ કર્મવિકાર, ૫
 રોવતો ઘરિ આવિયો, કોઈ ન ચાલે પ્રાન;
 વાત વિચાર પડી ઘણી, ભાઈ બાપ સમાન. ૬
 ગિરિ સમેતની જાતનો, હાહલો કરો પ્રમાણ;
 આગ્યા પ્રભુની છે સહી, કહે સેનાપતિ સુજાણ. ૭
 ભદ્રપણે સા ભામની, ઊઠી ચાલી જામ;
 શુકુનિ વર્જના અવગણી, ચાલી જાયે તમ. ૮
 પવન ગતઈ પ્રેરીયો, સારથીયઈ રથ સાર;
 ગંગા સાગર ઉતરી, પહૂંતી પૈલઈ પાર. ૯
 સિંહ નિજાદે અરણ્યથી, આગે ન ચલે સોય;
 આંખિ આંસુ નાખતો, સીતા સાંમુહો જોય. ૧૦
 કહ્યો ન જાયે કાંઈહી, આવે હિયો ભરાય;
 ફિટ જનમ સેવકતણો, કામ દીયો ન નટાય. ૧૧
 લેઈ ગયો લંકાધણી, ચિત્તમે આણી આવ;
 લોકાંના મુખ આકરા, નિસુણી એહિ કહાવ. ૧૨
 રાજ તજ્યા છે રામજી, મહેલાયા ધણુ થાન;
 લક્ષ્મણકેરી વીનતી, રામ સુણી નહિ કાન. ૧૩
 પવન શ્વાપદસ્યુ ભર્યો, જેહવો જમનો ગેહ;
 મુજ મૂકી કિમ જીવસે, પ્રથમ પરીખણ એહ. ૧૪

એમ સુણી મુરછા લહી, રથથી તામ પડંત;
 જાણી મુઘ સેનાપતિ, આપુણ અધિક રડંત. ૧૫
 એત લહી વનવાયરે, ફિરે ફિરિ મૂછંત;
 સુસતી થઇને તે સતી, તસ સાથે પૂછંત. ૧૬
 દૂર કિતીરે સા પુરી, કિહાં અછે પ્રભુ આપ;
 ઝગડું લઇ રનેહડો ગ્રહી કાં, દિયે મુજ સંતાપ. ૧૭
 તામ કહે સેનાપતિ, રહિવા દો એ કામ;
 બતલાયો જાયે નહીં, ઇહિ અવસર શ્રીરામ. ૧૮
 સા સેનાપતિસુ કહે, મુજ ભાજ્યો એ એમ,
 તું કહિજે શ્રીરામને, ન કહે તો તુજ નેમ ૧૯
 ઠાલ, પડ મી. વિનવે રાણી રૂકમણી—એ દેશી.
 શ્રીતા દે એલલડા, સુણિ સસનેહા રામ;
 તુમ્હથી ઇમ કિમ ખૂઝીયે, તુમ્હ આશા વિશ્રામ. સી. ૧
 ફેજાં બાંધી લડતી નહીં, ના કરતી તુમ્હ ત્રાસ;
 શુદ્ધ કરી મુજ કાઠતાં, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૨

કવિત:—* શિરદાર કહે શિર આણુ વહે,
 અપમાન સહે તુમ્હો મુજ ભાયક,
 દોષીહિ દૂષણ વાત કરે,
 તમ બોલત હૈ પક્ષ પાયક,
 પ્રાણહીકુ કુર્વણ કરે ફિર,
 રાખિત હૈ નિલ ગાયોહિ ગાયક,
 વિનય વિચાર નહિ જમ્ય સ્વામિ,
 ખેલલવા ગાડાસુ કિસો વિનાયક.

- ધરણેં પિણુ નવી ખેસતી, ના કરી ઉપાસ; ૩
 લોકાંને નવી મેલતી, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૩
 કુવે પિણુ પડતી નહીં, ના લેતી ગલ પાસ;
 પેટ છુરી નવિ મારતી, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૪
 કંત લણી નવિ કોશતી, નવિ ખાતી વિષ ગ્રાસ;
 શ્રાપ ન દેતી સ્વામિને, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૫
 હોઈ મેં અતિ આખતી, મેલી લાકડ પાસ;
 જૂંહર પિણુ કરતી નહીં, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૬
 પરખતથી પડતી નહીં, મરતી રોકી ન સાસ;
 છેહડો પકડી ન વિજગતી, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૭
 જાણુથી સુત જનમસું, પહુચેસે સવિ આસ;
 સાજન મિલસે આંગણે, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૮
 સહી સુહાસણી આવશે, પહિરાવીસું તાસ;
 દેસી અમૃત આશીષકા, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૯
 શુરૂ ગોત્રજ મનાવસ્યું, આણીને ઉદહાસ;
 વિધિ સગલી કરિસ્યું સહી, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૧૦
 જિણુહર પૂજા સાચવી, રંગે દેસ્યું જી રાસ;
 સાહમી સાહમણી પોખસું, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૧૧
 સીનાનાસું નીકીતરે, કરિસ્યું રંગ વિલાસ;
 એક એક ન આવી પાધરો, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૧૨
 હું જાણુથી માહિરો, પૂરો પુણ્ય પ્રગાસ;
 ધણી લલો દેવર લલો, કીધો કાં વિસવાસ. સી. ૧૩

અવરાંસું અંધેરડો, માહુરે છે ઉભસ;
 દેવ ન શકીયો સાંસહી, કીધી કાંધરે નિરાસ. સી. ૧૪
 ઉંચી નીચી હોવતાં, લાંબા લીયેરે નિસાસ;
 દુઃખ આણી અતિ રોવતી, કીધા કાંધરે નિરાસ. સી. ૧૫
 કિહાં સીતા સુખમાલિકા, કિહાં વનનો વાસ;
 એતી કરી ન વિચારણા, કીધાં કાંધરે નિરાસ. સી. ૧૬
 ગુપતિપણું ઘરભીંતરે, કાં ન કીયો શિર નાશ;
 ભાંડ કરી સહુ લોકમેં, કીધા કાંધરે નિરાસ. સી. ૧૭
 દેખાયે અતિ વહુચહો, રંગ કુસુમ પતંગ,
 ઊતરીયોહિ દેખીયે, રામતણા તિમ રંગ. સી. ૧૮
 નગરાંકેરા વાહલા, ઉચાંકેરાં નેહ;
 પહિર ઘડીને આંતરે, રીતા દેખો તેહ. સી. ૧૯
 ચહિલા પોહરની છાંહડી, ઘટતી બયે નેમ;
 રામચંદ્રની પ્રીતડી, મુજસું હૂઈ તેમ. સી. ૨૦
 ખિંદુતણા કરે સાચરૂ, ઉત્તમ માણસ જેહ;

સવધયો:—* આગિ લગે તો જુએ જલસોં
 જલસુંજ લગે તો જુએ અગ કૈસે,
 પાણીકી ખુંદ પડે ન પડે તો,
 પપૈયાકી પ્યાસ જુએ અગ કૈસે;
 પાપીકી નાવ પાર ચહે તો
 ગોઝાકી પ્રીતિ નિલે અગ કૈસે,
 ઐર વિરોધ મિટૈ ન મિટૈ મેરે,
 પિયુકા વિરોધ મિટૈ અગ કૈસે.

૧

સાયરનો તો ગિંદુવો, રામે કીયોરે એહુ. સી. ૨૧
 કોઈકે ગુણુ તો ચિત ધરી, લેતા મુજને રાણિ;
 રાક્ષસ રાક્ષસણી કન્હે, પૂછી લેતા સાણિ. સી. ૨૨
 લપટ જે નર લાલચી, તેહતણી સુણ વાત;
 મન ચોર્યો તુમ્હ મુજ લણી, હે લક્ષ્મણુના બ્રાત. સી. ૨૩
 આપુણપે અંગીકર્યો, કેમ કરીજે દ્વર;
 શંકર જયૂં વિષ આદર્યો, રાજ્યાં રહ્યો છે હજૂર. સી. ૨૪
 વડવાનલ સાયરતણો, બાલે જલ નિત બિઠિ;
 સાયર ઉલ્હાવે નહીં, રાણિ રહ્યો તસ પૂઠી. સી. ૨૫
 જો પ્રભુને સંદેહથો, કારે ન લીધો સાચ;
 સાચ વડો સંસારમે, સાચતણી વડી વાચ. સી. ૨૬
 ભોગવસ્થુ^૩ કૃત આપણો, વનહિમાંહિ^૪ વસંત;
 પ્રભુ એ કારિજ કિમ કરે, જેહથી લોક હસંત. સી. ૨૭
 રાજા રાવ્યાહિ ભલા, વિરચ્યાના એ કાજ;

યતઃ—* ત્રિયા ચરિત્ર અનેક તાસ કોઈ પાર ન પાવે,
 વીહ કે ઉંદર દેખ વાધ ચઢી આ પરમાવે;
 વિચકે મિનકી દેખ સાપ દે સૂવે સિરાણે,
 ફૂડ કપટ કરે આપ દોસ લઈ દેત વિરાણે,
 સુર નર સહુ હારી ગયા ધસા ચરિત્ર અબલા કરે,
 કવિ કુશલ કહે અબલા નહીં સખલ કામ કામની કરે. ૧

સવધયોઃ—* નારી તો કહિત પીય તેરે ધર ભલાં આઈખ વાવે.
 કમાઈ ફેર ન વાવૂં જૂનાવણી ખાવણેકી.
 પીસણેકી પોવણેકી ચિંતા નહીં સારેહિ

રામ ન હૂવો માહરો, અવરાંને સી લાજ. સી. ૨૮
 હૂંસ ન રાંખી માનની, અપમાને નહીં પાર;
 દોતુંહી પખ પૂરો વહો, હો માહરા ભરતાર. સી. ૨૯
 ખીર નીરનો નેહલો, ચંદ સમુદ્ધા ખ્યાર;
 આપાં ને એ ઓપમાં, કીયો કિસુ કરતાર. સી. ૩૦
 પાંચહિ આશ્રવ સેવયા, સેવ્યા પાપ અઢાર;
 શરણા ચ્યાર નથી કીયા, ધર્મહી ચ્યાર પ્રકાર. સી. ૩૧
 ત્રિકરણ શુદ્ધ નવિ રાખીયા, મદ આઠેહિ મેં કીધ;
 ઇન્દ્રિય પાંચે પોષીયા, વશવર્તી નાવ લીધ. સી. ૩૨
 વિકથા ચ્યાર સમાચરી, સેવ્યા કુવિસન સાત;
 કીધી ચ્યાર કષાધયાં, પાંચપરેં મિથ્યાત. સી. ૩૩
 તે ફલ એહું ભોગવું, દોષ ન પ્રભુ લવલેશ;
 કર્મ લિખ્યો ફલ પામીયેં, એ જિનનો ઉપદેશ. સી. ૩૪
 રવિ ભગ્યો દેખે સહૂ, ગૂહડને અંધાર,
 ઘણ વરસેંત જવાસીયો, સૂકો જાય ગિવાર. સી. ૩૫
 માસ વસંતેં કેરડે, પાનતણો નહી પોષ;
 સૂર્ય મેઘ વસંતનો, દોષ ન હીસે દોષ. સી. ૩૬
 રામચંદના રાજમેં, સુખીયા સગલા લોગ;
 હૂં વનમાંહિ રડવડું, એ કૃત કર્મારો ભોગ. સી. ૩૭

સહરહી કીલ્પાવે મુખ વાવણી,
 સીસ હું ગુંથાઉં ભારી વેસ હું બનાવ ઠોકું,
 પહિરકે દિખાઉં મેંદી રાવણી,
 ધતનીવે રહી લાગે ચરખો પડ્યો ત્રિના તાગેં,
 નારીહુંકી જાતિ આગેં સીધ જાતો કાતણી.

ખલવચને' હું પરિહરી, કોઈ ન વિચાર્યો મર્મ;
 મિથ્યાતી ઉપદેશથી, મતિરે તને જિનધર્મ. સી. ૩૮
 એમ કહી મૂર્છા પડી, કરી શીતલ ઉપચાર;
 કરિ સચેતન સુંદરી, વચન વદે સુવિચાર. સી. ૩૯
 રામ વિના દુઃખ હું લહૂં, તિમહી મુજ વિણુ સ્વામિ;
 લહિસ્યે આરતિ આકરી, વિવિધપરે' દુઃખ પામિ. સી. ૪૦
 હૂંતો હૂંઠ ના હૂંઠ, મુજસી ખહૂલી દાસી;
 જતન કરિજ્યો આપણો, પ્રભુ એ મુજ અરદાસ. સી. ૪૧
 જેહના ઘરમે' જેવડો, લીજે' તે પ્રતિપાલ;
 નાભિ વિના આરા કરી, વાહણુ ન શકે ત્યાલ. સી. ૪૨
 સૂરજ વંશે દીવલો, તૂં સસીહર તૂં ભાણુ;
 તૂં સુરતરૂ તૂં જલધરૂ, મહિમા મેરૂ સમાન. સી. ૪૩
 તું પ્રભુ સાયર સારીખો, ગુણે' ભર્યો ભરપૂર;
 ઘણીપરે' મેં પાંમીયો; પૂરવ પુન્ય અંકૂર. સી. ૪૪
 કાંઈમ એ તુજ સાહિળી, કાંઈમ તૂં રાજન;
 સયલ કુટંબાસુ' હૂંજ્યો, પ્રભુ તુમ્હને કલ્યાણ. સી. ૪૫
 સંભલાવે મુજ મુખતણા, સ્વામિને એ યોલ;
 યોલ સહૂરે સુહામણા, આછાં અનેરે અમોલ. સી. ૪૬

કવિતઃ—કહિણો કથન કેહરાં ગલાં શિર ઠોકર મારે,
 કહિણો કથન કમ ધળાં વડારા વિરદ સંભારે,
 કહિણો કથન સાહને નિજરસું કામ સુધારે,
 કહિણો કથન કરતારને અડવડાયા પાર ઉતારે,
 સાધુ સા પુરૂષ શર મા કહિણે'ની લજ્જા વરે
 ક્યાકહિણો કાપુરૂપકું સો શક વિચ્છા સિગાલા ભરે. ૧

લખમણસુ' એ માહારી, કહિજે તૂં આસીસ;
 સેવા કરિજ્યો પ્રભુતણી, પ્રભુ થાહરે જગદીસ. સી. ૪૭
 પંથેશિવ હૂંજ્યો તુન્હે, રે વચ્છ! વીસવાવીસ;
 વિદા કીનો સોનાપતિ, જાઘ મિલો નિજ ઇસ. સી. ૪૮
 એ ત્રેપનમી ઢાલમેં, સીતાસુ' પ્રભુ કોપ;
 કેશરાજ સૌને વધે, સેવ્યાંથી અતિ ઓપ. સી. ૪૯

દુહા.

સત્યવતી સાચી સતી, ફિરે ઘણું વનમાંહિ;
 ધૂથબ્રષ્ટ જિમ હરિણિલી, આપો નિંદે પ્રાંહિ. ૧
 અયિ કર્મ ગતિ વાંકડી, નહી છે કેહને માન;
 તીર્થંકર ચક્રી સહૂ, નડિયા તેહિ જાણુ. ૨
 રંક ફેરી રાજા કરે, રાજાને ફેરી રંક;
 કરે સહી નવિ મેટીયાં, જાએ વિધના અંક. ૩
 અઘટયો ઘટ ઘડે ઘણો, ઘડીયાને ભાજંત;
 માથે એ તીહૂં લોકને, દેવ સદા ગાજંત. ૪

ઢાલ.

રીમાઈ વાંકડી કર્મ ગતિ જા નહી,

સબધયો:—* અગ્યો કૃત કર્મ છૂટે નહી
 બ્રહ્મ કુલાલકો કામ કીયો કરસું,
 કહે વિષ્ણુ ધાર અવતાર ભક્ષા,
 દશ યોનિ પડ્યો અધિકી વરસું,
 ઉભયાપતિ સીસ લીયાં કર ખખ્ખર,
 માંગત જીખ ધરોધરસુ,
 જગ સૂર્ય મયંક ફિરે દિન રાતિ,
 કહે દયાસુરિ ભક્ષા નરસુ.

આદિ કરણુ શ્રી આદિ જિને', વરસની ભૂખ સહી,
 વીર જિનેશ્વર કર્મ પ્રણમે', કાને ખીલી લહી. રી. ૧
 ખટ ખંડ નાયક બ્રહ્મદત ચક્રી અંધદશા ઉમહી,
 કુંભરિ કરિથી તપ ફલ હાર્યો, સાતમી નરક ગહી. રી. ૨
 પાંડવ પાંચ હારે પરણલસે', અરજ દુપતિસે મહી,
 ટોસુખી વનમે' એકાકી, સંપતિ દૂર રહી. રી. ૩
 ઇમ અનેક કરમે' વશ કીધા, નદીયાં પૂર ખહી,
 વિનય વિવેક કરો જિનવચને', માનો સાચી કહી. રી. ૪
 ફિરિ ફિરિ રોવે ઘણો, પગ પગ ચલાંત ઘલાય;
 દર્ભાકુર કંટક કરી, પાવ ઘણા વિધાય. ૫

ઢાલ.

શ્રીરાઘણરી રાણી, ઇમ પાપ આલોવે જાણી, ટેક.
 સમકિતમે' સૂધી દરસે નિજ ગુણનો જોરો કરસે. શ્રી. ૧
 રાગ દ્વેષથી કર્મ બંધાયે, વેરાગતા કર્મને થાયે. શ્રી. ૨
 તે ચૂરવ પુન્ય કમાયા, લોગવી તીન ખંડકી માયા. શ્રી. ૩
 જીવહો એ તૃપ્ત ન હુવો, આવ્યો પાપ બંધનો હુવો. શ્રી. ૪
 તિણે' સિંહુનિનાદ મિલાઈ, એ પિણ છે તુજ કમાઈ. શ્રી. ૫
 હિંસાજૂઠ અદત્ત કરાયા, મેથુનના પાપ કમાયા. શ્રી. ૬
 ચરિત્રહની મમતા કીની, પરપુંજ થાયણ લીની. શ્રી. ૭
 કોધમાન માયા લોભ કરીયા, નિજ ગુણુંત દૂરાઘરીયા. શ્રી. ૮
 રાગ દ્વેષ કલહ કલંક, પરશિર મેહલ્યા થઈય નિસંક. શ્રી. ૯
 ચાકીને પરપરિવાદ, રતિ અરતિ એવ્યા વિખવાદ. શ્રી. ૧૦

૧માયા મોસહ ઠગખાણ, મિથ્યાત સેવ્યા મુખ ગાણ. શ્રી. ૧૧
 એ તો હૈ પાપ અઢારે, મેં કરીયા મનુષ જમારે. શ્રી. ૧૨
 તિણમેં થયો ખંધનભારી, તિણેં પુન્યની પ્રકૃતિ ઉજારી. શ્રી. ૧૩
 જીવડા કિમ કાયર હોવે, તું કીધારા ફલ જોવે. શ્રી. ૧૪
 વલી પુન્ય ઉદય જો આસી, તો સખંહી સંપતિ થાસી. શ્રી. ૧૫
 ઈમ વિનવી સીતા રાણી, સાખી કીયા કેવલ નાંણી. શ્રી. ૧૬
 રસાગારી સંથારો લેઈ, ચ્યારે શરણ ચિત્ત ધરેઈ. શ્રી. ૧૭
 વનમેં બોસરાવી કાયા,^૧ શ્યાપદ કોઈ જનૈડા નાયા. શ્રી. ૧૮
 શીલ ધરમ સહાઈ જોહનો, દુખ દેવે મુંહડા કેહનો. શ્રી. ૧૯
 પ્રભાતે સૂરજ ઊગો,^૨ પગલિગ્રહ સંપૂરણ પૂગો. શ્રી. ૨૦
 હિવે પુન્યતણેં પરિતાપેં, આપદા સહૂ દૂરિ કાપે. શ્રી. ૨૧
 ધન ધન હૈ સીતા માઈ, કહે વિનયચંદ વરદાઈ. શ્રી. ૨૨

દુહા.

ભાગવંત માણસ જિકે, તે તો નવિ સીદાય;
 સેના દીઠી સાંમઠી, આગેં ઊભી આય. ૬
 જીવિતને મરવાતણો, લય નવિ આંણે કાય;
 નમોકારકા ધ્યાનમેં, લોકાં દીઠી સોય. ૭
 લોક તદા ચિત ચિંતવે, એ કોઈક વનદેવિ;
 કારણ કોઈ વિચારવે, પ્રગટ થઈ તતખેવિ. ૮
 રોજ સુણી સીતાતણો, સ્વરનો જાણુણહાર;
 નાયક તે સેનાતણો, ચિત્તસું કરે વિચાર. ૯

૧. માયા મૃષાવાદ. ૨. આગાર-છટ રાખીને કરેલ. ૩. વિકાળ.
 ૪. પાસે. ૫. નિયમ.

ગર્ભવતી સારી સતી, સીતાદી અતિ જાણુ;
 આદી આયો પાખતી, સતી તદા ભય આણુ. ૧૦
 અલંકાર સહુ અંગના, ઊતારીને તામ;
 રાજા આગલ મેહિલ્યા, રાખેવા નિજ નામ. ૧૧
 ૧ખડિનિ મ ખીડે રમોથકી, રાજા ભાખે રંગ;
 અલંકાર એહ તાહરાં, અખય રહો તુજ અંગ. ૧૨

હાલ, પ૪મી. સુભાગથી પાપ ટલ્યો—એ દેશી.

સુભૂપતિ આય મિલ્યો, વજસુજંગ ઉદાર કલેશ અશેષ ટલ્યો,
 સીતા ભાગ અપાર સુભૂપતિ આય મિલ્યો. એ ટેક.
 કવણુ અછો તુમ્હે આપ, આપણો નામ પ્રકાશો;
 એહ અરણ્યાં કિસી તુમ્હે, એહ વડો તમાસો,
 નિર્દયથી નિર્દય ઘણો, જિણી કીધો એ કામ,
 ચોર અન્યાયી આકરો હો, તેહતણો એ કામ. સુ. ૧
 આસંકા સહૂ છાંડિ, જોડિને એ કર દોય,
 હૂં પૂછું છું તુજ પાસ, અધિક હૂં અર્થી હોય;
 તુજ પીકાયે પીકીયો, દયા વસી દિલમાંહિ,
 વીતક વીત્યો જેહ છેહો તે તુમ્હે ભાખો પ્રાંહિ. સુ. ૨
 સુમતિ નામ ધરધાંન લામ તસુ પાસે આવી,
 કોમલ વાણિ પ્રકાશ વાત તસુ કહે સુહાવી;
 પુંડરીકપુરનો ધણી ગજવાહનનો પૂત,
 અધુદેવી જાણ્યો હો રાખણુ પરધર સૂત. સુ. ૩
 વજ્રજંઘણરાય પરમ એ શ્રાવક કહીયો,

દેવધર્મ શુર તત્વતણા નિહે નિશ્ચય લહીયો;
 સહોદર પરનારિનો ગિરુદ વહંત અપાર,
 પરદુઃખકાર છે ઘણો હો, જગમાંહિ જસ સાર. સુ. ૪
 હાથી લેવા કાજ આજ ઇણિ અટવી આયો,
 હાથી ચઢીયાં હાથ લામ મન ઘરે ચલાયો;
 રોજ સુણીને તાહિરો આયો ઇહાં નરેશ,
 ભાઈ ભણી અખ ભાખીયે હો, વાત વિશેષ અશેષ. સુ. ૫
 એમ સુણતાં રાય સચીવ પરતીતિ સુરાખી,
 ધુર છેહાલગ માંડિ વાત હું સગલી ભાખી;
 રોવંતી રોવા વહી મંત્રી અને ભૂપાલ,
 પીલી મી [ઈ] પાંણીયે હો ગિવલ હોવે તતકાલ. સુ. ૬
 નિઃકપટી અતિ પ્રગટપણે ભાખે તે ભૂપ,
 આજથકી તૂં બહિન બંધુ હૂં અછું અનૂપ;
 એક ધર્મ જેહિજ કરે તેહિ સગા સંસાર,
 સગપણુ તો એ કારિમાહો સ્વામિ તજે કિમ નાર. સુ. ૭
 ભામંડલ ઘર જાણુ રાજ તુમહ ઘરે પધારો,
 હોય કરિ બિજમતિગાર કરૂં હૂં સફલ જમારો;
 અવધારો અરદાસ એ સોચતણા નહી કામ,
 વાડવાર વિશેષથી હો રાય ભણે અભિરામ. સુ. ૮
 પિહરીયે ધસી જાય સાસરે જે હુઃખ પાવે,
 એ વાતાંમે અવશિયાને કેઈ ન આવે;
 સૂધી વાટે ચાલતાં જે કાંટા ભાજંત,
 તોહિ દુસમણુ લોગમેહો નારી નવી લાજંત. સુ. ૯

લોગવચનથી રામ કામ એ કીયો દેખો,
 જિતરીયાંથી રોસ રામ તુમ્હ સરિખો પેખો;
 ઝગવેખા કરિસે ઘણી, સુખ નહી લહંત લિગાર,
 ચક્રવાક જિમ એકલો હો આંણે અરતિ અપાર. સુ. ૧૦
 ખશિખકાયે ખયસારિ તામ સીતા ઘર આણી,
 રાય વતાવ્યો ગેહુ તિહાં રહે શ્રીરાઘવ રાણી;
 ધર્મ ધ્યાન ચિત્ત વાસીયો આરતિ પરહી ટલિ,
 સુખ સાતા માને ઘણી હો પાછાથી મન વાલિ. સુ. ૧૧
 અખ સેનાની આય રામને ચરણાં લાગી,
 વાત વિશેષ વિચાર કહે છે તે અનુરાગી;
 સિંહનિન્નાદ અણ્યમેં, પ્રભુ મેં મૂકી દેવી,
 વાત સુણી રથથી પડી હો મૂંછાણી તતખેવિ. સુ. ૧૨
 વાયે લહી સચેન અને ફિરિ ફિરિ મૂંછા આવે,
 શુદ્ધ ન રહી લિગાર તામ ગાઢો દુઃખ પાવે;
 શ્રીરજ અતિ આલિવિને માતાજી કહી એમ,
 સંલલાવી પિણુ સ્વામિને વાત સુણી છે જેમ. સુ. ૧૩
 સદારામ તુમ્હ કામ કીયો સગલોહી વિમાસી,
 કદેહ ન કીયો કામ તેહથી થાયે હાંસી;
 ભાગ્ય દોષ તો માહિરો એ અતિ ઉપજ્યો રોસ,
 સોનેં ન લાગે શ્યામતા હો, સ્વામિ સદા નિરદોષ. સુ. ૧૪
 એલંભો તો તેણુ સુણાવી દીધો પહિલી,
 વિગતિ વિગતિસું વાત વણાવી ભાખી વહિલી;

જિમ જિમ નિસુણે રામજી સીતા મુખના વચણ,
 ઉપજતો જાયે ઘણો હો તિમતિમ ચિત્તમે ચયન. સુ. ૧૫
 લોગાની સુણિ વાત નાથજી તુમહુ હૂં છોડી,
 આલપણની પ્રીતિ તૃણા જિમ તાંણી તોડી;
 મિથ્યાતીની દૃષ્ટિથી વાત સુણી વિપરીતિ,
 છોડો પતિ જિનધર્મને હો રાખે જો કુલરીતિ. સુ. ૧૬
 એમ સુણી મૂર્છા થાય પડયો રઘુનાથ તિવારે,
 લક્ષ્મણ કરી ઉપચાર ઘણા મૂર્છાહી તિવારે;
 ઉઠાઈ ઉંચો કીયો વેદન તો અસમાન,
 કિહાં ગઈ સીતા સતી હો ખ્યારી પ્રાણ સમાન. સુ. ૧૭
 રાઘવરાય વલિઓ ઉપજ્યો અતિ આનંદ કલેશ
 અશેષ ટલ્યો,

સીતા ભાગ્ય આનંદસુ રાઘવરાય વલ્યો. એ ટેક.
 લોકવચન વિષયા પાહુવોથો નૃપને ભારી,
 સીતાવચન ગરૂડ તિણે મંત્રી લીધો ઉતારી;
 ઘર આયો નૃપ આપણે તામ કરે સંભાલ,
 મહીયલમે મોટી સતી હો વાદેંહિ દિધિજન આલ. સુ. ૧૮
 લોક વોક જગમાંહિ એહ તો ન્યાય કહાણી,
 પરધર ભંજણ સૂર લોક એ આજ જણાણી;
 રૂડી દે ના શકે ભૂંડે રાચે ભોર
 લોગ ન ચાહે ચહ્યહો હો કીધો કામ કઠોર. સુ. ૧૯
 ગહિરી વિકથાવાદ પુરૂષપદ દેખણ આંધી,
 મૂંગી કહણ કુખોલ કહી પિણ નવિ લીયે સાંધી;
 પરધર ફિરિવાયા ગુલી લૂલી પરધન લેણ,

એહ ગુણાંની ધરણી હો કહિણે મેં કહો કેણ. સુ. ૨૦
 મંતોદયણ મંત્રીસ સુકામ સમારણ દાસી,
 પ્રીતિવતી પિયુ સાથ મહા સુખ લોગ વિદાસી;
 યુન્યવતી પ્રગટી ખરી ખમાવતી સંસાર,
 હૂધ નહી હોસે નહી હો સીતા સરિખી નાર. સુ. ૨૧
 ચંદ્ર કમલ શુક ઈલંગ નાગિની આઠમી શશહર,
 વિદુમ પંકજ નાલિ કલશ રાખ કેહરિ;
 ફૂર મંત્રકને ફલી કોઇલ અને ઉમરાલ,
 ઓપે એતી ઓપમાહો સીતાને સુવિશાલ. સુ. ૨૨
 દેવી કહિ તે દૂરિ ઇંદ્રની નારી અલગી,
 અમરી નહી આસની આપણે કામે વિલગી;
 દેવી ઈશચી અમરીથકી સીતા રૂપ રસાલ,
 દેવે દીધીથી ખરી હો મેં ન રખાણી ખાલ. સુ. ૨૩
 લક્ષ્મણ લાખે તામ રામજી અળ અવધારે,
 માણસનો એ સહિજ વાતાં વિગડયાં હી વિચારે;
 સરે નહી જિણ ખાહિરો તે રૂસવાયે કાંચે,
 કોઇ ન માની વીનતી હો કાંઇ હોય પિછતાયે. સુ. ૨૪
 ગઈ તિકાઈયાં સ્વામીજી અખડી સંભાલો,
 પીછે પરસ્થાં મેંહ કહિયે સુધરે વસાલો;
 સ્વપ્રભાવે સ્વામ જીવંતી અળ તાયે,
 હોસે સહી ઇમ જાણીનેહો પીછેકી આશાયે. સુ. ૨૫
 જવો સ્વામિ તુમેહ આપ કરીને ઘણી દિલાસા,
 સીતા આણો ગેહ હમારી સુણો અરદાસા;

અવર ગયાં આવે નહિ નહિ અવરાંને કાજ,
 ત્રિયાહિત તો દોડીયેહાં નહી ઈણ વાતાં લાજ. સુ. ૨૬
 બયસી વિમાને તામ પંચમૂપતિ સાથે લીધો,
 ખેચરને પરિવાર આલ્યો નવિ આલસ કીધો;
 સિંહ નિન્નાદ અરણ્યમે આય ગયા તતકાલ,
 આતુરતા મિલવાતણી હો જોજ્યો જગની ઢાલ. સુ. ૨૭
 ઉભા આવી તિહારે જિહાં મૂકી છે સીતા,
 નયણે નાંખી નારિ કામ તે દીકા રીતા;
 જલ થલ તરુગિરિ સોધીયા સુધ ન લાધી કોય,
 કર કટકીને વોલીયો હો પંચાંસુ પ્રભુ સોય. સુ. ૨૮
 કૈરે વિદૂરી વાઘ વેગ કરિ સિંધે ખાધી,
 કૈરે ગિલી અજગરે સુંઘ ભારંડે લાધી;
 લેઈ ગયો પરદ્વીપમે આપા અલગી વાત,
 આંસુ ઢાલી બાહુડયો હો રાઘવજી વિલલાત. સુ. ૨૯
 સુફિર આયો પુરમાંહિ સાંમિ અતિ ધરતો સોગો,
 મ્હારો ઘર ઘાલીયો અહો પુરવાસી લોગો;
 કિસું કરું તુમ્હ સાથજી રીસ ઘણી આવંતી,
 અબ દોનું કાઈ ગમું હો ગઈ તો નવિ પાવંતિ. સુ. ૩૦
 પ્રેતકાંમ શ્રીરામ તામ સીતાનો કરિઓ,
 શૂન્યરૂપ સહુ દેખિ હીયો આવે અતિ ભરિઓ,
 હીયે તો દિધી હીયે તો આગે જીભી આય,
 વચને તો પિણુ શ્રીરામને હો સીતાહીનોરે સુહાય. સુ. ૩૧

એ ચોપનમી હાલ રામજી રહે ઉદાસી,
સોકયાં ન સર્યો કાંમ ફેક એ માંડી ફાંસી;
કેશરાજ ઋષિજી કહે સીતાનો સોભાગ,
સીતાહિ લલ પામસી હો નહિ અવરાંનો લાગ. સુ. ૩૨

દુહા.

હાથી તો જગમેં ઘણા, પણ રૈરાપતિ એક;
ઉચ્ચૈઃશ્રવ પિણુ એક છે, અશ્રવ અછેરે અનેક. ૧

૪ગંગોદક પિણુ એક છે, પાણીરો નહી પાર;
ક્ષીરોદધિ પિણુ એક છે, અંબુધિ અવર અપાર. ૨

પરમોષ્ઠ પિણુ એક છે, મંત્ર ઘણા ગુણવંત;
સુદર્શન પિણુ એક છે, અવર ગિરાં નહી અંત. ૩

દાતા શાંતિસુ એક છે, ચોર ઘણા ઘે દાન;
દશાર્ણભદ્ર પિણુ એક છે, ઘણા કરે અભિમાન. ૪

શાંતિભદ્ર પિણુ એક છે, ઘણા ભોગવે ભોગ;
શુભભદ્ર પિણુ એક છે, ઘણા ગ્રહે જગ ભોગ. ૫

તિમ સીતા પિણુ એક છે, નારિ તણા છે લાખ;
આંખલીયાં પહૂંચે નહિ, આંખાની અભિલાષ. ૬

માસ દિવ પૂરણ હૂવાં, શુભ વેલાં શુભ વાર;
સીતાયે સુત જનમીયાં, જુગલપણે સુખકાર. ૭

હાલ પપમી બાવગોદડી ગુણુગારી—એ દેશી.

સીતા સ્વામિની સુત જાયા, તેતો જુગપણે સુખદાયા,

તખ આનંદ અધિકા પાયા, તખ ગોરડીયા ગુણુ ગાયા,

તખ ગુહિક નિસાણુ ગુઝાયા. સી. ૧

ઉચ્છવ અધિક મંડાયા, બંદીવાન છોડાયા,
 સુત જાયે નિમ કીજાયે, ત્યંહિ રાય કરાયા. સી. ૨
 આરસમો દિન આવીયો; નંદન નામ ધરાયા;
 અનંગ લવણુ સોહામણો, મદનાંકુશ કહવાયા. સી. ૩
 પાંચ ધાય કરિ પાલીયા, ભામનીયાં મન ભાયા;
 હાથોહાથ સંચારવે, અમર ચવીને આયા. સી. ૪
 અંદકલા નિમ વાધડી, બાલપણો બોલાયા;
 સૂરા સરભતાણી પરે, રાજા રાજયા. સી. ૫
 સાસૂળ પગ લાગતાં, દીધીથી આસીસો;
 હુમસરીખા સુત જનમજ્યો, કીધી સફલ જગીસો. સી. ૬
 કૌસલ્યાએ એકહી જાયો, સીતા દોષ વદીતા;
 કૌશલ્યાથી તો ઘણી, અધિકાંણી એ સીતા. સી. ૭
 સિદ્ધપુત્ર છે અનુવ્રતી, સિદ્ધારથ અભિધાનો;
 વિદ્યારિદ્ધિ બલે કરી, સળ વિધિ વાત સુજાણો. સી. ૮
 મેરૂ આદિના ચૈત્યને, ત્રિસંધ્યે સુબુહારે;
 ગગનગતિ સીતા ધરે, લિલ્યાને પાવ ધારે. સી. ૯
 વારૂ ભોજન પાનસું, દીધો તસુ આહારો;
 સુખ પૂછે સીતા ઘણું, ઉત્તર દે તે સારો. સી. ૧૦
 દેવ ગુરૂ પ્રસાદથી; મહારે નિતહી ખેમો;
 ભતિ કરૂં જિનતિર્થની, શુદ્ધ ધરૂં વ્રત નેમો. સી. ૧૧
 સો પૂછે સીતાલણી, કૂંણુ અવસ્થા થારી;
 ચરિ સુણાવી આપણી, ધુર છેડાં લગ ભારી. સી. ૧૨
 છાતિ ભરિ આવી ઘણી; ભાઈ જાણી તાસો;

મો વાતા રાજ કરે, અતિતો પરધર વાસો. સી. ૧૩
 કહે અષ્ટાંગ નિમિત્તીયો; કંઠણીની મતિ આણી;
 સુત લવણુંકુશ સારિખા, સી તુજ ચિંતા રાંણી. સી. ૧૪
 શુભ લક્ષણ કરિ શોભતા, જેહવા લક્ષમણ રામો;
 લવણુંકુશ છે તેહવા, શી આરતિનો ઠામો. સી. ૧૫
 દેઈ અતિ આસાસના, સીતા મુસતી કીધી;
 આસ વડી સંસારમે, આસે લંકા લીધી. સી. ૧૬
 પ્રાર્થના કીધી ઘણી, પુત્ર પદાવો લાઈ;
 લાધી માંનસિ ધીરથે, હરખી સીતાખાઈ. સી. ૧૭
 લબ્ય જીવ જાણ્યા ખરા, પાત્ર શિરોમણિ પાત્રો;
 જીતી તો કોઈ નાં શકે, હોઈ માણસ માત્રો. સી. ૧૮
 વિદ્યા વિવિધપ્રકારની, વહિત રહી પારણ્યાનો,
 સિદ્ધ કીયાં સિદ્ધારથે મોટા પુરૂષ પ્રધાનો. સી. ૧૯
 વજ્રજંગની પુત્રિકા, શશિચૂડા તસ નામો;
 ઉર લક્ષ્મી રેવતીતણે, ઉપજ છે અલિરામો. સી. ૨૦
 કન્યા વર બીસસું, વજ્રજંગજી તામો;
 અનંગલવણુ પરિણા દીયો, કીધો ઉત્તમ કામો. સી. ૨૧
 પૃથિવીપુર ખતિ પરગડો, પૃથૂ નામા ભૂપાલો;
 પટરાણી અમૃતવદલી, કન્યા કંચનમાલો. સી. ૨૨
 મદનાંકુશને માગતો, નાપે તે રાજનો;
 વંશ અજાણ્યો કિમ હુવે, કન્યાકેરો દાનો. સી. ૨૩
 એમ સુણી અટિ આલીયો, વજ્રજંગ સર સાધી;

વ્યાઘ્રજરથ પૃથુરાયજી, જીતી આણ્યો ખાંધી. સી. ૨૪
 પૃથુ ભૂપતિને તેડીયો, પોતનપુર પરિધાઈ;
 ચાર ન લાવી આવીયો, કળે મિત્ર સહાઈ. સી. ૨૫
 વજ્રજંઘ સુત તેડીયો, ચાલે અતિ મંડાણે;
 લલાણાંકુશ તખ આલીયા, વજ્ર્યો પિણુ નવિ માને. સી. ૨૬
 દોઈ પખે લડ સામઠા, માંડયો અતિ સંઘામો,
 પૃથુદલ આગે લાજયા, વજ્રજંઘ લડ જામો. સી. ૨૭
 માતુલસેના લાજતી, લલાણાંકુશ દેખતો;
 કરી ઉઠાવણી આકરી, ચાલ્યો પૃથુ પેખતો. સી. ૨૮
 લલાણાંકુશ હસિ ખોલીયા, એ અણુજાણ્યાં વંશો;
 તસુ આગે કયું લાજતાં, પાંમે વંશ પ્રશંસો. સી. ૨૯
 પૃથુ લાખે કુમર સુણો, વંશ જણાણો આજે;
 વિક્રમવંશ ન સહિ શકે, અષ્ટાપદ ધનંગાજે. સી. ૩૦
 વજ્રજંઘસુ પૃથુ કહે, અંકુશને મેં દીધી;
 કનકમાલિકા ખાલિકા, પરિણાવો સુપ્રસિધી. સી. ૩૧
 રંગ હૂવા દોઈ નખાં, કીધો કટક પડાવો;
 એતલે ચાલી આવીયો, નારદજી ઋષિરાવો. સી. ૩૨
 રંગ રલી દોઈ દલાં, દેખી પૂછે સાધો;
 દીસો છો રસ રંગમે, કહો કિસુ તુમ્હ લાધો. સી. ૩૩
 કન્યા પૃથુ રાજતણી, અંકુશસુ પરિણેતો;
 કીજે છે તિણું જણિવો, હર્ષતણો સંકેતો. સી. ૩૪
 સખલાનો જે નિહારિ, તેરે ગુહીનો પાવો;

વંશ કહો એ કુમરાં, જેમ વધે ચિત્ત ચાવો. સી. ૩૫
 નારદ ભાષે નયણ છે, તે તો દેખે પ્લાનો;
 એ આંધાંને પૂછિવો, કિસો અછે રવિ છાનો. સી. ૩૬
 આદિ હૂવા આદીશરૂ, આદિનાથ જગદીશો;
 ભરત હૂવો સુત તેહનો, તે પિણુ ધુર ચક્રીશો. સી. ૩૭
 પુરૂષ પનોતા હોવતાં, ઇણિહી વંશ વિખ્યાતો;
 પૂરી અયોધ્યા પ્રગટા, રામ સુલખમણુ બ્રાતો. સી. ૩૮
 ગર્ભવિષે જમ એ હૂંતાં, લોગ વચનનો ત્રાસો;
 ખાંભી રામ દેવાડીયો, સીતાને વનવાસો. સી. ૩૯
 રામચંદના નંદ છે, સીતા ઉરે ઉપનો;
 વંશ એખાકુ મંડણા, મોટા પુરૂષ રતનો, સી. ૪૦
 અંકુશ કહે ઋષિરાયણ, ભલો ન કીધો એ હો;
 કારણ વિણ અખલાભણી, કયું દેવાયે છેહો. સી. ૪૧
 લવણ કહે ઋષિ સા પુરી, કહો છે કેતી દ્વરિ;
 સાઠ અને શત જોજનાં, હીસે એહુ હજૂરિ. સી. ૪૨
 વજ્રજંઘ કહે કુમરો, અખ ચાલો નિજ થાનેં;
 રામ લખમણુ દેખાડું, શૂરપણું મનમાનેં સી. ૪૩
 માની વાત વિશેષથી, વજ્રજંઘની ભાખી;
 કનકમાલા પરિણાવીયો, અંકુશરવિ શશી સાખી. સી. ૪૪
 પંચાવનમી ઢાલમેં, શૂરતણા તો શૂરો;
 કેશરાજણ તો હુવે, જે પૂરવ પુન્ય અંકૂરો. સી. ૪૫

દુહા.

- વજ્રજંઘ પૃથુરાયજી લવણાંકુશની લાર;
આલ્યા દલખલ સામઠે, સાધન દેશ અપાર. ૧
- પિહિલી તો લોકાખ્ય પુરી લવણાંકુશ આવંત;
કુખેરકાનન રાયજી, જીતી યશ પાવંત ૨
- એક કર્ણુ લુપ્તાકપતિ, જીતિ લીધો જેહ;
જાતૃશત વિજય સ્થલી, આણી મનાયો એહ. ૩
- ઊતરીયા ગંગા નદી, જિહાં છે ગિરિ કૈલાસ;
તિહાંથી ઉત્તરની દિશે, આયા ધરી ઉલ્હાસ. ૪
- નંદન વારૂ દેશ બહુ જીતી લીધી સ્વામિ;
સિંહલ ઊષ સુ' કુંતલું, એ જીત્યા જસ પામિ. ૫
- ભૂત સ્વાદિ કાલાંબુકા, નંદિ સનંદન દેશ;
લીસ્યૂલ ભાનલ, સાધી લીયા સુવિશેષ. ૬
- સાધી લીયા સુખમે' સહૂ, સિંધૂના અનુકૂલ;
અનારજને આરજ, કીધો સગલે' સૂલ. ૭
- દેશ સહૂ સાધી વલ્યા, સાથ ઘણા ભૂપાલ,
પુંડરીકપુર આવીયા, લવણાંકુશ સુવિશાલ. ૮
- વજ્રજંઘ ધનરાયજી, જેહના એજ ભાણેજ;
એમ સુણિતાં ઘર આવીયાં, માય મિલણનો હેજ. ૯
- લવણાંકુશ બહુ રાયસું, પ્રણમે માતા પાય;
માતા દે આશીસડી, અધિકો વધજો આય. ૧૦
- નંદનને નીકીતરે, કરિજે તું કરતાર;
રામ સુલભમણ, સ્યારિખા, ભૂમિતણા ભરતાર. ૧૧
- વજ્રજંઘ કહે કુમરો, એ છે અવસર સાર;

પુરી અયોધ્યા જાયકે, કીજે તાત જુહાર. ૧૨

અલમ્યાંક કાલાંબુકા, વિષમુ કુંતલ વૂલ;

સરભાનલ આદિ ઘણા, સાથિ હૂવા અનુકૂલ. ૧૩

પ્રયાણની ભાલા ભલી, દેવાડે અભિરામ,

સાહન વાહન સાંમઠે, કુંમર અલાઉ તામ. ૧૪

દાલ, પદમી. કડખાની—દેશી.

આવેરી માઈ લવણાંકુશ સજ્જ સાજા,
તાત પ્રતે આપો દેખાવણુ વિધિ સાજિ આલ્યા,
કરિકરિ અધિક દિવાળ. આ. ૧

રૌવંતી માતાજી બોલે, કિસું કરો તુમ્હ એહો;
જૂઝતણી વિધિ સાજી આલ્યા, મુજ મનએ અંદેહો. આ. ૨

પિતૃપિતૃવ્ય છે તુમ્હ હર્જય, પહુંચી શકે નહિ દેવા;
તીન લોકનો કટક રાવણુ, મારિ લીયો તતખેવા. આ. ૩

મુંઠ તિકે નહિ વાયે હલામે, મેરૂ ના વાયે કંપે;
મોટાંસું અડિવો પતિ જોવા, પુત્રાં સુમી જાપે આ. ૪

જલહર કેરી ગાજ સુણીને, અષ્ટાપદ અતિ કોપે;
કૂદિકૂદિ નિજ ગોડા ફેડે, પિણુ ઘન નવિ લોપે. આ. ૫

વિનય કરેવા જઈ તુમ્હ જાવો, તો તુમ્હે વેગા હોવો;
પૂજ્ય પૂજ્યાં પૂરી પાજે, એહ વિમાસી જોવો. આ. ૬

પતિવિણ મેં તુમ્હથી મનખાંધ્યો તુમ્હ વિણ સી ગતિ મહારી;
રાંકતણા રૂપા છે થેતો, મતિ આલો મેં વારી. આ. ૭

પુત્ર કહે માજી તુમ્હ સાચા, સાચા જિહિ

કીધા એ કાજે;

તિહિ સાથે ન મિલે મનમોતી, તૂટો જેમ ૧અકાને. આ. ૮
 માતાજી કહે પુત્રાં નિસુણો, એ રહિવા દો કાંમો;
 કાલણહારી તારતણી પરેં નેડાહિ અભિરામો. આ.
 પુત્ર તુમહાર હમછાં એહવો, કિમ કહિવાયે વાંતો;
 છોરાએ છ'ડેલીતણા, એમ કહી સીતા તો. આ. ૧૦
 આનંદકારીઠા તહીનેરે, બુદ્ધતણો તો નામો;
 કુલ દોઉંનોજ ઉજવાલણુ, સુંદર છે સંગ્રામો. આ. ૧૧
 એમ કહીને આલ્યા કુમર, રોતી મહેલી માઇ;
 ઉચ્છકવંત મહંત કટકસું, રોણુ રહી નલ છાઇ. આ. ૧૨
 કુઠાલ કુદાલતણા સંવાહણુ, હારી દશહિ હનરો;
 પંથતણા તરૂં છેદી સૂધા, કીધા પંથ અપારો. આ. ૧૩
 ૧સેનાનીસું આવી અડયા, અતિ બલવંતા દોઇ;
 નહી સેનાનીકેરે સારેં, એહુ સુણો પ્રભુ સોઇ. આ. ૧૪
 સોમત્રી કહે એરે પતંગા, આતુર અતિ દિખાતો;
 આરજ વિક્રમ પાવકમાંહિ, કરિસે ઝંપાપાતો. આ. ૧૫
 એમ કહીને રામ સુલક્ષ્મણુ, સુગ્રીવાદિક લારો;
 બુદ્ધતણી વિધિ સાજી આયા, કોઇ ન લાઇ વારો. આ. ૧૬
 એતલે નારદને મુખ સાંભલિ, લામંડલજી લાઇ;
 પુંડરીકપુર ચાલિ આયા, દેખી સીતા બાઇ. આ. ૧૭
 રોવંતી દહેતબ બાઇમુજસું, પ્રભુજીયેં તોયા કીધી;
 બુણસ કરીને તુમહ લાણેનં, લડવાની મતિ લીધી. આ. ૧૮
 લામંડલ કહે રામ કરીએ, અબ તૂંકાંઇ બિગાડે;

અણુનાણ્યા દોઢ હણાવા, હારિસ દોઢ પવાડે. આ. ૧૯
 જળ લગેં એ વિણસે નહી કારિજ, તળ લગેં દોડી જવાં;
 કરાં નિવેડો વાત જણાવી, રામહિ રોસ મિટાવા. આ. ૨૦
 એમ સુણી સીતા લામંડલ, ખયસિ વિમાને આવે;
 લવણાંકુશ ધસી માજીને, ચરણેં શીશ નમાવે. આ. ૨૧
 સીતા કહે લામંડલ લાઈ, થારો મામો સાચો;
 મામાને લાણેજમાઈ, નેહ જણાણો જાચો. આ. ૨૨
 પગ લાગા ઉઠાઈ ઉંચા, લીધા કંઠ લગાઈ;
 શિર ચુંખી ખોલે ખેશારી, મામો કહે સુખદાઈ. આ. ૨૩
 વીરતણી પત્નીની કીર્તિ, પહિલીથી જગમાઈ;
 વીર પ્રભુની કીર્તિ ખીજી, એ પાંમી તેં ગ્રાહિ. આ. ૨૪
 વીરતણા સુત વીર અછો તુમ્હે, કામ કરોરે વિમાસી;
 પિતૃ પિતૃવ્ય સાથે લડતાં, હોશે જગમેં હાંસી. આ. ૨૫
 જેહના રણમેં રાજા રાવણુ, આપણુપેંરે મરાણો;
 પ્રગટપણેંરે એતો પડાડો, સગલેહીરે ગવાણો. આ. ૨૬
 લવણાંકુશ કહે મામજી તુમ્હે, વાત કહીએ નીકી;
 આંણુ મિલ્યાં ઉસરીયાં અલગાં, સારી હૂંઈ જાવે ફીકી. આ. ૨૭
 એમ કહુંતાં દોઈ પખના, શૂરા અતિહિ સંવાહ્યા;
 સ્વામિતણોએ કામ સમારણુ, અધિકપણેંરે ઉમાહ્યા. આ. ૨૮
 સુગ્રીવાદિક ^૧ખેચર ખરાહિ, ^૨ભૂચર લડને દખાવે;
 લામંડલ ખેચર સંઘાતેં, મંડે સરીખેં દાવે. આ. ૨૯
 લવણાંકુશ કુશ સરીખા, શૂર શિરોમણિ શૂરા;

રામતણા ભર ઊપરા આવે, જિમ આવે જલ પૂરા. આ. ૩૦
 સુગ્રીવાદિક ભામંડલસુ, પૂછે એ કુણ હોઈ,
 ભામંડલ કહે સીતા જાયા, રામતણા સુત દોઈ. આ. ૩૧
 આવી સીતા ચરણે લાગા, ખેચર ખેઠા આગે;
 લવણાંકુશ ઊઠાવણી આગે, રામતણા દલ ભાગે. આ. ૩૨
 જિહાં તિહારણુ રંગહિ ખેલે, હરિજિમ મૃગવનમાંહિ;
 રથ સાદીનેરે નિખાદી, ટેક ન કોઈ સાંહિ. આ. ૩૩
 રામ સુ' લક્ષ્મણુ સાંમહા આયા, દેખી સુંદરતાઈ;
 કોઈ એ શૂર ઉપજ્યા આવી, લાઈ રહ્યા લવલાઈ. આ. ૩૪
 નયણાં નેહ જણાવિ નિજસુ', પરસુ' પોષે દ્વેષો;
 નયણા ન્યાની ન્યાની ભાજ્યા, લખલીયે સયલ વિશેષો. આ. ૩૫
 મન તો મિલવાને' ઉમ્હાયે, બલથી તામ સન્નેગે;
 ઇહિ અવસર છે કોઈ ન્યાની, જદિ એ સંસય ભાગે. આ. ૩૬
 લવણુ કહે રઘુપતિસુ' રૂડી, અંકુશ લક્ષ્મણુ સાથે;
 ચ્યારહજાર અક્ષોહણીનો પતિ, તુમ્હ હણીયો નિજહાયે. આ. ૩૭
 સોરે હમ તુમ્હ સાથે' અડીયા, સુજસ દીયો જગનાથે;
 અસ્ત્રાં શસ્ત્રાંસુ' અતિલડસ્યાં, નહી તખ પડસ્યાં બાથે. આ. ૩૮
 રાવણુસું લડતાં જે થાકે, સો અખ લડો હમ સેતી;
 હમતો આદિયકી અખ લડસ્યાં, ખત્રીની એ ખેતી. આ. ૩૯
 એમ મુણુ'તાં રામ મુલક્ષ્મણુ લવણાંકુશ દોવીરા;
 ઘનુષ ચહોડી સનમુખ આયા, મેરૂતણી પરે ધીરા. આ. ૪૦
 રામતણા રથનો સારથીયો, સેનાપતિજિ સોહાવે;
 લજજ'લ લવણુતણો રથ, ખેડેવે' મુખ પાવે. આ. ૪૧

પીરવિરાધ લક્ષ્મણ રથ આગે, પૃથુ અંકુશ રથ ખેડે;
 રથી સારથી ચ્યાર રહી સખરા, એક એકને તેડે. આ. ૪૨
 પિતૃ કપિતૃવ્ય જાણી જાયા, કુમરજી તો સશંકા;
 પ્રભુજી પુત્રાં લેદ ન જાણે, ચેટ કરંત નિઃશંકા. આ. ૪૩
 વિવિધ આયુધે વિધિપરેરે, લઠવે હૂંસ મનાવી;
 રામ કહે ખેડૂ રથ ખેડી, લે અરિનેરે દખાવી. આ. ૪૪
 કહે સારથી પૃથુ નવિ ચાલે, પીડાણો રશરધાવે;
 કેશો ઘાત સુતામું તોહિ, પાછાહિ પગ ઠાવે. આ. ૪૫
 રથ પ્રભુજીનો સિથિલ થયો અતિ, વયરીયે અતિ તોડયો;
 કર સિથિલાણા ખીંચિત રસ્મી, અરિતોહીન ન માંડયો. આ. ૪૬
 રામ કહે ન પડ્યાં કર ઢીલાં, ઇંહિ રામાયણ સારે;
 સો કર ઢીલા આજ પડ્યા છે, સંસય કોણ નિવારે. આ. ૪૭
 વજ્રવર્તજ ધનુષ ધણીના, સઘલા કાં સમ મારે;
 સોઈ મુંહકો ફેરિ રહીયો, વાત પડી આ વિકારે. આ. ૪૮
 મૂશલરલ દલન બલ અરિનો, સો પિણુ ઢીલો પડિયો;
 અરિગજ અંકુશ સરિખો હલયો, ઇંણુ અરિથી
 નવિ અડીયો. આ. ૪૯
 ચક્ષ હજારાં સેવિત છે એ, હલમૂશ[લ]એ સકામા;
 કોઈ અવર છોકરે કેડે, હૂવા આજ નિકામા. આ. ૫૦
 રાઘવના જિમતિમ લખમણના, સગલાહી ઉપકર્મો
 જેતાં કીધા સારહા નાયા, જગ જગ તો ધર્મો. આ. ૫૧
 એ તવે અંકુશ ખાણું હણીયો, હીયે લખમણ કાઠો;

મૂર્છાઈ પડીયો રથમાંહિ અંકુશ કીયો શાકો. આ. ૫૨
 મૂર્છાઈ પડીયો પ્રભુ પેળી, રથ તે ધર ન ચલાયો;
 વીરવિરાધ....વિચાર, સ્વામી સંખ્યા પાયો. આ. ૫૩
 વીરવિરાધ ત્યુ પ્રભુ ખોલીયો, અનુચિત કારિજ કીધો
 રામ રમે રસરંગે રણમે, મુજ રથ ધરને લીધો. આ. ૫૪
 લિયે રથ રણમે અરિને હણિ, સુચકે છે દીયે સીસો;
 લક્ષ્મણુ ફિરિ રણમે આયો, ઉપજ છે અતિ રીસો. આ. ૫૫
 રે અંકુશ કૂરતણુ નિમતોડું, કોઈ નલાવું વારો;
 ચક્ર ચલાવે અરિને દળાવે, અંકુશ સુતની લારો. આ. ૫૬
 દેઈ પ્રદક્ષિણા પાછો વલીયો, લક્ષ્મણુ કરે બચઠો;
 નિમ તનું પંખીડો અપૂઠો, આવી માલે પચઠો. આ. ૫૭
 ફિરિ મૂકીયો ફિરિ સો આયો, પંડિત તામ વિચારે;
 ગોત્રેન પહુચે એ ગુણુ ગિરિવો, સો ઇણાંને કિમ મારે. આ. ૫૮
 રામ સુલક્ષ્મણુ આરતિ આંણે, વાસુદેવ બળદેવા;
 એ દોઈ લાઈ ઉપજયા, પદવી હુમાને લેવા. આ. ૫૯
 એ છપ્પનમી ઠાલે કુમરા, [મૂઝ] કરિતો દેખાયો;
 કેશરાજ જગ જાણ્યા જેહથી, તેહ આગલે જસ પાયો. આ. ૬૦

દુહા.

સિધ્ધારથ સાથે કરી, નારદઋષિ આવંત;
 વિધિસુ કરતાં વંદના, ગાઠો સુખ પાવંત. ૧
 દુઃચિતા દેખી રામને, નારદજી પૂછંત;
 કુણુ કારણુ આરતિતણો, રાઘવ કહત તુરંત. ૨
 ફાડા દાધાં ઉપરે, કાં પાડો ઋષિદેવ;
 ભોમિ પરાઈ પ્રાય છે, આવે છે અહમિવ. ૩

- આયા દેશ મહાબલી, નહી હુમારો તાલ; ૪
 કારણ એ આરતિતણો, ઋષિ ભાળે સુવિશાલ.
 હર્ષથાન વિષવાદએ, કાંઈ કરો રઘુનાથ; ૫
 એહ સુખોલ સુહામણો, નિસુણે સગલો સાથ.
 એ જાયા સીતાતણા, જુગલપણે અભિરામ; ૬
 લવણાંકુશ અભિધાનથી; પુત્ર તુમહારા રામ.
 ત્યાગતણો દિન ધુર કરી, યુદ્ધતણો દિન અંત; ૭
 સંભલાવિઓ શ્રીરામને, સીતાનો વિરતંત
 પ્રભુજીને મિલવા ભણી, આયા આંણિ રનેહ; ૮
 આપ જણાવણ કારણે, કરી દિવાવી એહ.
 એહની એ અહિનાણિકા, મનસું કરિને વિચાર; ૯
 ચક્ર અપૂઠો તો ફિરે, જો સગપણ વિવહાર.
 એહી પ્રભુની વીનતી, માની સહુ અવદાત, ૧૦
 લવણાંકુશને જાણીયો, પ્રભુની સાંભલ વાત.
 આદિનાથના પુત્રની, નિસુણી હોંસે વાત; ૧૧
 આહુબલિ ભાઈતણી, ચક્રે ન કીધી ઘાત.
 તુમહ ટાલીને તુમહ તણી, અવરે સિરી કિમ હોય; ૧૨
 હાથી જાયો હાથીયો, સાથ લહેતો જોય.
 વિરમય ત્રીઠા ખેદનો, હર્ષ હીયે ન સમાય; ૧૩
 મુર્છાઈ ધરતી પડયો, લીધા તામ ઉઘાય.
 આંખ્યાં આંસુ નાખતો, લખમણ લીયાં લાર; ૧૪
 પુત્રાંને મિલિવા ચલ્યો, કોઈ ન લાઈ વાર.

૧૨૪ ચંદનથી તખ ઊતર્યા, આવંતી પ્રભુ દેખ;

લવણાંકુશ સુકુમારજી, વિનય કરે સુવિશેષ, ૧૫

હાથાંથી હથીયાર તે, અલગા નાખ્યા તામ;

રામ અને લખમણતણે ચરણે કરે પ્રણામ. ૧૬

ઢાલ, પગમી. ખૂઠા આઢા ડોકરાંરે મોહના એ-દેશી

ચંદન^૧શરી જલ છાંહીરે નંદની

શીતલ હોય અપારરે

નંદને નવી પૂગહીરે, નંદની,

નંદ વડો સંસારરે. ૧

નંદના પરમ પિયારે નંદનારે;

નંદનથી આનંદરે,

નંદન હૈ સુખ કંદરે;

નંદન પૂનમ ચંદરે.

ઉદ્ધાસન વંશ સમુદરે, નંદના પરમ. ૨ એટેક

સુત પાછે સુખ સયલજીરે, નં.

પહિલો સુખ તો પૂતરે,

ચિતિનો થોભણ પુત્રજીરે; નં.

પુત્રથકી ઘરસૂતરે. નં. પરમ. ૩

ઉઠાઈ ઉંચા કરીરે, નં.

લીધા કંઠ લગાયરે,

હલધર નેણ હરખ્યા તિણેરે;

શ્રીકેશરાજમુનિકૃત.

હેજ હીયે ન સમાયરે.
 ખોલે લીધા ખાંતસુરે,
 ચુખે શિર સે વારરે;
 હવરાવે નયણોદકેરે,
 પોષે પ્રેમ અપારરે.
 શત્રુદ્ધન પગિ લાગતાંરે,
 આલિંગન અધિકારરે;
 લવાણુંકુશ પાએ નમેરે,
 તામ સહૂ પરિવારરે.
 દોઈ પખના રાજ્યારે,
 માંહોમાંહ ઉચ્છાહરે,
 હોવે રંગ વિનોદજીરે;
 જાણે માંડિઓ કવ્યાહરે.
 પ્રાકમ દીઠા પુત્રનારે,
 પુત્ર પિતાને મેલરે;
 મિલીયો વચન અગોચરરે,
 દૂધે શાકર ભેલરે.
 નિરખી હરખી જાનકીરે;
 વાત પડી સહૂ ઠામરે,
 બહુડિગઈ નિજ થાનકેરે,
 બચસી વિમાને તામરે.
 સરિખાં પુત્રાં શોભીયોરે,
 શ્રી લક્ષ્મણજી રામરે;
 ૩ વિવાહ. ૪ સીતા.

નં. પરમ. ૪
 નં.

નં.
 નં. પરમ. ૫
 નં.

નં.
 નં. પરમ. ૬
 નં.

નં.
 નં. પરમ. ૭
 નં.

નં.
 નં. પરમ. ૮
 નં.

નં.
 નં. પરમ. ૯
 નં.

દ્વિતણે ધરે ઉપનારે,	નં.
જયંતક અભિરામરે.	નં. પરમ. ૧૦
સરિખા સુત છે કૌઠનેરે,	નં.
અસરિખારે અનેકરે;	
ગાલિ દેવાવણ હારણરે,	નં.
જશવાલા કોઈ એકરે.	નં. પરમ. ૧૧
લામંડલજી લાખીયુરે,	નં.
એ નૃપને સુપસાયરે;	
તુમ્હા રસરંગ પેખીયોરે,	નં.
સો સનમાનો રાયરે.	નં. પરમ. ૧૨
લામંડલ જિમખોલીઓરે	નં.
મ્હારે તિમ છે તેમરે;	
ખીર નીર જિમ મિલી રહોરે,	નં.
નૃપસું પ્રભુનો પ્રેમરે.	નં. પરમ. ૧૩
ખયસિ વિમાને વિરાજયારે,	નં.
લક્ષ્મણુ રામ ઉચ્છાંહિરે;	
આગલ બેઠા પુત્રજીરે,	નં.
આવે નગરીમાંહિરે.	નં. પરમ. ૧૪
૧૭ંચી ઓવે લોકજીરે;	નં.
મિલીયા ખ્યાલે આયરે;	
મુખિ મુખિ જય જય ઉચ્ચરેરે,	નં.
ધન ધન રાઘવરાયરે.	નં. પરમ. ૧૫

ઉતરીયા	વિમાનથીરે,	નં.
આવીને	દરબારરે;	
ઉચ્છવ માંડયાં	અતિ ઘણારે;	નં.
ઘર ઘર મંગલાચારરે.		નં. પરમ. ૧૬
નોખતિ બાળે નાદસુરે,		નં.
નાચે પાત્ર અપારરે;		
ઝડ માંડીને વરસીયારે,		નં.
વરસ્યા કંચન ધારરે.		નં. પરમ. ૧૭
લક્ષ્મણુજ સુગ્રીવજરે,		નં.
વિલીખણુ હનુમાનરે;		
અંગદ આદિ સહુ મિત્રીરે,		નં.
વીનવીયે રાજનરે.		નં. પરમ. ૧૮
રાજ વિયોગે પુત્રસુરે,		નં.
દિન કાઢેથી માતરે;		
પરદેશાંમે એકલીરે,		નં.
ચયણિ છમાસી જાતરે.		નં. પરમ. ૧૯
પતિ લે પુત્ર વિયોગનીરે,		નં.
જોગિણી જેહવી જોઈરે;		
મરિ જશે સા ટલિવલીરે,		નં.
પાતિક મોટો હોઈરે.		નં. પરમ. ૨૦
છાંચી લેઈ આવીયછરે,		નં.
પાંખી પ્રભુ આદેશરે;		
આગે ઈચ્છા રાવલીરે,		નં.
પંચ બાક્યા સુવિશેષરે.		નં. પરમ. ૨૧

ભાષે રાઘવ રાજ્યોરે,	નં.
ખાલાવીજે કેમરે;	
જન અપવાદ મિટિયો નથીરે,	નં.
તુમ્હ પિણુ જાણો એમરે.	નં. પરમ. ૨૪
હૂં જાણું સીતા સતીરે,	નં.
સા પિણુ જાણો એમરે;	
દિવ્ય ક્રીયાં સગલો મિટેરે,	નં.
લોક વચન સંતાપરે.	નં. પરમ. ૨૩
સર્વ લોકની સાખિસુરે,	નં.
૧ દિવ્ય કરાવો દેવરે;	
મુંહડો ફિરિ લોકનુરે,	નં.
સાચહી લદ્યા તતખેવરે.	નં. પરમ. ૨૨
ભલૂં ભલૂં ભૂપેં ભણ્યોરે,	નં.
નગરી બાહિર જાયરે;	
મંડપ મોટો માંડિયોરે,	નં.
મંચક બહુ મંડાયરે.	નં. પરમ. ૨૫
આવી બચઠા રાજ્યારે,	નં.
વિલીખણુ સુગ્રીવરે;	
૨ ભૂચરને ડખેચર સહૂરે,	નં.
આવ્યા જંગમ જીવરે.	નં. પરમ. ૨૬
પુરી અયોધ્યાના સહૂરે,	નં.
બોલ્યાવ્યા તિહાં લોકરે;	

સાચ દીયું લોકાં ખરૂંરે,	નં.
જયું ફિરિનવિ કરે ફેકરે;	નં. પરમ. ૨૭
પ્રભુ આદેશે ચાલીયોરે,	નં.
કુપિપતિ લેવા તાસરે,	
પુંડરીક પુર આવીયારે;	નં.
આંણી અતિહિ ઉલ્હાસરે.	નં. પરમ. ૨૮
પગ પ્રભુમી સીતાતણારે,	નં.
તામ કરે અરદાસરે;	
પુરી અયોધ્યા આયકેરે,	નં.
સફલ કરો હુમ આસરે	નં. પરમ. ૨૯
પુષ્પક નામ વિમાન એરે,	નં.
મોકલીયો રઘુનાથરે;	
મતું કરિને મોકલિએરે,	નં.
એહૂં સગલે સાથરે.	નં. પરમ. ૩૦
આજલગે ^૧ ઉપશમીયો નથીરે,	નં.
અરણુ તજ્યાનો દુઃખરે,	
વલિ કિસું કારસે પ્રભુરે;	નં.
સરિયું સ્વામિનું સુખરે.	નં. પરમ. ૩૧
પુનરપિ કુપિપતિ વીનવેરે,	નં.
શુદ્ધ કરેવા કાજરે;	
ખોલાવ્યાછો તુમ્હ પ્રભુરે,	નં.
વેગ પધારો રાજરે.	નં. પરમ. ૩૨

એમ સુણી હુરખી ઘણુરે;	નં.
વાચ્છેથી એ વાતરે.	
અયઠી ડાકી વિમાનમેરે,	નં.
આઈ ગઈ તખ માતરે.	નં. પરમ. ૩૩
મહેદ્રોદય ખાગમેરે,	નં.
ઉતારીયો વિમાનરે,	
લક્ષ્મણુ જઈ પગા લાગિયારે;	નં;
પગ લાગા નૃપ આનરે.	નં. પરમ. ૩૪
આગલે અયસિ વીનવેરે,	નં.
ઘરે પધારો રાજરે;	
એઘર એ પુર થાંહરોરે,	નં.
થારો એ સહૂ સાજરે.	નં. પરમ. ૩૫
સતી કહે વચ્છા! સાચ છેરે,	નં.
પિહિલી કરિસુ શુદ્ધિરે;	
પાછે જાણે કેવલીરે,	નં.
જે ઉપજશે બુદ્ધિરે.	નં. પરમ. ૩૬
સગલેહિ સંભલાવીઉરે,	નં.
રાઘવજીને આયરે;	
સતી કન્હે પ્રભુ આયકેરે,	નં.
બોલે જીધાં ન્યાયરે.	નં. પરમ. ૩૭
રાવણુ સાથે રાગ મોરે,	નં.
ન હૂવો છે લવલેશરે;	

ધીજ કરી પદ્ધતિ આદરીરે,	નં.
દેખે લોક અશેષરે.	નં. પરમ. ૩૮
હસી જોલાવી તખ રજનકીરે,	નં.
પ્રાણનાથ અવધારરે;	
તુમ્હથી સ્યાણો કુખેરે,	નં.
ન કરિઉં કામ વિચારરે.	નં. પરમ. ૩૯
વાત કહંતા વિરચીયારે,	નં.
લવણાંકુશના તાતરે;	
*ઉછો તો ઓછી કરેરે,	નં.
ચુરો પૂરી વાતરે.	નં. પરમ. ૪૦
જૂહી જાણો છો મુન્હેરે,	નં.
તો પહિલી દો દંડરે;	
પાછોકરિચુ' હૂં સહીરે,	નં.
ધીજતાણી પિણ મંડરે.	નં. પરમ. ૪૧
રામ કહે ભદ્રે ! સુણોરે,	નં.
મેં નવિ જાણી ખોડિરે;	
અખહિ જાણું છું નહિરે;	નં.
લોક કરે મુંહ મોડિરે.	નં. પરમ. ૪૨

કવિત:-*“ઓછા તે નર જાણ કીયો ઉપગાર ન જાણે,
 તુરત રીસ મુખ ચાઢિ પખ જૂઠારો તાણે;
 મરમ પરાયા દાખિ ગુણ પોતાના ગાંવે,
 ઓછા નિર્લજ્જ નિડર મુંહ કહિકે નટ જાવે,
 લોક તિકે ચુરી ગારને નીચ માણસ જાણે સહી,
 જ સુખવાહો જીવકા તો ઓછા સંગતિ કીજે નહી. ૧”

તિણથીએ મુજ બિપનીરે,	નં.
દિવ્ય કરં એ પંચરે;	
અગનિમેં ડાકી પડુરે,	નં.
ન કરં કોઈ ખલ ખંચરે.	નં. પરમ. ૪૩
ચાવલને ચાવું સહીરે;	નં.
પીવું તાતો કોશરે;	
જીભેં સાહૂં ફાલીયોરે,	નં.
ચઢું તુલાઈ સરોસરે.	નં. પરમ. ૪૪
ઈણમેં જે તુમ્હને ગમેરે,	નં.
સોઈ કરો પરસાદરે,	
શંકા કોઈ મા આણિયોરે;	નં.
મુજને એ ^૧ અહલાદરે.	નં. પરમ. ૪૫
સિદ્ધારથ રિષિરાયજીરે,	નં.
^૨ અંતરિક્ષ લાષંતરે;	
મતિરે વરાંસો રામજીરે,	નં.
દખાવી દાખંતરે,	નં. પરમ. ૪૬
લોક સહૂ પ્રભુ આગલેરે;	નં.
કરે વીનતી આવીરે,	
સીતાજી મોટી સતીરે;	નં.
શીલતણું મુપલાવિરે.	નં. પરમ. ૪૭
કહિઉં તિણે કીધો સહીરે,	નં.
જગમેં એહ કહાવરે;	

રહિવા દો એ કામનેરે,	નં.
સમજો રાઘવરાવરે,	નં. પરમ. ૪૮
હૂંતો સમજૂંછું સહીરે;	નં.
સીતા છે નિરદોસરે,	
દોષ ચઢાવિઉં તુમહેરે,	નં.
મુજને એ અપશોષરે.	ન. પરમ ૪૯
મીઠા ઉમુંહડા આગલેરે,	નં.
કહુવા તુમ્હ ૪પરપૂઠિરે,	
પંચામે પરમેશ્વરે;	નં.
વાત પડી એ જૂઠીરે.	નં. પરમ. ૫૦
કુમાર પંજિહવાની પરેરે;	નં.
એહ તુમહારી પંજિહરે,	
ખિણુમાંહિ ખિણુ ખાહિરીરે,	નં.
આતુર વહે અળીહ.	નં. પરમ. ૫૧
ફકાદિહ ફિરિ તુમ્હ લાપચ્યોરે,	નં.
સીતા છે સકલકરે;	
હુમ મન રાખિઓ પ્રભુતણોરે	નં.
મણિ નહી થાયે કાચરે.	નં. પરમ. ૫૨
હાથ તીનસે હુંખુંણીરે,	નં.
લાંખી ચોડી ખાડિરે;	
પુરૂષ દોઈ ઉડી કરીરે,	નં.
ઈંધણા અંદન ફાડિરે.	નં. પરમ. ૫૩

૩ મુખ આગળ મીઠા. ૪ પછવાડે મુખે બોલનારા. ૫ જીભ.
૧ કામે.

સતાવનમી	ઢાલમે'રે,	નં.
ગાધવ	થાપિ ઉ'ધીરે;	
કેશરાજ	ઋષિરાજજીરે,	નં.
સાય	સાયનો ખીજરે.	નં.

દુહા.

ગિરિ વચતાહેં જાણીયે', ઉત્તરશ્રેણીમઝાર;
હરિવિક્રમ વડ રાજવી, જયભૂષણ સુત સાર. ૧
અઠોત્તર સય કુમરી, પરિણાવી રાજન;
સુખ લોગવતાં આવીયો, મોહતણો અવસાન. ૨
રમાતુલન'દન હેમશિખ, કિરણમ'ડલા નારિ;
એ મરજદ વિલોકતાં; વાત પાડિ સુવિચારિ. ૩
કાઠી દીધી કામિની, આપુણ સંયમ ધારિ;
વિદ્યુતદ'ટ્ટા નામથી, રાક્ષસણી થઇ નારિ. ૪
અયોધ્યા ઉદ્યાનમે', ઋષિ પ્રતિમા પ્રતિપન્ન;
રાક્ષસણી ઉપસર્ગથી, નિશ્ચલ રાખ્યો મન્ન. ૫
સાધુ હૂવા તે કેવલી, ઉચ્છવ કરિવા કાજ;
ઈંદ્રાદિક ખહૂ દેવતા, આવે અધિક વિરાજ. ૬
અવસર દેખી ધીજનો, દેવ દયાયે પ્રાંડિ;
હરિજ સાથે વીનવે, જોર વહે જગમાંહિ. ૭
ન્યાનીજ નિશ્ચે લહે, સીતા સતી અપાર;
૪દગ્ધે છે અવલા લણી, મૂરખ લોક ગિમાર. ૮
સીતા સાંનિધ્ય કારણે, અનિકાપતિ અભિરામ;

૨ મામે, ૩ પ્રાપ્ત થએલ-પ્રતિમાધારી. ૪ ખાળે છે.

મૂકી હુરિ આપણ કરે, કેવલ ઉચ્છવ કામ. ૯
 રામતણા આદેશથી, દીધા કાઠ ધુખાય;
 મિલી રહે જવાલા બલી, દેખ્યોહિ નવિ જાય. ૧૦
 સીતા પાવક પાળતિ, આવી ઇમ ભાખંત;
 વીતરાગ ^૧અજજ સાધુ સૂરિ આપ શાખ રાખંત. ૧૧
 લોકપાલ સહૂ સાંભલો, સૂરચંદ્ર વડ દેવ;
 દિવસ નિશાના સાખીયા, તુમ્હ જાણો સહૂ ^૨લેવ. ૧૨
 મને કરી વચને કરી; કાચાચે કરિ જોય;
 જાગ્રતને સોવત વિષે, રામ ટાલી નર કોય. ૧૩
 જો તે મેં વાંછ્યાં હુવે, તો બાલિ કરે મુજ છાર;
 ઝવૈશ્વાનલ જગ સાખીયા, એહુ અછે તુમ્હવાર. ૧૪
 નહીતર તૂં પાણી હુજે, એમ કહી તતકાલ;
 શ્રી નવકારહિ સુમરતી, ઠાકી પડી સા બાલ. ૧૫
 પડતાં પહિલીહિ થઇ, ^૪આગિ ફિટીને ^૫બાવિ;
 નિર્મલ પાણીસું ભરી, શીલ તણું સુખભાવિ. ૧૬

લાલ, ૫૮મી. નાયકાકી—દેશી.

સિંહાસન જલ ઉપરેરે, તે ઉપરિ સાજયરે, સીતા.
 હંસીજયુ ^૧કજ ઉપરેરે, બચઠી શોભા પાયરે. સી. ૧
 સત્યવતી સાચી સતીરે લાલ, સાચો જેહુનો

શીલરે; સી.

સુરવર સાંનિધિકારીયારે, શીલ થકી અતિલીલરે. સી. ૨
 સત્યઅગનિસું જવાલા આકરીરે, ધગધગતાં અગારરે સી.

- સીતાને શીલેં કરીરે, 'સલિલ હૂવા તે સારરે. સી. ૩
- અર્ણુવાવર્ત નામથીરે, ચોખો છે તે આપરે; સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે, રામ ચહોડિઉં આપરે. સી. ૪ સ.
- હનુમત ઉદધિ ઉલંઘીયોરે, બાલી નગરી લંકરે; સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે, કીધા કામ નિશંકરે. સી. ૫ સ.
- આશાલી વિદ્યાતણોરે, લાંછયો વર ઉદ્યાનરે; સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે, ખીજ્યો રાજનરે. સી. ૬ સ.
- પથર પાંણી ઉપરાંરે, તારવીયા શ્રીરાયરે સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે, ઉમણા ન રાખી કાંચરે. સી. ૭ સ.
- શક્તિ પ્રહારેં ના મુવોરે, સૌમંત્રીજી સોચરે; સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે, ચુધે જીત્યા સોચરે. સી. ૮ સ.
- દેવ,અને(બલિ)વલિદાનવાંરે, રાવણુ તો ન મરાયરે; સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે મારિ લીયો સા રાયરે. સી. ૯ સ.
- ત્રિકેટી લંકાપુરીરે; કિહાં નહીં છો લગાવરે; સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે; લીધી વિના ઉપાવરે. સી. ૧૦ સ.
- રામ તજી હૈ અરણ્યમેંરે, જિહાં ન આશા કોચરે; સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે, રાત્રિ વેલા ઉલહોચરે. સી. ૧૧ સ.
- પુત્ર પ્રનોતા ઉપનારે, દોઈ તે સમતોલરે; સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે, નીકાને નિરમોલરે. સી. ૧૨ સ.
- લક્ષ્મણુસું જાઈ અડ્યારે, તોઈ ન પામી રહ્યારે, સી.
- સીતાને શીલેં કરીરે, સરાહ્યા સંસારરે. સી. ૧૩ સ.
- પીહુરીયોને સાસરારે, ઉજવાલ્યા કુલ દોઈરે; સી.

ઉજવાલ્યા પ્રિઉ રામજીરે, અપકીર્તિ મલ ધોધરે. સી. ૧૪ સ.
 ગુલ ગુલ શબ્દ સુહામણોરે, કોઈ કરે હૂંકારરે; સી.
 કોઈ ભાંભાગે ભલારે, કોઈ જ્યજ્યકારરે. સી. ૧૫ સ.
 કોઈ ખલખલ ખાંતસુરે, કોઈ દિલ દિલ દેવરે; સી.
 વિવિધ પ્રકારની ચેષ્ટારે, દેવ કરે તતખેવરે. સી. ૧૬ સ.
 ઘોંઘોંઘોંઘોં નાદસુરે, વાજે મધુર મૃદંગરે; સી.
 તાલ મૃદંગ ઉપાંગસુરે, હોઈ [ત્યાં] રસ રંગરે. સી. ૧૭ સ.
 કોઈ વળવે વાંસલીરે, કોઈ વળવે વીણુરે; સી.
 તાંન માંન અનુમાંનસુરે, હોઈ રહ્યા લયલીનરે. સી. ૧૮ સ.
 કોઈ આલાવે રાગમેરે, કોઈ સુરતિ ધરંતરે; સી.
 નાચે તાંમ વરાંગનારે, થેઈ થેઈ શબ્દ કરંતરે. સી. ૧૯ સ.
 વાપીનો જલ વાધીયોરે, જિમ સાયરના કલ્લોલરે; સી.
 પસરીયો દિશિ ચ્યારહીરે, કરતું અધિક અલ્લોલરે. સી. ૨૦ સ.
 માંચા તામ તણાયવારે, લાગા નાઠા લોગરે; સી.
 અસંવાહ્યા આકતારે, જાંણી જલનું જોગરે. સી. ૨૧ સ.
 વિદ્યાધર તે વેગસુરે, તામ ગયા તે નાશિરે; સી.
 પાંણીનો લય પામકેરે, ઉંચા અતિ આકાશિરે. સી. ૨૨ સ.
 રભૂચર ભરમાણા ઘણોરે, રૂદ્ધીનપણા અતિદાખરે; સી.
 મહા સતી મોટી સતીરે, રાખિ રાખિ અખ રાખરે. સી. ૨૩ સ.
 લોક કિસું ભૂસીયા ઘણોરે, સાચાં કેરી સાખરે; સી.
 પૂરી એ પરમેશ્વરેરે, લલી લલી સુખ લાખરે. સી. ૨૪ સ.
 ચાલીને દોઈ હાથસુરે, ઉતરિઓ તે પૂરરે; સી.

પહિલ પ્રમાણે આંણીયૂંચે, પાંણિ પૂર પંડૂરે. સી. ૨૫ સ.
 ઉત્પલ કમલ કહ્યા ઘણારે, પુંડરીકને પદ્મરે; સી.
 ૧ પંડળ વિવિધ પ્રકારનારે, હંસાકેરા સદ્મ. સી. ૨૬ સ.
 ૨ જલવીચી તટિ આકલેરે, મણિકેરા સોપાનરે; સી.
 ૩ રત્નોપલે તટ બાંધીયોરે, ૪ વાપ છે સુખથનારે. સી. ૨૭ સ.
 ૫ નારદ ઋષિ નાવે ઘણારે, કરતો શીલ પ્રશંસરે; સી.
 ૬ ગગન ચઢ્યો રસરંગમેરે, વરણવતો કુલ વંશરે. સી. ૨૮ સ.
 ૭ શીલ વડો સુવખાંણીયૂંચે, સીતાનો જગમાંહિરે; સી.
 ૮ લોગ સરાહે સાદરોરે, એકો સત્ય ઉચ્છાંહિરે. સી. ૨૯ સ.
 ૯ સુપ્રભાવ સીતાતણારે, લવણાંકુશજ દોખરે; સી.
 ૧૦ તીર્તતા હંસતણી પરેરે, પાસિ ગયા સુવિશેષિરે. સી. ૩૦ સ.
 ૧૧ શિર સુધી બયસાડીયારે, દોઈ સુત દોઈ પાસરે; સી.
 ૧૨ પકરણી નિમકલલા કરીરે, પાંમી સા સાળાસી. સી. ૩૧ સ.
 ૧૩ સામંત્રી શત્રુધનુરે, લામંડલ ભલ ભૂપરે; સી.
 ૧૪ વિલીપણ સુગ્રીવજીરે, આદિ ભૂપ અનૂપરે. સી. ૩૨ સ.
 ૧૫ જ્યજ્ય કરતા પાળતીરે, આયા આણિ ઉલ્હાસરે; સી.
 ૧૬ પાય નમી મુખ લાખડીરે, હુમ ચરણાના દાસરે. સી. ૩૩ સ.
 ૧૭ આયા પધાર્યા રામજીરે, કરતા પશ્ચાતાપરે; સી.
 ૧૮ અંજલિ જોડી વીનવેરે, એમ કહંતા આપરે. સી. ૩૪ સ.
 ૧૯ લોકવચને તૂંમે તજીરે, નકીયો કાંઈ આલોચરે; સી.
 ૨૦ અટવીમાંહિ મેલહતાંરે, સંલવીયો નહિ શોચરે. સી. ૩૫ સ.
 ૨૧ સ્વપ્રભાવે સુધારીયારે, થારા સગલા કાજરે; સી.

૧. કમલ. ૨. પાણીના તરંગ તટ સાથે આકૃતતા હતા. ૩. યમથીઆ ૪. વાવ. ૫. હાથણી. ૬. હાથીનું ખચ્ચુ. ૭. વિચાર.

છેહલોદુઃખએમે'દીયોરે,અગનિતણોતોઆજરે. સી. ૩૬ સ.
 ઈત્યાદિકએતૂંખમેરે,મહારાઅતિઅપરાધરે; સી.
 આપસુધારીઆપણીરે,ધનમાનવભવલાધરે. સી. ૩૭ સ.
 સીતાભાળેસ્વામિજીરે,કાંઈકરોવિખવાદરે; સી.
 નેહીલલોજગજાણીયે'રે,તેસહુતુમહુ'પ્રસાદરે. સી. ૩૮ સ.
 જનઅપવાદનિવારિવારે,નાળી'આગિમઝારરે; સી.
 હૂંજીવંતિભગરીરે,નામતણે'આધારરે. સી. ૩૯ સ.
 ભૂમંડલનીકરેજીથીરે,સૂર્ય'અંખોધાયરે; સી.
 એગુણુવાયતણો'ધણોરે,રેણુનોનકહાયરે. સી. ૪૦ સ.
 સાપહીમાયેમીડકેરે;નાચંતોદેખાયરે; સી.
 એગુણુમંત્રતણો'ધણોરે,મીડકનોનકહાયરે. સી. ૪૧ સ.
 ચૈત્રહીમાસેકોકિલારે,કુહુશગદકરાયરે, સી.
 એગુણુઆંખાનોધણોરે,કોઈલનોનકહાયરે. સી. ૪૨ સ.
 નગરતણાજેસેપાહલારે,પાંણીજેપૂજાયરે; સી.
 એગુણુગંગાજીતણોરે,પાંણીનોનકહાયરે. સી. ૪૩ સ.
 પારસફરસ્યાલોહડોરે,કંચનનામધરાયરે; સી.
 એગુણુપારસનોધણોરે,લોહતણોનકહાયરે. સી. ૪૪ સ.
 *આહુતણાદિનઆદિથીરે,આજતણાદિનછેહરે; સી.
 મેડીતેસખસ્વામિનીરે,ખદીલાગીછેદેહરે. સી. ૪૫ સ.

ચતઃ—

“માગા વિષાદમુવનં મુવનૈકવીર,
નિઃકારણં વિગુણિતા કિમિયં મયેતિ;
દૈવેન કેનચિદ્દહં તુ વને નિરસ્તા,
નિસ્તારિતા તુ ભવતૈવ હૃદિસ્થિતેન ॥ ૧ ॥
શ્રીરામ દેવ હૃદયે કિલ તાવકીને,
નાહં સ્થિતા શુચિગુણામૃતપૂરિતેપિ;
યત્ત્વં પુનસ્ત્વદ્વિયોગદવામિદીપ્તે,
ચિત્તે ચિરં પરિસ્થિતોસિ હિ તત્કતજ્ઞ ॥૨॥ ”

[વસન્તતિલકા.]

હુઃખડીમાંહિ રાખીયેરે, પ્રભુજી થાંરે નામરે; સી.
તેમુખમે નવિ રાખીયેરે, એહ પદેખીનો ઠામરે. સી. ૪૬ સ.
રહારે થાંરે લોગનોરે, કેઈ ન દીસે દોષરે; સી.
દોષજ એ કૃત કર્મનોરે, કરિયો રાગને રોષરે. સી. ૪૭ સ.
ઘરે પધારે આપણેરે, પૂરવલા સા લોગરે; સી.
લોગવિયે લલ લાવસુરે, પુણ્યતાણા સંલોગરે. સી. ૪૮ સ.
સીતા લાખે સ્વામિજીરે, સરીયો તુરહ સનમાનરે સી.
સંજસ લેસ્યું સાદરીરે, નરૂચિ મન સુખ આનરે. સી. ૪૯ સ.
એમ કહી ઉપાડીયારે, સ્વહાથાં શિરના કેશરે; સી.
પ્રભુજીને પકડાવીયારે, જિનના જેમ સુરેશરે. સી. ૫૦ સ.
પ્રભુજી તળ મૂર્છી પડ્યારે, નહી રહી શુદ્ધી લિગારરે; સી.
જયભૂષણ શુરૂશ્રી મુખેરે, લીધો સંજમ ભારરે. સી. ૫૧ સ.

૧. ઢાલની ગાથાઓમાં ભાવાર્થ આવી જાય છે.

સુમતા ગણિની કન્હેરે, શિખેવિવિધ વિશાલરે, સી.
 ચરમ મહાસુખ ગ્રુપનોરે, મિટીયો સર્વ જાનલરે. સી. ૫૨ સ.
 આઠાવનમી ઢાલમેરે, રથકાયાં પ્રતિપાલરે; સી.
 કેશરાજ ઋષિરાયજીરે, નમી ચરણ ત્રિકાલરે. સી. ૫૩ સ.

દુંડા.

ચાંદનચુ સિંચીઓ પ્રમુ, થયો સચેતન કામ;
 કિહાં ગઈ સીતા સતી, રામ કહે અલિરામ. ૧
 સો સો ભૂચર ખેચરો! લગ્ન મહા છો ભૂરિ;
 હુચિતકેશી કામિની, મહેલો આણિ હનૂરિ. ૨
 રે લક્ષ્મણ! છે ના સુણી, એ સગલાહી લોક;
 હાંસી કરે છે હર્ષસુ, દેખી મહારો શોક. ૩
 ધનુષ ગ્રહે રોસે ભર્યા, લાખમણ ભજે તામ;
 એ સહૂ સેવક સ્વામિના, કુણ હાંસીનો ઠામ. ૪
 પ્રભુજી જિમ સીતા તજી, દોષતણો ડર આંણિ;
 તિમ સીતા સંસાર એ, તજ્યો લમણ ભય આંણિ. ૫
 પ્રભુ આંગે શિરેલુંચીયો, જયભૂષણ ગુરૂ પાસ;
 સંજમ લીધો સ્વામિની, સમતાનો સુખવાસ. ૬
 જયભૂષણ ગુરૂ કેવલી આજ હૂવા છે દેવ;
 આપ લઈ ઉચ્છવ કરો, ચરણ કમલની સેવ. ૭
 તિહાં અછે સીતા સતી, બયઠી સતીયાંમાંહિ;
 દર્શન કીજે દેવીનો, આપણપે ઉચ્છાંહિ. ૮
 સહજ પરિણામે આવીયો, રામ કહે સુવિચાર;

૧. સાધ્વી. ૨. છકાય=પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેડકાય, વાઉકાય,
 વનસ્પતિકાય અને વસકાય. ૨. લોચ કયોં.

સદગુરુપે' સંયમ લીયો, ધન ધન સીતા નારિ. ૯
 એમ કહી પરિવારસુ', જયભૂષણ ગુરુ સંગ;
 આવી રૂપ પ્રભુમી કરી, દેશણાં સુણે સુચંગ. ૧૦
 દેશન અંતે પૂછીયો, હૂં છું લગ્ય અલગ્ય;
 તુમ્હમે' નહી અલગ્યતા, ભદ્ર ! અછો તુમ્હ લગ્ય. ૧૧
 ઇંદુહિ ભવે' શિવગતિ પામિસ્યો, પામી કેવલ ગ્યાન;
 જન્મ જરા ભય ટાલિસ્યો, તુમ્હ :છો પુરૂષ પ્રધાન. ૧૨
 સંજમ વિષુ શિવ ગતિ નહી, તે તો મે' ન લેવાય;
 લખમણ સાથે મોહનિ, મે' કિંઈ ન તબાય. ૧૩
 ઋષિ ભાળે ચિંતા નહી, ભોગવી રૂપદ બલદેવ;
 આપેહી પ્રતિ બૂઝસ્યો, જિનમતિનો એ લેવ. ૧૪
 વિલીખણ ભાળે ભલો, સીતા રાવણુ લીધ;
 કિકમે' લખમણે' હણ્યો; રાવણુ પિણુ પરસીધ. ૧૫
 ભામંડલ સુગ્રીવ હૂં, લવણાંકુશ એ દોય;
 કિસે કર્મ કરી ઊપના, પ્રભુ ભક્તા સહૂ કોય. ૧૬

ઢાલ, પદમી. મેંડાબાનીળે—એ દેશી.

સ્વામી જે ભાષે સચલ વિચાર,
 દક્ષિણ ભરતે' અછે ભક્તા વે સ્વામીળે,
 ક્ષેમપુરે' નયદત્ત,
 વણિક વસે ગુણ આગલા, ભાષે સ્વામી. સ્વા. ૧
 સુનંદાઉરે' દોય, નંદન ધુર ધનદત્તળે, સ્વા.
 વસુદત્ત વિશેષ, યાજ્ઞવલ્કય તસુ મિતળે. ભા. ૨ સ્વા.

તિણહિ નગર મઝાર, સાગરદત્ત વસે સહી, ભા. ૩ સ્વા.
 ગુણધર નામે નંદ, ગુણવતી કન્યા કહી. ભા.
 સાગરદ-તે દીધ, ધનદત્તને સા કુમરી; ભા. ૪ સ્વા.
 જાણી સરિખી જોડિ, લાલચ તો કોઈ ના ધરી. ભા.
 રત્નપ્રભા તસુ માત, અર્થતણું લોભે કરીરે; ભા. ૫ સ્વા.
 શેઠ અછે શ્રીકાંતિ, તેહને દીધી દીકરીરે. ભા.
 યાજ્ઞવલ્કય એ વાત, જણાવી મિત્રાંભણી; ભા. ૬ સ્વા.
 વસુદત્તે નિશિ જાય, હણીયો શ્રીકંતેં ભણી. ભા.
 શ્રીકંતેં પિણુ તેહ, મારી લીધો નાશતો; ભા. ૭ સ્વા.
 એ સૂયો વિવહાર, વિણુશે પરને વિણાશતો. ભા.
 વિજ્ઞાવનમેં આય, મૃગ હૂવા તે દોઢખે; ભા. ૮ સ્વા.
 ગુણવતીનો જીવ, હૂઈ હરિણલી સોઢખે. ભા.
 હરિણીકેરે હેત, મુંવા દોઈ પુરંગખે; ભા. ૯ સ્વા.
 રૂઢીયા કાલ અપાર, જગમેં કરતા જેંગખે. ભા. ૧૦ સ્વા.
 સોધવદત્ત તિવાર, ભાઈ મુંવો સાંભલી; ભા.
 હૂવો અધિક ઉદાસિ, ઘરથી ચાલ્યો નીકલી. ભા. ૧૧ સ્વા.
 રાતેં લાગી ભૂખ, તામ મુનીશ્વર દેખીયા; ભા.
 ભોજનકેરે કાજ, વારૂ વચન વિશેષીયા, ભા. ૧૨ સ્વા.
 સંગ્રહ ન કરે સાધુ, દિનહી તો રાતિ કિચુ; ભા.
 તુમ્હ સરિખાને રાતિ, ભોજન કિમ મનમેં વચુ. ભા. ૧૩ સ્વા.
 મતિખોધાણો સોઈ, શ્રાવક હૂવો સાચલો; ભા.
 સ્વર્ગ સુધમેં દેવ, આગેંકી અળ સાંભલો. ભા. ૧૪ સ્વા.
 મહાપુરી નગરી મઝાર, મેરૂસેવ ત્રિયા ધારણી; ભા.

પદ્મરૂચિ સુત સાર, શ્રાવક મતિ સુખકારણી. લા. ૧૪ સ્વા.
 એક દિન ગોકુલજાત, પડીયો વૃષભ વિલોકીયો; લા.
 દયાતાણી મતિ આણી, મંત્ર નવકાર તેહને દીયો. લા. ૧૫ સ્વા.
 છત્રછાય નરેઈ, શ્રીદત્તાઉરે ઉપનો; લા.
 વૃષભદેવજ અભિધાન, નંદન નિરૂપમ નીપનો. લા. ૧૬ સ્વા.
 કુમર કરંતો કેલિ, આયો તિહિ થાનક ચલી; લા.
 જિહાં મુવો થો જાહિલ, દેખી ઉપજી મનરલી. લા. ૧૭ સ્વા.
 જાતિસમરણ પાંમિ, તામ કરાવે દેહરો; લા.
 મંડે શ્રીજિનરાય, કુમકુમરાં સેહરો. લા. ૧૮ સ્વા.
 ભિત્તિ લિખાયો રૂપ, રજરદ વૃષભ નામળે; લા.
 સેવહિ ભૂપ અનૂપ, જેમ હૂવોથો કાંમળે. લા. ૧૯ સ્વા.
 પદ્માણિયો હય એક, તેહને પાસે રાખીયો; લા.
 ચચારક્ષક નર એક, ભૂપતિને સુતે ભાખીયો. લા. ૨૦ સ્વા.
 એહના રૂપનો જાણુ, મહારે પાસે આંણિવો; લા.
 કરસ્યું તસુ ઉપગાર, કીયો ગુણ તો માનવો. લા. ૨૧ સ્વા.
 એમ કહી ઘરે જાય, એતલે શેઠ પધારીયો; લા.
 દેવ જીહારણ કાજ, પદ્મરૂચિ ઉપગારીયો. લા. ૨૨ સ્વા.
 ભિત્તિ લિખ્યો ચિત્રામ, દેખી વિસ્મય પાંખીયો; લા.
 આરક્ષકથી લહી શુદ્ધિ, આપુણુ આવ્યો ધામીયો. લા. ૨૩ સ્વા.
 પૂછીયો ભાળે શેઠ, મહારા કીધા કામળે; લા.
 કુમર કરે પરિણામ, આપ પ્રકાશે નામળે. લા. ૨૪ સ્વા.
 પ્રભુજી તુમ્હ સુપસાય, પાયો પદ અભિરામ ઝે; લા.
 તું મેરા ગુરુદેવ, તુજને કહું સિલામ ઝે. લા. ૨૫ સ્વા.

ભોગવીયે' એ રાજ્ય, રાજ તુમ્હારો આપીયો; ભા.
 પુરમાંહિ વડવીર, આપ સમો કરી થાપીયો. ભા. ૨૬ સ્વા.
 શેઠ અને સુકુમાર, શ્રાવકના વ્રત પાલી યે; ભા.
 સ્વર્ગા હસરે દેવ, વિલસે સુખ ચિરકાલિ યે. ભા. ૨૭ સ્વા.
 ગિરિ વયતાઢય વિજ્યાત, નગરી નંદાવત' યે; ભા.
 નંદીશ્વર અભિધાન, રાજ રાજ કરંત યે. ભા. ૨૮ સ્વા.
 પદ્મરૂચિ સો દેવ, કરતો અતિ આનંદ યે, ભા.
 કેનકાભાની કૂખી, નંદન નયનાનંદ યે. ભા. ૨૯ સ્વા.
 રાજ કરી વ્રત લીધ, સ્વર્ગ પાંચમે' જાયયે; ભા.
 પ્રાગ વિદેહ મઝાર ક્ષેમાનગરી આયયે. ભા. ૩૦ સ્વા.
 વિપુલવાહન રાય, નારી પદમાવધુરે; ભા.
 શ્રીશ્રીચંદ્ર નરેંદ્ર, રાજતણી પદવી વરે. ભા. ૩૧ સ્વા.
 ગુપ્તસમાધિ સમીપ, સંયમ લીધો રસાદરે; ભા.
 બ્રહ્મલોકનો દેવ, હોઈ આયો પાધરો. ભા. ૩૨ સ્વા.
 એ અષ્ટમ બલદેવ, દેવહી સોરે સદીવરે; ભા.
 વૃષભદેવજનો જીવ, એ રાજ સુગ્રીવયે. ભા. ૩૩ સ્વા.
 જે હુંતો શ્રીકંત, ભવમે' ભમીયો ભૂરિયે; ભા.
 પાટણ કંદ મૃણાલ, કોઈ પુન્ય અંકૂરિયે. ભા. ૩૪ સ્વા.
 વજ્રકંઠ નરેશ, હેમવતીનો જાઈયો; ભા.
 શંભૂ નામ લહંત, સાજન જનમન ભાઈયો. ભા. ૩૫ સ્વા.
 જે હુંતો વસુદત્ત, હૂવો શંભૂ ભૂપને; ભા.
 વિજયપુરોત[ર]રતન ચૂડારૂપ અનૂપને. ભા. ૩૬ સ્વા.

નામે' તો શ્રીભૂતિ, નંદન નીકો જાણીયે, ભા.
 ગુણવતી ભવમાંહિ, ભમતી ઠામે' આણીયે. ભા. ૩૭ સ્વા.
 શ્રીભૂતિને ઘરનારી, નામ પરિણામે' સરસ્વતી; ભા.
 વેગવતીસ્યુ' કુમારિ, ઊપજી અધિક કલાવતી. ભા. ૩૮ સ્વા.
 સા જોવન વય પાય, એક દિન ગઈ ઉદ્યાનજે; ભા.
 પ્રતિમાનો પ્રતિપત્ન, સાધુ રહીયો શુભ ધ્યાનજે. ભા. ૩૯ સ્વા.
 લોક કરંતા સેવ, એહવો દેખી સાધુજે; ભા.
 આંણી દ્રેષ અતીવ; સા ભાજે અપરાધુજે. ભા. ૪૦ સ્વા.
 નારી સાથે' એહ, ભોગવતો વરભોગજે; ભા.
 મે' દીઠો એ આજ, તામ કિર્યાં સહૂ ભોગજે. ભા. ૪૧ સ્વા.
 રિષેકેરે કાંઉસગા, પ્રગટપણે તે ઇંમ કહી; ભા.
 ઉતરસ્યે એ દોષ, તો મે' પારેવો સહી. ભા. ૪૨ સ્વા.
 સુરા કરી' સાંનિધ્ય, વેગવતી મુખ સિંવીજે; ભા.
 આકુલ વ્યાકુલ ગાત, પામે દુઃખ અતીવજે. ભા. ૪૩ સ્વા.
 એહા સુણીને વાત, માવીતા ત્રાસી ઘણી; ભા.
 ભય પામી મનમાંહિ, આંખે' અવગુણ આપણી. ભા. ૪૪ સ્વા.
 સુદર્શન મુનિ પાસ, આવી ભોગધણામિલ્યા, ભા.
 ખમીયો અમ્હ અપરાધ, તુમ્હે જિસા મે' સાંભલ્યા. ભા. ૪૫ સ્વા.
 સાંમહી નાંખ્યાં જેહ, સૂર્ય ઝાંખો ના પડે; ભા.
 તુમ્હને દેખી અપાર, કિસું થકે નર યાપડે. ભા. ૪૬ સ્વા.
 તુમ્હ રૂઠાં જગમાંહિ, કોઈ નહી જે રાખિલે; ભા.
 ક્ષમા કરી ઋષિરાય, થાયો સુખી ઇંમ ભાખિલે. ભા. ૪૭ સ્વા.

એમ સુણુંતા લોગ, પુનરપિ સેવા સાંચવે; લા.
 શ્રાવક ધર્મહિ સાથ, વેગવતી મન રાચવે. લા. ૪૮ સ્વા.
 રાજ દેખી રૂપ, વેગવતીસું રાચીયો; લા.
 કન્યાકેરે કાજ, પુરોહિતને તિણું બચીયો. લા. ૪૯ સ્વા.
 મિથ્યાદષ્ટિ બાણ, કન્યા નાપે તાતળે; લા.
 જોરે લીધી ખાલ, જનકતાણી કરિધાતળે. લા. ૫૦ સ્વા.
 વિપ્રે કીયોરે રનિહાણ, રાજને દુઃખદાયળે; લા.
 હોજ્યો વચન પ્રમાણ, મંડિયો એહ ઉપાયળે. લા. ૫૧ સ્વા.
 દિન થોડાં ઘર રાણિ, છોડી દીધી ખાંમણી; લા.
 અચારજિકા અલિરામ, હરિકંતા પાસે લણી. લા. ૫૨ સ્વા.
 મરણતણું હું હેતિ, હોયો શંભૂનો ધણી; લા.
 અહિ સંયમ સુર લોક, પામી શિતિ પંચમતણી. લા. ૫૩ સ્વા.
 જનકતાણું ઘર આય, સોતાજ એ ઉપની, લા.
 વૈર ચિલે નવિ જાય, જિમ લાખી તિમ નીપનિ. લા. ૫૪ સ્વા.
 સુનિવરજીને જેહ, જૂઠું આલ ચઢાવીયો; લા.
 જૂઠું આલજ એહ, લોગાંમાંહિ ખાવીયો. લા. ૫૫ સ્વા.
 ભવમે ભમંત અપાર, શંભૂજીવ સોહામણો; લા.
 હું સુધીજ વૈવિપ્રજ, રૂકોને રલીયામણો. લા. ૫૬ સ્વા.
 સાવત્રી તસુ નારિ, ઉદર લીયો અવતારળે; લા.
 નંદન નામ પ્રભાશ, સુંદરને સુખકારળે. લા. ૫૭ સ્વા.
 વિજયસેનને પાસ, સંયમ લીધો સાદરો; લા.
 હુંકર તપ જયકાર, સહે પરીસહ આકરો. લા. ૫૮ સ્વા.

ગિરિસમેતે^૧ જાત, કંચનપ્રભ વિદ્યાધર; ભા.
 રિદ્ધિતણા વિસ્તાર; દેખી ભોગપુરંદર. ભા. ૫૯ સ્વા.
 એતપણુંહિ પ્રકાર, મહારે રિદ્ધિજ એહવી; ભા.
 હોયજ્યો કરિઓ નિહાણ, જેહવી ગતિ મતિ તેહવી. ભા. ૬૦ સ્વા.
 જઈ ખીજે સુરલોક, દેવતણા સુખ ભોગવી; ભા.
 આયુકર્મને અંતરે, આયો તે સુરવર ચલી. ભા. ૬૧ સ્વ.
 હૂઓ એ રાવણરાય, ભાઈ તુમહારો એવડો. ભા.
 સહૂરાયાં શિરતાજ, વસુધામાંહિ વાંકડો. ભા. ૬૨ સ્વા.
 યાજ્ઞવલ્કનો જીવ, ભમતાં એ ભવસિંધુએ; ભા.
 એ તું ઉપજ્યો આય, રાવણનો લઘુખંધુએ. ભા. ૬૩ સ્વા.
 શ્રીભૂતિ હણીયો જે રાય^૨ પૃથિવી પહિલીયે^૩ ગયો; ભા.
 પુર ભલો સુપ્રતિષ્ઠ, પુનર્વાસુ જેચર થયો. ભા. ૬૪ સ્વા.
 ખેત વિદેહ મઝાર, પંડરીકણી છે વિજય; ભા.
 નામે^૪ ત્રિભુવનનંદ, ચક્રી ભગવંત હિ વિજય. ભા. ૬૫ સ્વા.
 અનંગસુંદરી તાસ, પુત્રી અમરી અવતરી; ભા.
 પુનર્વાસુ તસ દેખિ, લેઈ ચાલ્યો અપહરી. ભા. ૬૬ સ્વા.
 ચક્રી સુભટાં આય, પંથે રોકિઓ પાપીઓ; ભા.
 અકુલાણો^૫ જૂઝંત, સુભટાં અતિ સંતાપીયો. ભા. ૬૭ સ્વા.
 અનંગસુંદરી ખાલ, યાનચક્રી ડાકી પડી; ભા.
 કાંઈ^૬ નિકુજ મઝાર, આણી પડી સા કુમરી. ભા. ૬૮ સ્વા.
 પુનર્વાસુ લેઈ દિક્ષ, આગે સુખીયો થાયએ; ભા.
 કીધો એહ^૭ નિદાન, એ કન્યા હૂં પાયહો. ભા. ૬૯ સ્વા.

ભોગવી સુરપદ સાર, વિવિધ પ્રકારે જાંજૂયો; ભા. ૭૦ સ્વા.
 દશરથ ધરાં અવતાર, એ પ્રભુ લખમણુ હૂયો. ભા. ૭૦ સ્વા.
 વસતી વનહી મઝાર, રાજસુતા અવિરૂદ્ધે; ભા.
 તપ તો ઉંચ અપાર, કરતી ભાવ વિશુદ્ધે. ભા. ૭૧ સ્વા.
 અંત્ય સમે આરાધ્ય, સંથારે સૂતી સતી; ભા.
 અજગર આય ગિલંત, આરતિમે ન પડી ધરતી. ભા. ૭૨ સ્વા.
 બીજે કદપ વસાય, હૂઈ વીશદયા એહુજે; ભા.
 લક્ષ્મણુને સુખદાય, દિન દિન વધતો નેહુજે. ભા. ૭૩ સ્વા.
 ગુણવતીનો જ્ઞાત, ગુણુધર નામ ધરાયજે; ભા.
 સંસરતો સંસાર, કુંડલમંડિત થાયજે. ભા. ૭૪ સ્વા.
 આવકના પ્રતિ પાલ, પૂજી દેવ ત્રિકાલજે; ભા.
 સીતા સહોદર એહ, ભામંડલ ભૂપાલજે. ભા. ૭૫ સ્વા.
 કાકંદી પુરમાંહિ, વામદેવના પૂતજે; ભા.
 શ્યામાઉરે અવતાર, રાખણુ ધરના સૂતજે. ભા. ૭૬ સ્વા.
 સુનંદન જ્યસુનંદ, અન્ન હૂવો સ્વકારણે; ભા.
 પ્રતિલાભ્યો મુનિ એક, માસખમણુને પારણે. ભા. ૭૭ સ્વા.
 ઉત્તરકુરૂ ભવ લેઈ, સુધરમે સુર લોકજે; ભા.
 કાકંદી રાજન, રતિવર્ધન આ લોકજે. ભા. ૭૮ સ્વા.
 સુદરશનાળ માય, દોઈ સુત નર ધારીયા; ભા.
 પ્રિયંકર પરિસિદ્ધ, શુભંકર સુખકારીયા. ભા. ૭૯ સ્વા.
 રાજ કરી પ્રત પાલિ, દેવ હૂવા જૈયવેકજે; ભા.
 લવણાંકુશ એ દોઈ, સીતા સુત સુવિવેકજે. ભા. ૮૦ સ્વા.

સુદરશાનાજી માય, લવાંતરની જેહુજે, લા.
 એ સિદ્ધારથ શ્રાદ્ધ, જિણે પઢાયા એહુજે. લા. ૮૧ સ્વા.
 એ મુનિવચન સુણુંત, બહુજનને વચરાગજે; લા.
 અહી સંજમ પાવંત, સેનાની સોભાગજે. લા. ૮૨ સ્વા.
 રામ નમી ઋષિપાય, પાયા અતિ સંતોષજે, લા.
 આરતિ ગમ્ સુખ થાય, પ્રીતિતણે અતિ પોષજે. લા. ૮૩ સ્વા.
 એગુણસક્રિમી ઢાલ, લવાંતર અવદાતજે; લા.
 કેશરાજ રિષિરાજ, વાડ કહી એ વાતજે. લા. ૮૪ સ્વા.

હુહા.

સીતા પાસે ચાલકે, તળ આયા શ્રીરામ;
 સુકુમાલાંગી સ્વામિની, કઠિન ઘણે મત કામ. ૧
 સીતા તપના કલેશ અતિ, ક્રુધા-તૃષાની વ્યાપ;
 રહિયો મયલે લૂગડે, જિણુમતની એ છાપ. ૨
 ભારથકી અતિભાર એ, મોટો સંયમ ભાર;
 કિમ નિવ હસે એભણી, સાંસો એહુ અપાર. ૩
 રાજા રાવણુ આગલે રાખ્ય રહી નિજ ટેક;
 રાજેસે સંયમ વિષે, સાચી ટેક અતેક. ૪
 એમ વિમાસી વંદના, કીધી રાઘવરાય;
 લક્ષ્મણુ આદિહિ પ્રણુમીયા, સીતાજીને પાય. ૫
 સપરિવારો રામજી અયોધ્યા આવંત;
 ગુણુ ગાતાં સીતાતણાં ગાઢો સુખ પાવત. ૬

ઢાલ, ૬૦મી. ચોાંસૂરી ચાલ.

સતીયાં સીતા સાચીજી—એ દેશી.

સુરવરદીધી સાણિ સતી, લજી લજી મુખ લાખી સતી;
 શ્રીમુખ લાખે રામજીજી, શીલ સહાઈ રાણિયોજી. ૧ ટેક.
 તીરથમેં સાચો સહીજી, ત્રિમલાચલ ગિરિ દેખિ;
 મંત્રામેં સાચો સુણ્યોજી, શ્રી નવકાર વિશેષિ. સતી. ૨
 દાનાંમાંહિ સાચો કહ્યોજી, જીવતણે જગ દાન;
 વ્રતાંમાંહિ સાચો લહ્યોજી, સાચો શીલ પ્રધાન. સતી. ૩
 નિયમાંમેં સાચો લણ્યોજી, નિયમ વડો સંતોષ;
 સાચો તપ તપીયાંતણેજી, સમતા રસનો પોષ. સતી. ૪
 એ હુકકર તપ તપણે કરીજી, સેનાપતિજી સોય;
 સ્વર્ગાં પહૂંતો જારમેંજી, પરમ મહાસુખ હોય. સતી. ૫
 સાઠિવરસે લગે સ્વામિનીજી, વિવિધ પરેં તપ કીધ;
 કાયા કીધી દૂખત્રીજી, નર ભવનો દુલ્લ લીધ. સતી. ૬
 અહો ! નિશા તે તીસનોજી, અનશન અતિ આરાધિ;
 દશવિધિ આરાધન કરીજી, શમરસનો રસ સાધિ. સતી. ૭
 સાગર તો બાવીશનોજી, પાયો પૂરો આવ;
 અચ્યુત ઈંદ્રપદ લોગવેજી, સીતા પુણ્ય પ્રભાવ. સતી. ૮
 ગિરિ વચતાઢેં જાણીયેજી, કંચનપુર પરિસિદ્ધ;
 કનકરથ રાજા લલોજી, રાજ કરે સમૃદ્ધ. સતી. ૯
 મંદાકિની સુમાનનીજી, ચંદ્રમુખી ઉલ્લાસ;
 પુત્રી દોઈ પરિણાવવીજી, સયંવરમંડપ તાસ. સતી. ૧૦

રામ સુલક્ષ્મણ તેડીયાળ, પુત્રાંને પરિવાર;
આવ્યા આડંબરઘણેંજી, વરત્યો જય જયકાર. સતી. ૧૧
લવણ વરે મંદાકિનીજી, ચંદ્ર મુખી ચંદ્રશાલ;
અંકુશને આગેં ધસીજી, પહિરાવે વરમાલ. સતી. ૧૨
લક્ષ્મણ કુમર કોપીયાજી; ૨અઠાઈસેં સાર;
લવણાંકુશને આગલેજી, માગે ૧જૂઝ અપાર. સતી. ૧૩
લવણાંકુશ લાખે લલીજી, કાકોજીને બાપ;
પ્રીતિ પનોતી છે ઘણીજી, રચુ કરિસ્યો સંતાપ. સતી. ૧૪
૨અવધ્ય છો લાઈલાઈજી, તિહિથી વધ નવિ થાય;
ગજ કેહરિ આગલેંજી, બોલતો ન લજાય. સતી. ૧૫
સરમાણા સુસતા થયાજી, વૈરાગેં મન વાસ;
અનુમતિ માંગી બાપનીજી, આયા મુનિવર પાસ. સતી. ૧૬
અઠાઈસેં એકઠાજી, કુમર એકહી વાર;
મહાબલ મુનિશ્રી મુખેંજી, લીધો સંજમ ભાર. સ. ૧૭
લવણાંકુશ કુમરતણો, ક્રીધો તબ વિવાહ;
સ્વામી અયોધ્યા આવીયાજી, હૂવો ઘણો ઉચ્છાહ. સ. ૧૮
ભામંડલ ભૂપાલજીજી, ઉપરિ ભોમેં આય;
બહૂ વિધિ ભાવે ભાવનાજી, ચિત્તને લીધે સમજાય. સ. ૧૯
વશ્યે કરી મેં શ્રેણિ દોજી, વરતેથી મુજ આણુ;
અબ જ્યો દિક્ષા લીધેજી, તો સગલું પરિમાણુ. સ. ૨૦
ધમિ ચિંતવતાં તેહનેજી, માથે ૩વિદ્યુત પાત;
દેવકુરે જઈ બપનોજી, સુખમાંહિ દિન જાત. સ. ૨૧

એક દિવસ હનુમંતજીરે, મેરૂ ગિરિદે નય;	
ચૈત્રમાસજિન પૂજિયેજી, મન રત્નીયાયત થાય. સ.	૨૨
બાહુડિ આવંતા થકાંજી, રવિ આથમતો દેખિ;	
એહ રૂપ સંસારનોજી, ચિતિ ચિંતે સુવિશેષિ. સ.	૨૩
દિનની આદિધં ઊગીયોજી, વધ્યો મધ્ય દિન ઠાય;	
ઘટીયો દિન ઘટવેં કરીજી, માણસ એમ ગિણાય. સ.	૨૪
પુત્ર પનોતી પાટવીજી, રાજભાર થાપંત;	
દિક્ષા આચ્છવ માંડીયોજી, દાન ઘણો આપંત. સ.	૨૫
ધરમરતન ગુરૂ પાળતીજી, લીધો સંજમ ભાર;	
સુંદરી સાઢી સાતસેંજી, લાગી પ્રભુની લાર. સ.	૨૬
ખાવેં પીવેં પહિરવેંજી, કરિવેં ભોગવિલાસ;	
સુંદરિનો મન સાદરૂજી, મંડે પ્રિયુસુ આશ. સ.	૨૭
અલૂણી શિક્ષ આટવેજી, પ્રિયુ સાથે વધરાગ;	
કરે તિકા ધન કામિનીજી, સાધે શિવનો ભાગ. સ.	૨૮
૪આરજિકા લક્ષ્મીવતીજી, પપવત્તણી કહિવાય;	
સાથે રહે એ સાધવીજી, પઢે ગુણે સુખદાય. સ.	૨૯
માયો સંજમ પાલિવેંજી, કર્મતણો ક્ષય કીધ;	
હનુમંત હૂવો કેવલીજી, ભવનો પારજ લીધ. સ.	૩૦
હનુમંત દીક્ષા સાલલીજી, ચિત્ત ચિંતવે શ્રીરામ;	
કષ્ટ ગ્રાહ્યો સંયમતણોજી, છાંડી વિષય સુખ ઠામ. સ.	૩૧
૧સોહમ હરિ અવધિ કરીજી, જાણી એહ પ્રણામ;	
વિષમ મહા ગતિ કર્મનીજી, કહે સલામે તામ. સ.	૩૨

- ચરમ શરીરી રામજીજી, કરે ધર્મની હાસ;
વખાણે વિષયા ઘણીજી, ન વહે વચન વિમાસ. સ. ૩૩
- હા હા ! મેં જાણિઓ સહીજી, લક્ષ્મણ રામ સનેહ;
વચન અગોચર છે ઘણોજી, કોઈ ન પામે છેહ. સ. ૩૪
- તામ આદ્યા દો દેવતાજી, પુરી અયોધ્યા આય;
નેહ પરીક્ષા કારણેજી, મ'ડે કોણ ઉપાય. સ. ૩૫
- લક્ષ્મણને માયા કરીજી, દેખાવે તે દેવ;
અંતેઉર સહૂ રોવતાજી, કર્ણ સ્વરે તતખેવ. સ. ૩૬
- પક્ષ પક્ષ મહા પક્ષજીરે, પક્ષની અધિક પુકાર.
રોવે મરણ અકાલકોજી, કીયું કિયું કરતાર. સ. ૩૭
- સ્વક્ષસ્થલ કૂટે ઘણુંજી માથે મુકતા કેશ;
મેહલીને તે માનિનીજી, કરતી અધિક કલેશ. સ. ૩૮
- ત્રિલોકી વિષવાદસુંજી, લાગે લક્ષ્મણ ભૂપ;
જીવીનો જીવિત ઘણોજી, લાઈ ભૂપ અનૂપ. સ. ૩૯
- વાત કહંતાં મરિ ગયોજી, ફિટરે ! પાપી કાલ;
છેતરીયો છલવટ કરીજી, રઘુપતિ સા ભૂપાલ. સ. ૪૦
- એમ કહંતાં સામિનોજી, વચને સાથે જીવ;
નીકલી ગયો તતખિણ તદાજી, આતુરપણે અતીવ. સ. ૪૧
- સિંહાસન ખયઠા થકાજી, હેમ થ'લ અવષ્ટ'લ;
આંખિ પસારી રહિઓજી, લેપ ખિ'ખ નિરદ'લ. સ. ૪૨
- લક્ષ્મણ મુ'વો જાણિકેજી, દેવ કરે વિખવાદ;
હાંસીથકી અનરથ થયોજી, ઢહી ગયો પરસાદ. સ. ૪૩

વિશ્વાધાર વિશેષથીજ, આપાં હણીયો એહ.	
ચશ્વાત્તાપ કરી ઘણેજ, સુર પહોતા સર્ગે તેહ. સ.	૪૪
અંતઃપુરની પદ્મનીજ, મુવો બાણી કંત;	
ફૂટે પીટે આવડેજ, રાવે અતિ વિલપંત. સ.	૪૫
શોક વચન શ્રવણે સુણીજ, રાઘવ ધસિ આવંત;	
અમંગલ અણુજાણીયાંજ, માંડીઓ કિસો તુરંત. સ.	૪૬
જીવે છે સુખ ભાયજીજ, એમ સુ કેમ મરંત;	
મૂર્છિયો કિણે પ્રકારથીજ, તળ ઉપચાર કરંત. સ.	૪૭
વૈદ્ય લગાયા વેગસુજ, પૂછ્યા જ્યોતિષ બાણ;	
તંત્રમંત્રને આપધિજ, કીધા આપ પ્રમાણ—સ.	૪૮
કોઈ ન આવ્યો પાધરોજ, તામ પ્રભુ મૂર્છાય;	
સંસા પાંખીને ખરોજ, કર્ણસ્વરે વિલલાય. સ.	૪૯
શત્રુધ મુગ્રીવજીજ, વિલીપણ લંકેશ;	
હુઝીયા અધિકા આરડેજ, રાવે રાય અશેષ. સ.	૫૦
કૌશલ્યાદિક માયજીજ, નયણે નાંખે નીર;	
છોડી એ વડવીરનેજ, ગયો વિલાઈ વીર. સ.	૫૧
મારગ મારગ પંથમેજ, ઘરઘરે હાટહિ હાટ;	
સોગમયી સહૂકો હુયોજ, પડી અચિંતી વાટ. સ.	૫૨
લવણાંકુશ પ્રભુને નમીજ, અનુમતિ માંગે આપ;	
એ સંસાર અસારછેજ, યમનો પ્રબલ પ્રતાપ. સ.	૫૩
અમૃતઘોષ મુનીશપેજ, પાંખી ઉત્તમ દિક્ષ;	
મોક્ષ ગયા મુનિવર સહીજ, આરાધી શુદ્ધીજ. સ.	૫૪

ભાઈને પુત્રાંતણેજ, પામી ઘણું વિયોગ;
 ફિરિફિરિ મૂઝાયે પ્રભુજ. વધતો જાયેરેશોગ. સ. ૫૫
 ભાઈજ એક તુમ્હ વિનાજ, પુત્રા દીધી પૂઠિ;
 ઝોજી કિસું આગલિ હુસેજ, તિહિંથી વેગો ઊઠિ સ. ૫૬
 મોહે મૂઝાણો ઘણેજ, જાણી રામ નરેશ;
 વિલીખણાદિક રાયજજ, સમજવે સુવિશેષ. સ. ૫૭
 ધીરાંમાંહિ ધીર તુંજ, વીરાંકે શિરતાજ;
 લજ્જાકારી લોગતુંજ, અધીરપણો તજે આજ. સ. ૫૮
 પ્રભુજની કાયાભણીજ, સંસ્કારનો કાજ;
 કીજયે પ્રભુ આદેશથીજ, મેલીજે સહૂ સાજ. સ. ૫૯
 એહ સુણી અતિ કોપીયાજ, હોઠ ડસંત જોલંત;
 પ્રબલ વાચને વાજવેંજ, ડૂંગર નવિ ડોલંત. સ. ૬૦
 જવેછે મુજ ભાઈજરે, મૂંવાં તુમ્હારા બ્રાત;
 દિઓ તુમ્હ દાગ ઉંતાવલોજ, અવસર વહીયો જાત. સ. ૬૧
 જોલ જોલ તું ભાઈજજ, કાંધ લગાવે વાર;
 છિદ્રયહી કરિસે ઘણેજ, દુર્જનનજન પયસાર. સ. ૬૨
 અથવા દુર્જન દેખતાંજ, કોપેં નહી રાજન;
 એમ કહી ખંધેં ધરીજ, ચાલિઓ અનેરેથાન, સ. ૬૩
 સ્નાન કરાવે હાથસુંજ, અંગુછે ને અંગ;
 વિલેપન વિધિ સાચવેજ, રામ કરે અતિરંગ સ. ૬૪
 થાલ ભરી ભોજનતણેજ, મૂકે આંગેં જાણિ;
 ભાયજ આરોગીયેંજ, જોલે મીઠી વાંણિ. સ. ૬૫

કદિહી આંકા રાપિકેળ, ચુંબે વાર અનેક;
 અસ્તક ખાલકની પરેળ, એ પગ પડે વિવેક. સ. ૬૬
 ઘોઠાવીને ખાલકેળ, આપહિ ચાંપે પાય;
 કાંન લાગિ વતકા કરેળ, કદિ કદિ ઘાલે ચાય. સ. ૬૭
 ઇહિ વિધિ પોષે મોહનીળ, ન લહે શુદ્ધિ લિગાર;
 ચ્વઉલી ગયા ષટ માસળળ, વચરીકેરે વિકાર. સ. ૬૮
 ઇંદ્રજીતને સુંદનાળ, નંદન મહામય મંત;
 અપરહી વચરી ઘણાળ, નિસુણી એ વિરતંત. સ. ૬૯
 અયોધ્યાયે આવીયાળ, ગુપતપણે તતકાલ;
 સૂની જાણીને ગુફાળ, જિમ આવત સીયાલ. સ. ૭૦
 અખર લહી શ્રીરામળળ, આંકા રાપી બંધુ;
 અનુષ ખાણુને કર ગ્રહીળ, ગાજંતો જિમ સિંધુ. સ. ૭૧
 આસન કંપે અવધિસુંળ, આવે દેવ જટાયુ;
 દેવ ઘણાંસું પરિવર્યોળ, કરિવા રામ સહાયુ. સ. ૭૨
 સુરવર સાંનિધિ સાંચવેળ, તે નહી કેહને પાકિ;
 વિલીખણાદિક ખેચરાંળ, અલગા કિર્યા તે તાકિ. સ. ૭૩
 લજ્જાળા સંયમ ગ્રહી (ઓ)ળ, ભેટયો ગુરૂ રતિવેગ;
 તેગ કુરી નહી રાજનિળ, તામ ગ્રહીવ્રત નેગ. સ. ૭૪
 ઢાલ ભલીયા સાઠમીળ, જેહના ચરમ શરીર;
 કેશરાજ વશિ મોહનેંળ, હૂવા અધિક અધીર. સ. ૭૫

હુહા.

દેવ જટાયુ તિણ સમય, દેખાવે દિષ્ટાંત
 સમજવાને કારણે, આયો એ એકાંત. ૧

કજ રોપે શિલ ઊપરે, સિંચે સૂકો વૃક્ષ;
 પંઉસર ખેત અકાલહિ, વાવે ખીજ અત્યક્ષ ૨
 ઘાંણી ખીલે રેતની, તામ કહે શ્રીરામ;
 કિસું કરેરે માનવી, મૂઠપણના કામ. ૩
 જ્ય'કજ ઊગે પાણીયે, પાણી વિણુ ન ઊગત;
 જલસું સિચ્યો મૂસલો, કિઉહી નવિ પૂલત. ૪
 ખીજ ન ઊગે જલ વિના, ઉખર ખેતી વિશેષ;
 વાલૂ ખીલ્યા ઘાંણીયે, મૂરખ તેલ ન દેખ. ૫
 તખ યોલ્યો હસિ દેવતા, એહુ જ્યો ઇમ ન હોય;
 મુ'વો ફિરિ જીવે નહી, સ્વામિ વિમાસી જોય. ૬
 એહુ કહે કોખ્યા ઘણૂં, આલિંગીને દેહ;
 કહે દૂરે જ દષ્ટિથી, આણું છું તુજ છેહ. ૭
 સેનાપતિ સુર લોકથી જટાયૂ ઉપાય;
 દેખે જખ લાગે નહી, મોહ મથી રઘુરાય. ૮
 આપ ઉપાયહિ કેલવે, મૂંઝ નારી એક;
 ખ'ધે ધરીને આવીયો, રામ વદે સુવિવેક. ૯
 એ કો મૂરખ ધીઠ નર, મૂંઝ નારિ ખાંધિ;
 લેઈ ફિરે લેસે સહી, મુ'વાં આઉખો સાંધિ. ૧૦
 સ્વામિ ! અમંગલ કાં કહો, એ મુજ વાલ્હી નારિ;
 હીયાથકી નવિ ઉતરે, રામ કહે સુવિચારિ. ૧૧
 વાલ્હાંથી વાલ્હો હૂવો, મુ'વા ફિરિ નાવત;
 મૂવાં ગયાંને શોચતાં, સોહ ન કો પાવત. ૧૨

પર ઉપદેશી જગ ઘણો, આપ ન સમજે કોઈ;
 રામ મહેં મોહી રહ્યા, તામ કહે સુર સોઈ. ૧૩
 ડુંગર બલતો દેખીયે, પગતલિ નવિ પેખંત;
 છિદ્ર પરાયા પેખીયે, પોતે નવિ દેખંત. ૧૪
 એહ વચનેં પ્રતિ જૂઝીયો, પ્રભુજી આયો ઠામ;
 લક્ષ્મણ ભાઈજી સહી, સુવો જાણિઓ રામ. ૧૫
 તળ તે દોઈ દેવતા, આપણુપો દેખાય;
 પગ લાગ્યા પ્રભુજીતણે, સ્વર્ગ પહૂંતા જાય. ૧૬
 સંસ્કાર કાયા ભણી, રામ કીયો તિહિવાર;
 આપ હૂંયા ઊતાવલા, લેવા સંયમ ભાર. ૧૭
 શત્રુઘ્ને રાજની, પદવી આપે ઇશ;
 શત્રુઘ્ન વાંછે નહી, સંયમ સાથે જગીશ. ૧૮
 લવણ તણો 'અંગજ' અછે, અનંગદેવ ઉદાર;
 રાજભાર તસ આપીયો, ઉચ્છવ કરી અપાર. ૧૯

ઢાલ, દૃમી. હાં મેરે પૂજી, હાં મેરે ગુરૂ-એ દેશી.

ધન પ્રભુ રામજી, ધન પરિણામજી;

પૃથિવીમાંહિ પ્રશંસણે;

ધન તુજ માતજી ધન તુજ તાતજી,

ધન તેરા કુલ-વંશણે.

ધન. ૧

સુનિસુવતને તીરથ વરતે, સુવતજી ગણધાર બે;

અરહાસ બતાવિઓ સદગુરૂ,

ભવજલ તારણહાર બે.

ધન. ૨

શત્રુધન સુગ્રીવ વિભીષણ, વીરવિરાધ ઉદાર જે.
 સોલાં સહસ્ર નરેસર સાથે, રામ થયા વ્રતધાર જે. ધન. ૩
 વરનારી સંયમ વ્રત લીધો, સહ સતદાસે તીસ જે;
 શ્રીમતી આરજિકા કેરી, સેવ કરે નિશિદીસ જે. ધન. ૪
 પંચાચારી શુદ્ધાહારી, સુમતિ ગુપતિ પ્રતિપાલ જે,
 શીલ સુધારી પરઉપગારી, પટકાયા રણવાલ જે. ધન. ૫
 છઠ્ઠ અઠ્ઠમ આદિ તપ કીજે, વિવિધ અભિગ્રહવંત જે,
 કંચનની પરે કાયા કસીજે, ગરૂ ગિરિવો ગુણુવંત જે. ધન. ૬
 ચવદે પૂરણ અંગ ઇચ્છારહિ, પઠીયા બુદ્ધિ પરિમાણુ જે,
 પંડિતરાજ શિરોમણી સાચો, હૂવા સળ વિધિજ્ઞાણુ જે. ધન. ૭
 આસેવનને ગ્રહણુ શિખ્યા, હો શિખ્યા ગુરૂને સંગ જે;
 ગુરૂકુલવાસે સાઠિવરસ લગ, રહીયા મનને રંગ જે. ધન. ૮
 ગુરૂ આદેશે ઉગ્રવિહારી, એકાકી વિચરંત જે,
 તિણહિ રાતિયે ધ્યાનતણુ બંને, અવધિ અતિ ઉપજંત જે. ધન. ૯
 ચવદરજજ આત્મલોક વિલોકે, જિમતો ફલ કરમાંહિ જે.
 અનુજ અધિક વેદન અનુભવતો, દીઠો નરકેપ્રાહિ જે. ધન. ૧૦
 પ્રભુજ ચિંતેજ બહૂ હૂતો, નામે શ્રીધનદત્ત જે;
 લક્ષ્મણજીવ હૂતા લઘુભાઈ, વસુદત્ત સુસત્ત જે. ધન. ૧૧
 ઊઠાં પિણુ મુજ કાજે મુવો, ભવમે ભમતો ભૂરિ જે,
 ઇઠાં પિણુ લક્ષ્મણુ મુજ સાથે, રહીયો નિત્ય હનૂરિ જે. ધન. ૧૨

૧. ધર્માસમિતિ, ભાષાસમિતિ, એષણાસમિતિ આદાન નિક્ષેપણુ
 સમિતિ, પારિષાપનિકા સમિતિ-એ પાંચ સમિતિ કહેવાય છે. ૨.
 મનોગુપ્તિ, વચનગુપ્તિ-કાયગુપ્તિ એ ત્રણ ગુપ્તિ.

વરસ સો હુમારપણે, મંડલીક સયતીન જે;
 દિગવિજય આલીશ વરસલગ, પદવીધર પરવીન જે. ધન. ૧૩
 ઇંચારા હુજાર સા સતસય ઉપરિ, વરસ વહીતા સાઠિ જે;
 સર્વાયુ તસ બાર સહસનો, દીસે અંથહિ પાઠિ જે. ધન. ૧૪
 અવિરતિને બલ નરક પહૂંતો, કૃત કરમાંનો જોર જે,
 જૈસો કીજે તેસો લહીયે, કાંઈ કરો નર સોરજો. ધન. ૧૫
 એમ સુચિંતતાં રામ નાધીસર, કર્મ હણેવા હેતજે;
 તપ જપ અધિકા અધિકા કીજે, સમતા ભાવ સમેતજે. ધન. ૧૬
 દો ઉપવાસ કીયા દિન તીજે, કરિવા કાજ આહારજે;
 મૃત્યંદનમૃત્યુ નગરે પાઉધારે, જયણાની ગતિ
 સારજે. ધન. ૧૭

અંદ્રહિ જિમ ચકોરા દેજે, તિમ પુરના સહૂ લોગજે;
 સામહા આયા પ્રભુમે પાયા, એ શુભનો સંયોગજે. ધન. ૧૮
 આપણાપણા ઘરને દ્વારે, લોજનકેરા થાલજે;
 આગે મૂકે ભકિત ન ચૂકે, આણી ભાવ રસાલજે. ધન. ૧૯
 લોક શબ્દથી સોર મર્યો અતિ, હાથી ભાંજે થંભજે;
 ઉંચા કાન કરે અતિ ઘોડા, હૂવા અધિક અચંભજે. ધન. ૨૦
 એ આહાર ન લીધો રામે, ચાલિ આયા નૃપ ગેહજે;
 પ્રતિનંદી ભૂપે પ્રતિ લાભ્યા, આણી ધર્મ સનેહજે. ધન. ૨૧
 પ્રભુજનો પારણા પહૂંતો, ઉપજ્યો અતિ ઉદ્ધાસજે;
 પંચ સુદિવ્ય પસિદ્ધા હૂવા, ઉદ્ધોષણ આકાશજે. ધન. ૨૨
 પ્રભુજવનમે જઈ ચિત્ત ચિંતે, પુરમાંહિ નહિ જાઉંજે;
 ક્ષોભ ઘણો લોગાંને ઉપજ્યો, દુઃખદાયી નવિ થાઉંજે. ધન. ૨૩

અન્ન સૂજતો વિપિનવિષેરે, મિદ્યાં આહારહિ આશણે;
 નહીતર એહ અભિય કીધો, કરિવાત (તો) ઉપવાસણે. ધન. ૨૪
 મમતા ભાવ નહી કાયાનો, આંણિ સમાધિ અશેષણે;
 અતિમાધર પરમારથ સાધે, સમરસસુ' સુવિશેષણે. ધન. ૨૫
 વાસી અંદન જીવન મરણો, મિત્ર અરિ સમતોલણે;
 શાકરટાકર સુખ દુઃખ સરીખા, સરિખા ખોલ કુખોલણે. ધન. ૨૬
 હર્ષ નહી ત્રિવાદ નહીરે, નહી રાગ ન રોસણે;
 આતમરામ રમાવે પાવે, સુખ કરતા સંતોષણે. ધન. ૨૭
 અતિનંદી વોડાનો ખીંચીઓ, વનમે આયો આલિણે;
 નંદનપુન્ય સંરોવરે વોડો, ખૂંચ્યો નહિ શકે હાલિણે. ધન. ૨૮
 એતલે સુલટ ધસ્યા બહૂ આયા, નૃપ હુય કાઠી લીધણે;
 કટક પડાવ કીયો સરતીરે, તામ રસોઈ કીધણે. ધન. ૨૯
 આરોગ્યો નૃપ સુલટ સહૂસુ, પુણ્યતણે પરિમાણણે;
 રામ રિષીશ્વર વહિરણ કાજે, આયા સાધુ સુખણણે. ધન. ૩૦
 સનમુખ જાઈ દેઈ પ્રદક્ષિણા, રાય કરે પરિણામણે;
 ધન દિહાડો ધન એવેલા, ભેટયા શ્રીઋષિ રામણે. ધન. ૩૧
 અન્ન સૂજતો પ્રભુ પ્રતિ લાલ્યો, રત્નતણી તળવૃષ્ટિણે;
 સુરવર કીધી પુહવી પ્રસિદ્ધ ભૂપ ભગતિ ઉત્કૃષ્ટિણે. ધન. ૩૨
 રામ ઋષિ ઉપદેશ દીયો તળ, શ્રાવકના વ્રતખારણે;
 આદરીયા અતિનંદી રાજા. અવરા પિણ નૃપ લારણે. ધન. ૩૩
 રાજા ઘરે પધાર્યો પ્રભુજી, વનહિમાંહિ વસંતણે;
 સેવ કરે સુરવર સર દેવી, જાણી સાધુ મહંતણે. ધન. ૩૪

એક માસી દોમાસી કીજે, ત્રિમાસી ચઉ માસીજે;
 તપ ઉપવાસ કરંતાં કાપે, કરમકેરા પાસિજે. ધન. ૩૫
 ધર્યંકાસન કળહી કીજે, ઉતકુટકાસન સારજે;
 પ્રતિ લાંગિતભુજ કદિહી કદિહી, ઉધ્વંળાહુ ઉદારજે. ધન. ૩૬
 અંગુષ્ઠાધારે કદિહી રહીવો, કરિ એડી આધારજે;
 ઇત્યાદિક ચોરાસી આસન રામ કરંત અપારજે. ધન. ૩૭
 વિચરત વિચરત કોડિશિલાઈ, રામ પધાર્યા તામજે;
 કોડાં મુનીશ્વર મુગતિ સિધાયા, તેહથી કોડી નામજે. ધન. ૩૮
 રાતિ રહ્યા પ્રતિમાધર સોઈ, શુકલધ્યાન ધરંતજે;
 સ્વપ્નશ્રેણિ ચઢીયા તળ કીજે, ધાતીય કર્મોનો અંતજે. ધન. ૩૯
 એતલે અવધિ પ્રચુંજ દેજે, શ્રીસીતેંદ્ર તિવારજે;
 સ્થાન ચંદાવી જાવાનવિ દિયે, પ્રભુને મુગતિ મઝારજે. ધન. ૪૦
 ઉપદ્રવ અનુકૂલ કરીને, શ્રેણિ ચઢંતો સ્વામિજે;
 જિતાઈ મુજમિત્ર હૂવે જિમ, સુરગતિ પદવી પામિજે. ધન. ૪૧
 ઇમ ચિંતવી સીતેંદ્ર પધાર્યો, રામ ઋષીસર પાસજે;
 માસ વસંત વિકૃતિઓ વાડ, રચિઓ મન સુવિલાસજે. ધન. ૪૨
 ઢાલ લક્ષી એતો એક સાઈમી, સીતા માડિઓ રંગજે;
 કેશરાજ ઋષિરાજ પયંપે, ન તજાયે શુભ સંગજે. ધન. ૪૩

દુહા.

કંકેલી પાડલ જાહૂલ, અંપકને સહકાર;

વિવિધ પ્રકારે કૂલીયા, એહ રમદનસર સાર. ૧

૧. જ્ઞાનાવરણ, દર્શનાવરણ, મોહનીય, અંતરાય. એ ચાર
 ધાતી કર્મ. ૨. કામ બાણ.

મલયાચલના વાયરા, વાયે અતિ સુખદાય;
 ભમરા ગુંજારવ કરે. કેઈલ શબ્દ સુહાય. ૨
 શ્રીસીતેન્દ્ર વિદુર્વિહિ, સીતા કેરો રૂપ;
 નારીજન પરિવારસુ, આછી ભાંતિ અનૂપ. ૩
 રામ કન્હે આવી કહે, પ્રીતમ સુણો અરદાસ;
 આગે' જઈ પિછતાઈયે', ફિરિ આવી પ્રિયુ પાસ. ૪

ઢાલ, દરમી. પદકી—દેશી.

સાતા આવેરે ધરી રાગ,
 બાલપનાકો રામ સનેહી, લોગ કરણકો લાગ. સી. ૧
 વરસાં સોલાંકેરી સુંદરી, સુંદર મંજુલ ભાષ;
 રૂપ અનોપમ અધિક બનાવ્યું, ઇંદ્ર કરે અભિલાષ. સી. ૨
 રિ'મઝિમ રિ'મઝિમ ધૂધરા વાળે, નૂપરકેરો નાદ;
 બલક બલક ચૂકો બલકાવે, ઉપજાવે અહુલાદ. સી. ૩
 ચિત્તકો ચટકો [ચટચટ ચાલે] તનુકો ફટકો ફાર;
 અમૃત કુટકો ફરકક નટકો, ધૂંધટકા સુવિચાર. સી. ૪
 પહિરણ પીત પટોહલી ચોલી, સોહે ભાંતિ સુરંગ;
 સહીયર ટોલી ભાંભર ભોલી, વણતી આછે રંગ. સી. ૫
 કાજલરેખા સોહે સરેખા, આરોગ્યા મુખ પાન;
 ભૂંહકબાણ ચઢાવે ચાતુરી, મૂકે લોચન બાંન. સી. ૬
 અંગ દેખાવે હાથ નચાવે, કામ જગાવણહારી;
 લેખ વણાવે રૂપિ રચાવે, નિરખણ સરિખી નારી. સી. ૭
 ઘોં ઘોં ધપમપ માહલ વાળે, ચટપટ ચટપટ તાલ;
 કુણ કુણ શબ્દ રખાખ કરતો, વીણા વંશ રસાલ. સી. ૮

નાટક કરતી ચિત્ત અપહરતી, હુમક હુમકકી ચાલ;
 રાગ આલાવેં મીઠી ગાવે, રાચિ રહી અતિ ખ્યાલ. સી. ૯
 તળતો પ્રભુજી રાખેથા મુજ, મેં ગ્રહીઓ અભિમાન;
 શોચ વિચારીનેતાં બાણીયો, પ્રિયુ સુખ અમીય સમાન. સી. ૧૦
 લેત ન મહેલત એકોડિ નવણેં, લવ પચિમેં મનગોહ;
 એટલે એહ ૧ખેચરણી આવી, વાણીવદે સુસનેહ. સી. ૧૧
 રે ! લોલી ભરમાણી લારી, રાઘવ સ્યો ભરતાર;
 પ્રબલ પુન્ય પ્રતાપેં પામી, તૂઠો તુજ કરતાર. સી. ૧૨
 તજિ સંજમ ભજિ રામ નરેશર, ભોગવિ ભોગઉદાર;
 હુમ પિણુ રામતણી ત્રિયા ગ્રાસ્યાં, રહિસ્યાં થારી લાર. સી. ૧૩
 એ વિદ્યાધર પુત્રી વરીજેં, કરિજેં ભોગવિલાસ;
 હું છું બંદી નાથ તુમહારી, આદિ લગેં એ ભાસ. સી. ૧૪
 હું બાણું તુમહ મુજ વિલેગેં, આદરીયો એ ભોગ;
 સાહં આગેં આવી ઊભી, કિંઉં નવિ માનો ભોગ. સી. ૧૫
 પહિલી બોલ ન માનિઓ પ્રભુનો, તેહનો એ તુમહરોસ;
 અબલા અરથી હોય જિવારેં, તવ દેણો સંતોષ. સી. ૧૬
 એહ કહેવે નાટક કરિવો, માસ બસંત-વિનોદ;
 રામતણો મન રંચ ન રાચિઓ, રાચીઓ જ્ઞાન પ્રસોદ. સી. ૧૭
 માઘ શુકલ બારસી નિશિ અંતેં, ઉપજિઓ કેવલજ્ઞાન;
 એ સીતેંદ્ર અવર હરિ માંડિઓ, ઉચ્છવનો મંડાન. સી. ૧૮
 સોવનપંકજ બયઠા સ્વામી, આમર ઢાલે દેવ;
 મસ્તક છત્ર વિરાજે વાઙ, દેવ કરે અતિ સેવ. સી. ૧૯

દેશના દીધી દેવાં નિસુણી, દેશના અંતે અખામિ;
 સીતેંદ્ર સૌમંત્રી રાવણ, ગતિ પૂછે કહે સ્વામિ. સી. ૨૦
 નરક ચતુર્થે એ સહૂ કોઈ, શંખુક ને લંકેશ;
 લક્ષ્મણ કૃત દર્માને જોગે, સહે ૪ વેદન સુવિશેષ. સી. ૨૧
 નરકથકી નીકલિને રાવણ, લક્ષ્મણ પૂર્વ વિદેહ;
 વિજયપુરીરે સુનંદરોહણી, હોસે સુત સુસનેહ. સી. ૨૨
 સુદર્શનજિત પાસ લહેસે શ્રાવક ધર્મ અગાધ;
 સ્વર્ગ સુધમેં દોઈ હોઈ, વિજ્યાનગરી હોસે શ્રાધ. સી. ૨૩
 તિહાં મરી હરિ વખેં હોસે, દોઈ પુરુષ પ્રધાન;
 સુર હોઈ વિજ્યાનગરીયે, શ્રી આરતિ રાજન. સી. ૨૪
 લક્ષ્મી રાણી ઉરેં ઊપજસે, જયપ્રભને જયકાંત;
 સંયમ પાલી સ્વર્ગાં છકેરે, લહિસે સુખ એકાંત. સી. ૨૫
 તળ તૂં ઇંદ્રપણૂં તણ આવી, પામી ભરતજ ખેત;
 સર્વ રત્નમતિ નામેં ચક્રી, હોયસે શુભ સંકેત. સી. ૨૬
 એહોદેવ ચવી ઘરેં થારે, થાસે વર સંતાન;
 ઇંદ્રાયુધને મેઘરથાભિધ, વસુધા વધતો વાન. સી. ૨૭
 તું ચક્રી સંયમ વ્રત પાલી, વૈજયંત વિમાણ;
 પામેસે પરિઘલ પુન્યે કરી, દેવ સદા કલ્યાણ. સી. ૨૮
 ઇંદ્રાયુધ સો તો રાવણુજી, તીર્થકરનો ગોત;
 ઉપાઈ ભવ તિજે કરિસે, જિનપદનો ઉઘોત. સી. ૨૯
 રાવણ જિન તીર્થે તૂં લહિસે, ગણધર પદની ગાજ;
 રાવણ તૂં શિવપુર સાધેસ્યો, ભાળે ગુરૂ રિપિરાજ. સી. ૩૦

લખમણુ જીવ તુમ્હારો નંદન, ઘનરથ લહિસે દીખ;
 શુભ ગતિ લહિસે અતિ ગહુગહસે, પાલી સદશુરૂ શીખ. સી. ૩૧
 પુષ્કર દ્વીપે પ્રાગં વિદેહે, રત્ન સચિત્રા નામિ;
 નગરીયે નર દેવતણો પદ, પહિલી પાડી ઠામિ. સી. ૩૨
 પાછે તીર્થંકર પદ ભોગવી; પહૂંચસે^૨ નિર્વાણુ;
 લક્ષમણુ લહિસે અનંત ચતુષ્થ અષ્ટ મહાગુણુ ઠાણુ. સી. ૩૩
 એમ સુણી સીતેંદ્ર પ્રભુને, ચરણે કરી પ્રણામ;
 પૂર્વ નેહતણે વશિ આયો, લક્ષમણુ પાસે તામ. સી. ૩૪
 સિંહાદિકના રૂપ વિકુર્વી, શંખૂક રાવણુ દોઇ;
 લક્ષમણુસું સંગ્રામ કરંતા, દીઠા સુરપતિ સોઇ. સી. ૩૫
 એહ કરમથી એ ગતિ લાધી, લાધા એ સંતાપ;
 અન્નું હું કર્મ નહુંડી છૂટે, એ એ કર્મ કલાપ. સી. ૩૬
 તે દોઇ સમજાવી સ્વામી, લખમણુ રાવણુ સાથ;
 વાત સુણાવી અતિ મન ભાવી, જે ભાળી રઘુનાથ. સી. ૩૭
 લખમણુ રાવણુ કહે કૃપાનિધિ, કીધો રૂડો કાળે;
 એ ઉપદેશ સુણ્યાં વીસરીયા, ઈણુ ગતિના દુઃખ આળે. સી. ૩૮
 નિજકૃત કર્મતણે બલ એહવી, આપદ પામ્યાં આપ;
 આપેહિ ભોગવિને છૂટેસ્યાં, આપ કમાયા પાપ. સી. ૩૯
 કરૂણા આણી સુરપતિ ભાળે, નરકથકી તુમ્હ તીન;
 કાઠી સુરલોકે પહૂંચાઉં, તોહૂં જાણુ પ્રવીન. સી. ૪૦
 એમ કહી કરગ્રહીને તીને, લેઇ ચલિયો સુરરાય,
 પારાનીપરે^૧ કરથી ખિરખિર, પડિયા અપૂઠા આય. સી. ૪૧

પુનરપિ ઉદયમ કીધો અધિકો, પહિલતણીપરે' થાય;
 સામ્હી વેદન વધતી જાયે, પીડાયે અતિકાય. સી. ૪૨
 આપ કમાવણિ ભોગવણી છે, વિણ ભોગવીયાં છૂટિ,
 નહિ છે પ્રભુ તુમ્હ થાંન પધારો; મેટી આરાકૂટિ. સી. ૪૩
 તે તીને તજિ સુરપતિ આયો, પ્રણમી રાઘવ પાય;
 નંદીસર આદિ સહૂ તીરથ-કેરી ^૨જાત કરાય. સી. ૪૪
 દેવકુરે' ભામ'ડલ પાસે, આવી આપ દિખાય;
 પ્રીતિ પનોતી પરિઘલ પોષી, સ્વર્ગા ગયા સુખદાય. સી. ૪૫
 પચીસહિ વરસાં લગિ પાડ્યો, પ્રભુ કેવલ પર્યાય;
 ભવિક જનાનાં કાજ સમાયાં, મિથ્યામતિ મેટાય. સી. ૪૬
 પનરા હજાર વરસનો આયુ, પૂરોહી પ્રતિપાલ;
 રામ ઋષીસર મોક્ષ સિધાયા, જનમ જરા ભય ટાલ. સી. ૪૭
 નમો નમો શ્રીરામ ઋષીશ્વર, અજર અમર કહિવાય;
 તીન લોકને માથે બચઠા, ^૩સાસતા સુખ લહાય. સી. ૪૮
 પ્રશસ્તિ.

સંવત્ (૧૬૮૩) શોભે ત્રાસીયે'રે, આછો આસૂ માસ;
 તિથિતેરસી અંતરપુરમાંહિ, આણી અતિહિ ઉદ્દાસ. સી. ૪૯
 વિજયગચ્છ ગચ્છનાયક ગિરિવો, ગોચમનો અવતાર;
 વિજયવંત વિજયઋષિ રાજ, કીધો ધર્મઉદ્ધાર. સી. ૫૦
 ધર્મમુનિ ધર્મજનો ધોરી, ધર્મતણો ભંડાર;
 ખિમા દયાગુણ કેરા નાયક, ^૪સાગર ખેમ ઉદ્ધાર. સી. ૫૧
 શ્રીગુરૂ પદ્મમુનીશ્વર મોટો, મોટો જેહનો વંશ;
 અઠરાસી ગચ્છમાંહિ જાણીતો, પ્રગટપણે' પરશંસ. સી. ૫૨

તસ પાટોધર ગુણ કરી ગાળે, ગુણસાગરગુણવંત;
 કડસુતન કલપતરૂ કલિમેં, સૂરિ શિરોમણિ સંત. સી. ૫૩
 એ ગુરૂદેવતણેં સુપસાયેં, કીધી રચના જાણ;
 અંથ ગુણે ગિરિમેરૂ સરીખો, નવરસમાંડિ વખાણ. સી. ૫૪
 એવં જ.સડિ ઢાલ સુધારી, વચન રચન સુવિશાલ;
 રાગચરિત્રેરસાયણુ નામા, અંથ રચિઓ મુરસાલ. સી. ૫૫
 કનિજના તો કરજોડિ કરે, પંડિતસું અરદાસ;
 પાંચાં આગેં વાચે વોજો હૂવે રાગ અભ્યાસ. સી. ૫૬
 અક્ષર ભાંગેં ઢાલજ ભાંગેં, રાગજ ભાંગેં સોઈ;
 વાચંતારે વચનને ભાંગેં, રસ નહા ઉપજે કોઈ. સી. ૫૭
 અક્ષર જાણી ઢાલજ જાણી, રાગજ જાણી એહ;
 પાંચાં આગેં વાચંતારે, ઉપજિસિ અતિનેહ. સી. ૫૮
 જળ લગિ સાયરનો જલ ગાળે, જળ લગિસૂરજઅંદ;
 કેશરાજ કહે તમ લગ એ, અંથ કરો આનંદ. સી. ૫૯

કલશ.

ઈમ રામ લક્ષ્મણ અને રાવણ, સતી સીતાની ચિરી;
 કહી ભાળી ચરિત સાળી, વચન રચના કરી ખરી,
 સંઘ રંગ વિનોદ વક્તા અને શ્રોતા સુખ ભણી;
 કેશરાજ મુનીંદ જપે સદા હરખ વધામણી. ૧

इति श्री रामयशोरसायन चतुर्थोधिकारः समाप्तः ॥

ग्रन्थ समाप्तम् : ।

